

**Институт за јавно здравје на
Република Македонија**

ИЗВЕШТАЈ

за реализација на програмските
задачи согласно националната годишна
програма за јавно здравје на Република
Македонија за 2015 година

Институт за јавно здравје на
Република Македонија

ИЗВЕШТАЈ

за реализација на програмските
задачи согласно националната годишна
програма за јавно здравје на Република
Македонија за 2015 година

Скопје, 2016

Содржина

Санитарно хигиенска дејност	7
Епидемиолошка дејност	111
Социјално медицинска дејност	307
Центар за статистичка обработка	353

Санитарно хигиенска дејност

1. Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу Центрите за јавно здравје и организациите за јавно водоснабдување и Извештај за здравствениот ризик и квалитет на површински води во Република Македонија за 2015 година

1.1. Легислативна рамка на делокруг на Центрите за јавно здравје

Центрите за јавно здравје во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година, Службен весник на РМ бр. 195/2014 вршеле континуиран мониторинг и евалуација на санитарно-хигиенската состојба на водоснабдувањето на населението, на објектите за водоснабдување и на безбедноста (квалитетот и здравствената исправност) на водите за пиење, како и водите од здравствен аспект за капење и рекреација на териториите кои административно ги покриваат.

Исполнувањето на програмските задачи се одвиваше преку:

- ♦ вршење санитарно-хигиенски увиди над објектите за водоснабдување, заштитните зони на водозафатите, над извориштата и нивната околина;
- ♦ земање примероци вода за пиење за лабораториска анализа и евалуација на безбедноста на водата за пиење;
- ♦ следење, спроведување и предлагање мерки за обезбеденост на снабдувањето на населението со безбедна вода за пиење.

1.2. Извршени увиди и земени примероци води за пиење кај градските населби во Република Македонија за 2015 година

Анализата на податоците од водоснабдувањето на градските населби покажува дека санитарно-хигиенската состојба на објектите за водоснабдување и здравствената исправност на анализираниите примероци вода генерално задоволува, односно е во граница на очекуваното, во споредба со претходните години. Со оваа анализа се опфатени 32 градски населби со 1.310.405 жители. Земени се и испитани вкупно 7024 примероци за бактериолошка и физичко-хемиска анализа во лабораториите на Центрите за јавно здравје во обем на т.н. основна анализа (табела бр. 1). Најчеста причина за неисправни наоди во физичко-хемиската анализа се должи на отсуство на резидуален хлор и зголемена матност, но не и од примероците вода од водоводната мрежа. Вкупен број на неисправни примероци според физичко-хемиската анализа се 200 или 2,9%.

Бактериолошка неисправност е констатирана кај 2,2% од испитаните примероци или во апсолутен износ 155 примероци (графикон бр. 1). Неисправните примероци се должат на наод на одредени патогени микроорганизми **но во сировата вода**, не и во водата која се доставува до крајните потрошувачи која е микробиолошки безбедна за употреба.

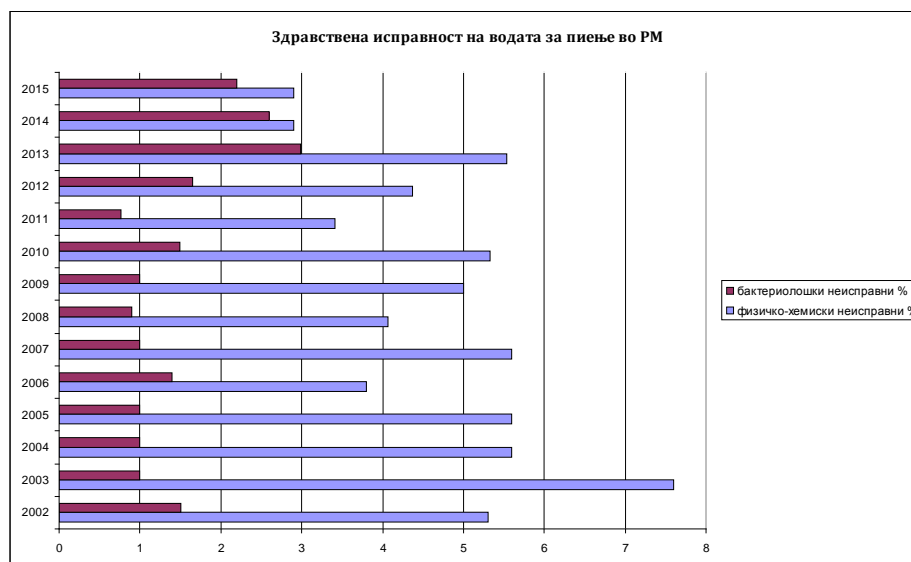
Анализата на резултатите за здравствената исправност на водата за пиење во периодот од 2002-2015 година покажува дека процентот на неисправни примероци според физичко-хемиска анализа се движи од 2,9-7,6%, додека процентот на неисправни примероци според бактериолошката анализа се движи од 0,8-2,99% (графикон бр. 1).

Од графиконот јасно се гледа дека не постојат поголеми варијации и отстапувања во добиените резултати во текот на тринаесетгодишниот период. Мора да се напомене дека процентот на неисправни примероци во однос на физичко-хемиската анализа главно се должи на отсуство или намалена содржина на резидуален хлор во водата за пиење под пропишаните вредности во Правилникот за безбедност на водата (Сл. весник на РМ бр. 46/08), во однос на параметарот матност (Гостивар, Штип).

Табела бр. 1 Број на увиди и анализирани примероци вода за пиење од градските водоводи во Република Македонија за 2015 година

Република Македонија	БРОЈ НА:			Број на извршени лабораториски анализи по примероци:					
				Физичко-хемиски анализи			Бактериолошки анализи		
Вкупно:	ЖИТЕЛИ	УВИДИ	ПРИМЕРОЦИ	ВКУПНО	неисправни		ВКУПНО	неисправни	
	1 310 405	117	7024	6930	број	%	7024	Број	%
					200	2,9		155	2,2

Графикон бр.1 Структура на здравствената исправност на примероците вода за пиење за период од 2002-2015 година

- ◆ Највисок процент на **неисправни физичко-хемиски** резултати се регистрирани во **Крушево** со 83,0% заради намалена вредност на параметарот рН. 25% од примероците во Гостивар биле неисправни заради зголемена матност, како и 20% од примероците во Валандово кои биле неисправни заради намалена содржина или отсуство на резидуален хлор во водата за пиење.
- ◆ Највисок процент на **неисправни бактериолошки резултати** се регистрирани во **Кочани** (11,6%), Пехчево (9,6%), Веница (8,6%) и Крушево (8,0%) во примероците сива вода, додека хлорираната вода од водоводната мрежа била 100% исправна.

За сите неисправни примероци вода за пиење редовно е известувана Агенцијата за храна и ветеринарство, Министерството за здравство (Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита и Државниот санитарен и здравствен инспекторат) и Центарот за управување со кризи.

1.3. Реализирани увиди и примероци вода за пиење кај селските населени места во Република Македонија за 2015 година

На табела бр. 2 е прикажана дистрибуцијата на извршените анализи на примероци вода во селските населби во Република Македонија за 2015 година. Податоците за водоснабдување на селските населби се селектирани во однос на тоа дали се приклучени на градските водоводи, или се снабдуваат од сопствен водовод, или од локални објекти (бунари, пумпи, селски чешми, кладенци, сл).

Од евалуацијата на податоците од извештаите на Центрите за јавно здравје за 2015 година се констатира следнава состојба:

- ♦ **на градскиите водоводни системи** се приклучени околу 236 248 жители. Извршени се 143 санитарно-хигиенски увиди и земени се вкупно 1713 примероци. Во однос на физичко-хемиската исправност констатирани се 17,5% неисправни примероци од вкупно анализирани 1709 примероци вода, главно заради, отсуство или намалена содржина на резидуален хлор во водата за пиење, зголемена матност или зголемена потрошувачка на $KMnO_4$, додека од анализираниите 1713 примероци вода за бактериолошките параметри, неисправни се 5,4% од вкупниот број примероци.

Табела бр. 2 Број на примероци и увиди кај селските населените меставо Република Македонија за 2015 година

ВИД НА ОБЈЕКТИ	БРОЈ НА:				Број на извршени лабораториски анализи по примероци:					
					Физичко-хемиски анализи			Бактериолошки анализи		
	села	жители	увиди	примероци	вкупно	неисправни		вкупно	неисправни	
						број	%		Број	%
Села на градски водовод	292	236 248	143	1713	1709	299	17,5	1713	92	5,4
Села со сопствен водовод	836	455 235	700	4703	4665	1124	24,09	4700	1630	34,68
Села со др. видови објекти	300	74428	161	1280	1271	259	20,38	1280	564	44,06
ВКУПНО	1428	765 911	1004	7696	7645	1682	22,0%	7693	2286	29,71%

- ♦ 455 235 жители се снабдуваат со вода за пиење од **водоводи во селските населби кои користат сопствено извориште** и самите стопанисуваат со објектите. Во тие села се извршени вкупно 700 санитарно-хигиенски увиди и земени се вкупно 4703 примероци вода за пиење. Од вкупниот број анализирани примероци (4665), во однос на физичко-хемиски параметри биле неисправни 1124 примероци или 24,09% (21,03% во 2014 година), а најмногу заради зголемена матност, отсуство на резидуален хлор, зголемена содржина на нитрати (Кумановско, Прилеп, Валандово), поретко и зголемена содржина на железо (Прилеп). Микробиолошката анализа покажала дека неисправни се 1630 примероци, или 34,68% од вкупниот број (24,81% во 2014 година).
- ♦ **локалните водоснабдителни објекти** (бунари, пумпи, селски чешми, кладенци) сеуште се во употреба како главен извор на вода за пиење за околу 74 428 жители. Во тие села се извршени вкупно 161 увиди и земени се 1271 примероци вода за пиење за физичко-хемиска анализа, од кои 259 (20,38%) се неисправни во однос на физичко-хемиски параметри (16,25% во 2014 година), а најмногу заради зголемена матност и зголемена содржина на нитрати. Од земените 1280 примероци вода за анализа на бактериолошката исправност се утврдило дека 564 примероци не одговараат на

нормативите, или 44,06% од анализираниите примероци (37,39% во 2013 година). Всушност овој начин на водоснабдување е епидемиолошки несигурен поради високиот процент на бактериолошки загадени води за пиење.

Во сегментот на водоснабдувањето со здравствено исправна вода за пиење во континуитет се провлекуваат пропустите од типот на недефинирани заштитни зони околу извориштата на вода за пиење, непостоење на соодветна опрема за пречистување и дезинфекција на водата и несоодветно стручно одржување. Дадени се препораки до општините кои стопанисуваат со објектите за водоснабдување да се врши одржување на каптажите, резервоарите и водоводната мрежа, како и континуирана дезинфекција на водата за пиење. Затоа постои висок процент на бактериолошки неисправни примероци кај локалните водоснабдителни објекти (44,06%). За сите неисправни примероци вода за пиење редовно е известувана Агенцијата за храна и ветеринарство, Центарот за управување со кризи, Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита при Министерството за здравство. Започнато е со функционирање на јавно-здравствените совети во сите општини во Република Македонија со една од целите за подобрување на пристапот на население до безбедна вода за пиење и намалување на процентот на неисправни примероци вода од бактериолошки аспект со воведување на редовна дезинфекција (хлорирање) на водата во водоводите во селските населби кои користат сопствено извориште.

1.4 Следење на квалитетот на површинските води во Република Македонија и проценка на здравствено-еколошкиот ризик

Во текот на 2015 година Центрите за јавно здравје го следеа квалитетот на површинските води во Републиката како програмска активност на Националната програма за јавно здравје на РМ за 2015 година, на места и локалитети каде површинските води се користат за спорт и рекреација, за наводнување во земјоделието, за одгледување на конзумна риба или за спортски риболов, како и на локалитети каде се зафаќаат води за водоснабдување на населението со вода за пиење. На табела бр. 3 се прикажани резултатите од анализите на примероци земени од природните езера.

Табела бр. 3 Резултати од извршени увиди и анализирани примероци од природните езера во Република Македонија во 2015 година

ПРИРОДНО ЕЗЕРО	увиди	вк. број на примероци	Физичко-хемииска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	вкупно	класа
Охридско Е.	102	102	102	49-I,49-II; 3-III; 1-IV	102	49-I,44-II,8-III, 1-V
Преспанско Е.	14	38	38	II-32	38	38-II
Дојранско Е.	1	48	48	III-V	48	I-II
	117	188	188		188	

Од табелата се гледа дека се уште е висок процентот на прегледани примероци кои не одговараат на класата која е пропишана со Уредбата за категоризација на водите*. Главна причина секако е во тоа што освен изградените колектори и пречистителни станици на урбанизираните зони на Охридското, Преспанското (прва фаза) и Дојранското Езеро (не секогаш во функција во однос на капацитетот), Македонски Брод, Св. Николе и Куманово, во ниту еден друг град не постои пречистување на комуналните отпадни води кои се испуштаат во реципиентите - реките Вардар, Струмешница и Црн Дрим со своите притоки. Некои индустриски капацитети и населени места (Свети Николе, с. Бојане,

* Уредба за категоризација на водите (Службен весник на РМ бр. 18/99).

с. Радушa, с. Рашче) имаат пречистителни станици, но нема употребливи податоци за функционирањето и ефикасноста на нивното работење.

Како обврска на општествените механизми кои се одговорни за просторното планирање, за здравствено-еколошката заштита и заштитата на биодиверзитетот на водното богатство на Републиката, останува да се реализираат одредбите на постојните закони, а особено на Законот за водите, за заштита на животната средина и природата, за здравствената заштита, за заштитата на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро. Преточено во реалноста, тоа би значело да се обезбедат средства за изградба и функционирање на системи за пречистување на комуналните, индустриските и атмосферските (од атмосферската канализација на населбите) отпадни води.

Табела бр. 4 Мониторинг на квалитет на водата од вештачките езера (акумулации) во РМ за 2015 година

Езеро	увиди	вк. број на примероци	Физичко-хемиска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	вкупно	класа
Младост, Велес	2	14	14	I-III	14	I-II
Акумулација, Лисиче	0	12	12	III	12	I
Тиквешко Езеро, Кавадарци	3	12	12	4-V, 3-IV	12	I-II
Мавровско Езеро	4	4	4	4-II	4	4-II
Дебарско Езеро	27	27	27	12-I, 15-II	27	5-I, 20-II, 2-III
Стрежево, Битола	14	24	24	12 - III-IV	24	10 - III-IV
Акумулација Турија, Струмица	1	4	4	III-V	4	I
Акумулација Водоча, Струмица	1	3	3	III-IV	3	I
Акумулација Гратче, Кочани	2	5	5	III-V	5	I-II
Акумулација Лошана, Делчево	1	2	2	III	2	III-IV
Акумулација Ратево, Берово	1	2	2	I-II	2	I-II
	56	109	109		109	

Центрите за јавно здравје вршат редовен мониторинг на квалитетот на водите од вештачките езера (акумулациите) кои имаат значење за водоснабдување или рекреација. Според податоците од табела бр. 4 може да се забележи дека водите од акумулациите претежно спаѓаат во I и II класа во однос на бактериолошките анализи, додека во однос на физичко-хемиските анализи во I-V класа. Потребно е да се продолжи со активностите за заштита од ерозија и од загадување, односно еутрофикација. Исто така во тек е изготвување на Елаборати за одредување на границите на заштитните зони, заштитните мерки и другите услови, за водите наменети за консумирање од страна на човекот (во 2015 година се изготвени Елаборати за заштитни зони за Велес, Гевгелија, Гостивар и Битола). Во тек се подготовка на елаборати за другите акумулации и изворишта (извори, копани/бушени бунари, зафати на реки и др.) кои се користат за водоснабдување на населението.

Табела бр. 5 Мониторинг на површинските води од здравствено-еколошки аспект во РМ за 2015 година

РЕКА	увиди	вк. број на примероци	Физичко-хемиска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	вкупно	класа
Вардар, Тетово	4	5	5	II	5	II
Пена, Тетово	3	5	5	II	5	II
Беловишка, Тетово	1	1	1	I	1	I
Бистрица, Тетово	3	3	3	2-I, 1-II	3	I-II
Вратничка Река, Тетово	1	1	1	II	1	II
Боговинска Река, Тетово	1	2	2	I-II	2	I-II
Вардар, Гостивар	4	4	4	1-I, 3-II	4	1-I, 3-II
Радика, Гостивар	2	4	4	4-I	4	4-I
Лакавица, Гостивар	2	5	5	5-II	5	5-II
Мазрача	1	1	1	II	1	II
Вардар, Скопје	38	38	38	26-IV, 12-V	38	26-IV, 12-V
Треска, Скопје	16	16	16	11-IV, 5-V	16	11-IV, 5-V
Лепенец, Скопје	8	8	8	5-III, 3-V	8	5-III, 3-V
Пчиња, Куманово	14	14	14	III-V	14	1-II; 8-III-IV; 4-V
Крива Река, Куманово	1	1	4	III-V	1	1-V
Пчиња, Скопје	8	8	8	7-IV, 1-V	8	7-IV, 1-V
Вардар, Велес	1	8	8	III-V	4	IV
Вардар, Неготино	2	4	4	III-V	5	IV
Вардар, Гевгелија	2	4	4	III-V	4	IV
Бабуна, Велес	1	4	4	II-III	4	I
Тополка, Велес	2	5	5	II-III	5	I
Црна, Кавадарци	2	4	4	4-IV-V	4	I-II
Градска Река, Прилеп	10	20	20	16-IV	20	16-V
р. Струмица	1	12	12	III-V	12	I-II
Водочница, Струмица	1	7	7	III-V	7	I
Оризарска Река, Кочани	1	1	2	2-II; 2-V	2	IV-V
Кочанска Река	1	1	1	III-IV	1	IV-V
Зрновска река, Кочани	1	1	1	I-III	1	II-IV
Злетовица, Кочани	0	2	2	II-III	2	IV-V
Градечка Река, Виница	1	2	2	I-III	2	I-IV
Брегалница, Виница	1	2	2	I-IV	2	III-IV
Осојница, Виница	1	2	2	I-II	2	II-III
Блатешница, Виница	1	2	2	III-IV	2	IV-V
Пекланска Река, Виница	0	2	2	III	2	III-IV
Брегалница, Берово	1	6	6	III-IV	6	IV-V
Брегалница, Делчево	1	2	2	III	2	IV
Каменичка Река- М. Каменица	0	1	1	III	1	IV
Црни Дрим, пред испуст од ПС	1	1	1	1-III	1	1-III
Црни Дрим, по преч. станица	1	1	1	II	1	II
Сатеска	5	5	5	3-II; 2-III	5	1-I; 1-II; 3-III
Коселска	6	6	6	3-II; 2-III; 1-IV	6	3-II; 2-III; 1-V
Черава	1	1	1	III	1	III
Велгошка	4	4	4	2-II; 1-III; 1-IV	4	1-II; 2-III; 1-V
	156	226	230		224	

Центрите за јавно здравје вршат редовен мониторинг на квалитетот на површинските води од реките во територијална нивна надлежност според Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година. Од табела бр. 5 може да се забележи дека во главно реките се загадени како последица на антропогеното

влијание (III-V класа), односно испуштање на непречистени комунални отпадни води од урбаните населени места. Неопходно потребно е да се унапреди квалитетот на површинските води од реките заради потенцијалната опасност од користење на загадени води за наводнување и влегување на хазарди во ланецот на исхрана на добитокот и човекот.

1.5 Реализирани увиди и примероци вода за пиење по Центри за јавно здравје за 2015 година кај викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти, од сопствено извориште

Центрите за јавно здравје помеѓу другите објекти вршат здравствен надзор и над водоснабдувањето во викенд-населбите, во хотелско-угостителски и туристички објекти кои имаат сопствен водоснабдителен објект.

Табела бр. 6 Реализирани увиди и анализирани примероци вода за пиење од локални водоснабдителни системи за викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти за 2015 година

Град	Број на објекти	увиди	број на примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неисправни	% на неисправни	вкупно	неисправни	% на неисправни
Скопје	6	4	13	10	1	10,0	13	4	30,8
Ст. Нагоричино	1	4	4	3	0	0,0	4	0	0,0
Кратово	1	1	1	1	1	100,0	1	0	0,0
К. Паланка	1	4	19	18	0	0,0	19	4	21,1
Битола	15	0	22	22	4	18,2	22	1	4,5
Ресен	3	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Кичево	1	3	3	3	0	0,0	3	1	33,3
М. Брод	1	0	3	3	1	33,3	3	3	100,0
Охрид	13	2	36	36	1	2,8	36	1	2,8
Тетово		0	6	6	0	0,0	6	1	16,7
Гостивар	8	0	18	17	2	11,8	18	6	33,3
Пробиштип	4	1	4	4	0	0,0	4	0	0,0
Кочани	2	0	12	12	5	41,7	12	6	50,0
Виница	4	0	8	8	0	0,0	8	1	12,5
Берово	2	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Велес	4	0	77	77	6	7,8	77	13	16,9
Неготино	1	0	17	17	0	0,0	17	0	0,0
Гевгелија	2	0	3	3	0	0,0	3	0	0,0
ВКУПНО	69	19	246	240	21	8,8	246	41	16,7

На табела 6 е прикажан бројот на увиди и анализирани примероци во Центрите и од таму се гледа дека постојат вкупно 69 објекти, извршени се 19 санитарно-хигиенски увиди, земено се вкупно 246 примероци вода за пиење, при што 8,8% се здравствено неисправни од анализираниите примероци во однос на физичко-хемиска анализа. Бактериолошката анализа покажа дека 16,7% се бактериолошки контаминирани, односно имаат зголемен број на колиформни бактерии од фекално потекло во 100 ml, наод на E. coli. Извршените увиди и лабораториските наоди укажуваат на следните состојби:

- ♦ во најголемиот број објекти не се формирани зоните на санитарна заштита околу водозафатите согласно важечкиот Правилник за начинот на определување и одржување на заштитни зони околу изворите на вода за пиење (Сл. весник на СРМ бр. 17/83);

- ♦ во најголем број на овие објекти водата не се дезинфицира, а доколку и се врши вообичаено со хлорни препарати, тоа се врши нерамномерно и нередовно;
- ♦ одржувањето на овие објекти е во надлежност на работната организација која стопанисува со туристичко-угостителските објекти, при што во голем број на случаи нема соодветни стручни кадри од кои произлегуваат бројни санитарно-технички недостатоци на објектите за водоснабдување.

1.6 Реализирани увиди и анализирани примероци вода за пиење од локални водоснабдителни објекти за работни организации

Од табела бр. 7 се гледа дека се опфатени вкупно 177 објекти од кои најголем дел припаѓаат на прехранбената индустрија. Испитани се вкупно 1126 примероци вода од овие објекти и извршени се 64 теренски увиди. Бројот на неисправни примероци кај физичко-хемиските анализи изнесува 117 или 10,7% од вкупно анализираниите примероци, додека бактериолошка контаминација е утврдена се кај 167, односно 15,2% од примероците.

Табела бр. 7 Извршени увиди и анализирани примероци вода за пиење од работни организации кои имаат сопствено извориште и се значителни потрошувачи на вода во 2015 година

Град	Број на објекти	Увиди	број на примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	не-исправни	% на неисправни	вкупно	не-исправни	% на неисправни
Скопје	62	41	135	115	18	15,7	135	28	20,7
Куманово	2	0	3	3	1	33,3	3	1	33,3
Битола	10	0	20	20	2	10,0	20	4	20,0
Ресен	1	4	11	11	5	45,5	11	0	0,0
Кичево	1	2	12	12	0	0,0	12	1	8,3
Прилеп	2	4	58	58	4	7,0	58	4	7,0
Охрид (Струга, Дебар)	1	2	8	8	0	0,0	8	0	0,0
Тетово	21	0	160	133	5	3,8	160	30	18,8
Гостивар	5	0	29	28	4	14,3	29	0	0,0
Штип	1	1	52	52	8	15,4	52	0	0,0
Радовиш	1	1	12	12	12	100,0	12	0	0,0
Струмица	2	2	40	40	7	17,5	40	1	0,0
Кочани	8	0	29	29	2	6,9	29	4	13,8
о. Чешиново / Облешево	7	4	35	35	2	5,7	35	12	34,3
Виница	6	0	39	39	3	7,7	39	6	15,4
Пехчево	1	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Делчево	4	2	49	49	0	0,0	49	2	4,1
М. Каменица	1	1	42	42	1	2,4	42	0	0,0
Велес	17	0	268	268	12	4,5	268	33	12,3
Св. Николе	6	0	80	12	14	116,7	80	24	30,0
Кавадарци	6	0	8	8	0	0,0	8	0	0,0
Неготино	6	0	19	19	1	5,3	19	3	15,8
Гевгелија	6	0	17	17	0	0,0	17	5	29,4
ВКУПНО	177	64	1126	1010	101	10,0	1126	158	14,0

Според утврдената фактичка состојба од увидите извршени над овие објекти констатирани се најчестите недостатоци:

- ♦ не се формирани зоните на санитарна заштита околу водозафатите согласно важечкиот Правилник за начинот на определување и одржување на заштитни зони околу изворите на вода за пиење (Сл. весник на СРМ бр. 17/83);
- ♦ непостоење на опрема за дезинфекција на водата за пиење, а доколку постои истата нередовно и неправилно се користи;
- ♦ недоволно стручно одржување на водоснабдителните објекти поради недостаток на соодветни квалификувани стручни кадри.

1.7 Извршени увиди и анализирани примероци вода за пиење од објекти/води со посебни својства (минерални, лековити и сл.)

На табела бр. 8 е прикажана дејноста на Центрите во здравствениот надзор над објектите кои имаат посебни својства - природни минерални, термални, лековити и сл. Во текот на 2015 година со здравствен надзор беа опфатени 27 објекти, од кои се земени по 189 примероци за физичко-хемиска и 231 примероци за бактериолошка анализа. Во однос на неисправноста кај анализираниите примероци за физичко-хемиска анализа констатирани се 46 неисправни примероци или 24,3% од вкупниот број. Кај бактериолошките анализи неисправни примероци има 21 или 16,5% од вкупниот број.

Табела бр. 8 Реализирани увиди и анализирани примероци вода со посебни својства (природни минерални, термални, лековити и сл.)

Град	Број на објекти	увиди	број на примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	не-исправни	% не-исправни	вкупно	не-исправни	% не-исправни
Скопје	9	41	135	115	18	15,7	135	28	20,7
Куманово	1	2	24	2	0	0,0	24	1	4,2
Ст. Нагоричино	2	2	4	4	3	75,0	4	0	0,0
Кратово	1	1	3	3	2	66,7	3	1	33,3
Битола	2	0	9	9	3	33,3	9	2	22,2
Ресен	1	3	2	2	2	100,0	2	0	0,0
Кичево	2	2	8	8	1	12,5	8	3	37,5
Тетово	6	0	21	21	6	28,6	21	3	14,3
Штип	1	1	24	24	11	45,8	24	0	0,0
Кочани	1	0	1	1	0	0,0	1	0	0,0
Виница	1	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
ВКУПНО	27	52	231	189	46	24,3	231	38	16,5

1.8 Лабораториски анализи на вода за пиење и увиди на локални јавни водоснабдителни објекти вон населените места (чешми, бунари, извори, и др.)

Во текот на 2015 година Центрите извршиле надзор на 163 јавни објекти на водоснабдување од локално значење вон населени места, при што се земени и анализирани 758 примероци вода за физичко-хемиска анализа и 764 примероци за микробиолошка анализа. Ваквата

дистрибуција е прикажана на табела бр. 9. Од тој број неисправни физичко-хемиски наоди биле 144 или 19,0 % во однос на вкупниот број, а бактериолошки неисправни наоди биле констатирани кај 316 примероци или 41,4% од вкупниот број, што значи дека повеќето од овие објекти се слабо одржувани. При тоа извршени се 157 санитарно-хигиенски увиди за констатација на фактичката состојба и присуството на потенцијални загадувачки објекти.

Табела бр. 9 Здравствена исправност на вода од локални јавни објекти во населените места (крајпатни-споменични чешми, бунари, извори и др.)

Град	Број на објекти	Увиди	број на примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	не-исправни	% на не-исправни	вкупно	не-исправни	% на не-исправни
Скопје	24	63	293	285	60	21,1	293	146	49,8
Кратово	6	6	8	8	0	0,0	8	0	0,0
К. Паланка	3	3	10	10	0	0,0	10	0	0,0
о. Ранковци	1	1	1	1	0	0,0	1	0	0,0
Битола	30	0	22	22	2	9,1	22	17	77,3
Кичево	8	8	23	23	1	4,3	23	10	43,5
Прилеп	6	1	29	33	7	21,0	29	15	52,0
Крушево	10	3	30	30	10	33,0	30	8	26,0
Тетово		2	17	16	0	0,0	17	1	5,9
Охрид (Струга, Дебар)		2	6	6	5	83,3	6	3	50,0
Гостивар	30	30	35	34	6	17,6	35	4	11,4
Радовиш	3	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Пробиштип	3	6	12	12	0	0,0	12	3	25,0
Струмица	12	12	21	21	2	9,5	21	9	42,9
Валандово	4	4	1	1	0	0,0	1	0	0,0
Кочани	6	6	165	165	39	23,6	165	64	38,8
о. Чешиново/Облешево	1	0	4	4	2	50,0	4	4	100,0
Виница	1	0	2	2	0	0,0	2	0	0,0
Пехчево	4	2	5	5	2	40,0	5	2	40,0
М. Каменица	1	1	6	6	1	16,7	6	3	50,0
Берово	4	4	25	25	3	12,0	25	3	12,0
Делчево		2	34	34	4	11,8	34	14	41,2
Св. Николе	2	1	4	4	0	0,0	4	4	100,0
Гевгелија	4	0	11	11	0	0,0	11	6	54,5
ВКУПНО	163	157	764	758	144	19,0	764	316	41,4

Во текот на 2015 година Центрите извршиле надзор на 84 јавни објекти на водоснабдување од локално значење во населени места, при што се земени и анализирани 555 примероци вода за физичко-хемиска и 538 примероци за микробиолошка анализа. Ваквата дистрибуција е прикажана на табела бр. 10. Од тој број неисправни физичко-хемиски наоди биле 57 или 10,3% во однос на вкупниот број, а бактериолошки неисправни наоди биле констатирани кај 88 примероци или 16,36% од вкупниот број, што значи дека повеќето од овие објекти се слабо одржувани. При тоа извршени се 46 санитарно-хигиенски увиди за констатација на фактичката состојба и присуството на потенцијални загадувачки објекти.

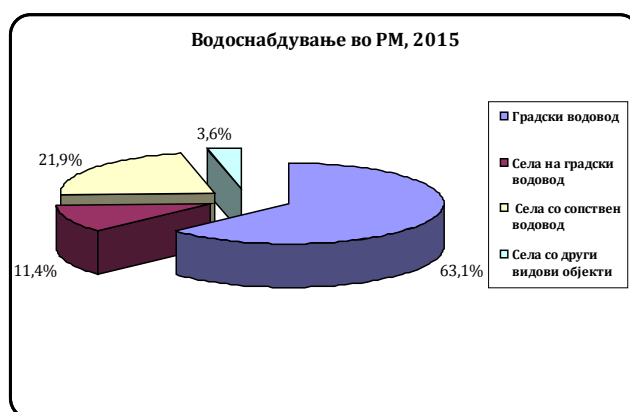
Табела бр. 10 Здравствена исправност на вода од локални јавни објекти во населените места (чешми, бунари, извори и др.)

Град	Број на објекти	Увиди	број на примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	не-исправни	% на не-исправни	вкупно	не-исправни	% на не-исправни
Битола		0	6	6	1	16,67	6	3	50,0
Ресен	10	10	8	8	1	12,5	8	2	25,0
Куманово	4	4	9	8	5	62,5	9	2	22,22
К. Паланка	1	1	5	5	0	0,0	5	0	0,0
Кратово	6	4	30	30	3	10,0	30	5	16,67
Кичево	1	2	6	6	0	0,0	6	4	66,67
Прилеп		2	271	267	0	0,0	249	0	0,0
Штип	7	7	91	91	9	9,89	91	11	12,09
Велес	30	6	70	70	26	37,14	70	48	68,57
Св. Николе	3	2	10	10	10	100,0	10	6	60,0
Неготино	6	1	11	11	0	0,0	11	5	45,45
Струмица	5	5	7	7	2	28,57	7	2	28,57
Охрид	11	2	36	36	0	0,0	36	0	0,0
ВКУПНО	84	46	560	555	57	10,27	538	88	16,36

2. Здравствена исправност на водата за пиење во Република Македонија

Податоците обезбедени од Центрите за јавно здравје во Републиката за 2015 година укажуваат дека 1 310405 жители т.е 63,1% од популацијата се снабдува со вода за пиење од централни водоснабдителни системи, управувани од јавни комунални претпријатија кои ги исполнуваат законските обврски во однос на обезбедување и контрола на здравствената исправност на водата за пиење. Останатите се снабдуваат на следните начини:

- ◆ 236 248 жители (11,38%) се приклучени на градски водоводи.
- ◆ 455 235 жители (21,92%) во селските населби се снабдуваат од локални јавни водоснабдителни системи, со кои не стопанисува секогаш јавно претпријатие.
- ◆ 74 428 жители (3,58%) се снабдуваат со вода за пиење од локални водоснабдителни објекти (јавни чешми, бунари, извори, пумпи и други индивидуални водоснабдителни објекти).
- ◆ Извршени се 878 санитарно-хигиенски увиди на јавни водоснабдителни објекти во селските населби (села со сопствен водовод и села со други видови на објекти), анализирани се вкупно 6571 примероци вода за физичко-хемиска анализа и 6513 за бактериолошка анализа. Од вкупниот број анализирани примероци неисправни биле 19,9% во однос на физичко-хемиската анализа, како и 27,67% во однос на микробиолошката анализа.

Извор: ИЈЗ РМ, 2015

Со изготвувањето на републичкиот компјутерски програм (1996 година) за издавање на лабораториски наоди (РКП), од извршени анализи на примероци вода за пиење (физичко-хемиски и бактериолошки), согласно методологијата за примена на матични броеви во компјутерскиот систем во Центрите за јавно здравје е создадена основа за целосна здравствена евиденција на објектите за водоснабдување со вода за пиење кои се под здравствен надзор - за територијата на целата Република. Со РКП се опфатени примероците во обем за следните видови анализи: основни, периодични и студиско - истражни работи; РКП е дополнет и со дел кој ги опфаќа површинските води кои се од здравствен интерес - води за пиење, води за капење, за спорт и рекреација, како и води кои можат да се користат во производство и промет на храната.

Приказот на целокупната активност на Центрите во полето на здравствената исправност на водата за пиење овозможува споредба на микробиолошката и физичко-хемиската исправност на водата во зависност од видот на водоснабдителните објекти и бројот на жители кои се снабдуваат со вода. Кај **градските водоводи** микробиолошки неисправни се 2,2%, кај примероци вода од водоводната мрежа **во селските населби, приклучени на градски водоводи** процентот на бактериолошката неисправност се зголемува на 5,4% (табела 11). Бактериолошката анализа на примероците вода од села со сопствен водовод покажува дека дури 34,68% се бактериолошки контаминирани, а анализата пак на примероци вода од останати водоснабдителни објекти покажува највисок процент на бактериолошки контаминирани, односно 44,06%. Исто така висок е процентот (41,4%) на бактериолошки неисправни примероци кај примероци вода од останати водоснабдителни објекти (крајпатни, споменични, во ридско планински или рекреативни подрачја). Здравствениот ризик кај населението е зголемен при консумација на вода од овие објекти, посебно кај вулнерабилните групи и ја наметнува потребата од превземање на одговорност за одржување на овие водоснабдителни објекти или обележување на истите дека се хигиено-епидемиолошки несигурни.

Табела бр. 11 Целокупна активност на Центрите за јавно здравје во однос на здравствената исправност на водата за пиење, 2015 година

ВОДОСНАБДИТЕЛНИ ОБЈЕКТИ	ОБЈЕКТИ И ЛОКАЛИТЕТИ			Број на извршени лабораториски анализи по примерок:					
	ЖИТЕЛИ	УВИДИ	ПРИМЕРОЦИ	ВКУПНО	неисправни		ВКУПНО	неисправни	
					број	%		број	%
ГРАДСКИ ВОДОВОДИ	1 310 405	117	7024	6930	200	2,9	7024	155	2,2
СЕЛА - ПРИКЛУЧЕНИ НА ГРАДСКИ ВОДОВОД (број на села: 292)	236 248	143	1713	1709	299	17,5	1713	92	5,4
СЕЛА СО СОПСТВЕН ВОДОВОД (број на села: 836)	455 235	700	4703	4665	1124	24,09	4700	1630	34,68
СЕЛА - ДРУГИ ВИДОВИ ОБЈЕКТИ (број на села: 300)	74 428	161	1280	1271	259	20,38	1280	564	44,06
Викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти од сопствено извориште (број на објекти: 69)	/	19	246	240	21	8,8	246	41	16,7
Работни организации кои се значителни потрошувачи на вода од сопствено извориште (број на објекти: 177)	/	64	1126	1010	101	10,0	1126	158	14,0
Води со посебни својства (број на објекти: 27)	/	52	231	189	46	24,3	231	38	16,5
Останати објекти (крајпатни, споменични во ридско-планински или рекреативни подрачја и сл.) (број на објекти: 163)	/	157	764	758	144	19,0	764	316	41,4
ВКУПНО	2 076 316	1 413	17 087	16772	2 194	13,08%	17 943	2 994	16,69%

3. Следење на водите од здравствен аспект во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ

Во презентираниите податоци (во текстот погоре) за здравствена исправност на водата за пиење не се опфатени резултатите од анализите извршени во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ во обем на основна и проширена физичко-хемиска анализа на вода за пиење, природни минерални води, површински води, техничко-технолошки води и отпадни води. Со оглед на просторните можности, опремата и кадарот тука се вршат анализи, како што се периодична физичко-хемиска анализа, радиолошка анализа, анализа на резидуи на пестициди, паразитолошка анализа и содржина на трихалометани/контанаминенти во водите кои се од значење по здравјето на луѓето (табела 12).

Во текот на 2015 година анализирани се вкупно 853 примероци на вода на кои се направени се вкупно 1523 анализи. Неисправни биле вкупно 299 примероци, односно 35,0%.

Табела бр 12. Извршени лабораториски анализи во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ во 2015 година (Исправност на примероци по анализи)

Вид	Вкупно	основен преглед (микроб.)	основен преглед (ф-х)	периодичен преглед (ф-х)	пестициди	радиолошка	Контаминен-ти	Паразитолошка
Вкупно	1523	587	278	348	90	132	18	71
неисправни	359*	199*	46*	114*	0	0	0	0
вода за пиење	1152	448	241	228	70	62	17	50
	193*	124*	18*	51*	0	0	0	0
површинска вода	203	53	0	73	13	52	0	13
	82*	46*	0	36*	0	0	0	0
минерални води	67	18	1	19	7	13	1	8
	16*	8*	0	8*	0	0*	0	0
отпадни води	6	3	3	0	0	0	0	0
	4*	2*	2*	0	0	0	0	0
техничко-технолошка вода	95	29	33	28	0	5	0	0
	64*	19*	27*	18*	0	0	0	0

*неисправни примероци

На табела 13 прикажани се вкупниот број на испитани примероци вода во текот на 2015 година во Република Македонија.

Табела бр 13. Испитани примероци вода во ИЈЗРМ во 2015 година

Вид	Вкупно	вода за пиење	површинска вода	минерални води	отпадни води	техничко-технолошка вода
Вкупно	853	658	80	27	6	82
Неисправни	299*	170*	52*	15*	4*	58*
% на неисправни	35,0%	25,8%	65,0%	55,5%	66,7%	70,7%

*неисправни примероци

- ♦ Од вкупно испитаните 658 примероци на **вода за пиење**, неисправни биле 170 примероци на вода (25,8%). На ниво на испитување - основен преглед на водата за пиење, 7,5% се неисправни во однос на физичко-хемиските параметри, и 27,7% од водите не одговараат на Правилникот за безбедноста на водата** заради бактериолошка контаминација; 22,4% неисправни води за пиење на ниво на иследување на периодична физичко-хемиска анализа на водата за пиење од што најголемиот број примероци се всушност води во фаза на истражно-студиски работи каде нема обработка на водата

** Правилник за безбедноста на водата (Службен весник на РМ бр. 46/08)

за пиење (во фаза на истражување). Сите анализирани примероци вода за пиење се исправни во однос на анализа на резидуи на пестициди, контаминенти, радиолошка и паразитолошка анализа.

- ♦ Испитани се 80 примероци на **површински води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот (комплетна физичко-хемиска анализа, анализа на резидуи од пестициди, радиолошка и паразитолошка анализа). 65,0% од испитаните примероци вода биле неисправни во однос на микробиолошката и физичко-хемиската анализа.

Изготвена е Информација за актуелната состојба со квалитетот на водата во природните езера во Република Македонија - Охридско, Преспанско и Дојранско пред почетокот на летната туристичка сезона.

Во текот на 2015 година вршени се испитувања на примероци вода од **Охридско езеро** според месечна динамика во однос на микробиолошка, периодична физичко-хемиска и радиолошка анализа. Согласно резултатите може да се забележи дека врз основа на анализата на хемискиот состав и тешки метали водите од Охридското езеро биле во континуитет во I класа (Табела 1, прилог 1).

Во текот на 2015 година вршен е месечен мониторинг на површинските води од **р. Вардар низводно од Гевѓелија** за процена на потенцијално трансгранично загадување (Табела 2, прилог 1), како и на површинската вода од **река Лејенец** (табела 3, прилог 1)

- ♦ Од вкупно испитаните 27 примероци на **природни минерални води**, неисправни се вкупно 15 (55,5%). Во однос на проширена физичко-хемиска анализа на природни минерални води, од испитаните 19 примероци неисправни се 8 (42,1%), 8 примероци не одговарале на законските прописи во однос на микробиолошката анализа (44,4%). Треба да се напомене дека овие примероци вода се анализираат во фаза на студиско-истражни работи, односно тие води сеуште не се пуштени во промет. За сите неисправни наоди редовно била известувана Агенцијата за храна и ветеринарство на РМ, Министерството за здравство (Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита и Државниот санитарен и здравствен инспекторат) и Центарот за управување со кризи.
- ♦ Испитани се 6 примероци **отпадни води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот за јавно здравје на РМ (комплетна физичко-хемиска анализа и микробиолошка анализа). 4 примероци биле неисправни, 2 во однос на микробиолошката анализа и 2 во однос на физичко-хемиската анализа.
- ♦ Испитани се 82 примероци **техничко-технолошки води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот за јавно здравје на РМ (комплетна физичко-хемиска анализа и радиолошка анализа). 58 примероци (70,7%) техничко-технолошка вода биле неисправни и тоа 19 (65,5%) во однос на микробиолошката анализа, и 45 примероци во однос на физичко-хемиската анализа (73,8%).

ПРИЛОГ 1

Табела бр. 1 Испитување на физичко-хемика анализа на површинска вода од Охридско езеро, 2015 година

месец	pH	KMnO ₄ mg/L	Ел. спров. µS/cm	NH ₄ mg/L	NO ₂ mg/L	NO ₃ mg/L	Cl mg/L	SO ₄ mg/L	Fe mg/L	Mn mg/L	F mg/L	Cu mg/L	Zn mg/L	Pb mg/L	Cd mg/L	Co mg/L	Ni mg/L	Cr total mg/L
Февруари	6,5	3,44	213	n.d	0,008	0,069	8,82	6	0,049	0,002	0,079	0,004	0,004	0,009	0,001	0,004	n.d	n.d
Март	8,22	2,53	255	n.d	n.d	0,726	6,7	17,94	0,043	0	0,047	0,005	0,006	0,01	0,001	0,004	n.d	n.d
Април	8,11	3,35	230	n.d	0,002	0,06	5,64	6,42	0,004	0,007	0,082	n.d	n.d	0,008	0,001	n.d	n.d	n.d
Мај	7,25	2,56	267	n.d	0,002	0,897	5,99	5,78	0,019	0,001	0,052	0,006	0,003	n.d	n.d	n.d	0,010	n.d
Јуни	6,68	2,065	226	n.d	n.d	0,042	5,29	7,7	0,039	0,007	0,06	0,005	0,003	n.d	n.d	n.d	0,010	n.d
Јули	7,98	3,79	206	n.d	0,009	0,0395	7,41	6,42	0,03	0,004	0,082	0,005	0,006	n.d	n.d	0,014	n.d	n.d
Август	8,17	4,07	198,5	n.d	n.d	0,07	4,94	4,5	0,052	0,025	0,059	0,002	0,005	n.d	n.d	n.d	0,001	0,001
Септември	8,14	2,554	196,8	n.d	n.d	0,049	4,23	8,98	0,011	n.d	0,062	0,003	0,020	n.d	n.d	n.d	n.d	n.d
Октомври	7,89	2,37	198,4	n.d	n.d	0,066	4,94	10,9	0,084	0,005	0,067	0,048	0,013	n.d	n.d	0,003	0,004	0,005
Ноември	8,24	5,66	200	n.d	n.d	n.d	9,17	6,42	0,014	n.d	0,055	n.d	0,005	n.d	n.d	n.d	0,005	n.d
Декември	6,46	1,76	209	n.d	n.d	n.d	6,35	62,1	0,01	0,003	0,091	0,046	0,006	n.d	n.d	0,02	0,006	n.d
Просек	7,641	3,083	219,142	0,000	0,002	0,220	6,408	12,263	0,030	0,005	0,065	0,011	0,007	0,002	0,0003	0,004	0,003	0,001

Според Програмата во текот на 2015 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од Охридско Езеро, непосредно покрај брегот на длабочина од 1,5 m, 50 cm под нивото на водата. Споредено со претходната година (2014), сите анализирани примероци одговараат на I класа во однос на физичко-хемиската анализа. Во однос на микробиолошката анализа површинската вода од езерото 7 примероци се неисправни, заради што водата спаѓа во IV-V класа, главно заради зголемен најверојатен број на колиформни бактерии во 1 I како и наод на одредени фекални бактерии (*Enterobacter spp.*, *Citrobacter freundii*, *Enterococcus spp.*, *E. Coli*) – индикатори на фекално загадување на водата од езерото. Во однос на радиолошка анализа, површинската вода од езерото во континуитет спаѓа во I класа.

Табела бр. 2 Испитување на физичко-хемииска анализа на површинска вода од р. Вардар, 2015 година

	pH	KMnO ₄ mg/L	Ел. спров. µS/cm	NH ₄ mg/L	NO ₂ mg/L	NO ₃ mg/L	Cl mg/L	SO ₄ mg/L	Fe mg/L	Mn mg/L	F mg/L	Cu mg/L	Zn mg/L	Pb mg/L	Cd mg/L	Co mg/L	Ni mg/L	Cr mg/L
Јануари	7,91	23,745	333	0,083	0,023	0,935	12,69	14,1	2,296	0,122	0,145	0,012	0,037	n.d	0,001	0,003	0,011	0,014
Февруари	7,78	30,34	268	0,035	0,029	2,31	11,99	30,74	5,50	0,065	0,187	0,04	1,115	0,094	n.d	0,012	0,041	0,025
Март	7,74	14,58	316	n.d	0,027	1,27	13,05	27,54	2,03	0,056	0,166	0,038	0,039	n.d	n.d	0,007	n.d	0,018
Април	7,88	21,66	329	0,025	0,038	1,09	12,35	29,46	4,03	0,263	0,168	0,035	0,03	0,011	n.d	0,005	0,005	0,014
Мај	7,92	19,204	320	0,023	0,032	1,18	10,58	23,7	3,374	0,19	n.d	0,013	0,033	n.d	n.d	n.d	0,02	n.d
Јуни	8,02	6,637	382	0,05	0,011	0,151	10,58	26,26	1,022	0,005	0,136	0,007	0,006	n.d	n.d	n.d	0,01	n.d
Јули	8,12	8,22	434	n.d	0,016	1,93	17,64	36,5	0,288	n.d	0,177	0,007	0,008	n.d	0,003	n.d	0,005	n.d
Август	8,13	9,192	402	n.d	0,009	1,286	37,039	25,3	1,237	0,07	0,008	0,01	0,013	n.d	n.d	n.d	0,012	n.d
Септември	8,42	4,95	440	n.d	0,018	1,751	14,815	29,46	0,703	0,03	0,132	0,012	0,013	n.d	n.d	n.d	0	0,003
Октомври	8,05	6,79	397	n.d	0,027	1,681	12,695	31,38	0,328	0,086	0,151	0,005	0,006	0,002	n.d	0,002	0,003	n.d
Ноември	7,79	9,166	350	n.d	0,026	1,52	15,17	29,46	2,733	0,085	0,109	0,008	0,02	n.d	0,006	0	0,008	n.d
Декември	7,93	4,47	433	n.d	0,08	2,22	15,87	34,99	0,577	0,019	0,203	n.d	0,009	n.d	0,005	0,007	0,007	n.d
Просек	7,973	13,230	367,000	0,018	0,028	1,444	15,373	28,241	2,010	0,083	0,132	0,016	0,111	0,009	0,001	0,003	0,010	0,006

Според Програмата во текот на 2015 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од река Вардар, низводно од Гевгелија, непосредно покрај брегот, на длабочина од 50 см под нивото на водата. Според податоците од лабораториските мерења, според киселоста, содржина на испитаните аниони и катјони р. Вардар е класифицирана во 1-2 класа. Во однос на физичко-хемиската анализа површинската вода од река Вардар се класифицира во III-V класа главно заради зголемена содржина на железо и нитрити како и зголемена содржина на манган. Неколку примероци ја надминуваат граничната вредност во однос на содржината на олово, кадмиум и кобалт.

Останатите тешки метали се регистрирани во играгови, односно водата спаѓа во I класа. Според горе наведеното може да се заклучи дека не постои евидентно ирансранично загадување со тешки метали од интерес.

Во однос на микробиолошката анализа површинската вода од реката спаѓа во IV-V класа, заради зголемен најверојатен број на колиформни бактерии во 1 и наод на одредени фекални бактерии – индикатори на фекално загадување на водата од река Вардар (*E. coli*, *Escherichia coli*, *Enterococcus*, *Enterobacteriaceae*).

Табела бр. 3 Испитување на физичко-хемииска анализа на површинска вода од р. Лепенец, 2015 година

	pH	KMnO ₄ mg/L	Ел. спров. µS/cm	NH ₄ mg/L	NO ₂ mg/L	NO ₃ mg/L	Cl mg/L	SO ₄ mg/L	Fe mg/L	Mn mg/L	F mg/L	Cu mg/L	Zn mg/L	Pb mg/L	Cd mg/L	Co mg/L	Ni mg/L	Cr mg/L
Февруари	7,99	10,953	283	0,084	0,018	1,37	9,88	14	3,78	0,187	0,079	0,006	0,015	0,043	0,007	0,006	0,025	0,012
Март	7,92	22,35	248	0,063	0,026	1,02	9,17	18	0,698	0,634	0,078	0,038	0,036	0,015	0,001	0	0,126	0,026
Април	7,8	11,479	236	0	0,0632	0,703	7,761	10,26	0,503	0,027	0,101	0,001	0,013	0	0	0	0	0
Мај	6,66	1,91	259	0	0	1,22	7,06	18,58	0,235	0,009	0,06	0,011	0,013	0	0,002	0,016	0	0
Јуни	7,65	5,72	273	0,183	0,043	1,113	5,64	12,18	0,519	0,031	0,063	0,006	0,006	0	0,003	0,022	0,014	0
Јули	7,98	8,53	368	3,83	0,068	1,925	10,94	17,3	0,222	0,008	0,081	0,004	0,002	0	0	0	0,003	0
Август	8,04	9,388	413	0	0,051	3,941	10,583	19,22	0,63	0,059	0,088	0,007	0,002	0	0	0	0,001	0,001
Септември	8,08	7,58	355	0	0,096	2,05	9,172	16,66	0,334	0,017	0,084	0,006	0,007	0	0,003	0	0	0,004
Октомври	8,04	14,855	300	0	0,052	2,81	13,05	13,46	2,394	0,282	0,973	0	0	0,003	0,001	0,001	0,019	0
Ноември	7,98	7,586	342	0	0,055	2,024	12,346	16,66	1,319	0,09	0,071	0,004	0,003	0,001	0	0	0,012	0,007
Декември	8,03	9,79	367	0,644	0,046	1,59	13,405	43,54	0,717	0,033	0,107	0	0,024	0	0,001	0	0,011	0
Просек	7,851	114,631	314,580	0,447	0,045	1,823	9,966	17,510	0,954	0,118	0,156	0,007	0,010	0,005	0,002	0,004	0,018	0,005

Според Програмата во текот на 2015 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од река Лепенец, непосредно покрај брегот, на длабочина од 50 см под нивото на водата. Според податоците од лабораториските мерења, според киселоста, потрошувачката на KMnO₄, електролитната спроводливост, испитаните анјони и катјони р. Лепенец е класифицирана во 1-3 класа. Во однос на физичко-хемииската анализа површинската вода од река Лепенец се класифицира во III-V класа главо заради зголемена содржина на железо, нитрити и амонијак како и зголемена содржина на манган.

Останатите тешки метали се регистрирани во прагови, односно водата според овие параметри спаѓа во 1 класа.

Во однос на микробиолошката анализа површинската вода од реката спаѓа во III-V класа, заради зголемен најверојатен број на колиформни бактерии во 1 I, како и наод на одредени фекални бактерии – индикатори на фекално загадување на водата од реката (*E. coli*, *Enterococcus*, *Enterobacter spp.*).

Табела 4. Квалитет на води за пиење кај градските населби во Република Македонија за 2015 година

Град	Број на жители	увиди	број на примероци	Физичко-хемииска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	не-исправни	% на неисправни	вкупно	не-исправни	% на не-исправни
Скопје	486307	0	178	143	0	0,0	178	2	1,1
Куманово	78000	4	148	147	0	0,0	148	1	0,7
Кратово	6100	4	55	55	5	9,1	55	0	0,0
К. Паланка	12500	0	41	41	0	0,0	41	0	0,0
Битола	74550	4	511	511	5	1,0	511	4	0,8
Ресен	8748	1	55	55	0	0,0	55	0	0,0
Д. Хисар	2593	4	26	26	1	3,8	26	1	3,8
Кичево	28120	4	252	252	0	0,0	252	0	0,0
Прилеп	69704	12	1058	1058	2	0,2	1057	3	0,3
М. Брод	3740	4	38	38	0	0,0	38	0	0,0
Крушево	5330	4	36	36	30	83,0	36	3	8,0
Охрид (Струга, Дебар)	79755	12	932	932	19	2,0	932	12	1,3
Тетово	87400	4	353	316	2	0,6	353	21	5,9
Гостивар	49545	4	58	36	9	25,0	58	3	5,2
Штип	46000	4	464	464	23	5,0	464	18	3,9
Радовиш	15000	4	265	265	0	0,0	265	0	0,0
Пробиштип	10205	4	98	98	0	0,0	98	0	0,0
Струмица	35311	4	196	196	8	4,1	196	0	0,0
Валандово	11890	2	135	135	27	20,0	135	13	9,6
Кочани	28330	14	398	398	20	5,0	398	46	11,6
Виница	10863	4	243	243	18	7,4	243	21	8,6
Берово	7002	2	120	120	9	7,5	120	0	0,0
Делчево	11500	4	98	98	10	10,2	98	0	0,0
М. Каменица	5147	2	86	86	0	0,0	86	2	2,3
Пехчево	3237	2	52	52	4	7,7	52	5	9,6
Велес	48952	4	204	204	1	0,5	204	0	0,0
Кавадарци	37824	0	397	397	7	1,8	397	0	0,0
Неготино	13284	6	126	126	0	0,0	126	0	0,0
Гевгелија	19722	0	231	231	0	0,0	231	0	0,0
Св. Николе	13746	0	171	171	0	0,0	171	0	0,0
ВКУПНО	1310405	117	7025	6930	200	2,9	7024	155	2,2

3. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во населените места и оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни и училишни деца на национално ниво по методологијата на СЗО и Извештај за наодите на ниво на бучава и категоризација на ризикот со мерки за превенција или санација

Врз основа на Законот за здравствена заштита „Службен весник на РМ бр. 38/91, 46/93, 10/04, 84/05, 111/05, 65/06, 5/07, 77/08 и 67/09“ и Законот за квалитетот на амбиентниот воздух „Службен весник на Република Македонија бр.67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12“ (член 42, став 1 е наведено: *определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух можат да вршат и акредитирани научни, стручни организации и институции, како и други правни лица под услови и на начин утврдени со овој закон*). ЈЗУ Центрите за јавно здравје имаат обврска да организираат и вршат следење на квалитетот на воздухот во населените места (одредбите од Законот за заштита на воздухот од загадување „Сл. весник на СРМ бр. 20/74“ на членот 4, ставови 1, 2, 3, 4, 5 и 6 остануваат на сила сè до донесувањето на подзаконските акти според новиот закон).

Со Законот за квалитетот на амбиентниот воздух, Службен весник на Република Македонија бр.67/2004 донесен на 04.10.2004 година во член 1 е пропишан Предмет на уредувањето: се уредуваат мерките за избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти од загадувањето на амбиентниот воздух врз човековото здравје, како и за животната средина како целина, преку утврдување на гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање, гранични вредности за емисии, формирање на единствен систем за следење и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух и следење на изворите на емисии, сеопфатен систем за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии, информативен систем како и други мерки за заштита од одредени активности на правните и физичките лица кои имаат директно или индиректно влијание врз квалитетот на воздухот.

СЗО во цел 10 - Здрава и безбедна животна средина од Стратегијата здравје за сите до 2015 година има зацртано: “луѓето во Регионот треба да имаат поголеми можности да живеат во поздрава животна средина, во однос на изложување на контаминенти што се опасни по здравјето на нивоа кои не ги надминуваат меѓународно прифатените стандарди”. Тоа се однесува и на квалитетот на воздухот во сите земји и треба да се подобри до степен на кој познатите полутанти на воздухот не претставуваат закана за здравјето на населението експонирано на загаден воздух, а посебно во високо урбаните населби. Неопходна е акцијата за контролирањето на загадувањето на воздухот со неспецифични и специфични полутанти заради штетните здравствени ефекти што ги врши врз респираторниот систем на луѓето, а најмногу на вулнерабилните групи популации (предучилишните, училишните деца, заболените од неспецифични хронични белодробни заболувања, бремените жени, доилки, стари лица и др.).

Во 2006-та година од Светската здравствена организација е издадено второ издание на “Упатствата за квалитет на воздухот за Европа” во кои се ажурирани и ревидирани полутантите од претходните упатства. Според СЗО оптоварувањето со болести причинето од аерозагадувањето предизвикува повеќе од 2 милиони предвремени смртни исходи годишно, како резултат на ефектите од урбаното загадување на комуналниот воздух, како и внатрешното аерозагадување (причинето од согорување на фосилни горива). Повеќе од половината од ова оптоварување со болести се јавува во земјите во развој. Полутантите во

воздухот кои имаат посебно еколошко и здравствено значење за земјите од Европскиот регион беа идентификувани и избрани врз основа на следниве критериуми:

- ♦ дали супстанциите или комбинациите претставуваат широко распространет проблем во смисла на извори;
- ♦ доминантноста и изобилството на полутанти каде што потенцијалот за изложеност беше голем, земајќи ја предвид изложеноста во затворен и на отворен простор;
- ♦ дали се стекнале нови значајни информации за здравствените ефекти од објавувањето на првото и второто издание на упатствата;
- ♦ можноста за мониторинг;
- ♦ дали би можеле да се појават нездравствени (на пример: еко-токсични) ефекти;
- ♦ дали е евидентен позитивен тренд во амбиенталните нивоа.

Согласно со усвоената Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година, Службен весник на РМ бр. 195/2014 утврдени се мерки, задачи и активности што треба да ги реализираат 10-те регионални Центри за јавно здравје со нивните подрачни единици и Институтот за јавно здравје на РМ и тоа со испитување на следните видови загадувачки материји:

- ♦ во Центарот за јавно здравје - Скопје се испитува чад, SO_2 , аероседимент, јаглерод моноксид и олово;
- ♦ во Центарот за јавно здравје - Велес се испитува, чад, SO_2 , аероседимент, олово, кадмиум и цинк;
- ♦ во Центрите за јавно здравје Битола, Кочани, Куманово, Охрид, Прилеп, Струмица, Тетово и Штип се испитува аероседимент; во Куманово олово, кадмиум и цинк.
- ♦ во Битола е поставена автоматска мерна станица на МЖСПП која ги следи концентрациите на CO_2 ; CO; NOx; O_3 и PM_{10} .
- ♦ во Институтот за јавно здравје на РМ на 4 мерни места од Скопје се следи олово, кадмиум, железо, манган, бакар, цинк, кобалт, никел, хром и стронциум во аероседимент.

За обемот и квалитетот на активности во оваа област во текот на 2015 година располагаме со податоци од сите Центри за јавно здравје.

Центарот за јавно здравје - Скопје воспоставено мониторинг мерна мрежа за следење на концентрациите на:

- ♦ аероседимент (30 м.м. со 358 примероци од 360 предвидени);
- ♦ SO_2 и чад (6 м.м. со 2071 примероци од 2190 предвидени за SO_2 и 2085 за чад од планирани 2190);
- ♦ олово (1 м.м. со 14 примероци од предвидени 14 примероци - 100% реализиран планот).

Центарот за јавно здравје - Велес следи:

- ♦ - аероседимент (7 м.м. со 83 примероци - 99 % од предвиденото);
- ♦ - SO_2 (1 м.м. со 361 примероци од 365 планирани);
- ♦ - чад (1 м.м. со 361 примероци или 99 % од планирани);
- ♦ - олово, кадмиум и цинк 1 м.м. со по 362 примероци).

Центарот за јавно здравје - Тетово следи:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци - 100 %).

Центарот за јавно здравје - Битола следи:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци - 100%).

Центарот за јавно здравје - Куманово:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 46 примероци - 96 % од планот).

Центарот за јавно здравје - Кочани:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци од предвидени 4 м.м. со 48 примероци).

Центарот за јавно здравје - Охрид:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 29 примероци 60,4% од планот, во П.Е. Струга 2 м.м. со 21 примероци 87,5% од предвиденото).

Центарот за јавно здравје - Прилеп следи:

- ♦ аероседимент (5 м.м. со 60 примероци и во П.Е. Крушево 2 м.м. со 24 примероци - 100%).

Центарот за јавно здравје - Штип следи:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 36 примероци, 75% од планот од предвидени 4 м.м. со 48 примероци).

Центарот за јавно здравје - Струмица:

- ♦ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци - 100% од планот).

Наведените параметри се следат континуирано и тоа SO₂ и чад на 24 часа, додека аероседимент на месец дена. Концентрацијата на оловото како токсичен тежок метал во воздухот во зона на дишење се следи само на 1 м.м. 2 пати годишно по 7 дена континуирано, во зоната на дишење (непосредно до многу прометна сообраќајница во непосредна близина на **Центарот за јавно здравје - Скопје**). Аероседиментот според Програмата се следи во сите **Центри за јавно здравје**.

Институтот за јавно здравје на РМ - Скопје следи:

- ♦ аероседимент на 4 м.м. (во зона на становање, индустриска зона, на периферија и административно-деловна зона на град Скопје) со 48 примероци, преку анализа на тешки метали - **железо, манган, бакар, цинк, олово, кадмиум, кобалт, никел и хром⁶⁺**, со AAS метода на апарат PERKIN ELMER HGA 700 со графитна печка и AAS PERKIN ELMER - 3110, со пламен детектор.

Табела 1. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Р. Македонија во текот на 2015 година загадувачка материја - Аероседимент

Заводи за здравствена заштита	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна годишна концентрац. (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Број на примероци над МДК *
СКОПЈЕ	30	358	107,2	11,8-408,4	13
ВЕЛЕС	7	83	211,2	6,4-841,9	21
ПРИЛЕП	5	60	41,2	26,48- 59,3	0
П.Е.Крушево	2	24	32,27	17,88-46,65	0
БИТОЛА	4	47	83,78	12,98-153,53	0
КИЧЕВО	2	24	88,0	13,0-261,0	0
КОЧАНИ	4	48	195,0	27,5-886,6	10
ОХРИД	7	84	104,08	22,8-180,22	0
СТРУГА	2	22	109,79	44,9-181,22	0
КУМАНОВО	4	46	176,84	8,6-679,7	8
СТРУМИЦА	4	48	153,7	67,0-255,0	0
ТЕТОВО	4	48	438,9	25,91-4391,4	12
ШТИП	4	36	154,8	51,7-301,76	1
Р. Македонија	79	928	145,9	6,4-4391,4	65

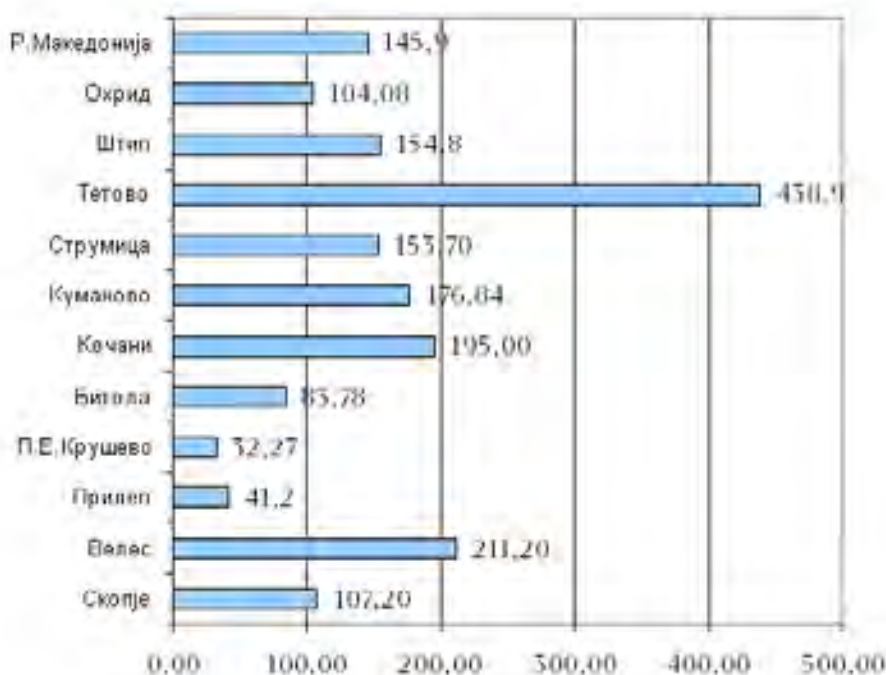
* МДК - максимум дозволена концентрација (300 мг/м³/мес).

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр. 20/74.

Од доставените податоци извршена е евалуација на хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење, така да состојбата на загаденост на воздухот во текот на 2015 година во Република Македонија во однос на просечната годишна концентрација на **аероседимент** е најниска во **Крушево 32,27** мг/м² за 2015 год. (Крушево 51,6 мг/м² за 2014 година, во **Битола** 31,94 мг/м² во 2013 година, во споредба со 2012 год. кога изнесувала 24,5 мг/м², 51,1 мг/м² во 2011год., 262,7 мг/м² во 2010 год., 65,56 мг/м² во 2009 година, 51,22 во 2008 год., 74 мг/м² во 2007, 31 мг/м² во 2006 год.; 29 мг/м² во 2005 год., 60,91 мг/м² во 2004 год. и 72,67 мг/м² во 2003 год.). **Кичево 88,0** мг/м² во 2015 год, 122,0 мг/м² во 2014 година, 50,0 мг/м² за 2013 година, 45,0 мг/м² за 2012, 64,0 мг/м² во 2011 год., 179,0 мг/м² во 2010 год., 110,0 мг/м² во 2009 година), **Кочани 195,0** мг/м² во 2015 год., 329,91 мг/м² во 2014 година, 76,45 мг/м² за 2013 година, 53,43 мг/м² за 2012, 22,95 мг/м² во 2011 год., 58,21 мг/м² во 2010 год., 33,24 мг/м² во 2009 година, 225 мг/м² во 2008 година, 74 мг/м² во 2007 год., 31,0 мг/м² во 2006 год., 29 мг/м² во 2005 год.) со 10 примероци над МДК во 2015 год., **Тетово 438,9** мг/м² за 2015 год. , 104,74 мг/м² за 2014 година, 141,35 мг/м² за 2013 година, 64,57 мг/м² за 2012 година, 60,43 мг/м² во 2011 год., 37,62 во 2010 год.) со 12 примероци над МДК во 2015 год., **Крушево 32,27** мг/м² во 2015 год. , **51,6** мг/м² за 2014 година, 134,8 мг/м² за 2013 година, 76,3 мг/м² за 2012 година, 213,3 мг/м² во 2011 год., 194,6 мг/м² во 2010 год., 115,3 мг/м² во 2009 год., 175,04 мг/м² во 2008 год., 152,5 мг/м² во 2007 год., 172,7 мг/м² во 2006 год., 225,9 мг/м² во 2005 год.), **Куманово 176,84** мг/м² во 2015 год., 120,42 мг/м² за 2014 година, за 2013 година 105,29 мг/м² , 78,09 мг/м² за 2012 година, 81,58 мг/м² во 2011 год., 68,81 мг/м² во 2010 год., 119,76 мг/м² во 2009 год, 89,39 мг/м² во 2008 год., 106,18 мг/м² во 2007 год., 95,86 мг/м² во 2006 год., 91,4 мг/м² во 2005 год., 104,6 мг/м² во 2004 год., и 135 мг/м² во 2003 год.) со 8 примероци над МДК во 2015 год., 3 примероци над МДК во 2014 година исто како и во 2012 година , а во 2013 година не беа забележани примероци со над МДК, **Прилеп 41,2** мг/м² во 2015год., 70,34 мг/м² за 2014 година, 125,0 мг/м² за 2013 година, 83,8 мг/м² за 2012 година, 130,3 мг/м² во 2011 год., 72,8 мг/м² во 2010 год., 100,03 мг/м² во 2009 година, 191, 87 мг/м² во 2008 год. 197,18 мг/м² во 2007 год., 228,2 мг/м² во 2006 год., 174,05 мг/м² во 2005 год., 155,98 мг/м² во 2004 год.) во 2015 и 2014 година не се забележани примероци со над МКД, во 2012 година измерени се 2 примероци над МДК, а во 2013 година имало 3 примероци со над МДК, **Велес 211,2** мг/м² во 2015 год., 250,3 мг/м² за 2014 година, 168,3 мг/м² за 2013 година, 84,1 мг/м² за 2012 година, 100,4 мг/м² во 2011 год., 166 мг/м² во 2010 год., 282,7 мг/м² во 2009 год., 96,6 мг/м² во 2008 год., 99 мг/м² во 2007 год., 97,9 во 2006 год. 109,4 мг/м² во 2005 год., 172,4 мг/м² во 2004 год и 176,7 мг/м² во 2003 год.) во 2015 год. имало 21 примероци над МДК, во 2014 година се забележани 23 примероци над МДК, со 3 примероци над МДК во 2012 година , а во 2013 година има 6 примероци со над МДК, **Штип 154,8** мг/м² во 2015 год., 156,07 мг/м² за 2014 година, 156,6 мг/м² за 2013 година, 110,5 мг/м² за 2012 година, 151,5 мг/м² во 2011 год. , 151,5 мг/м² во 2010 год., 144,39 мг/м² во 2009 год., 151,5 мг/м² во 2008 год., 151,62 мг/м² во 2007 год., 110,57 мг/м² во 2006, 130,9 мг/м² во 2005 год., 186,88 мг/м² во 2004 год. и 243 мг/м² во 2003 год.), **Охрид 104,08** мг/м² за 2015 год., 91,69 мг/м² за 2014 година, 181,0 мг/м² за 2013 година, 138,94 мг/м² за 2012 година, 152,26 мг/м² во 2011 год., 137,63 мг/м² во 2010 год., 130,605 мг/м² во 2009 год., 120,56 мг/м² во 2008 год.), **Струмица 153,7** мг/м² за 2015 год., 169,8 мг/м² за 2014 година, 157,83 мг/м² за 2013 година, 139,25 мг/м² за 2012 година, 83,83 мг/м² во 2011 год., 140,43 мг/м² во 2010 год., 136,35 мг/м² во 2009 год., 99,5 мг/м² во 2008 год., 102,7 мг/м² во 2007 год., 142,45 мг/м² во 2006 година, 135 мг/м² во 2005 год., 196,5 мг/м² во 2004 год. и 290 мг/м² во 2003 год.), **Струга 109,79** мг/м² во 2015 год., (185,71 мг/м² во 2014 година, 174,79 мг/м² за 2013 година , 189,53 мг/м² за 2012 година, 143,58 мг/м² во 2011 год., 128,69 мг/м² во 2010 год., 124,39 мг/м² во 2009 год., 146,47 мг/м² во 2008 год.), **Скопје 107,2** мг/м² во 2015 год. (177,2 мг/м² за 2014 година, 209,7 мг/м² за 2013 година, 217,1 мг/м² за 2012 година, 174,0 мг/м² во 2011 год., 197,8 мг/м² во 2010 год., 234,5 мг/м² во 2009 год., 218,4 мг/м² во 2008 год., 204,2 мг/м² во 2007 год., 79,92 мг/м² во 2006 год., 191,2 мг/м² во 2005 год., 202,2 мг/м² во 2004 год. и 182,1 мг/м² во 2003 год.) со 13 примероци над МДК во 2015 год., 57 измерени примероци над МКД за 2014 година, 63 измерени примероци над МДК во 2013 година, споредено со 2012 година кога имало 64 мерења над МДК, споредено со 44 мерења во 2011 год., 54 мерења во 2010 год., 92 мерења во 2009 год., 73 мерења во

2008 год, 53 мерења над МДК во 2007 год., 38 мерења во 2006 год., 52 во 2005 год., 51 во 2004 год., 42 во 2003 год. и со 93 во 2002 год.). Сето тоа покажува извесно зголемување на аероседиментот во Куманово, Охрид, Тетово, во споредба со минатата година, а пак во Скопје имаме намалена вредност на аероседиментот (табела 1). Во однос на примероци над МДК во Р.Македонија постои намалување, односно вкупно се измерени 65 примероци (85 примероци со над МКД во 2014 год., 78 примероци со над МДК во 2013 година, споредбено со 2012 година кога вкупниот број на примероци над МК била 73 примероци, во однос на 44 примероци во 2011 год., 54 примероци во 2010 год. во однос на 92 примероци во 2009 год., 73 во 2008 година, 53 во 2007 година, 109 примероци над МДК во 2005 година, 115 во 2004 година, 170 во 2003 година и 238 во 2002 година). Во Република Македонија добиени се податоци од 79 мерни места со просечна вредност од 145,9 мг/м² (79 мерни места со просечна вредност од 147,94 мг/м² во 2014 год., 76 мерни места, со просечна годишна концентрација на аероседимент од 131,77 мг/м² во 2013 година, 100,39 мг/м² за 2012 година, 109,94 мг/м² во 2011 год., 138,14 мг/м² во 2010 год. 136,03 мг/м² во 2009 год., 138,64 мг/м² во 2008 год, 139,58 мг/м² во 2007 год., 133,08 мг/м² во 2006 година) што претставува минимално намалување на состојбата споредено со 2014 година (138,32 мг/м² во 2005 година, 2004 година-172,18 мг/м² и 2003 година-177,52 мг/м²) (график 1). Според податоците најголемо загадување со аероседимент во 2015 година, е регистрирано во Тетово.

Табела 1. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Република Македонија во текот на 2015 година загадувачка материјали - Аероседимент (мг/м²)

Во Скопје состојбата со загаденоста на воздухот во 2015 година е изразена на следната табела 2, од која може да се забележи разлика во однос на месеците на следење, што е резултат на просторната и временската дистрибуција на аероседиментот. Може да се констатира тренд на намалување на вредноста на аероседиментот за 2015 година кој изнесува 107,2 мг/м² (177,2 мг/м² во 2014 год., 209,7 мг/м² во 2013 год., во споредба со 2012 година кога изнесувал 217,1 мг/м², во однос на 174,0 мг/м² во 2011 година, 197,8 мг/

м² во 2010 година, 2009 година-234,5 мг/м², 218,4 мг/м² во 2008 година, 204,2 мг/м² во 2007 година, 179,92 мг/м² во 2006 година, 191,2 мг/м² во 2005 година, 202,2 мг/м² во 2004 година, 182,1 мг/м² во 2003 година и 236,4 мг/м² во 2002 година). Исто така може да се констатира дека бројот на примероци во 2015 год. со концентрации на аероседимент над МДК се намалени и тоа со вкупен годишен број од 13 во однос на 57 во 2014 год., во однос на 63 во 2013 година, во однос на 64 во 2012 година, во однос на 44 во 2011 година, 54 во 2010 година, 92 примероци во 2009 година, 73 примероци во 2008 година, 53 примероци над МДК во 2007 година, 38 примероци над МДК во 2006 година, и 52 примероци над МДК во 2005 година, 51 во 2004 година, 42 во 2003 година и 93 примероци во 2002 година.

Табела 2. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2015 година, загадувачка материја - аероседимент

Месец	број на мерни места	број на примероци	просечна концентрација (мг/м ² /мес)	минимум максимум (мг/м ² /мес)	број на примероци над ГВ
Јануари	30	30	106,2	43,1 - 328,8	1
Февруари	30	30	194,5	35,9 - 376,0	8
Март	30	30	126,3	41,6 - 274,2	0
Април	30	29	97,3	28,4 - 282,5	0
Мај	30	30	94,4	31,7 - 271,2	0
Јуни	30	29	134,8	22,1 - 408,4	2
Јули	30	30	117,8	22,8 - 313,3	1
Август	30	30	66,4	12,8 - 204,9	0
Септември	30	30	93,5	31,8 - 194,1	0
Октомври	30	30	109,9	28,0 - 327,3	1
Ноември	30	30	69,6	21,0 - 174,9	0
Декември	30	30	76,2	11,8 - 155,3	0
Вкупно 2015 г.	30	358	107,2	11,8 - 408,4	13

*ГВ (гранична вредност) - аероседимент (300 мг/м²/мес)

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр.20/74.

Забелешка - мерните места за аероседимент се следните:

- ЈЗУ ЦЈЗ - Скопје	- Фабрика Треска
- Парк Жена Борец	- Универзална сала
- Комуна Центар	- Ѓорче Петров
- Влае	- Карпош III - Илинденска
- Карпош III - детска градина	- ул. Софиска
- Козле - бензинска станица	- Топлана - запад
- Т.Е.Ц. Маџари	- ул. Финска
- М.З. Тито	- Железара
- ул. Тајмишка	- ул. Гемициска
- ДДД Станица	- Пивара
- Хотел Панорама	- Бутел I - медицинска станица
- Шуто Оризари - затвор	- Бутел II
- Пржино	- 11 Октомври
- Фабрика Охис	- Фабрика Цементарница
- Ј.Сандански - детска градина	- нас. Лисиче

Што се однесува до следењето на состојбата на загаденост на воздухот во Велес во однос на аероседимент за 2015 година, може да се заклучи дека на мерните места Биро за вработување и Речани, загаденоста е поизразена, во однос на населбите Башино село и Здравен дом, што само по себе укажува на тоа дека во таа зона има помалку сообраќај и загадување од други видови загадувачи на приземниот воздух со честички поголеми од 10 µm. Воопшто на сите мерни места во градот има **намалување на количината на аероседиментот во однос на 2014 година** (кога просечната годишна концентрација изнесувала 250,3 мг/м²).

Табела 3. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2015 година загадувачка материја - Аероседимент

Загадувачка материја	Мерни места	Број на примероци	Просечна годишна концентрација (мг/м ²)	Минимум максимум (мг/м ²)	Број на примероци над МДК* и %
Аероседимент Вкупен	Нова населба	12	218.3	15.7-778.2	3 25
	Биро за вработување	12	223.0	14.5-668.8	3 25
	Здравен дом	11	157.6	6.4-503.8	2 18.18
	Д. град.Кирил и Методиј	12	210,9	16,4-782,9	3 25
	Речани	12	271,6	16,2-841,9	4 33,33
	с.Башино	12	182,4	15,9-565,2	3 25
	н.Тунел	12	209,9	18,7-700,6	3 25,0
	Вкупно град	83	211,2	6,4-841,9	21 25,3
Аероседимент рН	Нова населба	12	7,0	6,8-7,2	
	Биро за вработување	12	7,0	6,8-7,3	
	Здравен дом	11	7,0	6,7-7,1	
	Дет.градКирил и Метод	12	7,1	6,8-7,2	
	Речани	12	7,1	6,9-7,2	
	с.Башино	12	7,0	6,6-7,2	
	н.Тунел	12	7,1	6,9-7,3	
	Просек град	83	7,0	6,6-7,3	

* МДК - максимум дозволена концентрација (300 мг/м²);

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр.20/74.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Струмица има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбаната средина. Од мерењата направени во текот на 2015 година во Струмица највисока содржина на аероседимент е регистрирана во август, а најниска во јуни.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Кочани има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Од мерењата направени во текот на 2015 година во Кочани највисока содржина на аероседимент е регистрирана во месец јануари, а најниска во месец декември.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Битола има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Регистрирани се **просечни концентрации на аероседиментот од 83,78 мг/м² во 2015 год.** (93,55 мг/м² во 2014 год., 50 мг/м² за 2013 година, 24,5 мг/м² за 2012 година, 51,1 мг/м² во 2011 год., 262,7 мг/м² во 2010 год., 65,56 мг/м² во 2009 година, 51,22 мг/м² во 2008 година, 161,61 мг/м² во 2007 година, во однос на 84,93 мг/м² 2006 год, 81,97 мг/м² во 2005 година, 85,4 мг/м² во 2004 година и 114,58 мг/м² во 2003 година и 86,1 мг/м² во 2002 година), **што е мало намалување на аероседиментот во однос на 2014 година.**

ЈЗУ Центар за јавно здравје Штип има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Регистрирана е **скоро идентична просечна концентрација од 154,8 мг/м² во 2015 год.** (во однос на 156,07 мг/м² во 2014 год., во однос на 92,44 мг/м² во 2013 година, во однос на 2012 година кога изнесувала 110,5 мг/м², 151,5 мг/м² во 2011 год. и 2010 год., 144,39 мг/м² во 2009 год., 151,5 мг/м² во 2008 година, 151,62 мг/м² во 2007 година, 110,57 мг/м² во 2006 година, во однос на 186,88 мг/м² во 2004 година, 243,9 мг/м² во 2003 година и 301,8 мг/м² во 2002 година. Во мерното место Д.Град најмала просечна концентрација имало во месец јули (105,3 мг/м²) а најголема во месец декември (298,76 мг/м²), во мерното место Х.Карпош најмала просечна вредност имало во месец август (51,7 мг/м²) а најголема во месец декември (301,84 мг/м²), во мерното место Баби најмала просечна вредност има во месец август (63,9 мг/м²), а најголема вредност во месец септември (204,1 мг/м²) и во последното мерно место Н.Село најниска просечна вредност има во месец август (55,7 мг/м²) а најголема во месец септември (184,8 мг/м²).

Во **Тетово** највисока содржина на аероседимент е регистрирана во месец август (2561,6 мг/м²) а најниска во месец април (29,97 мг/м²), во споредба со 2014 год. Април (231,16 мг/м²), а најниска во месец март (18,7 мг/м²), во споредба со 2013 год. февруари (825,05 мг/м²) а најниска во месец септември (7,12 мг/м²) во споредба со 2012 година кога биле регистриран следните просечни концентрации и тоа најголема во месец јануари (212,53 мг/м²), а најниска во април (4,0 мг/м²). Просечната **годишна вредност на аероседиментот за 2015 година изнесува 438,9 мг/м²,** (за 2014 година изнесува 104,74 мг/м², 141,35 мг/м² во 2013 год., 64,57 мг/м² за 2012 година, 60,43 мг/м² во 2011 год., во однос на 37,62 мг/м² во 2010 год., 171,51 мг/м² во 2009 година, 122,82 мг/м² во 2008 година, 146,09 во 2007 год., 166,39 мг/м² во 2006 година, 168,38 мг/м² во 2005 година и 88,25 мг/м² во 2004 година.

Резултатите од следењето на хигиенскиот квалитет на воздухот во градска средина, во зоната на дишење во текот на 2015 година во однос на концентрациите на **SO₂** (Табела 4) покажуваат 0 мерења над МДК во **Скопје** во 2015 год. (0 мерења во 2014 год., 0 мерења во 2013 година, 0 мерења во 2012 година, 0 мерења во 2011 година, 0 мерења во 2010 година, 0 мерења во 2009 година, 0 мерења во 2008 година, 3 мерења над МДК во 2007 год., 6 во 2006 година; 7 во 2005 година, 3 во 2004 година, 4 во 2003 година и 9 во 2002 година) и 0 примероци над МДК во 2015 година (2 примероци над МДК во Велес за 2014 година, 2 мерења за 2013 година, 0 мерења за 2012 година, 0 во 2003-2011 година и 42 во 2002 година). Споредено со **2002 година постои континуиран тренд на подобрување на квалитетот на воздухот во однос на овој полутант во Велес, и тоа во однос на просечните годишни концентрации нивото на загаденост е значително подобро и намален е бројот на примероци над МДК, додека во Скопје во 2015 година има мало наголемување на просечната концентрација кој изнесува 0,0052 мг/м³** (во однос на 0,003 мг/м³ во 2014 год., во однос на 0,0022 мг/м³ во 2013 година, во однос на 2012 година кога изнесувала 0,0019 мг/м³, во 2011 год. 0,0016 мг/м³, во однос на 2010 год. 0,0012 мг/м³, во однос на 2009 година 0,0035 мг/м³, 0,0061 мг/м³ во 2008 год., намалување во однос на 2007 година 0,0161 мг/м³, 2006 година 0,0180 мг/м³, 0,0171 мг/м³ во 2005 година, 0,0146 мг/м³ во 2004 година, во однос на 0,0166 мг/м³ во 2003 година). Ова намалување на загадувањето со **SO₂** најверојатно се должи на намалената количина на сулфур во

фосилните горива (сообраќајот и топлификацијата), приклучување на топланите, клиничкиот центар, Болницата 8 Септември и поголем број од средните училишта на природен гас, заради засилената контрола на горивото од рафинеријата „Окта“, како и постепеното подобрување на старосната граница и квалитетот на возниот парк во државата (замена на старите автобуси од ЈСП во Скопје со нови кои ги исполнуваат најновите еколошки стандарди-ЕУРО 5), како и изградба на нови булевари и проширени улици, како и ново урбано зеленило.

Табела 4. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2015 г. загадувачка материја - SO₂

месец	број на мерни места	број на примероци	просечна концентрација (микрограми/м ³)	минимум максимум (микрограми/м ³)	број на примероци над ГВ
Јануари	6	186	2,9	0,1 - 15,4	0
Февруари	6	168	3,2	0,1 - 16,9	0
Март	6	186	4,7	0,4 - 10,4	0
Април	6	173	5,2	1,0 - 20,6	0
Мај	6	186	6,0	0,0 - 17,5	0
Јуни	6	180	5,7	1,1 - 14,7	0
Јули	6	166	6,0	1,0 - 22,4	0
Август	6	171	4,7	1,0 - 14,4	0
Септември	6	173	6,4	1,4 - 14,0	0
Октомври	6	167	4,9	1,0 - 13,2	0
Ноември	6	137	5,5	1,0 - 12,6	0
Декември	6	178	7,4	0,7 - 30,1	0
Вкупно 2015 г.	6	2071	5,2	0,1 - 30,1	0

*ГВ - SO₂ (125 микрограми/м³)

Забелешка - SO₂ се следи на 6 мерни места;

Извор на податоци: Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели, Службен весник на РМ бр.50/05.

Табела 5. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2015 година, загадувачка материја - SO₂

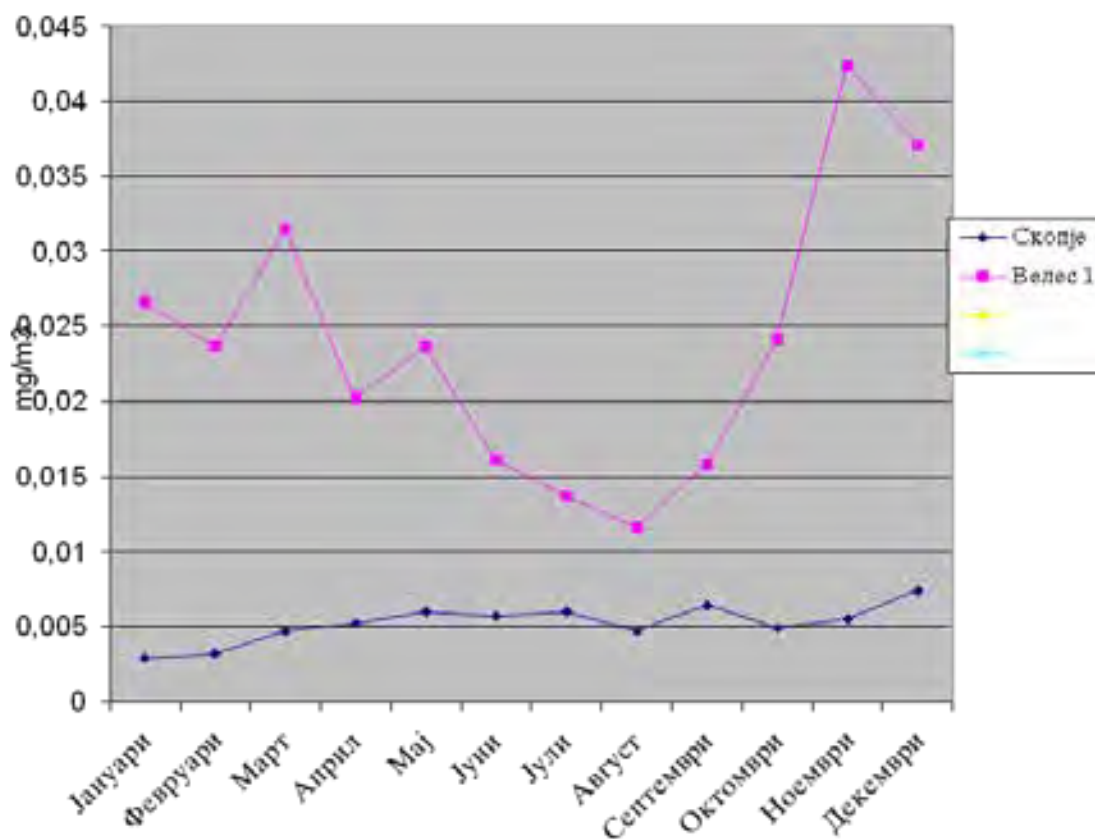
Месец	Мерно место - 1. Нова населба 2. Биро за вработув. 3.Тунел	Број на примероци	Просечна месечна концентрација (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Број на денови Над МДК*
Јануари	1	31	0.0266	0.023-0.0343	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Февруари	1	28	0.0237	0.0195-0.0342	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Март	1	31	0.0315	0.0233-0.0378	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Април	1	30	0.0202	0.0146-0.027	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Мај	1	27	0.0237	0.0186-0.0294	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јуни	1	28	0.0161	0.0114-0.0208	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јули	1	31	0.0137	0.0116-0.0224	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Август	1	31	0.0116	0.0066-0.0158	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Септември	1	30	0.0158	0.0123-0.0186	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Октомври	1	31	0.0241	0.0151-0.0319	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Ноември	1	30	0.0424	0.0269-0.072	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Декември	1	31	0.0371	0.0295-0.0501	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Вкупно-2015	1	361	0.0239	0.0066-0.072	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0

* МДК - максимум дозволена концентрација (0.125 мг/м³);

Забелешка - SO₂ се следи на 7 мерни места;

Извор на податоци: Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели, Службен весник на РМ бр.50/05.

График 2. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје и Велес во текот на 2015 година, загадувачка материја - SO₂ (мг/м³)

Просечните месечни концентрации на чад во воздухот ја преминуваат МДК во грејната сезона во Скопје во ноември со 3 и декември со 6 примероци над МДК. Просечната концентрација на чад во месец јануари 0,0167 мг/м³ е зголемена во однос на 2014 год. 0,0078 мг/м³, во однос на 2013 година кога изнесувала 0,0123 мг/м³, 0,0164 мг/м³ во 2012 год., намалена во однос на 2011 година 0,0363 мг/м³ (0,0314 мг/м³ во 2009 год.), (0,0286 мг/м³ во 2008 год.) во однос на 2007 година-0,0638 мг/м³, 0,0444 мг/м³ во 2006 година). Концентрацијата во месец декември 2015 год. 0,018 мг/м³ е зголемена во однос на 2014 год. 0,0103 мг/м³, во однос на 2013 год. (0,010 мг/м³) е нешто зголемена во однос на 2012 година-(0,0164 мг/м³) намалена во однос на декември 2011 год. (0,0349 мг/м³), 2010 година-(0,0296 мг/м³) (0,0363 мг/м³ во 2009 год.), во однос на 2008 година 0,0166 мг/м³, а намалена во однос на 2007 година кога изнесувала 0,0412 мг/м³ (0,0584 во 2006 година). Квалитетот на воздухот е нешто влошен во споредба со изминатата година што се однесува на вкупните годишни средни вредности. Зголемен е бројот на примероци 27 за 2015 год. (4 примероци над МДК за 2014 година, 6 над МДК во 2013 година, 29 над МДК во 2012год., во однос на 155 над МДК во 2011год., 2010 год.-93, 2009 год.-155, (118 во 2008 година над МДК) намален во однос на 2007 година - 222, 2006 година-323, 322 во 2005 година и 231 во 2004 година. Карактеристично е да се напомене **цикличната сезонска варијација на концентрациите чад во летна сезона (ниски вредности) во однос на зимската грејна сезона во просек под МДК** (табела 6). Просечната годишна концентрација на чад во Скопје во 2015 год. од 0,0129 мг/м³ е нешто зголемена во однос 0,0085 мг/м³ за 2014 година, во однос на 2013 год. 0,0087 мг/м³ е повисока во однос на 2012 година 0,0113 мг/м³, (0,0183 мг/м³ во 2011 год., 0,0155 мг/м³ во 2010 год.) (2009 год. 0,0183 мг/м³) (2008 година 0,016 мг/м³), (2007 година 0,0208 мг/м³), а во однос на 2006 година е пониска (0,0257 мг/м³).

Табела 6. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2015 г. загадувачка материја - чад

месец	број на мерни места	број на примероци	просечна концентрација во $\mu\text{g}/\text{m}^3$	минимум максимум во $\mu\text{g}/\text{m}^3$	број на примероци над ГВ
Јануари	6	186	16,7	1,1 - 99,9	15
Февруари	6	168	11,7	2,0 - 34,3	0
Март	6	200	11,6	0,0 - 124,7	2
Април	6	173	12,0	1,6 - 59,0	1
Мај	6	186	13,8	2,1 - 42,0	0
Јуни	6	180	11,8	1,8 - 23,7	0
Јули	6	166	11,6	2,2 - 45,8	0
Август	6	171	11,9	2,1 - 25,1	0
Септември	6	173	11,2	2,6 - 25,4	0
Октомври	6	167	11,0	2,1 - 25,0	0
Ноември	6	137	13,7	2,0 - 59,4	3
Декември	6	178	18,0	1,8 - 60,2	6
Вкупно 2015 г.	6	2085	12,9	0,0 - 124,7	27

*ГВ - чад (50 микрограми/ m^3)

Во Велес состојбата со хигиенскиот квалитет на воздухот се совпаѓа со претходниот приказ, постои **циклична сезонска варијација со пониски концентрации на чад во летната сезона** (ниски просечни месечни концентрации и отсуство на примероци со вредности над МДК). Карактеристично е да се потенцира дека во 2015 година постои минимално намалување на просечните годишни концентрации-чад на мерното место Нова населба со просечна годишна концентрација за 2015 год. од $0,015 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 15 примероци над МДК споредбено со 2014 година $0,0171 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 0 примероци над МДК, а 2013 година изнесувала $0,0142 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 3 примероци над МДК споредбено со 2012 година кога просечната годишна концентрација изнесувала $0,0159 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 9 примероци над МДК) и Биро за вработување за кое за оваа година не беа доставени податоци поради дотраеност на апаратурата за мерење на воздухот, споредбено со просечна годишна концентрација $0,0157 \text{ mg}/\text{m}^3$ и 4 примероци над МДК за 2013 година и споредбено со 2012 година кога изнесувала $0,0163 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 9 примероци над МДК), што иде во прилог на констатацијата дека чадот дифузно го покрива градот. За м.м. Тунел исто така не се доставени податоци од истата причина како и за Биро за Вработување, но сепак да се напомене дека регистрирана е просечна годишна вредност од $0,0151 \text{ mg}/\text{m}^3$ за 2013 година споредено со 2012 година кога изнесувала $0,0158 \text{ mg}/\text{m}^3$ со 6 примерока над МДК (табела 7).

Табела 7. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2015 година, загадувачка материја – чад

Месец	Мерно место - 1. Нова населба 2. Биро за вработув. 3. Тунел	Број на примероци	Просечна месечна концентрац. (мг/м ³)	минимум - максимум (мг/м ³)	Број на примероци над МДК*
Јануари	1	31	0.0239	0.0092-0.0413	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Февруари	1	28	0.015	0.0098-0.0241	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Март	1	31	0.0121	0.0088-0.0148	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Април	1	30	0.0069	0.0043-0.0122	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Мај	1	27	0.0048	0.0032-0.0066	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јуни	1	28	0.0071	0.0058-0.0092	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јули	1	31	0.0062	0.0052-0.0092	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Август	1	31	0.0052	0.0025-0.0079	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Септември	1	30	0.0087	0.0064-0.0101	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Октомври	1	31	0.0134	0.0081-0.022	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Ноември	1	30	0.0355	0.0138-0.0534	6
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Декември	1	31	0.0397	0.0162-0.0695	9
	2	/	/	/	
	3	/	/	/	
Вкупно - 2015 година	1	361	0.015	0.0025-0.0695	15
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0

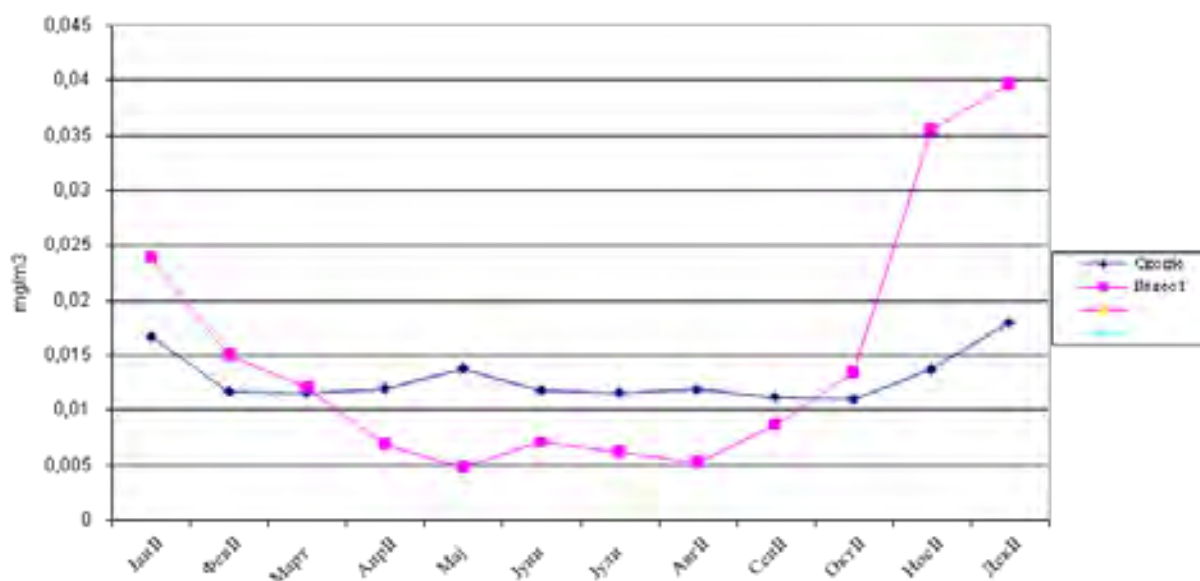
*МДК - максимум дозволена концентрација (0,050 мг/м³);

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр. 20/74.

** - процент на денови над МДК.

На График 3 прикажани се релациите во однос на концентрацијата на **чад во Скопје (просек од 6 м.м.) и Велес (мерно место 1-Нова Населба)**. Од графиконот се забележуваат минимални разлики на измерените концентрации на чад на мерните места во Скопје и Велес (од април до октомври), додека пак во последните два месеци (ноември и декември како и јануари и февруари) има покачување на концентрацијата на чад во мерното место Нова Населба каде има изразито зголемување (0,0397 мг/м³) - има **циклична варијација во корист на грејната сезона**.

График 3. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје и Велес во текот на 2015 година, загадувачка материја - чад (мг/м³)

Во ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје следен е хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје во текот на 2015 година во однос на концентрациите на олово. Резултатите покажуваат дека нема ниту еден примерок над МДК (табела 8). Состојбата е подобрена во однос на претходната година.

Табела 8. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2015 г. загадувачка материја - олово

број на мерни места	број на примероци	просечна концентрација (микрограми/м ³)	минимум - максимум (микрограми/м ³)	број на примероци над ГВ
1	14	0,00	0,00 - 0,00	0

*ГВ - олово (0,5 микрограми/м³) - Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели (Службен весник на РМ бр.50/05)

Забелешка - мерното место е до ЈЗУ ЦЈЗ - Скопје, до Транспортниот Центар на ул. III Македонска Бригада б.б.

Во текот на 2015 година ЈЗУ Центар за јавно здравје - Велес вршеше мерења на олово, кадмиум и цинк, во амбиентниот воздух во Велес. Според добиените просечни годишни концентрации не е регистрирано надминување на упатствените вредности од Светска здравствена организација за испитуваните **тешки метали** (табела 9). Според тоа може да се процени дека **здравствено-еколошкиот ризик од загадување со тешки метали преку амбиентниот воздух е драстично намален со оглед на неработењето на Топилницата за олово и цинк од јуни 2003 година.**

Табела 9. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2015 година загадувачка материја - Pb, Cd и Zn

Загадувачка материја	Мерно Место	Просечна годишна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Минимум - максимум ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Норма на СЗО* за годишна експозиција ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Примероци над МДК*
Олово	Нова Населба	0,17	0,07-0,42	0.5	0
	Биро за Вработување	/	/		0
Кадмиум	Нова Населба	0.01	0,000-0,03	0.3	0
	Биро за Вработување	/	/		0
Цинк	Нова Населба	0,26	0,13-0,44	0.8	0
	Биро за Вработување	/	/		0

* Guidelines for Air Quality, WHO, Regional Office for Europe, 1999: Geneva - (1179) број на примероци

Во текот на 2015 година ЈЗУ Центар за јавно здравје - Велес вршеше мерења на олово, кадмиум и цинк, во аероседимент во Велес (табела 10). Според добиените просечни годишни концентрации на тешките метали во седиментот во градот зголемена е во 2015 год. за 1,2 пати во однос на 2014 год., зголемена е концентрацијата на олово во 2014 год. во однос на 2013 година за 1,4 пати, во 2013 година намалена е концентрацијата на оловото во однос на 2012 год. за 1,15 пати, наголемена концентрација на оловото во 2012 год. за околу 2 пати во однос на 2011 год., во 2011 година за 2,3 пати пониска во однос на 2010 година, во 2010 год. 52% во однос на 2009 година, во 2009 беше зголемена за 27% во однос на 2008 год, во 2008 беше намалена за 48% во однос на 2007 година, во 2007 година беше за два пати пониска (2,10) во однос на истата во 2006 година, и на кадмиумот во 2015 год. зголемена за 1,1 пати во однос на 2014 год., во 2014 година намалена за 1,2 пати во однос на 2013 год. ,во 2013 год. зголемена за 1,6 пати во однос на 2012 год., во 2011 год. намалена е за 2 пати во однос на 2010 година, во 2010 намалена за 49% во однос на 2009 год., 33% во 2009 во однос на 2008 година, во 2007 беше за 1,31 пати намалена во однос на 2006 година, што укажува на тоа дека е намален здравствено-еколошкиот ризик од контаминација со олово и кадмиум преку аероседиментот, односно почвата, што е во директна врска со неработењето на топилницата за олово и цинк.

Табела 10. Следење на хигиенскиот квалитет на аероседиментот во Велес во текот на 2015 година загадувачка материја - Pb, Cd и Zn

Мерно место	Број на примероци	Загадувачки материји	Просечна годишна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^2$)	Минимум - максимум ($\mu\text{g}/\text{m}^2$)
Нова Населба	12	Олово	38,94	15,4-89,2
		Кадмиум	0,24	0,11-0,35
		Цинк	197,04	122,0-293,0
Биро за Вработување	12	Олово	42,43	11,0-93,8
		Кадмиум	0,20	0,11-0,32
		Цинк	156,7	88,2-215,3
Детска градинка Кирил и Методиј	12	Олово	46,81	18,6-76,2
		Кадмиум	0,24	0,1-0,36
		Цинк	197,73	115,8-288,1
Нас. Тунел	12	Олово	50,38	19,3-92,5
		Кадмиум	0,23	0,11-0,35
		Цинк	207,03	110,0-289,0
Речани	12	Олово	50,53	21,2-88,4
		Кадмиум	0,24	0,1-0,34
		Цинк	204,86	108,5-276,5
Башино село	12	Олово	47,06	16,5-93,2
		Кадмиум	0,27	0,13-0,36
		Цинк	231,53	122,3-310,0
Здравен дом	11	Олово	39,0	19,8-66,8
		Кадмиум	0,22	0,1-0,34
		Цинк	194,32	105,6-268,3
Просек град-Велес	84	Олово	45,09	11,0-93,8
		Кадмиум	0,24	0,1-0,36
		Цинк	205,6	105,6-310,0

* Guidelines for Air Quality, WHO, Regional Office for Europe, 1999: Geneva.

*ГВ - олово (250 микрограми/ m^2), кадмиум (5 микрограми/ m^2), цинк (400 микрограми/ m^2),

Во текот на 2015 година **ЈЗУ Институтот за јавно здравје на РМ** вршеше мерења на **железо и манган, како и останатите тешки метали (олово, кадмиум, бакар, цинк, кобалт, никел и хром)** во таложните материји - кај Управата на Железара, нас.Железара, нас.Г.Лисиче и нас.Ѓорче Петров.

Од испитувањата може да се согледа дека најголеми концентрации на **манган** се на мерното место 0,12836 mg/m^2 (управата на Ф-ка Железара 3,4348 mg/m^2 во 2014 год., во 2013 во управа на Ф-ка Железара 04747 mg/m^2 , 0,8989 mg/m^2 во 2012 година, 1,04747 mg/m^2 во 2011 год., 0,83131 mg/m^2 во 2010 год., 0,24599 mg/m^2 во 2009 год., 4,98621 mg/m^2 во 2008 год.), а имаме најниски просечни годишни концентрации за 2015 год. во населба Ѓорче Петров 0,01116 mg/m^2 , исто и во 2014 год., 0,0635 mg/m^2 исто како и во 2014 год. 0,04833 mg/m^2 , исто и во 2012 год. кога изнесувала 0,0765 $\text{mg}/\text{m}^2/\text{мес}$.

Концентрациите на **олово** се највисоки кај Управата на Железара 0,05338 mg/m^2 за 2015 год. (0,5065 mg/m^2 за 2014 година, 0,2547 mg/m^2 во 2013 година 0,2577 mg/m^2 во 2012 година, 0,53841 mg/m^2 во 2011 год., 0,3028 mg/m^2 во 2010 год. слично и во 2009 година, 0,23344 mg/m^2 во 2008 год. 0,46 mg/m^2 во 2007 год., 0,465 mg/m^2 во 2006 година, 0,349 mg/m^2 во 2005 година и 0,315 mg/m^2 во 2004 година), Нас. Железара на ул.Гемиџиска 0,03203 mg/m^2 во 2015 год., (0,1397 mg/m^2 во 2014 год., 0,0517 mg/m^2 во 2013 год. , 0,1076 mg/m^2 во 2012 година, 0,14458 mg/m^2 во 2011 год., 0,0936 mg/m^2 во 2010 год., 0,04868 mg/m^2 во 2009 год., 0,07587 mg/m^2 во 2008г., 0,119 mg/m^2 во 2007год., 0,218 mg/m^2 во 2006 год., 0,323 mg/m^2 во 2005 година и 0,218 mg/m^2 во 2004 година), а најниски концентрации во населба Ѓ.Петров 0,0112 mg/m^2 за

2015 год., 0,0010 мг/м² во 2014 год., а во 2013 најниска концентарција имало во населба Г.Лисиче 0,0058 мг/м².

Кадмиумот е со највисоки концентрации во аероседиментот во нас. Железара на ул. Гемициска 0,00717 мг/м² за 2015 год. (кај Управната зграда на ф-ка Железара 0,1651 мг/м² во 2014 год., 0,0095 мг/м² за 2013 година, 0,0087 мг/м² во 2012 година, 0,01579 мг/м² во 2011 год., 0,01714 мг/м² во 2010 год., 0,00557 мг/м² во 2009 год., 0,00961 мг/м² во 2008 год., 0,01393 мг/м² во 2007 год., 0,003 мг/м² во 2006 год., 0,0098 мг/м² во 2005 година и во 2004 година), а со најниски во населба Г.Лисиче во 2015 год. (0,00438 Г.Петров 0,0089 мг/м² во 2014 год., исто како и во 2013 год. кога концентрацијата изнесувала 0,0033 мг/м²).

Железото е со највисоки концентрации во аероседиментот кај Управната зграда на Железара со 1,4 мг/м² во 2015 год. (5,7982 мг/м² во 2014 год., 2,1154 мг/м² за 2013 година, 2,0308 мг/м² во 2012 година, 2,38498 мг/м² во 2011 год. 3,2941мг/м² во 2010 год., 13,2345 мг/м² во 2009 год. што е драстично наголемување, 2,62143 мг/м² во 2008 год, 8,50511 мг/м² во 2007 год. во 2006 година (3,1907 мг/м²), кај Нас.Железара на ул.Гемициска 0,7891 мг/м² во 2015 год. (4,5349 мг/м² во 2014 год, 0,975 мг/м² во 2013 год., 1,5964 мг/м² во 2012 година, 1,62968 мг/м² во 2011 год., 1,88169 мг/м² во 2010год., 1,50368 мг/м² во 2009 год., 1,2683 мг/м² во 2008 год., 3,058 мг/м² во 2007 год., 1,6526 мг/м² во 2006 година, 2,644 мг/м² во 2005 година и во 2004 година-2,075 мг/м²), а со најниски во населба Горче Петров во 2015 год. 0,37604 мг/м², 0,7063 мг/м² во 2014 год., а во 2013 год. 0,6008 мг/м². **Ова јасно го покажува влијанието на железарницата до растојание од околу 1 км. Концентрацијата на железото е доста намалено во однос на 2014 година во близина на Железарата што се должи на поставување на филтрите за редукција на честичките од тешките метали.**

Бакарот е со најниски просечни концентрации на м.м. Горно Лисиче 0,01018 мг/м² во 2015 год. (Населба Горче Петров 0,01468 мг/м² за 2014 година, во 2013 година исто така имало најниска концентрација која изнесувала 0,03166 мг/м²) и нас.Горно Лисиче 0,0947 мг/м² за 2014 година (во 2013 година најниската концентрација во Г.Лисиче пак изнесувала 0,0233 мг/м², Горче Петров 0,0126 мг/м² и нас.Горно Лисиче 0,0162 мг/м² во 2012 година, 0,01709 мг/м² во 2011 год., 0,01687 мг/м² во 2010 год., 0,0146 мг/м² во 2009 год., 0,00789 мг/м² во 2008 год., 0,01083 мг/м² во 2007 год., 0,0235 мг/м² во 2006 година, 0,008 мг/м² во 2005 година и 0,005 мг/м² во 2004 година), а највисоки кај управна зграда на ф-ка Железара 0,03118 мг/м² за 2015 год. (населба Железара 0,8905мг/м² за 2014 година, а во 2013 година исто така највисока концентрација имало на ова мерно место и изнесувала 0,0556 мг/м²).

Цинкот е со највисока просечна годишна концентрација на м.м. управна зграда ф-ка Железара 0,39614 мг/м² (ф-ка Железара 5,1092 мг/м² во 2014 год., 0,8952 мг/м² кај Управна зграда Ф-ка Железара за 2013 година, ул.Гемициска 0,5775 мг/м² во 2012 година, 0,66405 мг/м² во 2011 год., 0,916 мг/м² во 2010 год., 1,00137 мг/м² во 2009 год., 1,03882 мг/м² во 2008 год., 2,1947 мг/м² во 2007 год., 1,077 мг/м² во 2006 година, 1,397 мг/м² во 2005 година и 0,789 мг/м² во 2004 година), а најниска во нас. Горче Петров 0,04283 мг/м² во 2015 год., (нас.Г.Петров 0,2506 мг/м² во 2014 год., а во 2013 година најниска концентрација имало во Нас.Горно Лисиче 0,1033 мг/м²).

Кобалт е детектиран кај Управната зграда на Железара 0,00942 мг/м² (0,1822 мг/м² во 2014 година, исто како и во 2013 година кога концентрацијата изнесувала 0,0010 мг/м² а пониски концентрации се регистрирани во нас. Горче Петров 0,00335 мг/м² во 2015 год. (во Нас.Горче Петров 0,0384 мг/м² во 2014 год., 0,0041 мг/м² за 2013 година, 0,0021 мг/м² во 2012 година, 0,00151 мг/м² во 2011 год., 0,00447 мг/м² во 2010 год., 0,00185 мг/м² во 2009 год., 0,00114 мг/м² во 2008 год., 0,00212 мг/м² во 2006 година) и на м.м. Населба Горно Лисиче 0,0036 мг/м² во 2015 год. (0,0498 мг/м² во 2014 година, а во 2013 година на истото мерно концентрацијата изнесувала 0,0010 мг/м²).

Може да се констатира дека во глобала на м.м. Населба Горно Лисиче (зона на стигановање) се регистрирани најниски концентрации на тешки метали во аероседиментот,

годека највисоки во м.м. Уйрава на фабрика Железара и Нас.Железара на ул.Гемиџиска (индустриска зона). Тоа се совпаѓа со лоцирањето на Тойлницата за фероманган, како и останилите појони за челик и појолован лим. Релативно ниска концентрација на аероседиментот со тешки метали е регистрирана во Населба Ѓорче Петров (зона на становање на периферија).

Анализирајќи ги резултатите од средно-годишните мерења на тешките метали во аероседиментот на четирите мерни места во Скопје можат да се направат некои споредби за степенот на загаденост на воздухот во индустриската зона на Скопје како и во некои скопски населби.

Нивото на оловото на просечните годишни вредности во аероседиментот во близина на Скопската железарница е поголем за околу 5 пати во 2015 год. Што е големо намалување во однос на претходните години (500 пати во 2014 год., 25 пати во 2013 год., 21 пати, 45 пати во 2011 год., 39 пати во 2010 година, 26 пати во 2009 год.) во однос на истото ниво во населбата Ѓорче Петров (32 пати во 2008 год., 130 пати во 2007 год., 50-100 пати во 2005 и 2006 година). Зголемената количина на оловото во воздухот претпоставка е дека е од фабриката „Железара“, а делумно и од сообраќајот.

Кадмиумот кај седиментаторите во индустрискиот дел (Железара) е идентичен во 2015 година (18 пати во 2014 год., 3 пати во 2013 год, 7 пати во 2012 год., 16 пати во 2011 год., 8 пати во 2010 год., 6 пати во 2009 год., 32 пати во 2008 год., 17,4 пати во 2007 год. односно 5,5 пати во 2006 год.) во однос на тој во населбата Ѓорче Петров.

Железото е зголемено за четири пати во близина на ф-ка Железара во 2015 година што е двојно помалку во однос на нас. Ѓорче Петров (осум пати во околината на Железарата во однос на нас. Ѓорче Петров во 2014 год.). Интересно е дека количеството на седимент на железо околу самата управна зграда на Железарата е нешто поголемо во однос на тоа во населбата Железара што се должи на големата специфична тежина на честичките на железото (под претпоставка дека имаат влијание и метеоролошките фактори, јачината на ветерот и висината на оџаците).

Состојбата со манганот и цинкот е слична како за железото и покажува корелација во однос на концентрациите и расејувањето.

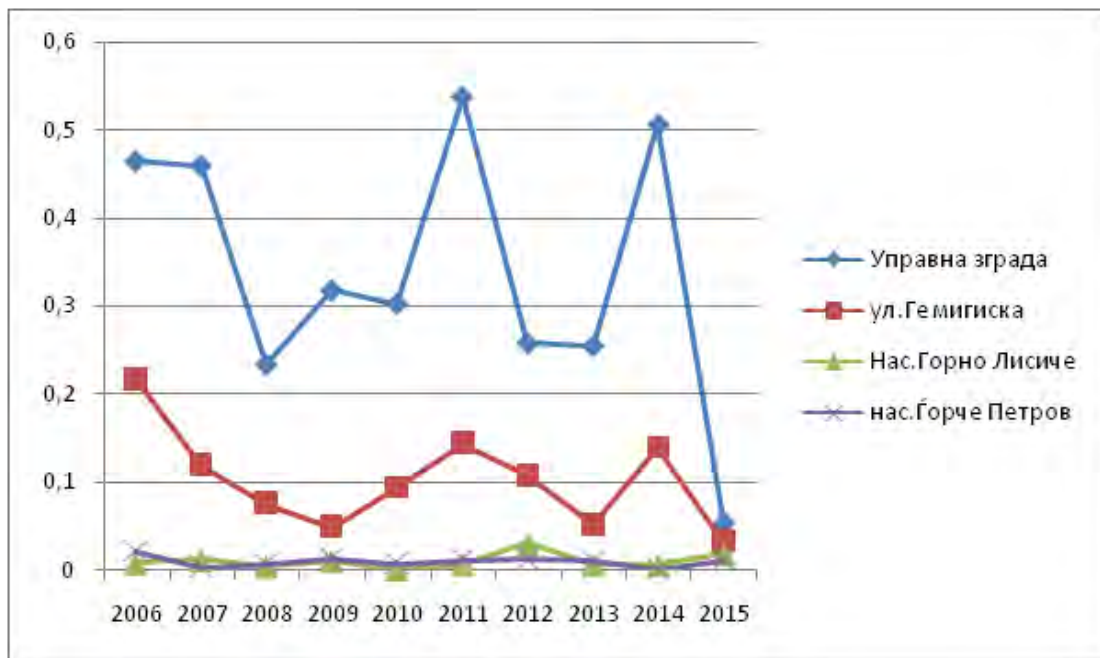
Вредностите на аероседиментот на тешките метали на четирите мерни места сепак се под максимално дозволените вредности што се гледа од приложената табела (Табела 11) и графикони (1-4) што веројатно се должи на примената на филтри за пречистување на отпадните гасови.

Табела 11. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на тешките метали во аероседиментот во 2015 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м³/месец)

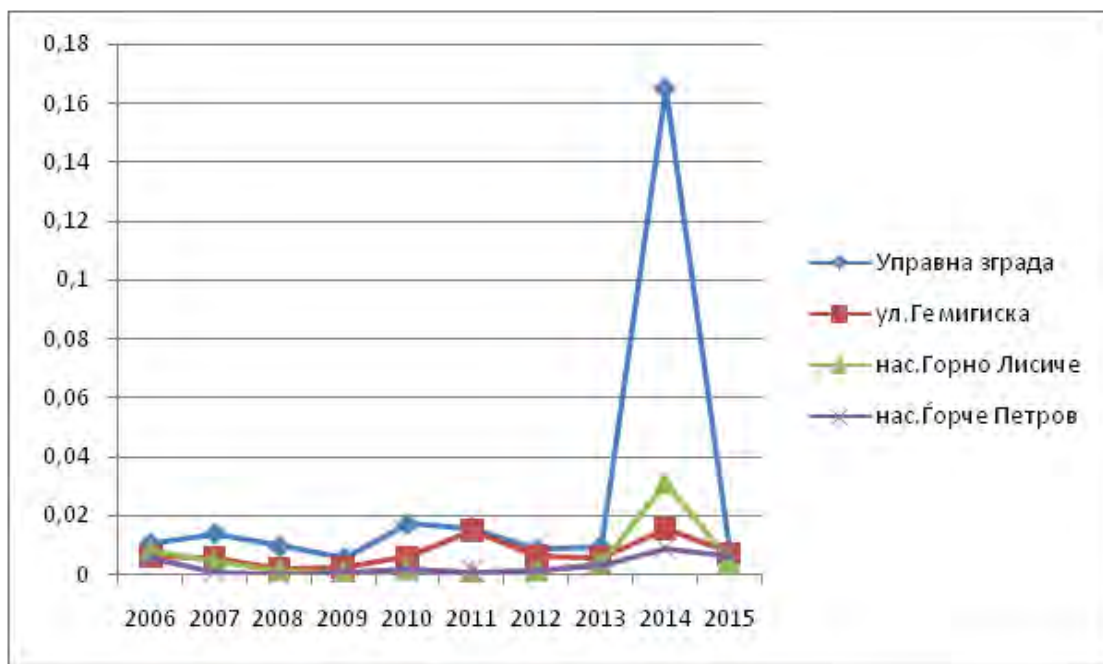
Тешки метали	Управна зграда - Железара	Населба Железара -Гемиџиска	Населба Горно Лисиче	Населба Ѓорче Петров
Олово	0,05338	0,03203	0,01872	0,0112
Кадмиум	0,00643	0,00717	0,00438	0,0066
Железо	1,40001	0,7891	0,65498	0,37604
Манган	0,12836	0,05867	0,03085	0,01116
Бакар	0,03118	0,02581	0,01018	0,01268
Цинк	0,39614	0,3053	0,17248	0,04283
Кобалт	0,00942	0,00662	0,0036	0,00335
Никел	0,01063	0,00935	0,00513	0,00719
Хром	0,02291	0,00207	0,02169	0,00146

Извор: ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ - Скопје

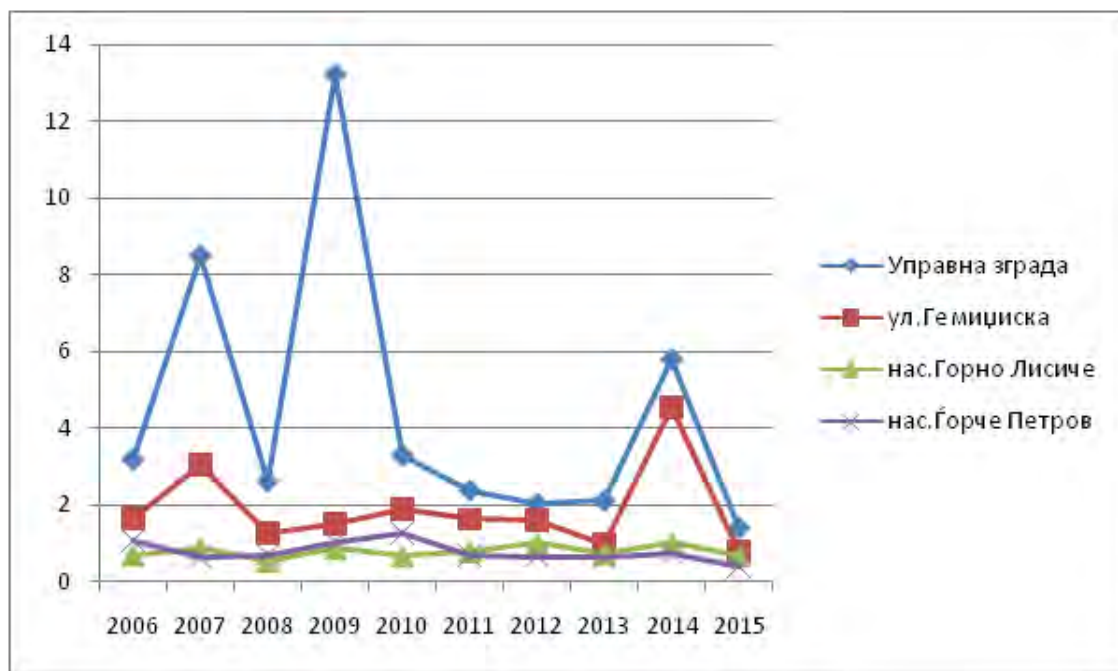
Графикон 1. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на олово во аероседиментот во 2006-2015 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

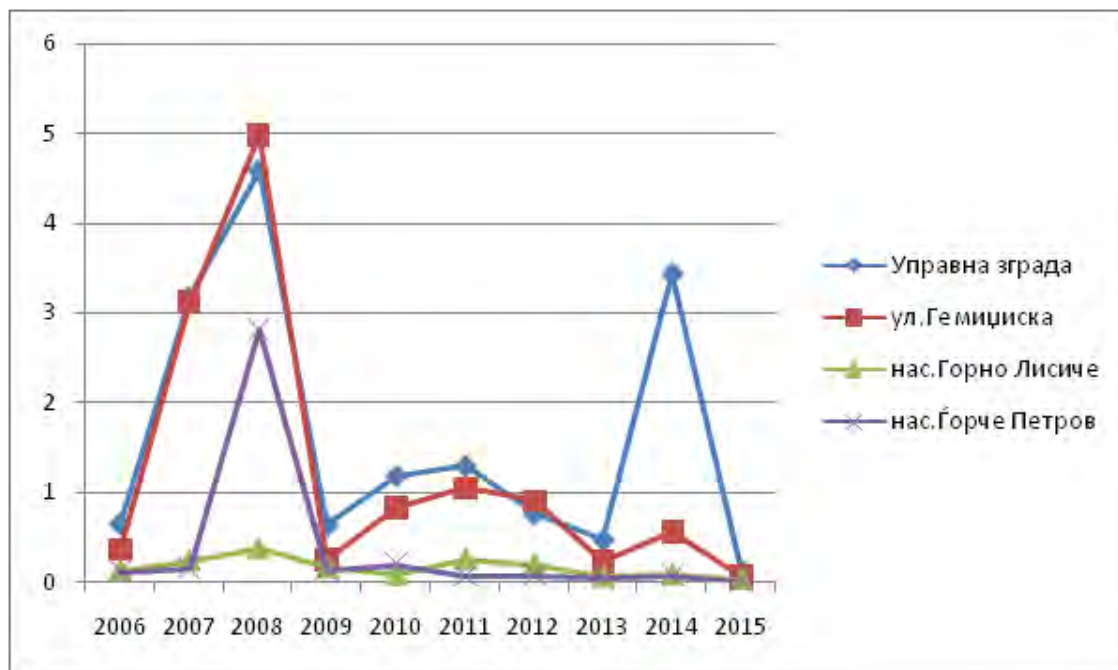
Графикон 2. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на кадмиум во аероседиментот во 2006-2015 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

Графикон 3. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на железо во аероседиментот во 2006-2015 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

Графикон 4. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на манган во аероседиментот во 2006-2015 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

Месечни извршени мерења на тешки метали непосредно близу Железара и во некои скопски населби во 2015 година Аероседимент (мг.м²)

1. Кај управата на фабрика Железара																
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Макс.	Мин.	Вкупно	Просек
Олово	0,256	0,0611	0	0,1814	0,015	0	0,0171	0,0444	0	0	0,0434	0,0222	0,256	0	0,6406	0,05338
Кадмиум	0,0356	0,0099	0,0024	0,0026	0,017	0	0	0,0048	0	0,0049	0	0	0,0356	0	0,0772	0,00643
Железо	2,361	1,493	1,497	1,76	3,136	1,289	0,8377	1,935	0,3807	0,3151	0,9862	0,8094	3,136	0,3151	16,8	1,40001
Манган	0,16	0,095	0,1439	0,3167	0,1708	0,2285	0,0034	0,17	0,0641	0,0063	0,1302	0,0514	0,3167	0,0034	1,5403	0,12836
Бакар	0,0427	0,0414	0,0384	0,0393	0,0388	0,018	0,0043	0,0144	0,0559	0,0112	0,0642	0,0055	0,0642	0,0043	0,3741	0,03118
Цинк	1,38	0,3412	0,4462	0,2443	0,0141	0,583	0,0233	0,4011	0,3145	0,0724	0,6511	0,2825	1,38	0,0141	4,7537	0,39614
Кобалт	0,028	0,0355	0	0,04	0,0004	0	0	0	0,0083	0	0	0,0008	0,04	0	0,113	0,00942
Никел	0,0002	0,0532	0,0288	0,0152	0	0	0	0,012	0,0041	0,0018	0,0122	0	0,0532	0	0,1275	0,01063
Хром	0	0	0,0288	0	0,0218	0,1353	0	0	0,089	0	0	0	0,1353	0	0,2749	0,02291
2. Во населба Железара ул.Гемидиска																
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Макс.	Мин.	Вкупно	Просек
Олово	0,256	0,045	0	0,0029	0,061	0	0	0	0	0	0,0194	0	0,256	0	0,3843	0,03203
Кадмиум	0,003	0,0126	0,0113	0	0,0093	0	0	0,0033	0,0068	0,039	0	0,0007	0,039	0	0,086	0,00717
Железо	2,361	0,4067	0,3724	0,1884	0,5249	0,7396	0,1532	0,254	1,1134	2,133	0,986	0,2366	2,361	0,1532	9,4692	0,7891
Манган	0,16	0,0162	0,0406	0,0288	0,0234	0,2465	0,0252	0,0173	0,0339	0	0,1099	0,0022	0,2465	0	0,704	0,05867
Бакар	0,0427	0,0252	0,0271	0,0111	0,0201	0,0119	0,0063	0,0073	0,0249	0	0,0081	0,125	0,125	0	0,3097	0,02581
Цинк	1,38	0,0274	0,3724	0,0524	0,1127	0,3965	0,0567	0,1365	0,3553	0,355	0,4187	0	1,38	0	3,6636	0,3053
Кобалт	0,0285	0,0342	0	0	0,0076	0	0	0	0,0091	0	0	0	0,0342	0	0,0794	0,00662
Никел	0,057	0	0	0,0024	0	0	0	0	0,0181	0,0234	0,0113	0	0,057	0	0,1122	0,00935
Хром	0	0	0,0248	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0248	0	0,0248	0,00207

**Месечни извршени мерења на тешки метали непосредно близу Железара и во некои скопски населби
во 2015 година Аероседимент (мг.м²)**

3. Во населба Горно Лисиче																
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Макс.	Мин.	Вкупно	Просек
Олово	0,1754	0	0,0204	0	0,0271	0	0,0004	0	0	0	0	0,0013	0,1754	0	0,2246	0,01872
Кадмиум	0,0251	0,0066	0,0102	0	0,0021	0	0	0,004	0	0,0033	0	0,0013	0,0251	0	0,0526	0,00438
Железо	2,823	0,3162	0,9651	0,4447	0,465	0,4554	0,145	0,5104	0,516	0,6677	0,332	0,2192	2,823	0,145	7,8597	0,65498
Манган	0,19	0,0147	0,073	0,0382	0,009	0	0,0163	0,0195	0	0	0	0,01	0,19	0	0,3702	0,03085
Бакар	0,0313	0,0014	0,0175	0,0038	0,0179	0,0163	0,0004	0,0052	0	0	0,0283	0	0,0313	0	0,1221	0,01018
Цинк	1,198	0,0081	0,3869	0,0218	0,0587	0,1301	0,0257	0,0376	0,0491	0,0311	0,089	0,0336	1,198	0,0081	2,0697	0,17248
Кобалт	0,0209	0,0066	0	0	0,0092	0	0	0	0,0037	0	0,0028	0	0,0209	0	0,0432	0,0036
Никел	0,0292	0	0,0058	0,0059	0	0	0	0	0,0061	0,0033	0,0113	0	0,0292	0	0,0616	0,00513
Хром	0,0104	0,012	0,0131	0	0	0	0	0	0,2248	0	0	0	0,2248	0	0,2603	0,02169
4. Во населба Горче Петров																
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Макс.	Мин.	Вкупно	Просек
Олово	0,0471	0,057	0	0	0,0186	0	0,001	0	0	0	0,0093	0,0017	0,0567	0,0000	0,1348	0,0112
Кадмиум	0,0037	0	0,0076	0	0,0051	0,0018	0,0003	0,0023	0	0,045	0	0,0008	0,0450	0,0000	0,0794	0,0066
Железо	0,412	0,5631	0,3256	0,3464	0,693	0,4468	0,1335	0,2012	0,4028	0,66	0,1384	0,1897	0,693	0,1335	4,5125	0,37604
Манган	0,0176	0,011	0,011	0,0256	0,0194	0,0018	0,0132	0,0086	0,0171	0	0	0,0086	0,0256	0	0,1339	0,01116
Бакар	0,0065	0,0183	0,0137	0,0039	0,0111	0,0067	0,0009	0,0055	0	0,04	0,024	0,0215	0,04	0	0,1521	0,01268
Цинк	0,0259	0,0256	0,0247	0,0266	0,0545	0,0936	0,0326	0,0663	0,0588	0,06	0,0453	0	0,0936	0	0,5139	0,04283
Кобалт	0,0028	0,0347	0	0	0	0	0	0	0,0027	0	0	0	0,0347	0	0,0402	0,00335
Никел	0	0	0	0,0051	0,0036	0,0254	0	0	0,0055	0,04	0,0067	0	0,04	0	0,0863	0,00719
Хром	0,0037	0	0,0137	0	0	0	0,0001	0	0	0	0	0	0,0137	0	0,0175	0,00146

Извор: Институт за јавно здравје на РМ

3.1. Следење на влијанието на загадениот воздух врз здравјето на луѓето

Во Центрите за јавно здравје се изработува здравствена евиденција за влијанието на загадениот воздух врз здравјето на населението по методологија на Институтот за јавно здравје на РМ - Скопје. Се следи месечниот и сезонскиот морбидитет од неспецифични респираторни болести кај предучилишни (0-6 години) и училишни деца (7-14 години), посебно за град и село по шифрите J00 - J99 (неспецифични респираторни болести) со исклучок на J10 - J18 (инфлуенца и пневмонија), од Меѓународната класификација на болестите и на сродните здравствени проблеми, X-та ревизија МКБ-10, Женева, 1992, и тоа:

J00-J06	акутни респираторни инфекции
J20-J22	други акутни долнореспираторни инфекции
J30-J39	други болести на горниот респираторен тракт
J40-J47	хронични долнореспираторни болести
J60-J70	белодробни болести предизвикани со надворешни агенси
J80-J84	други респираторни болести што го зафаќаат интерстициумот
J85-J86	супуративни и некротични состојби на долниот респираторниот тракт

Од добиените податоци согласно на методологијата на Институтот за јавно здравје на РМ, Центрите за јавно здравје во **Велес (со П.Е. Св.Николе), Куманово, Штип, Струмица и Тетово доставиле месечни податоци** со пресметана стапка на заболувањата од интерес.

Од табела 1 за месечна стапка (‰) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) од **град кај предучилишни деца** (0-6 години), може да се забележи дека највисока просечна месечна стапка е регистрирана во **Велес 338,32‰** (Штип 331,42‰ во 2014 год., во 2013 година во Тетово 531,99‰, во 2012 година Велес 302,43‰, Штип 331,42‰ во 2011 год., Куманово 374,48‰ во 2010 год., Велес 978,72‰ во 2009 год., 769,12‰ во 2008 година, 2709,9‰ во 2007 година, 434,68‰ во 2006 година, 462,12‰ во 2005 година и 482,48‰ во 2004 година), а најниска во **Струмица 85,51‰** (Тетово 64,01‰ во 2014 год. а во 2013 година во Струмица 131,25‰, исто како и во 2012 година изнесувала 104,54‰ Струмица 118,73‰ во 2011 год., Струмица 117,08‰ во 2010 год., Тетово 39,94‰ во 2009 год., 36,3‰ во 2008 година, 53,62‰ во 2007 година, 139,92‰ во 2006 година).

Од табела 1 за месечна стапка (‰) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) од **село кај предучилишни деца** (0-6 години), може да се забележи дека највисока просечна месечна стапка е регистрирана во **Свети Николе 159,41‰** (Велес 168,89‰ во 2014 год., во 2013 година во Тетово 478,5‰ исто и во 2012 година исто така било во Тетово и изнесувала 524,0‰, Свети Николе 200,45‰ во 2011 год., Свети Николе 206,82‰ во 2010 год., Велес 318,7‰ во 2009 год. Велес 240,23‰ во 2008 год., Велес 1019,1‰ во 2007 година, Св. Николе 207,83‰ во 2006 година, Велес 215,15‰ во 2005 година и Кавадарци 206,27‰ во 2004 година), а најниска во **Штип 27,15‰** (Штип 52,03‰ во 2014 год., а во 2013 година во Струмица 83,88‰, во 2012 година била во Штип 27,15‰, Штип 52,06‰ во 2011 год., Тетово 24,1‰ во 2010 год., Тетово 7,34‰ во 2009 год., Тетово 5,05‰ во 2008 год. 18,46‰ во 2007 година, 17,86‰ во 2005 година и Струмица 47,29‰ во 2004 година).

Табела 1. Месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај предучилишни деца за 2015 година

Месец	Велес		Куманово		Струмица	
	Град	село	град	село	град	село
I					85.31	94.06
II					70.59	95.18
III	1117.4	523.8			86.65	89.87
IV					90.33	89.31
V					82.97	104.14
VI	1078.5	450.2			84.31	87.07
VII					93.68	90.15
VIII					94.01	101.34
IX	785.8	352.4			83.64	101.34
X					77.95	89.59
XI					91.0	93.78
XII	1078.2	402.0			85.65	94.06
Просек	338.32	144.03	204.02		85.51	94.16

Табела 1. Месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај предучилишни деца за 2015 година (продолжение)

Месец	Штип		Тетово		Свети Николе	
	град	село	град	село	град	село
I						
II						
III	854.3	117.6			734.7	654.2
IV						
V						
VI	725.7	79.9			497.2	440.3
VII						
VIII						
IX	619.8	52.8			615.3	385.6
X						
XI						
XII	755.2	75.4			565.3	432.8
Просек	246.25	27.15	87.08	88.46	201.04	159.41

Од табела 2 за месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) од град кај училишни деца (7-14 години) во 2015 година, може да се забележи дека највисока просечна годишна стапка е регистрирана во Штип 135,44% (Струмица 253,61% во 2014 год., во 2013 година во Тетово 264,7%, а во 2012 година исто така била и во Тетово и изнесувала 275,8%, Свети Николе 237,02% во 2011 год., Штип 188,44% во 2010 год., Велес 439,57% во 2009 год., 459,14% во 2008 год., 1068,3% во Велес во 2007 година, Св.Николе 197,62% во 2006 година и 191,48% во 2005 година и Кавадарци 88,36% во 2004 година), а најниска во Куманово 44,11% за 2015 год. (Тетово 54,19% во 2014 год., а во 2013 година во Куманово 41,51% исто како и во 2012 година кога била во Куманово и изнесувала 53,08%, Тетово 29,33% во 2011 год., Тетово 12,7% во 2010 год., Тетово 30,32% во 2009 год., 11,8% во 2008 год., 1,53% во Тетово во 2007 година, Куманово 33,73% во 2006 година, и 35% во 2005 година и Струмица 12,83% во 2004 година). Од табела 2 за месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) од село кај училишни деца (7-14 години) во 2015 година, може да се забележи дека највисока просечна годишна стапка е регистрирана во Свети Николе 56,36% (Струмица 75,64% во 2014 год., а во 2013 година била во Тетово и изнесувала 224,5% во 2012 година исто така била во Тетово и изнесувала 204,3%, Свети Николе 237,02% во

2011 год., Свети Николе 108,7% во 2010 год., Велес 125,66% во 2009 год., Свети Николе 125,66% во 2008 год., Велес 438,9% во 2007 година, Св.Николе 107,67% во 2006 година, 102,6% во 2005 година и 100,82% во 2004 година), а **најниска во Штип 23,15% во 2015 год.** (Штип 30,76% во 2014 год., а во 2013 година исто така била во Штип и изнесувала 23,15%, а во 2012 година година најниска просечна годишна стапка имало во Куманово и изнесувала 20,83%, Куманово 27,42% во 2011 год., Куманово 16,94% во 2010 год., Штип 5,67% во 2009 год., Штип 2,42% во 2008 год., во Штип 11,86% во 2007 година, 2,36% во 2006 година, 2,77% во 2005 година и Куманово 8,83% во 2004 година).

Месециџе декември, јануари и февруари се со највисоки сџајки, додека јуни, јули и август сџајки на болни од неспецифични респираторни болести и кај џредучилишните и кај училишните деца, како во град, џака и во село.

Табела 2. Месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај училишни деца за 2015 година

Месец	Велес		Куманово		Струмица	
	Град	село	град	село	град	село
I					69.46	33.66
II					60.56	33.86
III	434.8	217.3			72.04	32.08
IV					68.6	29.5
V					66.3	35.45
VI	425.1	152.5			75.77	36.04
VII					76.06	34.06
VIII					69.46	33.66
IX	271.8	91.6			68.89	34.46
X					78.07	39.8
XI					69.17	28.12
XII	465.4	143.4			60.85	34.26
Просек	133.09	50.4	44.11		69.6	33.75

Табела 2. Месечна стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај училишни деца за 2015 година (продолжува)

Месец	Штип		Тетово		Свети Николе	
	град	село	град	село	град	село
I						
II						
III	453.9	100.7			467.7	298.3
IV						
V						
VI	480.0	47.7			183.8	111.9
VII						
VIII						
IX	252.1	50.9			187.9	115.3
X						
XI						
XII	430.7	78.5			292.9	150.8
Просек	135.44	23.15	56.3	50.75	94.52	56.36

На табела 3 се прикажани годишните стапки од неспецифични респираторни болести по градови во 2015 година.

Може да се забележи дека во 2015 година највисока стапка за предучилишни деца во град

е забележана во **Ресен 4346,5%** или за 2,44 пати над републичкиот просек (Кавадарци 4068,5% или за 2,06 пати од републичкиот просек во 2014 год., а 2013 година во Тетово стапката за предучилишни деца е повисока од републичкиот просек, за град 531,9 % или за 2,97 пати, Кичево за 343,53% во 2012 година за 1,78 пати , Велес и Штип 331,42% за 1,86 пати во 2011 год., Битола 390,69 за 2,14 пати во 2010год., Велес 978,72% во 2009 година за 2,4 пати, во 2007 год. Кавадарци 1474,2% или за 2,1 пати, во 2006 во Прилеп 1974,2% или 3,9 пати и 2779,12% или 5,3 пати во 2005 година, 2360,8% или 7,8 пати во 2004 година).

За село највисока стапка е регистрирана во **Кавадарци 2848,4%** или за **3,04 пати** над републичкиот просек (Битола 3422,6% или 3,06 пати во 2014 год., а во 2013 година во Тетово 478,5% или 4,39 пати над републичкиот просек, Кичево 348,27% или 2,87 пати над републичкиот просек во 2012 година, Битола 481,37% или за 4,27 пати во 2011 год., Битола 407,68% за 3,8 пати во 2010 год., Кавадарци 607,15 % за 2,91 пати повисока од републичкиот просек во 2009 год., Битола 989,77% за 4,67 пати повисока од републичкиот просек во 2008 год., Кавадарци 1039,72% во 2007 година или за 3,7 пати поголема од републичкиот просек, во 2006 година Д.Хисар 1225,77% или за 4,7 пати, Прилеп 667,12% или 3 пати во 2005 година, 621,7% или 4,1 пати во 2004 година).

Највисока стапка кај училишни деца во градот е регистрирана во **Ресен 4315,8%** во 2015 год. или за **4,03 пати** поголема од републичкиот просек (Струмица 3043,32 или за 2,67 пати во 2014 год., а во 2013 година во Тетово 264,7% или за 3,19 пати над републичкиот просек, Ресен 259,23% или за 2,67 пати над републичкиот просек во 2012 година, Ресен 338,27% или 3 пати во 2011 год., Ресен 201,3% или за 2,4 пати, 662,73% или за 3,17 повисока од републичкиот просек во 2009 год., Битола 642,25% во 2008 год. за 2,65 пати повисока од републичкиот просек, Велес 1251,55% во 2007 година или 3,36 пати повисока во однос на републичкиот просек, Ресен 774,22% или 4,9 пати во 2006 година, Кичево 324,95% или 2,2 пати во 2005 година и 223,65% или 3,3 пати во 2004 година), и во село највисока стапка е регистрирана во **Демир Хисар 2019,6%** или за **3,02 пати** од републичкиот просек во 2015 год. (Битола 2479,9 или за 4,23 пати во 2014 год., а во 2013 година во Тетово 224,5% или 4,62 пати над републичкиот просек ,Тетово 204,3 % или 3,72 пати над републичкиот просек во 2012 година, Битола 264,95% или 4,69 пати во 2011 год., Битола 219,83% или за 4,2 пати над републичкиот просек во 2010 год., Битола 1031,73% за 7,5 пати поголема од републичкиот просек во 2009 год., Битола 859,88% во 2008 год. за 5,59 пати повисока од републичкиот просек, Д.Хисар 393,3% во 2007 година за 3,48 пати повисока од републичкиот просек, Демир Хисар 478,15% или 5,3 пати во 2006 година, Струга 223% или 2,9 пати во 2005 година и Д.Хисар 322,17% или 7,6 пати во 2004 година).

Најниска стапка за предучилишни деца во град е забележана во **Пехчево 20,7%** или за 86 пати помалку од републичкиот просек (Пехчево 76,92% или за 39 пати во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 5,53% или за 32,27 пати помала од републичкиот просек (Пехчево 11,35% или за 17 пати помала од републичкиот просек во 2012 година, Пехчево 10,81% или за 16,45 пати помала во 2011 год., Пехчево 10,87% или за 16,7 пати помала од републичкиот просек во 2010 год., Пехчево 35,0% за 11,25 помала од републичкиот просек во 2009 год., во 2008 год. Пехчево 34,08% или 11,24 помала во однос на републичкиот просек, 35,32% во 2007 или 20,3 пати помала од републичкиот просек, 35% или 14,3 пати во 2006 година, 34,08% или 15,3 пати во 2005 година и Гевгелија 22,72% или 13,2 пати во 2004 година), а во село во **Пехчево 15,79 %** или за 59 пати под републичкиот просек (Крушево 13,1% или за 11 пати во 2014 год., а во 2013 година во Крушево 0,96% или за 113,36 пати помала од републичкиот просек, Крушево 8,43% или за 14,4 пати помала од републичкиот просек во 2012 година, Берово 8,84% или за 12,75 пати помала во 2011 год., Берово 8,42% или за 12,8 пати помала од републичкиот просек во 2010 год., Тетово 7,34% за 28,4 пати помала од републичкиот просек во 2009 год., во 2008 год. Тетово 5,05% или 42 пати помала од републичкиот просек, Штип во 2007 год.16,98% или 16,5 пати, 13,49% или 19,07 пати во 2006 година, 17,86% или 12,3 пати во 2005 година и Берово 22,4% или 6,6 пати во 2004 година).

За училишни деца најниска стапка во град во Берово 0,0% (Пехчево 33,36% или за 29 пати во 2014 год., а во 2013 година во Пехчево 2,03% за 40,82 пати пониска од републичкиот просек, Берово 7,87% за 12,4 пати пониска од републичкиот просек во 2012 година, Берово 7,53% за 14,8 пати пониска во 2011 год., Берово 7,53% за 11,1 пати пониска од републичкиот просек во 2010 год., Берово 22,25% за 9,4 пати пониска од републичкиот просек во 2009 год., во 2008 год. Тетово 11,8% е за 20,6 пати пониска од републичкиот просек, 1,53% или 243 пати во 2007 година во Тетово, Берово 22,25% или 6,9 пати во 2006 година, 25,58% или 14,3 пати во 2005 година и Гевгелија 13,1% во 2004 година), а во село во Пехчево 1,75 % или за 380 пати под републичкиот просек (Делчево 26,2% или за 44 пати во 2014 год., а во 2013 година во Берово 1,88% или за 25,79 пати пониска од републичкиот просек, Крушево 6,09% или за 9 пати пониска од републичкиот просек во 2012 година, Крушево 6,4% или за 8,82 пати пониска во 2011 год., Берово 5,99% или за 8,7 пати пониска од републичкиот просек (Штип 5,67% за 23,9 пати пониско од републичкиот просек во 2009 год., во 2008 год. Штип 2,42% помалку за 63,5 пати, во 2007 година Тетово со 11,84% или 9,5 пати помалку од републичкиот просек, 2,36% или 37,9 пати во 2006 година, 2,77% или 27,4 пати во 2005 година и Штип 8,87% во 2004 година).

Табела 3. Годишна стапка (о/оо) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај предучилишни и училишни деца за 2015 година

Населени места	0-6 години			7-14 години		
	Град	Село	однос*С.-Г%	Град	Село	однос*С.-Г%
Прилеп	1000.0	1000.0	100.0	1000.0	1000.0	100.0
П.Е.Кавадарци	3824.7	2848.4	74.47	1299.8	1174.9	90.39
Битола	3303.3	987.9	29.91	2095.3	1865.0	89.01
Скопје	2302.53	1979.21	85.96	899.71	843.83	93.79
Ресен	4346.5	/	/	4315.8	/	/
П.Е.Д.Хисар	/	1535.7	/	/	2019.6	/
Охрид	2717,8	427,1	15,71	667,7	177,5	26,58
П.Е.Крушево	1000.0	1000.0	100.0	1000.0	1000.0	100.0
П.Е. М.Брод	1000.0	1000.0	100.0	1000.0	1000.0	100.0
П.Е.Кичево	2200.6	162.6	7.39	2916.9	263.5	9.03
Велес	4059.9	1728.3	42.57	1597.1	604.8	37.87
Куманово	2448.3	/	/	529.3	/	/
Тетово	1045.0	1061.5	101.58	675.5	609.0	90.16
Штип	2955.0	325.8	11.0	1625.3	277.8	17.09
П.Е.Виница	112.77	48.5	43.01	73.64	33.04	44.87
Св.Николе	2412.5	1912.9	79.29	1134.2	676.3	59.63
П.Е.Делчево	85.9	29.33	34.14	23.03	21.19	92.01
П.Е.Неготино	1485.7	1552.24	104.48	1230.36	1697.94	138.0
П.Е.Гевгелија	1615.0	829.4	51.36	525.8	305.7	58.14
Кочани	154.22	57.69	37.41	82.67	33.97	41.09
П.Е.Берово	34.42	21.18	61.54	0	13.55	/
П.Е.Пехчево	20.7	15.79	76.28	9.27	1.75	18.88
Струмица	1026.12	1129.92	110.12	835.2	405.0	48.49
РМ - просек**	1779.59	935.88	52.59	1069.84	667.83	62.42

* Однос село - град

** Републички просек без Струга

Од податоците во Табела 3 може да се констатира дека постои сигнификантна разлика во годишната стапка на болни во село во однос на град од неспецифични респираторни болести без грип, како кај предучилишни деца 52,59% во 2015 год. (56,73% во 2014 год., во 2013 година 60,96%, 62,9% во 2012 година, 63,39 % во 2011 год., 59,25% 2010 год., 52,91% во 2009 год., 55,31% во 2008 год., 39,37% во 2007 година, 51,35% во 2006 година, 50,21%

во 2005 година, 36,65% во 2004 година, 49,65% во 2003 година и 40,2% во 2002 година) - (помалку заболуваат децата од село во однос на град), исто така и кај училишните деца **62,42% во 2015 год.** (51,51% во 2014 год., во 2013 година 58,50%, 56,5% во 2012 година, 50,18 % во 2011 год., 62,51% во 2010 год. 64,87% во 2009 год., 60,30% во 2008 год., 30,36% во 2007 година, 57,69% во 2006 година, 64,15% во 2005 година, 59,35% во 2004 година, 63,27% во 2003 година и 49,9% во 2002 година).

Во следните табели 4-7, пак може да го проследиме морбидитетот во сезони, по населени места под дијагноза J00-J99 без J10-J18.

Во првото тримесечие од неспецифични респираторни болести (НРБ) кај предучилишни деца во град оваа година има најмногу заболени во **Ресен 1187,3%** (Кичево 1339,4%, во 2013 година во Велес 1054% а во 2012 година имало во Кичево 1138,8%, Свети Николе 1420,9% во 2011 год., Битола 1421% во 2010 год., Велес 1081,14% во 2009 год., Кавадарци со стапка од 1062,8% во 2008 год., 1577% во 2007 година, 2802,5% во 2006 година, 2904,4%-2005 година, 2498,5%-2004 година, 1985,9%-2003 година, 1893%-2002 година), а најмалку во **Пехчево 0,31%** во 2015 год. (Пехчево 9,6 % во 2014 год., а во 2013 година во Пехчево 3,4 %, а во 2012 година исто така имало во Пехчево 42,63%, Пехчево 40,78% во 2011 год., Пехчево 41,6% во 2010 год., Тетово 44,05% во 2009 год., Пехчево 46,3% во 2008 год., 45% во 2007 година, 47% во 2006 год., 46,3%-2005 година, 45%-2004 година, 53,6%-2003 година, Струмица со 1,9%-2002 година) (Табела 4).

Во село највисока стапка е регистрирана во првото тримесечие во **Кавадарци 813,4 %** во 2015 год. (Битола 984,8 % во 2014 год., во 2013 година во Битола 1297% исто и во највисока стапка имало во Битола 1352,2%, Битола 1937,2% во 2011 год., Битола 1357,7% во 2010 год., Кавадарци 583,1% во 2009 год., Битола 1152,3% во 2008 год., Кавадарци 1209,90% во 2007 година, Демир Хисар 1462,5% во 2006 година, Прилеп 884,7%-2005 година, 599,6%-2004 година, Демир Хисар 1081%-2003 година, 933%-2002 година), а **најмала во Пехчево 0%** (Крушево 3,7% во 2014 год., во 2013 година Берово 4,61%, а во 2012 година било во (Пехчево 49,12%, Берово 40,64% во 2011 год., Берово 39,3% во 2010 год., Тетово 6,72% во 2009 год., Тетово 6% во 2008 год., Кичево 11,9% во 2007 година, Штип 12,57% во 2006 год., Берово 18,1%-2005 година, 34,1%-2004 година, Штип 19%-2003 година, Струмица 1,4%-2002 година) (Табела 5).

Во второто тримесечие од неспецифични респираторни болести кај предучилишни деца во град има **најмногу заболени во Велес 1078,5%** во 2015 год. (Штип 989,5% во 2014 год., а во 2013 година во Ресен 1139,4% исто и 2012 година во Ресен имало најмногу заболени а стапката изнесувала 1032,4%, Штип 989,5% во 2011 год., Куманово 1103,3% во 2010 год., Велес 954,44% во 2009 год., Кавадарци со стапка од 917,4% во 2008 год., 1310,5% во Кавадарци во 2007 година, Прилеп од 2558,7% во 2006 год., 2689,8%-2005 година, 2208,1%-2004 година, 1522,7%-2003 година, 1713%-2002 година), а **најмалку во Берово 1,14%** во 2015 год. (Пехчево 16,37% во 2014 год., а во 2013 година во Пехчево 14,45%, во 2012 година исто така било во Пехчево 25,64%, Пехчево 22,86% во 2011 год., Берово 39,3% во 2010 год., Пехчево 23% во 2009 год., Пехчево 22,7% во 2008 год., 23,3% во 2007 година во Пехчево и 23% во 2006 год., 22,7%-2005 година, 23,3%-2004 година и 23%-2003 година, Струмица со 1,7%-2002 година) (Табела 4)

Во село **највисока стапка** е регистрирана во **Кавадарци 698,3% во 2015 год.** (Битола 1063,6 % во 2014 год., а во 2013 година во Битола 1473,2% исто како и во 2012 година највисока стапка имало во Битола 1107,2%, Битола 1506,9 % во 2011 год., Битола 1334,8% во 2010 год., Кавадарци 609,3% во 2009 год., Битола 932,3% во 2008 год., Кавадарци 1036,4% во 2007 година, Демир Хисар 1600% во 2006 година, Прилеп 682,7%-2005 година, 670,8%-2004 година, Демир Хисар 757,1%-2003 година, 733%-2002 година), а минимум во **Пехчево 0%** (Крушево 1,9% во 2014 год., а во 2013 година 0,00%, во 2012 година во Берово 26,23%, Берово 24,5% во 2011 год., Берово 23,3% во 2010 год., Тетово 6,1% во 2009 год., Тетово 5,3% во 2008 год., Кичево 5,9% во 2007 година, Штип 11,97%

во 2006 година и 12,9%-2005 година, Берово 20,4%-2004 година, Штип 10,66%-2003 година, Струмица 1,8%-2002 година) (Табела 5).

Во третото тримесечие од неспецифични респираторни болести кај предучилишни деца во град има најмногу заболени во Ресен 962,0% (Неготино 782,48 % во 2014 год., во 2013 година во Ресен 1042,2%, во 2012 година во Кичево 952,6%, Ресен 898,6% во 2011 год., Кавадарци 864,1% во 2010 год., Кавадарци со стапка 869% во 2009 год., Кавадарци со стапка 1190,8% во 2007 година, Прилеп со стапка од 1385,2% во 2006 година и 2395%-2005 година, 1998,7%-2004 година, 1729%-2003 година, 1787%-2002 година), а најмалку во Пехчево 1,54% (Пехчево 25,64% во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 23,79 %, во 2012 година во Кочани 16,1%, Пехчево 27,8% во 2011 год., Пехчево 28,1% во 2010 год., Тетово 30,16% во 2009 год., Тетово 23,95% во 2008 год., Крушево 26,9% во 2007 година, Пехчево 32% во 2006 година, 31,7%-2005 година, Свети Николе 12,53%-2003 година, Струмица со 2%-2002 година) (Табела 4).

Во село највисока стапка е регистрирана во Кавадарци 594,7% (Кавадарци 658,9 % во 2014 год., во 2013 година во Битола 618,7%, во 2012 година во Битола 730,5%, Битола 634,0% во 2011 год., Битола 948% во 2010 год., Битола 704,9% во 2009 год., Битола 885,8% во 2008 год., Кавадарци 909,6% во 2007 година, Демир Хисар 721,8% во 2006 година, 515,2%-2005 година, 471,4%-2004 година, 571,4%-2003 година, 676%-2002 година), а минимум во Пехчево 1,31 % (Крушево 0,00 % во 2014 год., во 2013 година во Крушево 1,9%, во 2012 година во Крушево 0,0%, Берово 20,3% во 2011 год., Берово 19,2% во 2010 год., Тетово 10,43% во 2009 год., Тетово 3% во 2008 год., Кичево 8,9% во 2007 година, Штип 9,07% во 2006 година, 13,2%-2005 година, Берово 17,6%-2004 година, Свети Николе 7,97%-2003 година, Струмица 1,7%-2002 година) (Табела 5).

Во четвртото тримесечие од неспецифични респираторни болести кај предучилишни деца во град има најмногу заболени во Ресен 1145,1% (Дебар 1029,9% во 2014 год., 2013 година во Кавадарци 1024,2%, во 2012 година во Битола 1073,9%, Свети Николе 1245,8% во 2011 год., Куманово 2811,8% во 2010 год., Кавадарци 1084,4% во 2009 год., Куманово 1201% во 2008 год., Кавадарци 1880,7% во 2007 година, Прилеп со стапка од 1150,5% во 2006 година, 3127,3%-2005 година, 2737,9%-2004 година, 1378%-2003 година, 1824%-2002 година), а најмалку во Пехчево 17,61% (Пехчево 25,64% во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 23,79%, во 2012 година во Пехчево 39,54%, Пехчево 38,31% во 2011 год., Пехчево 38,3% во 2010 год., Пехчево 38,0% во 2009 год., Пехчево 34,7% во 2008 год., Крушево 34,6% во 2007 година, Пехчево 38% во 2006 година, Гевгелија 25,8%-2005 година, Пехчево 41,3%-2004 година, Свети Николе 26,3%-2003 година, Струмица со 1,9%-2002 година) (Табела 4).

Во село највисока стапка е регистрирана во Кавадарци 742,0% (Битола 901,5% во 2014 год., во 2013 година Битола 1061,3%, во 2012 година во Битола 989,3%, Битола 1698,3% во 2011 год., Битола 1255,7% во 2010 год., Битола 616,5% во 2009 год., Битола 988,7% во 2008 год., Кавадарци 1002,9% во 2007 година, Кавадарци 845,5% во 2006 година и 822,1%-2005 година, Прилеп 760,2%-2004 година, Демир Хисар 1009,5%-2003 година, 876%-2002 година), а минимум во Пехчево 14,47% (Крушево 7,5 % во 2014 год., а во 2013 година Крушево 1,9%, во 2012 година во Крушево 21,2%, Берово 20,9% во 2011 год., Берово 19,3% во 2010 год., Тетово 6,21% во 2009 год., Тетово 5,9% во 2008 год., Кичево 8,6% во 2007 година, Берово 22,3%-2005 година, 17,5%-2004 година, 17%-2003 година, Струмица 1,7%-2002 година) (Табела 5).

Ресен е со највисока стапка на болни од неспецифични респираторни болести кај предучилишни деца од град, на ниво на испитуваниите градови и илја во три тримесечја (Велес во 2014 год. во две тримесечја, Ресен во 2013 година во две тримесечја, Кичево во 2012 година, С.Николе две тримесечја во 2011 год., Куманово две тримесечја во 2010 год., Кавадарци во четирите тримесечја во 2007 година, Прилеп во 3 тримесечја во 2006 година, 4 тримесечја во 2005, 2004 и 2003 година).

Во однос на стапката на болни од неспецифични респираторни болести кај предучилишни деца од село, на ниво на испитани општини, *Кавадарци е со највисока стапка на болни од неспецифични респираторни болести во 4 тримесечја* (Битола во 2014 год во 3 тримесечја, Битола во 2013 година во 4 тримесечја, Битола во 2012 година во четири тримесечја, Битола во 2011 год., Битола во 2010 год., Битола и Кавадарци во 2 тримесечја во 2009 година, Кавадарци во 2007 година, Демир Хисар во 2006 година, во 2005 година, Прилеп е со највисока стапка во првите 2 тримесечја, а Демир Хисар е со највисока стапка во третото тримесечје, а Кавадарци во четвртото тримесечје, во 2004 година Демир Хисар беше со највисока стапка во последните 2 тримесечја, во 2003 година Демир Хисар беше со највисока стапка во сите тримесечја).

Табела 4. Стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај предучилишни деца (0 - 6 год.) - град

Реден број	прво тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четврто тримесечие
1.	Кичево 641.7	Ресен 1052.1	Кичево 287.8	Битола 891.4
2.	Битола 698.8	Кавадарци 975.0	Кавадарци 806.1	Велес 1078.2
3.	Кавадарци 1009.8	Велес 1078.5	Ресен 962.0	Кичево 841.1
4.	Штип 854.3	Штип 725.7	Св.Николе 615.3	Штип 755.2
5.	Велес 1117.4	Св.Николе 497.2	Штип 619.8	Св.Николе 565.3
6.	Прилеп 317.7	Прилеп 246.9	Битола 659.4	Кавадарци 1033.7
7.	Ресен 1187.3	Битола 1054.0	Велес 785.8	Прилеп 239.4
8.	Скопје 651.41	Гевгелија 354.9	Прилеп 196.0	Ресен 1145.1
9.	М.Брод 277.3	Скопје 544.00	Струмица 271.33	Скопје 667.77
10.	Св.Николе 734.7	Кичево 430.0	Охрид 722,5	Неготино 384.39
11.	Неготино 469.01	Неготино 349.82	Скопје 439.35	Струмица 254.6
12.	Охрид 748,9	Охрид 350,3	М.Брод 207.5	Охрид 496,1
13.	Гевгелија 551.6	М.Брод 184.3	Неготино 282.48	М.Брод 330.9
14.	Струмица 242.55	Струмица 257.61	Гевгелија 290.1	Гевгелија 418.4
15.	Крушево 347.4	Крушево 294.7	Крушево 157.9	Крушево 200.0
16.	Делчево 3.48	Виница 3.13	Виница 8.47	Виница 98.31
17.	Виница 2.85	Кочани 3.74	Кочани 14.22	Делчево 71.12
18.	Кочани 1.09	Делчево 3.9	Делчево 7.39	Кочани 99.86
19.	Берово 1.43	Берово 1.14	Берово 2.71	Берово 29.13
20.	Пехчево 0.31	Пехчево 1.23	Пехчево 1.54	Пехчево 17.61

Табела 5. Стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај предучилишни деца (0 - 6 год.) - село

Реден број	прво тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четврто тримесечие
1.	Битола 198.5	Битола 340.9	Битола 207.5	Битола 241.0
2.	Кавадарци 813.4	Кавадарци 698.3	Кавадарци 594.7	Кавадарци 742.0
3.	Св. Николе 654.2	М.Брод 244.2	Св. Николе 385.6	Св. Николе 432.8
4.	Д. Хисар 547.6	Св. Николе 440.3	Велес 352.4	Велес 402.0
5.	Велес 523.8	Д. Хисар 85.7	Д. Хисар 316.7	Скопје 544.97
6.	Прилеп 369.5	Велес 450.2	Неготино 348.61	Д.Хисар 585.7
7.	Скопје 600.91	Скопје 450.39	Скопје 382.94	Прилеп 240.7
8.	Неготино 447.76	Прилеп 233.0	Гевгелија 135.4	Неготино 384.86
9.	Гевгелија 343.1	Неготино 371.0	М.Брод 151.2	М.Брод 279.1
10.	Кичево 63.3	Гевгелија 172.5	Прилеп 156.9	Гевгелија 178.3
11.	М.Брод 325.6	Охрид 111,2	Кичево 8.0	Кичево 70.0
12.	Охрид 86,0	Кичево 21.3	Струмица 292.83	Штип 75.4
13.	Струмица 279.11	Виница 0.85	Виница 1.98	Струмица 277.43
14.	Виница 0.85	Струмица 280.52	Охрид 104,8	Виница 44.82
15.	Штип 117.6	Штип 79.9	Штип 52.8	Охрид 125,1
16.	Делчево 0.33	Делчево 0.78	Делчево 2.01	Делчево 26.20
17.	Крушево 500.0	Крушево 277.8	Крушево 55.6	Крушево 166.7
18.	Кочани 0.68	Пехчево 0	Кочани 5.09	Кочани 50.56
19.	Пехчево 0	Кочани 1.36	Пехчево 1.31	Пехчево 14.47
20.	Берово 1.01	Берово 0.72	Берово 2.02	Берово 16.0

Во првото тримесечие од неспецифични респираторни болести (НРБ) кај училишни деца во град има *најмногу заболени* во Ресен 1402,5‰ (Ресен 709,2 ‰ во 2014 год., во 2013 година во Ресен 791,7‰, во 2012 година во Ресен 938,3‰ (Крушево 1456,5‰ во 2011 год., Ресен 667,8‰ во 2010 год., Ресен 757,9‰ во 2009 год., Велес 1135,36‰ во 2008 год., Ресен со стапка 862,8‰ во 2007 година, Ресен 860,4‰ во 2006 година, Кавадарци

471,5%-2005 година, Битола 252,8%-2004 година, 363,6%-2003 година, Ресен 676%-2002 година), а **најмалку во Пехчево, Берово, Делчево и Веница 0%** (Пехчево 3,39% во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 2,47%, во 2012 година во Берово 34,13%, Берово 33,56% во 2011 год., Берово 32,3% во 2010 год., Тетово 28,6% во 2009 год., Тетово 2,5% во 2008 год., Тетово 6,2% во 2007 година, Берово 34% во 2006 година, Пехчево 35,3%-2005 година, Тетово 17,1%-2004 година, Свети Николе 30,07%-2003 година, Струмица 3,4%-2002 година) (Табела 6).

Во село **највисока сѐајка** е регистрирана во **Демир Хисар 721,2%** (Битола 775% во 2014 год., во 2013 година Демир Хисар 596,0%, во 2012 година во Битола 671,6%, Битола 1600,7% во 2011 год., Битола 920,6%, во 2010 год., Битола 970,1% во 2009 год., Битола 1138,9% во 2008 год., Демир Хисар 472,2% во 2007 година, Неготино 644,3% во 2006 година, 1170,6%-2005 година, Демир Хисар 239,4%-2004 година, 264,1%-2003 година, 439%-2002 година), а **минимум во Берово, Пехчево и Веница 0%** (Делчево 3,56% во 2014 год., во 2013 година Берово 4,04%, во 2012 година во Берово 32,14%, Берово 31,99% во 2011 год., Куманово 11% во 2010 год., Куманово 4,0% во 2009 год., Штип 3% во 2008 год., Кичево 11,6% во 2007 година, Штип 2,67% во 2006 година, 4,7%-2005 година, 13,9%-2004 година, Куманово 9%-2003 година, Струмица 0,7%-2002 година) (Табела 7).

Во **второто тримесечие** од неспецифични респираторни болести кај **училишни деца во град** има **најмногу заболени во Ресен 1095,0%** (Струмица 755,08% во 2014 год., во 2013 година во Штип 480,0% (во 2012 година во Битола 503,6%, Штип 687,6% во 2011 год., Штип со стапка 687,6% во 2010 год., Ресен со стапка од 619,4 % во 2009 год., Ресен 629,3% во 2008 год., Ресен со стапка од 576,3% во 2007 година, Битола со стапка од 1317,6% во 2006 година, Кавадарци 424,6%-2005 година, Ресен 505,3%-2004 година, Кичево 313% -2003 година, Ресен 446%-2002 година), а **најмалку во Берово 0%** (Пехчево 7,10% во 2014 год., во 2013 година Пехчево 7,72%, во 2012 година во Веница 19,42% (Веница 19,06% во 2011 год., Веница 18,3% во 2010 год., Берово 16% во 2009 год., Тетово 3,8% во 2008 год., Тетово 6,2% во 2007 година, Берово со стапка од 16% во 2006 година, Веница 19,4% -2005 година, 18,2%-2004 година, Свети Николе 1,62%-2003 година, Пехчево 3%-2002 година) (Табела 6).

Во село **највисока сѐајка** е регистрирана во **Битола 562,5%** (Битола 712,5% во 2014 год., во 2013 година во Битола 471,4%, во 2012 година во Битола 305,9%, Демир Хисар 310,9% во 2011 год., Битола 709,4% во 2010 год., Битола 734,2% во 2009 год., Битола 916,2% во 2008 год., Демир Хисар 354,8% во 2007 година, Демир Хисар 492,6% во 2006 година, Неготино 334,2%-2005 година, 345,1%-2004 година, 440,1%-2003 година, Битола 356,3%-2002 година), а **минимум во Пехчево 0,88%** (Крушево 2,2% во 2014 год., во 2013 год. во Крушево 0,0%, во 2012 година во Берово 17,44%, Крушево 9,6% во 2011 год., Берово со стапка 13,5% во 2010 год., Штип 6,9% во 2009 год., Штип 1,33% во 2008 год., Берово 12,0% во 2007 година, Штип 3% во 2006 година, 3%-2005 година, 9%-2004 година, 8,33%-2003 година, 0,33%-2002 година) (Табела 7).

Во **третото тримесечие** од неспецифични респираторни болести кај **училишни деца во град** има **најмногу заболени во Ресен 757,5%** (Струмица 760,83% во 2014 год., во 2013 година во Струмица 569,52%, во 2012 година во Струмица 577,27%, Струмица 557,86% во 2011 год., Струмица 521,81% во 2010 год., Ресен 540,6% во 2009 год., Кавадарци 354,5% во 2008 год., Ресен 383,3% во 2007 година, Ресен 789,1% во 2006 година, Кичево 266,2%-2005 година, Ресен 522,7%-2004 година, 250,7%-2003 година, Демир Хисар 224,3%-2002 година), а **најмалку во Берово 0%** (Пехчево 10,50% во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 7,11%, во 2012 година во Веница 15,93%, Веница 15,56% во 2011 год., Веница 14,3% во 2010 год., Берово 16% во 2009 год., Веница 15,6% во 2008 год., Тетово 2,8% во 2007 година, Куманово 12,53% во 2006 година, М.Брод 11,3%-2005 година, Веница 14,8%-2004 година, Свети Николе 0,9%-2003 година, Штип 3%-2002 година) (Табела 6).

Во село **највисока стапка** е регистрирана во **Демир Хисар 403,0%** (Неготино 420,91% во 2014 год., во 2013 година во Демир Хисар 274,3%, во 2012 година во Битола 263,7% (Неготино 331,46% во 2011 год., Битола 426,2% во 2010 год., Битола 453,3% во 2009 год., Битола 444,3% во 2008 год., Демир Хисар 265,2% во 2007 година, Демир Хисар 474,4% во 2006 година, Неготино 219,8%-2005 година, 345,1%-2004 година, 331%-2003 година, 224,3%-2002 година), а **минимум** во **Крушево 0%** (Пехчево 11,40% во 2014 год., во 2013 година Берово 6,63%, во 2012 година во Крушево 13,3%, Крушево 10,7% во 2011 год., Винаца 9,5% во 2010 год., Штип 2% во 2009 год., Штип 1,67% во 2008 год., Винаца 6,2% во 2007 година, Штип 1,5% во 2006 година, 1%-2005 година, 4,1%-2004 година, Куманово 4,33%-2003 година, Штип 1%-2002 година) (Табела 7).

Во **четвртото тримесечие** од неспецифични респираторни болести кај **училишни деца во град** има **најмногу заболени** во **Ресен 1060,8%** (Струмица 752,8% во 2014 год., во 2013 година во Ресен 832,5%, во 2012 година во Ресен 1208,3%, Свети Николе 984,5% во 2011 год., Штип 736,7% во 2010 год., Ресен 733% во 2009 год., Битола 921,7% во 2008 год., Ресен 751,8% во 2007 година, Ресен 615,0% во 2006 година, Кавадарци 264%-2005 година, Ресен 247%-2004 година, 280,4%-2003 година, Кичево 609%-2002 година), а **најмалку во Пехчево 0%** (Винаца 51,18% во 2014 год., во 2013 година во Пехчево 7,11% (во 2012 година во Берово 22,71%, Берово 22,56% во 2011 год., Берово 21,6 % во 2010 год., Берово 22% во 2009 год., Тетово 27,6% во 2008 год., Тетово 6,2% во 2007 година, Берово 22% во 2006 година, Гевгелија 12,7%-2005 година, Тетово 15,5%-2004 година, Свети Николе 2,35%-2003 година, Струмица 1,3%-2002 година) (Табела 6).

Во село **највисока стапка** е регистрирана во **Неготино 486,15%** (Битола 736,2% во 2014 год., во 2013 година во Битола 518,6%, во 2012 година во Демир Хисар 721,0%, Битола 1201,9% во 2011 год., Битола 581,7% во 2010 год., Битола 1969,3% во 2009 год., Битола 940,1% во 2008 год., Демир Хисар 481% во 2007 година, Демир Хисар 338,3% во 2006 година, Неготино 709,5%-2005 година, Демир Хисар 322,17%-2004 година, 254%-2003 година, 649,5%-2002 година), а **минимум** во **Пехчево 0%** (Делчево 11,03% во 2014 год., во 2013 година во Крушево 0,00% (во 2012 година во Крушево 8,3%, Берово 14,99% во 2011 год., Берово 13,9% во 2010 год., Штип 6,9% во 2009 год., Штип 4,03% во 2008 година, Берово 11,0% во 2007 год., Штип 2% во 2006 година, Куманово 9%-2005 година, 5%-2003 година, Струмица 1,3%-2002 година) (Табела 7).

Со највисока стапка на болни од неспецифични респираторни болести кај училишни деца од град, на ниво на испитаните градови е **Ресен со четири тромесечја** (Струмица со четири тромесечја во 2014 год., Ресен во две тромесечја во 2013 година, Ресен во две тромесечја во 2012 година, Крушево, Штип, Струмица и Св.Николе во 2011 год., Ресен во 2007, Кавадарци во 2005 година, Ресен во 2004 година).

Во однос на стапката на болни од неспецифични респираторни болести кај **училишни деца од село**, на ниво на испитани општини е **Демир Хисар во две тромесечја во 2015 год.** (Битола во трите тромесечја во 2014 год., Битола е со највисока стапка на болни во три тромесечја во 2013 година, Битола во три тромесечја во 2012 година, Битола во две тромесечја во 2011 год., Битола во сите тромесечја во 2009 год., Битола во 2008 во сите тромесечја, Демир Хисар во 2007 година во сите тромесечја, Демир Хисар во второто, третото и четвртото во 2006 година, Неготино е со највисока стапка и тоа во сите тримесечја во 2005 година, Демир Хисар во сите тримесечја во 2004 и 2003 година).

Табела 6. Стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај училишни деца (7-14 год.) – град

Реден број	прво тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	Четврто тримесечие
1.	Ресен 1402.5	Битола 447.6	Струмица 214.41	Ресен 1060.8
2.	Битола 732.5	Штип 480.0	Ресен 757.5	Св.Николе 292.9
3.	Крушево 345.4	Ресен 1095.0	Штип 252.1	Битола 573.1
4.	Струмица 202.06	Св.Николе 183.8	Битола 342.1	Струмица 208.09
5.	Велес 434.8	Струмица 210.67	Кавадарци 200.6	Велес 465.4
6.	Кавадарци 434.7	Велес 425.1	Кичево 439.0	Прилеп 233.0
7.	Штип 453.9	Кавадарци 308.7	Велес 271.8	Кавадарци 355.8
8.	Св.Николе 467.7	Прилеп 233.8	Св.Николе 187.9	Кичево 621.7
9.	Кичево 1158.6	Кичево 697.6	Неготино 186.78	Неготино 300.29
10.	Неготино 429.6	Неготино 313.7	Скопје 123.23	Штип 430.7
11.	Прилеп 399.9	Скопје 195.49	Прилеп 133.2	Скопје 242.11
12.	Скопје 263.03	Крушево 329.9	Делчево 13.03	М.Брод 339.6
13.	Гевгелија 223.1	М.Брод 185.7	Крушево 123.7	Охрид 154.2
14.	Охрид 177,6	Гевгелија 96.8	Охрид 148,8	Крушево 201.0
15.	Делчево 0	Охрид 188,1	М.Брод 174.5	Гевгелија 125.8
16.	М.Брод 300.2	Делчево 10.03	Кочани 42.46	Делчево /
17.	Кочани 14.19	Кочани 26.01	Гевгелија 80.1	Кочани /
18.	Виница 0	Пехчево 2.16	Пехчево 7.1	Пехчево /
19.	Пехчево 0	Виница 28.63	Берово 0	Виница /
20.	Берово 0	Берово 0	Виница 45.01	Берово /

Табела 7. Стапка (%) на болни од неспецифични респираторни болести (J00-J99) без (J10-J18) кај училишни деца (7-14 год.) - село

Реден број	прво тримесечие	второ тримесечие	трето тримесечие	четврто тримесечие
1.	Битола 650.0	Битола 562.5	Битола 177.5	Д. Хисар 360.6
2.	Д. Хисар 721.2	Св.Николе 111.9	Д. Хисар 403.0	Битола 475.0
3.	Св.Николе 298.3	Д. Хисар 534.8	Св.Николе 115.3	Неготино 486.15
4.	Прилеп 391.7	Неготино 326.18	Неготино 321.72	Св.Николе 150.8
5.	Кавадарци 420.2	Прилеп 236.3	Кавадарци 170.2	Скопје 227.72
6.	Неготино 563.9	Кавадарци 269.9	Велес 91.6	Кавадарци 314.6
7.	Велес 217.3	Скопје 170.74	Струмица 102.18	Велес 143.4
8.	Скопје 296.58	Струмица 100.99	Скопје 148.79	Прилеп 248.6
9.	Гевгелија 149.6	Велес 152.5	Прилеп 123.4	Гевгелија 64.8
10.	Струмица 99.6	Штип 47.7	Гевгелија 29.7	Струмица 102.18
11.	Делчево 0.11	Гевгелија 61.5	Кичево 57.5	Штип 78.5
12.	Кичево 102.5	Кичево 50.0	Штип 50.9	М.Брод 277.2
13.	Штип 100.7	Делчево 8.81	М.Брод 179.3	Делчево /
14.	Кочани 4.37	М.Брод 206.5	Делчево 12.27	Охрид 41,9
15.	Виница 0	Охрид 41,2	Кочани 17.63	Кичево 53.5
16.	Пехчево 0	Кочани 11.98	Пехчево 0.88	Кочани /
17.	Охрид 56,0	Пехчево 0.88	Охрид 38,9	Крушево 190.5
18.	М.Брод 337.0	Крушево 285.7	Крушево 0.0	Пехчево /
19.	Берово 0	Виница 11.77	Берово 6.77	Виница /
20.	Крушево 523.8	Берово 6.77	Виница 21.27	Берово /

Од добиените податоци на Центрите за јавно здравје, може да ги видиме следните релации во однос на инциденцата:

- J00-J06** акутни респираторни инфекции
- J20-J22** други акутни долнореспираторни инфекции
- J30-J39** други болести на горниот респираторен тракт
- J40-J47** хронични долнореспираторни болести

На табелите 8 и 9 може да се забележи дека највисоката годишна стапка на болни од неспецифични респираторни болести е од групата акутни респираторни инфекции, и во град и во село, кај предучилишни и училишни деца.

На второ место се другите акутни долно респираторни инфекции, а со најниска стапка се хронични долнореспираторни болести.

Кавадарци е со највисока стапка на Ј00-Ј06 за предучилишни деца, за град 3029,1% (3099% во Кавадарци за 2014 год., а во 2013 година исто така била во Кавадарци и изнесувала 2923,%, во 2012 година исто така било во Кавадарци 252,37%, Св.Николе 270,02% во 2011 год., Кавадарци 284,71% во 2010 год., Кавадарци 870,65% во 2009 год., Кавадарци 787,68% во 2008 год., Кавадарци 1281,8% во 2007 година, Прилеп 1360,9% во 2006 година, 1853,55%-2005 година, 1615,35%-2004 година, 1086,9%-2003 година, Велес 682,2%-2002 година). Во село - Кавадарци е со највисока стапка 2281,3% (Кавадарци 2365,9% во 2014 год., а во 2013 година исто така била во Кавадарци и изнесувала, 2214,3%, во 2012 година Кавадарци 214,65%, Кавадарци 222,91% во 2011 год., Кавадарци 224,49% во 2010 год. Кавадарци 617,7% во 2009 год., Кавадарци 493,8% во 2008 год., Кавадарци 845,12% во 2007 година, Кавадарци 681,12% во 2006 година, 551,1%-2005 година, Прилеп 621,7%-2004 година, 514,42%-2003 година, Велес 274,5%-2002 година).

Велес е со највисока стапка на Ј00-Ј06 за училишни деца во град, со стапка 1160,0% (Неготино 1770,59% во 2014 год., а во 2013 година во Кавадарци 999,7%, а во 2012 година Свети Николе е со највисока стапка од 108,71% (Крушево 219,20% во 2011 год., Велес 117,34% во 2010 год., Велес 385,7% во 2009 год., Велес 385,55% во 2008 год., Велес 1138,11% во 2007 година, Прилеп 1360,9% во 2006 година, Кавадарци 296,42%-2005 година, Кичево-223,65%-2004 година, Неготино-207,25%-2003 година, Крушево 334,1%-2002 година), а за село Кавадарци 958,9% (Кавадарци 1036,4% во 2014 год., а во 2013 година исто така во Кавадарци 835,7%, во 2012 година во Неготино 75,66%, Неготино 156,46% во 2011 год., Свети Николе 85,32% во 2010 год., Скопје со 203,66% во 2009 год., Скопје 241,58% во 2008 год., Скопје со 215,57% во 2007 година, Кавадарци 681,12% во 2006 година, Св.Николе-95,98%-2005 година, Д.Хисар-322,17%-2004 година, Неготино-350,34%-2003 година, Велес 134,3%-2002 година).

Табела 8. Годишна стапка (о/оо) на болни од неспецифични респираторни болести (Ј00-Ј06), (Ј20-Ј22), (Ј30-Ј39) и Ј(40-47) кај предучилишни деца за 2015 година

Населено место	Ј00-Ј06		Ј20-Ј22		Ј30-Ј39		Ј40-Ј47	
	град	Село	град	село	Град	село	град	Село
Прилеп	678.4	739.7	224.8	452.3	38.3	9.4	96.9	23.4
Кавадарци	3029.1	2281.3	582.7	377.6	87.5	71.4	125.3	118.1
Скопје	1843.00	1568.82	330.55	344.1	93.40	47.29	32.07	18.37
Крушево	768.4	833.4	63.1	166.7	115.9	0.0	52.6	0.0
М.Брод	935.3	872.1	146.7	122.2	12.6	5.8	10.8	0
Неготино	1206.79	1269.72	171.04	205.76	90.58	53.3	17.28	23.45
Велес	2929.5	1267.8	541.1	272.3	338.5	80.1	250.7	108.1
Виница	7.75	11.63	14.45	4.4	1.2	1.13	1.47	0.71
С.Николе	1963.8	1639.3	344.4	221.3	80.6	29.9	23.6	22.4
Делчево	9.73	3.46	8.53	2.56	1.38	1.12	0.24	0
Кочани	19.38	5.09	23.12	6.65	3.18	1.80	3.74	1.32
Гевгелија	1272.6	655.9	48.8	36.1	57.2	31.2	236.4	106.2
Берово	0.143	0.144	1.43	0.86	0.14	0.29	0.43	0.14
Пехчево	4.63	3.07	0.92	1.32	1.55	0.44	0	0
РМ	1047.7	796.5	178.7	158.2	65.86	23.8	60.82	30.16

Табела 9. Годишна стапка (о/оо) на болни од неспецифични респираторни болести (Ј00-Ј06), (Ј20-Ј22), (Ј30-Ј39) и (Ј40-47) кај училишни деца за 2015 година

Населено место	Ј00-Ј06		Ј20-Ј22		Ј30-Ј39		Ј40-Ј47	
	Град	село	град	село	Град	село	град	Село
Кавадарци	1070.0	958.9	105.8	98.6	63.3	65.7	60.4	51.6
Крушево	819.6	809.6	46.4	95.2	208.6	95.2	20.6	0
С.Николе	981.8	555.9	98.9	77.9	40.4	37.2	13.1	5.1
Скопје	717.66	674.18	92.28	107.87	65.72	47.8	23.15	13.77
Неготино	989.46	772.12	98.18	816.8	107.76	92.05	34.96	16.98
Делчево	6.79	1.34	2.94	1.34	1.62	1.11	0.24	0
Прилеп	771.0	836.0	135.2	122.8	56.1	23.5	37.6	17.9
М.Брод	863.1	929.4	91.9	59.7	41.2	5.4	3.8	5.4
Велес	1160.0	474.3	186.1	59.5	188.3	48.4	62.7	22.5
Кочани	9.99	4.09	/	/	4.27	1.84	0.18	2.0
Виница	4.79	8.93	7.73	1.7	7.73	1.70	0.37	0
Пехчево	1.85	0	0.62	0	0.31	0	0	0
Берово	3.57	0.72	1.0	0	3.0	0.58	0.57	0
Гевгелија	453.8	260.4	17.2	9.1	35.5	19.4	27.4	16.8
РМ	560.96	448.99	68.02	111.58	58.84	31.42	20.36	10.86

3.2. Евалуација на хигиенскиот квалитет на воздухот и неговите здравствени ефекти врз населението

Врз основа на доставените наоди за регистрираните концентрации на загадувачките материји во воздухот во Скопје и Велес е извршена категоризација на годишното ниво на загадување во различни урбани зони согласно меѓународно утврдените норми и СЗО.

При тоа во Скопје во поглед на чад може да се забележи дифузна дистрибуција односно високи концентрации на овој полугант во централното градско подрачје и во периферијата, што се должи на емисијата од точкести извори на аерозагадување (домашни ложишта, топлани за централно греење и мобилни извори на аерозагадување од сообраќај, поточно од тешките товарни моторни возила и автобусите од јавниот градски транспорт). Во 2015 година регистрирано е намалување во бројот на денови над МДК со чад на мерното место ЦЈЗ Скопје-0 исто како и во 2014 год. и 2013 год. и 2012 година, 11 во 2011 год., 5 во 2010 год., 9 во 2009 год., 17 во 2008 год., 30 во 2007 година, 54 во 2006 година, 63 во 2005 година и 48 во 2004 година), Служба за ДДД- 4 примероци над МДК (0 примероци над МДК во 2014год., 0 во 2013 год., 26 во 2011 год., 36 во 2010 год., 31 во 2009 год., 33 во 2008 година, 48 во 2007 година, 55 во 2006 година, 61/2005 година и 26/2004 година). **Ова значи дека во 2015 година имаме зголемување на концентрациите во однос на чадој на речиси сите мерни места во градој, што веројатно се должи на зголемената употреба на фосилните горива.**

Во однос на концентрациите на SO₂, тие се во дозволени рамки на сите мерни места на периферијата, индустриската зона и во централното градско подрачје. **Измерено е**

намалено загадување со овој популација и покрај зголемената сообраќај со индивидуални лични возила, како и автобусите од јавниот градски транспорт (особено од приватните автобуси), а во многу помала мера е загадувањето од индустриските активности во однос на 2011-2006 година (табела 10).

Ова секако се должи на употребата на природниот гас и почисти горива, како и на подобрување на староста на возниот парк во градот, како и новите автобуси од ЈСП Скопје (кои ги исполнуваат Еуро 5 стандардите), што секако е одраз на зголемената еколошка свест кај населението и преземените мерки и проекти од одговорните институции во Републиката.

Табела 10. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2015 г. загадувачка материја - SO₂ и чад

загадувачка материја	мерно место	Просечна концентрација (микрограми/м ³)	минимум максимум (микрограми/м ³)	број на денови над ГВ
SO ₂	ЦЈЗ Скопје	3,5	0,1 - 16,9	0
	ОУ Д. Х. Димов	6,1	0,1 - 22,4	0
	Служба за ДДД	4,4	0,1 - 15,3	0
	ф-ка Цементарница	7,1	0,4 - 16,2	0
	нас.Ј.Сандански	5,8	0,1 - 30,1	0
	ф-ка Европа	4,3	0,3 - 12,9	0
Годишен просек		5,2		0
чад	ЦЈЗ Скопје	7,0	1,6 - 22,2	0
	ОУ Д. Х. Димов	15,4	1,8 - 59,4	7
	Служба за ДДД	12,3	2,0 - 58,7	4
	ф-ка Цементарница	17,3	8,3 - 60,2	6
	нас.Ј.Сандански	13,5	1,1 - 76,0	4
	ф-ка Европа	11,1	0,0 - 99,9	4
Годишен просек		12,77		

*ГВ - SO₂ (125 микрограми/м³)

*ГВ - чад (50 микрограми/м³)

Состојбата во Велес со SO₂ е многу подобра (за разлика од 2002-2004 година со многу помалку примероци над МДК), и во 2005-2012 година не се регистрирани примероци над МДК. Концентрацијата на SO₂ со годишен просек 0,0239 мг/м³ е пониска од концентрацијата која што според СЗО е одредена за здравствено безбедна - 0,050 мг/м³ (0,0326 мг/м³ во 2014 год., 0,029 мг/м³ во 2013 год., 0,0229 мг/м³ во 2011 год., 0,02207 мг/м³ во 2010 год., 0,0173 мг/м³ во 2009 год., 0,0243 мг/м³ во 2008 година, 0,0273 мг/м³ во 2007 година, 0,026 мг/м³ во 2006 година, 0,032 мг/м³ во 2005 година, 0,051 мг/м³ со 14 примероци над МДК во 2003 година, 0,065 мг/м³ во 2002 година со 42 примероци над МДК), што најверојатно се должи на неработењето на Топилницата за олово и цинк од јуни 2003 година. Во 2015 година исто како и во 2004-2014 година, за разлика од 2003 година - на м.м. Нова Населба (9 примероци над МДК), Тунел (3 примероци над МДК) и (2 примероци над МДК) на м.м. Биро за вработување.

Во однос на загадувачката материја чад може да се забележи дека просечната годишна концентрација за 2015 година изнесува 0,015 мг/м³ (0,0171 мг/м³ во 2014 год., 0,014 мг/м³ во 2013, 0,0160 мг/м³ за 2012 година, 0,01786 мг/м³ во 2011 год., 0,01407 мг/м³ во 2010 год., 0,0149 мг/м³ во 2009 година, 0,0143 мг/м³ во 2008 година, 0,014 мг/м³ во 2007 година, 0,019 мг/м³ во 2006, 2005 и 2004 година и е речиси иста со претходната 2003 година 0,018 мг/м³ на трите мерни места, 2002 година-0,027 мг/м³) и е под нормата дадена од СЗО за комбинирана експозиција на чад и SO₂ - 0,050 мг/м³. Но, исто така може да се воочи дека се евидентирани 15 примероци над нормативот (2 примероци над нормативот за 2014

година, во 2013 година 0 примероци над МДК, додека во 2012 година се евидентирани 24 примероци, 0 во 2008-2010 година, 37 во 2007 година, 56 во 2006 година, 43 во 2005 година, во однос на 24 во 2004 година, но многу помалку од 67 во 2003 година и 159 примероци над МДК во 2002 година кога работела топилницата за олово и цинк), што се должи на фактот дека **чагоџи е илосебно засијан во зимскиите месеци** (табела 11).

Табела 11. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2015 година загадувачка материја - SO₂ и Чад

Загадувачка материја	Мерно место	Просечна годишна концентрација (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Норма на СЗО* за комбинирана експозиција (мг/м ³)	Примероци над МДК*
SO ₂	Нова Населба	0.0239	0.0066-0,072	0.050	0
	Тунел	/	/		/
	Биро за Вработување	/	/		/
Чад	Нова Населба	0.015	0,0025-0,0695	0.050	15
	Тунел	/	/		/
	Биро за Вработување	/	/		/

* Air Quality Guidelines, WHO, Regional Office for Europe, 1987. WHO Regional Publications; European Series: No.23.

Стручниот тим од одделението за безбедност на вода и санитација на животната средина при Секторот за здравствена екологија, учествуваше во изработката и имплементацијата на проекти предвидени со НЗЕАП (Национален здравствено-еколошки акционен план) на Република Македонија, усвоен од Владата на Република Македонија на 31.05.1999 година и во имплементацијата на Здравствено-еколошкиот акционен план за деца и животната средина.

Одделението беше непосредно вклучено во изработка на законската легислатива од областите на аерозагадување, вода и водоснабдување, отпад. Изработката на законските и подзаконските акти се дел од хармонизацијата на националната легислатива со Директивите на Европска Унија и препораките на Светска здравствена организација.

Одделението активно учествуваше во процесот на акредитација кој се вршеше во одделенијата за испитување на безбедност на водата за пиење и храната, за квалитет според стандардот за квалитет ISO/IEC 17025, со што се исполнети условите за акредитирана лабораторија согласно барањата и критериумите на Европската Унија.

Продолжуваат активностите од Пан-Европската Програма за транспорт, животна средина и здравје (ПЕП ТЖСЗ) на Министерството за здравство, како и на Светска здравствена организација, Канцеларија Скопје:

- ◆ Учество на 27-ми состанок на Бирото за транспорт, здравје и животна средина од Пан-Европската Програма, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, која се одржа од 25-26.06.2015 во Копенхаген, Данска.
- ◆ Учество на 13-ти Состанок на Надзорниот Комитет на THE PER (Пан-европската Програма за транспорт, здравје и животна средина), во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 17-19.11.2015 во Женева, Швајцарија.

Во летниот период се извршени активности во врска со превенција на штетните здравствените ефекти во услови на високи температури, како и во зимскиот период во услови на ниски температури во согласност со Акциониот План за превенирање на штетните влијанија и последиците од студеното време и студените бранови врз здравјето на населението во Република Македонија усвоен од Владата на РМ во декември 2012 година (одделението учествуваше и во подготовката и во имплементација на активностите од планот).

Во 2015 година беа извршени повеќе активности во рамките на приоритетот - Зајакнување на капацитетот на здравствениот систем за одговор при кризни состојби - во рамките на двегодишниот договор за соработка помеѓу Министерството за здравство и Светска здравствена организација. Активностите беа организирани од Проф. д-р Михаил Кочубовски Национален соработник за соработка со Светска здравствена организација за подготовка на здравствениот систем за одговор при кризни состојби и тоа:

- ◆ Во соработка помеѓу Министерството за здравство и Светската здравствена организација (СЗО) на 02.12.2015 година одржана е “Симулациона вежба за проверка на подготвеноста на службите за итна медицинска помош во Охрид со тема “Сообраќајна несреќа со поголем број повредени и изгореници”.
- ◆ Дистрибуирани се новите тријажни картони и извршена е и обука.
- ◆ Започнат е процесот на ажурирање на Планот за подготовка и одговор на здравствениот систем при кризни/вонредни состојби со изработка на стандардни оперативни процедури.
- ◆ Подготвен е Акционен план за сексуално и репродуктивно здравје при кризни состојби со изработка на стандардни оперативни процедури.

Одделението ги спроведуваше следните активности:

- ◆ Дадени се повеќе мислења до Министерство за здравство - Државен санитарен и здравствен инспекторат и МЖСПП за барањето за добивање А-интегрирана еколошка дозвола за усогласување со оперативен план.
- ◆ До Општина Гостивар доставен е Елаборат за одредување на заштитни зони околу изворот Вруток за водоснабдување на Гостивар и околните села.
- ◆ До ЈКП Водовод Битола доставен е Елаборат за заштитни зони и заштитни мерки за вода наменети за конзумирање од страна на човекот на зафатите на река Црвена, Сапунчица, Лак Поток и Стара бука, како и на бунарскиот комплекс во атарот на с.Ново Змирнево.
- ◆ Одржана е Работилница за проценка на еднаков пристап на вода и санитација и мали системи за водоснабдување и санитација во Република Македонија од 16-17.06.2015 во организација на ИЈЗРМ и коорганизација со СЗО/УНЕЦЕ.
- ◆ Преведена е публикацијата на СЗО/УНЕЦЕ „Бодовна картичка за еднаков пристап - поддржуваќи политики за постигнување на човековото право на вода и санитација“ на македонски и албански јазик и е постирана на веб страната на Институтот за јавно здравје на Република Македонија.
- ◆ До СЗО е испратен одговорен прашалник за капацитетите на земјата за менаџирање на ризиците при итности и катастрофи во здравствениот сектор.
- ◆ информација за санитарно- хигиенски увид и стручна процена на состојбата на 10 филтер станици за кондиционирање на површински води со намена за вода за пиење.
- ◆ До СЗО и МЗ дадена е евалуација на прашалниците за степенот на имплементација на стратегијата за адаптација на здравствениот сектор кон климатските промени во РМ и акционен план за превенирање на последиците од топлотни бранови врз здравјето на населението во РМ.
- ◆ Одржан е говор по повод Светскиот ден на населението и Извештајот на УНФПА за 2015 година со осврт на кризата за мигрантите.
- ◆ Подготвени се флаери по повод Светскиот Ден на водата 22.03.2015 година “ Без вода нема одржлив развој” на македонски и албански јазик, и одбележан е денот со учество на медиумите и јавноста (во рамки на Националната годишна програма за јавно здравје на РМ).
- ◆ Земено е активно учество во акредитациониот процес на ИЈЗРМ.

- ◆ До МЗ доставена е Информација за актуелната состојба со квалитетот на водите на природните езера.
- ◆ До МЖСПП доставен е пополнет IQ прашалник за имплементација за постигањата по Директивата 98/83/ЕС (за водата за пиење наменета за конзумирање од страна на човекот) и Табелата за усогласеност за Директивата 2006/7/ЕС (за управување со квалитет на водите за капење) од Прогрес мониторингот на НПАА.
- ◆ До МЗ Сектор за Превентивна здравствена заштита дадено е известување за прогрес во имплементацијата на НПАА од поглавјето 27 “Животна средина”,

Во рамките на соработката помеѓу Министерството за здравство и Светска здравствена организација земено е активно учество во:

- ◆ Учество на обука за управување во итни состојби на јавното здравство, во организација на СЗО, која се одржа од 10-13.03.2015 во Белград, Србија.
- ◆ Учество на Прв состанок на Експертска Група за вода, санитација и хигиена во училишта, во организација на СЗО, која се одржа од 16-17.04.2015 во Будимпешта, Унгарија.
- ◆ Учество на Состанок за ефективни пристапи до надзор над квалитетот на водата за пиење, во организација на СЗО, која се одржа од 06-07.05.2015 во Осло, Норвешка.
- ◆ Учество на 8-ми Состанок на Работната група за поставување на цели во рамки на Протоколот за вода и здравје, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа на 02.07.2015 во Женева, Швајцарија.
- ◆ Учество на 4-ти Состанок на експертската група за БАТ/БЕП во рамките на Минималната Конвенцијата за жива, во организација на УНЕП, која се одржа од 07-11.09.2015 во Стокхолм, Шведска.
- ◆ Учество на 2-ри Состанок на експертската група за WASH (вода, санитација и хигиена) во основните училишта, во организација на СЗО, кој се одржа од 08-09.10.2015 година во Бон, Германија.
- ◆ Претседавач на 4-ти Форум на IAWG (меѓу-агенциската работна група) за сексуално и репродуктивно здравје во кризни состојби, во организација на УНФПА, кој се одржа од 13-16.10.2015 година во Истанбул, Турција.
- ◆ Учество на состанок “Превенција, подготовка и одговор за намалување на или одбегнување на здравствените ефекти од поплави“, во организација на СЗО, кој се одржа од 19-20.10.2015 година во Бон, Германија.
- ◆ Учество на 8-ми Состанок на Работната група за вода и здравје во рамки на Протоколот за вода и здравје, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 21-22.10.2015 во Женева, Швајцарија.
- ◆ Учество на 3-та Меѓународна Конференција „Истражување и образование во природните науки со фокус на усогласувањето на истражувањето и наставата за одржлив развој HERSTPO 2015“, во организација на БЕНА, која се одржа од 07-08.11.2015 во Скадар, Албанија.

На барање на МЗ се даваат стручни мислења за усогласеноста на предлог законски и подзаконски акти доставени од страна на МЖСПП, а се планирани со НПАА од Поглавјето 27 - Животна средина. Давани се и стручни мислења за усогласеност со оперативен план до МЖСПП.

Редовно е учествувано е на интервјуа и прес-конференции за областа од здравствена екологија, особено од областа на безбедност на вода и санитација, клима и здравје и др.

Носител на наставно-научната активност е еден Професор (доктор на медицински науки) и еден асистент докторант на Медицинскиот факултет.

4. Извештај за наодите на ниво на бучава и категоризација на ризикот со мерки за превенција или санација

Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Во текот на 2015 година согласно програмските задачи следено е нивото на бучавата во градовите Битола, Кичево и Куманово од страна на регионалните Центри за јавно здравје.

Извештај за бучавата во Битола

Во текот на месец април и октомври 2015 година извршени се мерења на нивото на комунална бучава во градот Битола. Мерните места на комунална бучава претставени се табеларно во табела 1.

Табела 1. Мерни места на комунална бучава во градот Битола

	Локација	Зони и степен на заштита	Гранична вредност за ниво на бучава изразена во (dBA)		
			Lд*	Lв*	Lн*
1	ул. Иван Милутиновиќ со ул. Прилепска	Станбено - деловна зона Подрачје со трет степен на заштита од бучава	60	60	55
2	ул. Иван Милутиновиќ со ул. Столарска (Двор на здравствен дом)	Деловна зона Подрачје со трет степен на заштита од бучава	60	60	55
3	ул. Булевар 1-ви Мај со ул. Мирче Ацев (Двор на гимназија Ј. Б.Тито)	Зона за воспитна и образовна дејност Подрачје со втор степен на заштита од бучава	55	55	45
4	ул. Партизанска со ул. АСНОМ (Двор на Клиничка болница)	Зона за здравствена дејност Подрачје со втор степен на заштита од бучава	55	55	45
5	ул. Борис Кидрич со ул. Никола Тесла	Станбено - деловна зона Подрачје со трет степен на заштита од бучава	60	60	55
6	ул. Партизанска со ул. Питу Гули	Станбена зона Подрачје со втор степен на заштита од бучава	55	55	45
7	ул. Карпош со ул. 4-ти ноември (Двор на детска градинка Вангел Мајорот)	Зона за воспитна и образовна дејност Подрачје со втор степен на заштита од бучава	55	55	45
8	ул. Јадранска со ул. Боривое Радосављевиќ	Станбена зона Подрачје со втор степен на заштита од бучава	55	55	45

Lд - индикатор за изложеност на бучава преку ден

Lв - индикатор за изложеност на бучава преку вечер

Lн - индикатор за изложеност на бучава преку ноќ

На секое мерно место извршени се четири од по 50 мерења во текот на едно деноноќие и тоа две мерења во периодот ден, едно мерење во периодот вечер и едно мерење во периодот ноќ или вкупно 200 мерења на секое мерно место во сезона. Периодот ден/вечер/ноќ е одреден согласно Законот за заштита од бучава во животната средина (Сл. весник на РМ бр. 79/07) член 20.

Табела 2. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Битола во текот на 2015 година сезона пролет/есен

Р.бр	Мерно место	Сезона	Ld dB(A)	Lv	Ln	Ldvn	LAm _{ax}
				Leq dB(A)	Leq dB(A)	Leq dB(A)	Leq dB(A)
1	ул. Иван Милутиновиќ со ул. Прилепска	Пролет	57.33	57.86	49.74	59.57	68.8
		Есен	60.78	57.06	52.08	61.48	68.7
2	ул. Иван Милутиновиќ со ул. Столарска (Двор на здравствен дом)	Пролет	59.39	57.33	50.97	60.55	65.7
		Есен	62.1	60.24	54.51	63.64	71.8
3	ул. Булевар 1-ви Мај со ул. Мирче Ацев (Двор на гимназија Ј. Б.Тито)	Пролет	56.05	55.47	46.78	57.37	67.8
		Есен	57.36	55.52	47.53	58.12	70.1
4	ул. Партизанска со ул. АСНОМ (Двор на Клиничка болница)	Пролет	50.83	50.23	46.43	54.19	55.6
		Есен	57.84	52.63	45.12	57.07	65
5	ул. Борис Кидрич со ул. Никола Тесла	Пролет	56.33	56.27	50.84	59.25	65.4
		Есен	57.97	56.56	53.11	60.91	67.8
6	ул. Партизанска со ул. Питу Гули	Пролет	52.4	51.95	46.82	55.25	60.7
		Есен	59.22	51.05	46.66	58.06	76.2
7	ул. Карпош со ул. 4-ти ноември (Двор на детска градинка Вангел Мајорот)	Пролет	52.3	50.18	46.42	54.56	60.7
		Есен	51.45	48.17	45.13	56.51	60.4
8	ул. Јадранска со ул. Боривое Радосављевиќ	Пролет	38.55	39.25	36.79	43.79	48.4
		Есен	44.41	44.48	36.26	46.3	56.3

Интензитетот на бучавата е прикажан со основните индикатори за бучава преку ден L_d, вечер L_v и преку ноќ L_n изразени во dB (A). Врз основа на Правилникот за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина, резултатите од мерењата на комунална бучава на наведените осум мерни места покажуваат варијации на вредностите.

Со оглед на бројот на жители, густината на населеност и урбаниот развој на градот, интензитетот на бучавата во подрачјата со втор степен на заштита од бучава во најголем број се одржува под граничната вредност. Исклучок е мерно место 3 и 6 каде има отстапување од граничната вредност за 2 до 4 dB (A) во периодот ден сезона есен и за 2 dB (A) период ноќ сезона есен на мерно место 3.

Во подрачјето со трет степен на заштита од бучава отстапување од граничната вредност има на мерно место 2 и тоа за 2 dB (A) во периодот ден сезона есен. На останатите три мерни места од истото подрачје интензитетот на бучавата е во ниво на граничната вредност.

Максимално ниво на бучава во сезона пролет изнесува 68,8 dB (A) и е измерено на мерно место 1, а во сезона есен изнесува 76,2 dB (A) и е измерено на мерно место 6.

Извештај за бучавата во Кичево

Табела 3. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Кичево во текот на сезона пролет

Мерно место и реден број	Ld Leq, dBA	Lv Leq, dBA	Ln Leq, dBA
Магистрален пат - дирекција Тајмишта	65	59	51.5
Крстосница Магистрален пат М.Брод - Жито Караорм.	57	60	54
Крстосница на улица 11 Септември -центар на градот	57	61	54
Крстосница хотел Арабела	57	51	48
Гимназија- училишен двор	65	59	51
Општа болница - дворно место	50	51	48
Плоштад - хотел Унион - центар	66	63	56

Табела 4. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Кичево во текот на сезона есен

Мерно место и реден број	Ld Leq, dBA	Lv Leq, dBA	Ln Leq, dBA
Магистрален пат - дирекција Тајмишта	62	62	58
Крстосница Магистрален пат М.Брод - Жито Караорм.	61	63	61
Крстосница на улица 11 Септември -центар на градот	57	58	54
Крстосница хотел Арабела	58	54	48
Гимназија- училишен двор	62	52	47
Општа болница - дворно место	53	54	52
Плоштад - хотел Унион - центар	64	60	59

Мониторингот на бучавата во градот Кичево, прикажан на табела бр.3 и 4 покажува зголемување на дневното ниво на бучава за 2-3 dBA на мерните места со втор и трет степен на заштита. Нокното ниво на бучава е зголемено на сите мерни места за 3 до 10 dBA, и на овој период од деноноќието треба да се посвети внимание за намалување на бучавата.

Извештај за бучавата во Куманово

Измерените нивоа на бучава и пресметаните L_{eq} на сите мерни места се прикажани во Табела 3, од која се гледа дека бучавата на сите мерни места ги надминува граничните вредности за 5-10dBA. Исто така постојат значајни разлики меѓу пролетното мерење и есенското мерење, имено измерените вредности при есенското мерење се повисоки за повеќе од 5dBA, во однос на пролетното мерење.

Табела 3 Измерени нивоа на бучава во градот Куманово

Мерни места- пролет	Ld Leq, dBA	Lv Leq, dBA	Ln Leq, dBA	Ldvn Leq, dBA
Крстосница на ул III МУБ - ул Гоце Делчев и ул. Бајрам Шабани	69	63	61	69.7
Крстосница кај автобуска станица ул Октомвриска Револуција и ул Доне Божинов	69	70	60	71
Крстосница на ул. Братство Единство -ул. 11 Октомври	68	62	61	69
Крстосница на ул. Народна Револуција -ул. Тонко Димков	62	65	67	71
Крстосница на ул. Борис Кидрич -ул. Гоце Делчев	68	67	61	70
Крстосница на ул. Н Револуција-ул Кирил и Методиј	64	62	58	66
Крстосница кај Турска пекара ул Тоде Думба и ул Лесковачка и ул Титова Митровачка	60	58	55	63
Крстосница кај ОУ Веларезими ул Тоде Мендол и ул Благе Илиев Гуне	61	59	56	64
Крстосница кај болница ул 11 Октомври и ул Сава Ковачевиќ	68	63	61	69
Крстосница на ул. Октомвриска Револуција-ул Иво Лола Рибар -ул. Ѓорче Петров	66	67	61	69

Мерни места -есен	Ld	Lv	Ln	Ldvn
улIII МУБ-Гоце Делчев и ул Бајрам Шабани	68	66	61	68
ул Октомвриска Револуција и ул Доне Божинов	68	65	60	67
ул Тоде Думба-Лесковачка-Титова Митровачка	67	67	61	68
11 Октомври - Сава Ковачевиќ	64	62	58	64
ул Тоде Мендол-Благе Илиев Гуне	68	68	64	70
Народна Револуција - Кирил и Методиј	64	65	61	67
Октомвриска Револуција-Иво Лола Рибар-Ѓорче Петров	60	57	57	61
Борис Кидрич - Гоце Делчев	59	59	56	61
Братство Единство - 11 Октомври	66.5	65	62	67
Народна Револуција- Тонко Димков	67	67	60	67

Заклучок и препораки

Во градот Битола бучавата лесно ги надминува граничните вредности само на две мерни места, додека на останатите се одржува под граничните вредности. Треба да се вложат напори да се одржи оваа урбана средина како тивка средина.

Со оглед на фактот дека нивото на бучавата е сериозно зголемено, во градот Куманово, особено на мерните места во близина на болница и училишта потребно е да се превземат мерки за намалување на бучавата преку ограничување на сообраќајот, но и градежните активности, угостителски и трговски објекти, бидејќи тие се доминантни извори на бучава во овие средини.

Во овој град постои зголемен ризик за појава на негативни здравствени ефекти заради изложеност на зголемено ниво на бучава, што се потврди со испитување на вознемиреноста и нарушување на спиењето кај изложената популација, извршено во 2013 година.

Почитување на граничните вредности за нивото на бучава на јавни места, што претставуваат обврска која треба да се исполни при планирање и градење на станбени, училишни, предучилишни и други видови резиденцијални објекти. Овие вредности треба да претставуваат обврска и за веќе изградените објекти во урбаната средина.

Соработката со локалната самоуправа на Куманово е веќе воспоставена, методологијата за мерење со новиот апарат за мерење на бучавата и софтверот за изработка на мапи за бучава на градот ќе се изработува заедно со стручните лица од Центарот за јавно здравје Куманово. Оваа заедничка активност се очекува да резултира во превземање конкретни мерки за намалување на бучавата.

Центарот за јавно здравје Скопје изрази подготвеност за мерење на бучавата во град Скопје, што треба максимално да се подржи затоа што засега ни една институција не превзема активности на ова поле, ниту градот Скопје, така да немаме податоци за изложеноста на популацијата на бучава.

5. Стручно-методолошко управување со Медицински отпад

Врз основа на постојните законски прописи и меѓународни стручни норми Институтот за јавно здравје на РМ, во соработка со Центрите за јавно здравје во текот на 2015 година обезбедуваше стручно-методолошка едукација на медицинскиот персонал за правилно собирање, селектирање и диспозиција на централниот собирен пункт (во кругот на здравствените установи), на цврстиот медицински отпад (инфективен) од здравствени установи во Републиката во Скопје. Одржана е обука за Универзитетска Клиника за Детски Болести-Скопје обука за управување со медицински отпад на медицинските сестри и хигиеничарките.

Изготвуваше стручно-методолошки упатства и вршеше обука за управување со цврстиот медицински отпад од здравствените установи во Република Македонија, со цел да се обезбеди соодветно собирање, сепарација, третман, како и стручна помош за безбедно транспортирање и диспозиција од овластени стручни организации (делокруг на Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за транспорт и врски) на депонии кои одговараат на санитарно-хигиенските норми и услови. Подготвен е Прирачник за безбедно управување со отпад од цитостатици и спроведена е обука на стручни лица од здравствените установи во кои се аплицираат цитостатици во РепубликаМакедонија.

Во соработка со Министерството за здравство дадени се напатствија за централните собирни пунктови на болниците со одржување на ниски температури за соодветно чување на медицинскиот отпад. Исто така земено е учество во Проектот за изградба и реконструкција на здравствени установи во Република Македонија во однос на управувањето со медицински отпад.

6. ИСХРАНА И ИСХРАНЕТОСТ НА ПОПУЛАЦИОНИ ГРУПИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

6.1. Нутритивен квалитет на исхраната на некои популациони групи од интерес во РМ

Согласно предвидените активности од Националната програма за јавно здравје за 2015 година, во Центрите за јавно здравје во РМ спроведени се испитувања за нутритивна проценка на исхраната во предучилишни, училишни, стационарни установи и старски домови.

Исхраната на овие популациони групи е следена со примена на стандардни диететски методи за проценка на нутритивниот квалитет. Добиените резултати се компарирани со препорачаните физиолошки норми за соодветната возраст.

6.1.1. Исхрана на деца со престој во предучилишни установи во РМ

Во 2015 год. беше направена анализа на биолошкиот квалитет на исхраната на деца на возраст од 4-5 години во предучилишните установи во тек на 4 сезони во сите 10 Центри за јавно здравје во РМ.

Анализирана е исхраната што децата ја добиваат во градинките како појадок, ручек и ужина во текот на пет дена во неделата, во период на четири сезони во годината, со цел да се добие просечен дневен внес кој е спореден со физиолошките препораки за деца од 4 до 5-годишна возраст.

Резултатите се анализирани според конзумно-аналитичка метода и проценка преку софтверска апликација во која е инкорпорирана база на податоци за состав на храната.

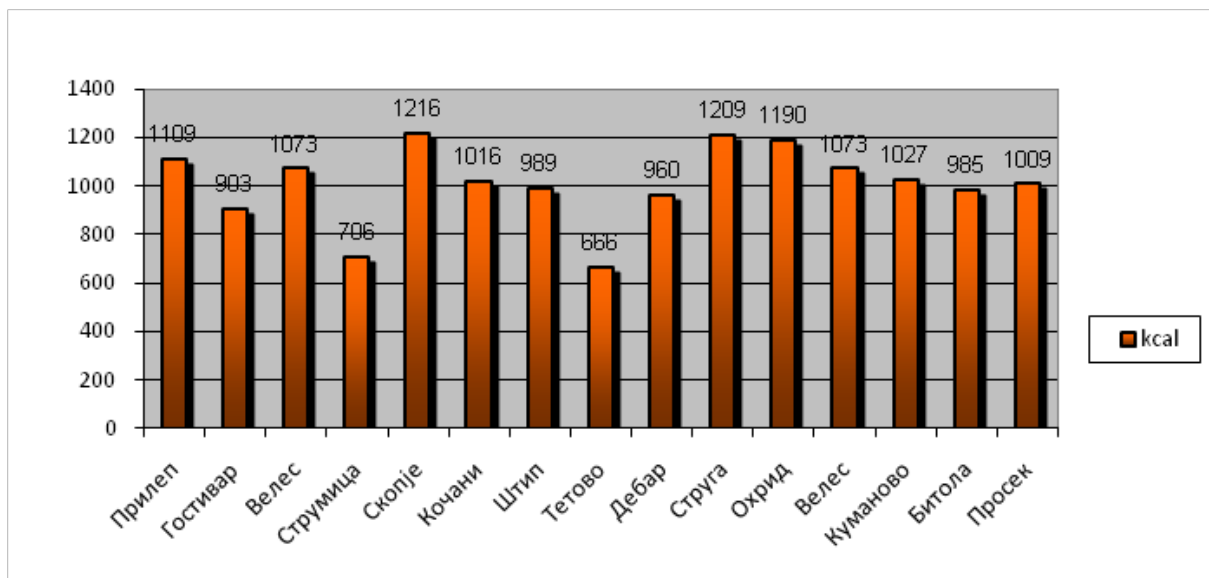

График 1. Просечен дневен енергетски внес кај предучилишни деца во РМ

Просечната енергетска вредност во дневниот оброк кај предучилишни деца во земјата е 1009 kcal, која е под минимумот и не одговара за задоволување на 75% од физиолошките потреби за таа возраст (препорачана е вредност од 1200 kcal), со варијации од 815 kcal до 1468 kcal). Особено е загрижувачка состојбата во градинките каде енергетската вредност на дневниот оброк е под 1000 kcal, а така е во скоро половината на регионите кои ги покриваат центрите за јавно здравје.

Табела 1. Макронутриенсите во просечниот оброк на децата во градинки

Просек на	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	37,3	149,6	14,9
Маси	34,7	312,5	31,1
Јаглехидрати	135,4	541,5	53,6

Просечната содржината на макронутриенсите во дневниот оброк одговара на препораките за нивна процентуална застапеност во вкупната енергетска вредност на оброкот.

Евидентни се варијациите на дневниот внес на протеини, по градови, прикажани на графикот 5.1.1.2. Задоволени се потребите на дневен внес на протеини за оваа возраст (минимум 20 g/ден). Недостасуваат прехранбени производи со содржина на високо квалитетни белковини важни за исхраната на децата.

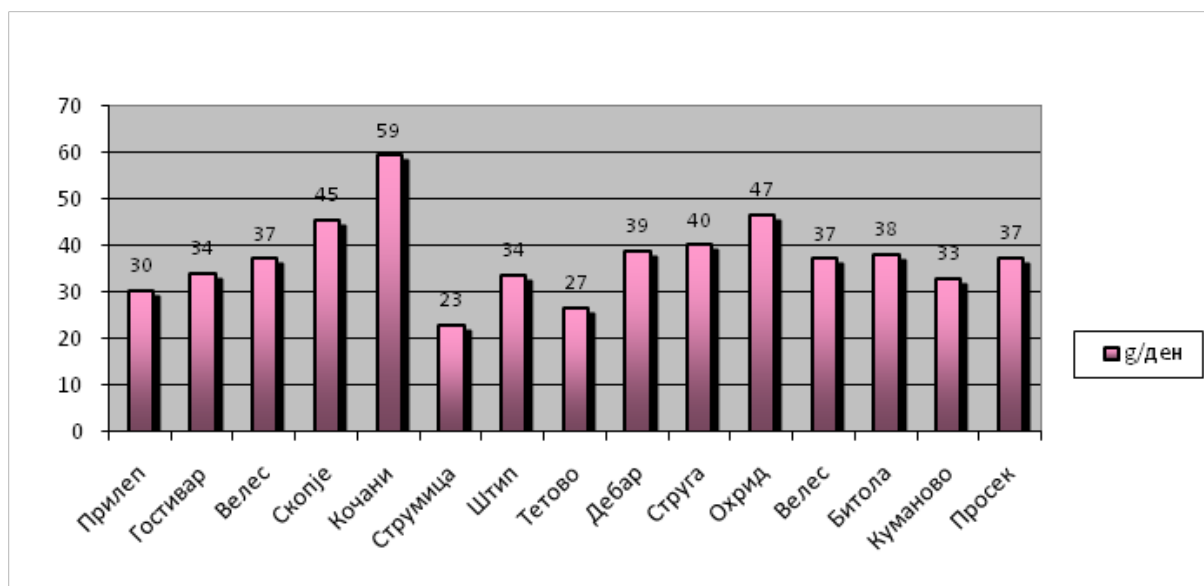

График 2. Застапеност на белковини во исхраната во градинки

Кога станува збор за масите со висока нутритивна вредност како што се млечните масти (млеко и производи од млеко), масти од риба и јајца, може да констатираме дека се уште не се доволно застапени во дневниот оброк кај овие деца. Бидејќи станува збор за деца на возраст од 4-6 години, каде што има интензивен раст и развој потребно е да се направат соодветни корекции за надминување на овој проблем. Заситените масти застапени со 11,1% од вкупниот дневен внес што е лесно над препораките од најмногу 10%.

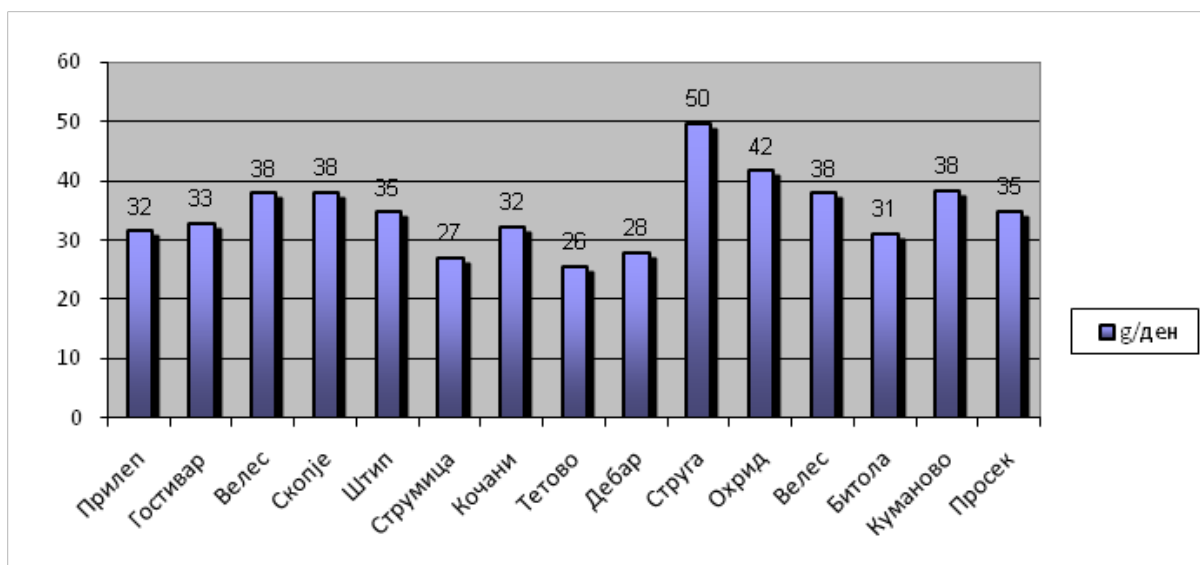

График 3. Застапеност на масти во исхраната во градинки

Според добиените податоци, внесот на јаглехидрати, со просек од 53,9% од вкупната енергија, е на линија на препораките (50-55% од вкупниот внес). Простите шеќери (моно и дисахариди) се застапени со 18,6% од вкупниот дневен енергетски внес и тоа е скоро двојно над препораските од најмногу 10%. Треба да се има предвид дека во овие прости шеќери се вклучени и овошниот шеќер од сувото овошје, како и шеќерот пд млекото, но тоа не го менува фактот за високата вредност на прости шеќери во дневниот внес на децата во градинка.

Иако вкупниот внес на јаглехидрати се приближува кон препорачаните вредности, треба да се зголеми внесот на јаглехидрати со потекло од интегрални житарки, свежо овошје и зеленчук поради нивниот зголемен квалитет и биодостапност во овој вид на производи. Треба да се намали внесот на прости шеќери, најмногу внесувани преку шеќерни концентрати подготвувани со сахароза.

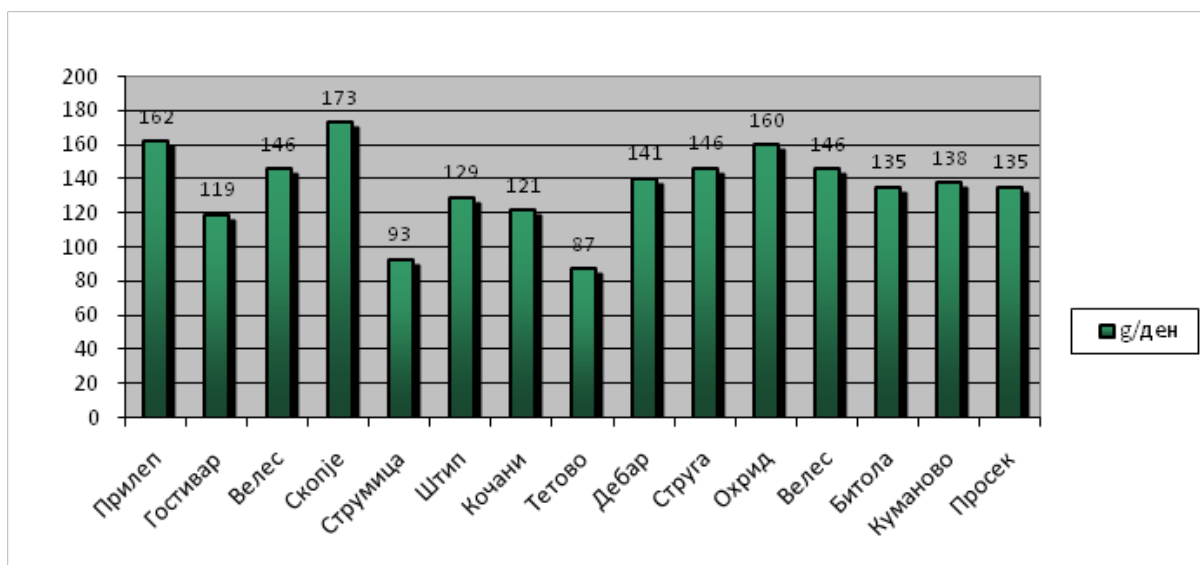

График 4 Застапеност на јаглехидрати во исхраната во градинки

Просечен дневен внес на витамини и минерали (микронутриенти)

Витамините се внесуваат преку исхраната во мали концентрации, но тие се есенцијални за нормално функционирање на организмот. Според податоците во градинките во РМ во 2014 година има добар внес на најголем број на витамини и можат да бидат задоволени дневните потреби.

Табела 2. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1832,6	0,7	1,0	6,7	47,9

Табела 3. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	1554,0	82,6	368,9	5,9	0,3	642,9	2,2

Според резултатите за застапеност на минералите во дневниот оброк, дел од минералите отстапуваат од физиолошките норми за внес во градинка. Калциумот како есенцијален нутриенс во развојот и улогата која ја има во спречување на болести, има намален внес во однос на физиолошките норми за таа возраст. Внесот на цинк е два пати помал од препорачаниот дневен внес во градинка и таа ситуација треба да се подобри преку зголемен внес на месо, риба, јајца и млеко. Натриумот пак, има зголемен дневен внес во однос на препораките и е знак за зголемен внес на сол преку грицки и месни преработки.

Структура на дневниот оброк кај деца од 4-5 години во градинка

Во структурата на исхраната како база на пирамидата, групата на жита, брашно, леб, ориз и тестенини застапена е со 148 g/ден.

Млекото и млечните производи се застапени со количина од 171 g/ден, 3-4 пати неделно.

Свежото овошје и производи од овошје се недоволно застапени со 53 g/ден, од кои на свежо овошје отпаѓаат само 43 g/ден.

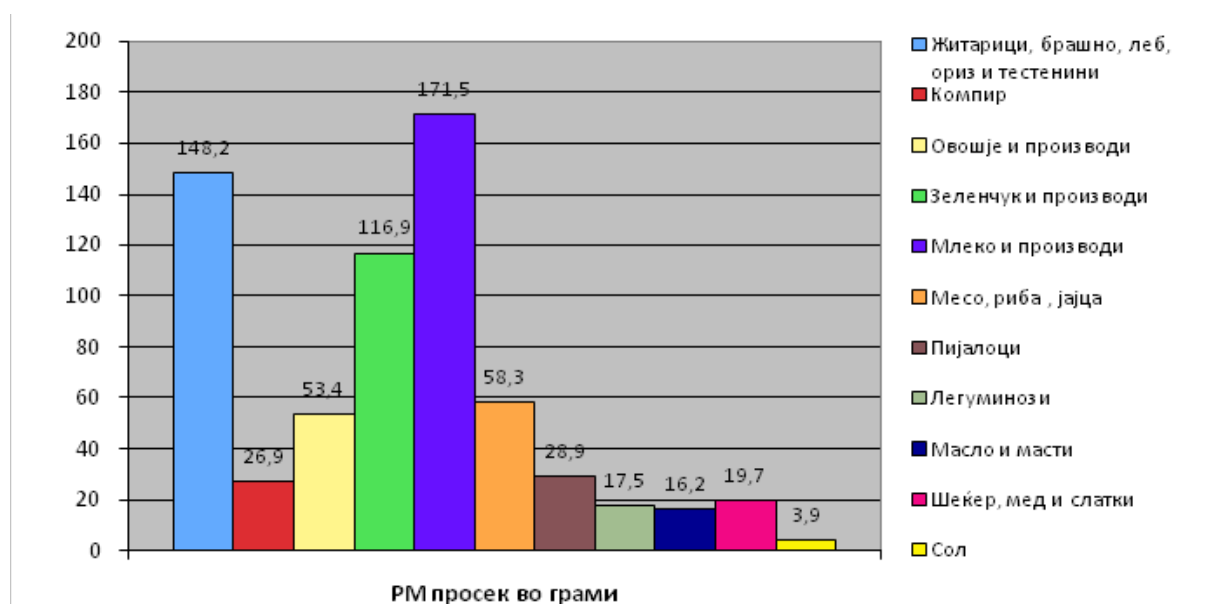

График 5. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во градинките

Зеленчукот е застапен секојдневно во исхраната во просек од 117 g/ден, од кои на свеж зеленчук отпаѓаат 98 g/ден во форма на салати.

Групата на месо, производи од месо, риба, јајца и легуминози се дава најчесто 3-4 пати неделно, од кои месото е застапено со 37 g/ден, рибата е недоволно застапена само со 8 g/ден, јајцата само со 9 g/ден, а легуминозите со 18 g/ден.

Групата на видливи масти и масла се застапени со 16 g/ден и претежно се од растително потекло.

Групата на шеќери и слатки е застапена во просек со 20 g/ден, додека пијалаци се користат 29 g/ден и најчесто се со додаден шеќер.

Внесот на сол од приближно 4g/ден е над препораките за оваа популација од најмногу 3 грама.

Заклучок и препораки: Исхраната на испитуваната група предучилишни деца во Република Македонија во 2015 година не ги задоволува препораките за енергетски внес. Макронутриенсите се правилно избалансирани, но во однос на нивната структура треба да се подобри квалитетот на намирниците кои се користат во креирање на макронутритивниот внес. Во однос на внесот на микронутриенси, треба да се зголеми внесот на калциум, а да се намали внесот на натриум. Недостасува внес на интегрални производи од жито, риба, јајца и доволен внес на свежи производи од зеленчук и овошје.

Во 2014 година се донесоа Стандарди за исхрана на децата во детските градинки. Министерството за труд и социјална политика, во соработка со Министерството за здравство ги стави во функција во форма на подзаконски акт кој ги обврзува операторите со храна кои ги снабдуваат градинките или кујните во самите градинки, да ги почитуваат стандардите на нутритивен квалитет на храната за оваа популација. Вработените и раководните кадри во градинките треба да опстојуваат во напорите на децата да им се презентира храната која е препорачано да се јаде, а не онаа која децата ја преферираат, со цел децата да добијат нутритивно богата храна, а не калории од нутритивно сиромашни производи кои често ги добиваат во форма на ужинки. За таа цел, градинките треба да бидат опремени со кадар и сретства што ќе овозможат да се посвети потребното внимание на исхраната на децата заради стекнување на навиките поврзани со намалување на ризиците од појава на болести поврзани со исхраната во подоцнежниот период од животот.

6.1.2. Исхрана на деца со престој во основни училишта со целодневна исхрана во РМ

Во 2015 година, во дел од основните училишта на територијата на ЦЈЗ Скопје, Тетово и Велес анализирана е исхраната која ја добиваат децата со целодневен престој во училиштата. Просечниот внес од сите пристигнати извештаи е 1174,6 kcal и е лесно под препораките за внес на 70% од препорачаниот дневен енергетски внес на децата.

Табела 4. Макронутриенсите во просечниот оброк на децата во ОУ

Просек на	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	45,2	180,7	15,4
Масти	44,1	396,5	34,5
Јаглехидрати	150,2	601,0	50,4

Макронутриенсите се добро избалансирани со суфицит на мастите. Заситените масти изнесуваат изнесуваат 12,4% од вкупниот енергетски внес, што е во рамки над препораките од максимален внес до 10%. Внесот на прости шеќери е 12,2% и е исто над препораките од најмногу 10% од вкупниот дневен внес.

Табела 5. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1333,4	0,4	0,7	6,5	46,7

Табела 6. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	1863,7	71,5	408,3	6,6	0,4	487,0	2,3

Има зголемен внес на натриум кој е основна состојка на готварската сол и претставува ризик од рана појава на ризици поврзани со кардиоваскуларни болести. Намален е внесот на калциум, железо и цинк. Овие микронутриенси се составен дел од соединенија во организмот кои придонесуваат кон правилниот раст и развој на децата и нивниот внес ќе биде задоволен доколку имаме прикладен внес на млеко, млечни производи, месо, риба и јајца.

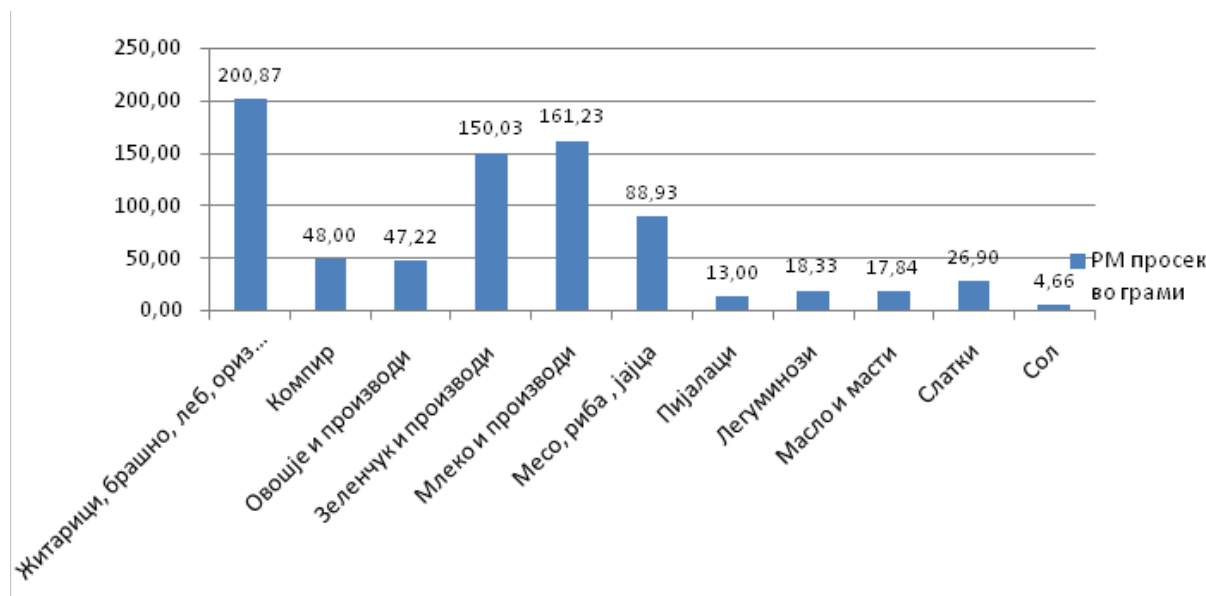

График 6. Просечен дневен внес на производи во основни училишта

Во однос на прехранбените производи, внесот на овошје и зеленчук е значително под препораките. Треба да се зголеми и внесот на млеко со намалена масленост, како и млечни производи, а да се намали внесот на шеќерни концентрати. Треба да се намали внесот на засладени безалкохолни пијалаци, односно негазаирани пијалаци со додаден шеќер.

Заклучок и препораки: Исхраната кај оваа популација на деца не се планира систематски. Не се почитувани генералните препораки за енергетски внес и многу е мал внесот на нутритивно богата храна како овошје и зеленчук како и млеко и млечни производи. Овие производи може да обезбедат внес на микронутриенси потребни за децата во интензивен

раст, како што е оваа популација на деца. Потребен е засилен мониторинг на исхраната кај децата со целодневен престој во ОУ. Министерството за образование и наука, во соработка со Министерството за здравство, во 2014 година ги усвои стандардите за исхрана во форма на Правилник за стандардите за исхраната и за оброците во основно училиште, со кои операторите со храна кои ги снабдуваат училиштата со храна за децата, како и вработените во кујните во училиштата, се обврзани да ги почитуваат препораките за здрава исхрана на овие деца. Потребно е да се засили контролата над припремата на исхраната на децата. Потребно е да се едуцираат вработените во училиштата за едукација на децата во однос на исхраната. МОН треба да размисли за вработување на кадар со завршено образование од областа на нутриционизмот, заради контрола на менијата и стандардите за исхрана во училиштата. Раководните лица во училиштата е потребно да превземат мерки во однос на маркетингот на храна богата со сол, шеќер и масти на училишните деца, а МОН и МЗ да ја регулираат продажбата на оваа храна во близина на објектите на училиштата.

6.1.3. Целодневна исхрана на ученици со престој во ученички домови во РМ

Во 2015 год. е испитуван нутритивниот квалитет на исхрана во ученичките домови, каде што престојуваат ученици на возраст од 15-18 год. Нутритивната проценка е направена во тек на 2 сезони на територија на регионите на Центрите за јавно здравје каде има вакви установи.

Просечниот дневен енергетски внес во овие установи изнесува 2561,5 kcal што одговара на физиолошките потреби за децата од машки пол на оваа возраст (2500 – 3000 kcal) и е малку повисок за возраста на децата од женски пол (1900-2400 kcal).

Постои варијабилност и неусогласеност во енергетската вредност на исхраната во ученичките домови во РМ.

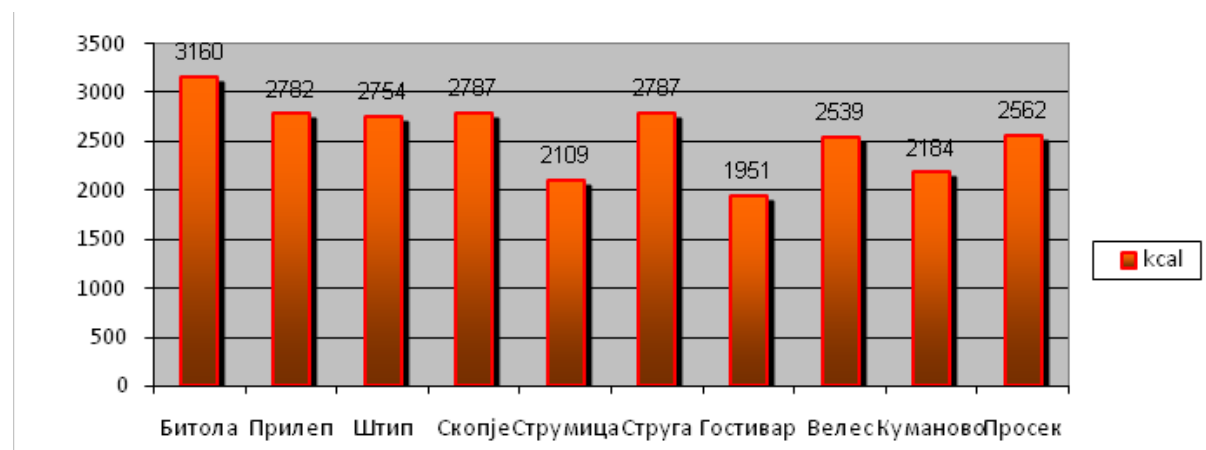

График 7. Просечен дневен енергетски внес во исхраната во ученичките домови

Табела 7. Содржина на макронутритивни материји во дневниот оброк

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	96,2	384,9	15,1
Масти	99,9	899,5	35,1
Јаглени хидрати	317,1	1268,5	49,5

Содржината на макронутриентите во просечниот дневен оброк за учениците може да биде подобро балансирана за исхрана на оваа група. Има вишок на масти. Заситените масти и простите шеќери се над препораките за максимален дневен внес и изнесуваат околу 12% од вкупниот енергетски внес. Внесот на протеини е над препораките од околу 50 g/ден во сите региони на центрите за јавно здравје.

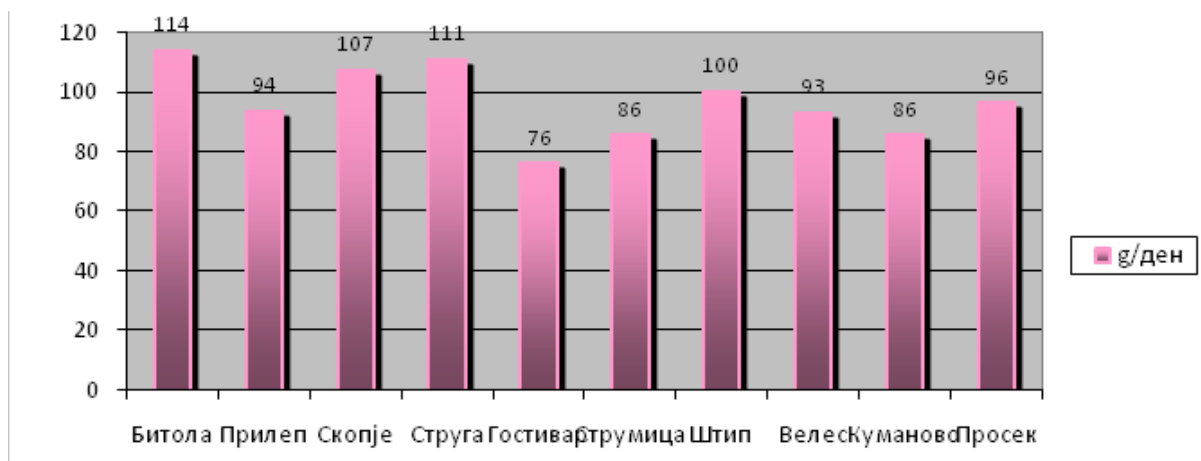

График 8. Застапеност на белковини во исхраната во ученичките домови

Просечен дневен внес на витамини и минерали (микронутриенти)

Просечните вредности на витамините ги задоволуваат физиолошките потреби на оваа популација.

Кај минералите има тројно зголемен внес на натриум со 4515 mg (максимален препорачан внес е 1600 mg). Недоволен е внесот на калциум, цинк и магнезиум. Таквата состојба би се подобрила доколку се зголеми внесот на млеко и млечни производи, месо, риба и јајца во дневниот оброк, а се намали внесот на сол преку прерабоена храна.

Табела 8. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1447,5	1,1	1,4	13,4	69,7

Табела 9. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	4515,2	120,9	619,2	12,7	0,6	1345,9	3,4

Структура на дневниот оброк кај ученици кои претстојуваат во ученички домови

Групата на житарки, брашно, леб, ориз и тестенини е застапена со 455 g/ден. Во оваа група недостасуваат интегрални производи од жито. Млекото и млечните производи се застапени со количина од 209 g/ден 3-4 пати неделно.

Овошје и производи од овошје се застапени со 57,1 g/ден од кои на свежо овошје отпаѓаат само 42 g/ден. Овој податок дава индикација за потребна крупна промена во однос на понудата на свежо овошје.

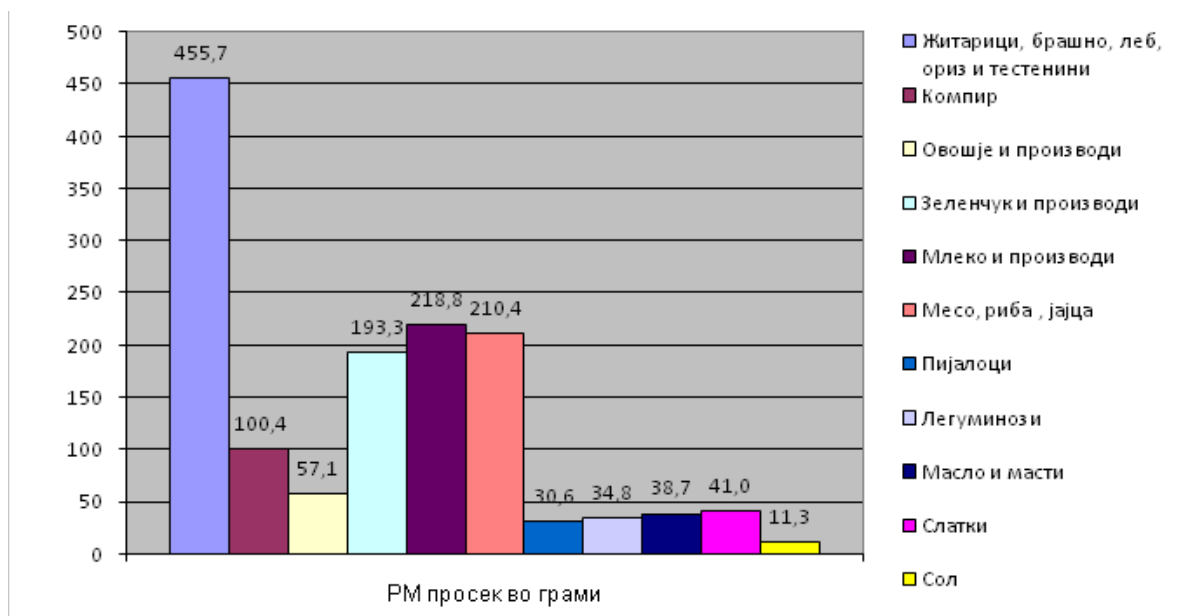

График 9. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во ученичките домови

Препораките за внес на свежо овошје се секојдневен внес на најмалку 200 g. Групата на зеленчукот и производи од зеленчук се застапени секојдневно во исхраната со 195 g, од кои на свеж зеленчук отпаѓаат 170 g, но тоа сепак не доволно да ги покрие препорачаните количини од 300 g/ден. Сепак, забележливо е дека внесот на зеленчук е подобар во однос на тој на овошјето.

Групата на месо, риба, јајца е присутна со количина од 210 g/ден, од кои месото е застапено со 105 g/ден, главно црвено месо и месо од живина, со мал удел на месо од риба. Мора да се напомене дека има зголемен внес на месни производи (50,2 g/ден) кои имаат удел во зголемениот внес на натриум и се во количина во која според најновите научни сознанија може да претставуваат ризик од појава на колоректален карцином (препораки на СЗО од 2015 година). Мешунките не се доволно застапени во дневниот оброк. Внесот на сол е двојно над препораките за дневен внес.

Заклучок и препораки: Исхраната кај учениците кои престојуваат во училишните домови не е правилно планирана според стручните насоки и норми. Застапен е небалансиран внес на макро и микронутриентите, со суфицит на масните (особено заситените масни киселини). Постои дневна и сезонска варијабилност на вкупната енергија, како и изразито мал внес на интегрални жита, свежо овошје, зеленчук и риба. Внесот на калциум и цинк е значително под препораките. Внесот на сол е значајно над препораките од максимум 5 g/ден. Потребно е да им се наложи на одговорните лица во ученичките домови да обрнат должно внимание на исхраната на корисниците на нивните услуги во насока на планирање на исхрана која ќе може да ги задоволи потребите на учениците. Првенствено се препорачува зголемена понуда на свежо овошје и зеленчук, намалување на уделот на вкупни и заситени масти во оброците и намалување на месните преработки.

6.1.4. Нутритивен квалитет на исхраната во студентските домови во РМ

Квалитетот на исхраната во студентските домови во РМ е испитуван во 4 објекти на територијата на Центрите за јавно здравје од Скопје, Тетово, Охрид и Штип. Препораките за калориски внес популацијата која живее во студентските домови се внес од 2500 до

3000 kcal за мажи и 1800 до 2400 kcal за жени. Просечниот дневен енергетски внес за 2015 година, без дистрибуција по пол, бил 2312 kcal, што ги задоволува потребите на женските студенти, но е дефицитарен за потребите на машките.

Табела 10. Просечна содржина на макронутриенси во исхраната во студентските домови

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	92,9	371,5	16,1
Масти	79,6	716,7	31,0
Јаглехидрати	303,9	1215,7	52,5

Табела 11. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	2503,2	0,87	1,15	13,4	68,4

Табела 12. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	4373,1	132,8	565,8	13,2	0,6	1359,0	3,3

Балансот на макронутриенси е во рамки на препораките, со лесен суфицит на белковини. Вкупните масти се во рамките на препораките, како и заситените масти, чиј внес е под 10% (9,6%). Во однос на внесот на микронутриенси, дефицитарно е присуството на калциумот и на цинкот, кое може да се зголеми со зголемен внес на млеко, месо, риба и јајца. Внесот на натриум е повеќе од двојно над препораките за дневен внес од најмногу 2000 mg на ден.

Структура на дневниот оброк во студентските домови

Во дневниот внес на исхраната во студентските домови имаме внес на овошје и производи и зеленчук и производи, во износ од околу 280 g, а од нив, на суровото овошје и зеленчук отпаѓаат 38, односно 214 грами соодветно, што е под препораките за дневен внес за овошјето и зеленчукот. Зголемен е внесот на месни преработки богати со сол и е на горна граница на препораките за максимален внес на месни преработки. Внесот на сол е двојно над препораките за највисок препорачан дневен внес за оваа популација.

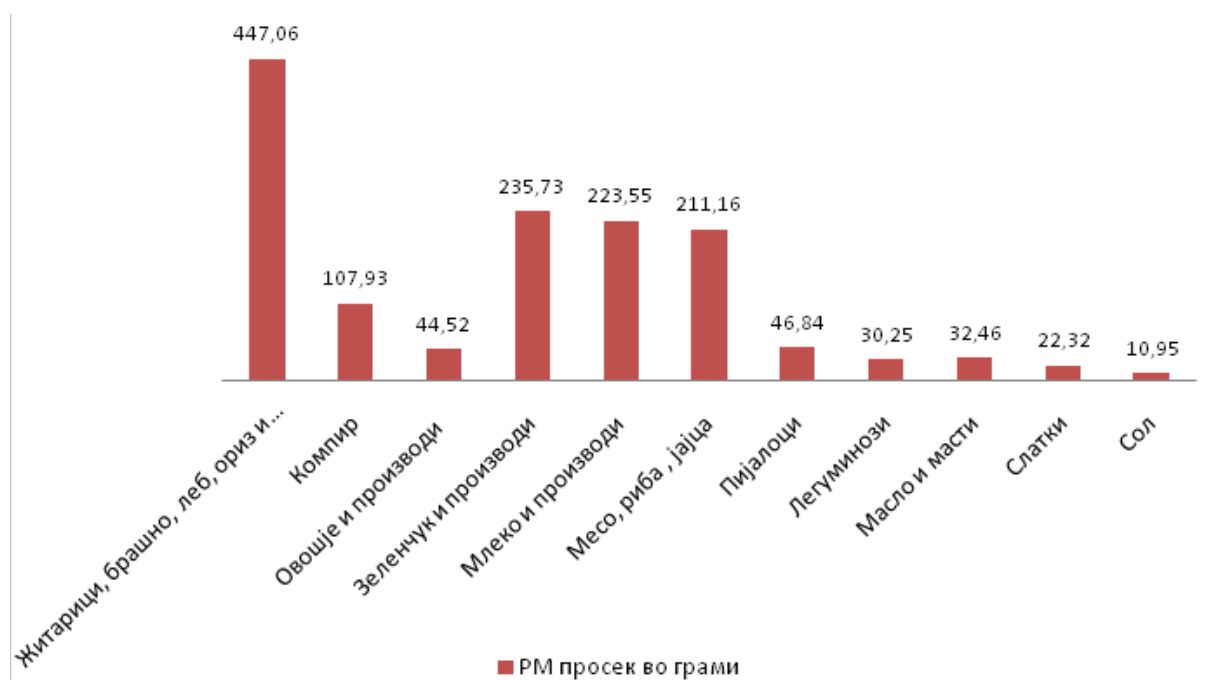

График 10. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во студентски домови во РМ

Заклучок и препораки: Исхраната на студентите треба да ги задоволува потребите на оваа популација со свои специфики и потреби. Во Република Македонија, во 2015 година, може да се заклучи дека процентуалниот распоред на макронутриенси во дневниот енергетски внес е задоволителен. Внесот на масти, а особено заситени масти, е во рамките на препораките. Внесот на натриум е далеку над препораките од 2000 mg. Треба да се обрне внимание на зголеменото присуство на месни преработки и готварска сол, бидејќи во 2015 година тој бил на горна граница на препораките за зголемен ризик од појава на определени хронични незаразни болести (СЗО, 2015), а таквиот внес може да претставува и значаен јавно здравствен проблем поради влијанието на натриумот од солта на вредностите на крвниот притисок. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и риба.

6.1.5. Нутритивен квалитет на исхраната во старските домови во РМ

Квалитетот на исхраната во старските домови во РМ е испитуван во 4 објекти на територијата на Центрите за јавно здравје од Скопје, Прилеп, Битола и Куманово. Препораките за калориски внес популацијата која живее во старските домови се просечен внес од 2000 kcal. Просечниот дневен енергетски внес за 2015 година, без дистрибуција по пол, бил 2059 kcal, што ги задоволува потребите.

Табела 13. Просечна содржина на макронутриенси во исхраната во старските домови

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	80,8	323,1	15,7
Масти	71,0	639,1	30,9
Јаглехидрати	260,4	1041,7	50,8

Табела 14. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	2241,9	1,1	1,5	13,9	75,6

Табела 15. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	3242,3	114,5	637,8	11,1	0,6	1133,0	3,2

Балансот на макронутриенси е во рамки на препораките. Заситените масти се под највисоките препорачани вредности од максимум 10% од вкупниот дневен внес. Во однос на внесот на микронутриенси, дефицитарно е присуството на железото, калциумот и на цинкот, кое може да се зголеми со зголемен внес на млеко, месо, риба и јајца. Внесот на натриум, а со тоа и на готварска сол е над препораките и е особено значаен за оваа популација заради ризиците од зголемениот крвен притисок и потребата од негово одржување во препорачаните граници. Простите шеќери учествуваат со 12,3% во вкупниот енергетски внес над препораките за дневен максимум од 10%.

Структура на дневниот оброк во старските домови

Во дневниот внес на исхраната во старските домови имаме внес на овошје и производи и зеленчук и производи, во износ од 293 g, што е под препораките за дневен внес за овошјето и зеленчукот од минимум 400 g/ден. Внесот на мешунки е многу мал, а има подобрување во однос на внесот на месни преработки, во споредба со минатата година. Внесот на готварска сол од 8 g е над максималните препораки од 5 g дневно.

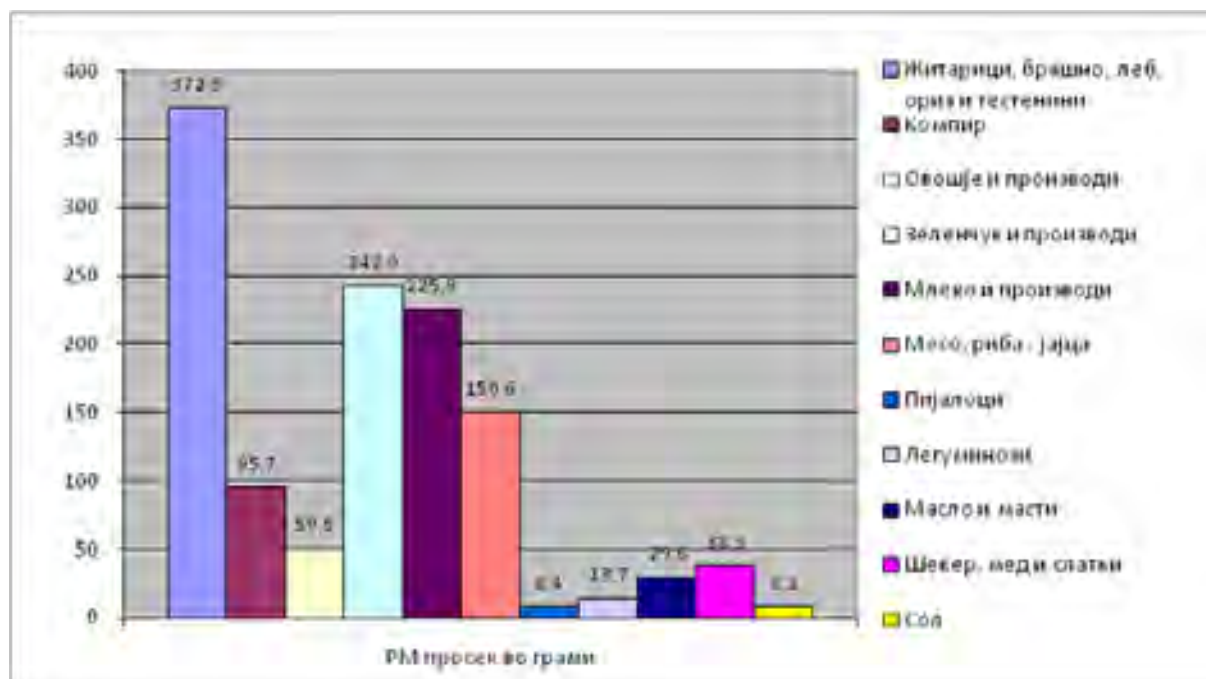

График 11. Просечен дневен внес на прехранбени производи во старските домови

Заклучок и препораки: Исхраната на старите треба да ги задоволува потребите на оваа популација со свои специфики и потреби. Во Република Македонија, во 2015 година, може да се заклучи дека процентуалниот распоред на макронутриенци во дневниот енергетски внес е задоволителен и нема знаци на неисхранетост, што може да е посебно тежок проблем кај постарите лица. Внесот на масти е исто така во рамки на препораките. Внесот на натриум е над препораките од 2300 mg/ден. Треба да се обрне внимание на внесот на месни преработки и готварска сол, бидејќо зголемениот внес може да претставува значаен здравствен проблем поради влијанието на солта на вредностите на крвниот притисок, како и на влијанието врз потребата од соодветна хидратација на луѓето во оваа животна доба. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и месо од риба. Треба да се внимава и со внесот на прости шеќери, најмногу застапени во шечерните концентрати и засладените безалкохолни пијалаци бидејќи кај оваа популација има поголема преваленца на нерегулиран гликемиски статус. Можноста од определена компромитираност на гастроинтестиналниот тракт, која е многу веројатна кај постарите лица, може да доведе до инсуфициентна апсорпција или исфрлање на состојките од храната па потребна е постојана консултација со лекар во однос на здравствената состојба и насоките во исхраната. Потребно е постојано присуство (вработување) на лица со завршено образование од областа на нутриционизмот во старските домови, за спроведување на насоките на лекарите поврзани со исхраната на старите лица.

6.2. Нутритивен квалитет на болничка исхрана во РМ

Согласно активностите на Програмата за јавно здравје, на територијата на Центрите за јавно здравје во РМ беше анализирана исхраната на болните во стационарните здравствени институции. Анализирана е општата болничка исхрана која е застапена во најголем дел на пациентите кои престојуваат во стационарните установи.

Просечната енергетска вредност во дневниот оброк на болните во стационарните установи во земјата кои Институтот ги обработи, отстапува во однос на препораките за оваа популација кои изнесуваат 2300 kcal дневно. Просечниот дневен внес во болниците за 2014 година изнесува 2062 kcal.

Загрижувачка е ситуацијата во болничките установи каде просечната енергетска вредност на дневниот оброк е под 2000 kcal..

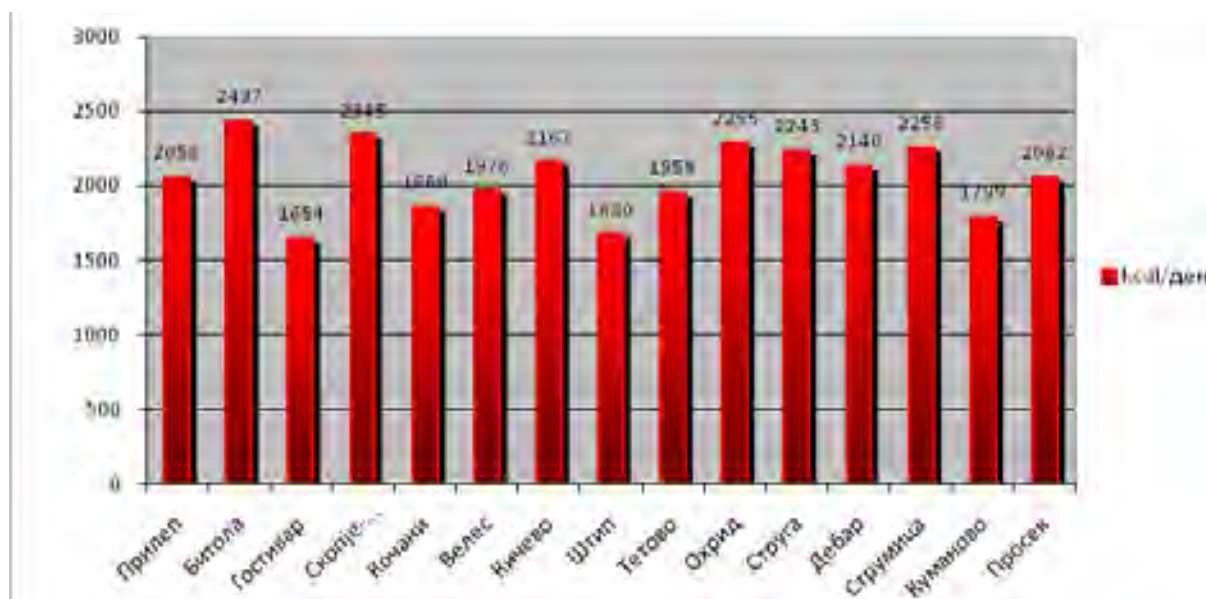

График 12. Просечна дневна енергија во исхраната во болниците

Табела 16. Просечна содржина на макронутриенси во болничката исхрана

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	81,4	325,5	15,8
Маси	74,2	667,4	32,5
Јаглехидрати	262,6	1050,5	50,9

Во просечниот дневен оброк на болните има неправилен однос на макронутриенсите, со суфицит на маси.

Учеството на белковините во дневниот оброк во прикажаните резултати од испитувањата покажува доста неусогласености, со варијација по градови. Тоа значи дека подготовката на оброците на болните не се прави согласно препорачани норми.

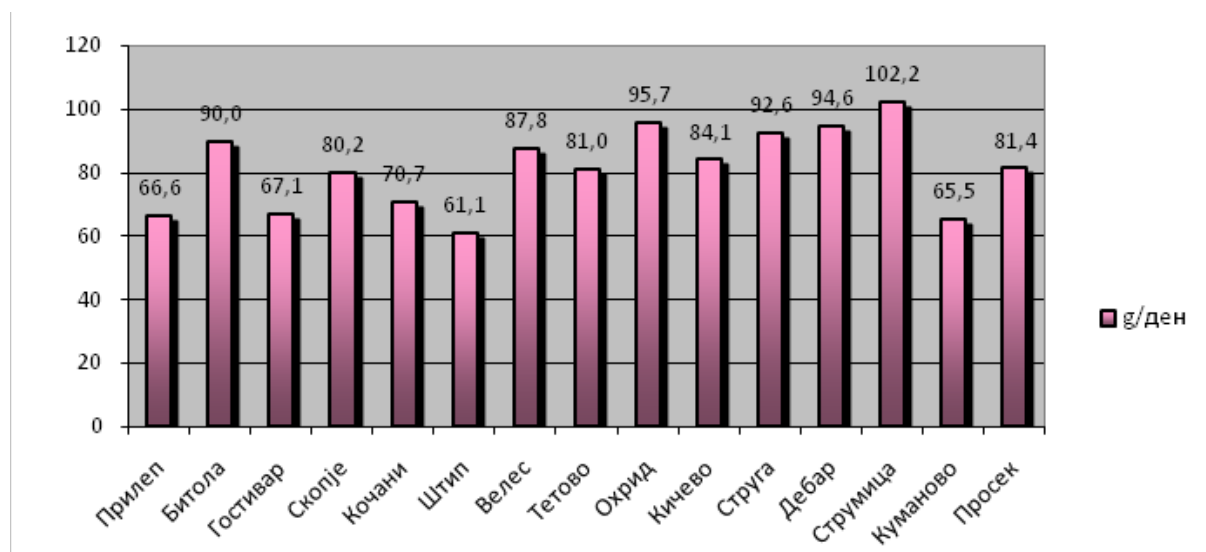

График 13. Застапеност на белковини во исхраната во болниците

Постои дефицит на комплексни јаглехидрати, а вишок на прости шеќери во исхраната.

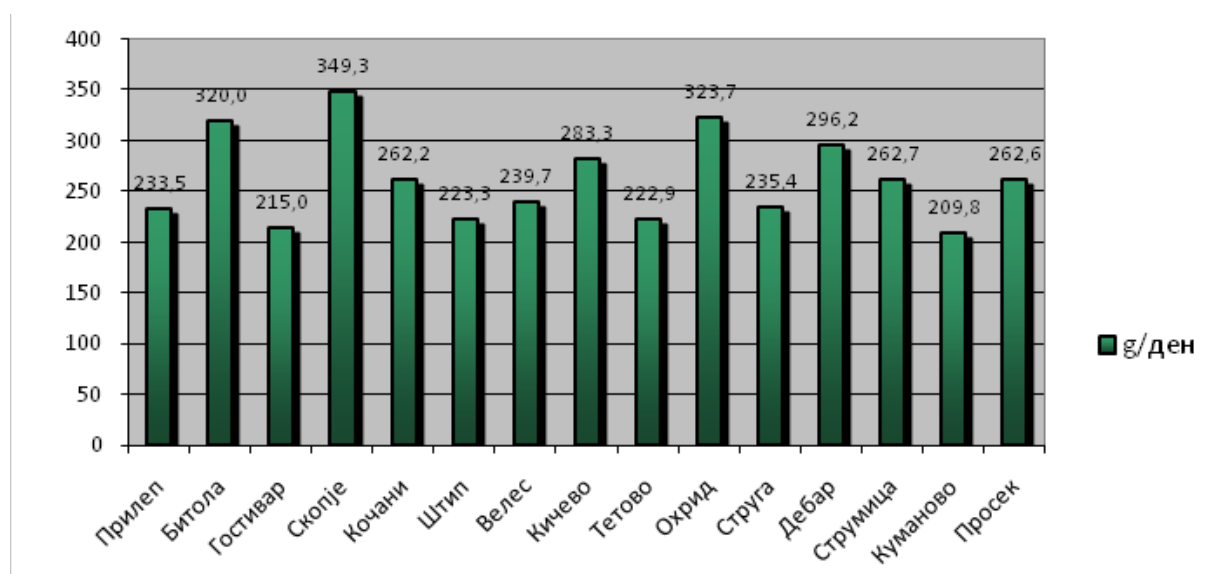

График 14. Застапеност на јаглехидрати во исхраната во болниците

Мастите се со суфицитарен дневен внес во најголем број од болниците. Препораките се за дневен внес на масти се 60 g/ден и процентуална застапеност во дневниот внес до 30%. Заситените масти се лесно над препораките од најмногу 10% од дневниот внес (10,4%).

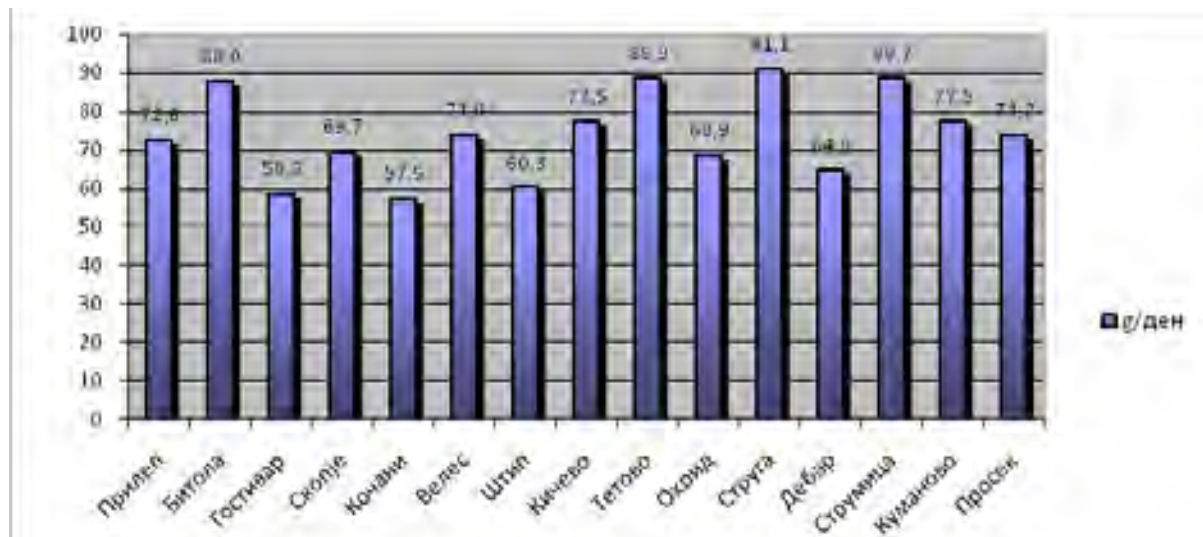

График 15. Застапеност на масти во исхраната на болниците

Просечен дневен внес на витамини и минерали

Во дневниот оброк на болните има дефицит кај внесот на витамин Ц, кој е битен за подобрување на имунолошкиот одговор кај болните и се јавува како резултат на недоволен внес на свежо овошје, зеленчук и природни сокови. Другите витамини ги задоволуваат потребите на болните кои се наоѓаат во стационарните установи.

Во дневниот внес на има зголемен внес на сол, проблем кој се јавува континуирано во болничката исхрана години наназад. Треба да се нагласи дека солта негативно влијае на кардиоваскуларните, бубрежните и други видови заболувања, па затоа треба итно да се превземат соодветни мерки за надминување на овој проблем. Според анализите на болничката исхрана, има умерен дефицит на железо, калциум, магнезиум и цинк. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и риба.

Табела 17. Содржина на витамини во болничката исхрана

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	2057,2	0,8	1,2	12,6	45,9

Табела 18. Содржина на минерали во болничката исхрана

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	3693,7	102,7	574,2	11,0	0,5	1218,2	3,4

Структура на дневниот оброк во болничка исхрана

Изборот на прехранбени производи за подготовка на исхраната на болните не е во согласност со препораките за исхрана за оваа популација. Најлош избор има кај групата на месо. Има недоволна застапеност на јајцата и рибата, како и млеко и млечни производи, во споредба со производите од месо кои не треба да бидат присутни во таков обем во болничката исхрана. Групата на масти и масла е застапена повеќе во однос на потребите и за неа важи истата препорака како онаа за месните преработки.

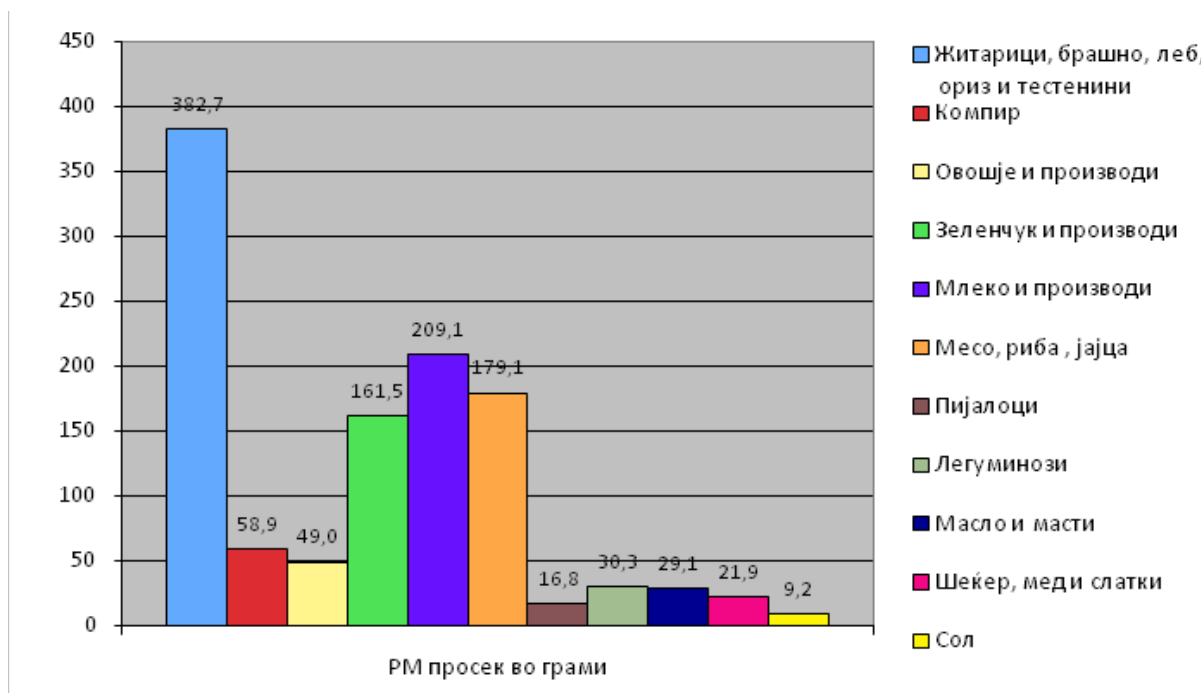

График 16. Просечен дневен внес на прехранбени производи во болничката исхрана

Заклучок и препораки: Исхраната на болните во стационарните установи во РМ во 2015 год. не одговара на стручните препораки и норми. Постои изразена варијабилност во енергетската вредност, висока застапеност на масти и несоодветен витаминско-минерален состав што се должи на несоодветна застапеност на групите на прехранбени производи. Се препорачува посветување на значително поголемо внимание и грижа за правилен избор на прехранбените производи богати со биолошки активни материи за болните. Секоја болница би требало да вработи стручно лице со факултетска едукација од областа на нутриционизмот, со цел правилно планирање на исхраната за болните.

6.3. Проценка на нутритивен статус на популациони групи во РМ

Според препораките на Светска здравствена организација (СЗО), со единствена методологија и софтверска поддршка во процедурата за следење на растот и проценка на нутритивниот статус, извршени се предвидените активности согласно Програмата за јавно здравје за 2015 година, од страна на сите 10 центри за јавно здравје во РМ.

Нутритивниот статус е проценуван според антропометриските индекси за возраст и пол [(телесна висина-за-возраст (ТВ/В), телесна тежина-за-возраст (ТТ/В), телесна тежина за телесна висина (Т/В) и индекс на телесна маса-за-возраст (ИТМ/В)], во однос на референтни вредности на стандардите и референците за раст, предложени од СЗО.

6.3.1. Нутритивен статус на деца од 4-5 годишна возраст со престој во детските градинки

Во првиот квартал од 2015 година испитани се 1342 деца од градинките во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, анализирани според Стандардите за раст на СЗО¹, ги покажуваат следните карактеристики на индексите за нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Тежина за висина (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,1	(0%, 0,3%)	1,2	(0,5%, 1,9%)	24,5	(21,8%, 27,2%)	10	(8,1%, 11,9%)	3,6	(2,4%, 4,8%)

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0	(0%, 0%)	1,1	(0,4%, 1,8%)

Тежина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,1	(0%, 0,3%)	0,6	(0,1%, 1,1%)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 SD	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,1	(0%, 0,3%)	1,2	(0,5%, 1,9%)	27	(24,3%, 29,8%)	10,8	(8,5%, 12,4%)	4	(2,8%, 5,3%)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 27% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 10,8% од децата. Иако вредностите може значително да се подобрат, во однос на 2014 година, забележано е намалување на зголемената телесна тежина и дебелината кај оваа популација, за 2 односно 1 проценти соодветно.

6.3.2. Нутритивен статус на ученици од второ одделение во РМ

Во вториот квартал од 2015 година испитани се 3234 деца од второ одделение од основните училишта во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, аналиаирани според Стандардите за раст на СЗО², ги покажуваат следните карактеристики на нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Тежина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,1	(0%, 0,2%)	1	(0,6%, 1,4%)

¹ %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД.

² %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД.

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,1	(0%, 0,2%)	0,9	(0,5%, 1,2%)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,3	(0,1%, 0,5%)	2,5	(1,9%, 3%)	34,7	(33%, 36,3%)	16,6	(15,3%, 17,9%)	5,1	(4,3%, 5,9%)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 34,7% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 16,6% од децата. Вредностите, во однос на 2014 година, кога е мерена популацијата на деца на таа возраст, се лесно намалени и кај децата со зголемена телесна тежина и кај тие со определен степен на дебелина.

Важно е да се каже дека Министерството за образование и наука, како одговорно министерство за исхраната во основните училишта со целодневна настава, во 2014 година донесе Правилник за стандардите за исхраната и за оброците во основно училиште, во кои се пропишуваат насоките за прикладна исхрана на децата во основно училиште. Здравствените ризици кај децата на оваа возраст најчесто поврзани со состојбата од зголемена телесна тежина и здебеленост, со назнака дека во урбаните средини деца имаат поголем ризик од децата кои живеат во руралните средини. Неопходно е спроведување на сеопфатни јавно-здравствени мерки поврзани со исхраната кои ќе ја намалат достапноста на децата од оваа возраст до обезогена (богата со калории, а нутритивно сиромашна) храна. Таквите мерки може да вклучат регулаторни механизми од страна на државата како и мерки на подигање на свеста за правилна исхрана кај родителите и кај децата. Преку донесување на Правилникот, како и преку кампањата на Владата на РМ за подигање на свеста на населението за здравствените придобивки од правилната исхрана, имплементирани се и двата вида на мерки. Резултатите во следните години ќе го покажат влијанието на таквите мерки во однос на нутритивниот статус на децата на оваа возраст.

6.3.3. Нутритивен статус на ученици од петто одделение во РМ

Во третиот квартал од 2015 година испитани се 2966 деца од петто одделение од основните училишта во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, аналиирани според Стандардите за раст на СЗО³, ги покажуваат следните карактеристики на нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,4	(0,2-0,7)	1,4	(0,9-1,9)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,8	(0,4-1,2)	3,2	(2,5-3,9)	39,1	(37,2-41,0)	16,5	(15,1-18,0)	2,5	(1,9-3,1)

³ %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД.

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 39% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 16,5% од децата, а 2,5% се со екстреман степен на дебелина. Вредностите, во однос на 2014 година, се намалени за околу 4% кај децата со зголемена телесна тежина и дебелина, а околу 2% кај децата со дебелина.

Треба да се следи трендот во следните години за да се евалуираат резултатите од дел од имплементираните мерки на Владата на РМ. Оваа популација на деца е индикативна во однос на промените во нутритивниот статус кои се мерливи по детектираната состојба во пониските одделенија. Тоа е и период на почеток на ендокрини промени во младиот организам, особено промени во насока на секундарни полови карактеристики, кои може да влијаат и на навиките во исхраната.

6.3.4. Нутритивен статус на ученици од прва година средно образование во РМ

Во четвртиот квартал од 2015 година испитани се 1170 деца од 1-ва година средно училиште во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, аналиаирани според Стандардите за раст на СЗО⁴, ги покажуваат следните карактеристики на нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,1	(0- 0,3)	1,9	(1,1-2,7)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,1	(0- 0,3)	1,6	(0,9-2,4)	26,5	(23,9-29)	7,3	(5,8-8,9)	0,8	(0,2-1,3)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 26,5% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 7,3% од децата. Вредностите, во однос на 2014 година, се намалени за 2,6% за кај децата со зголемена телесна тежина и дебелина, а зголемени за половина процент кај децата со дебелина.

Во однос на сите други мерени популациски групи на деца, оваа популација е со најмали вредности на зголемена телесна тежина и дебелина и тоа може да биде добар индикатор заради нивната адолесцентна возраст. Охрабрувачки би било доколку имаме ваков тренд и кај возрасната популација, над 18 години.

⁴ %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД.

6.3.5. Студија за исхрана на населението во РМ

Со Студијата за исхрана на населението во РМ која во 2015 година ја спроведе ИЈЗРМ се покажа дека 54,7% од возрасното население во РМ има зголемена телесна тежина или дебелина (62,7% кај мажите и 48,4% кај жените). Основните наоди на студијата може да се најдат на следниот линк на веб страната на Институтот за јавно здравје на РМ: <http://iph.mk/osnovni-naodi-od-studijata-za-ishrana-na-naselenieto-vo-republika-makedonija/>. Овие резултати индицираат дека над половина од возрасното население во државата има индекс на телесна маса кој е поврзан со зголемени ризици од незаразни болести и потребна е акција од страна на државата и професионалците од јавното здравје за подобрување на оваа состојба преку популациски базирани акции за промена на навиките во исхраната (како на пример: подигање на свеста за користа од прикладната исхрана и практикувањето на физичка активност, стратегија за намалување на внесот на сол, рамка и акциски план за незаразни болести со мониторинг индикатори за следење за состојбата со ризик факторите за незаразни болести и планирање на мерки, мерки за намалување на изложеност на децата на нездрава храна, фискални политики за оданочување на нездрава храна и искористување на прибраните средства за промоција, превенција и третирање на незаразни болести и сл.)

6.4. Проценка на безбедност на храната со посебна нутритивна употреба и додатоците на исхрана во РМ

Одделението за физиологија и мониторинг на исхрана и лабораториите при Центарот за референтни лаборатории при ИЈЗРМ направиле анализа и проценка на безбедност на вкупно 332 примероци на храна за посебна нутритивна употреба и додатоци на исхрана во 2015 година (38 мостри помалку во однос на 2014 година). Испитани се 130 производи од увоз и 102 од домашно производство. Сите испитани производи се во согласност со законските барања за безбедност на овие групи на производи.

Табела 19. Исправност на храна за посебна нутритивна употреба и додатоци на исхраната во РМ

Тип на мостри : ХРАНА
Датум одјаз : 01.01.2015-31.12.2015

ЈЗУ ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА Р. М.

Исправност на мостри по производи (групи и подгрупи)

Група производи	Безопасно			Упитно			Привет и опасни производи											
	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%	Во домашно			Импортирано			Замешано			Привет		
Идиф. Група	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%	Бр.	Прос.	%
12 ДИЕТЕТИСКИ ПРОИЗВОДИ	312	0	0,00	20	0	0,00	129	0	0,00	127	0	0,00	2	0	0,00	0	0	0,00
40 МАЈЧНА, ДЕТСКА ХРАНА	99	0	0,00	49	0	0,00	25	0	0,00	14	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
61 ДЕТСКА ХРАНА	22	0	0,00	11	0	0,00	3	0	0,00	3	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
42 ДИЕТАЛНА ХРАНА ЗА СПЕЦИЈАЛНА МЕДИЦИНСКА НАМЕНА	9	0	0,00	3	0	0,00	2	0	0,00	2	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
61 ДОДАТОЦИ НА ХРАНА	232	0	0,00	130	0	0,00	102	0	0,00	101	0	0,00	3	0	0,00	0	0	0,00
1	332	0	0,00	201	0	0,00	129	0	0,00	127	0	0,00	2	0	0,00	0	0	0,00

Бројот на примероци од овие групи на храна не е во обем кој би требало да ја гарантира безбедноста, особено на додатоките во исхраната. Инспекциските служби треба да ги зголемат контролите на додатоките на исхрана на пазарот заради големиот број на препарати од оваа група на производи кои се продаваат на пазарот, а се произведени од производители кои се нови и кои настојуваат да обезбедат што подобар пласман на своите производи на пазарот. При тоа, на потрошувачите им се нудат и рекламираат производи кои се окарактеризирани како моќно оружје во справувањето со определени ризици по здравјето. Најновите научни сознанија за ефикасноста на додатоките на исхраната во најмала рака ја проблематизираат употребата на додатоци заради справување и појава на хронични болести па заради тоа треба да се врши континуирана контрола на квалитетот и безбедноста на овие препарати.

7. Здравствена безбедност на прехранбени производи во Република Македонија

Спроведување на активностите во рамките на националниот систем за контрола на здравствената безбедност на прехранбените производи во Република Македонија се врши од страна на овластени стручни институции: Институтот за јавно здравје на РМ, 10 Центри за јавно здравје во соработка со инспекциските служби, Агенцијата за храна и ветеринарство. Активностите се состојат од надзор, земање мостри и лабораториска анализа на мострите на ниво на увоз, домашно производство и промет на прехранбените производи.

Во прехранбените производи испитувани се следните групи параметри:

- ◆ квалитет (состав, хигиенски квалитет, органолептички особини), декларација;
- ◆ адитиви (конзерванси, прехранбени бои, вештачки сладила);
- ◆ пестициди (органохлорни, органофосфорни);
- ◆ тешки метали (олово, кадмиум, арсен, жива, манган, бакар железо)
- ◆ микотоксини (афлатоксини Б1, Б2, Г1 Г2,);
- ◆ антибиотици;
- ◆ микробиолошка исправност;
- ◆ радионуклеиди.

Табела 1. Обем на испитувани групи параметри

Параметар	вкупно	Неисправни	увоз		Промет и домашно производство	
			Вкупно	Неисправни	Вкупно	Неисправни
Квалитет	10551	94/ 0,9%	6139	62/ 1%	4412	32/ 0.7%
Адитиви	1030	16/ 1.5%	333	2/ 0.6%	697	14/ 2%
Пестициди	5254	0	4823	0	431	0
Тешки метали	6688	13/ 0.19%	5828	3/ 0.05%	860	10/ 1.16%
Микотоксини	4835	13/ 0.26%	4437	5/ 0.1%	398	8/ 2%
Микробиолошка исправност	22918	347/ 1,5%	7007	40/ 0,57%	15911	307/ 1,9%
Радионуклеиди	458	0	11	0	447	0

Анализата на здравствената безбедност на прехранбените производи покажува највисок процент на неисправни производи од промет и домашно производство во однос на адитиви и микробиолошка безбедност (1,5%). Неисправноста на адитиви е повисока кај анализираните производи од домашно производство (2%) во споредба со неисправноста кај анализираните мостри од увоз, чиј процент е значително понизок (0,6%).

Микробиолошката неисправност е повисока кај анализираните производите од домашно производство (1,9%) во споредба со микробиолошката неисправност кај анализираните мостри од увоз чиј процент изнесува (0,57%).

Во однос на квалитет на производите, вкупно 94 (0,9%) мостри биле неисправни, и тоа 1% од увоз, додека од домашно производство биле неисправни 0,7%. Сите испитани 5254 мостри прехранбени производи на присуство на резидуи на пестициди одговарале на законските прописи за безбедност на храна. Кај анализираните примероци за микотоксини утврдени се вредности над дозволените кај 13 производи или 0,26%. Анализите за тешки метали покажале дека 1,16% од мострите од домашно производство содржат резидуи на тешки метали над МДК, додека кај производите од увоз процентот е помал (0,05%). (Табела 1).

7.1. Анализа на квалитет

За оценување на квалитетот на производите во текот на 2015 год анализирани се вкупно 10551 мостри од кои од увоз 6139 и 4412 од промет и домашно производство. Процентот на примероци кои отстапуваат во однос на квалитетот е повисок кај производите од увоз 1% во споредба со неисправноста за квалитет кај производите од домашно производство 0,7% (график 1). Највисок процент на неисправни мостри заради квалитет, утврден е во ЦЈЗ Тетово 1,43%, ЦЈЗ Скопје 1,4% и ИЈЗ на РМ 1,15%.

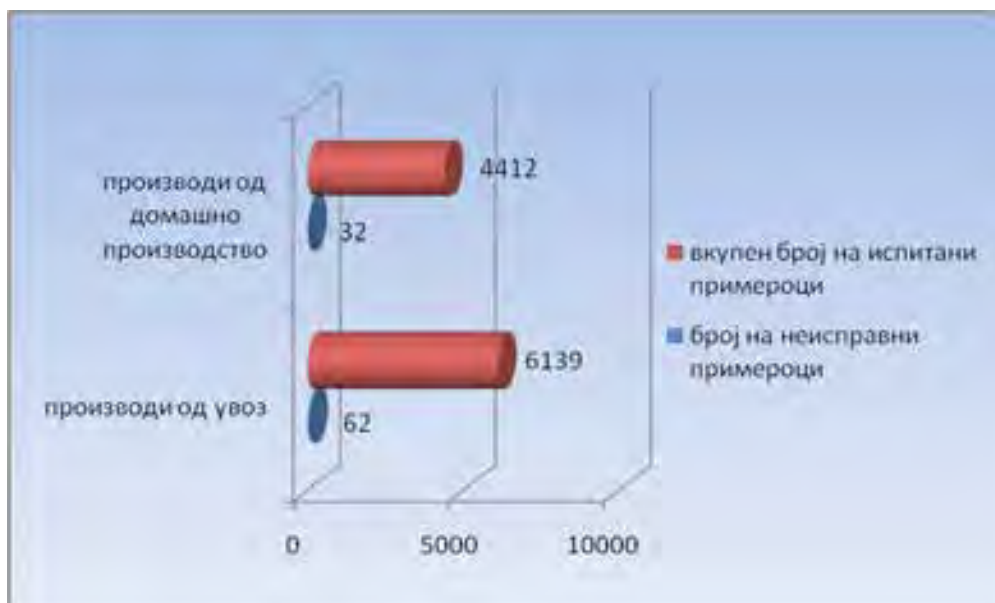

График 1 Неисправност на прехранбени производи во однос на квалитет

Највисок број испитани мостри се извршени во ИЈЗ на РМ, 3039 мостри, потоа во во ЦЈЗ Куманово 2857, ЦЈЗ Скопје 2034 (Табела 2).

Табела 2. Обем на испитани мостри за квалитет според институции

	вкупно	неисп	увоз	Неиспр	Домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	3039	35/1.15%	2020	33/ 1,63%	1019	2/ 0,19%
ЦЈЗ Скопје	2034	29/1,4%	1513	19/ 1,25%	521	10/ 1,9%
ЦЈЗ Куманово	2857	19/0,66%	2562	10/ 0,39%	295	9/ 3,05%
ЦЈЗ Битола	772	5/0,65%	2	0	770	5/ 0,65%
ЦЈЗ Велес	311	1/0,3%	7	0	304	1/ 0,3%
ЦЈЗ Тетово	278	4/1,43%	14	0	264	4/ 1,51%
ЦЈЗ Струмица	69	0	0	0	69	0
ЦЈЗ Охрид	99	1/1,01%	21	0	78	1/ 1,28%
ЦЈЗ Прилеп	519	0	0	0	519	0
ЦЈЗ Кочани	573	0	0	0	573	0
ВКУПНО	10551	94/ 0.9%	6139	62/ 1%	4412	32/ 0.7%

Производите од увоз за квалитет се тестираат во лабораториите на ИЈЗ, ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Куманово и при тоа највисок процент неисправни мостри се утврдени во ИЈЗ 1,6%.

Во ИЈЗ на РМ анализирани се вкупно 103 мостри готварска сол од кои 93 од увоз и 10 од домашно производство и промет. 31,06% од испитаните мостри биле неисправни, 1 заради зголемена количина на јод од калиум јодад и 31 заради пониска јодираност и нивната употреба е забранета.

Анализи во однос на присуство на **адитиви** во прехранбените производи се извршени кај 1030 мостри. Одредувана е содржина на конзерванси, прехранбени природни и вештачки бои, засладувачи, одредени антиоксиданси, киселини и друго. Од нив само во ИЈЗ се детектирани 16 неисправни мостри, 2 од увоз и 14 од домашно производство. Неисправноста се должи на зголемена концентрација на фосфати кај месни производи, но и кај месото кое се употребува како суровина за проиводство на месни производи (табела бр.3).

Табела бр. 3 Дистрибуција на испитани мостри за адитиви според институции

	вкупно	неисп	увоз	Неиспр	домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	502	16/3,18%	228	2/0,87%	274	14/5,1%
ЦЈЗ Скопје	69	0	39	0	30	0
ЦЈЗ Куманово	264	0	65	0	199	0
ЦЈЗ Битола	30	0	0	0	30	0
ЦЈЗ Велес	0					
ЦЈЗ Тетово	0					
ЦЈЗ Струмица	24	0	0	0	24	0
ЦЈЗ Прилеп	141	0	1	0	140	0
ВКУПНО	1030	16/1.5%	333	2/0.6%	697	14/2%

7.2. Контаминенти

• Нитрати

Во рамките на мониторингот на храна од неживотинско потекло кој го спроведуваме со АХВ, анализирани се 37 мостри од марула и спанаќ за содржина на нитрати, земени од различни региони во Македонија. При тоа утврдените вредности се значајно пониски од граничните вредности за овие контаминенти.

• Пестициди

Испитани се вкупно 5254 мостри на прехранбени производи за присуство на пестициди и тоа 4823 примероци од увоз и 431 примероци од домашно производство. Највисок број испитани мостри се извршени во Куманово 2022, потоа ИЈЗ на РМ 1571 и ЦЈЗ Скопје 1500. Не се детектирани пестициди над граничната вредност.

Табела 4 Дистрибуција на испитани мостри за пестициди според институции

	вкупно	неисп	Увоз	Неиспр	домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	1571	0	1432	0	139	0
ЦЈЗ Скопје	1500	0	1426	0	74	0
ЦЈЗ Куманово	2022	0	1964	0	58	0
ЦЈЗ Битола	90	0	1	0	89	0
ЦЈЗ Велес	69	0	0	0	69	0
ЦЈЗ Тетово	0					
ЦЈЗ Струмица	2	0	0	0	2	0
ЦЈЗ Прилеп	0					
ВКУПНО	5254	0	4823	0	431	0

Во ИЈЗ се тестирани 284 мостри овошје и зеленчук за резидуи на пестициди од Програмата за мониторинг на храна од неживотинско потекло и не се детектирани резидуи на пестициди над МДК.

• Тешки метали

Анализа на контаминација на прехранбените производи со тешки метали е извршена на 6688 мостри, од кои 5828 се мостри од увоз и 860 се мостри од домашно производство и промет. Недозволени високи концентрации на тешки метали се измерени кај 13 мостри, 3 од увозни производи (0,19%) и тоа од групата жито, брашно, а од домашно производство и промет биле детектирани тешки метали кај 10 (1,16%) мостри.

Табела 5 Дистрибуција на испитани мостри за метали според институции

	вкупно	неисп	Увоз	неиспр	домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	2411	8/0,33%	1824	0	587	8/1,36%
ЦЈЗ Скопје	1501	0	1434	0	67	0
ЦЈЗ Куманово	2686	5/0,18%	2564	3/0,11%	122	2/1,63%
ЦЈЗ Битола	67	0	6	0	61	0
ЦЈЗ Велес	23	0	0	0	23	0
ЦЈЗ Тетово	0					
ЦЈЗ Струмица	0					
ЦЈЗ Прилеп	0					
ВКУПНО	6688	13/0,19%	5828	3/0,05%	860	10/1,16%

Во Институтот за јавно здравје во однос на контаминацијата со тешки метали анализирани се вкупно 2411 мостри, 1824 од увоз и 587 од домашно производство и промет. Од вкупниот број испитани примероци кај 8 мостри (0,33%) е најдена зголемена концентрација на тешки метали. Мостри со зголемена содржина на тешки метали се:

7 мостри зеленчук (марула) заради зголемена содржина на кадмиум

1 мостра овошје (трпезно грозје) заради зголемена содржина на олово.

• Микотоксини

Микотоксини од групата на афлатоксини В1 В2, G1 и G2 се испитувани кај житарици, брашно и нивни производи, јаткасто овошје, сушено овошје, сушен зеленчук, зачини, кафе, чај. Испитани се вкупно 835 мостри од кои 4437 се од увоз, а 398 од домашно производство и промет. Детектирани се неисправни 13 мостри или 0,26% од кои 5 или 0,1% се од увоз и 8 или 2% од домашно производство.

Табела 6 Дистрибуција на испитани мостри за микотоксини според институции

	вкупно	неисп	увоз	неисп	домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	1484	3/0,2%	1331	1/0,07%	153	2/1,3%
ЦЈЗ Скопје	1268	0	1208	0	60	0
ЦЈЗ Куманово	1923	4/0,2%	1894	4/0,21%	29	0
ЦЈЗ Битола	94	4/4,26%	3	0	91	4/4,4%
ЦЈЗ Велес	64	2/3,2%	1	0	63	2/3,2%
ЦЈЗ Тетово	2	0	0	0	2	0
ЦЈЗ Струмица	0					
ЦЈЗ Кочани	0					
ВКУПНО	4835	13/0.26%	4437	5/0.1%	398	8/2%

• Радиоактивност

Анализа за радиоактивна контаминација е извршена кај 458 примероци, од кои од домашно производство 447 и тоа најмногу печурки, а од увоз испитани се само 11 примероци, најголем број од групата жита, брашно и печурки.

Табела бр.7 Обем на извршени анализи на радиоактивност по групи прехранбени производи во ИЈЗ

	Вкупно	Увоз	Промет и домашно производство
жита, брашно	2	1	1
Овошје	6	0	6
Зеленчук	0	0	0
кафе, какао, чај	4	0	4
Безалкохолни пијалоци	6	5	1
производи од овошје	0	0	0
Производи од зеленчук	437	4	433
печурки	453		

7.3. Микробиолошка безбедност

Во 2015 год. во однос на микробиолошка исправност анализирани се вкупно 22918 мостри прехранбени производи, од кои од увоз 7007, а од домашно производство и промет 15911 мостри.

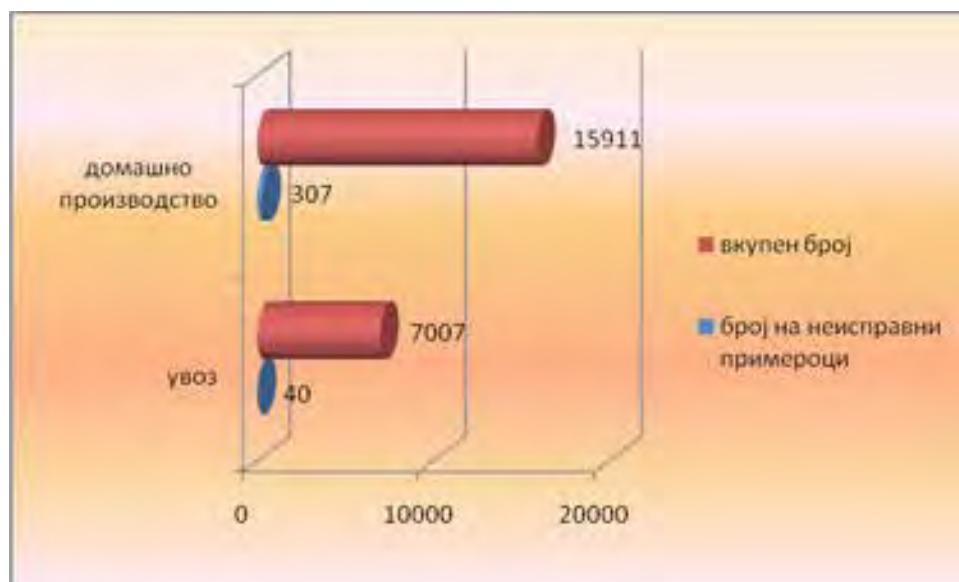

График бр. 2 Микробиолошка безбедност според потекло на производите

Микробиолошка неисправност е констатирана кај 347 мостри или кај 1,5% од сите испитани мостри и тоа 0,57% кај производите од увоз, а 1,9% кај домашното производство и прометот.

Табела бр. 8 Микробиолошка исправност на мостри прикажани според институции

	вкупно	Неисп	увоз	неисп	домашно	Неисправни
ИЈЗ на РМ	5219	68/1,3%	2281	12/0,52%	2938	56/1,9%
ЦЈЗ Скопје	3640	96/2,6%	1544	25/1,6%	2096	71/3,38%
ЦЈЗ Велес	1565	2/0,1%	27	0	1538	2/0,1%
ЦЈЗ Куманово	8796	5/0,05%	3059	2/0,06%	5737	3/0,05%
ЦЈЗ Битола	1519	49/3,23%	15	0	1504	49/3,26%
ЦЈЗ Тетово	656	111/16,9%	25	0	631	111/17,6^
ЦЈЗ Струмица	195	1/0,5%	0	0	195	1/0,5%
ЦЈЗ Охрид	231	0	36	0	195	0
ЦЈЗ Прилеп	545	0	0	0	545	0
ЦЈЗ Кочани	319	0	0	0	319	0
ЦЈЗ Штип	233	15/6,4%	20	1/5%	213	14/6,57%
ВКУПНО	22918	347/1,5%	7007	40/0,57%	15911	307/1,9%

Во ИЈЗ на РМ се анализирани 5219 мостри од кои поголем дел се од домашно производство (2938). Во ЦЈЗ Скопје се анализирани 3640 мостри, во Куманово 8796, во Велес 1565, во Битола 1519, во Тетово 656 (табела 4). Кај испитаните мостри од домашно производство и промет по институции најголем процент на неисправни мостри е регистриран во ЦЈЗ Тетово 17,6%, и во овој ЦЈЗ секоја година има најголем број микробиолошки небезбедни производи. Во ЦЈЗ Штип се утврдени 6,57% неисправни, во ЦЈЗ Скопје се утврдени 3,38% неисправни мостри, во ЦЈЗ Битола се утврдени 3,26% неисправни мостри, во ИЈЗ на РМ се утврдени 1,9% неисправни мостри, во ЦЈЗ Струмица се утврдени 0,5% неисправни мостри, во ЦЈЗ Велес 0,1%, и во во ЦЈЗ Куманово 0,06%.

Во лабораториите на ИЈЗ за микробиолошката безбедност анализирани се вкупно 5219 мостри прехранбени производи. Микробиолошка неисправност е констатирана кај 12 мостри од увоз или 0,52% и кај 56 мостри од домашно производство и промет или 1,9%.

Табела бр.9 Преглед на изолирани микроорганизми во храната во ИЈЗ

микроорганизми	Вкупно анализирани мостри	Број на контаминирани мостри	Увоз	Домашно производство
Salmonella	2657	5/0.18%	780	1877
Коагулаза позитивен Staphylococcus aureus	445	0	70	375
Escherichia coli beta-glucuronidase-positive	936	5/0,53%	266	670
Квасци	1313	0	1119	194
Мувли	1616	1/0.06%	1053	563
Enterobacteriaceae	1580	17/1%	1223	357
Аеробни мезофилни бактерии				
Listeria monocytogenes	1697	21/1.17%	327	1369
Escherichia coli O-157	375	0	9	366
Campylobacter spp.	419	0	41	378
Yersinia enterocolitica	505	0	63	442
Enterobacter sakazakii	2	0	0	2
Квасци и мувли во храна	64	0	39	25
Bacillus cereus	330	0	316	14

Најчеста причина за микробиолошка контаминација на прехранбените производи е наод на *Listeria monocytogenes* и тоа 1,17%. Следува наод на *Enterobacteriaceae* и тоа 1,07%. Ноадот на овој вид микробиолошка контаминација укажува на лоши хигиенски услови за работа и употреба на небезбедна вода во процесот на подготвување на храната. Потоа наод на *E. coli* во 0,53% од испитуваните мостри,

Табела бр.10 Микробиолошка неисправност по групи на производи испитани во ИЈЗ

	Вкупно			Увоз			Промет и домашно производство		
	Вк.	Неис.	%	Вк.	Неис.	%	Вк.	Неис.	%
							Вк. домашно		
Група	Вк.	Неис.	%	Вк.	Неис.	%	Вк.	Неис.	%
Млеко	78	16	19,23	11	0	0	67	15	22,38
производи од млеко	104	5	4,8	43	0	0	61	5	8,19
Месо	168	8	4,76	53	6	11,32	115	2	1,73
производи од месо	1184	17	1,43	94	0	0	1090	17	1,55
Риби	22	1	4,54	21	1	4,76	1	0	0
производи од риби	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Јајца	14	0	0	0	0	0	14	0	0
Жита	1150	1	0,08	1110	1	0,09	40	0	0
леб, тестенини	109	0	0	027	0	0	82	0	0
слатки	182	2	1,09	35	0	0	147	2	1,36
шеќер, бомбони, чоколади	221	0	0	122	0	0	99	0	0
диететски производи	305	0	0	188	0	0	117	0	0
овошје	64	1	1,56	38	0	0	26	1	3,84
зеленчук	37	0	0	1	0	0	36	0	0
масти и масла	105	0	0	90	0	0	15	0	0
адитиви	73	0	0	55	0	0	18	0	0
кафе, какао, чај	105	0	0	55	0	0	50	0	0
алкохолни пијалоци	15	0	0	8	0	0	7	0	0
безалкохолни пијалоци	418	2	0,47	111	1	0,9	307	1	0,32
сладолед	49	0	0	30	0	0	19	0	0
готови јадења	328	0	0	3	0	0	325	0	0
производи од овошје	209	7	3,34	52	0	0	157	7	4,45
производи од зеленчук	123	8	6,5	71	3	4,22	52	5	9,61
зачини	94	0	0	28	0	0	66	0	0
готварска сол	2	0	0	0	0	0	2	0	0
Друго	59	1	1,66	34	0	0	25	1	3,84
ВКУПНО	5219	68	1,3	2281	12	0,52	2938	56	1,9

Од увозните производи 12 мостри или 0,5 % биле микробиолошки небезбедни и тоа 6 производи од месо, 3 производи од зеленчук, 1 мостра риба, 1 житен производ и 1 безалкохолен пијалок.

Микробиолошка неисправност кај производи од домашно производство е детектирана кај 56 производи и тоа кај 17 производи од месо, 15 млека, 7 производи од овошје, 5 производи од млеко, 5 производи од зеленчук, 2 производи од месо, 2 слатки, 1 безалкохолен пијалок, 1 овошје и 1 друг производ.

Од прегледот на микробиолошката неисправност по одделни групи прехранбени производи од домашно производство се констатира следното: највисок процент на неисправни мостри има кај примероци млеко (22,38%), производи од зеленчук (9,61%), производи од млеко (8,19%), производи од овошје (4,45%). Кај увозните производи висок е процентот на неисправни мостри кај меса (11,32%), и риби (4,76%).

Во ЦЈЗ Тетово анализирани се 553 мостри, од кои 68 биле микробиолошки небезбедни и тоа: квасци се изолирани во 6 производи од млеко, 30 мостри производи од млеко, 1 во групата на шеќер, бонбони, чоколади и 7 адитиви. Зголемен број аеробни мезофилни бактерии се утврдени во 9 мостри млеко, 3 производи од млеко и 1 производ од зеленчук. *Staphylococcus aureus* коагулаза позитивен е изолиран во 1 адитив. Зголемен број на *Enterobacteriaceae* се утврдени во 10 мостри млеко и производи од млеко. Од вкупно 89 мостри анализирани за квасци, во 44 (49,43%) производи е утврден наод, а тоа значи половина неисправни мостри од испитуваните. Од вкупно 34 испитувани мостри за *Enterobacteriaceae*, во 10 мостри е утврден зголемен број. *Listeria monocytogenes* не се испитува во овој Центар, што претставува сериозен недостаток, со оглед на високиот процент небезбедни мостри.

Во ЦЈЗ Битола, изолирана е *E.Coli* во 2 производи од млеко, *Enterobacteriaceae* се изолирани во 6 мостри млеко, 4 производи од млеко, 2 примероци леб и тестенини и 1 готово јадење. *Staphylococcus aureus* коагулаза позитивен е изолиран во 5 производи од млеко, мувли се изолирани во 4 производи од овошје. Зголемен број на аеробни мезофилни бактерии се утврдени во 5 мостри слатки и 3 производи леб и тестенини.

Во ЦЈЗ Куманово изолирани се 3 мостри со *Listeria monocytogenes*, 1 мостра пилешко месо со *Salmonella*.

Заклучок

- 1. Микробиолошката контаминација останува значајна опасност заедно со зголемена содржина на адитиви во прехранбените производи и потребно е постојано да се следи особено кај производите од домашно производство.**
- 2. Прехранбените производи кои се увезуваат, исто така треба да се следи нивната безбедност особено во однос на квалитетот, јодираност на солта, содржина на фосфати во месните производи, но и во месото како суровина за понатамошна преработка.**
- 3. Оваа година во прехранбените производи детектирани се микотоксини над МДК и тоа особено во производите од домашно производство и промет, но и во производите од увоз.**
- 4. Хемиската контаминација со резидуи на пестициди не претставува проблем во однос на оние видови пестициди кои се испитуваат во овластените лаборатории. Потребно е зајакнување на лабораториските капацитети за проширен опсег на анализа на резидуи на пестициди.**
- 5. Иако правните лица кои управуваат со кујните во образовните и здравствените установи имаат обврска да воведат НАССР за контрола на безбедноста на храната, се чини дека имплементацијата не е доследна и се јавуваат пропусти во работењето. Санитарно хигиенските увиди овозможуваат рано откривање на микробиолошката контаминација и наложување на вонредна дезинфекција и со тоа превенција на болестите поврзани со храната. Континуираната едукација на лицата кои доаѓаат во контакт со храната може да даде значаен придонес во однос на одржувањето на општата и личната хигиена.**

Следење на безбедноста на храната наменети за одредени популациони групи со цел да се превенираат болестите поврзани со небезбедна храна

Согласно програмските задачи Центрите за јавно здравје имаат обврска да ја следат безбедноста на храната која се послужува во предучилишни и училишни установи, ученички и студентски домови, болници преку вршење на санитарно хигиенски увиди, земање примероци храна и брисеви од работни површи и други предмети кои доаѓаат во контакт со храната. Цел на задачата е рано откривање на присутни микробиолошки опасности и превенција на ризици кои произлегуваат од небезбедна храна во предучилишни, училишни установи, ученички, студентски домови и болници каде што престојуваат и се исхрануваат деца, ученици, студенти и хронично болни лица.

Во текот на 2015 година, во образовни институции, училишни и предучилишни установи извршени се вкупно 177 санитарно хигиенски увиди, земени се 710 оброци и 961 брисеви за микробиолошка анализа. Сите земени оброци за микробиолошка анализа биле здравствено безбедни, освен 26 (3,6%) оброци кои биле микробиолошки контаминирани. Во 8 мостри се детектирани Enterobacteriaceae, 8 мостри со наод на зголемен број аеробни мезофилни бактерии, 4 мостри со наод на Staphylococcus aureus, во 2 мостри има наод на Escherichia coli, во 2 мостри наод на квасци и во 2 мостри наод на мувли.

Кај брисевите, како поосетлива метода за откривање на микробиолошка контаминација утврдени се 67 кои не задоволуваат хигиенски стандарди, и тоа 34 во Штип, каде во брисевите утврден е наод на Enterococcus и Staphylococcus aureus. Со овие контроли детектирани се лица бацилоносители, пратени на предвремени прегледи, превземени се мерки за подобрување на процедурите за чистење и дезинфекцијата на работните површини.

Во Штип е утврдени микробиолошки загадена храна, која е испитувана во неколку наврати само во ЦЈЗ Штип, се додека не отстранети недостатоците во однос на одржувањето на хигиената. Затоа извршиле поголем број увиди земале мостри од планирниот број.

Табела бр 1 Следење на безбедност на храната во образовни институции, училишни, предучилишни установи

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број / % на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	30	120	2/1,6%	150	1/0,6%
Битола	12	55	0/0	63	0/0
Куманово	20	80	0	100	0
Прилеп	17	32	0	42	0
Велес	22	88	1/1,1%	110	7/6,4%
Штип	22	100	18/18%	157	34/21,6%
Охрид	10	40	0	100	9/9%
Тетово	20	102	5/4,9%	105	16/15,2%
Кочани	12	45	0	74	0
Струмица	12	48	0/0	60	0/0
ВКУПНО	177	710	26/3,6%	961	67/6,9%

Табела бр. 2 Следење на безбедност на храната во здравствени институции

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број / % на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	12	48	1/2%	120	0
Битола	8	32	0/0	50	2/4%
Куманово	4	16	0	40	0
Прилеп	4	8	0	20	0
Велес	12	48	0	120	2/1,7%
Штип	4	16	0	40	0
Охрид	6	24	0	70	5/7,1%
Тетово	4	16	1/6,25%	40	4/10%
Кочани	4	7	0	20	0
Струмица	2	8	0/0	20	0/0
ВКУПНО	60	223	2/0,9%	540	13/2,4%

Во кујните во болнички установи во кои се врши приготвување и послужување на храната извршени се вкупно 60 санитарно хигиенски увиди, земени се 223 оброци за тестирање и 540 брисеви. Брисевите покажале микробиолошка контаминација кај 13 или 2,4% од земените брисеви, со тоа што највисок процент е во Охрид, Тетово, Битола и Велес.

Во брисевите со позитивен наод изолирани се аеробни мезофилни бактерии во 7 бриса, Ентеробактерии во 5 бриса, но и Enterococcus во 3 бриса. Ова укажува на контаминација од страна на лицата кои работат со храната. Дадени се препораки за зајакната дезинфекција и чистење.

Табела бр. 3 Следење на безбедност на храната во домови за стари лица

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број / % на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	4	12	0	20	1/5%
Битола	2	6	0/0	10	0/0
Прилеп	4	8	0	10	0
Куманово	1	6	0	10	0
ВКУПНО	11	32	0	50	1/2%

Во кујните во старските домови во кои се врши приготвување и послужување на храната извршени се вкупно 11 санитарно хигиенски увиди, земени се 32 оброци за тестирање и 50 брисеви. Најден е 1 микробиолошки контаминиран брис, и тоа во Скопје каде е утврден наод на Enterococcus. Додека, сите земени оброци ги задоволуваат хигиенските стандарди.

Во текот на минатата година извршени се поголем број санитарнохигиенски увиди и микробиолошки анализи од предвидената динамика во планот за работа. Таму каде што се утврдени отстапувања во однос на одржувањето на хигиената и безбедноста на храната дадени се препораки за дезинфекција и преиспитување на процедурите за набавка, чистење и дезинфекција. Потоа се земени контролни брисеви се до лабораториска потврда дека состојбата се подобрила.

Заклучок и препораки

Во објектите за колективна исхрана на вулнерабилните групи население, како што се деца, болни лица, постои потреба за засилен надзор од страна на одговорните лица, со засилени мерки за дезинфекција на просториите, опремата и приборот. Тоа се мерки кои се превземени и кои спречиле појава на епидемија на болести предизвикани со микробиолошки загадена храна.

При тоа треба да се потенцира дека во градовите Штип, Тетово, Охрид секоја година има поголем процент на неисправни приемоци каде треба да се обрати поголемо внимание за унапредување на општите санитарно хигиенски услови и практики.

Наодот на аеробни мезофилни бактерии, Ентеробактерии укажува на недоволно одржување на лична и општа хигиена, а тоа укажува на потреба за континуирана едукација на лицата кои работат со храна во овие објекти.

Брисевите за утврдување на степенот на чистота треба да се применуваат како превентивна мерка за рано откривање на микробиолошка контаминација.

Проценка на ризикот од алиментарен дневен внес на хемиски контаминенти - пестициди и микотоксини

За проценка на хемиската контаминација во текот на 2015 година извршени се лабораториски тестирања и проценка на контаминацијата на прехранбените производи за пестициди и микотоксини.

Резидуи на пестициди во различни прехранбени производи

Во табелата бр 1 се прикажани параметрите за пестициди и видот на примероците кои биле тестирани. Како што може да се види бројот на тестирани пестициди се зголемува, се внесуваат нови видови на пестициди од страна ИЈЗ. Во сите тестирани примероци не се детектирани резидуи на пестициди над максимално дозволените вредности, лабораториските наоди се под прагот на детекција или под МДК.

Табела бр. 1 Дистрибуција на примероци за анализа на резидуи на пестициди

ЈЗУ	Тестирани параметри	Овошје и нивни производи	Зеленчук и нивни производи	Жита, брашно, и нивни производи
ИЈЗ на РМ	Malation, Parathion, Parathion- methyl, Phorate, Pirimifos-methyl, Fenitrothion Chlorpyrifos-methyl, Phosalone, buprofezin, diazinon. Dimethoate, ethion, methidation, pen-dimeyhalin, permethrin, phosmet, thiamethoxam	30	30	40
ЦЈЗ Велес	Atrazine, cypermethrine, Parathion, chlorpyrifophose diazinone	10	20	10
ЦЈЗ Битола	Diazinon, fenitrothion, malathion, parathion, pirimifos methyl, atrazine, dimethoete	10	20	10
ЦЈЗ Куманово	Linden, вкупен DDT	12	20	10

Анализа на микотоксини

Табела 2 Дистрибуција на примероци за анализа на микотоксини

I квартал	ЦЈЗ Скопје	ЦЈЗ Куманово	ЦЈЗ Битола	ЦЈЗ Велес	ИЈЗ
Жита, брашно и нивни производи	10	10	5	7	20
Кикирики и слични производи	10	10	5	3	20
Суво овошје	10	10	5	5	20
Кафе, какао, чај, зачини	10	10	5	5	20
Млеко	10				
вкупно	50	40	40	40	80

Табела бр. 3 Преглед на примероци со наод на микотоксини над МДК

Вид производ		Утврдена вредност µg/kg	Гранична вредност µg/kg
Пченка за пуканки (рефус)	Вкупни афлатоксини	19	10
Пченица (рефус)	Вкупни афлатоксини	14	4
Печен наут (рефус)	Вкупни афлатоксини	7	4
Р'жано брашно	Вкупни афлатоксини	9,5	4
Индиски чај	охратоксин	9,6*	
Чај од нане	охратоксин	7,7*	
Кикирики	Вкупни афлатоксини	16,6	4
Кикирики	Вкупни афлатоксини	17,2	4

*Не е утврдена за тој вид производ

Во Институтот за јавно здравје се детектирани вкупни афлатоксини над МДК во два примероци од кикирики, додека во ЦЈЗ Битола се детектирани примероци со резидуи над МДК и тоа пченка за пуканки, пченица, печен наут, и р'жано брашно. Стручните лица од ИЈЗ и ЦЈЗ Битола ги информирале операторите со храна и Агенцијата за храна и ветеринарство за позитивните наоди.

ЦЈЗ Скопје извршиле тестирање на 10 мостри млеко за афлатоксин М1 и при тоа во сите 10 мостри е утврдена содржина на афлатоксин М1 под граничната вредност 50 µg/l. ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Битола извршиле тестирања и за присуство на охратоксин во кафе и не се најдени резидуи над МДК.

Сите податоци од тестирање на пестициди и микотоксини се собираат во единствена база на податоци во ИЈЗ, кои понатаму ќе бидат искористени за проценка на дневниот внес на афлатоксини.

Заклучоци и препораки

1. Лабораториското тестирање на резидуи на пестициди во производи од растително потекло покажа дека треба да се развиваат методите за испитување на мулти резидуи на пестициди, затоа што лабораториските тестирања се строго специфични за одредена хемиска супстанца.
2. Лабораториското тестирање на микотоксини покажа дека овие контаминенти треба да продолжиме да ги следиме, методите за тестирање да се акредитираат и да се изгради солидна дата база на податоци од кои ќе можеме да развиваме посебни препораки до населението, но и до операторите со храна за правилно постапување со храната.
3. Оваа активност треба да продолжи и во текот на идната година за да изградиме солидна датабаза за контаминети и врз основа на податоците за дневниот внес да ја одредиме експозицијата на контаминенти.

Епидемиолошка дејност

III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

Епидемиолошката дејност во Република Македонија се спроведува врз основа на Законот за јавно здравје, Законот за здравствена заштита, Законот за заштита на населението од заразни болести и подзаконски акти од оваа област, како и врз основа на Програмите од оваа област кои ги донесува Владата на Република Македонија на годишно ниво.

Во 2015 година, преку Секторот за контрола и превенција на заразни болести во соработка со Центарот за референтни лаборатории при Институтот за јавно здравје, како и епидемиолошките и микробиолошки служби во Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици, епидемиолошката дејност ги спроведуваше, согласно Националната годишна Програма за јавно здравје, зацртаните мерки и активности:

- ◆ Следење, проучување, анализа и евалуација на епидемиолошката состојба, справување со зголемен број на заболени од заразни заболувања и епидемии на одделни подрачја и на републиката во целост, преку: прибирање, обработка и анализа на пријави за заразни болести и за микробиолошки докажани причинители на заразни болести; изработка и анализа на епидемиолошки анкети; теренски епидемиолошки увиди; информации за состојбите на терен со препораки на мерки и активности за спречување и сузбивање на заразните заболувања; и вршење на контрола над нивното спроведување.
- ◆ Изготвување на седмодневни извештаи, месечни билтени со епидемиолошки коментар, периодични и годишни извештаи и информации, извештаи и анализи на состојбата и движењето на заразните заболувања и преземените мерки за нивно спречување и сузбивање.
- ◆ Изготвување на предлог национална Програма за јавно здравје на Република македонија, други програми од интерес, оперативни планови, протоколи и упатства за спречување и сузбивање на заразните заболувања.
- ◆ Изготвување на оперативни планови при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемија, со противепидемиски мерки и активности за целата здравствена дејност и контрола над нивното спроведување.
- ◆ Спроведување на мерки и активности за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции и контрола над спроведување на истите;
- ◆ Спроведување на профилактичка и по епидемиолошки индикации дезинфекција, дезинсекција и дератизација, како и контрола на нивната ефикасност;
- ◆ Изготвување на годишна предлог Програма за имунизација на населението и следење на нејзиното извршување и остварениот опфат, укажување на стручно-методолошка помош при изготвување на годишните оперативните планови, организација, изведување, следење, како и евалуација на задолжителната имунизација и изготвување на шестмесечни и годишни извештаи на национално ниво.
- ◆ Учество во работата на стручните тела при Министерството за здравство од областа на превенцијата, спречување и сузбивање на заразните болести и имунизацијата (Комисијата за заразни болести, Комисија за грип, Комисија за ИХИ, Комисија за антимикробна резистенција, Комитетот за имунизација и др.).

A. ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Во 2015 година, епидемиолошките служби во соработка со микробиолошките служби при Центрите за јавно здравје (ЦЈЗ) и нивните подрачни единици (ПЕ), ги остваруваа

предвидените активности и мерки од епидемиолошката дејност, согласно Националната годишна Програма за јавно здравје, со зацртаната динамика и рокови за остварување. Мерките и активностите се однесуваа на:

1. Следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација;
 2. Изготвување на оперативни планови со противепидемиски мерки и активности при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемија, учество во нивното реализирање и стручно раководење со здравствената дејност во нивното спроведување на подрачјето кое го покриваат;
 3. Континуирано следење на спроведувањето на задолжителна имунизација од страна на регионалниот координатор за имунизација, преку теренски увиди во сите вакцинални пунктови и пружање на стручно методолошка помош од областа на имунизација (ладен ланец, температурен мониторинг, евиденции и извештаи, апликација на вакцините согласно на календарот на имунизација);
 4. Активности за одржување на постигнатите резултати кај вакцино-превентабилните заболувања, во смисла на нивно ставање под контрола, елиминација и ерадикација (пр. детска парализа, морбили, рубеола, тетанус);
 5. Спроведување на задолжителна имунизација по епидемиолошки индикации;
 6. Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија;
 7. Епидемиолошко следење и контрола на природно жаришните инфекции;
 8. Активности за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции;
 9. Спроведување дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД), согласно законските прописи - по профилатички и епидемиолошки индикации, на своето подрачје и покривање на други подрачја каде оваа дејност не е развиена;
 10. Здравствено-воспитна дејност од областа на епидемиологијата, во врска со спречување и сузбивање на заразните болести, како и важноста и бенефитот од имунизацијата, со цел одржување на опфатот на имунизација над 95%, со посебен акцент кон мали сипаници и рубеола, полиомиелит и нововедените вакцини, во училишта, општини и слично - преку организирани предавања, преку средствата за јавно информирање, а врз основа на доставен работен план.
1. Со цел следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други вонредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација, во текот на 2015 година во Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици беа преземени и спроведени следните мерки и активности (табеларен преглед на коментираниите мерки и активности е даден во Табела 1. во Прилог на Извештајот):
- Прибрани, евидентирани во Книга за евиденција на заразни заболувања, обработени и анализирани се 20.255 индивидуални пријавни картички за заразни заболувања (вклучително и пријави за туберкулоза, ХИВ/СИДА, АФП и хронични носителства на хепатитис Б и Ц) и 6.641 групна пријава за грип. Изготвени се 1.175 епидемиолошки анкети за пријавени заразни заболувања. Евидентирани и обработени се 4.783 пријави за микробиолошки изолати или на друг начин докажани причинители на заразни заболувања.
 - Врз основа на добиените сознанија при обработка на пријавите за заразни

заболувања, направени се 1.178 теренски увиди за инструктажа, односно за отстранување на пропустите при пријавувањето и евидентирањето на заразните заболувања, за што се изготвени 576 информации.

- Изготвени се 372 месечни Билтени со епидемиолошки коментар, за движењето на заразните заболувања на подрачјето на сите ЦЈЗ и нивните ПЕ.
- Изготвени се 62 годишни табеларни извештаи за заразните заболувања во 2014 година, за секоја од подрачните единици - според две епидемиолошки компоненти: по пол, возраст на заболениите и исход на заболувањето, како и по месеци и исход на заболувањето. Извештаите се доставени до Институтот за јавно здравје.
- Изработен е 31 годишен Извештај за движењето на заразните заболувања во 2014 година со епидемиолошки коментар, за територијата на сите извештајни единици (ЦЈЗ/ПЕ) поодделно, кои се доставени до Институтот за јавно здравје.
- Од страна на ЦЈЗ/ПЕ изготвени се 124 квартални извештаи за реализација на Националната програма за јавно здравје на Р. Македонија.

2. Во врска со изготвување на оперативни планови со противепидемиски мерки и активности при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемии, учество во нивната реализација и стручно раководење со здравствената дејност во нивното спроведување, епидемиолошките служби при ЦЈЗ/ПЕ ги оствариле следниве активности:

- Извршени се 164 теренски епидемиолошки истражувања при појава на зголемен број на заболувања или епидемија на заразна болест, а за состојбите на теренот и превземените мерки биле изготвени 120 информации и извештаи и доставени до надлежните институции.
 - Изготвени биле 7 Оперативни Планови за сузбивање на епидемии, 9 Пријави и 13 Одјави на епидемии (4 епидемии кои биле прјавени и течеле во 2014, одјавени се во 2015), кои заедно со Информации за тековната состојба се доставени до ИЈЗ. Притоа, прибрани се податоци и направени се 249 епидемиолошки анкети при зголемен број на заболени/ епидемии.
 - Со цел следење на бацилоносителството врз основа на законските прописи, со здравствени прегледи и лабораториски испитувања на лица кои прележале цревен тифус, паратифус, бациларна дизентерија, салмонелози, како и лица сомнителни на бацилоносителство, биле опфатени 842 лица. Притоа, направени се 213 епидемиолошки анкети.
 - Земен е материјал и направени се 296 лабораториски испитувања за идентификација на причинителот на заболувањето во случај на појава на зголемен број на заболени од ентероколити.
 - Земени се материјали за лабораториска дијагностика и диференцијална дијагноза на типот на вирусниот хепатит, при што се направени 435 серолошки тестови, како и епидемиолошки испитувања и анкетирање за секој случај на вирусен хепатит.
 - Направени се 62 епидемиолошки увиди за спречување и сузбивање на алиментарните токсиинфекции и салмонелозите во објектите каде се произведува, складира, подготвува и дистрибуира храна. При увидите, за микробиолошки испитувања земени биле 352 мостри, брисеви од работни површини, предмети и брисеви од вработените лица во објектите.
- ♦ Во врска со спроведувањето на АЛЕРТ-систем (Систем за рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор) и во 2015 година АЛЕРТ системот продолжува да функционира на територијата на целата држава, како законски регулиран систем. Во таа смисла:

- ЦЈЗ/ПЕ прибираа неделни извештаи од ПЗЗ (матични лекари) на нивната територија, кои беа внесувани во посебен софтвер за статистичка обработка и анализа на податоците и изготвиле 1.643 збирни неделни извештаи.
 - Епидемиолошките служби при ЦЈЗ/ПЕ вршеле епидемиолошки надзор на терен за пријавувањето преку АЛЕРТ системот, по пат на 725 теренски увиди, при што е давана стручна помош на здравствените работници од ПЗЗ за работа со софтверот, пополнување и испраќање на извештаи.
 - Извршени се 63 теренски увиди при појава на алерт од одреден синдром, со цел откривање на причините за алерт-от и превземање на мерки за спречување и сузбивање на заболувањата. За извршените увиди и превземените мерки изготвени се соодветни извештаи.
- ◆ За следење на грипот и другите вирусни респираторни заболувања:
- ЦЈЗ/ПЕ рутински направиле 197 теренски епидемиолошки увиди со цел надзор над состојбата со грип на својата територија, особено при зголемен број на заболени од заболувања слични на грип.
 - Притоа се земени 74 материјали за лабораториско испитување, кои се доставени во вирусолошката лабораторија на ИЈЗ.
 - Направени се 25 информации за состојбите на терен при појава на зголемен број на заболени од грип, со препорачани и преземени мерки.
- 3. Континуирано следење на спроведување на задолжителна имунизација од страна на координаторите на имунизација, преку квартални теренски увиди во сите вакцинални пунктови на подрачјето на ЦЈЗ и пружање на стручно-методолошка помош од областа на имунизацијата**
- ЦЈЗ/ПЕ во соработка со превентивните служби при Здравствените домови учествувале во изготвување на 31 годишни оперативни планови за спроведување на задолжителна вакцинација на нивната територија.
 - Направени се 113 епидемиолошки анкети и по потреба увид во вакциналниот статус во картотеката за вакцинација на сите заболени од заболувањата против кои се спроведува задолжителна вакцинација, како и микробиолошко испитување за конфирмација на ВП заболување.
 - За контрола и евалуација на спроведувањето на задолжителната вакцинација, водење на евиденција и документација, извршени се 319 теренски увиди од страна на епидемиолошките служби, во сите пунктови за спроведување на вакцинација на нивна територија (освен ЦЈЗ Битола која нема направено увиди), а за најдената состојба при увидите изготвени се информации.
 - Со цел контрола над спроведувањето на задолжителната вакцинација, со посебен акцент на ХПВ вакцинацијата како посебен проблем и во 2015 година, направени се целни 196 теренски увиди при што е пружана стручна помош на здравствените работници кои вакцинираат на терен, од разни аспекти (одржување на ладен ланец, мониторинг картички, апликација на вакцини, евиденција на спроведената вакцинација и изготвување на извештаи).
 - ЦЈЗ/ПЕ учествувале во изготвување на 124 тримесечни, 62 шестомесечни и 31 годишен табеларен извештај за опфатот со поедини вакцини, како и 31 годишен извештај за спроведена имунизација и опфат, со епидемиолошки коментар и заклучок. Извештаите се доставени до Институтот за јавно здравје.
- ◆ Активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детската парализа
- Врз основа на препораките на СЗО, како и *Планот за акција со цел одржување на стабилусот земја ослободена од полиомиелит*, ЦЈЗ/ПЕ вршат контрола над пријавувањето на АФП, контрола на редовноста и комплетноста на АФП извештаите

од здравствените установи на нивна територија, преку направени 515 теренски увиди во текот на годината.

- Епидемиолошките служби на ЦЈЗ/ПЕ прибрале и обработиле 886 неделни извештаи за АФП случаи од здравствените установи на својата територија и доставиле збирен неделен извештај до ИЈЗ за 53 недели.
 - Направени се 10 теренски епидемиолошки истражувања за регистрирани 2 случаи на АФП, со цел изработка на епидемиолошка анкета и проверка на вакциналниот статус на заболениот и контактите, проверка на опфатот со вакцина против детска парализа на подрачјето каде живее заболениот. За најдената состојба, известени се ИЈЗ и МЗ, по пат на пишани информации.
 - Од блиските контакти на АФП-случаи (4), кои се всушност деца на возраст до 15 години, земен е по еден материјал (фецес) за вирусолошко испитување, кои се транспортирани до вирусолошката лабораторија на ИЈЗ, според однапред пропишани услови и критериуми.
- ◆ Активности за елиминација на мали сипаници и рубеола во Македонија
- ЦЈЗ/ПЕ извршиле 202 теренски увиди за надзор над спроведувањето на имунизација против мали сипаници и рубеола, водењето на соодветна медицинска евиденција и документација за извршената имунизација.
 - Изготвени се 114 информации за најдената фактичка состојба при направените увиди, со предлог мерки за отстранување на утврдените недостатоци и зголемување на опфатот.
 - Од случаите со клиничка слика компатибилна на мали сипаници и рубеола - 5 случаи во 2015 година, земени се материјали за лабораториска потврда на заболувањето и изготвени се епидемиолошки анкети.
 - ЦЈЗ/ПЕ изработиле 2 информации за теренски увид при појава на случај на мали сипаници (ЦЈЗ Скопје) и рубеола (ПЕ Струга), кои ги доставиле до надлежните институции (ИЈЗ РМ и МЗ).

ЦЈЗ/ПЕ, спроведените активности ги усогласуваат со *Програмаа за елиминација на мали сипаници, рубеола и превенција на конгенијална рубеола инфекција во Република Македонија, 2010-2015 година*, која е во фаза на имплементација.

- ◆ Активности за елиминација на тетанусот кај новороденчињата
- Направени се 82 епидемиолошки увиди за контрола на вакциналниот статус во однос на Те-Ал вакцина, кај женската популација на 18 годишна возраст (завршната година на средното училиште).
 - Дополнителни 81 теренски увиди се направени на гинеколошко-акушерските одделенија со цел контрола и утврдување на вакциналниот статус за Те-Ал вакцина кај бремени и жени родилки.
 - По направените увиди во здравствените установи/вакцинални пунктови и гинеколошко-акушерските одделенија, изготвени се 30 информации за најдените состојби во однос на вакцинацијата со Те вакцина, како и препорачаните мерки.

4. Активности за спречување на тропски, карантински и паразитарни заболувања

- ◆ Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на колера
- Под здравствен надзор се ставени 1.242 лица - повратници од земји во кои се регистрираат овие заболувања во ендемска или епидемиска форма, согласно списокот на земјите кој го доставува Министерството за здравство (Листа на СЗО, МЗП).

- Земени биле 10 материјали од сомнителни случаи на патници-повратници од ацилак, за дефинитивна лабораториско - микробиолошка дијагноза.
- Направени се 32 санитарни и хигиенско-епидемиолошки увиди, со цел контрола на водоснабдувањето, диспозицијата на цврсти и течни отпадни материји како и хигиената во околината во оние ЦЈЗ/ ПЕ на чија територија постојат гранични премини (Гевгелија, Куманово) и изработени се информации за најдената состојба и површините опфатени со дезинфекција (бегалци, мигранти, лица со привремен престој).
- ♦ Одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија
 - Согласно препораките на СЗО (Меѓународни патувања и здравје - ИТН) и законските прописи, на 697 лица кои патувале или се враќале од земји каде постои ендемија на маларија дадена им е хемиопрофилактика со упатство за користење, а согласно препораките на производителот на хемиотарапевтикот и упатствата изготвени од ИЈЗ (превземени од ИТН).
 - Од страна на ДСЗИ во соработка со ЦЈЗ/ПЕ, под здравствен надзор се ставени вкупно 684 лица кои пристигнале од земји каде ја има оваа болест (вратени од ацилак), на кои им е направено лабораториско-паразитолошко испитување за маларија (земена крв за периферна размаска и густа капка).
 - Во 2015 година регистрирани се 4 импортирани случаи на маларија, направени се 4 епидемиолошки увид и изготвени се епидемиолошки анкети и информација, во врска со појава на сомнение/заболување од маларија.

5. Епидемиолошко следење и контрола на природно-жаришните инфекции

- ♦ Со цел проучување на патиштата, спречување и сузбивање на зоонозите и вектор-преносливите заболувања, во 2015 година е спроведена 61 активност во смисла на пријави на случаи на зоонози/ВПБ (туларемија, бруцелоза, Кју треска, лептоспироза, лајшманијаза, ехинококоза, токсоплазмоза, Лајмска болест), теренски увиди и извидување во засегнатите подрачја, како и изготвување на информации со предлог на противепидемски мерки за сузбивање на заболувањата/ спречување на појава на епидемија.
- ♦ Направени се и 41 теренски епидемиолошки увиди при појава на ретки, непознати или досега нерегистрирани болести (западно нилска треска, туларемија) и изготвени исто толку информации, кои се доставени до надлежните институции.

Активностите на ЦЈЗ/ПЕ за контрола на бруцелозата и превземените мерки и активности за превенција од ова заболување согласно Програмата за спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај луѓето во Република Македонија во 2015 година, претставени се во изготвениот годишен Извештај за реализација на споменатата Програма за 2015 година, доставен до МЗ.

6. Активности за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции

Активностите и мерките за спречување и сузбивање на ИХИ се спроведуваат согласно Правилникот за поблиските критериуми за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции (Сл. Весник на РМ бр. 25 од 02.2008).

- ♦ Епидемиолошките служби ЦЈЗ/ПЕ направиле 1.076 контролни епидемиолошки увид за контрола на ИХИ во здравствените установи на својата територија, за што се изготвени 774 информации.
- ♦ При овие увиди биле земени вкупно 6.750 материјали за микробиолошки анализи

(брисеви од стерилен материјал, работни површини, стерилност на воздух и др.), кои биле обработени во микробиолошките лаборатории на ЦЈЗ/ПЕ, а резултатите доставени до здравствените установи.

- ◆ Епидемиолошките служби на ЦЈЗ/ПЕ изготвиле 124 квартални и 31 годишен извештај со епидемиолошки коментар и истите ги доставиле до Институтот за јавно Здравје и другите надлежни институции.
- ◆ ЦЈЗ/ПЕ во соработка со здравствените установи (општи, клинички болници и други), во 2015 година изготвиле 31 оперативна програма и планови за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во 2016 година.

7. Спроведување на задолжителна имунизација по епидемиолошки индикации

- ◆ Согласно важечката законска регулатива (Закон, Правилник), како и годишната Програма за имунопрофилактика и хемиопрофилактика, 2015, ЦЈЗ/ПЕ извршиле вакцинација и хемиопрофилактика по епидемиолошки индикации на 14.159 лица, припадници на определени групи или поединци во ризик.

8. Спроведување на дезинфекција, дезинсекција и дератизација, согласно законските прописи - профилактички и по епидемиолошки индикации

- ◆ Согласно важечката законска регулатива, ЦЈЗ/ПЕ спроведуваат активности за дезинфекција, дезинсекција и дератизација - профилактички и по епидемиолошки индикации, на своето подрачје и на подрачјето на оние општини каде оваа дејност не е развиена. За таа цел во 2015 година, спроведени се следните ДДД активности како профилактички:
 - **дезинфекција** на 2.112.649м² површина (32.898 излегувања на терен),
 - **дезинсекција** на 175.955.164м² површина (5.205 активности)
 - **дератизација** на 25.438.780м² површина (поставени 227.465 мамци).
- ◆ **По епидемиолошки индикации**, ДДД службите на ЦЈЗ/ПЕ спровеле 1.581 активности на терен и извршиле *дезинфекција* на 2.073.799м² површина, *дезинсекција* на површина од 6.035.930м² (преку 122 активности) и *дератизација* на површина од 46.170м² при што поставиле вкупно 3.687 мамци.
- ◆ ЦЈЗ/ПЕ во 2015 година извршиле 300 контроли за ефикасноста на спроведената ДДД, при што за таа цел биле земени 93 контролни брисеви.

9. Здравствено-воспитна дејност од областа на епидемиологијата, во врска со спречување и сузбивање на заразните болести и важноста и бенефитот од имунизацијата

- ◆ Во врска со спречување и сузбивање на заразните болести и активности во областа на спроведување на имунизација, епидемиолошката дејност при ЦЈЗ/ПЕ, здравствено-воспитната активност во 2015 година ја оствариле преку 9.543 активности на ова поле, во смисла на изготвување на соодветни предавања, информативни печатени материјали (текстови, лифлети, флаери), наменети за колективни установи - училишта, градинки, единици на локална самоуправа и др. и советувања за поединци.
- ◆ Користени се и средства за јавно информирање (пишани, електронски и гледани медиуми), при што се остварени вкупно 303 активности: давани се информации, совети и препораки во врска со превенција од заразни болести и имунизацијата преку настапи во јавните медиуми – емисии, написи, статии, како и преку постоечките web-страни на одделни ЦЈЗ/ПЕ кои функционираат.

Б. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Секторот за контрола и превенција на заразни болести при ИЈЗРМ, согласно Националната годишна Програма за јавно здравје, во текот на 2015 година ја координираше работата на ЦЈЗ/ПЕ и ги спроведе следните задачи и активности:

1. Следење на заразните болести преку собирање, обработка и анализа на пријавите за заразни заболувања и пријави за микробиолошки изолати;
2. Откривање и проучување на патиштата на ширењето на заразните заболувања и контрола на мерките за нивно спречување и сузбивање;
3. Рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ - систем);
4. Мониторинг, спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции;
5. Организација, контрола и евалуација на вакцинацијата, со цел контрола, елиминација и ерадикација на вакцино-превентабилните заболувања;
6. Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија;
7. Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања;
8. Здравствено-воспитна и едукативна дејност;
9. Мониторинг и контрола на спроведени активности од страна на ЦЈЗ, стручно-методолошка помош.

1. Собирање, обработка и анализа на пријавите за заразни заболувања

- ◆ Прибрани, евидентирани во софтвер за евиденција на заразни заболувања и анализирани се 19.986 индивидуални пријавни картички за заразни заболувања и 1.023 групни пријави за грип. Обработени се 238 пристигнати епидемиолошки анкети за пријавени заразни заболувања. Евидентирани и обработени се 4.825 пријави за микробиолошки изолати или на друг начин докажани причинители на заразни заболувања.
- ◆ Направени се 40 епидемиолошки увиди и изготвени исто толку информации за состојбите поврзани со пријавување и евиденција на заразни болести /докажани причинители на заразни болести, согласно законски регулираната обврска за сите доктори/микробиолози, дадена е стручна помош и препораки.
- ◆ Изготвени се 48 табеларни седмодневни извештаи за движењето на заразните заболувања во републиката, по ЦЈЗ/ ПЕ и доставени до Министерството за здравство, Комисијата за заразни болести при Министерството, Државниот санитарен и здравствен инспекторат, ЦЈЗ/ПЕ, Националниот координатор за заразни болести при Министерството за здравство и др. надлежни институции. Изготвени се и 33 седмодневни табеларни извештаи за состојбата со грип во Р. Македонија и доставени се до надлежните органи;
- ◆ Изготвени се 12 месечни Билтени со епидемиолошки коментар кои се доставени до сите надлежни институции, цитирани погоре.
- ◆ Изготвен е годишен табеларен извештај за движењето на акутните заразни заболувања - по ЦЈЗ/ПЕ, по пол и возраст на заболелите и исход на заболувањето, по месец на јавувањето и по исход - за 2014 година, како и наративен годишен извештај за движењето на заразни болести во 2014 во Македонија, со епидемиолошки коментар

и анализа на десетгодишниот претходен период. Сите документи се доставени до надлежните институции.

- ◆ Врз основ на кварталните и годишните извештаи за спроведени активности согласно Националната програма за јавно здравје, доставени од страна на ЦЈЗ/ПЕ, обработените информации и теренските епидемиолошките увиди, ИЈЗ изготви 4 збирни квартални извештаи за 2015 – за активностите на ЦЈЗ/ПЕ и активностите кои ги спроведе ИЈЗ, како и еден наративен годишен Извештај за реализација на Националната програма за јавно здравје за 2014 година. Сите извештаи се доставени до МЗ во предвидените рокови.
 - ◆ Изготвен е предлог Национална Програма за јавно здравје во Република Македонија за 2016 година (епидемиолошки дел) и истата е доставена до Министерството за здравство на Република Македонија на крај на октомври.
2. Откривање и проучување на патиштата на ширењето на заразните заболувања и контрола на мерките за нивно спречување и сузбивање
- ◆ Извршени се 8 теренски епидемиолошки истражувања при регистриран епидемиолошки настан (епидемија на туларемија, поплави, увиди на КИБФС), а за состојбите на теренот и превземените мерки изготвени се 8 информации кои се доставени до надлежните институции.
 - ◆ Добиените 9 Пријави и 13 Одјави за епидемии на заразна болест од ЦЈЗ/ПЕ се внесени во дата база и се анализирани, врз база на што е изработен и извештај, во рамките на годишниот извештај за заразни болести во РМ.
 - ◆ Во текот на 2015, на територијата на Република Македонија регистрирани се 9 епидемии на заразни заболувања, од кои 4 се епидемии на алиментарна токсоинфекција, по две се салмонелоза и туларемија и една е епидемија на хепатитис А. Епидемиите се регистрирани по следниот редослед:

Епидемии во *џрујайѝа* на цревни заразни заболувања

- Во тек на 2015 година, пријавени се 4 епидемии како *Toxoinfectio alimentaris* со вкупно 35 заболени лица од кои 6 биле хоспитализирани. Причинителот е докажан во две од четирите епидемии, во двата случаи се работи за *Staphylococcus aureus*. Епидемиите се регистрирани на териториите на ЦЈЗ Скопје (две), по една е пријавена од ПЕ Гевгелија и ПЕ Гостивар.
- Пријавени се две епидемии предизвикана од *Salmonella enteritidis* (ЦЈЗ Охрид и ПЕ Струга) во кои се регистрирани 55 заболени, од кои 22 хоспитализирани лица.
- ЦЈЗ Кочани пријави епидемија предизвикана од *Hepatitis A* вирусот во која заболеле 9 лица од кои 8 биле хоспитализирани.

Епидемии од *ѝуларемија* на зоонози

- Во 2015 година пријавени се 2 епидемии на *ѝуларемија* со вкупно 28 заболени лица, од кои 7 биле хоспитализирани. Епидемии пријавија ЦЈЗ Скопје (14 заболени, 7 хоспитализирани) и ЦЈЗ Велес (на територија на општина Лозово, ПЕ Свети Николе) со 14 заболени, без хоспитализирани. Уште 6 лица (по 3 од Куманово и Скопје) пријавени се вон епидемиите.
- ◆ Во текот на епидемиите на туларемија, од страна на ИЈЗ беа земени и анализирани 14 материјали, со цел идентификација на причинителот.
- ◆ ИЈЗ изготви Оперативен План со против-епидемиски мерки и активности за епидемиите на туларемија пријавени од ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Велес.
- ◆ Со цел континуирано следење и информираност во врска со заразните заболувања во светот и соседството, како и епидемиолошки проучувања и препорачување мерки при појава на случаи на вакцино-превентабилни, зоонози, природно-огнишни и други

заболувања во Р. Македонија, беа направени 24 информации за состојби од интерес, во кои се давани препораки и предлог мерки.

- ◆ За проучување на патиштата на ширење и сузбивање на вакцино-превентабилни заболувања, зоонози и природноогнишни инфекции беа направени 3 теренски увиди (на КИБФС по пријава на случај со тетанус, во ЦЈЗ Битола по пријавен случај на рубеола и во ЦЈЗ Струмица по пријавен случај на мали сипаници со цел увид и стручно-методолошка помош по што случаите беа отфрлени).
- 3. Системот за рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ-систем) во 2015 година продолжи да функционира на територијата на целата држава, согласно измените во законската регулатива (Закон за изменување и дојолнување на законот за заштитата на населението од заразни болести, Сл. Весник на Р.М. бр.99 од 05.08.2009 година) како законски регулиран систем.**
- ◆ Притоа, во 2015 се вршеше прибирање на збирни неделни извештаи од ЦЈЗ и ПЕ (вкупно 1.643), нивна статистичка обработка и анализа и изготвување на збирни неделни алерт извештаи за целата република (52).
 - ◆ Врз база на прибраните и сумирани информации во 2015 година ИЈЗ изготви и 12 месечни, 4 тримесечни и еден полугодишен збирен алерт извештај за РМ, кои се испратени назад до ЦЈЗ/ПЕ, здравствените установи кои се вклучени во споведување на активностите, како и до Министерството за здравство.
 - ◆ За функционирањето на АЛЕРТ системот во Македонија, направен е Годишен извештај за 2014 година со епидемиолошки коментар за сите активности и преземени мерки, кој е доставен до МЗ и другите надлежни институции.
 - ◆ Визуелизација на сите изготвени документи и извештаи, на неделно ниво, месечно, квартално, полугодишно и годишно ниво (61 информации/извештаи), се врши преку интернет страната www.alert.mk.

4. Спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции

- ◆ ИЈЗ во 2015 година, изврши 8 теренски контроли и епидемиолошки увиди во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ, во врска со спроведувањето на мерките и активностите за реализација на оваа задача и даде стручно-методолошка помош. За увидите се изготвени 8 информации.
- ◆ За превземените мерки и активностите за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во смисла на реализација на предвидените активности на ова поле во рамките на Националната Програма за јавно здравје, стручните служби на ИЈЗ изготвија 4 тримесечни и Годишен извештај за контрола на ИХИ во РМ, со епидемиолошки коментар.

5. Организација, контрола и евалуација на вакцинацијата со цел контрола, елиминација и ерадикација на вакцино-превентабилните заболувања

- ◆ Извршени се 4 теренски епидемиолошки увиди (ЦЈЗ Велес, ПЕ Кавадарци, ПЕ Гостивар, ЦЈЗ Охрид) за контрола на спроведување на имунизацијата и водење евиденција и документација во ЦЈЗ/ПЕ.
Укажана беше стручно-методолошка помош, а изготвени се 4 информации за најдената состојба препорачаните мерки. Исто така, во текот на 2015 година ИЈЗ изготви две информации за несакани ефекти по имунизација.
- ◆ Од страна на Секторот за превенција и контрола на заразни заболувања, изготвени се полугодишен и годишен табеларен извештај за спроведената вакцинација, како и еден годишен извештај со епидемиолошки коментар, за опфатот со задолжителна имунизација за 2014 година, со констатации, заклучоци и предлог мерки за подобрување на состојбата.

- ◆ Изготвена е Предлог Програма за имунопрофилактика и хемиопрофилактика на населението против определени заразни болести во Р. Македонија за 2016 година и согласно предвидениот рок, на крајот на октомври доставена до МЗ.
- ◆ Во врска со *активностите за ерадикација на детска парализа*
 - во текот на 2015 година редовно се прибирани и сумирани “Неделните извештаи за активен надзор на АФП”. Обработени се 884 вакви извештаи добиени од ЦЈЗ и нивните ПЕ, Клиниката за детски болести и Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби, а сумарните неделни извештаи (52) се доставени до Министерството за здравство.
 - Истовремено, по електронски пат сите 52 седмодневни извештаи (формулари на англиски јазик) се доставени и до Канцеларијата на СЗО во Скопје, како и до Канцеларијата на СЗО за Европа во Копенхаген, согласно востановена рутинска процедура.
 - Регистрирани се 2 случаи на акутна флекцидна парализа, двата со уреден вакцинален статус. Согласно Планот за акција за одржување на статусот “ослободен од полио” на РМ, случаите се пријавени до СЗО- Копенхаген и МЗ како случаи на АФП. Направена е контрола на вакциналниот статус на сите деца до 14-годишна возраст во местата на живеење на пријавените случаи, изготвени се информации за состојбата и предложени се мерки и активности, согласно ситуацијата.
 - Направени се 2 увиди на Клиниката за детски болести при што се изготвени епидемиолошки анкети за пријавените случаи, проверен е вакцинален статус и земен материјал за вирусолошка дијагностика.
 - Од двата случаи испратени се по два материјала за вирусолошко испитување во референтната ентеровирусна лабораторија во Софија, Бугарија, како и 4 материјали од 4 блиски контакти на АФП-случаите (вкупно 8). Сите добиени резултати од пријавените АФП случаи и нивни контакти се негативни на полио вирусот и на останати ентеровируси.
 - Пријавените АФП случаи се класифицирани во 2015, подготвени се извештаи за класификација и конечна дијагноза и како рутински репорти се проследени до Министерството за здравство, до Канцеларијата на СЗО во Скопје, како и до СЗО во Копенхаген.
 - Подготвени се 12 месечни, 4 тримесечни и еден Годишен извештај за спроведувањето на надзорот над АФП/полиомиелит во земјата и остварувањето на индикаторите за успешен надзор во 2014 година.
- ◆ Во врска со активностите за *елиминација на автотоничните мали сипаници и рубеола во државата*
 - Направени се 6 теренски увиди, со цел координација и давање стручно-методолошка помош за имплементација на активностите од усвоениот од МЗ - Акционен План за елиминација на мали сипаници и рубеола и превенција на КРИ, 2010-2015 за што се изготвени и информации.
 - Одржани се 5 регионални семинари на кои здравствените работници се запознаени со состојбата со ова заболување кај нас и во светот како и со Програмата за елиминација на автохтони морбили и рубеола и превенција на конгенитална рубеола синдром и активностите за нејзина имплементација.
 - Изработени се 12 месечни извештаи за бројот на заболени од мали сипаници, со сите информации за вакцинален статус, лабораториска потврда и исход на заболувањето, кои се доставени до Министерство за здравство, СЗО Канцеларија Скопје и СЗО Регионална канцеларија за Европа-Копенхаген.
 - Исто толку месечни извештаи (12) се направени и за сите пријавени случаи на рубеола во Македонија, кои се испратени до надлежните институции.

- Секоја пријава за мали сипаници и/или рубеола со задолжителна епидемиолошка анкета (4) направена од ЦЈЗ/ПЕ е обработена и внесена во посебна база. Во соработка со ЦЈЗ/ПЕ, обезбеден е материјал за лабораториска анализа на регистрираниот (1) случај на мали сипаници.
 - Во вирусолошката лабораторија на ИЈЗ направени се вкупно 1.032 тестови за рубеола.
 - ◆ *Активностии за спречување на појавата на неонатален тетанус*
 - Во текот на 2015 година, во рамките на контролата на вакцинацијата, ИЈЗ вршеше перманентен увид во однос на опфатот со Те-Ал вакцина на лица до 18 години (препорачан опфат над 95%), преку увиди и контрола во 10-те ЦЈЗ/ПЕ и преку извештаите за вакцинален опфат. Изготвувени се информации со предлог мерки за подобрување на состојбата.
 - Направен е увид на КИБФС, изготвена епидемиолошката анкета за пријавен случај на тетанус од Струмица, за што е направена информација.
 - ◆ *За спречување под контрола на заболувања против кои се спроведува задолжителна имунизација:*
 - Секторот континуирано информираше за трендовите на движење на заразните заболувања против кои се врши задолжителна имунизација кај нас, во соседните земји, Европа и во светот. Изготви 12 месечни информации за состојбата со вакцино-превентабилните заболувања во Европа и светот..
- 6. Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија**
- ◆ *Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на колера*
 - Секторот редовно го следи движењето на колерата во светот, а посебно во земјите со кои нашата земја одржува тесни економски, културни и други врски и изготви 4 информации за актуелната состојба во светот.
 - ◆ *За одржување на резултатите постигнатии со ерадикација на маларијата во Република Македонија*
 - Секторот континуирано ја следи епидемиолошката состојба во врска со маларијата како во земјата така и во светот за што изготви 12 информации и упатства за користење на хемиопротифилактички средства. Во текот на 2015 година, регистрирани се 4 случаи на импортирана маларија во земјата.
 - Беа направени 4 епидемиолошки увиди на Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби по пријава на случај на маларија, анкетирања, за кои беа изготвувани Информации. По регистрирање на случај на маларија и информација за актуелната состојба на сите инволвирани институции (ЦЈЗ/ПЕ, МЗ, ДСЗИ), ИЈЗ во 4 наврати превзеде законски предвидени мерки, направи анализа и проценка на состојбата и го извести МЗ и ДСЗИ.
 - Изготвен е Годишен извештај за состојбата со маларија во РМ, доставен до Министерството за здравство и Светската Здравствена Организација.
 - ◆ *Епидемиолошки надзор над останати тропски и карантински заболувања*
 - Во 2015 година Секторот го следеше движењето и состојбата на заболувањата со тропски, паразитарни и вирусни заболувања во светот, а особено во земјите со кои нашата земја има интензивни трговски, туристички и други врски. Изготвени беа 12 информации за овие болести, особено за оние болести кои претставуваат закана за јавното здравје од меѓународно значење (Западно-нилска треска, денга, чикунгуња, MERS-CoV инфекции).
 - Беа изготвени 2 Извештаи при регистрирани случаи на тропски и карантински заболувања во РМ (West Nile заболувања) - за секој поединечно откриен случај

на заболување, а за најдената состојба, како и за спроведувањето на прописите и превземените мерки за справување со векторската популација во секоја општина посебно периодично беше изготвуван извештај во текот на сезоната на активност на векторите.

- Беа доставувани материјали за вирусолошка дијагноза на заболени од West Nile треска/менингоенцефалити и во Вирусолошката лабораторија на ИЈЗ беа потврдени 2 случаи.

7. Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања

- Секторот за контрола и превенција на заразните болести континуирано ја следи состојбата со ова заболување во Европа и светот преку редовно следење на извештаите, билтените и информациите на СЗО, ECDC, како и неделниот Билтен Flu News Europe – 33 неделни извештаи за состојбата во Европа и светот, како и следење на официјалните web-страни на други референтни институции (CDC) и соседните земји во регионот.
- За актуелната состојба со грипот, Секторот редовно ги известува ЦЈЗ/ПЕ, надлежното МЗ, ДСЗИ, АХВ и други релевантни институции (ЦУК). За таа цел изработени се 8 посебни информации во рамките на месечниот Билтен за заразни заболувања, 33 изготвени неделни информации за состојбата со грипот во републиката и Европскиот Регион, како и 12 информации за состојбите во светот (птичји грип, сезонски грип, појава и ширење на нови поттипови на инфлуенца А).
- Во текот на 2015 година, направени се вирусолошки испитувања на 200 примероци земени за анализа на грип, како и 107 анализи за други вирусни респираторни заболувања слични на грип.

8. Здравствено-воспитна и едукативна дејност

Во врска со спречувањето и сузбивањето на заразните болести и надзор над имунизацијата, Секторот за контрола и превенција на заразни болести при ИЈЗ врши информативна и здравствено-воспитна едукативна активност. Во 2015 година, за таа цел беа изготвени и доставени до сите ЦЈЗ и ПЕ упатства и препораки за населението и за здравствените работници во врска со туларемија како и брошура со информации за лицата кои одат на аџилак, а во врска со MERS-CoV.

- ♦ Редовно е ажурирана веб страницата www.ijz.mk со информации и извештаи (грип, Билтени за состојбата со заразни болести, АЛЕРТ извештаи, бруцелоза, годишни извештаи за заразни болести, имунизација, ИХИ и ХИВ/СИДА, нови актуелни заболувања), упатства и препораки за актуелните епидемиолошки состојби со заразните болести (грип, West Nile, MERS-CoV, Ебола, полио);
- ♦ Давани се информации и изјави, правени се написи за заразни болести и нивна превенција во средствата за јавно информирање (40).

9. Мониторинг и контрола на спроведени активности од страна на ЦЈЗ, стручно-методолошка помош

- ♦ Секторот на квартално ниво правеше теренски увиди во 10-те ЦЈЗ на територијата на РМ и пружаше стручна методолошка помош за спроведување на активностите од областа на епидемиологијата (40).
- ♦ Секторот вршеше квартален мониторинг над спроведувањето на активностите од Програмата во 10-те ЦЈЗ, со цел координација и верификација на програмските активности на ЦЈЗ и нивните ПЕ, со изготвување на извештај (40) и доставување до надлежните институции.

Активност: 5.2.1.2. Откривање и проучување на патитиштата на ширењето на заразните заболувања и контрола на мерките за нивно спречување и сузбивање					Цели по тромесејца				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единична мерка/индикатор	Извршители	Динамика на извршување	1	2	3	4	ВКУПНО
					тромес	тромес	тромес	тромес	
Епидемиолошки увиди за откривање и проучување на патитиштата на ширењето на заразните заболувања при појавата на заболени или епидемии, како и преговни состојби	Стручни тимови од ИЗ ве напредат теренски епидемиолошки увиди за откривање и проучување на патитиштата на ширењето на заразните заболувања при појавата на голем број на заболени или епидемии на заразна болест, како и при одредени состојби.	Теренски увид	ИЗ, ЦЗ/ПЕ, ДСЗИ	Инцидентно, при регистриран епидемиолошки настан	4	2	1	1	8
Илустравање на информации за напредните епидемиолошки увиди при голем број на заболени или епидемии, со процената на ризикот и предлог мерки	За најдобрата состојба на провешаните мерки ќе бидат изготвени информации со епидемиолошки коментари и доставени до Министерството за здравство и до ДСЗИ.	Информации од Теренски увид	ИЗ	По напреден теренски увид	4	2	1	1	8
Обработка на Пријави и Судови на епидемија на заразна болест	Добавените пријави и Судови за епидемии на заразна болест од ЦЗ/ПЕ се внесуваат во дата база и се анализираат, врз основа на што се изработува и извештај, во рамките на годишниот извештај за заразни болести во РМ	Пријави и Судови на епидемија	ИЗ, ЦЗ	Когнитивно (дневен)	3	14	3	2	22
Земане на материјал за лабораториско тестирање/информација на приклучител при појава на епидемија на заразна болест на државата	При појавата на епидемија од страна на ИЗ не бидат земени материјали, со цел идентификација на причинителот	Материјал за лабораториско тестирање	ИЗ	до постојат епидемијата	14	0	0	0	14
Илустравање на Оперативен план при појавата на епидемија на заразна болест на целата територија (на државата/лицитиштата на граи)	Во случај на појава на епидемија на територија на целата држава и во случај на епидемија од други, ИЗ не изготви Оперативен план со интердисциплинарни мерки и активности за територија на Р. Македонија	Оперативен план	ИЗ, ЦЗ	При појава на епидемија	1	0	0	0	1
Илустравање на информирање за трандовите на движење на заразните заболувања во светот (ИЗ, зоолози, епидемиолози и други заразни заболувања кои претставуваат закана за јавното здравје), приклучани на мерки на превенција	Когнитивно следење и информирање во јавноста со заразни заболувања во светот и соседството, како и епидемиолошки проучувања и припремување мерки при појава на случаи на ваксинирани епидемии, зоолози, епидемиолози и други заболувања во Р.М.	Епидемиолошки проучувања, информации / тригери	ИЗ	Периодично	6	6	6	6	24
Теренски увиди со цел проземање на мерки за спречување и сузбивање на ваксинирани заболувања, зоолози и епидемиолози/информација	Проучување на патитиштата на ширење и сузбивање на ваксинирани заболувања, основни и природноспонтанни инфекции при појавата на епидемиолошки увиди во засолнети поддрани и тропосферни на мерки	Теренски увид и информација	ИЗ, ЦЗ	Периодично	0	1	1	1	3
Земане и тестирање на материјал за микробиолошки анализи за ваксинирани заболувања, зоолози, епидемиолози и други заразни заболувања при уникитет (по епидемиолошки индивидуали)	При појава на епидемија на заболени/ епидемија на ваксинирани заболувања, зоолози и природноспонтанни инфекции и други заразни заболувања не се земат материјал за микробиолошки анализи/тестира на заболувањето	Материјал за микробиолошки анализи	ИЗ	За време на епидемиолошки увид	0	0	0	0	0
Епидемиолошки надзор над појавата на случај, од ретки или болести кои постојат се појавуваат, случаи на нови, досега непознати/нерестиран заболувања во РМ, прику теренски посетни информации на најдобрата состојба	При појава на ретки болести, болести кои постојат се појавуваат, или непознати/нерестиран болести во РМ, не се прават теренски увиди и за најдобрата состојба не се изготвуваат информации	Теренски увиди и информации	ИЗ, ЦЗ, ДСЗИ	Инцидентно	0	1	0	0	1

Активност: 5.2.1.3. Рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ - системи)					Цели по тромесејца				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единична мерка/индикатор	Извршители	Динамика на извршување	1	2	3	4	ВКУПНО
					тромес	тромес	тромес	тромес	
Теренски епидемиолошки увиди за контрола на грипањето во АЛЕРТ системот и известување на информација за најдобрата состојба	ИЗ на врши теренски увиди во соработка со ветеринарот од ЦЗ и не постојат приклучител во АЛЕРТ системот и затоа не изготви информации	Теренски увид	ИЗ	Периодично	2	2	2	2	8
Прибирање на брзини извештај од ЦЗ/ПЕ, обработка, анализа и известување на редовни АЛЕРТ извештај за целата република	Вра содела на прибирање на брзини извештај од ЦЗ/ПЕ, не се известуваат на редовни извештај	Неделен извештај	ИЗ, ЦЗ	Неделно, до четвртиот најдобрата недела	13	13	13	13	52
Изготвување на месечен АЛЕРТ извештај	Изготвување на месечен АЛЕРТ извештај и доставување до надлежните институции - МЗ, ДСЗИ, ЦЗ/ПЕ, здравствени установи кои учествуваат во прирадањето.	Месечен извештај	ИЗ	Месечно, до 15-тиот ден следниот месец	3	3	3	3	12
Изготвување на тромесечен АЛЕРТ извештај	Изготвување на тромесечен АЛЕРТ извештај и доставување до надлежните институции - МЗ, ДСЗИ, ЦЗ/ПЕ, здравствени установи кои учествуваат во прирадањето.	Тромесечен извештај	ИЗ	Изготвување 15 дена по истовор на извештајот	1	1	1	1	4
Изготвување на шест месечен АЛЕРТ извештај	Изготвување на шест месечен извештај како поаратни информации до ЦЗ/ПЕ и ЗУ, како и до МЗ, ДСЗИ	Шестмесечен извештај	ИЗ	Полугодишно, 15 дена по истовор на шестмесечното	0	0	1	0	1
Изготвување на годишен АЛЕРТ извештај	На крајот од годината Светотот не изготви извештај за АЛЕРТ системот, со епидемиолошки коментари	Годишен извештај	ИЗ	Годишно, до 31.01.2015	1	0	0	0	1
Ставање на АЛЕРТ извештајте и др. информации на веб страна www.alerit.mk	Сите информации и податоци редовно не се внесуваат во веб страницата на алерт системот за да бидат достапни за сите заинтересирани	Информациони/ извештај	ИЗ	Идентично	15	14	15	17	61

Активност: 5.2.1.4. Спроведување и сузбивање на интрахоспитални инфекции	Податливности	Опис на податливоста	Единична мерка/индикатор	Извршители	Динамика на извршување	Цели по тримесечја				Цели годишно
						1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	
Епидемиолошки уметки во здравствени установи и ЦЗ/ПЕ во врска со спроведување на мерки против интрахоспитални инфекции	МЗ во 2015 година, најмалку еднаш годишно, ќе изврши теренска контрола и епидемиолошки уметки во ЗУ на територијата на својот ЦЗ, во врска со спроведувањето на мерките и активноста за реализација на оваа задача и ќе укажува стручно-методолошка помош.	МЗ во 2015 година, најмалку еднаш годишно, ќе изврши теренска контрола и епидемиолошки уметки во ЗУ на територијата на својот ЦЗ, во врска со спроведувањето на мерките и активноста за реализација на оваа задача и ќе укажува стручно-методолошка помош.	Теренски уметки	МЗ, ДСМ	Периодично, еднаш месечно	2	2	2	2	8
Извршувачки информации од теренски уметки за најдената состојба во врска со интрахоспитални инфекции	За најдената состојба ќе бидат доставени и доставени информации/инвентари до МЗ, ДСМ и здравствената установа каде е направен уметок	За најдената состојба ќе бидат доставени и доставени информации/инвентари до МЗ, ДСМ и здравствената установа каде е направен уметок	Извештај од теренски уметки	МЗ	Периодично, еднаш месечно	2	2	2	2	8
Земане на материјали за микробиолошки анализи за контрола на ИХИ	При уметок, по потреба ќе се земат материјали за микробиолошка анализа кои ќе се тестираат за докажување на причинител на заразна болест со цел контрола на ИХИ	При уметок, по потреба ќе се земат материјали за микробиолошка анализа кои ќе се тестираат за докажување на причинител на заразна болест со цел контрола на ИХИ	Материјали за микробиолошки анализи	МЗ	Периодично	0	0	0	0	по потреба
Промесечни извештаи за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции	Мерките и активноста ќе бидат приложени во кварталните извештаи по рамни на Програмата за јавно здравје	Мерките и активноста ќе бидат приложени во кварталните извештаи по рамни на Програмата за јавно здравје	Тримесечни извештаи	МЗ	Квартално, 15 дена по истек на кварталот	1	1	1	1	4
Годишен извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции	Изготвување на годишен извештај за контрола на ИХИ за целата територија на републиката	Изготвување на годишен извештај за контрола на ИХИ за целата територија на републиката	Годишен извештај	МЗ	Годишно, до 31.01.2015	1	0	0	0	1

Активност: 5.2.1.5. Организација, контрола и евалуација на вакцинацијата	Податливности	Опис на податливоста	Единична мерка/индикатор	Извршители	Динамика на извршување	Цели по тримесечја				Цели годишно
						1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	
Следење и контрола на реализацијата на оперативните планови за спроведување на комуникациска организација и водењето емисија, укажување на стручна методолошка помош	Теренски епидемиолошки уметки за контрола на спроведување на комуникациската реализација на плановите и водењето емисија и документација во својот ЦЗ/ПЕ, укажување стручно-методолошка помош	Теренски епидемиолошки уметки за контрола на спроведување на комуникациската реализација на плановите и водењето емисија и документација во својот ЦЗ/ПЕ, укажување стручно-методолошка помош	Теренски уметки, стручно-методолошка помош	МЗ, ЦЗ	Согласно одобрениот направен план	2	1	0	1	4
Изготвување на информации за најдената состојба од спроведување теренски уметки	За најдената состојба на терен ќе се изготвуваат информации и ќе бидат доставувани до надлежните институции	За најдената состојба на терен ќе се изготвуваат информации и ќе бидат доставувани до надлежните институции	Информација од теренски уметки	МЗ	Квартално	3	1	1	1	6
Прибирање, обработка и анализа на извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата на територија на РМ	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата на територија на РМ	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата на територија на РМ	Шестмесечен извештај	МЗ, ЦЗ	Полугодишно, 15 дена по истекот на шестмесечето	0	0	1	0	1
Годишен извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата во РМ	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата во РМ	Годишен табеларен извештај	МЗ	Годишно, до 15.02.2015	1	0	0	0	1
Годишен извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата во РМ	Прибирање, обработка и анализа на годишните извештаи за спроведувањето на вакцинацијата по ЦЗ/ПЕ и изготвување на шестмесечен табеларен извештај за спроведувањето на вакцинацијата во РМ	Годишен извештај	МЗ	Годишно, до 15.02.2015	1	0	0	0	1
Изготвување на извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции	Изготвување на извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции на населението против определени заразни болести во Р. Македонија	Изготвување на извештај за мерки и активноста против интрахоспитални инфекции на населението против определени заразни болести во Р. Македонија	Извештај	МЗ	Годишно, до 31.10.2015	0	0	0	1	1

Активност: 5.2.1.6. Мерки и активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детската паразита									
Податливности	Опис на податливноста	Единичен мерка/индикатор	Извршители	Цели по тромесечја				Цели годишно	
				1. тромес	2. тромес	3. тромес	4. тромес		
Прибирање и обработка на месечни извештаи за активен АСП надзор од ИЗ/ПЕ, КИБС/С, КИС	Прибирање и обработка на "1" месечни извештаи за активен надзор на АСП, добиени од ИЗ/ПЕ. Клиничката за детски болести и Клиничката за инфективните болести и фебрилни состојби, вклучително и други извештаи	Несечен извештај	ИЗ	221	221	221	221	884	
Изработка на месечни извештаи за активен АСП надзор во ЗМ	По обработка на припадните месечни извештаи и епидемиолошки извештаи за припадни случаи, до ИЗ и СЗО-Копенхаген месечно се доставуваат "формулари за неделно пријавување на случаи на постојно и акутна фликидна паразита	Неделен АСП извештај	ИЗ	13	13	13	13	52	
Пријавен АСП случај, во Клиничката која го пријавила АСП случајот	Епидемиолошки увид и изготвување на епидемиолошка извештај за сепи пријавен АСП случај, во Клиничката која го пријавила АСП случајот	Епидемиолошки увид и извештај	ИЗ, ЦЗ	2	0	0	0	2	
Обезбедување на материјал за вирусолошка дијагностика на случаи на АСП	Соборудување, подготвување и изготвување на материјал од АСП случаи и нивни контакти, за вирусолошка дијагностика во референтна лабораторија во Скопје, Р. Бугарија	Материјал за вирусолошка анализа	ИЗ, ЦЗ	8	0	0	0	8	
Епидемиолошки увид и контрола на општ со вакцинација на подрачје на АСП случај, класифициран како "жесток АСП случај", и изготвување на информациона со предупредителни мерки	При пријав на жесток АСП случај, се се изврши епидемиолошки увид и контрола на вакцинационото општ во подрачје на АСП случај. Сметано се изврши информациона и не-фармацевтска интервенциона мерка за контрола, соодветно актуелната состојба	Епидемиолошки увид и информациона интервенциона мерка	ИЗ, ЦЗ	0	0	0	0	0	
Месечни извештаи за АСП случаи и преземени мерки	Изготвување на месечни извештаи за АСП случаи и преземени мерки во врска со илминација	Месечен извештај	ИЗ	3	3	3	3	12	
Тромесечни извештаи за АСП случаи и преземени мерки	Изготвување на тромесечни извештаи за АСП случаи и преземени мерки во врска со илминација	Квартален извештај	ИЗ	1	1	1	1	4	
Годишни извештаи за АСП надзор во РМ	Изготвување на годишни извештаи за АСП надзор до Регионалниот епидемиолошки Комитет за сертификација на постојно и доставување до ИЗ и СЗО	Годишен извештај	ИЗ	1	0	0	0	1	

Активност: 5.2.1.7. Продолжување на мерките и активностите за елиминација на мали салмонели и рубеола во Р. Македонија									
Податливности	Опис на податливноста	Единичен мерка/индикатор	Извршители	Цели по тромесечја				Цели годишно	
				1. тромес	2. тромес	3. тромес	4. тромес		
Координација и контирирање следење на сигнатурности на регионално ниво во врска со епидемиолошка состојба со морбили/рубеола и активностите за илминација на мали салмонели, согласно поставената Програма за елиминација на мали салмонели/рубеола	Координација и контирирање следење на сигнатурности на регионално ниво, согласно Планот за елиминација на мали салмонели/рубеола, продолжување и преземање мерки и активности за интервенциона мерка за елиминација на мали салмонели/рубеола	Епидемиолошки увид и информациона интервенциона мерка	ИЗ, ЦЗ/ПЕ	1	1	2	2	6	
Регионални оперативни семинари за имплементација на Програмата за елиминација на мали салмонели и рубеола, и презентирање на конгенитална рубеола инфекција во РМ 2010-2015	Се бидат одржани 5 регионални семинари на кои здравствениците работат и се воведени со состојбата со ова заболување на мас и во светот; наредните презентирање и спроведување на Програмата за елиминација на морбили и рубеола	Регионален семинар	ИЗ	1	1	2	1	5	
Прибирање на пријавен епидемиолошки извештај за ретки случаи на мали салмонели/рубеола	Секое пријаво за мали салмонели/рубеола со анкета направена од ИЗ/ПЕ, се обработува и внесува во посебна база на податоци	Епидемиолошка анкета, пријава	ИЗ, ЦЗ	1	0	1	2	4	
Изготвување на информациона со состојбата со мали салмонели во РМ и во светот	Информирање за припадните на донесена заболувањето во Македонија, состојбата во Европа и светот	Информациона пријава	ИЗ	3	3	3	3	12	
Вирусолошка дијагностика/коификација на материјал за пријавен случај на заболување од мали салмонели	Земане на материјал за вирусолошка дијагностика со цел потврдување на состојбата со припадните случаи (подозирени случаи или припадни случаи)	Материјал за вирусолошка анализа	ИЗ, ЦЗ	1	0	0	0	1	
Епидемиолошки увид при појава на два или повеќе епидемиолошки поврзани случаи или епидемија на мали салмонели, изготвување на информациона	Епидемиолошки увид при појава на поголеми броев на заболени или епидемија на мали салмонели и учествување на стручно меѓународна помош и предлог против епидемиолошки мерки	Тервски увид и информациона интервенциона мерка	ИЗ, ЦЗ	0	0	0	0	0	
Земане на материјал за лабораториска анализа на конгенитална рубеола инфекција на суштествени случаи за КРИ	На 100 лица суштествени на конгенитална рубеола, ќе бидат земени материјал за вирусолошка дијагностика на КРИ	Материјал за вирусолошка анализа	ИЗ	372	345	315	0	1032	
Изработка на месечни извештаи за мали салмонели и рубеола, доставување до надлежни институции	Изработка на месечни извештаи за броев на заболени, вакцинацион статус, лабораториска анализа и исходот на заболувањето, кои се доставуваат до Министерството за здравство, СЗО Канцеларија - Скопје и СЗО Регионална канцеларија - Копенхаген	Месечен извештај	ИЗ	6	6	6	6	24	

Активност: 5.2.1.3. Активности со цел спречување на појава на неонатален тетанус							Цели по тримесечја				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	ВКУПНО		
Теренски епидемиолошки увиди за контрола на ошфатот со Те-Аи вакцина на населената популација	Теренски увиди стручно-вистопаша помош во спроведувањето на теренските увиди од страна на ЦЗ/ЦЗ, на ошфатот со Те-Аи вакцина на населената популација на 18 годишна возраст и ошфатот во генерациониот период – во следните со висок ризик (ошфат под преговораното ниво); периодичен надзор и во зони на висок ризик (инфекциозно – акушерските едоселени), наред не се врши контрола на вештавалност статус за телата на бремените жени и родилниците.	Теренски увиди, стручно-методолошка помош	ИЗ, ЦЗ	Квадратно	3	3	3	3	10		
Контрола на информации за наднегата состојба од спроведените теренски увиди	За наднегата состојба на терен не се моточуваат информации и не бидат доставувани до надлежните институции	Информација од теренски увид	ИЗ	Квадратно	2	3	3	2	10		
Активност: 5.2.1.9. Активности со цел следење на состојбата во вакцина-преденителните болести во Европа и светот							Цели по тримесечја				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	ВКУПНО		
Задене на вакцина-преденителните болести во светот и Европа	Следење на актуалноста на вирусот на мали сипанци, рубола и дегска паразита во Европа и светот, нивна појава во епидемиолошка форма, како и појава на нови вакцина-преденителни болести	Информација/Индикатор	ИЗ	Месечно	3	3	3	3	12		
Област 5.2.2. Спроведување на мерки за спречување на внесување и сузбивање на вирусите и сузбивање на колера							Цели по тримесечја				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	ВКУПНО		
Задене на колерата во светот и останиите земји, следење на промените на СЗО во МЗ и информирање за состојба	Следење на динамиката на колерата во светот, а посебно во земјите со кои нашата земја одржува тесни односи, културни и други врски и информирање за состојба	Информација/Препорачани	ИЗ	Периодично	1	1	1	1	4		
Активност: 5.2.2.2. Објркчување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија							Цели по тримесечја				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	ВКУПНО		
Задене на епидемиолошката состојба со маларијата во другите земји во светот, препорачани и уделство за хематрофилијата	Следење на динамиката на маларијата во светски рамки преку надолжни билтени на СЗО, во сесорните земји и моточување на информации и уделство за спречување хематрофилијата преку маларија	Информација, уделство за хематрофилијата	ИЗ	Континуирано, со зацет на период пред, за време и после "Malaria"	3	3	3	3	12		
Процена на состојбата при појава на случај на маларија, лабораториска вештавалност и информирање	При појава на случај, не се на работа теренски увид, и не се обезбеди материјал за лабораториска поддршка на случајот	Увид и информирање, материјал за лабораториска поддршка	ИЗ	Континуирано	0	2	2	0	4		
Однесен извештај за состојбата со маларија во РМ	Не биде изготвен годишен извештај за состојбата со маларија во РМ, и не биде доставен до МЗ и СЗО	Годишен извештај	ИЗ	Годишно, до 31.01.2015	1	0	0	0	1		
Активност: 5.2.3. Епидемиолошки надзор над останати тропски и карантински заболувања							Цели по тримесечја				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тримес	2 тримес	3 тримес	4 тримес	ВКУПНО		
Задене на динамиката на други тропски и карантински заболувања, идулно во светот и на, нас	Во 2015 година не се следат динамиката и состојбата на заболувањата со тропски паразитарни и вирусни заболувања во светот, а посебно во земјите со кои нашата земја има интензивни тропски, туристички и други врски.	Епидемиолошки информирање	ИЗ	Континуирано	3	3	3	3	12		
Задене на компонентите на Смерителниот план за вирусот на Западен Нил, надзор над тропски случаи и лабораториска поддршка на информацијата	За свој припадок случај со вирусот на Западен Нил, не се обезбеди материјал за поддршка на лабораториска болест и не биде изготвена информација за наднегата состојба	Информација	ИЗ, ЦЗ	Во текот на сезоната	2	0	0	0	2		
Задене на состојбата со опроведена дезинфекција во РМ, согласно националниот план	Прибирање на информации од сите ЦЗ/ЦЗ, отпирање на припадни тропски заболувања на дезинфекција, согласно националниот план	Теловни материјали	ИЗ, ЦЗ	Пред и во текот на сезоната	0	1	1	0	2		

Област: 5.2.3. Следиње на грипот и други вирусни респираторни заболувања						Цели по тромесеџа				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тромес	2 тромес	3 тромес	4 тромес	ВКУПНО	
Изработка на информации за грипот во светот	Не се следат состојбата на грипот во светот во однос на сезоната на грип и вон сезоната, и не бидат изготвувани информации по рани на билтенот, неделички за Европа и свет или информации за појава на поединечни случаи /заболени во епидемијски процеди за да се одлучи на вирус, а кои се од интерес за јавното здравје и заштита	Информации	ИЗ	Неделно	15	9	2	15	41	
Следиње на состојба со грип во РМ и светот во услови на појава на нови поттипови на инфлуенца А или појава на пандемија, користење на информации, стручни упатства и протоколи за следење/вакцинација против грип, согласно ревидираниот Оперативен План за справување со пандемија на грип	Не се следат состојбата на грипот во РМ и светот при појава на нови поттипови на инфлуенца А или појава на пандемија, и не се изработат информации, упатства и протоколи за справување	Информации/Упатства/протоколи	ИЗ	При појава на ново поттипово на инфлуенца А или појава на пандемијска форма на грип	3	3	3	3	12	
Земане на материјал за лабораториска дијагноза на грип и респираторни вируси во сезона на грип	Во текот на сезоната, не бидат земени материјали од грите 200 случаи за вирусолошка идентификација и субтипизација на грипот на грип и 300 материјали за дијагностицирање на респираторни вируси. Анализите не бидат извршени во референтната вирусолошка лабораторија при ИЗ	Земане материјал за лабораториска анализа	ИЗ	Во сезоната на грип	135	26	7	144	307	
Земане на материјал за лабораториска дијагноза на грип, или тип/субтип на вирус кој циркулира	При селекцијата појава на пандемија од поот тип на инфлуенца, не бидат земени материјали од грите 200 случаи за вирусолошка идентификација и субтипизација на вирусот. Анализите не бидат извршени во референтната вирусолошка лабораторија при ИЗ	Земане материјал за лабораториска анализа	ИЗ	Во сезоната на грип	0	0	0	0	0	

Област: 5.2.4. Здравствено-воспитна и едукативна дејност						Цели по тромесеџа				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тромес	2 тромес	3 тромес	4 тромес	ВКУПНО	
Стручна подготовка на соодветен информативно-едукативен материјал - брошури, флаери, постери, публикации за јавна информативност за јавна заболувања, наменет за широката јавност и за здравствени работници	Изработка на печатен материјал - брошури, флаери, постери, публикации и сл. Редовно ажурирање на веб-страницата www.rk.mt со информации, упатства и препораки за актуелните епидемиолошки состојби со заразни болести во РМ и светот, за јавноста и за здравствени работници	Брошури, флаери, постери, публикации, информации, упатства, препораки	ИЗ	Периодично	1	1	0	0	2	
Процеси за дизајн и печатење на информативно-едукативен материјал	Едукативен материјал не бидејќи дизајниран, испечатен и дистрибуиран до соодветните институции	Дизајн и печатење	ЕИ	По изработка на материјалот	0	0	1	0	1	
Комуникација со средствата за јавна информативност - пишани, слушани и гледани медиуми	Комуникациска дејност во широката јавност, преку настанувања во јавните медиуми - давање интервјуа во печатени средства за информирање и настанувања на ТВ, радио, итн.	Писаник, интервјуа, галери	ЕИ	Континуирано	10	10	10	10	40	
Подготовка и спроведување на комуникациска едукација и професионално користење на комуникациска едукација и професионално користење на здравствени работници, согласно одреден подготвен план	Подготовка и спроведување на програм за континуирана едукација на доктори по медицина и здравствени работници на специјализација и професионално користење на доктори и специјалистичкиот кадар во областа на епидемиологија (вработени во ИЗ, ЦЗ и др. целини групи), во соработка со други образовани институции	Акционен план за континуирана едукација (настанувања за спроведување едукација)	ЕИ	Годишно, во грите вклучувајќи го годишната	1	0	0	0	1	

Област: 5.2.5. Мониторинг и контрола на спроведени активности од страна на ЦЗ, стручно-методолошка помош						Цели по тромесеџа				Цели годишно
Податливост	Опис на податливоста	Единица мерка/индикатор	Извршител	Динамика на извршување	1 тромес	2 тромес	3 тромес	4 тромес	ВКУПНО	
Стручно методолошка помош од областа на епидемиологијата на епидемиолошките служби при ЦЗ/ПЕ	Гревски учесници во ЦЗ на територијата на РМ и пријавување на стручна методолошка помош од областа на епидемиологијата	Стручно методолошка помош	ЕИ	Неделно	10	10	10	10	40	
Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности на ЦЗ, со и вклучување од областа на епидемиологијата	Квартален мониторинг над ЦЗ	Квартален мониторинг	ЕИ	Квартално	10	10	10	10	40	

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ за спроведени активности од страна на ЦЗ/ПЕ согласно Национална Програма за Јавно здравје во РМ за 2015 година

1. Следење, анализа, спроведување и евалуација на мерките за заштита на населението во услови на појава на заразни и други заболувања, епидемии и други воизредни состојби и вршење на активна и пасивна имунизација			
Податковности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршени единици
Собирање, обработка и анализа на пријави за заразни заболувања од целата Република (дневно)	Внес и анализа на податоци од пријавата	Пријава за заболување-смрт од заразна болест	20255
Собирање, обработка и анализа на пријави за изолирани/дополнително применети на заразна болест од целата Република	Внес и анализа на податоци од пријавата	Пријава за микробиолошки изолат	4783
Обработка и анализа на збирни пријави за заболени-умрени од грип (неделно) Изготвување на неделен извештај за ЦЗ/ПЕ	Внес на податоци од добивените неделни пријави, изготвување на збирен неделен извештај за подрачје на ЦЗ/ПЕ и доставување до ИЗ	Збирна пријава за грип	6641
Изготвување на епидемиолошки анкети за заразни заболувања (дневно)	Прибирање на податоци и изготвување на епидемиолошка анкета	Епидемиолошка анкета	1175
Горенски ујанди за контрола на пријавување и евиденција на заразни заболувања / микробиолошки изолати (периодично)	Стручни тимови од ЦЗ во соработка со ДСЗ ќе вршат контрола на пријавувањето и евиденцијата на заразни заболувања, јаво и др. спроведување на мерни и активности предвидени со Законот	Горенски ујанд	1178
Информација од терен за контрола на пријавување и евиденција на заразни заболувања (периодично)	За полстатистичките состојби ќе бидат изготвени писмени информации со преглед мерки за отстранување на пропустите во пријавувањето и евиденцијата	Информација/извештај од теренски ујанд	576
Изготвување на Балтени со епидемиолошки коментар (месечно)	Анализа на податоците добиени за движење на заразните заболувања на територија на ЦЗ/ПЕ, со епидемиолошки коментар	Месечен билтен	372
Изготвување на табеларни извештаи за движењето на акутните заразни заболувања по ЦЗ/ПЕ (годишно)	Обработка на податоците за бројот на заболени од акутни заразни заболувања на територијата на ЦЗ/ПЕ по 2014 година, по пол и по возраст, месец на јавување и исход на заболувањето и изготвување на табеларни извештаи	Годишен табеларен извештај	31
Изготвување на квартален извештај за движењето на акутните заразни заболувања во 2014 година (годишно)	Врз основа на годишните табеларни извештаи, теренските епидемиолошки ујанди и информациони ќе бидат изготвен извештај за движењето на акутните заразни заболувања во 2014 година	Годишен извештај	31
Изготвување на периодични извештаи за реализација на Националната Програма за јавно здравје во Р.Македонија (квартално)	Обработка и сумирање на податоците за реализација на активностите предвидени со Национална програма за јавно здравје во тримесечјето, на територијата на ЦЗ/ПЕ	Квартален извештај	124

2. Изготвување на оперативни планови со противепидемиски мерки и активности при појава на зголемен број на заразни заболувања или епидемија, учество во нивното реализирање и стручно раководење со здравствената дејност во нивното спроведување			Извршена активност
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Епидемиолошки увиди за откривање и проучување на патештата на ширењето на заразните заболувања при зголемен број на заболени или епидемии	Стручни тимови од ЦЗ/ПЕ ќе направат теренски епидемиолошки увиди при појава на зголемен број на заболени или епидемија на заразна болест	Теренски увид	164
Информација за направените епидемиолошки увиди при зголемен број на заболени или епидемии	За најдобрата состојба и праживањето мерки при епидемиолошките увиди ќе бидат изготвени информации со епидемиолошки коментар и доставени до МЗ, ИЗ и до ДСЗН	Информација од теренски увид	120
Изготвување на Оперативен план при појава на епидемија од заразно заболување	Брз била на управните фазни и процени на епидемиолошката ситуација при теренското истражување, ЦЗ/ПЕ изготвуваат оперативни планови со противепидемиски мерки и активности	Оперативен план за сузбавување на епидемија	7
Изготвување на Пријава и Одјава на епидемија на заразна болест	Дополну се исполнети услови за пријавување/одјавување на епидемија на заразно заболување, ЦЗ/ПЕ ќе изготви Пријава/одјава на епидемијата, со соодветно изготвена информација	Пријава и Одјава на епидемија со соодветна информација	22
Изготвување на епидемиолошки аспекти при појава на зголемен број на заболени или епидемии	Прибирање на податоци и изготвување на епидемиолошки аспекти во случај на зголемен број на заболени или епидемии	Епидемиолошка аспект	249
Следење на бацилоносителство	ЦЗ/ПЕ вршат здравствени прегледи и лабораториски испитувања на лимата поа преломале црвени тифус, паратифус, башиларна дизентерија, салмонелози, тиф и на лица со минимални на други бацилоносителства	Здравствен и лабораториски преглед	842
Епидемиолошки надзор и земана на материјал за лабораториски анализи при појава на зголемен број или епидемии на ентенокоцити	Изготвување на епидемиолошка аспект на бацилоносителство	Епидемиолошка аспект	213
Епидемиолошки надзор и број на лабораториски анализи за диференцијација на вирусни хепатити	При појава на зголемен број на заболени или епидемија од ентенокоцит, задолжително ќе се направат епидемиолошки истражувања и ќе се земат жуман материјал за лабораториско испитување за идентификација на вирусите	Земан материјал за лабораториски анализи	296
Спрекување и сузбавување на алментарни токсинфекции и салмонелози	ЦЗ/ПЕ ќе вршат епидемиолошки испитувања и следење за секој случај на вирусен хепатит. Истовремено ќе се врши и лабораториска дијагностика, како и диференцијална дијагноза за тифот на вирусно хепатит	Епидемиолошка аспект, земани материјал за лабораториски анализи	435
	За спречување и сузбавување на алментарните токсинфекции и салмонелозите, ЦЗ/ПЕ во соработка со ДСЗН, ќе вршат епидемиолошки увиди во објектите каде се произведува, складира, подготвува и дистрибуира храна	Епидемиолошки увиди	62
	При увидите ќе бидат земани мостри и брисеви за микробиолошка анализа	Мостри и брисеви за лабораториски анализи	352

Рано известување и предупредување за појава на заразни болести и брз одговор (АЛЕРТ - систем)			Извршена активност
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Изготвување на Неделни извештаи за АЛЕРТ	ЦЗ и нивните ПЕ ќе вршат прибирање на збирни неделни извештаи од 183 (Матични лекари) на нивната територија, внесување во посебен софтвер и статистичка обработка и анализа на податоците. По анализата на податоците максимално, ЦЗ/ПЕ во електронска форма ќе достават неделен извештај до ИЗ	Неделни извештаи	1643
Теренски епидемиолошки увиди за контрола на пријавувањето во АЛЕРТ системот	ЦЗ/ПЕ ќе вршат епидемиолошки надзор на терен и ќе даваат стручно методолошка помош во врска со пријавувањето во АЛЕРТ системот	Теренски увиди и стручна помош	725
Теренски увид, при појава на АЛЕРТ	При појава на АЛЕРТ од одреден синдром ЦЗ/ПЕ е долнина да изврши теренски увид за откривање на причините, да преземе мерки за спречување и сузбавување на заболувањето, а ЦЗ/ПЕ ќе достават информации до ИЗ за состојбата и преземените мерки	Теренски увид, информации од увиди	63

Следење на грипот и други вирусни респираторни заболувања		Податливности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Епидемиолошка надзор над појава на зголемен број заболени или епидемииска форма на грип/заболувања слични на грип	Податливности	Опис на активност	ШЗ/ПЕ рутински ја следат состојбата на својата територија преку епидемиолошки увиди во одредени здравствени установи и прибирање на трутни примери за грип. При зголемен број на заболени или епидемија на грип, ќе се иршаат теренски увиди на подрачјата каде се регистрирани.	Теренски увиди	197
Епидемиолошка испитувања и земање на материјал за вирусолошки/бактериолошки испитувања	Податливности	Опис на активност	При појава на зголемен број заболени или епидемија на грип/заболувања слични на грип, ШЗ/ПЕ ќе изготвуваат на терен и ќе прават епидемиолошки испитувања и ќе земаат материјал за диференцирање, кој ќе го испраќаат во вирусолошката лабораторија на ИЗ.	Материјал за вирусолошки анализат	74
Информации за состојбата при појава на зголемен број заболени/епидемија на грип	Податливности	Опис на активност	Изготвување на информации и предлог мерки во извршените теренски увиди при зголемен број на заболени или епидемија на грип/заболувања слични на грип	Информации од теренски увиди	25

3. Континуирано следење на спроведување на задолжителна имунизација, квартални теренски увиди од страна на координаторот за имунизација во сите вакцинални пунктови и пружање на стручно методолошка помош од областа на имунизација

Податливности		Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Изготвување на годишни планови за имунизација	Податливности	Опис на активност	Годишен оперативен план	31
Епидемиолошки увиди при појава на вакцинаспреентабилни заболувања	Податливности	Опис на активност	Епидемиолошки анкета, микробиолошки анализат	113
Теренски увиди за контрола над спроведувањето на имунизацијата, корекција епидемијата и документација	Податливности	Опис на активност	Теренски увид и информација за увидот	319
Контрола над спроведување на вакцинацијата и пружање на стручно методолошка помош, со посебен акцент на ХПВ вакцинацијата	Податливности	Опис на активност	Теренски увид, и стручна помош	196
Тримесечни извештаи за извршена задолжителна имунизација	Податливности	Опис на активност	Квартални извештаи	124
Шестмесечни извештаи за извршена задолжителна имунизација	Податливности	Опис на активност	Шестмесечни извештаи	62
Годишен табеларен извештај за извршената имунизација	Податливности	Опис на активност	Годишен табеларен извештај	31
Годишен генерален извештај со епидемиолошки коментари, за спротивот со имунизација и предлог мерки	Податливности	Опис на активност	Годишен извештај	31

Мерки и активности за одржување на резултатите постигнати со ерадикација на детска парализа			Ед. мерка	Извршени активности
Податковности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршени активности	
Теренски тим во Здравствените Установи за контрола на епидемиологија и пријавување на АФП	ШЗ/ПЕ ќе вршат контрола на пријавувањето на случаи на АФП и редовност и комплетност на доставените неделни извештаи од страна на здравствените установи на територијата на ШЗ/ПЕ	Теренски тим	515	
Изработка на неделни извештаи за епидемиолошки надзор	Обработката на извештаите добиваат од ШЗ на територијата на ШЗ/ПЕ и доставување на забрзан неделен извештај до ИЦ на образец "Формулар за неделно пријавување на случаи на полио и АФП	Неделен АФП извештај	886	
Теренски тим, проверка на вакцинален статус и епидемиолошка анализа за АФП случаи, контрола на опфат со вакцинација на подрачје на АФП случаи	При појава на случај на АФП, епидемиолог од ШЗ/ПЕ ќе направи епидемиолошко теренско истражување и поопитување на епидемиолошка анализа. Ќе се изврши проверка на вакцинален статус на припадникот случај и неговите блиски контакти, како и контрола на опфатот со ОПВ вакцина на подрачјето каде живеат случајот. За најдобрата состојба, веднаш се изготвува информација и се доставува до ИЦ и МЗ.	Теренски тим, епидемиолошка анализа и информација за укида	10	
Земане на материјал за вирусолошка дијагностика на случаи на АФП	Од блиските контакти на АФП случајот се зема фекал за вирусолошко испитување, кој се транспортира и доставува до вирусолошката лабораторија при ИЦ	Материјали за вирусолошка анализа	4	

Елиминација на тетанусот кај коверденцијата			Ед. мерка	Извршени активности
Податковности	Опис на активност	Ед. мерка <th>Извршени активности</th>	Извршени активности	
Теренски тим за опфатот со Те-А1 вакцина на женската популација на 18 годишна возраст	Перманентен надзор преку теренски тимови во опфатот со Те-А1 вакцина на женската популација на 18 годишна возраст	Теренски тимови и контрола на вакцинален статус за Те	82	
Епидемиолошки тим во тинеклошко-здравствен одделение	ШЗ/ПЕ ќе праваат тимови во тинеклошко-здравствен одделение за проверка на вакцинален статус на бремени жени и родилки	Теренски тим	81	
Информација за спроведените епидемиолошки тимови за контрола на Те-а1 вакцинацијата	По увидите во вакцинационите служби и во ШЗ/ПЕ епидемиолошко-здравствен одделение ќе се изготви информација со предлог мерки	Информација од теренски тим	30	

Мерки и активности за елиминација на мали сипаници и рубеола во Р. Македонија			Ед. мерка	Извршени активности
Податковности	Опис на активност	Ед. мерка <th>Извршени активности</th>	Извршени активности	
Епидемиолошки тимови за контрола на спроведување на вакцинација, поднесување евиденција и документација за МРП вакцина	Спроведување и надзор над спроведувањето на задолжителната вакцинација на децата кои подлежат на вакцинација против мали сипаници во ЗД. Постигнување на висок опфат од над 95% со МРП вакцина во севко населено место. Контрола пра воденето на соодветна евиденција и документација за спроведената вакцинација.	Теренски тимови за МРП вакцинација	202	
Информација за епидемиолошки тимови за контрола над спроведувањето на МРП вакцинација	ШЗ/ПЕ изготвува информација од извршените теренски тимови, со предлог мерки за отстранување на утврдените недостатоци при увидот, односно зголемување на опфатот	Информација од теренски тим	114	
Епидемиолошки истражување при појава на класичен комплабилен случај на мали сипаници и рубеола	За секој случај со класична слика на мали сипаници и рубеола ШЗ/ПЕ потребно е да направат епидемиолошка анализа и да обезбедат материјал на серолошка потпира, кој во рок од 74 часа треба да се достави во вирусолошката лабораторија при ИЦ	Епидемиолошка анализа, материјал за лабораториско испитување	5	
Извештај и предлог на против епидемиолошки мерки при појава на два или повеќе епидемиолошки поврзани случаи на мали сипаници на територија на ШЗ/ПЕ	Од епидемиолошките извештаи при појава на епидемиолошки поврзани случаи на мали сипаници ќе бидат изготвувани информации, а во зависност од најдобрата состојба ќе бидат предложени соодветни мерки согласно Програмата за елиминација на морбили и рубеола, и превенција на латентен рубеола синдром	Информација од теренски тим	2	
Месечни извештаи за состојбата при појава на зголемен број на заболени или епидемија на мали сипаници	Изработка на месечни извештаи за бројот на заболени, вакцинален статус, лабораториска потпира и поска на заболувањето при појава на зголемен број на заболени или епидемија на мали сипаници, кои се доставуваат до надлежните институции	Месечен извештај	0	

4. Спроведување на активностите за спречување на енесување и сузбивање на тропски, карантински и паразитарни заболувања во Република Македонија

Спроведување на мерки за спречување на енесување и сузбивање на колера

Податливности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Здравствен надзор на лица кои патуваат	Под здравствен надзор ќе бидат ставени 2000 лица - попатници од земја во која се регистрираат овие заболувања во ендемична или епидемијска форма, согласно списокот на земјите вој го догледува МКЗ (МКЗП)	Здравствен надзор над патници	1242
Земане на материјал за лабораториска дијагноза на сомнителни случаи	Од свој сомнителен случај се зема материјал и за дефинитивна лабораториска - микробиолошка дијагноза се испраќа до ИИЗ	Материјал за лабораториска дијагноза, лабораториски испитувања	10
Контрола на гранични премини	ШЗ/ПЕ на која територија постојат гранични премини, во соработка со ДСЗ/П вршат санитарен и хигиенско-епидемиолошки надзор, при што ќе се контролираат возок-набавачите, диспанџерата на цврсти и течни отпадни материји како и хигиената во околината. За најдобрата состојба изготвуваат извештаи кои ги доставуваат до ИИЗ и ДСЗ/П	Санитарни и хигиенско-епидемиолошки надзори и информации за состојбата	32

Одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во Република Македонија

Податливности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Хемипрофилактика на лица кои патуваат во земји и подрачја загрозени од маларија	Лицата кои патуваат во земји каде постои ризик за трансмисија на маларија, задолжително ќе примат хемипрофилактика пред и за време на престојот во таа земја. На хемипрофилактика подлежат и лицата кои се враќаат од овие земји, а соодветните хемипрофилактични средства ќе ги издаваат ШЗ/ПЕ на одредена територија.	Лица - патници на кои им е дадена хемипрофилактика	697
Здравствен надзор на лица кои се враќаат од загрозени со маларија земји/подрачја	ШЗ/ПЕ во соработка со ДСЗ/П ќе вршат здравствен надзор и лабораториска испитување на маларија на сите лица кои пристигнуваат од овие земји. На лицата кои се ставаат под здравствен надзор на маларија им се зема периферна ражаска и густа капка крв за лабораториска испитување.	Здравствен надзор, материјал за паразитолошко испитување	684
Епидемиолошки увид при појава на случај	Во случај на појава на заболување/појавен лабораториски резултат од маларија, епидемиолошките служби на ШЗ/ПЕ ќе направат епидемиолошка анализа и писмена информација и ќе го известат ИИЗ и ДСЗ/П.	Епидемиолошки увиди и известии, информации за случаи по заболување	4

5. Епидемиолошко следење и контрола на природно жарините инфекции

Податливности	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена активност
Прочување на патничката, спречување и сузбивање на зоонозите и природножарини инфекции (без бруцелоза)	Прочување на патничката, спречување и сузбивање на зоонозите (чу-преси, лептоспирози, деморганелна треска, ту-берерија, бесноста, парваксина и др.). ШЗ/ПЕ ќе вршат во соработка со ветеринарната дирекција. Во случај на акумулација на случаи на зоонози, епидемиолошките служби вршат теренски увиди во засегнатото подрачје. Од надрешните увиди и добиењето пријави и известии за зоонози, изготвуваат извештај со предлог противепидемијски мерки	Индивидуална пријава за заразна болест - зооноза, теренски увиди, информации од увиди	61
Епидемиолошки надзор над појава на случај ретни или болести кои повторно се појавуваат, како и случаи на нови, досега непознати/нерегистрирани заболувања во РМ	ШЗ/ПЕ ќе вршат епидемиолошки увиди при појава на ретни болести, болести кои повторно се појавуваат, или непознати/нерегистрирани досега болести во РМ, и за најдобрата состојба на терен ќе изготвуваат информации	Теренски увиди и информации	41

6. Активности за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции			Извршени активности
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршени активности
Епидемиолошки увиди за контрола на ИХИ	ШЗ/ПЕ во соработка со ДСЗИ, најмалку еднаш месечно ќе вршат контролен епидемиолошки увид во здравствените установи на својата територија за контрола на ИХИ.	Теренски увиди	1076
Информации од увиди за контрола на ИХИ	За наредната состојба и предлозите и преземени мерки ќе изготвуваат информација и ќе ја доставуваат до ИЗ	Информации од теренски увид	774
Земале на материјали за микробиолошки анализа за контрола на ИХИ	При увидите ќе се земаат материјали (брисови од стерилен материјал и работни површини, стерилност на воздух). Материјалите лабораториски ќе се тестираат за докажување на присуството на заразна болест	Материјали за микробиолошки анализа	6750
Примесочни навестај за спроведување на мерките за контрола на ИХИ	ШЗ ќе изготви тримесечни навестај за спроведените активности, утврдените состојби и спроведените мерки за контрола на ИХИ за територијата на ШЗ/ПЕ	Квартални навестај	124
Годишен навестај за спроведување на мерките за контрола на ИХИ	ШЗ ќе изготви годишен навестај за спроведените мерки за контрола на ИХИ за територијата која ја покрива, со предлог мерки	Годишен навестај	31
Подготвона на оперативни планови и програми за контрола на ИХИ за 2016 година	ШЗ/ПЕ во соработка со здравствените установи (општи, клинички болници и други), ќе изготват оперативни програми и планови за спречување и сузбивање на ИХИ во 2016 година и ќе ги достават до ИЗ	Годишен оперативен план	31

7. Спроведување на задолжителна имунизација по епидемиолошки индикации			Извршени активности
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршени активности
Спроведување на имунопрофилактика и хемипрофилактика по епидемиолошки/клинички индикации	Согласно законската регулатива ШЗ/ПЕ ќе вршат вакцинација и хемипрофилактика по епидемиолошки индикации на определени групи или поединци против одредени заразни заболувања	Вакцирани лица и лица кои примиле хемипрофилактика по епидемиолошки индикации	14159

8. Спроведување дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД) - профилактички и по епидемиолошки индикации			Извршени активности
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршени активности
ДДД - Профилактички	ШЗ/ПЕ ќе спроведуваат дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД), согласно законските прописи - по-обширно , на своето подрачје и на подрачјето на оние општини каде оваа дејност не е развиена.	Дезинфекција - број на активности	32898
		Дезинфекција - обфатена површина	2112649
		Дезинсекција - број на активности	5205
		Дезинсекција - обфатена површина	175955164
		Дератизација - број на постап. мажи	227465
		Дератизација - обфатена површина	25436780
		Дезинфекција - број на активности	1581
		Дезинфекција - обфатена површина	2073799
		Дезинсекција - број на активности	122
		Дезинсекција - обфатена површина	6035930
ДДД - По епидемиолошки индикации	ШЗ/ПЕ ќе спроведуваат дезинфекција, дезинсекција и дератизација (ДДД), согласно законските прописи - по-опширно , на своето подрачје и на подрачјето на оние општини каде оваа дејност не е развиена.	Дератизација - број на постап. мажи	3687
		Дератизација - обфатена површина	45170
		Направени контроли на ДДД активности	300
Контрола на спроведените ДДД активности	ШЗ/ПЕ во соработка со ДСЗИ ќе вршат контрола на спроведената ДДД, со земање на контролни брисови од површени чело и други методи на контрола на извршената ДДД	Број на зомени контроли брисови	93

9. Здравствена-образовна дејност во врска со спречување и сузбивање на заразните болести и важноста и бенефитот од имунизацијата			
Податливости	Опис на активност	Ед. мерка	Извршена дејност
Изготвување на соодветни предавници и печатен материјал	Во врска со спречувањето и сузбивањето на заразните болести, целта и важноста на имунизацијата и опфатот на 95% за елиминација на ВПБ, епидемиолошката дејност при ЦЗ/ПЕ врши здравствено-образовна активност, преку изготвување на соодветни предавници и печатен материјал во колективни установи (работни организации, училишта, општини, месни заедници и др.)	Предавници, информативни печатени материјали (брошури, листови и сл.)	9543
Постали во јавни медиуми, информации на веб-страни на ЦЗ/ПЕ	ЦЗ/ПЕ во заедност од епидемиолошката состојба, преку средствата за јавно информирање, и други средства за информирање (веб-страни и сл.) се вршат континуирана воспитно-образовна дејност на својата територија.	Постали во јавни медиуми, информации на други медиуми (интернет)	303

ИЗВЕШТАЈ ЗА ДВИЖЕЊЕ НА АКУТНИТЕ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Вовед

Во Извештајот е даден преглед на регистрираните акутни заразни заболувања во 2015 година кои подлежат на задолжително пријавување, согласно важечката законска и подзаконска регулатива и тоа:

- ♦ **Закон за заштита на населението од заразни болести** - Службен Весник на Република Македонија, број 66/2004 година
- ♦ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести** - Службен Весник на РМ, број 139/2008 година
- ♦ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести** - Службен весник на РМ, број 99/2009 година
- ♦ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести** - Службен весник на РМ, број 146/2014 година
- ♦ **Правилник за начинот на пријавување и формата и содржината на обрасците за пријавување на заразните болести и микробиолошки докажаните причинители** - Службен весник на РМ, број 46/2009 година.

Секторот за контрола и превенција на заразни болести при Институтот за јавно здравје, во текот на годината континуирано го следи движењето на акутните заразни заболувања преку:

- ♦ прибирање и обработка на индивидуални пријави за заболување - смрт од заразна болест и носителство на причинител на заразна болест, како и епидемиолошки анкети за одредени заболувања;
- ♦ прибирање и обработка на пријави за микробиолошки изолати или со друга лабораториска метода докажани причинители на заразни заболувања;
- ♦ збирни пријави за заболување - смрт од грип;
- ♦ информации, извештаи, пријави и одјави за епидемии на заразна болест добиени од Центрите за јавно здравје и нивните Подрачни единици, при појава на зголемен број на заболувања или појава на епидемии;
- ♦ теренски увиди на местото на случувањето на епидемиолошки важен настан.

Врз основа на секојдневната обработка на добиените податоци, информации, извештаи и теренски увиди во текот на годината, за тековната епидемиолошка состојба редовно беа информирани Министерството за здравство на Република Македонија, како и други релевантни тела и институции.

Како рутински форми на известување Секторот подготвува седмодневни извештаи во вид на табеларни прегледи, месечни Билтени со епидемиолошки коментар, како и повремени информации и извештаи за актуелни епидемиолошки настани и превземени мерки и активности за нивното спречување и сузбивање.

Туберкулозата како заразно заболување не е епидемиолошки обработена и прикажана во овој извештај, бидејќи прибирањето, обработката и прикажувањето на сите релевантни податоци за ова заболување го врши Институтот за белодробни заболувања и туберкулоза во Скопје.

Во табеларниот приказ на бројот на заболени од акутни заразни заболувања во 2015 година (Прилог Табела 1, 2 и 3), претставени се бројките за заболени/умрени лица од туберкулоза, согласно добиените пријави за заболување/смрт од заразна болест во ИЈЗ на РМ. Овој број не е претставен во вкупниот број на заболени од акутни заразни заболувања во 2015 година и е прикажан одделно, во посебен дел на табелите (заедно со грипот, АФП и носителството на причинители на заразна болест).

Бруцелозата е само делумно обработена во овој Извештај, бидејќи согласно Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2015 година, комплетно е претставена во посебен Извештај.

Состојбата со ХИВ/СИДА во републиката, мерките и активностите за нејзина превенција, исто така се прикажани во посебен Извештај по Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА во Република Македонија за 2015 година.

Краток преглед на состојбата со заразните заболувања во Република Македонија во 2015 година

Во текот на 2015 година, пријавени се вкупно 19.841 заболени од акутни заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинители на заразни болести и АФП случаи) (Табела 1, 2 и 3 во Прилог), со вкупен морбидитет 960,5/100.000 жители.

Бројот на регистрирани случаи на акутни заразни заболувања во 2015 е намален за 13,2% во однос на 2014 кога беа регистрирани 22.846 случаи.

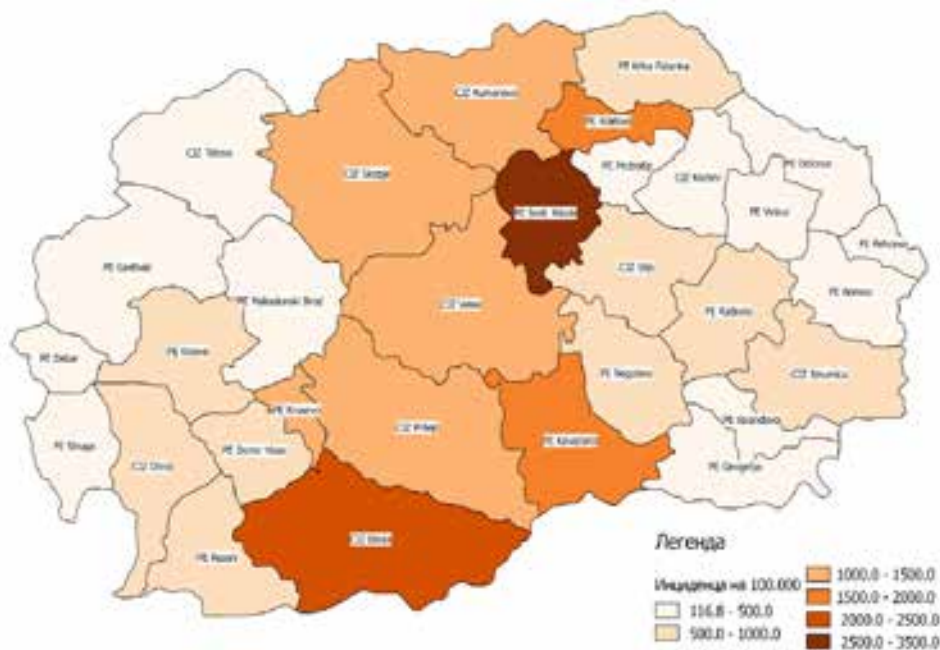
Во десетгодишниот период од 2005-2014 година, најголем број на заболени (n=35.049, I=1.715,1/100.000) регистрирани се во 2008 година, додека најмал број (n=17.178; I=843,3/100.000 жители) во 2005 година. Почнувајќи од 2011 година се регистрира постојан пад на бројот на регистрирани заразни заболувања (Графикон 1).

Графикон 1. Акутни заразни заболувања во Република Македонија, регистриран број, инциденца на 100.000 жители и 5 годишен движечки тренд (2005-2015г)

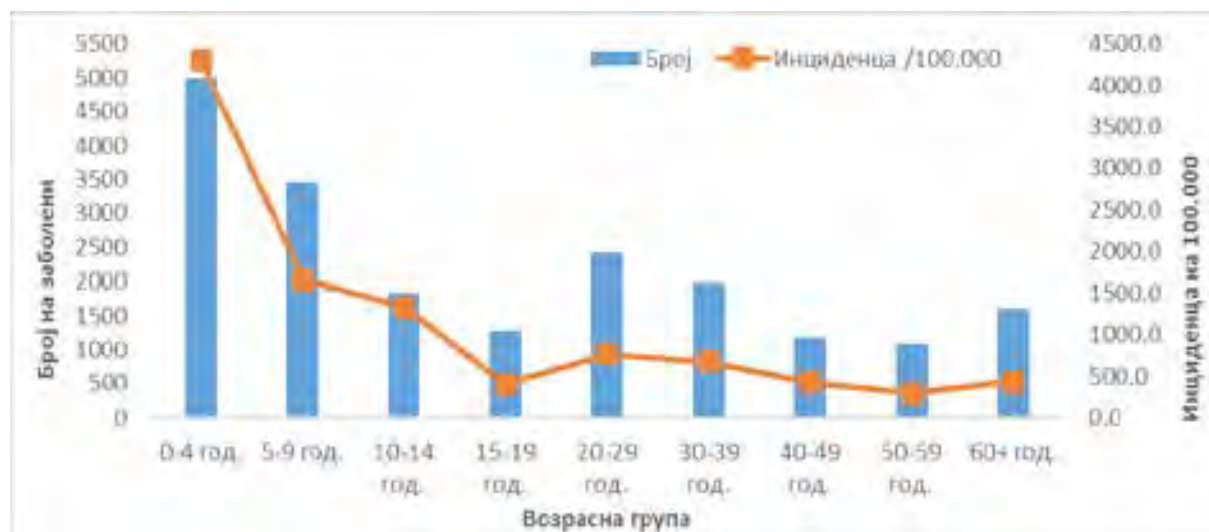
Како и во претходната година, најголем број од акутни заразни заболувања во 2015 година отпаѓаат на ентероколитите ($n=12.168$) и овчите сипаници ($n=4.546$) кои заедно чинат 84,2% од вкупниот број во 2015 година.

Најголем број заболени се пријавени на територијата на Центарот за јавно здравје – Скопје ($n=7.481$), додека највисока инциденца на 100.000 жители ($I=3.153,1/100.000$) регистрирана е на територијата на Центарот за јавно здравје Велес/Подрачна единица Свети Николе (Картограм во Прилог).

Картограм. Географска дистрибуција на заболени од акутни заразни заболувања во 2015 година, инциденца на 100.000 жители

Во однос на дистрибуцијата по возраст, најголем број заболени ($n=5.003$) и највисока инциденца од 4.300,7 на 100.000 жители се регистрира кај децата на возраст од 0-4 години. Втор највисок број и инциденца ($n=3.465$; $I=1.653,1/100.000$) се регистрира кај децата на возраст од 5-9 години, додека најмал број (1.083) и инциденца (290,3/100.000) е регистрирана кај лицата на возраст од 50-59 години (Графикон 2).

Графикон 2. Возрасна дистрибуција по број и инциденца на 100.000 жители на заболени од акутни заразни заболувања во 2015 година

Во 2015 година, од вкупниот број заболени 10.263 се од женски пол, со инциденцата од 995,5/100.000 жители, а 9.578 се мажи каде инциденцата изнесува 925,6/100.000.

1. Групи на заразни заболувања

во 2015 година, најголем број заболени лица (n=13.491) се регистрирани во групата на цревни заразни заболувања случаи со инциденца од 653,1 на 100.000 жители (Графикон 3). Инциденцата од цревни заразни заболувања е зголемена за 8,1% споредено 2014 година, додека споредено со просекот за десетгодишниот период 2005-2014 година се регистрира намалување од 3,8%. Линеарниот тренд кај цревните заболувања е во благ пораст, додека според просечниот петгодишен движечки тренд се регистрира благ негативен тренд на бројот на заболени од цревни заразни болести.

На второ место по број на заболени се капковите заразни заболувања со 5.080 пријавени случаи и инциденца од 245,9 на 100.000 жители, што претставува значително намалување од 41,0% во однос на 2014 година. Споредено со просекот за периодот 2005-2014, бројот на заболени од капкови заразни заболувања оваа година е помал за 46,5%. Линеарниот десетгодишен и петгодишниот движечки тренд се лесно негативни кај бројот на регистрирани случаи на капкови заразни болести.

Сексуално преносливите инфекции (СПИ) се регистрираат со 303 случаи, што претставува намалување од 53,4% во однос на минатата година кога беа регистрирани 654 случаи. Најголемиот број на случаи во групата на СПИ отпаѓа на случаи на инфекции со хламидија (n=264). Во вкупниот број на СПИ се вклучени и случаите на ХИВ/СИДА (n=33) (Графикон 3).

Зоонозите се регистрираат со 86 заболени, идентично како и минатата година, споредено со просекот за претходните 10 години се регистрира намалување од 68,7%.

Останатите заболувања во 2015 година се регистрираат со 914 случаи што е помалку за 13,8% споредено со 2014 година, а во однос на просекот за претходните десет години (n=1.117) намалувањето изнесува 18,2%.

Графикон 3. Број на заболени од акутни заразни заболувања во Р. Македонија по групи заболувања, период 2005-2014 и 2015 година

*Вклучени се и случаите на ХИВ/СИДА

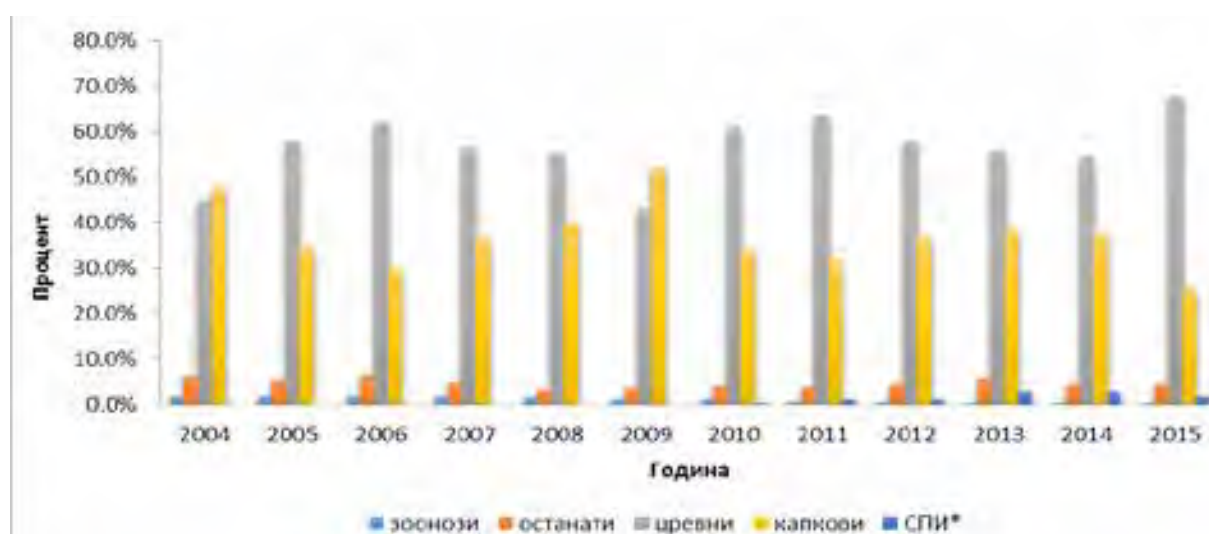
Процентуалното учество на цревните заразни заболувања чинат изнесува 67,9% од вкупниот број на заболени од акутни заразни заболувања во 2015 година, што е за 13,4%

поголемо учество во однос на претходната година. Во однос на просечното процентно учество на оваа група во вкупно заболени во десетгодишниот период 2005-2014 година (56,8%), во 2015 година процентното учество е повисоко за 11,1% (Графикон 4).

Групата капкови заразни заболувања чини 25,6% од вкупниот број на заболени во 2015 година, што е помалку за 11,6% споредено со десетгодишното просечно учество, односно за 12,0% во однос на минатата година кога процентното учество изнесуваше 37,6% (Графикон 4).

Сексуално преносливите инфекции учествуваат со 1,5% во вкупниот број, додека останатите заразни болести учествуваат со 4,6% (Графикон 4).

Зоонозите учествуваат со 0,3% во вкупниот број на заболени, што како и минатата година претставува најмало процентно учество во изминатите десет години, а просечното учество на зоонозите во последните 10 години изнесува 1,1%.

Графикон 4. Структура на заболени по групи во проценти, период 2005-2014 и 2015г

* Вклучени се и случаите на ХИВ/СИДА

Табеларните прикази на акутните заразни заболувања регистрирани во 2015 година (Табела 1, 2 и 3) се дадени во Прилог на извештајот, и тоа:

- ♦ По Центри за јавно здравје и нивни подрачни единици (каде истите се регистрирани) и по исход на заболувањето - во Табела 1;
- ♦ По возрастни групи, пол и исход на заболувањето за целата Република - Табела 2;
- ♦ По месец на јавувањето и исход на болеста за целата Република - Табела 3.

2. Десет најчести акутни заразни заболувања

Во 2015 година, десетте најчесто пријавувани акутни заразни заболувања се регистрираат со 19.269 случаи и чинат учествуваат 97,1% од вкупно регистрираните заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинител на заразни болести и АФП). Иако со помал број, процентното учество на десетте најчести заболувања е лесно зголемено споредено со минатата година кога овие заболувања учествуваа со 96,2% во вкупниот број. Во 2015 година, десетте најчести заболувања се регистрираат со инциденца од 932,8 на 100.000 жители (Табела 1), што претставува намалување од 12,3% во однос на заболениите лица во 2014 година.

Табела 1. Десет најчести акутни заразни заболувања регистрирани во 2015 година

Заболување	Број на заболени	I/100.000
Ентероколитиси	12.168	589.0
Овчи сипаници	4.546	220.1
АТИ	574	27.8
Шуга	527	25.5
Салмонелози	348	16.8
Инфекции со хламидија	264	12.8
Инфективна моноклеоза	234	11.3
Инфекции предизвикани од E. Colli	226	10.9
Скарлатина	225	10.9
Вирусен хепатитис А	157	7.6
ВКУПНО	19.269	932.8

3. Морталитет од акутни заразни заболувања

Во текот на 2015 година регистрирани се осум смртни случаи асоцирани со акутни заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинител на заразни болести и АФП) што претставува леталитет CFR=0,04%. Регистрираниот морталитет од акутни заразни заболувања во 2015 година изнесува 0,39/100.000, и е помал за 26,4% во однос на претходната година, додека споредено со просечниот морталитет за 2005-2014 (Mт=0,47/100.000) се регистрира намалување од 17% (Табела 2).

Табела 2. Морталитет од акутни заразни заболувања, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mт/100.000	0.29	0.34	0.44	0.34	0.29	0.64	0.68	0.63	0.54	0.53	0.39

4. Епидемии на акутни заразни заболувања

Во Република Македонија, во текот на 2015 година пријавени се 9 епидемии на акутни заразни заболувања со вкупно 127 заболени лица. Од епидемиите регистрирани во 2015 година, 7 спаѓаат во групата цревни заразни заболувања со вкупно 99 регистрирани случаи, додека останатите 2 се епидемии од групата на зоонози, каде се регистрирани 28 заболени (вкупно 127 заболени лица) (Табела 4 во Прилог).

Вкупниот број на хоспитализирани лица во сите епидемии пријавени во 2015 година изнесува 43 (33,9%). Во епидемиите не се регистрирани смртни случаи.

Епидемии во групата на цревни заразни заболувања

Во тек на 2015 пријавени се 6 епидемии на труење со храна во кои заболеле вкупно 90 лица, од кои 28 биле хоспитализирани, како и една епидемија на заразна жолтица тип А во која заболеле 9 лица, од кои 8 биле хоспитализирани (Табела 4 во Прилог).

ЦЈЗ Охрид пријави две епидемии на салмонелози во кои биле регистрирани 55 заболени лица, од нив 22 лица биле хоспитализирани.

ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија и ЦЈЗ Скопје пријавија по една епидемија на алиментарна интоксикација предизвикани од **Staphylococcus aureus**, со вкупно 10 заболени лица.

ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар пријавија по една епидемија на **Toxoinfectio alimentaris**, во кои причинителот не е утврден, во епидемиите заболеле 28 лица, а само едно лице било хоспитализирано.

ЦЈЗ Кочани пријави епидемија на хепатитис А со 9 заболени лица, од кои 8 биле хоспитализирани (Табела 4 во Прилог).

Епидемии од групата на зоонози

Во 2015 година пријавени се две епидемии на туларемија, со вкупно 28 заболени од кои 7 лица биле хоспитализирани. Епидемиите на туларемија се пријавени од страна на ЦЈЗ Велес (регистрирана на територијата на општина Лозово, Свети Николе) и ЦЈЗ Скопје (на територија на општина Арачиново). Двете епидемии завршија со по 14 заболени, соодветно, а хоспитализирани заради потешка клиничка слика имаше во епидемијата на територијата на ЦЈЗ Скопје (Табела 4 во Прилог).

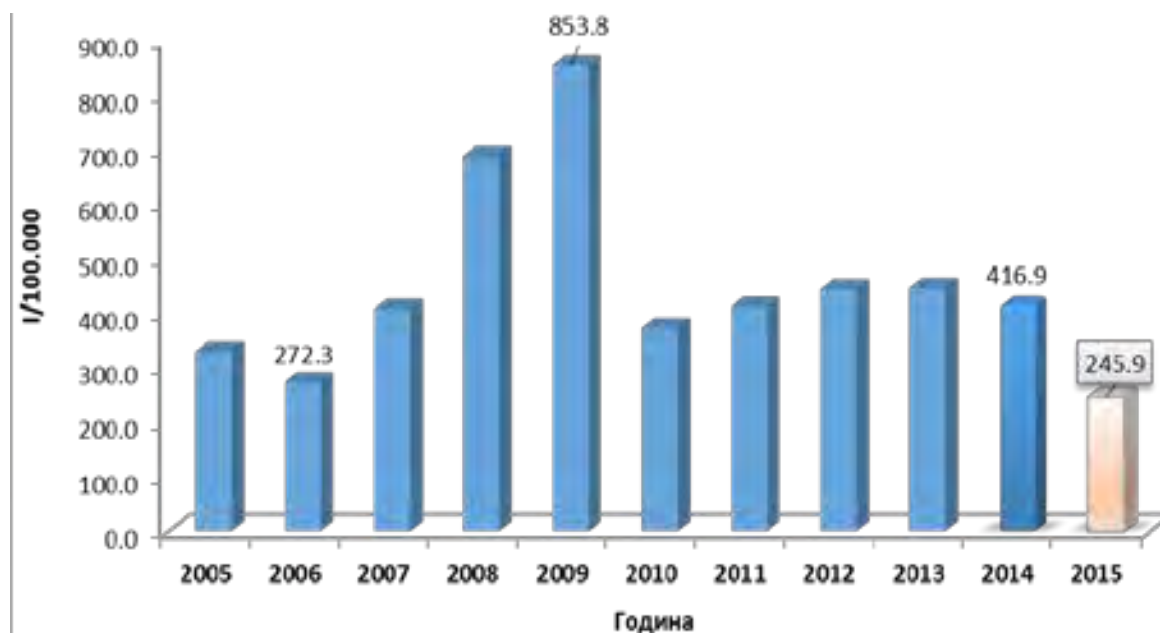
Сите епидемии регистрирани во 2015 година се одјавени истата година.

Во текот на 2015 одјавени се и епидемиите на Хепатитис А: една пријавена од ЦЈЗ Скопје и две од ЦЈЗ Куманово, како и епидемијата на овчи сипаници пријавена од ЦЈЗ Велес / ПЕ Гевгелија, сите пријавени во текот на 2014 година.

5. Капкови акутни заразни заболувања

Капковите заразни заболувања во 2015 година се регистрирани со 5.080 случаи и инциденца од 245,9 на 100.000 жители, што е намалување од 41,0% во однос на 8.612 заболени ($I=416,9/100.000$) во 2014, а воедно ова претставува најниска инциденца за оваа група заболувања регистрирана во последните 10 години.

Во периодот 2005-2014 година, регистрираната инциденца од оваа група на заболувања се движи од 272,3 во 2006 до 853,8 на 100.000 жители во 2009 година (Графикон 5).

Графикон 5. Инциденца на 100.000 жители од капкови заразни заболувања, период 2005-2014 и 2015 година

Инциденцата на капковите заразни заболувања во 2015 година бележи намалување за 41,2% во однос на просекот за последните пет години, кој изнесува 418,1 на 100.000 жители (Табела 3).

Во 2015, како и во претходните пет години, во групата на капкови заразни заболувања, овчите сипаници се регистрираат со највисока инциденца (220,0/100.000). Не се регистрирани случаи на голема кашлица, а со најниска инциденца од 0,05 на 100.000 жители, се регистрираат инфекции предизвикани од ХиБ, мали сипаници и рubeола (црвенка). Во изминатиот петгодишен период, најниска просечна инциденца од 0,08/100.000 се регистрира кај инфекциите предизвикани од ХиБ, кои подлежат на задолжително пријавување од 2009 година (Табела 3).

Табела 3. Инциденца на 100.000 жители во групата на капкови заразни заболувања, период 2010-2015

Заболување/ година	2015	Просек 2010-2014	2014	2013	2012	2011	2010
Овчи сипаници	220.0	371.6	379.7	413.7	405.9	340.6	318.2
Скарлатина	10.9	17.5	16.2	14.7	19.4	17.4	20.0
Мононуклеоза инфективна	11.3	10.4	9.7	10.6	11.1	10.6	9.9
Легионерска болест	0.1	1.9	2.1	3.0	1.2	2.1	1.2
Заразни заушки	2.5	5.5	2.5	2.9	4.7	5.4	11.9
Пневмококни инфекции	0.7	0.3	0.7	0.4	0.3	0.05	0.0
Мали сипаници	0.05	10.2	5.6	0.2	0.3	34.1	10.6
Менингококна болест	0.1	0.2	0.0	0.0	0.1	0.3	0.4
Голема кашлица	0.0	0.2	0.2	0.0	0.4	0.3	0.1
Инфекции предизвикани со ХиБ	0.05	0.08	0.19	0.05	0.05	0.05	0.05
Рубеола (црвенка)	0.05	0.2	0.0	0.0	0.2	0.4	0.2
ВКУПНО	245.9	418.1	416.9	445.8	443.8	411.2	372.7

5.1. Заболувања иројив кои се сироведува задолжителна имунизација

Од групата на акутните капкови заразни заболувања, во Република Македонија континуирана задолжителна имунизација се спроведува против малите сипаници, рубеолата, заразните заушки, големата кашлица и дифтеријата, а почнувајќи од септември 2008 година и против заболувања предизвикани од хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ).

5.1.1. Дифтерија

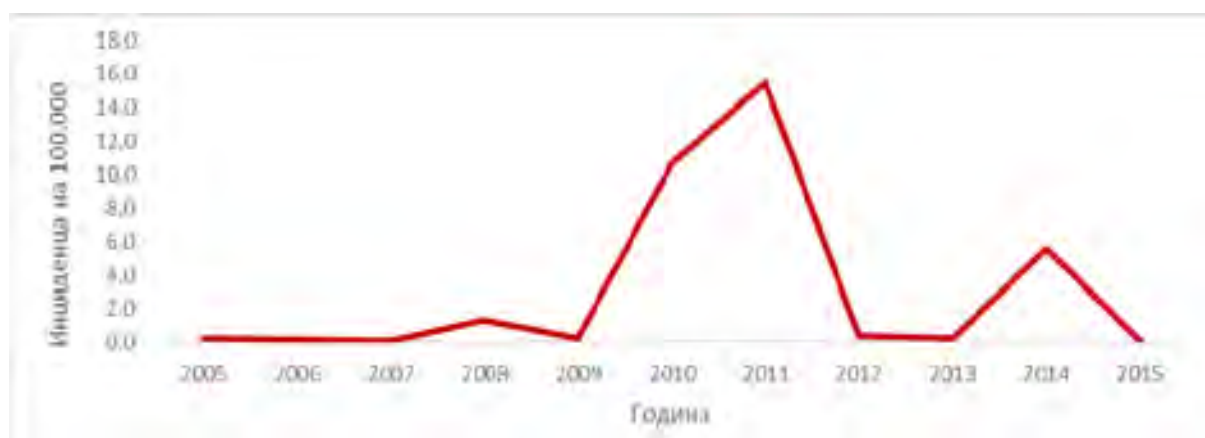
Последен случај на Дифтеријата во Република Македонија е регистриран во 1977 година.

5.1.2. Инфекции со хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ)

Во 2015 година регистриран е еден случај на инфекција предизвикана од ХиБ, заболувањето се регистрира со поединечни случаи и во изминатите пет години, освен во 2014 година кога беа пријавени четири случаи.

5.1.3. Мали сипаници

Во 2015 година регистриран е еден случај на мали сипаници, со инциденца од 0,05 на 100.000 жители (Табела 3). Минатата година беа регистрирани 116 заболени, од кои 112 во епидемијата пријавена од ЦЈЗ Скопје. Во изминатиот десетгодишен период, покрај 2014 година, висок број на случаи се регистрираат во епидемијата во 2010-2011г (n=217 и n=701, соодветно). Во 2008 година исто така беше пријавена епидемија со 27 случаи на подрачјето на ЦЈЗ Скопје (Графикон 6). Ваквата временска дистрибуција оди во прилог на востанување на цикличност на малите сипаници, што од друга страна сугерира на пропусти во опфатот со задолжителна вакцинација и акумулирање на осетлива популација.

Графикон 6. Мали сипаници, инциденца на 100.000 жители, Македонија 2005-2014 и 2015 година

5.1.4. Заразни заушки

Во 2015 година регистрирани се вкупно 52 (I=2,5/100.000) случаи на заразни заушки, што е идентичен број како и претходната година (Табела 3 и 4).

Табела 4. Број на пријавени случаи и инциденца на заразни заушки, период 2005-2014 и 2015 година

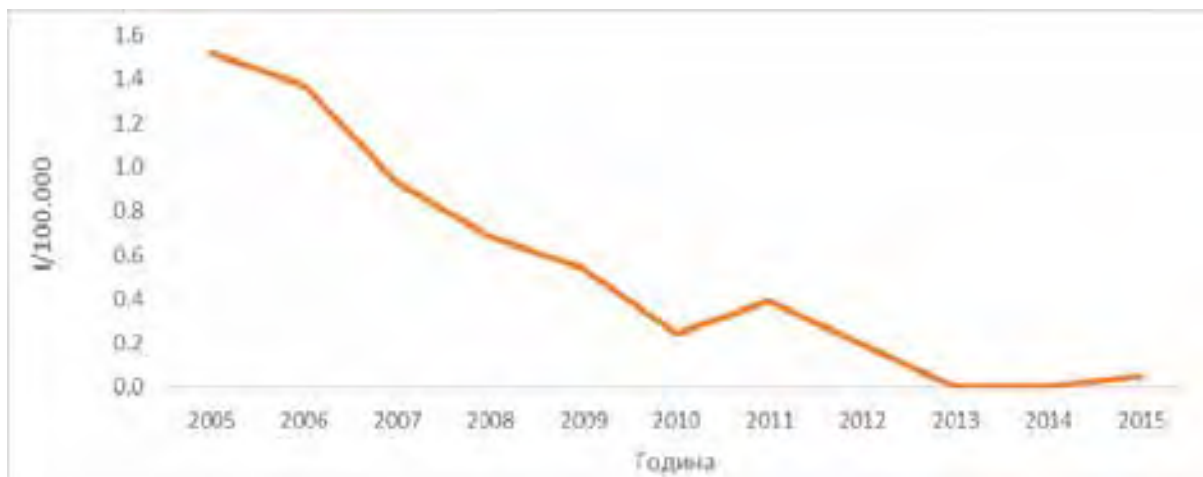
Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број на заболени	125	49	284	5865	10920	242	111	97	60	52	125
I/100.000	6.1	2.4	13.9	287.5	535.2	11.9	5.4	4.7	2.9	2.5	6.1

Во изминатиот десетгодишен период, најмал број на случаи е регистриран во 2006 (n=49, Mб=2,4/100.000), а најголем во епидемиската 2009 година (n=10.920, Mб=535,2/100.000), што воедно претставува највисок број и морбидитет на регистрирани случаи на заразни заушки во периодот од 1969 година до сега (Табела 4).

Не се забележува значителна разлика во однос на возрасната дистрибуција на случаите на заразни заушки во 2015 година во однос на претходните две години.

5.1.5. Рубеола

Во текот на 2015 година регистриран е еден случај на рубеола со инциденца од 0,05/100.000 жители. Во периодот од 2005-2014 се регистрира јасен негативен тренд, а инциденцата се движи од 1,5 на 100.000 во 2005 до 0 во 2013 и 2014 г (Графикон 7).

Графикон 7. Рубеола, инциденца на 100.000 жители, Македонија 2005-2014 и 2015г

5.1.6. Голема кашлица

Не е регистриран случај на голема кашлица во 2015 година, додека минатата година беа пријавени четири случаи со инциденца 0,19/100.000 жители (Табела 3 и 5). Најголем број на заболени во десетгодишниот период 2005-2014 е регистриран во 2012 година (n=9; I=0,44/100.000) (Табела 5).

Табела 5. Број на пријавени случаи на голема кашлица, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број на заболени	7	7	0	0	7	2	6	9	1	4	0
I/100.000	0.34	0.34	0.00	0.00	0.34	0.10	0.3	0.44	0.05	0.19	0.00

Инциденцата на заболувањата од оваа група против кои се врши задолжителна имунизација во десетгодишниот период 2005-2014 како и во 2015 година, е значително намалена во однос на просекот за петгодишниот период пред воведувањето на задолжителната имунизација (Табела 6).

Исклучок се заразните заушки кои поради епидемското појавување во 2009 година бележат повисок морбидитет, во однос на петгодишниот просек пред воведување на задолжителната вакцинација (Табела 6).

Табела 6. Просечна инциденца на 100.000 жители пет години пред воведување на вакцинација, годишна инциденца во период 2005-2014 и 2015 година

Заболување/период	Мали сипаници	Рубеола	Заразни заушки	Голема кашлица	ХиБ
Просек за последни 5 години пред воведување на задолжителна вакцинација	690.2	106.4	479.4	263	/
2005	0.2	1.5	6.1	0.3	
2006	0.1	1.4	2.4	0.3	
2007	0.05	0.9	13.9	0.0	
2008	1.3	0.7	287.5	0.0	
2009	0.2	0.5	535.2	0.3	
2010	10.6	0.2	11.9	0.1	0.05
2011	34.1	0.4	5.4	0.3	0.05
2012	0.3	0.2	4.7	0.4	0.05
2013	0.2	0.0	2.9	0.05	0.05
2014	5.6	0.0	2.5	0.2	0.19
2015	0.05	0.05	2.5	0.0	0.05

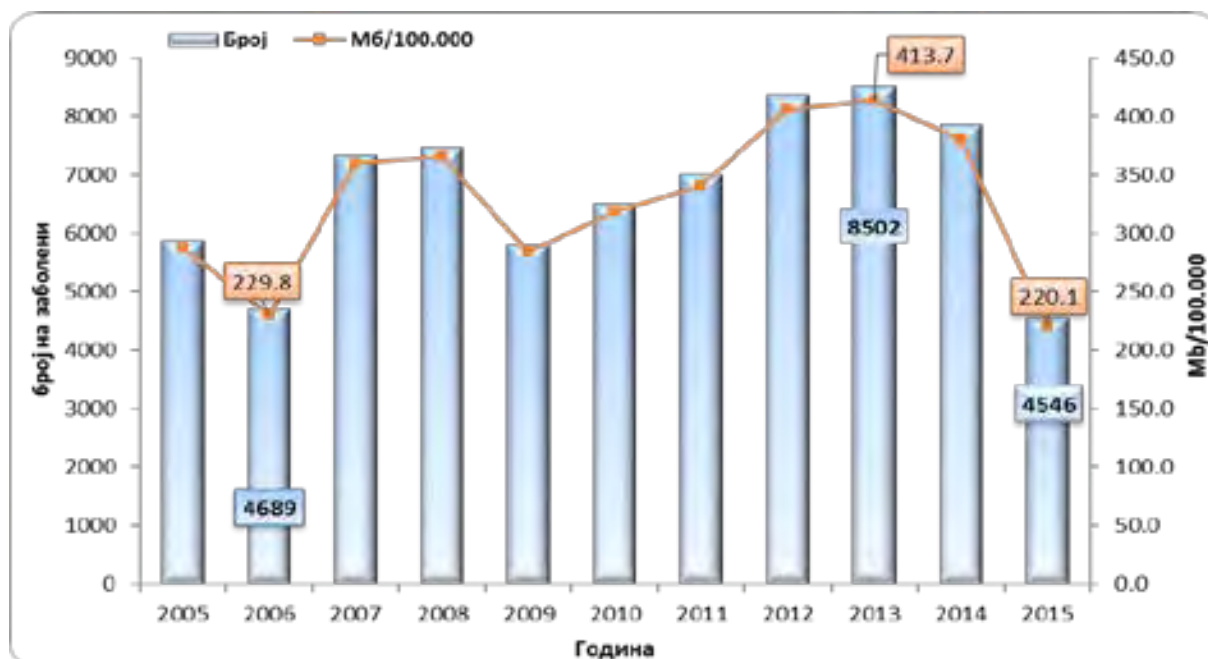
5.2. Осиганати кайкови заразни заболувања

5.2.1. Овчи сипаници

Во 2015 година, овчите сипаници се регистрираат со 4.546 случаи и инциденца од 220,1 на 100.000 жители (Табела 3). Овчите сипаници се најчесто пријавувано заразно заболување од групата на капкови заразни заболувања и чинат 89,5% од сите пријавени заболувања од оваа група. Ова заболување, во вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2015 година учествува со 22,9%.

Во однос на 2014 година кога беа пријавени 7.844 заболени, бројот на пријавени случаи на овчи сипаници во 2015 е помал за 42,0%. Споредено со просекот за последните десет години ($n=6.930,5$), бројот во 2015 е намален за 34,3%.

Во периодот 2005-2014 година, најмал број заболени ($n=4.689$) и најниска инциденца од овчи сипаници ($I=229,4/100.000$) се регистрирани во 2006 година, а најголем број ($n=8.502$) и највисока инциденца ($I=413,7/100.000$) се забележани во 2013 година (Графикон 8).

Графикон 8. Број на заболени и морбидитет од овчи сипаници, 2005-2014 и 2015 год

5.2.2. Скарлатина

Регистрирани се 225 заболени со инциденца од 10,9 на 100.000 жители, што е намалување од 32,6% во однос на пријавените 334 случаи ($I=16,2/100.000$) во 2014 година (Табела 7).

Во претходниот десетгодишен период од 2005-2014, највисок број ($n=409$) и инциденца ($20,0/100.000$) на заболени од скарлатина се регистрира во 2010, а најнизок ($n=287$; $I=14,1/100.000$) во 2005 година (Табела 7).

Табела 7. Инциденца на 100.000 жители од скарлатина, период 2005-2014 и 2015 год.

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	287	323	317	293	307	409	357	398	303	334	225
$I/100.000$	14,1	15,8	15,5	14,4	15,0	20,0	17,4	19,4	14,7	16,2	10,9

Пријавените случаи се спорадични, при што 52,4% од вкупно регистрираните заболени во републиката се пријавени од територијата на Центарот за јавно здравје Скопје (Табела 1 во Прилог), слично како и претходната 2014, кога ЦЈЗ Скопје пријави 59,9% од вкупниот број на регистрирани скарлатини.

5.2.3. Епидемски менинџитис (менинџококна болест)

Во текот на 2015 година, регистрирани се два случаја, од кои еден со смртен исход. Во 2014 година не се пријавени случаи, додека во претходниот петгодишен период, најголем број случаи се регистрирани во 2010 година ($n=9$).

5.2.4. Инфективна мононуклеоза

Пријавени се 234 случаи ($I=11,3/100.000$) што претставува зголемување за 16,4% споредно со 201 случај кои беа пријавени во 2014 година, и е највисок број регистриран во последните

10 години. Во периодот 2005-2014 година регистрираната инциденца од ова заболување на 100.000 жители се движи од 4,5 во 2005 година до 11,1 во 2012 година (Табела 8).

Табела 8. Инфективна мононуклеоза, број и инциденца на 100.000 жители, 2005-2014 и 2015 година

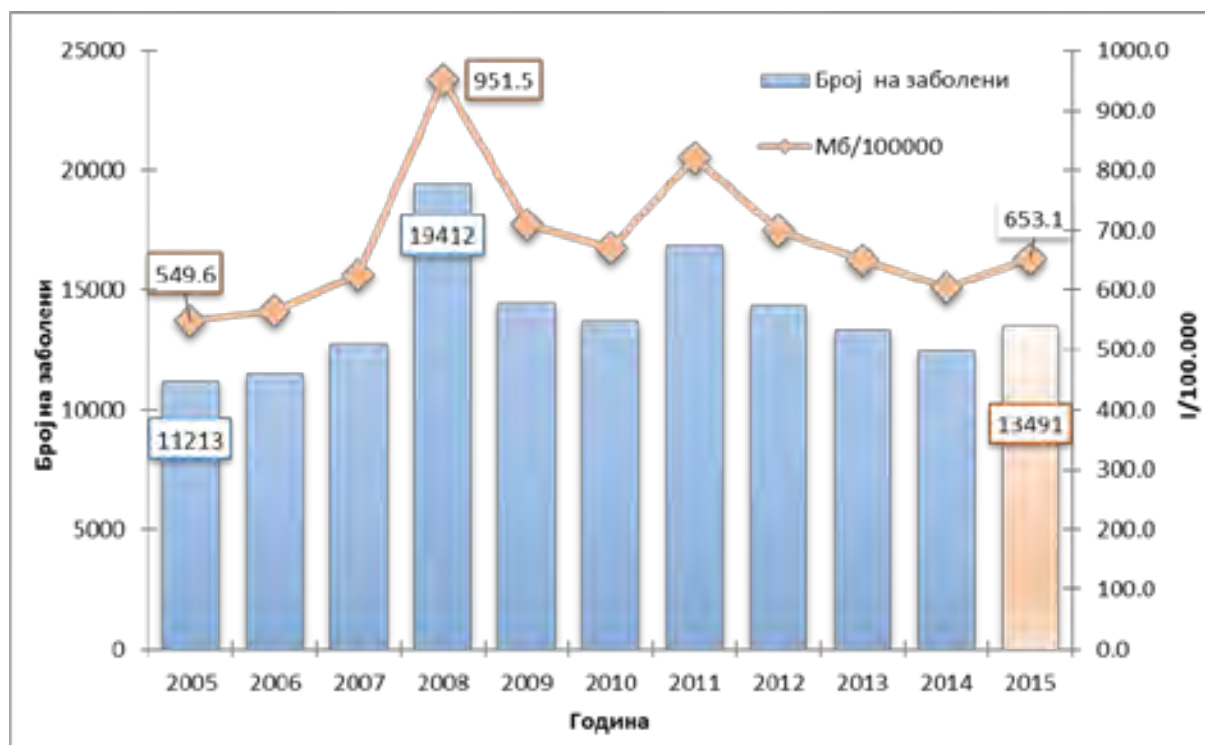
Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012	2014	2015
Број	92	106	132	165	178	202	218	228	218	201	234
I/100.000	4,5	5,2	6,5	8,1	8,7	9,9	10,6	11,1	10,6	9,7	11,3

5.2.5. Легионелоза (легионерска болест)

До Институтот за јавно здравје на Р. Македонија, во текот на 2015 година пристигнати се пријави за 3 случаи на легионерска болест ($I=0,1/100.000$) (Табела 3), што претставува намалување од 93% во однос на 2014 година кога се пријавени 43 случаи.

6. Цревни акутни заразни заболувања

Во 2015 година цревните акутни заразни заболувања се најчесто регистрирани заразни заболувања со вкупно 13.491 пријавени случаи и инциденца од 653,1 на 100.000 жители. Бројот на регистрирани случаи е поголем за 8,1% во однос на 2014 година кога беа регистрирани 12.475 заболени и инциденца од 603,9 на 100.000 жители. Во периодот од 2005-2014 година, инциденцата на 100.000 жители кај оваа група заболувања се движи од 549,6 во 2005 до 951,5 во 2008 година (Графикон 9).

Графикон 9. Број на заболени и инциденца на 100.000 жители од акутни цревни заразни заболувања во периодот 2005-2014 и 2015 година

Како и во претходните пет години, највисока инциденца во оваа група (589,0/100.000) е регистрирана кај ентероколитите, кои чинат 90,2% од сите заболени во оваа група (Табела 9).

Останатите заболувања во оваа група се регистрираат со значително пониска инциденца, така што бактериските алиментарни инфекции и интоксикации (АТИ) се регистрирани со инциденца од 27,8 на 100.000 жители. Салмонелозите се трето најчесто заболување во оваа група со инциденца од 16,8 на 100.000 жители (Табела 9).

Табела 9. Инциденца на 100.000 од заболувања во групата на цревни заразни болести, период 2010-2014 и 2015 г.

Година / заболување	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Ентероколитиси	589.0	512.3	582.2	625.6	716.9	586.2
Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации	27.8	44.0	45.5	46.3	69.4	59.9
Салмонелози	16.8	9.9	12.7	11.9	13.7	9.0
Инфекции предизвикани од E.Coli	10.9	7.8	3.9	4.9	6.0	0.0
Вирусен хепатитис А	7.6	28.2	4.9	9.2	14.7	15.2
Шигелоза (Дизентерија)	0.3	1.1	0.4	1.1	0.8	1.2
Листерииоза	0.1	0.5	0	0.0	0.0	0.0
Кампилобактериоза	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Џардијаза	0.3	0.0	0.2	0.1	0.1	0.0
Тифус и паратифус	0,05	0.0	0.0	0.0	0,1	0

6.1. Ентероколитис

Регистрирани се 12.168 заболени со инциденца од 589,0 на 100.000 жители, што претставува зголемување од 15,0% во однос на 2014 година кога беа пријавени 10.582 случаи со инциденца од 512,3/100.000 (Табела 9). Во периодот 2005-2014 година, ентероколитите се регистрирани со најмала инциденца во 2005 (335,8/100.000), а највисока инциденца од 834,9/100.000 е регистрирана во 2008 година (Графикон 10).

Ентероколитите учествуваат со 90,2% во групата на цревни заразни заболувања, а со 61,3% во вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2015 година.

Графикон 10. Број и инциденца на 100.000 жители од ентероколитис во Македонија, 2005-2014 и 2015 година

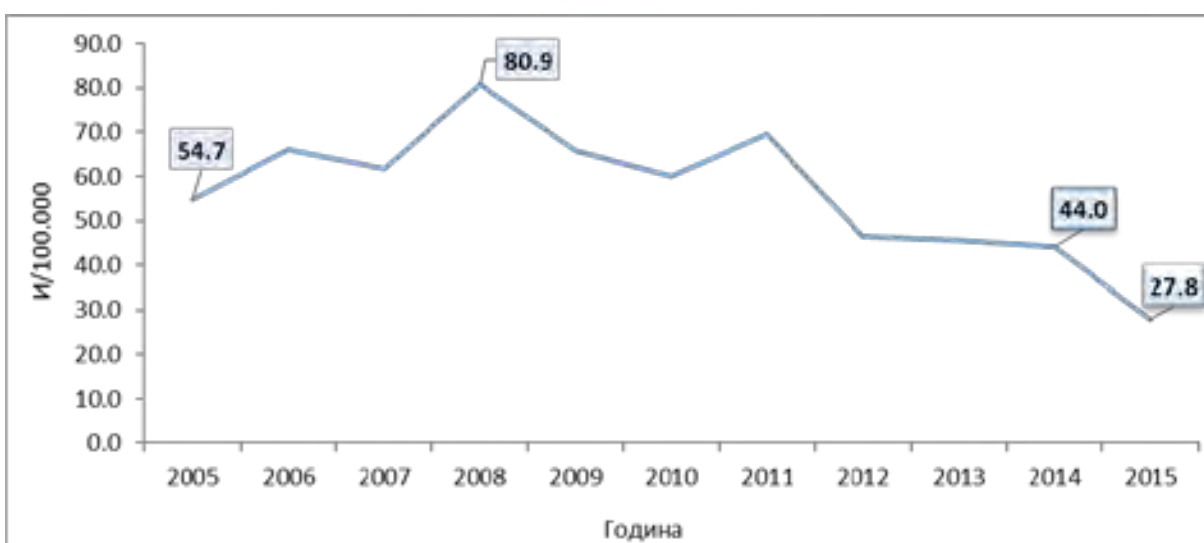
Во 2015 година, ентероколитите го задржуваат сезонскиот карактер на јавување без значајни отстапувања во однос на просечната десетгодишна сезонска дистрибуција. Најголема пропорција од случаите се регистрираат во летниот период и почетокот на есента (јули–септември), со врв на заболувањата во месец август (Графикон 11).

Графикон 11. Дистрибуција на заболени од ентероколита по месеци, како процент од вкупен број на заболени, просек 2005-2014 и 2015 година

6.2. Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации (АТИ)

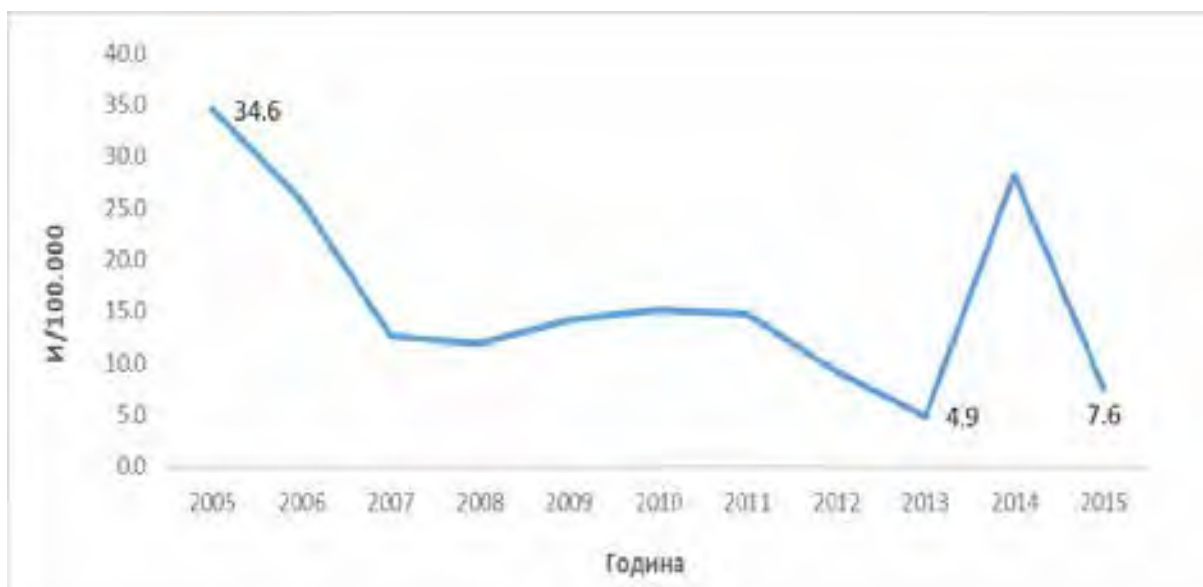
Пријавени се 574 заболени со инциденца од 27,8 на 100.000 жители, што претставува значително намалување (-36,9%) во однос на регистрираните 909 случаи ($I=44,0/100.000$) во 2014 (Табела 9). Бројот и инциденцата на АТИ се најниски споредено со десетгодишниот период 2005-2014, кога највисока инциденца е регистрирана во 2008 година (80,9/100.000). Анализирајќи го десетгодишниот период се регистрира јасен негативен тренд на инциденцата на АТИ (Графикон 12).

Графикон 12. Инциденца на 100.000 жители од АТИ, период 2005-2014 и 2015 година

6.3. Вирусен хепатитис тип А

Вирусниот хепатитис тип А во 2015 година е регистриран со 157 заболени и инциденца од 7,6 на 100.000 жители, што претставува намалување од 73,0% споредено со претходната година кога беа регистрирани 582 случаи и инциденца од 28,2/100.000. Инциденцата од хепатитис А во 2015 година е втора најниска споредено со претходниот десетгодишен период, кога најниска инциденца е регистрирана во 2013 (4,9/100.000), а највисока во 2005 година (34,6/100.000) (Графикон 13).

Графикон 13. Инциденца на 100.000 жители од хепатитис А, период 2005-2014 и 2015

6.4. Салмонелози

Во текот на 2015 година, пријавени се 348 заболени лица со инциденца од 16,8 на 100.000 жители, што претставува зголемување од 70,6% во однос на регистрираните 204 случаи (I=9,9/100.000) во 2014 година (Табела 9 и 10).

Во периодот 2005-2014 година, најголем број на заболени (n=395) и највисока инциденца (19,4/100.000) од салмонелози се регистрирани во 2008 година, а најнизок во 2009 (n=159, I=7,8/100.000) (Табела 10).

Табела 10. Инциденца на 100.000 жители од салмонелози, 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	212	201	280	395	159	184	281	245	262	204	348
I/100.000	10,4	9,8	13,7	19,4	7,8	9,0	13,7	11,9	12,7	9,9	16,8

6.5. Дизентерија (шиџелоза)

Инциденцата на дизентерија во 2015 изнесува 0,3 на 100.000 жители, што е намалување за 72,7% споредено со претходната година кога беа пријавени 22 случаи со инциденца од 1,1/100.000 (Табела 9 и 11).

Регистрираната инциденца во периодот 2005-2014 година се движи од 0,4 (2013) до 3,0 на 100.000 жители (2009 година) (Табела 11).

Табела 11. Инциденца на 100.000 жители од дизентерија, 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	13	30	33	42	62	25	16	23	9	22	7
I/100.000	0,6	1,5	1,6	2,1	3,0	1,2	0,8	1,1	0,4	1,1	0,3

6.6. Инфекции со *Escherichia coli*

Цревните инфекции предизвикани од *Escherichia coli* подлежат на задолжително пријавување со законските измени и дополнувања од 2009 година.

Во 2010 година не е регистриран ниту еден случај на инфекција со *Escherichia coli*, во 2011 се регистрирани 124 случаи (I=6,0/100.000), во 2012 година се регистрирани 100 случаи (I=4,9/100.000), во 2013 година, регистрирани се 81 случаи (I=3,9/100.000) и во 2014, 162 случаи и инциденца од 7,8/100,000 (Табела 9).

Во 2015 година пријавени се 226 случаи, што е највисок број од воведувањето на задолжителното пријавување. Инциденцата во 2015 е зголемена за 39,7% во однос на минатата година. Најголем број на пријавени случаи (n=185), исто како и претходната година, се регистрирани на територијата на ЦЈЗ Битола, 33 случаи се на територија на ЦЈЗ Куманово, додека останатите се спорадични случаи (Табела 1 во Прилог).

6.7. Тифуси и паратифуси

Во 2015 година не е регистриран случај на тифус, а пријавен е еден случај на паратифус на територија на ЦЈЗ Скопје.

Во Македонија тифусот не е регистриран од 2002 година наваму, а паратифус од 1996 наваму се регистрира само во 2011 со два случаи.

6.8. Цардијаза

Во текот на 2015 година регистрирани се шест случаи на цардијаза, од кои два на територија на ЦЈЗ Битола и четири на територија на ЦЈЗ Скопје.

Во периодот од 2009 до 2014 регистрирани се поединечни случаи на цардијаза - вкупно 11, од кои најголем број во 2013 (n=4). Ова заболување не подлежеше на задолжително пријавување сè до измените на законската регулатива во август 2009.

7. Зоонози*

Во 2015 година, во оваа група се регистрирани 86 заболени лица и инциденца од 4,2/100.000, што е идентичен број и инциденца како и минатата година. Инциденцата во 2015 е значително помала (-68,7%) споредено со просекот за изминатите десет години (13,4/100.000). Како и минатата година, регистрираниот број и инциденца од зоонози се најмали споредено со претходниот десетгодишен период, кога втора најниска инциденца од 4,7/100.000 се регистрира во 2013 година, а најголема (27,2/100.000) во 2008 година (Табела 12).

Табела 12. Зоонози, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I/100.000	17,4	16,7	20,7	27,2	17,2	12,7	7,2	6,4	4,7	4,2	4,2

Најголема инциденца од 1,8 на 100.000 жители во 2015 година во оваа група бележи туларемијата (Табела 13), што се должи на пријавените две епидемии во тек на годината (на територијата на ЦЈЗ Скопје и ПЕ Свети Николе).

Табела 13. Инциденца на 100.000 жители од групата зоонози, период 2010-2015 година

Година/заболување	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Антракс	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Бруцелоза	1,1	1,9	1,8	4,0	4,7	8,2
Беснило	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ехинококоза	0,9	1,0	1,3	0,9	1,6	1,9
Лајшманиоза	0,2	0,5	1,0	0,6	0,1	0,6
Кју треска	0,1	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2
Лајмска треска	0,05	0,1	0,2	0,5	0,4	0,7
Прионски болести	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Лептоспироза	0,05	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Трихинелоза	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Тетанус	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,05
Туларемија	1,8	0,0	0,0	0,0	0,05	1,0
Чума	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Бројот на регистрирани случаи на бруцелоза има јасен негативен тренд, а воедно се намалува и процентното учество на бруцелоза во вкупниот број на регистрирани зоонози. Во 2015 процентното учество на бруцелоза во вкупниот број на зоонози е 25,6%, што е најмало учество споредено со претходниот десетгодишен период кога највисоко учество од 91,5% се регистрира во 2005 година (Табела 14).

* во оваа група се претставени и некои трансмисивни болести (природно-жаришни инфекции), како на пр. лајмската треска, лајшманиоза

Табела 14. Број на заболени од зоонози, бруцелоза и процентно учество на бруцелозата во годишниот број на зоонози, период 2005-2014 и 2015 год

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Вкупен број заболени од зоонози	353	341	423	557	351	260	148	132	95	86	86
Број на заболени од бруцелоза	323	309	381	490	287	168	96	82	36	40	22
Процент на заболени од бруцелоза од вкупен бр.	91,5	90,6	90,1	88,0	81,8	64,6	64,9	62,1	37,9	46,5	25,6

7.1. Бруцелоза

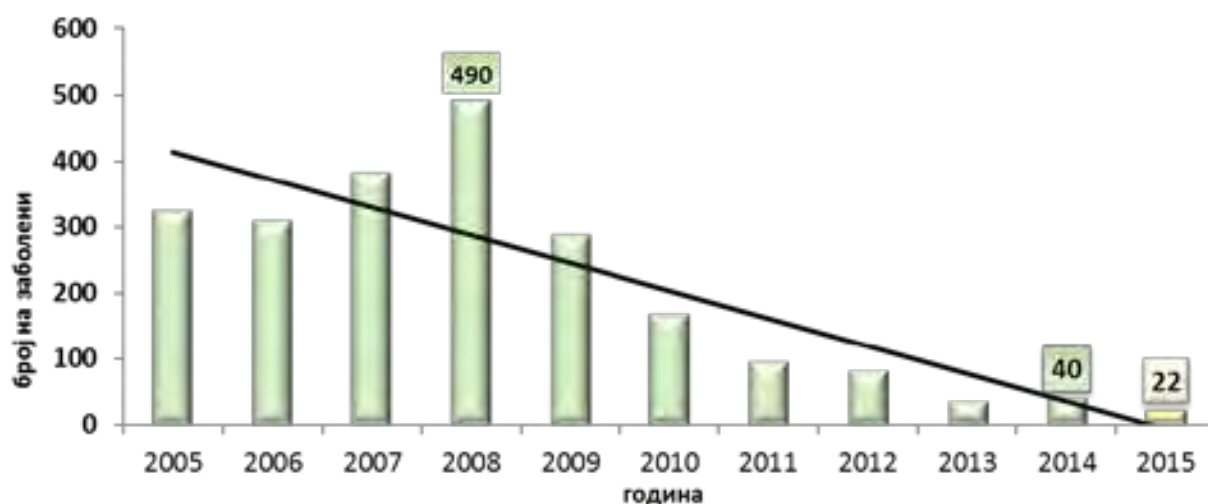
Согласно Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2015 година, ова заболување е детално прикажано во посебен Извештај по оваа Програма за 2015 година.

Во текстот што следува е даден краток преглед на вкупниот број на заболени и инциденца во 2015, при што е направена споредба со последните 10 години.

Во 2015 година, регистрирани се 22 случаи на бруцелоза и инциденца од 1,1 на 100.000 жители, што е најмал број и инциденца во споредба со последните десет години, а во однос на претходната година, инциденцата е намалена за 42,1%.

Инциденцата на регистрирани случаи на бруцелоза во 2015 година е помала за 13 пати споредено со просечната инциденца за претходниот десет годишен период кој изнесува 13,4 на 100.000 жители (Табела 14, Графикон 14).

Во претходните десет години најмал број заболени ($n=36$) и најмала инциденца ($1,8/100.000$) се регистрирани во 2013 година, а највисоки во 2008 година ($n=490$, $I=24,0/100.000$) (Табела 14, Графикон 14).

Графикон 14. Број и линиски тренд на регистрирани заболени лица од бруцелоза, период 2005-2014 и 2015 година

7.2. Ехинококоза

Пријавени се 18 случаи со инциденца од 0,9 на 100.000 што не е значајно намалување во однос на пријавените 21 заболени ($I=1,0/100.000$) во претходната, 2014 година.

Во периодот 2005-2014 година, најголем број на заболени ($n=44$) и највисока инциденца ($2,2/100.000$) се регистрирани во 2008 година, а најмал во 2005 и 2007 година ($n=17$; $I=0,8/100.000$) (Табела 15).

Табела 15. Ехинококоза, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	17	19	17	44	39	38	33	18	27	21	18
I/100.000	0,8	0,9	0,8	2,2	1,9	1,9	1,6	0,9	1,3	1,0	0,9

7.3. Лајшманиаза

Регистрирани се четири заболени со инциденца од 0,2 на 100.000 жители, што претставува повеќе од двојно намалување споредено со минатата кога беа пријавени 11 случаи (Табела 16). Регистрираниот број на заболени од оваа болест во 2015 година е двојно помал и во споредба со просекот за изминатите десет години (9 случаи).

Табела 16. Лајшманиаза, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	7	9	7	7	4	12	2	13	20	11	4
I/100.000	0,3	0,4	0,3	0,3	0,2	0,6	0,1	0,6	1,0	0,5	0,2

7.4. Кју-џиреска

Регистрирани се два случаи со инциденца од 0,1/100.000, а претходната година беа пријавени 9 случаи (Табела 17).

Во периодот 2005-2014 година, заболувањето се пријавува со поединечни случаи при што најголем број ($n=15$) и највисока инциденца од 0,7 на 100.000 се регистрирани во 2007, а најмал во 2005 година (2 заболени, $I=0,1/100.000$) (Табела 17).

Табела 17. Кју треска, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	2	4	15	13	12	5	5	4	8	9	2
I/100.000	0,1	0,2	0,7	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,1

7.5. Анџракс

Во 2015 година не е пријавен случај, додека минатата година беше пријавен еден случај. Во периодот 2005-2014 година заболувањето се регистрира со поединечни случаи, не секоја година, а најголем број случаи ($n=4$) и инциденца ($0,2/100.000$) пријавени се во 2005 година (Табела 18).

Табела 18. Антракс, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	4	0	3	2	0	0	3	2	0	1	0
I/100.000	0,2	0,0	0,15	0,1	0	0	0,15	0,1	0	0,05	0,0

7.6. Тетанус

Пријавен е еден случај на тетанус, додека претходните две години не беа регистрирани случаи. Во изминатите 10 години регистрирани се шест случаи од кои 3 завршиле со смртен исход (Лт=50,0%) (Табела 19). Заболувањето во периодот 2005-2014 година се регистрира со поединечни случаи во одделни години, при што најголем број се пријавени во 2005 и во 2012 година (n=2) (Табела 19).

Табела 19. Тетанус - број на заболени, умрени и I/100.000, 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Заб./Умр.	2/1	1/0	0	0	0	1/1	0	2/1	0	0	1/0
I/100.000	0,1	0,05	0	0	0	0,05	0	0,1	0	0	0,05

Во Република Македонија, последниот случај на неонатален тетанус е регистриран во 1993 година.

7.7. Лајм борелиоза (лајмска болест)

Во 2015 година, пријавен е еден случај, додека во 2014 беа регистрирани два случаи на лајм борелиоза. Во десетгодишниот период (2005-2014), заболувањето се регистрира спорадично, до 2008 нема случаи, а најголем број на заболени е регистриран во 2010 (n=14) (Табела 20).

Табела 20. Лајм борелиоза - број на заболени и инциденца, 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Заболени	0	0	0	0	3	14	8	11	4	2	1
I/100,000	0	0	0	0	0,1	0,7	0,4	0,5	0,2	0,1	0,05

7.8. Туларемија

Во 2015 регистрирани се вкупно 37 случаи на туларемија. Најголем број од случаите се регистрираат во епидемиите во ЦЈЗ Велес/ПЕ Свети Николе, на подрачјето на општина Лозово (n=14) и во ЦЈЗ Скопје, на подрачјето на општина Арачиново (n=14). Дополнително се пријавени 5 случаи од ЦЈЗ Скопје, кои не се поврзани со епидемијата, а пријавени се и три случаи од територијата на ЦЈЗ Куманово и еден случај од ПЕ Кичево. Бројот на случаи во 2015 година е најголем досега, а во изминатите десет години заболувањето се појавува епидемски во 2010 година кога беа пријавени 20 случаи од ПЕ Гостивар. Еден случај на туларемија е регистриран и во 2011 година.

7.9. Остаточни зоонози

Од останатите заболувања кои припаѓаат на оваа група (лептоспирози, трихинелози, беснило, прионски болести, чума), во 2015 година пријавен е само еден случај на **лептоспироза**. Во изминатите десет години регистрирани се пет случаи на лептоспироза, по два во 2010 и 2014 и еден во 2009 година.

8. Сексуално преносливи инфекции

Во оваа група на заболувања претставени се регистрираните случаи на гонореја, сифилис, хламидијаза и лица кои живеат со ХИВ со вкупно 303 заболени и инциденца од 14,7 на 100.000 жители. Бројот на регистрирани СПИ е повеќе од двојно (-53,7%) намален споредено со претходната година кога беа регистрирани 654 случаи.

8.1. Гонореја

Гонорејата во 2015 година е регистрирана со пет случаи и инциденца од 0,2 на 100.000 жители. Најголем број заболени (n=11) и највисок морбидитет (0,5/100.000) од ова заболување во периодот 2005-2014 година е регистриран во 2008 година (Табела 21).

Табела 21. Гонореја, инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	2	6	5	11	4	9	8	7	7	4	5
I/100.000	0,1	0,3	0,2	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2

8.2. Сифилис

Во 2015 година пријавен е само еден случај на сифилис, исто како и претходната година. Во десетгодишниот период од 2005-2014, заболувањето се регистрира со поединечни случаи. Најголем број на заболени лица се регистрирани во 2010 година (n=5, I=0,25/100.000) (Табела 22).

Табела 22. Број на регистрирани случаи на сифилис, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	2	4	2	3	1	5	1	0	2	1	1
I/100.000	0,1	0,2	0,1	0,15	0,05	0,25	0,05	0,00	0,1	0,05	0,05

8.3. Хламидијаза

Во 2015 година најголем дел од СПИ отпаѓаат на инфекции предизвикани од хламидија. Заболувањето во 2015 година е регистрирано со 264 случаи и инциденца од 12,8 на 100.000 жители, што е значително намалување (-56,5%) во споредба со 2014 година кога се регистрираа 607 случаи и инциденца од 29,4 на 100.000 жители (Табела 23).

Табела 23. Број на регистрирани случаи и инциденца на инфекции предизвикани со хламидија, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	16	48	26	52	36	36	289	253	633	607	264
I/100.000	0,8	2,3	1,3	2,5	1,8	1,8	14,1	12,3	30,8	29,4	12,8

8.4. ХИВ/СИДА

Во 2015 година регистрирани се 33 нови случаи на ХИВ/СИДА, од кои 6 лица биле дијагностицирани со Синдром на стекната имунодефициенција, останатите 27 лица се дијагностицирани како ХИВ позитивни.

Во 2015 година регистриран е и еден смртен исход асоциран со СИДА.

Кумулативниот број на дијагностицирани случаи на ХИВ/СИДА заклучно со 2015 година е 275, од кои 224 се од машки а 51 лице од женски пол. Кумулативно регистрирани се 80 смртни случаи поврзани со СИДА.

Детален преглед на состојбата со ХИВ/СИДА во Република Македонија за 2015 година и споредба со изминатиот период е даден во посебен *Годишен извештај за реализација на Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА во Република Македонија во 2015 година*.

9. Останати заразни заболувања

Во оваа група на заразни заболувања прикажани се: вирусни (серозни) менингити, вирусни енцефалити, бактериските менингити, маларија, токсоплазмоза, хеморагичните трески, скабиес (шуга), вирусните хепатити Б, Ц и неозначените вирусни хепатити со вкупно 914 заболени и инциденца од 44,2 на 100.000 жители.

Споредено со претходната година кога беа регистрирани вкупно 1.061 заболени, инциденцата е намалена за 13,9%.

Највисока инциденца (25,5/100.000; n=527) во оваа група, како и во претходните пет години, регистрирана е кај скабиесот (Табела 24).

Останатите заболувања, не сметајќи ги вирусните хепатити, се регистрираат со значително помал број на заболени (Табела 24).

Табела 24. Останати заразни заболувања, морбидитет на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015 година

Година/заболување	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Скабиес	25,5	21,9	15,0	14,8	16,2	20,3
Вирусен енцефалитис	1,3	1,5	1,4	1,2	1,2	1,3
Бактериски менингитиси	3,1	2,8	2,3	1,8	2,4	2,4
Вирусни менингитиси	1,8	0,9	1,8	1,4	1,1	2,5
Маларија	0,2	0,2	0,1	0,2	0,0	0,1
Токсоплазмоза	0,05	0,1	0	0,1	0,0	0,05
Конго - Кримска хеморагична треска	0	0	0	0	0	0,05

9.1. Скабиес

Скабиесот во 2015 година е регистриран со 527 случаи и инциденца од 25,5/100.000 жители, што е зголемување за 16,4% во однос на инциденцата регистрирана во 2014 година (21,9/100.000) (Табела 24 и 25). Најголем број заболени (n=652) и највисока инциденца од 32,0/100.000 во периодот 2005-2014 година регистрирани се во 2005 година, а најмал број и инциденца (n=305, I=14,8/100.000) во 2012 година (Табела 25). Се регистрира тенденција на пораст на бројот на заболени во последните години.

Табела 25. Скабиес, број и инциденца на 100.000 жители, период 2005-2014 и 2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	652	589	468	442	507	415	332	305	309	452	527
I/100.000	32,0	28,8	22,9	21,6	24,9	20,3	16,2	14,8	15,0	21,9	25,5

9.2. Вирусен енцефалиитис

Во 2015 година пријавени се 27 заболени со инциденца од 1,3 на 100.000 жители, а оваа година се регистрирани 2 смртни исходи (CFR=7,4%) (Табела 24 и 26). Во изминатиот десетгодишен период, најголем број на заболени се пријавени во 2009 година (n=35), додека најголем број на смртни случаи се регистрирани во 2010 (n=8) (Табела 26). Од пријавените вирусни енцефалити два случаја се предизвикани од вирусот на Западно Нилска треска.

Табела 26. Вирусни енцефалити, број на заболени и умрени, 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Заболени/ Умрени	13/2	13/3	18/6	20/1	35/3	26/8	25/2	24/3	29/5	32/3	27/2

9.3. Вирусен (серозен) менинџитис

Регистрирани се 37 заболени и инциденца од 1,8/100.000, што е повеќе од двојно зголемување (+105,6%) во однос на претходната година кога беа регистрирани 18 случаи (I=0,9/100.000).

Највисок број на случаи (131) и инциденца (6,4/100.000) во периодот 2005-2014 е регистриран во 2005 година, а најнизок во 2014 година (Табела 27).

Табела 27. Број и морбидитет на 100.000 жители од вирусни (серозни) менингитиси, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	131	32	58	46	47	50	22	29	37	18	37
I/100.000	6,4	1,6	2,8	2,3	2,3	2,5	1,1	1,4	1,8	0,9	1,8

9.4. Бактериски менинџитиси

Регистрирани се 64 заболени (I=3,1/100.000) и два смртни случаи (CFR=3,1%), што претставува зголемување на инциденцата за 12,3% споредено со 2014 година кога се регистрирани 57 заболени и еден смртен случај.

Највисок број на заболени и инциденца ($n=75$, $I=3,7/100.000$) во периодот 2005-2014 година е регистриран во 2007 година, а најнизок во 2008 ($n=28$, $I=1,4/100.000$) (Табела 28).

Табела 28. Број и инциденца на 100.000 жители од бактериски менингитиси, период 2005-2014 и 2015 година

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
заболени/ умрени	71/1	57	75	28	50	48/2	50/7	37/3	47/2	57/1	64/2
I/100.000	3,5	2,8	3,7	1,4	2,5	2,4	2,4	1,8	2,3	2,8	3,1

9.5. Маларија

Во 2015 година се регистрирани четири случаи на импортирана маларија, за еден помалку од 2014 година. Во 2015 нема регистрирано смртен исход од маларија.

За периодот од 2005-2014 година, пријавени се вкупно 19 случаи на маларија, сите импортирани. Во овој десетгодишен период, регистрирани се два смртни случаи од маларија, по еден во 2009 и 2014 година (Табела 29).

Табела 29. Број на пријавени случаи на маларија - заболени/умрени во периодот од 2005-2014 и 2015 година*

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Заболени/ умрени*	0	2	0	0	2/1	2	0	5	3	5/1	4
I/100.000	0	0,1	0	0	0,1	0,1	0	0,2	0,1	0,2	0,2

* сите регистрирани заболени во Р. Македонија се импортирани случаи

9.6. Токсоплазмоза

Во 2015 година регистриран е еден случај на токсоплазмоза. Во десетгодишниот период 2005-2014 година се регистрираат осум поединечни случаи (по два во 2009, 2012 и 2014, по еден во 2007 и 2010 година).

9.7. Конго – Кримската хеморагична треска

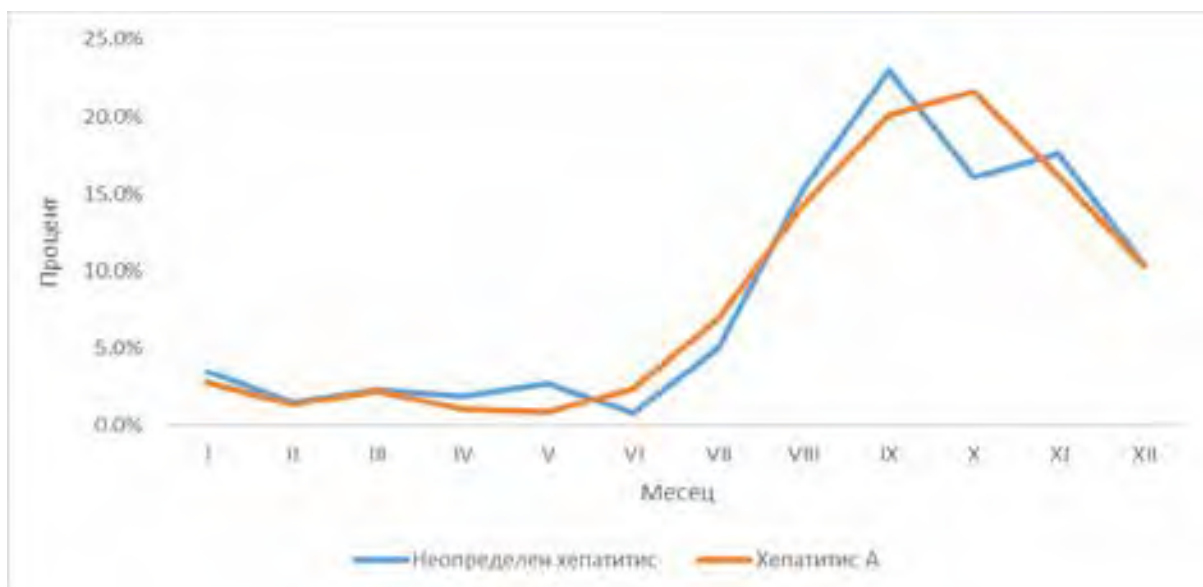
Не е пријавен случај на Конг-Кримска хеморагична треска во 2015 година. Ова заболување подлежи на задолжително пријавување од 2009 година и единствениот пријавен случај е во 2010 година.

9.8. Неопределен вирусен хепатитис

Неопределениот вирусен хепатитис во 2015 година е регистриран со 46 случаи и инциденца од 2,2 на 100.000 жители. Инциденцата во 2015 година е речиси шесткратно помала (-82,5%) споредено со 2014 година, кога беа пријавени 261 неопределени хепатитиси.

Ваквото намалување се објаснува со податокот дека пријавените случаи на неопределен хепатитис во 2014 година се асоцирани со епидемиската појава на Хепатитис А. Во епидемиите во 2014 година, по утврдувањето на хепатитис А како причинител, епидемиолошки поврзаните случаи се дијагностицирани и пријавувани без

лабораториска потврда. Во прилог на ова говори и сезонската и возрасната дистрибуција на неопределениот хепатитис, која е во корелација со сезонската дистрибуција на Хепатитис А во 2014 и епидемската појава на хепатитис А која почна по август месец 2014 (Графикон 15). Во периодот 2005-2014 година, најмал број (51) се регистрира во 2011, а највисок (357) во 2009 година.

Графикон 15. Сезонска дистрибуција на вирусниот хепатитис А и неопределениот вирусен хепатитис во 2014 година

9.9. Вирусен хепатитис Б

Вирусниот хепатитис Б во 2015 е регистриран со 148 заболени ($I=7,2/100.000$), што е намалување од 13,5% во однос на пријавените 171 случај во 2014 година.

Инциденцата во 2015 година е помала за 18,2% во однос на просекот за периодот 2005-2014 кога регистрираната инциденца на 100.000 жители се движи од 7,5/100.000 во 2010 и 2011 до 10,5/100.000 во 2007 година (Табела 30).

Табела 30. Инциденца на 100.000 жители од Хепатитис Б, период 2005-2014 и 2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	207	197	215	193	165	153	154	184	165	171	148
I/100.000	10,1	9,7	10,5	9,5	8,1	7,5	7,5	9,0	8,0	8,3	7,2

9.10. Вирусен хепатитис Ц

Вирусниот хепатитис Ц е регистриран со 60 случај ($I=2,9/100.000$), што не е статистички различно од регистрираните 63 заболени ($I=3,0/100.000$) во претходната година.

Регистрираната инциденца од хепатитис Ц во 2015 е пониска за 37,0% од просекот за претходниот десетгодишен период од 2005-2014 кога инциденцата на 100.000 жители се движи од 2,8 во 2005 до 8,1 во 2012 година, или просечно 4,6 (Табела 31).

Табела 31. Инциденца на 100.000 жители од Хепатитис Ц, период 2005-2015

Година	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Број	57	145	11	99	83	72	76	166	70	63	60
I/100.000	2,8	7,1	5,4	4,8	4,1	3,5	3,7	8,1	3,4	3,0	2,9

10. Заболувања/состојби кои не се прикажани во вкупниот број на пријавени акутни заразни заболувања во извештајот*

10.1. Грип

Грипот, кој не е вброен во вкупниот број на заболени, во календарската 2015 година се регистрира со вкупно 32.185 случаи и инциденца од 1.558,0/100.000 жители (Графикон 16). Годишната инциденца на грип е поголема за 6,7% споредено со претходната година.

Најголем број од заболениите од грип во 2015 (n=31.550 или 98,0%) се регистрирани во првите 20 недели од 2015 година, односно случаи кои припаѓаат на сезоната 2014/2015 година (Табела 3 во Прилог).

Според возрастната дистрибуција, 68,9% (n=22.181) од заболениите се на возраст од 15-64 години, што е за очекување поради бројноста на возрастната група, додека најголема инциденца на 100.000 жители е регистрирана кај децата на возраст од 5-14 години (2.173,9/100.000) (Табела 32).

Табела 32. Дистрибуција по возраст и специфична инциденца на заболени од грип/на грип слични заболувања во 2015 година

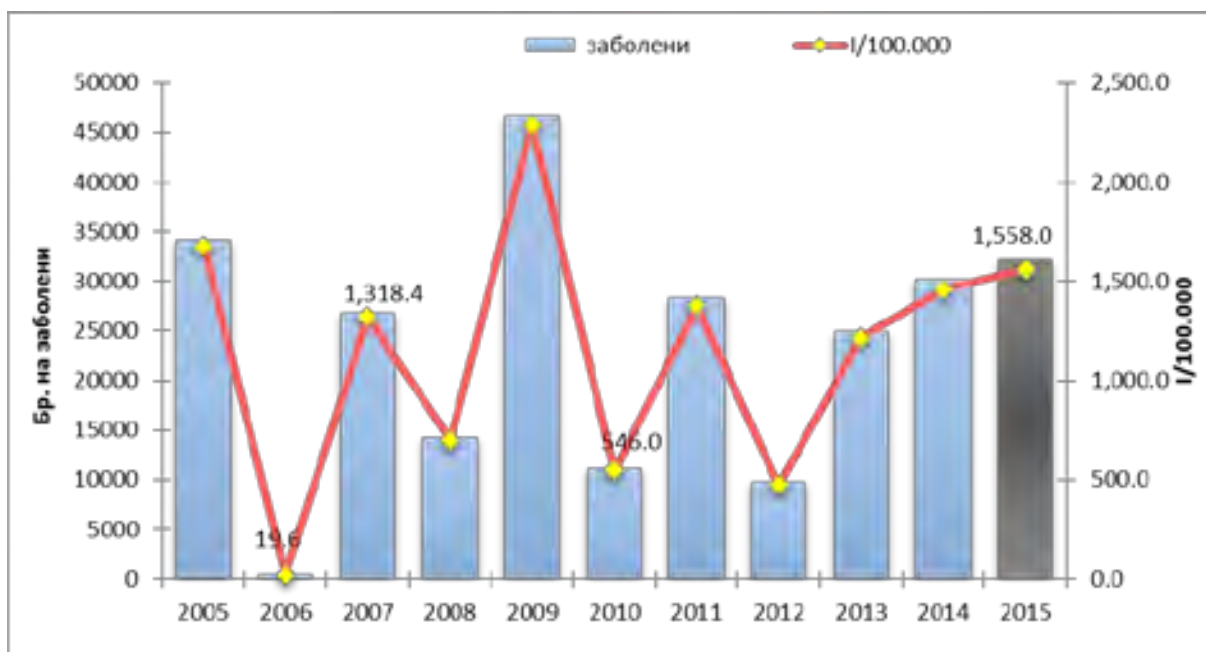
Возрасна група	0-4 години	5-14 години	15-64 години	65+ години
Број на заболени/ умрени	1.823	5.050	22.181	3.131
I/100.000	1.567,1	2.173,9	1.517,4	1.226,1

Во текот на 2015 година, до ИЈЗ не се пристигнати пријави за смрт асоцирани со инфлуенца (лабораториски потврдени инфекции).

Во периодот 2005-2014 година, грипот со најмал број заболени (n=399) и најниска инциденца (19,6/100.000) е регистриран во 2006 година (Графикон 16).

Најголемиот број заболени на годишно ниво (n=46.670) и највисока инциденца (2.287,5/100.000) во овој период, регистрирани се во 2009 година (Графикон 16), за време на пандемијата на грип.

* Овие заболувања/состојби (грип и АФП), исто така подлежат на задолжително пријавување согласно важечката законска и регулатива и дадени се како бројчан приказ посебно, во склоп на Табела 1, 2 и 3, во Прилог на извештајот

Графикон 16. Грип во Република Македонија во период 2005-2014 и 2015 година

10.2. Акутна флекциона парализа (АФП)

Во текот на 2015 година, до Институтот за јавно здравје пријавени се два случаи на акутна флекциона парализа.

Од случаите, како и од нивни контакти земен е материјал за лабораториско испитување и испратен е до референтната вирусолошка лабораторија на СЗО во Софија, Бугарија. За сите испратени материјали, од референтната лабораторија, повратно се добиени негативни резултати во врска со изолацијата како на див полио вирус, така и на други ентеровируси.

Двата случаи се отфрлени како полиомиелитис.

ТАБЕЛА 3. Пријавени заразни заболувања во Република Македонија, по месеци и исход на заболувањето во 2015 година

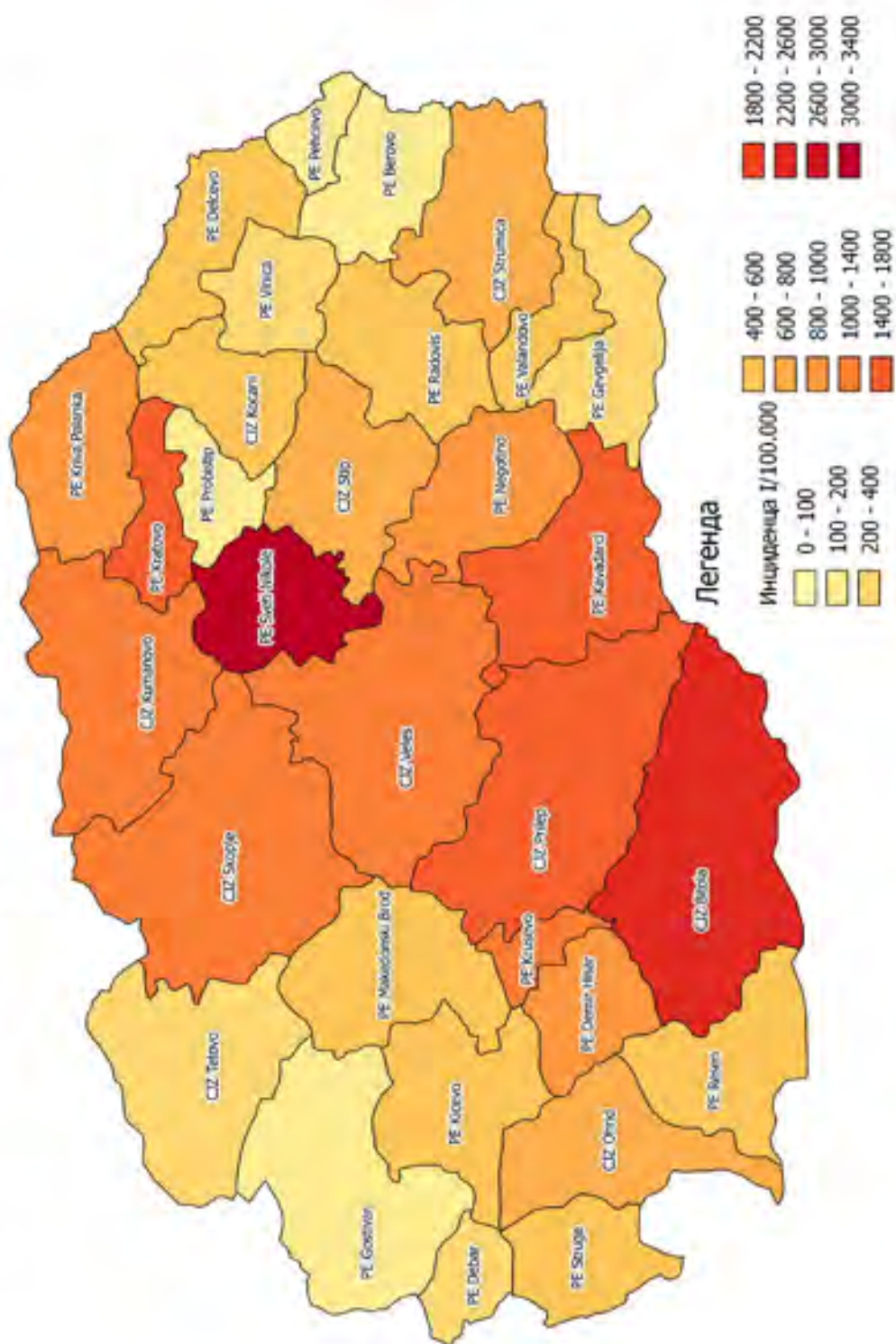
Заразна болест/возбудивач	Вкупно		МЕСЕЦИ											
	Умрени	Заболени	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации		574	34	37	38	50	40	56	115	102	28	40	27	27
Бруцелоза		22	1		1		3		5	1	4	2	1	4
Бактериски менингити	2	64	8/2	3	4	4	5	3	4	5	4	6	10	8
Вирусен хепатитис А		157	34	41	21	5	7	7	2	5	2	15	5	11
Вирусен хепатитис Б		148	10	15	10	16	13	19	10	10	12	15	8	13
Вирусен хепатитис Ц		50	3	3	3	2	3	7	7	1	1	4	18	8
Вирусни хепатитиси		46	13	5	3	2	7	2	2	5	1		2	4
Вирусни енцефалити	2	27	3	3	2	1	4/1	2	2	1	2	1	5/1	1
Вирусни менингитиси		37		1		3	1	3	10	7	3	4	4	1
Гонорея		5		1				1			2			1
Ентероколити	2	12168	699/1	749	724	708	769	840	1202	2199	1736	1039	803	700/1
Ехинококоза		18	3	3		1	2	3	2				3	1
Заразни заушки		52	2	2	7	3	3	9	12	2	1	4	1	6
Инфекции со ХиВ		1												1
Инфекции со хламидија		264	19	15	24	47	33	27	20	9	26	14	18	14
Инфекции со E.coli		226	17	26	10	22	21	26	7	13	11	36	13	24
Инфективна мононуклеоза		234	16	20	27	25	29	18	15	7	28	21	18	19
Кампилобактериоза		2												2
Кру треска		2			1					1				
Лајмска треска		1												1
Лациманиоза		4					1			1	1			1
Легионерска болест		3	1			1							1	
Лептоспирози		1									1			
Листериоза	1	2								1/1	1			
Малерија		4						2		2				
Мали сипаници		1		1										
Менингокока болест	1	2						1/1						1
Осци сипаници		4546	504	369	379	503	395	396	281	83	54	223	513	816
Пневмококни инфекции		15		2	1	2	3	1				3		3
Салмонелози		348	5	4	9	10	56	41	39	53	46	41	33	11
Сифилис		1							1					
Скарлатина		225	26	13	26	21	13	22	14	4	8	20	24	34
Тетанус		1						1						
Тифус и паратифус		1									1			
Токсоплазмоза		1						1						
Туларемија		37	2	1	24	7	1	1					1	
Црвенка-рубеола		1							1					
Цардијаза		6			1			1	1	1			2	
Шигелоза		7	1	1					1	2		1	1	
Шуга		527	66	77	50	47	33	48	22	12	24	42	51	55
Вкупно заболени		19841	1467	1382	1356	1480	1434	1634	1775	2528	2027	1531	1583	1765
Вкупно умрени	8		3				2			1			1	1
Грип		32185	4121	10263	13365	3033	145	2	1	5	1	229	444	576
Туберкулоза	2	274	10	32	33	26/1	31	33	25	6	17	24/1	23	22
ДСП		2	1		1									
Носителство на вирус на хепатит Б		78	3	2	10	5	3	8	7	2	7	8	7	16
Носителство на вирус на хепатит Ц		27	4	6		2		1	5			2	3	4

ТАБЕЛА 4. Регистрирани епидемии во Република Македонија во 2015 година

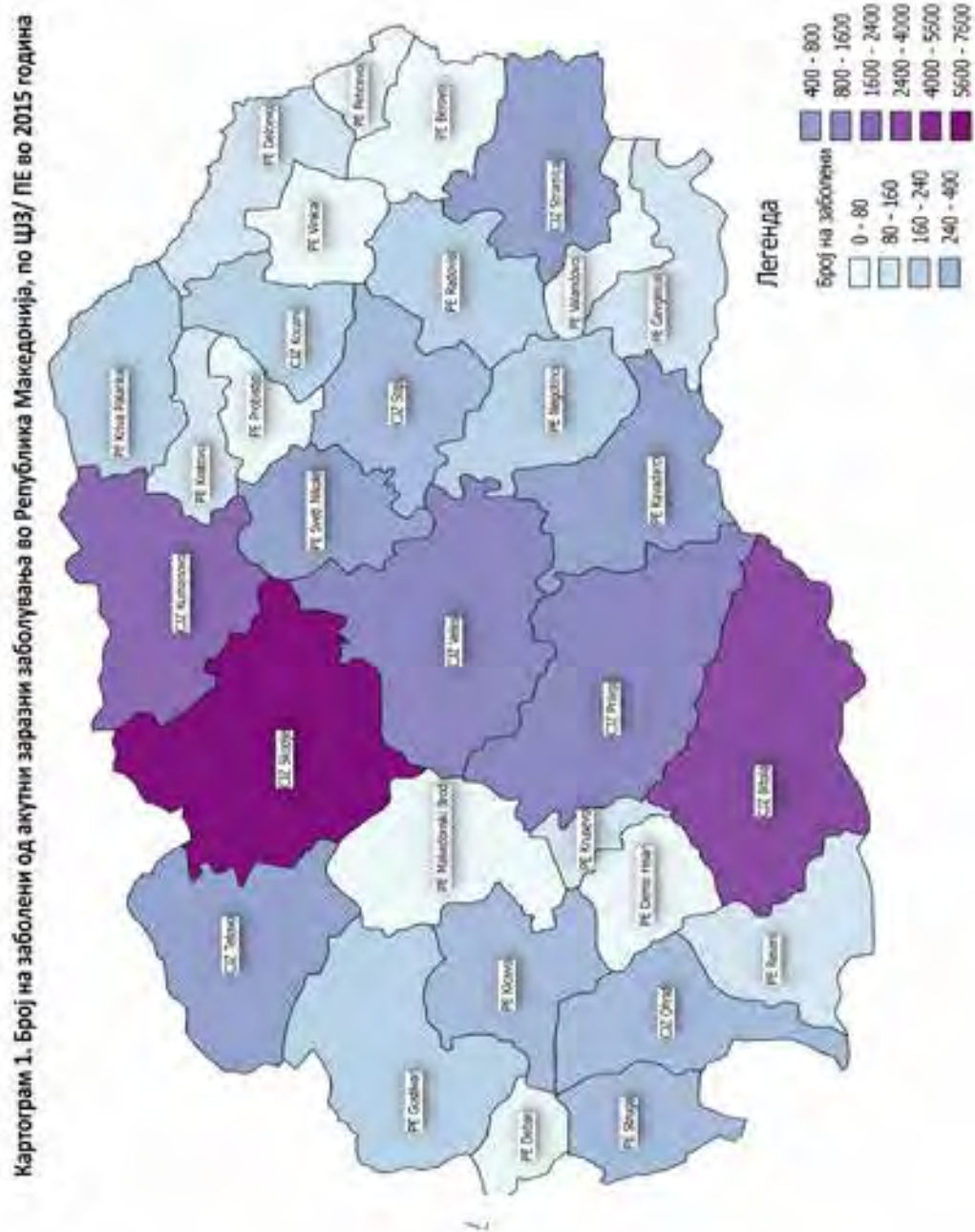
Регистар број	ЦДЗ	ИЕ	Датум на откривање	Датум на опраша	Датум на оздравување	Прививеност	Зарекно заболување	Лаб. потврда	Материјал за лаб. испитување	ПОЧЕТОК	КРАЈ	Заболени	Хоспитализирани	Умрени	Извор на зараза	Возрасни групи										
																0-12M	1-4r	5-9r	10-14r	15-19r	20-29r	30-39r	40-49r	50-59r	60+	
1	ЦДЗ Велес		04.03.2015	20.03.2015	04.06.2015	Франциска fulvencia	Tularaemia	ДА	серум	30.12.2014	04.06.2015	14	0		улицен			5	2	1	4	2				
2	ЦДЗ Скопје		16.04.2015	16.04.2015	04.09.2014	Франциска fulvencia	Tularaemia	ДА	серум	09.12.2014	04.06.2015	14	7		препоставен			1	2	5	1	1	3			
3	ЦДЗ Охрид	ИЕ Селуза	11.06.2015	11.06.2015	17.06.2015	Salmonella enteritidis	Salmonellosis	ДА	фекал	08.06.2015	10.06.2015	9	5		не е утврден			2	5	2						
4	ЦДЗ Охрид		24.06.2015	28.05.2015	04.06.2015	Salmonella enteritidis	Salmonellosis	ДА	фекал	21.06.2015	28.05.2015	48	17		препоставен			3	17	3	1	3	8	5	5	
5	ЦДЗ Велес	ИЕ Генерална	16.06.2015	15.05.2015	23.06.2015	Staphylococcus aureus	Infestacione alimentaris	ДА	поврзетин и ака	15.06.2015	23.06.2015	5	5		улицен						1	1	1	2		
6	ЦДЗ Скопје		13.06.2015	15.06.2015	07.07.2015	Staphylococcus aureus	Infestacione alimentaris	ДА	храна	15.06.2015	13.06.2015	5	0		не е утврден					1				3	1	
7	ЦДЗ Скопје		14.06.2015	15.06.2015	08.07.2015	не е објавен	Toxoinfectio alimentaris	НЕ	храна, брастава, пестрици	14.06.2015	16.10.2015	14	1		препоставен						1	5	0	1		
8	ЦДЗ Тетово	ИЕ Госпилар	17.07.2015	23.07.2015	24.07.2015	не е објавен	Toxoinfectio alimentaris	НЕ		16.07.2015	17.07.2015	11	0		препоставен					1	3	1	2	1	3	
9	ЦДЗ Кочани		10.08.2015	17.11.2015	30.12.2015	Hepatitis A virus	Hepatitis A	ДА	серум	04.08.2015	27.10.2015	9	9		улицен			2	1	1	3	7				

КАРТОГРАМ 1. Бројна заболени од акутни заразни заболувања во Република Македонија, по Центри за јавно здравје и подрачни единици во 2015 година

Картограм 2. Инциденца од акутни заразни заболувања во Република Македонија, по ЦЈЗ/ ПЕ во 2015 година

КАРТОГРАМ 2. Инциденца од акутни заразни заболувања во Република Македонија, по Центри за јавно здравје и подрачни единици во 2015 година

Користени кратенки

- АФП – Акутна флакцидна парализа
- ИЈЗ – Институт за јавно здравје
- Мб – Морбидитет
- МЗ – Министерство за Здравство
- МРП – Морбили-Рубеола-Паротит
- Мт – Морталитет
- ПЕ – Подрачна единица
- РМ – Република Македонија
- СИДА – Синдром на стекната имунодефициенција
- СПИ – Сексуално преносливи инфекции
- ХиБ – Хемофилус инфлуенца тип Б
- ХИВ – Хуман имунодефициентен вирус
- ЦЈЗ – Центар за јавно здравје
- CFR – Case fatality rate (стапка на смртност)
- I – Инциденца

ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ИМУНИЗАЦИЈА НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Во текот на 2015 година се спроведуваше задолжителната континуирана имунизација против определени заразни болести во Република Македонија согласно важечката законска и подзаконска регулатива:

- ◆ Законот за заштита на населението од заразни болести Сл. Весник бр. 66/2004,
- ◆ Закон за изменување и дополнување на Законот за заштита на населението од заразни болести Сл. Весник бр. 146/2014
- ◆ Правилникот за имунопрофилактика, хемиофилактика, лицата кои подлежат на овие мерки, начинот на изведување и водење на евиденција и документација (Сл. Весник бр. 65/2010 и бр.177/2015),
- ◆ Програмата за задолжителна имунизација на населението во Република Македонија за 2015 година (Сл. Весник бр. 194/2014) и
- ◆ Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година (Сл. Весник бр. 195/2014).

Вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2015 година

Врз основа на доставените годишни извештаи за спроведена и реализирана задолжителна имунизација против заразните болести за 2015 година, од страна на Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици и/или здравствените установи кои ја спроведуваат имунизацијата, Институтот за јавно здравје изврши обработка и анализа на добиените податоците. При тоа, во републиката, во однос на **примарната вакцинација не е регистриран опфат над 95% за ниту една вакцина**. Опфат под 95% за примарната вакцинација е регистриран со вакцината против Хепатит Б, ДиТеПер и полиомиелитис. Примарната вакцинација против Хемофилус инфлуенца тип Б и МРП вакцина е спроведена со опфат под 90%. Вакцинацијата против ХПВ инфекцијата, како и претходните пет години има најнизок опфат од сите вакцини во републиката. Примовакцинацијата со вакцината против хепатитис Б има опфат од 91,8%, додека вакцинацијата со ДиТеПер односно вакцина против полиомиелитис има опфат 91,3% односно 92,1%. Вакцинацијата против заболувања кои ги предизвикува хемофилус инфлуенца тип Б има опфат 88,6%, а примовакцинацијата со МРП вакцина има опфат од 88,8%. Вакцинацијата против ХПВ, како изминатите години (од нејзиното воведување) има најмал регистриран опфат кој изнесува 42,2%. (Прилог Табели од 1 до 8, Картограми од 1 до 7)

Опфат на извршена **ревакцинација во републиката е над препорачаните 95% само за втора ревакцинација против детската парализа** и изнесува 96,3%. Останатите вакцини со кои се спроведува ревакцинација имаат опфат под 95%. Опфат под 95%, но над 90% имаат следните вакцини: ревакцинацијата со ДиТеПер I – 91%, ДиТеПер II – 91,6%, ДиТе III – 91,2 %, ДиТе IV – 91,2 %, Те V- 92,2%, со ОПВ/ИПВ I и ОПВ/ИПВ III опфатот изнесува 91,2% за двете вакцини, додека МРП ревакцинацијата има опфат 93,4%. Ревакцинација под 90% е регистрирана само против Хемофилус инфлуенца тип Б – 89,1%.

(Прилог Табели од 1 до 8, Картограми од 1 до 6)

Од август 2015 година, во редовниот Календар за имунизација се воведоа поливалентни вакцини, петто и шестовалентни. Петтовалентната вакцина содржи пет компоненти за заштита против: дифтерија, тетанус, голема кашлица (ацелуларна компонента), детска парализа (инактивна компонента) и инфекции со Хемофилус инфлуенца тип Б. Шестовалентната вакцина содржи шест компоненти за заштита против: дифтерија, тетанус, голема кашлица (ацелуларна компонента), детска парализа (инактивна компонента), инфекции со Хемофилус инфлуенца тип Б и Хепатит Б. Вакцинацијата со овие вакцини се спроведуваше согласно новиот Правилник за имунизација (Сл. Весник бр. бр.177/2015).

Во текот на 2015 година, подлежатни лица на вакцинација со петто и шестовалентни вакцини беа сите деца кои според возраста и согласно Календарот за имунизација беа достасани за вакцинација, независно дали вакцинацијата била започната со моновалентни вакцини или не. Во извештајот што следува даден е преглед на вкупниот опфат за вакцинација и ревакцинација со пооделни вакцини за републиката во целина, како и посебен преглед за териториите на центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици, каде регистрираниот опфат е понизок од 95%, односно понизок од 90%.

Опфатот на лицата кои подлежат на задолжителната вакцинација и ревакцинација во 2015 година, по пооделни вакцини, прикажан е табеларно, како за републиката во целост, така и по центри за јавно здравје и нивни подрачни единици (Табела 1 до 8), како и картографски (Картограм 1 до 7), во Прилог на извештајот.

Компаративните податоците за опфатот на извршена вакцинација и ревакцинација за 2015 година, во однос на претходниот петгодишен период (2010-2014) за Република Македонија, дадени се во Табела 9 во Прилог.

Во прилог, во Табела 10 е прикажан вкупниот број на дадени петто и шестовалентни вакцини, независно од редоследот на дозата.

Хепатитис Б - вакцинација

Опфатот со примарната вакцинација со 3 дози вакцина против хепатитис Б, за 2015 година за целата република изнесува 91,8%.

Опфат под 95%, но повисок од 90% за Хепатитис Б вакцинација се регистрира на територијата на четири ЦЈЗ:

- ◆ ЦЈЗ Скопје -94%
- ◆ ЦЈЗ Тетово - 91,4%
- ◆ ЦЈЗ Штип 91,2%.
- ◆ ЦЈЗ Охрид - 90%

Опфат понизок од 90% се регистрира на територијата на седум ЦЈЗ/ПЕ, и тоа:

- ◆ ЦЈЗ Кочени - 86,7%
- ◆ ЦЈЗ Куманово/ПЕ Крива Паланка - 85%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар - 84%
- ◆ ЦЈЗ/ПЕ Свети Николе- 80,7%
- ◆ ЦЈЗ Куманово - 80,3%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија- 75,3%
- ◆ ЦЈЗ Струмица - 73,2%

(Прилог Табела 1, Табела 2, Картограм 1).

Опфатот на вакцинација со I доза и со II доза вакцина против хепатитис Б изнесува 98,3% односно 92,8%. Од подлежаечките деца на вакцинација против Хепатитис Б во 2015 година, трета доза не примиле 1819 (Прилог Табела 2).

ХиБ – вакцинација

Вакцинацијата со три дози вакцина против инфекција со ХиБ во 2015 година, во републиката е извршена со опфат од **88,6%**.

Опфат понизок од 95% се регистрира во 4 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ/Велес – 94,9%
- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,7%
- ◆ ЦЈЗ Битола/ ПЕ Демир Хисар – 94%
- ◆ ЦЈЗ Битола/ ПЕ Кичево – 93,1%

Опфат понизок од 90% се регистрира на територијата на пет ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 88,9%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 87,7%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 83%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 78,5%
- ◆ **ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија – 76,4%, што претставува најнизок опфат во републиката.**

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2).

Од децата кои биле подлежачки на вакцинација против ХиБ со трета доза (Прилог Табела 3), не се вакцинирани вкупно 2336 деца, од кои 67,3% (1573) се од територијата на ЦЈЗ Скопје.

ХиБ ревакцинација

Ревакцинацијата против ХиБ инфекцијата во републиката, во 2015 година изнесува 89,1%.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% се регистрира на територијата на 7 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци – 94,6%
- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,5%
- ◆ ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 94,3%
- ◆ ЦЈЗ Штип – 93,7%
- ◆ ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 91,5%
- ◆ ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 91,2%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 92,2%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на 4 ЦЈЗ /ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Куманово – 86,2%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 85%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 83,2%
- ◆ **ЦЈЗ Скопје – 78,1%, што претставува најнизок регистриран опфат во републиката.**

(Прилог Табела 1, Табела 3, Картограм 2)

Од подлежачките деца на територијата на целата република (Прилог Табела 3), со оваа ревакцина не се опфатени вкупно 2117 деца, од кои најголемиот број (1303) и најголем процент (61,5%), по жителство припаѓаат на територијата што ја покрива ЦЈЗ Скопје.

ДиТеПер - вакцинација

Примарната вакцинација, односно опфатот со 3 дози на ДиТеПер вакцина, за целата република изнесува **91,3%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на четири ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,9%
- ◆ ЦЈЗ Велес – 94,7%
- ◆ ЦЈЗ Битола/ ПЕ Кичево – 93,1%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 90,6%

И опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на четири ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Охрид – 86,0%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 85,5%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 83,6%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија – 77,4%

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

Во републиката од подлежачките 21555 деца, со три дози ДиТеПер вакцина (примарна вакцинација) не се опфатени 1873 деца, од кои најголем процент 57,9% (1084) се од територијата на ЦЈЗ Скопје.

ДиТеПер - I ревакцинација

Првата ревакцинација со ДиТеПер ревакцина за целата република изнесува **91,0%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран во 7 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Струмица/ ПЕ Валандово – 94,6%
- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,4%
- ◆ ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово – 92,7%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 93,6%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 91,4%
- ◆ ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 91,2%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 90,4%

Опфат под 90% е регистриран на територијата на ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 89,4% и на територијата на ЦЈЗ Скопје – **81,8%**, што воедно претставува најнизок регистриран опфат во републиката.

Од подлежачките 21406 деца, со ДиТеПер I ревакцина не се вакцинирани 1932 деца, од нив најголем број (1282) и процент(66,4%) се жители на територијата на ЦЈЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3).

ДиТеПер - II ревакцинација

Во републиката во целина, оваа ревакцинација е извршена со опфат од **91,6%**.

Опфат под 95% е регистриран на територијата на 11 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Пробиштип – 94,6%
- ◆ ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 94,6%
- ◆ ЦЈЗ Куманово/ ПЕ Кратово- 94,0%
- ◆ ЦЈЗ Прилеп/ПЕ Крушево – 93,8%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 93,8%
- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 93,7%
- ◆ ЦЈЗ Струмица – 93,3%%
- ◆ ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 92,3%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 91,8
- ◆ ЦЈЗ Битола/ ПЕ Кичево – 91,2%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 90,7%

Опфат под 90% е регистриран во три ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Штип – 85,5%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија – 85,1%
- ◆ **ЦЈЗ Скопје – 84,7%**

Од подлежаечките деца на втора ДиТеПер ревакцина не се вакцинирани 1680 деца, од нив 59,2% се од територијата на ЦЈЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 4, Картограм 3)

ДиТе - III ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со III ДиТе ревакцинација изнесува **91,2%**.

Понизок од 95%, но повисок од 90% опфат е регистриран само на територијата на ЦЈЗ Охрид и изнесува – 91,9%.

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на три ЦЈЗ /ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 87,2%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 82,3%
- ◆ **ЦЈЗ Штип – 68,4%**, со образложение дека децата од школската 2015/2016 кои подлежеле на III ревакцинација ќе бидат вакцинирани на почетокот на 2016 година.

Од подлежаечките 21182 деца на III ДиТе ревакцина не се вакцинирани вкупно 1858 деца, од нив најголем број(1255) и највисок процент (67,5%) се од територијата на ЦЈЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 4).

ДиТе - IV ревакцинација

Вкупниот опфат за републиката со IV ДиТе ревакцинација изнесува **91,2%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на ЦЈЗ Штип – 94,4% и на територијата на ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 92,9%.

Опфат понизок од 90% е регистриран на територијата на пет ЦЈЗ/ ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Струмица – 89,5%
- ◆ ЦЈЗ Кочани – 89,2%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 89%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 88,5%
- ◆ **ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 43,4%, што претставува најнизок регистриран опфат со ДиТе ревакцинација.** Нискиот опфат се должи на тоа што школската генерација 2015/2016, на четиринаесет годишна возраст, која требала да биде опфатена со оваа вакцина во текот на 2015 година, била одложена за почетокот на 2016 година.

Од подлежаечките лица на ДиТе IV ревакцина, со оваа ревакцина не се опфатени 1685 лица, а од нив најголем број (1276) и процент (75,7%) се лица кои припаѓаат на територијата на ЦЈЗ Скопје(692) и ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар(584).

Те – V ревакцинација

За целата република, опфатот со Те (V) ревакцинација, изнесува **92,2%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на ЦЈЗ Кочани – 94,7% и на територијата на Куманово – 92,8%.

Опфат понизок од 90% се регистрира во три ЦЈЗ /ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 78,6%
- ◆ ЦЈЗ Штип – 62,3%
- ◆ ЦЈЗ Тетово – 60,2%

Од подлежаечките лица на Те V ревакцина, со оваа ревакцина не се опфатени 1839 лица, а од нив најголем број (1269) и процент (69%) се лица кои припаѓаат на територијата на ЦЈЗ Тетово (879) и ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар(390).

(Прилог Табела 1, Табела 5, Картограм 4).

ОПВ/ИПВ - вакцинација

Вкупен опфат со 3 дози полио вакцина, односно примарна ОПВ/ИПВ вакцинација за целата република е остварена со опфат кој изнесува **92,1%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територија ЦЈЗ Битола/ ПЕ Кичево – 93,1% и ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 92,6%.

На територијата на 4 ЦЈЗ/ ПЕ е регистриран опфат под 90%:

- ◆ ЦЈЗ Куманово – 87,9%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 86,3%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 85,8%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 82,3%.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 5).

Во републиката, од подлежаечките 21634 деца, со три дози вакцина против полиомиелит не се опфатени вкупно 1705 деца, од кои 1012 (59,4%) се од ЦЈЗ Скопје (Прилог Табела 6).

ОПВ/ИПВ - ревакцинација

Во Република Македонија, опфат со **I ревакцинација** изнесува **91,2%**, со **II ревакцинација** изнесува **96,3%**, а опфатот со **III ревакцинација** со ОПВ/ИПВ вакцина изнесува **91,2%**.

За **I ревакцинација** опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на:

- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,9%
- ◆ ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово – 94,6%
- ◆ ЦЈЗ Струмица – 94,2%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 93,2%
- ◆ ЦЈЗ Куманово /ПЕ Кратово – 92,7%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 92,1%
- ◆ ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 91,2%

Опфат под 90% се регистрира во ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар и ЦЈЗ Скопје, 89,4% и 81,8%, соодветно.

Со **II ревакцинација**, опфат понизок од 95% е регистриран на подрачјето на:

- ◆ ЦЈЗ Охрид – 92,0%
- ◆ ЦЈЗ Битола /ПЕ Кичево – 91,2%

Опфат понизок од 90% е регистриран во ЦЈЗ Тетово / ПЕ Гостивар – 87,2% и ЦЈЗ Штип – 68,4%.

Со **III ревакцинација**, опфат понизок од 95% е регистриран на подрачјето на:

- ◆ ЦЈЗ Штип – 94,4%
- ◆ ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 92,9%

Опфат понизок од 90% е регистриран на територија на 4 ЦЈЗ/ ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Струмица – 89,6%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Неготино – 89,0%
- ◆ ЦЈЗ Скопје- 88,6%
- ◆ **ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар – 43,5% кој воедно е и најнизок опфат за ОПВ ревакцинација регистриран во републиката.** Нискиот опфат (исто како кај IV ДиТе ревакцина) се должи на тоа што школската генерација 2015/2016, на четринаесет годишна возраст, која требала да биде опфатена со оваа вакцина во текот на 2015 година, била одложена за почетокот на наредната година.

Од подлежаечките лица во целата република, со ревакцинација против детска парализа (I, II и III) не се опфатени вкупно 4355 деца, од кои најголем број и процент припаѓаат на територијата на Скопје, Гостивар, Куманово и Штип – 3415 или 78,4%.

(Прилог Табела 1, Табела 6, Картограм 5)

МРП - вакцинација

Вкупниот опфат со МРП вакцина за целата република е **88,8%**.

Понизок опфат од 95%, но повисок од 90% е регистриран на територијата на 8 ЦЈЗ/ПЕ.

- ◆ ЦЈЗ Штип/ ПЕ Радовиш – 94,7%
- ◆ ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 93,3%

- ◆ ЦЈЗ Куманово/ПЕ Кратово – 92,8%
- ◆ ЦЈЗ Струмица / ПЕ Валандово – 92,3%
- ◆ ЦЈЗ Штип / ПЕ Пробиштип – 91,5%
- ◆ ЦЈЗ Струмица – 91,1%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Св. Николе – 90,7%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Неготино – 90,2%

Опфат понизок од 90% е регистриран, истотака, на територијата на 8 ЦЈЗ/ПЕ.

- ◆ ЦЈЗ Охрид – 89,9%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 88,6%
- ◆ ЦЈЗ Куманово – 87,2%
- ◆ ЦЈЗ Кочани/ ПЕ Делчево – 85,5%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Гевгелија – 85,1%
- ◆ ЦЈЗ Штип – 80,6%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 80,5%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Кавадарци – 78,8%

Од подлежаечките лица на МРП вакцина на територијата на целата република, не се опфатени со вакцинација вкупно 2424, од кои 1410 (58,2%) се жители на територијата која ја покрива ЦЈЗ Скопје.

(Прилог Табела 1, Табела 7, Картограм 6).

МРП - ревакцинација

Опфатот со прва МРП ревакцинација во целата република во 2015 година изнесува **93,4%**.

Опфат понизок од 95%, но повисок од 90% е регистриран на подрачјето на 5 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Куманово – 94%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 91,4%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ПЕ Гевгелија – 93%
- ◆ ЦЈЗ Струмица – 92,6%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар- 90,7%

Опфат под 90% се регистрира во 4 ЦЈЗ/ ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Охрид – 86,9%
- ◆ ЦЈЗ Велес/ ПЕ Св. Николе -83,6%
- ◆ ЦЈЗ Прилеп/ ПЕ Крушево – 69,1%
- ◆ ЦЈЗ Штип – 63,4%

Од подлежаечките лица на оваа ревакцина на територијата на целата република, не се опфатени со ревакцинација вкупно 1445, од кои 801 (55,4%) се жители на територијата која ја покрива ЦЈЗ Скопје и ЦЈЗ Штип.

(Прилог Табела 1, Табела 7, Картограм 6)

ХПВ – вакцинација

Вкупниот опфат со две дози на вакцина против заболувања причинети од Хуман папилома вирус (ХПВ) во републиката за 2015 година изнесува **42,2%** (Прилог Табела 8).

Прикажаниот опфат по ЦЈЗ и нивни подрачни единици се движи од 11,6% (Охрид) до 100% (Кавадарци, Делчево, Пехчево, Кратово, Валандово и Пробиштип).

Опфат понизок од вкупниот опфат во републиката се регистрира во 7 ЦЈЗ/ПЕ:

- ◆ ЦЈЗ Струмица – 38,8%
- ◆ ЦЈЗ Тетово/ ПЕ Гостивар – 32,8%
- ◆ ЦЈЗ Тетово – 29,6%
- ◆ ЦЈЗ Охрид / Дебар – 25,2%
- ◆ ЦЈЗ Скопје – 16,4%
- ◆ ЦЈЗ Битола – 12,2%
- ◆ ЦЈЗ Охрид – 11,6%

(Прилог Табела 1 и 8, Картограм 7)

Вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во период 2010 - 2014 и 2015 година

Прикажаниот опфат со задолжителната вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2015 година, во однос на претходниот петогодишен период, 2010 - 2014 година (Прилог Табела 9), е следниот:

- ◆ **Хепатитис Б - вакцинација:** Опфатот со три дози вакцина против Хепатитис Б во 2015 година изнесува 91,8%, и бележи пад за 5% во однос опфатот во 2014 (96,6%), додека во однос на просечниот опфат за периодот 2010-2014 година (95,4%) се регистрира пад на опфатот за 3,8%. Вакцината против Хепатитис Б е воведена во Календарот за имунизација 2004 година, а од 2011 до 2014 година опфатот со оваа вакцина континуирано се одржуваше над 95%
- ◆ **ХиБ - вакцинација:** Првпат по воведувањето на оваа вакцинација во 2008 година, опфатот е над препорачаните 95% во текот на 2011 година, и изнесува 96,1%. Во 2015 година опфатот со ХиБ вакцинацијата изнесува 88,6% и е понизок за 5,8% во однос на 2014 година (93,6%), а понизок за 5,3% во однос на просечниот опфат за периодот 2010-2014 (94,1%).
- ◆ **ХиБ - ревакцинација:** По воведувањето на ХиБ ревакцинациј во 2009 година, за првпат во 2011 година, се регистрира опфат поголем од 95% и истиот тренд се одржува и наредните три години. Но, во 2014 година се бележи пад на опфатот со ХиБ ревакцинација кој изнесува 90,3%. Во текот на 2015 година се регистрира незначително опаѓање на опфатот за 1,3% во однос на 2014 година. Во однос на просечниот опфат 2010-2014 година има намалувањето на опфатот за 4,7%.
- ◆ **ДиТеПер - вакцинација:** Во текот на 2015 година, опфатот со примарната ДиТеПер вакцинација, со три дозиви вакцина изнесува 91,3%. Во однос на просечно регистрираниот опфат (95,9%) во претходниот петгодишен период постои намалување за 4,8%, додека во однос на 2014 година се бележи намалување на опфатот за 4,3%.
- ◆ **ДиТеПер - I ревакцинација:** Во 2015 година регистриран е опфат од 91% што претставува понизок од просечниот опфат (95%) во периодот 2010 - 2014 година, како и од опфатот во 2014 година (93,2%).
- ◆ **ДиТеПер - II ревакцинација:** Оваа ревакцинација во 2015 година е извршена со опфат од 91,6%, кој е понизок од опфатот во 2014 година (93,5%), како и во однос на просечниот опфат (92,3%) во последните 5 години.
- ◆ **ДиТе - ревакцинација:** И ревакцинацијат со ДиТе бележи пад на опфатот во 2015

година. Опфат од 91,2%, е понизок за 3,9% во однос на 2014 година (94,9%), и понизок за 4,4% во однос на просечниот петгодишен (95,4%) опфат.

- ◆ **Те - ревакцинација:** Оваа ревакцинација во 2015 година е извршена со опфат од 92,2% што претставува единствена вакцина која регистрира зголемување во опфатот во однос на 2014 година односно во однос на просечниот опфат за 2010-2014 година. Во однос на 2014 година (72,5%) се бележи зголемување на ревакцинацијата за повеќе од 27%, а во однос на просечниот опфат за 2010-2014 (89,4%) зголемувањето изнесува 3,1%.
- ◆ **ОПВ/ИПВ - вакцинација:** Примарната вакцинација со три дози полио вакцина во 2015 година е извршена со опфат од 92,1%, што претставува намалување од 4% во однос на опфатот во 2014 година (95,9%), а намалување од 4,6% однос на просечниот опфат регистриран во претходниот петогодишен период (96,5%). Опфат понизок од препорачаните 95%, во изминатиот петгодишен период е регистриран само 2010 година, и тоа 94,8%.
- ◆ **ОПВ/ИПВ - ревакцинација:** Прикажаниот опфат (93%) во 2015 година е понизок и од опфатот во 2014 (94,8%) за 1,9%, и од просечниот опфат за периодот 2010-2014 (95,9%) е понизок за 3%. Опфат понизок од препорачаните 95%, во изминатиот петгодишен период е регистриран само 2014 година.
- ◆ **МРП - вакцинација:** Во 2015 година извршена е МРП вакцинација со опфат од 88,8%. Опфатот со МРП вакцина во 2015 година е понизок од опфатот 2014 година (93,3%) за 7,5%, а понизок од просечниот петгодишен опфат за 4,8%. Во изминатиот петгодишен период, опфат понизок од препорачаниот (95%), е регистриран само 2014 година.
- ◆ **МРП - ревакцинација:** МРП ревакцинацијата бележи опфат од 93,4% кој е понизок од минатогодишниот (95,7%) за 2,4%, а од просечниот опфат во периодот 2010-2014 година (96,9%) е понизок за 3,4%. Во петгодишниот анализиран период не е забележан опфат понизок од препорачаниот (95%).
- ◆ **ХПВ - вакцинација:** ХПВ вакцината како последна вакцина воведена во Календарот на имунизацијата сеуште бележи низок опфат. Во 2015 година се регистрира со опфат од 42,2%, кој е понизок од опфатот во 2014 година (53,7%), како и од просечниот опфат за петгодишниот период (2010-2014) кој изнесува 47,3%.

КОНСТАТАЦИИ И ПРЕДЛОГ МЕРКИ

Согласно изнесените податоци во извештајот може да се констатира дека опфатот со вакцини и ревакцини во Р. Македонија во 2015 година бележи пад во однос на минатата 2014 година, како и во однос на претходните години. Се бележи значителен пад во опфатот во однос на сите вакцини и ревакцини, со исклучок на ревакцинацијата против тетанус. Ревакцинацијата против тетанус и покрај тоа што не го достигна опфатот од 95%, сепак го надмина опфатот од 2014 година, како и просечниот опфат 2010-2014 година, заради фактот што изминатите години опфатот бележеше варијации од 72% -97%.

Само за втората ревакцинацијата со вакцина против полиомиелитис се регистрира опфат кој е повисок од препорачаниот од 95%, додека за сите останати вакцини и ревакцини се бележи опфат понизок од 95%.

Вакцината против ХПВ инфекција повторно бележи најнизок опфат од сите вакцини, како и во претходните четири години.

Опфат под препорачаните 95% односно под 90%, најчесто се регистрира на териториите на ЦЈЗ Скопје, ЦЈЗ Куманово и ЦЈЗ Тетово/ПЕ Гостивар.

Опфат од 100% вакцинација и ревакцинација со сите видови вакцини е остварен само во Пехчево. Опфат над 95% за вакцинација и ревакцинација со сите вакцини е остварен само во Виница. Во Битола, Ресен, Берово, Дебар, Струга, Прилеп и Мак. Брод опфатот со сите вакцини е над 95% освен за ХПВ вакцинацијата.

Загрижува фактот што за поедини вакцини и на одредени територии се појавува опфат понизок од 90%, па дури понизок и од 80%, како што се:

- ◆ **Вакцинација против Хепатит Б:** опфат понизок од 80% е регистриран во Гевгелија (75,3%) и Струмица(73,2%);
- ◆ **Вакцинација против заболувања предизвикани од Хемофилус инфлуенца** опфат под 80% има во Гевгелија(76,4%) и Скопје (78,5%);
- ◆ **Ревакцинацијата против заболувања предизвикани од Хемофилус инфлуенца тип Б** има понизок опфат од 80% во Скопје(78,1%);
- ◆ **ДиТеПер вакцинација** - помал опфат од 80% е регистриран само во Гевгелија(77,4%) ;
- ◆ **ДиТе III ревакцинација**, најнизок опфат од 68,4% се регистрира во Штип;
- ◆ **ДиТе IV ревакцинација** – исклучително низок опфат се регистрира во Гостивар – 43,4%;
- ◆ **Те V** - најнизок опфат се регистрира на територијата на Гостивар (78,6%), Штип (62,3%) и Тетово (60,2%);
- ◆ **I, II и III ОПВ/ИПВ ревакцинација** - помал опфат од 80% има во Штип (68,4%) за II ревакцина и во Гостивар(43,5%) за III ревакцина
- ◆ **МРП вакцинација**, иако опфат помал од 80% има само во Кавадарци (78,8%), во петнаесет други ЦЈЗ /ПЕ се регистрира опфат кој е помал од 95% односно од 90%;
- ◆ **МРП ревакцинација** - најнизок опфат под 70% се регистрира во Крушево (69,1%) и во Штип (63,4%);
- ◆ **ХПВ вакцинацијата** покажува најнизок опфат во Скопје 16,4%, Битола 12,2% и Охрид 11,6%.

Според извештаите добиени од ЦЈЗ и ПЕ и вакциналните тимови, нискиот опфат се должи пред сè на резервираноста на родителите кон вакцинацијата, недостигот на вакцина во одреден временски период, но и воведувањето на петто односно шестовалентните вакцини во месец август 2015 година, при што родителите одбегнуваа да ги вакцинираат децата чекајќи ги поливалентните вакцини. Одредени ревакцини кои се даваат во

училишната возраст, исто така бележат исклучително низок опфат, со образложение дека е планирано да се спроведе вакцинацијата на почетокот на новата 2016 година односно во второто полугодие на школската 2015/2016 година.

Според резултатите од извештаите за спроведена задолжителна имунизација од Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици во 2015 година, како и препораките на СЗО и други меѓународни компетентни институции се наметнува потребата да се преземат одредени сериозни мерки во однос на задолжителната вакцинација во Република Македонија, и тоа:

- ◆ **ЗГОЛЕМУВЊЕ на опфатот со сите вакцини кои бележат понизок опфат од 95%, а континуирано одржување на опфат над 95% со вакцинација и ревакцинација за вакцините кои имаат опфат над 95%, на секоја одделна територија (“микро” - “макро” реон), во целата република.** За таа цел неопходно е континуирано и активно ангажирање на сите здравствени институции и поединци кои се одговорни за спроведување на вакцинацијата.
 - Службите за вакцинација потребно е повеќе да се ангажираат во избарување на неевидентирани, невакцинирани и непотполно вакцинирани лица, но и лица кои често мигрираат во државата и надвор. **Задолжително и редовно излегување на терен заради “прочешлување” на теренот,** изнаоѓање и вакцинирање на ваквите лица до комплетирање на нивниот вакцинален статус согласно Правилникот за имунизација. Излегувањето на терен не треба да биде формално и само по барање на повисоките институции, туку треба да се спроведува редовно, темелно и без импровизации за да не се случува понатамошен пад на опфатот.
 - Посебен проблем претставуваат претставниците на ромската популација кои често мигрираат во државата и надвор од неа, па затоа претставуваат проблем за спроведување на континуирана, редовна и комплетна вакцинација. Потребно е да се ангажираат патронажните служби, како и соработка со Невладините организации од ромската популација за полесно изнаоѓање и опфат на оваа тешко достапна популациона група.
 - Евидентирање и следење на сите невакцинирани лица поради одбивање на вакцинација од страна на родителите. Подготовка на посебни списоци на невакцинирани деца, поради одбивање, кои редовно ќе се доставуваат до ИЈЗ и ДСЗИ.
- ◆ **Континуиран надзор и контрола над спроведувањето на имунизацијата од страна на надлежните институции (ЦЈЗ/ПЕ, ИЈЗ, ДСЗИ).** Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици на локално ниво, во соработка со Институтот за јавно здравје, ДСЗИ и Превентивните тимови во здравствените домови треба континуирано и интензивно да ја следат состојбата на територијата за која се надлежни. Особено треба да се потенцира следењето на имунизацијата на ниво на “микро реони” во самите општини заради опасност од појава на т.н. “цепови” со натрупување на голем број на невакцинирани деца.
 - ДСЗИ активно да се вклучи во надзорот на спроведувањето на имунизацијата, со оглед на тоа што сè повеќе родители одбиваат да ги вакцинираат своите деца, а вакциналните тимови се немоќни да го решат тој проблем.
- ◆ **Континуирано и навремено снабдување со соодветни квалитетни вакцини согласно препораките на СЗО.** Надлежните институции потребно е навреме и континуирано да вршат снабдување со квалитетни вакцини кои се на листата на вакцини препорачани од СЗО, со оглед на тоа што во текот на 2015 година, повторно како и во текот на минатата 2014 година, имаше периоди на недостиг на одредени вакцини, во одредени региони во државата, кои допринесоа за попречување на спроведување на континуираната имунизација, а со тоа и до пад на опфатот.
- ◆ **Строго придржување кон принципите за одржување и контрола на студениот**

синцир на сите нивоа - при набавката, транспортот, ракувањето и чувањето на вакцините. Потребно е обезбедување на генератори за снабдување на електрична енергија со цел континуирано одржување на препорачаната температура во фрижидерите во кои се чуваат вакцините, со цел да се надмине опасноста од снемјување на електрична енергија и прекинување на студениот синцир.

- ◆ **Поради константен недостиг на тимови кои спроведуваат континуирана вакцинација под итно да се пополнат со персонал оние вакциналните тимови во сите населени места, кадешто има недостиг од нив.**

Потребно е да се престане со праксата обучените доктори и сестри од вакциналните тимови да се превземаат и преместуваат на други места и задачи, а на нивно место да се примаат нови кои се неискусни кои треба повторно да се обучуваат за спроведување на вакцинацијата.

За сите нови тимови, лекари и сестри кои ќе бидат вклучени во процесот на имунизација задолжително да се организира и спроведе едукација и обука на персоналот за правилно чување, ракување и употреба на вакцините, како за начинот на евидентирање на спроведената вакцинација.

- ◆ **Заради контрола на имуниот статус на вакцинираните лица и одредување на колективниот имунитет на населението, а согласно препораките на СЗО, потребно е спроведување на имунолошки студии.** Потребно е да се обезбедат средства за реализација на оваа активност заради утврдување на одредени недостатоци при изведувањето на вакцинацијата, дотолку повеќе што последните години има појава на вакцино-превентабилни заболување на комплетно вакцинирани лица.
- ◆ За навремено отпочнување и успешно спроведување на континуираната имунизација во републиката потребно е иновирање и обединување (универзалност) на системот за планирање, изведување, евидентирање и надзор на спроведената имунизација преку воведување на единствен софтвер со дата база за имунизацијата во Р. Македонија.

ПРИЛОГ

Табела 1. Извршена вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во 2015 година

ИЗБОРНИ ИЛИ ПОСТОВНА АДРЕСА	Вакцинација		Ревакцинација		Вкупно		Доп. (1 до 4)		Доп. (5 до 8)		Доп. (9 до 12)		Доп. (13 до 16)		Доп. (17 до 20)		Доп. (21 до 24)	
	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент	Лични	Процент
Македонија	404	90,9	49	10,1	453	91,0	57	12,1	510	93,1	104	22,5	614	115,6	157	34,7	771	142,7
Скопје	404	90,9	49	10,1	453	91,0	57	12,1	510	93,1	104	22,5	614	115,6	157	34,7	771	142,7
Битол	808	90,9	98	12,1	906	90,9	116	12,8	1022	90,9	214	21,0	1236	115,6	271	22,0	1507	137,7
Гевгелија	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Кавардар	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Кичев	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Кривопаланок	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Куманово	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Лепок	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Лесно	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Марица	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Мелница	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Пробиштип	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Радовиш	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Росичко	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Свети Кирил	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Штипа	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Тетово	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Титово	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Хитрино	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Депонија	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Земјоделска	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Училишна	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	64	12,5	574	115,6	79	13,8	653	137,7
Вкупно	404	90,9	49	12,1	453	90,9	57	12,8	510	90,9	104	22,5	614	115,6	157	34,7	771	142,7

Табела 2 Вакцинација против хепатитис Б во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ЦЕЗУПЕ	I доза		II доза		III доза		%	подленат	вакцинирани	%
	подленат	вакцинирани	подленат	вакцинирани	подленат	вакцинирани				
БИТОЛА	967	967	930	916	990	976	98,5	990	976	98,6
Д.Хисар	44	44	44	44	44	44	100	44	44	100
Кичево	420	420	428	413	439	426	96,5	439	426	97,0
Ресен	125	125	134	134	138	138	100	138	138	100
ВЕЛЕС	676	673	630	597	686	654	90,8	686	654	95,3
Гевгелија	329	319	327	316	320	241	98,1	320	241	75,3
Кавадарци	420	428	420	413	420	413	98,3	420	413	98,3
Новосело	245	239	245	243	245	244	99,2	245	244	99,6
Св.Николе	188	188	208	200	187	151	96,2	187	151	80,7
КОЧАНИ	368	368	368	242	331	287	65,8	331	287	86,7
Берово	105	104	96	96	101	101	100	101	101	100
Виница	187	187	179	177	176	174	98,9	176	174	98,9
Делчево	168	168	196	196	238	238	100	238	238	100
Пехчево	36	36	32	32	30	30	100	30	30	100
КУМАНОВО	1651	1641	1511	1316	1530	1229	87,1	1530	1229	80,3
К.Палинка	196	190	199	191	206	175	96,0	206	175	85,0
Кратово	71	71	66	66	80	80	100	80	80	100
ОХРИД	555	551	530	504	530	477	95,1	530	477	90,0
Дебар	315	315	330	323	330	323	97,9	330	323	97,9
Струга	682	687	618	607	694	663	97,4	694	663	95,5
ПРИЛЕП	936	929	936	932	1006	1001	99,6	1006	1001	99,5
Крушево	137	137	119	113	133	128	95,0	133	128	96,2
М.Брод	101	101	99	98	94	92	99,0	94	92	97,9
СКОПЈЕ в.	8180	7921	7387	6667	7585	7130	90,3	7585	7130	94,0
СТРУМИЦА	3127	3127	304	249	976	714	96,4	976	714	73,2
Валандово	56	56	55	55	102	102	100	102	102	100
ТЕТОВО	2124	2114	2196	2146	2394	2189	97,7	2394	2189	91,4
Гостивар	1164	1103	1051	837	1074	902	79,6	1074	902	84,0
ШТИП	515	515	452	442	491	448	97,8	491	448	91,2
Пробиштип	124	124	108	107	111	110	99,1	111	110	99,1
Радовиш	389	389	347	327	383	363	95,6	383	363	95,3
МАКЕДОНИЈА	22596	22217	21215	19694	22064	20245	97,6	22064	20245	91,8

Табела 3 Вакцинација и ревакцинација против заболувања предизвикани од Haemophilus influenzae type B во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ЦЕЗ/ПЕ	I доза				II доза				III доза				I ревакцина		
	подлежат	вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%
БИТОЛА	582	567	97,5	940	925	98,4	846	836	98,8	782	765	97,8			
Д.Кисар	57	56	98,2	55	52	94,5	50	47	94,0	52	52	100			
Клеино	474	452	95,4	439	409	93,2	447	416	93,1	486	468	96,3			
Ресен	141	141	100	150	150	100	129	129	100	124	123	99,2			
ВЕЛЕС	651	617	94,8	651	617	94,8	570	541	94,9	709	675	95,2			
Гелгелџа	358	351	98,0	318	301	94,7	297	227	76,4	274	233	85,0			
Кавдарци	420	408	97,1	420	408	97,1	380	362	95,3	280	265	94,6			
Неготино	247	245	99,2	247	245	99,2	251	245	97,6	251	245	97,6			
Св.Николе	208	200	96,2	210	204	97,1	187	187	100	168	160	95,2			
КОЧАНИ	394	394	100	400	400	100	381	374	98,2	349	338	96,8			
Берово	102	102	100	99	98	99,0	103	102	99,0	89	88	98,9			
Виница	187	185	98,9	169	166	98,2	155	153	98,7	172	170	98,8			
Делчево	207	207	100	208	208	100	231	231	100	227	207	91,2			
Пехчево	34	34	100	42	42	100	21	21	100	24	24	100			
КУМАНОВО	1551	1522	98,1	1542	1406	91,2	1510	1254	83,0	1538	1326	86,2			
К.Паланка	218	213	97,7	218	210	96,3	199	190	95,5	202	194	96,0			
Кратово	74	74	100	73	73	100	66	66	100	59	54	91,5			
ОХРИД	590	574	97,3	570	555	97,4	530	465	87,7	515	475	92,2			
Дебар	315	315	100	330	323	97,9	330	323	97,9	315	306	97,1			
Струга	678	661	97,5	686	663	96,6	687	671	96,3	721	702	97,4			
ПРИЛЕП	959	932	97,2	980	975	99,5	1006	995	98,9	1022	1015	98,3			
Крушево	129	124	96,1	124	122	98,4	130	124	95,4	127	127	100			
М.Брод	101	101	100	94	92	97,9	93	91	97,8	101	99	98,0			
СКОПЈЕ вк.	7635	7385	96,7	7469	6778	90,7	7321	5748	78,5	5962	4659	78,1			
СТРУМИЦА	986	969	98,3	835	814	97,5	907	801	89,3	880	842	95,7			
Балачево	64	64	100	79	79	100	98	98	100	87	82	94,3			
ТЕТОВО	2391	2350	98,3	2238	2198	98,2	1818	1765	97,1	1958	1894	96,7			
Гостивар	1088	1037	95,3	1053	991	94,1	1024	910	88,9	1078	897	83,2			
ШТИП	559	542	97,0	526	503	95,6	469	456	97,2	493	462	93,7			
Пробиштип	121	121	100	117	117	100	107	106	99,1	119	119	100			
Радовиш	389	389	100	378	358	94,7	322	305	94,7	344	325	94,5			
МАКЕДОНИЈА	22310	21712	97,3	21660	20482	94,6	20575	18239	88,6	19508	17391	89,1			

Табела 4 Вакцинација и ревакцинација против дифтерија, тетанус и пертусис во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ОПФАТ НА ЛИЦА ВАЦИНИРАНИ ПРОТИВ ДИФТЕРИЈА, ТЕТАНУС И ПЕРТУСИС ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Центри	I полугодие				II полугодие				Годинашно				II ревакцинација				
	подл.	лиц.	%	подл.	лиц.	%	подл.	лиц.	%	подл.	лиц.	%	подл.	лиц.	%	подл.	лиц.
ЦЗЗ/ПЕ	1031	1024	99,3	985	966	98,1	960	881	92,9	830	873	99,2	795	768	96,6	768	96,6
БИТОЛА	57	56	98,3	55	51	92,7	40	39	97,5	52	52	100	76	76	100	76	100
Д.Јасар	474	452	95,6	439	409	93,2	467	416	93,1	406	408	96,3	458	427	93,2	427	93,2
Рисан	142	142	100	150	150	100	128	126	98,0	124	124	100	128	128	100	128	100
ВЕЛЕС	661	623	94,3	647	611	94,4	542	551	94,7	657	627	95,4	659	628	95,3	628	95,3
Гевгелија	358	356	99,4	318	310	97,5	297	230	77,9	279	255	91,4	255	217	85,1	217	85,1
Македарица	420	404	96,2	420	404	96,2	420	404	96,2	390	371	95,1	390	371	95,1	371	95,1
Неготино	247	245	99,2	247	245	99,2	248	246	98,8	251	243	96,8	245	225	91,8	225	91,8
Св.Николе	208	200	96,2	210	204	97,1	187	187	100	158	160	95,2	170	166	97,6	166	97,6
КОЧАНИ	400	400	100	394	394	100	381	372	97,6	349	341	97,7	189	191	96,5	191	96,5
Берево	102	102	100	99	88	89,0	103	102	99,0	119	88	74,0	107	100	93,5	100	98,0
Виница	187	185	98,9	169	165	98,2	157	155	98,7	172	170	98,8	150	150	100	150	100
Дебело	207	207	100	208	208	100	233	231	100	277	207	74,7	205	194	94,6	194	94,6
Планино	34	34	100	35	35	100	33	33	100	28	28	100	28	28	100	28	100
КУМАНОВО	1571	1535	97,7	1637	1435	87,7	1557	1301	83,6	1660	1501	90,4	1422	1334	93,8	1334	93,8
К.Паланка	219	214	97,7	218	210	96,3	206	197	95,6	227	219	96,5	238	226	95,0	226	95,0
Кратово	76	76	100	74	74	100	69	69	100	58	51	87,9	67	63	94,0	63	94,0
ОХРИД	580	571	96,8	570	555	97,4	530	497	93,6	515	482	93,6	515	467	90,7	467	90,7
Дебар	315	315	100	330	323	97,9	330	323	97,9	315	306	97,1	238	186	78,2	186	78,2
Струга	574	555	97,2	685	623	90,6	703	678	96,4	725	702	96,8	666	672	96,0	672	96,0
ПРИЛЕП	959	932	97,2	980	975	99,5	1006	1001	99,5	1037	1031	99,4	1017	1006	98,9	1006	98,9
Крашevo	130	125	96,2	127	125	98,4	131	125	95,4	128	128	100	112	105	93,6	105	93,6
М.Брод	101	101	100	94	92	97,9	93	91	97,8	101	99	98,0	85	84	97,7	84	97,7
СКОПЈЕ ил.	7650	7644	99,9	7580	7048	93,0	7455	6371	85,5	7030	5748	81,8	6488	5454	84,1	5454	84,1
СТРУМИЦА	1089	1045	96,0	999	970	97,1	1016	971	95,6	996	946	95,0	893	833	93,3	833	93,3
Валандово	60	66	100	83	83	100	102	102	100	92	87	94,6	102	102	100	102	100
ТЕТОВО	2600	2557	98,3	2375	2343	98,7	2231	2189	98,0	2352	2307	98,1	2123	2087	98,3	2087	98,3
Гостивар	1143	1072	93,8	1108	1015	91,6	1046	948	90,6	1104	987	89,4	1051	970	92,3	970	92,3
ШТИП	551	524	95,1	516	501	97,1	466	452	96,6	475	452	95,2	572	489	85,5	489	85,5
Пробиштип	120	120	100	115	115	100	106	104	98,1	119	119	100	111	105	94,6	105	94,6
Радовиш	365	375	99,9	383	364	95,0	350	332	94,9	373	352	94,4	369	327	88,6	327	88,6
МАКЕДОНИЈА	22783	22357	98,1	22250	21142	95,0	21555	19682	91,3	21406	19474	91,0	19999	19319	96,6	19319	96,6

Табела 5 Ревакцинација против дифтерија и тетанус во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ОПФАТ НА ЛИЦА ВАЦИНИРАНИ ПРОТИВ ДИФТЕРИЈА И ТЕТАНУС во Р. Македонија во 2015 година									
ЦЗ/ПЕ	DT III ревакцина			DT IV ревакцина			TT V ревакцина		
	подлежат	вакциниран	%	подлежат	вакциниран	%	подлежат	вакциниран	%
БИТОЛА	961	960	99,9	686	686	100	1158	1157	99,9
Д.Хисар	51	51	100	80	80	100	42	42	100
Кичево	445	433	97,3	475	471	99,2	500	500	100
Ресен	112	112	100	135	135	100	158	158	100
ВЕЛЕС	710	698	98,3	675	662	98,1	707	700	99,0
Гевгелија	351	344	98,0	178	171	96,1	313	313	100
Квадарци	469	464	98,9	445	427	96,0	442	439	99,3
Неготино	220	217	98,6	172	153	89,0	282	271	96,1
Св.Николе	173	169	97,7	1	1	100	198	198	100
КОЧАНИ	103	99	95,1	408	364	89,2	395	374	94,7
Берово	86	86	100	127	125	98,4	120	120	100
Виница	156	153	98,1	171	168	98,2	168	166	98,8
Делчево	205	205	100	184	184	100	232	231	99,6
Пехчево	46	46	100	53	53	100	39	39	100
КУМАНОВО	1552	1512	97,4	1790	1709	95,5	1648	1529	92,8
К.Паланка	196	193	98,5	230	227	98,7	232	230	99,1
Кратово	74	74	100	78	78	100	90	90	100
ОХРИД	521	479	91,9	405	388	95,8	860	842	97,9
Дебар	281	271	96,4	300	289	96,3	346	341	98,6
Струга	716	703	98,2	729	709	97,3	823	804	97,7
ПРИЛЕП	1178	1158	98,3	1015	1000	98,5	1005	996	99,1
Крушево	128	122	95,3	126	117	92,9	161	161	100
М.Брод	101	101	100	70	70	100	99	99	100
СКОПЈЕ вк.	7079	5824	82,3	6034	5342	88,5	7208	7105	98,6
СТРУМИЦА	893	850	95,2	544	487	89,5	996	956	96,0
Валандоно	106	106	100	116	116	100	124	124	100
ТЕТОВО	2210	2148	97,2	2045	1999	97,8	2206	1327	60,2
Гостивар	1104	963	87,2	1031	447	43,4	1819	1429	78,5
ШТИП	500	342	68,4	570	538	94,4	530	330	62,3
Пробиштип	122	122	100	112	112	100	133	133	100
Радовиш	333	320	96,1	199	191	96,0	400	391	97,8
МАКЕДОНИЈА	21182	19324	91,2	19184	17499	91,2	23434	21595	92,2

Табела 6 Вакцинација и ревакцинација против детска парализа со ОПВ во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

СПЕЛТ НА ЛИЦА ВАЦИНИРАНИ ПРОТИВ ДЕТСКА ПАРАЛИЗА (ОПВ/ИПВ) ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

ЦЗ/ПЕ	I доза		II доза		III доза		I ревакцинација		II ревакцинација		III ревакцинација							
	подр.	%	подр.	%	подр.	%	подр.	%	подр.	%	подр.	%						
БИТОЛА	1031	98,5	985	97,5	920	888	887	97,7	830	823	99,2	961	100	685	686	100		
Д.Кисар	57	56	98,2	55	92,7	40	39	97,5	52	100	51	51	100	80	80	100		
Кичев	474	452	95,4	439	609	94,2	447	416	93,1	486	468	468	477	91,2	445	97,3		
Резен	142	142	100	150	150	100	178	128	100	124	100	112	112	100	135	135	100	
ВЕЛЕС	660	624	94,5	676	640	94,7	655	623	95,1	695	665	95,7	710	698	98,3	662	98,1	
Гостивар	358	353	98,6	318	289	90,9	327	269	92,3	310	289	93,2	351	347	98,9	178	171	96,1
Кавдарци	420	408	97,1	420	408	97,1	420	408	97,1	390	371	95,1	469	461	98,3	422	96,0	
Неготино	248	243	98,0	249	245	98,8	250	244	97,6	245	245	97,6	220	217	98,6	171	98,0	
Св.Илијде	203	200	96,2	210	204	97,1	187	187	100	168	160	95,2	172	168	97,7	1	1	100
КОЧАНИ	400	400	100	394	394	100	381	372	97,6	349	341	97,7	103	98	95,1	408	392	95,7
Берово	102	102	100	99	98	99,0	103	102	99,0	89	82	98,9	86	85	100	127	125	98,4
Виница	187	185	98,9	169	166	98,2	157	155	98,7	172	170	98,8	156	153	98,1	171	168	98,2
Делчево	207	207	100	208	208	100	231	231	100	227	207	91,2	205	205	100	184	184	100
Пехчево	34	34	100	35	35	100	33	33	100	28	28	100	46	46	100	53	53	100
КУМАНОВО	1558	1539	98,8	1580	1453	92,0	1557	1368	87,9	1620	1492	92,1	1550	1519	98,0	1790	1713	95,7
К.Паланка	219	214	97,7	218	210	96,3	206	197	95,6	227	219	96,5	196	193	98,5	230	227	98,7
Кратово	76	76	100	74	74	100	69	69	100	55	51	92,7	74	74	100	78	78	100
ОХРИД	590	571	96,8	570	556	97,5	530	455	85,8	515	487	94,6	515	474	92,0	403	388	95,8
Дебар	315	315	100	330	323	97,9	330	323	97,9	315	308	97,8	281	271	96,4	300	289	96,3
Струга	674	655	97,2	665	663	96,8	703	678	96,4	725	702	96,8	716	703	98,2	725	709	97,3
ПРИЛЕП	959	932	97,2	980	975	99,5	1006	998	99,2	1037	1031	99,4	1178	1158	98,3	1015	1000	98,5
Кичево	130	125	96,2	127	125	98,4	131	125	95,4	128	128	100	128	122	95,3	126	117	92,9
М.Берад	301	301	100	34	34	100	93	91	97,8	101	90	89,0	102	101	100	70	70	100
СКОПЈЕ ок.	7609	7615	98,9	7708	7097	92,1	7406	6394	86,3	7031	5755	81,8	7123	6963	97,8	8034	5347	66,6
СТРУМИЦА	1092	1049	96,1	998	969	97,1	1013	968	95,5	1000	942	94,2	896	853	95,2	546	489	89,6
Валандово	66	66	100	83	83	100	109	102	100	92	87	94,6	106	106	100	116	116	100
ТЕТОВО	2596	2561	98,7	2391	2353	98,4	2242	2195	97,9	2361	2314	98,0	2206	2144	97,2	2045	1999	97,8
Гостивар	1123	1057	94,3	1111	1064	94,0	1061	983	92,6	1099	983	89,4	1104	963	87,2	1031	448	43,5
ШТИП	550	524	95,3	517	498	96,3	470	451	96,0	480	457	95,2	500	342	68,4	570	538	94,4
Пробиштип	121	121	100	117	117	100	106	104	98,1	119	119	100	122	122	100	112	112	100
Радвиш	395	375	94,9	383	367	95,8	350	333	95,1	375	356	94,9	324	316	97,5	199	190	95,5
МАКЕДОНИЈА	22802	22318	97,9	22373	21271	95,1	21634	19929	92,1	21454	19559	91,2	21230	20454	96,3	19156	17472	91,2

Табела 7 Вакцинација и ревакцинација против морбили, рубеола и паротит во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ОПФАТ СО МРП ВАКЦИНАЦИЈА И РЕВАКЦИНАЦИЈА во Р. Македонија во 2015 година						
ЦЗ/ПЕ	MMR вакцина			MMR I ревакцина		
	подлежат	вакцинирани	%	подлежат	вакцинирани	%
БИТОЛА	905	897	99,1	977	977	100
Д.Хисар	46	46	100	73	73	100
Кичево	440	418	95,0	494	478	96,8
Ресен	142	140	98,6	114	114	100
ВЕЛЕС	690	656	95,1	744	736	98,9
Гевгелија	309	263	85,1	370	344	93,0
Кавадарци	400	315	78,8	398	385	96,7
Неготино	245	221	90,2	234	227	97,0
Св.Николе	183	166	90,7	201	168	83,6
КОЧАНИ	344	335	97,4	406	400	98,5
Берово	99	95	96,0	104	102	98,1
Виница	158	152	96,2	181	177	97,8
Делчево	207	177	85,5	184	184	100
Пехчево	35	35	100	39	39	100
КУМАНОВО	1689	1472	87,2	1550	1457	94,0
К.Паланка	212	202	95,3	240	237	98,8
Кратово	69	64	92,8	64	64	100
ОХРИД	555	499	89,9	627	545	86,9
Дебар	327	321	98,2	281	271	96,4
Струга	656	634	96,6	600	579	96,5
ПРИЛЕП	1030	1028	99,8	1027	1010	98,3
Крушево	120	112	93,3	149	103	69,1
М.Брод	98	95	96,9	110	107	97,3
СКОПЈЕ вк.	7230	5820	80,5	6943	6347	91,4
СТРУМИЦА	1011	921	91,1	1087	1007	92,6
Валандово	104	96	92,3	115	115	100
ТЕТОВО	2282	2217	97,2	2361	2305	97,6
Гостивар	1110	983	88,6	1135	1029	90,7
ШТИП	413	333	80,6	560	355	63,4
Пробиштип	118	108	91,5	148	148	100
Радовиш	337	319	94,7	354	342	96,6
МАКЕДОНИЈА	21564	19140	88,8	21870	20425	93,4

Табела 8 Вакцинација со вакцина против заболувања предизвикани од HPV (Хуман папилома вирус) во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

ОПФАТ НА ЛИЦА ВАЦИНИРАНИ ПРОТИВ ИНФЕКЦИИ СО HPV (Human papilloma virus) во РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА во 2015 година						
ЦЗЗ/ПЕ	I доза			II доза		
	подлежат	акциниран	%	подлежат	акциниран	%
БИТОЛА	451	55	12,2	451	55	12,2
Д.Хисар	35	35	100	32	27	84,4
Кичево	223	153	68,6	223	153	68,6
Ресен	51	35	68,6	51	34	66,7
ВЕЛЕС	308	297	96,4	301	289	96,0
Гевгелија	152	120	78,9	120	119	99,2
Кавадарци	209	187	89,5	116	116	100
Неготино	131	104	79,4	/	/	/
Св.Николе	102	96	94,1	95	94	98,9
КОЧАНИ	200	166	83,0	204	138	67,6
Берово	54	42	77,8	54	41	75,9
Виница	76	73	96,1	74	71	95,9
Делчево	242	180	74,4	91	91	100
Пехчево	18	18	100	18	18	100
КУМАНОВО	/	/	/	437	342	78,3
К.Паланка	95	95	100	95	89	93,7
Кратово	51	45	88,2	33	33	100
ОХРИД	380	55	14,5	380	44	11,6
Дебар	3	3	100	135	34	25,2
Струга	363	315	86,8	279	224	80,3
ПРИЛЕП	421	270	64,1	431	228	52,9
Крушево	40	36	90,0	22	20	90,9
М.Брод	89	84	94,4	37	35	94,6
СКОПЈЕ вк.	3097	961	31,0	3107	509	16,4
СТРУМИЦА	250	113	45,2	250	97	38,8
Валандово	68	62	91,2	68	68	100
ТЕТОВО	1753	1388	79,2	686	203	29,6
Гостивар	593	311	52,4	400	131	32,8
ШТИП	270	170	63,0	270	141	52,2
Пробиштип	54	54	100	54	54	100
Радовиш	260	232	89,2	195	179	91,8
МАКЕДОНИЈА	10039	5755	57,3	8709	3677	42,2

Табела 9 Преглед на извршена вакцинација и ревакцинација во Република Македонија во период 2010 - 2014 и 2015 година

ПРЕГЛЕД НА ИЗВРШЕНА ВАКЦИНАЦИЈА И РЕВАКЦИНАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ПЕРИОД 2010-2014 И 2015 ГОДИНА												
година			2010	2011	2012	2013	2014	2010-2014	2015	во однос на 2014	во однос на просек	
вид на вакцина	број на дози	возраст	%	%	%	%	%	%	%	↓	↓	↓
Хепатитис Б*	III	0,2,6 месеци	94,4	95,6	98,1	96,5	95,4	95,4	91,8	↓	↓	↓
ХИБ**	III	2,3 1/2, 6 месеци	98,8	96,1	94,7	97,1	94,1	94,1	88,6	↓	↓	↓
ХИБ ревакцинација	I	18 месеци	88,5	95,5	97,1	96,2	93,5	93,5	89,1	↓	↓	↓
Ди-Те-Пер вакцинација	III	2,3 1/2, 6 месеци	95,4	95,9	94,7	98,2	95,4	95,9	91,3	↓	↓	↓
Ди-Те-Пер I ревакцинација	I	18 месеци	94,3	94,2	95,9	97,6	93,2	95,0	91	↓	↓	↓
Ди-Те-Пер II ревакцинација	I	4 години	89,8	89,3	92,4	96,4	93,5	92,3	91,6	↓	↓	↓
Ди-Те III,IV ревакцинација	II	7,14 години	96,8	94,7	94	96,5	94,9	95,4	91,2	↓	↓	↓
Тет V ревакцинација	I	18 години	85,5	96,7	94,6	97,8	72,5	89,4	92,2	↑	↑	↑
ОПВ/МПВ вакцинација	III	2,3 1/2, 6 месеци	94,8	97	96,9	97,9	95,9	96,5	92,1	↓	↓	↓
ОПВ/МПВ I,II,III ревакцинација	III	18 мес, 7 и 14 год	97,1	95,3	95,8	96,5	94,8	95,9	93	↓	↓	↓
МРП вакцинација	I	12 месеци	98,1	96,6	96,1	96,1	93,3	96,0	88,8	↓	↓	↓
МРП I ревакцинација	I	6 години	98,9	98,4	95,5	96,2	95,7	96,9	93,4	↓	↓	↓
ХПВ Вакцинација***	III	12 години	36,5	54,6	51,8	40,1	33,7	47,3	42,2	↓	↓	↓

* од 2008 оптовната вакцинација против Хепатитис Б на сите новорожденици

** од 2008 оптовната вакцинација против дифтерија, притока, корупелна, паротифна, епидемна паротифна, полиомиелитис и туберкулоза

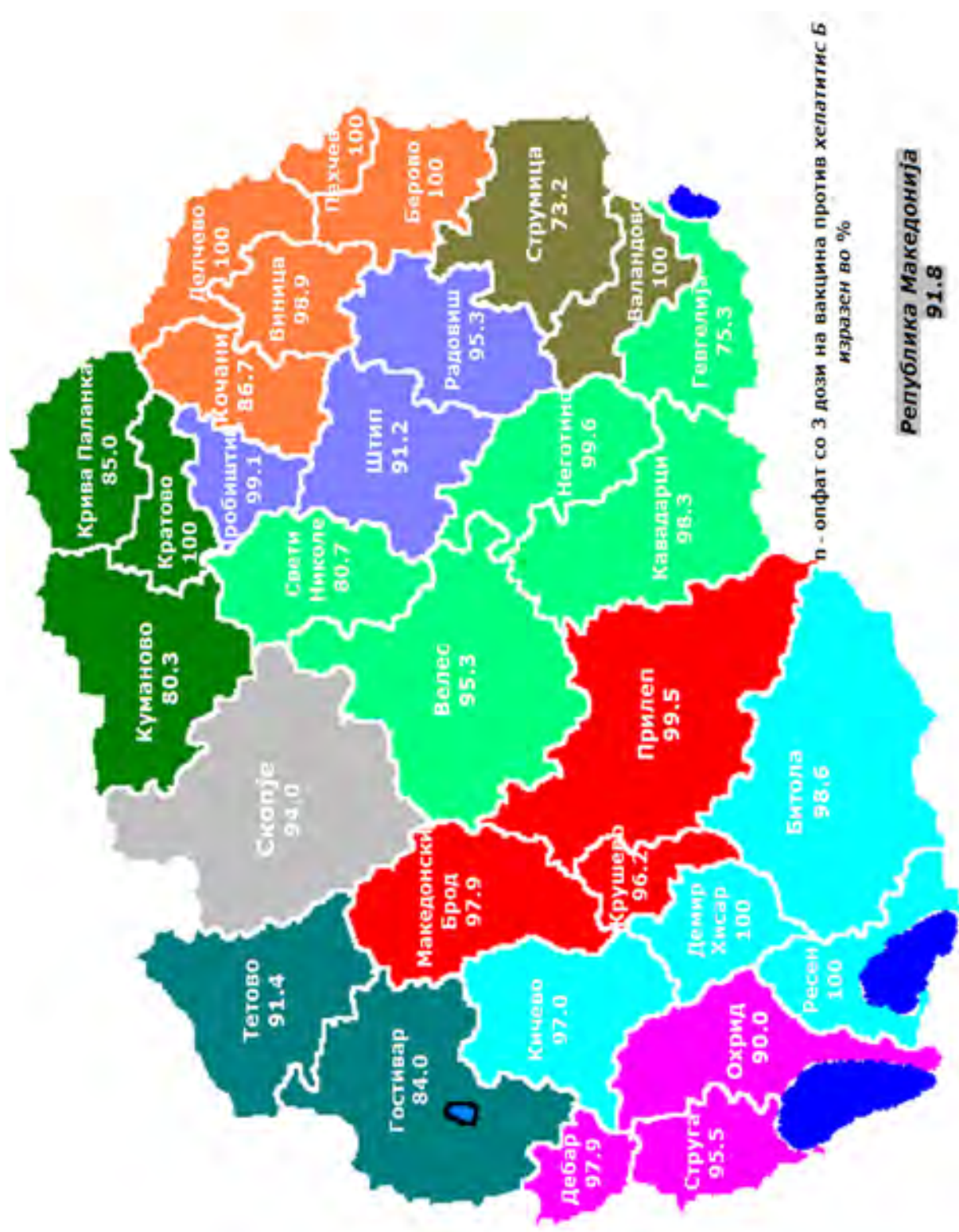
*** од 2009 оптовната вакцинација против туберкулоза, паротифна, епидемна паротифна, полиомиелитис и туберкулоза

Табела 10 Аплицирани дози на поливалентни - петто и шестовалентни вакцини во Република Македонија по Центри за јавно здравје/ПЕ во 2015 година

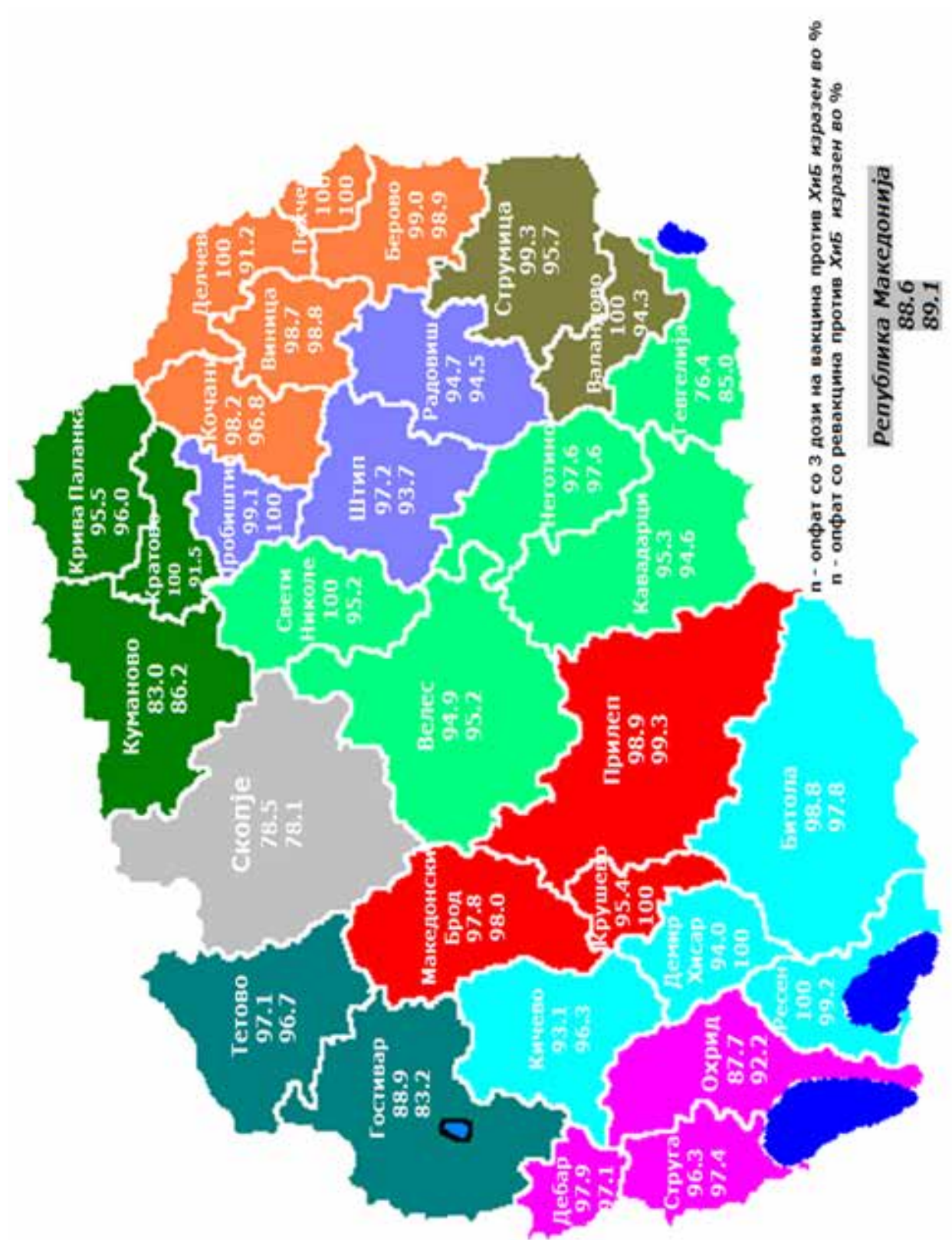
АПЛИЗИРАНИ ДОЗИ НА ПОЛИВАЛЕНТНИ - ПЕТТО И ШЕСТОВАЛЕНТНИ ВАКЦИНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

ЦЗ/ПЕ	дози на 5-то валентни вакцини	дози на 6-то валентни вакцини
БИТОЛА	652	724
Д.Хисар	22	27
Кичево	374	220
Ресен	88	88
ВЕЛЕС	574	454
Гевгелија	147	185
Кавадарци		
Неготино	120	161
Св.Николе	134	100
КОЧАНИ	316	181
Берово	67	75
Виница	92	141
Делчево	125	117
Пекчево	36	12
КУМАНОВО	912	1020
К.Паланка	105	126
Кратово	54	55
ОХРИД	375	369
Дебар	146	170
Струга	330	300
ПРИЛЕП	580	557
Крушево	96	83
М.Брод	57	88
СКОПЈЕ вк.	5991	6117
СТРУМИЦА	214	371
Валањдово	21	33
ТЕТОВО	1594	1689
Гостивар	609	661
ШТИП	306	354
Пробиштип	63	66
Радовиш	248	266
МАКЕДОНИЈА	13732	14123

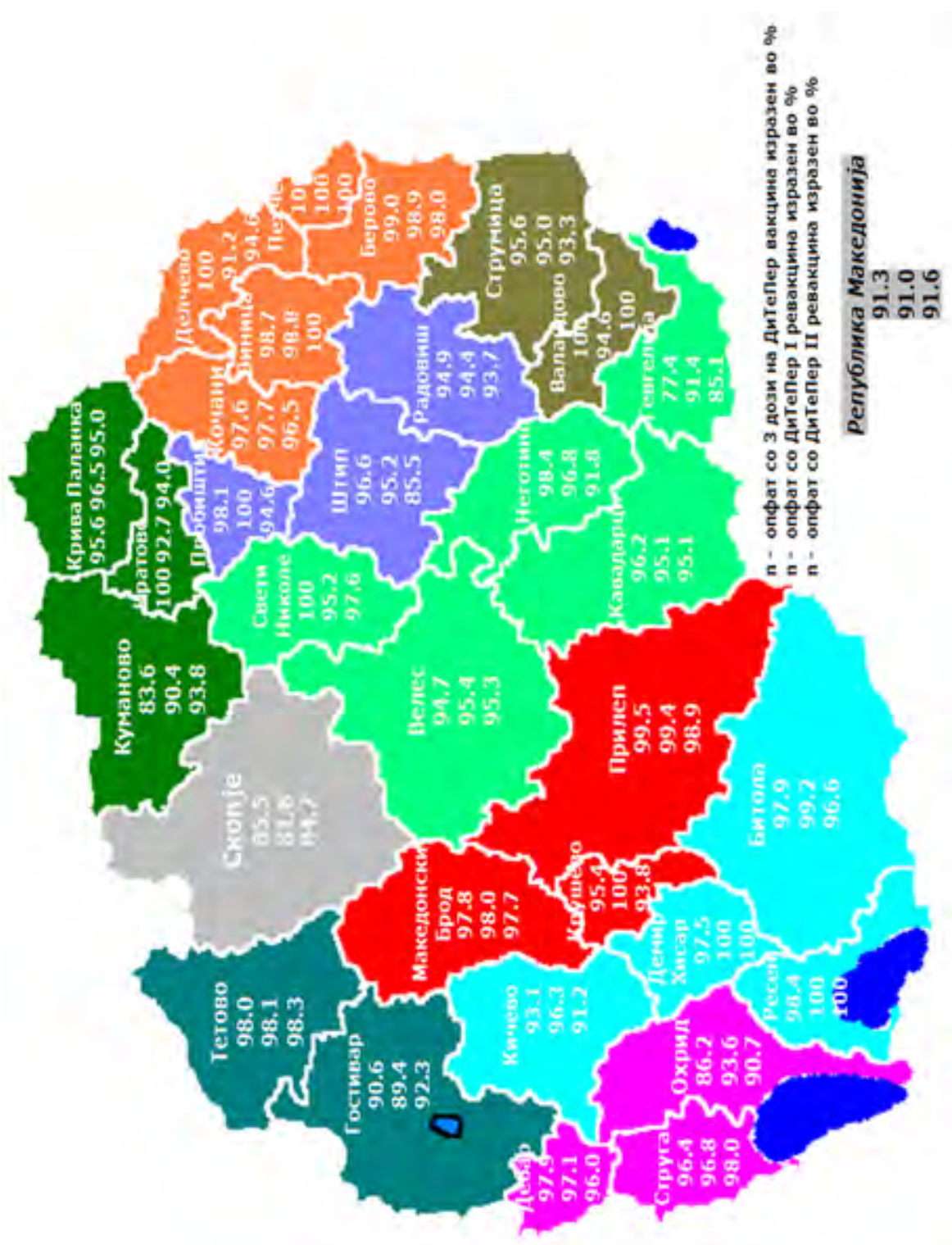
Картограм 1 Извршена вакцинација на новороденчиња со вакцина против хепатитис Б во Република Македонија во 2015 година

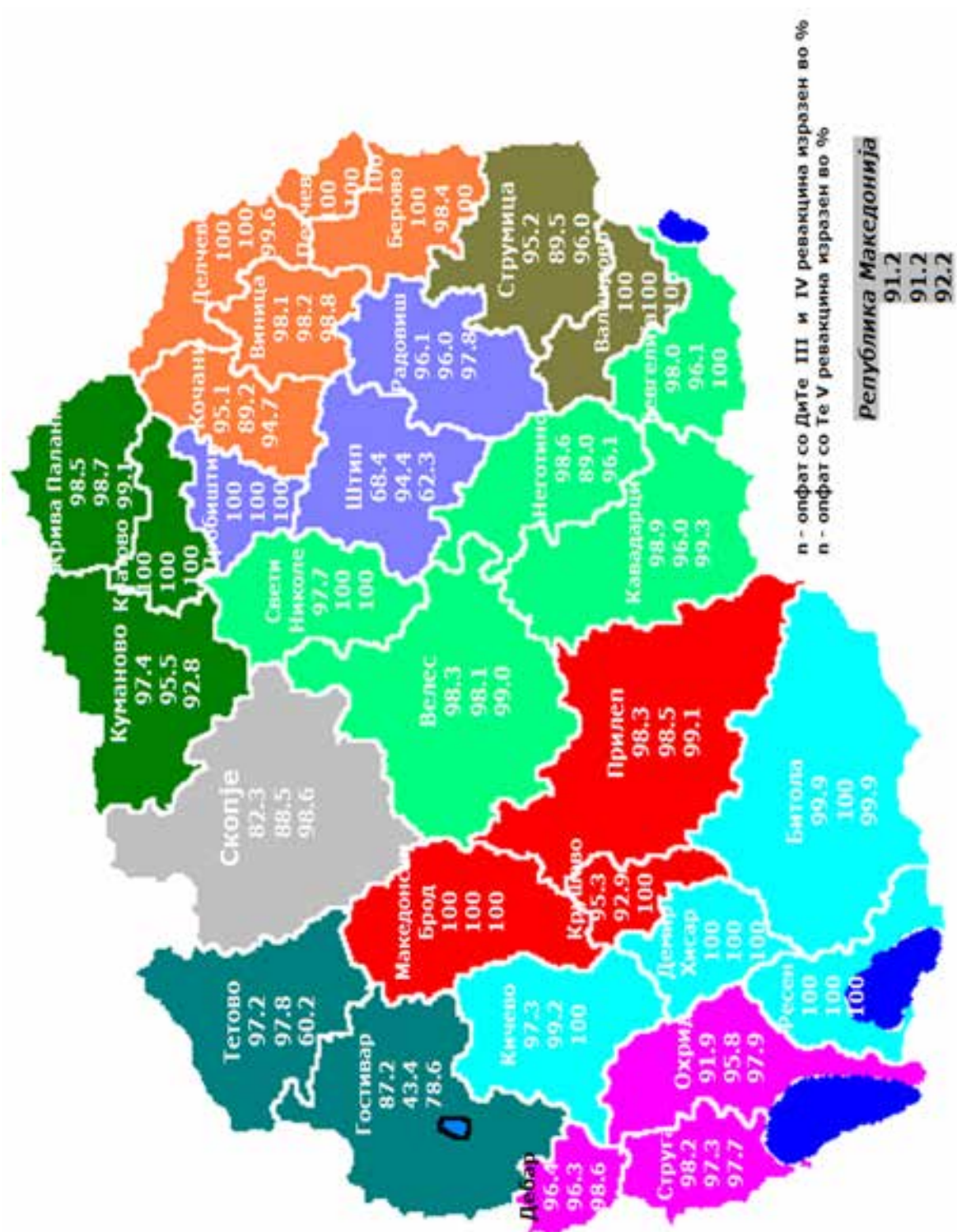
Картограм 2 Извршена вакцинација и ревакцинација против заболувања предизвикани од *Haemophilus influenzae* type B во Република Македонија во 2015 година

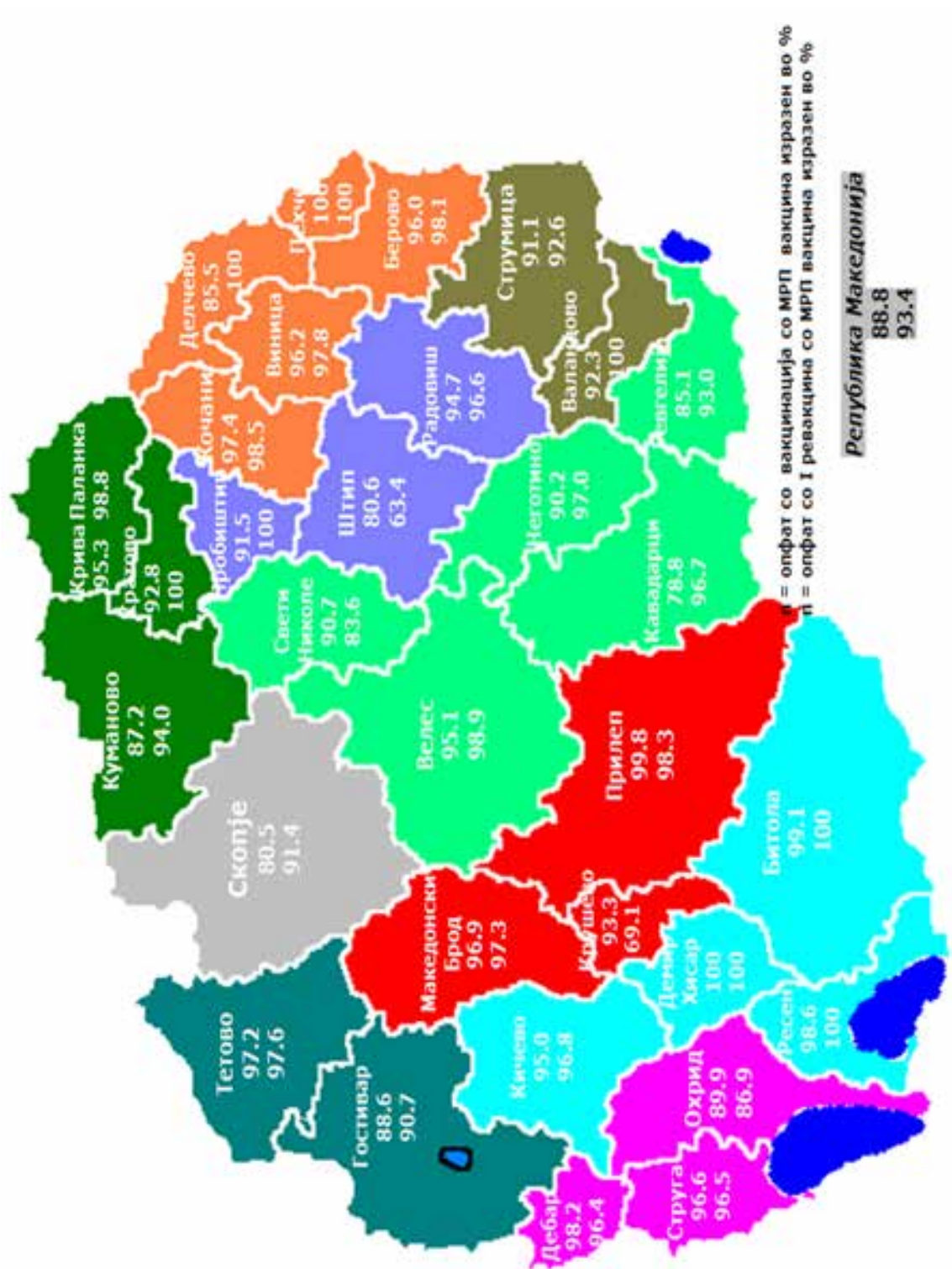
Картограм 3 Извршена вакцинација и ревакцинација со ДиТеПер вакцина во Република Македонија во 2015

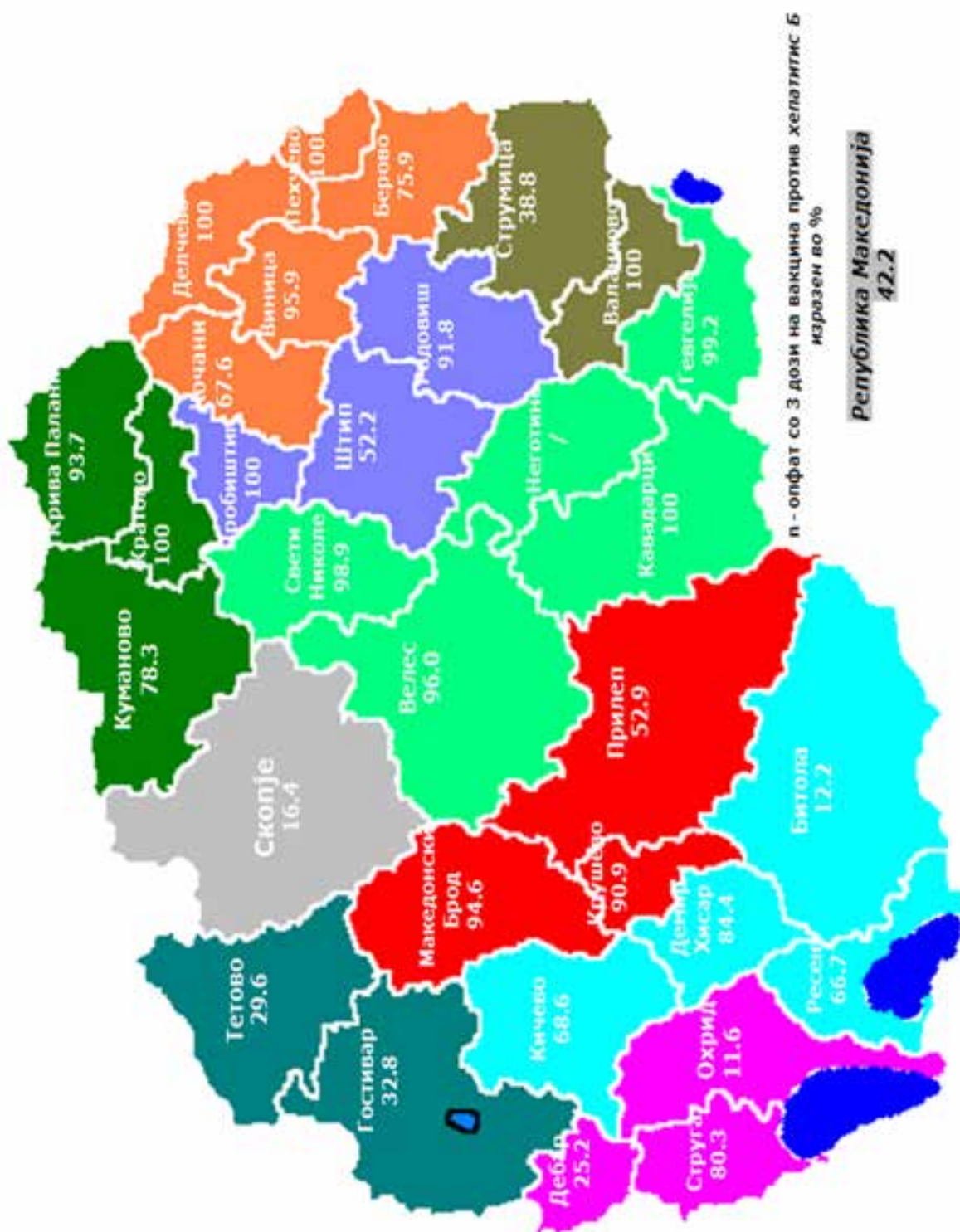
Картограм 4 Извршена ревакцинација со ДиТе и Те вакцина во Република Македонија во 2015 година

Картограм 6 Извршена вакцинација и ревакцинација со МРП и ревакцинација со Р вакцина во Република Македонија во 2015 година

Картограм 7 Извршена вакцинација со ХПВ вакцина во Република Македонија во 2015 година

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА ПОЈАВАТА, СПРЕЧУВАЊЕ И СУЗБИВАЊЕ НА БРУЦЕЛОЗАТА КАЈ НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Програмските активности за испитување на појавата, раширеноста, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај луѓето во Македонија се отпочнати во 1988 година.

Врз основа на обработката на доставените документи од страна на ЦЈЗ/ПЕ, вклучително:

- ♦ индивидуални пријави за заболување/смрт од заразна болест (за бруцелоза)
- ♦ епидемиолошки анкети за заболени од бруцелоза
- ♦ пишувани информации/извештаи за состојбата со ова заболување кај луѓето, во зависност од актуелната епидемиолошка состојба во тековната година
- ♦ теренски увиди и пишаните информации за предложени и преземени мерки, и
- ♦ табеларни периодични извештаи (тримесечни, годишни) за епидемиолошките активности спроведени од страна на ЦЈЗ/ПЕ,

Институтот за јавно здравје подготви годишен Извештај за реализација на Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2015 година.

Бројот на заболени лица од бруцелоза во 2015 година, пријавени до Институтот за јавно здравје изнесува 22 ($I=1,1/100.000$). Од вкупниот број на регистрирани случаи, 4 случаи се лица со *реинфекција*, односно пред три или повеќе години веќе биле заболени од оваа болест и биле излекувани. Во тековната година, регистрирани се и 2 случаи на *рецидивантна бруцелоза* кои не се прикажани во вкупниот број на заболени и не се опфатени во анализите за оваа болест.

Вкупниот број на регистрираните заболени лица од бруцелоза во 2015 година е за 45,0% помал во однос на бројот на пријавените случаи во претходната, 2014 година (40), а 15,4 пати помал во однос на просечниот број на пријавени случаи на заболување од бруцелоза кај луѓе на годишно ниво во периодот 1980-2014 година, кој изнесува 339. Заболени се регистрирани во вкупно 21 населено место во републиката (16 селски и 5 градски населби).

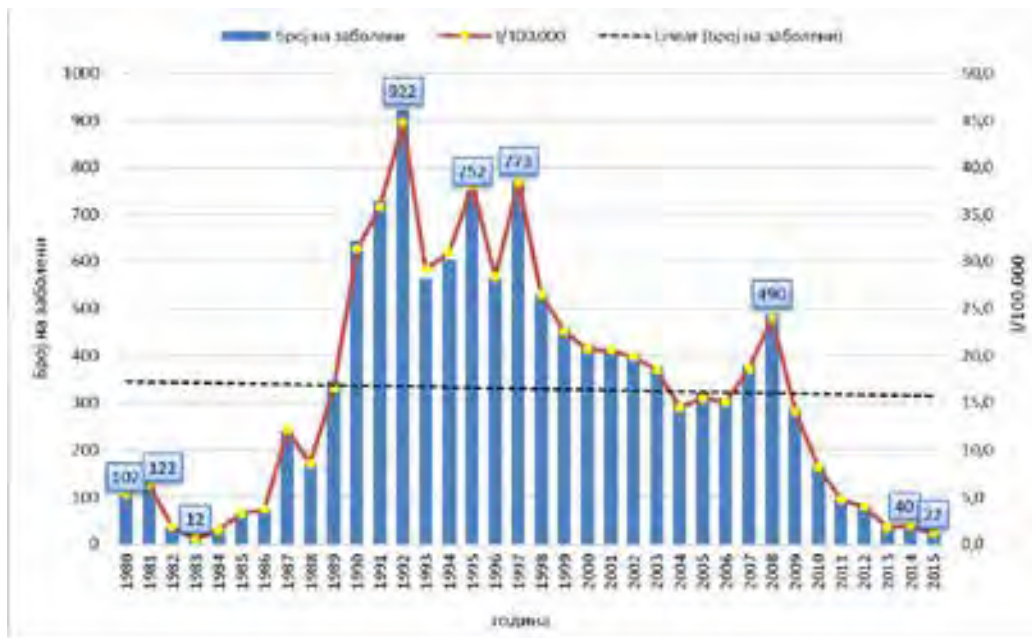
Првите поединечни случаи на бруцелоза кај луѓето во Република Македонија биле регистрирани во далечната 1962 година (3 заболени), исто како и во 1963 година, а по еден заболени е регистриран во 1968 и во 1979 година.

На територијата на Република Македонија, ова заболување кај луѓето во епидемиска форма за прв пат е регистрирано во 1980 и 1981 година, кога се пријавени вкупно 102, односно 122 заболени лица од бруцелоза (Графикон 1), скоро сите на територијата на Битола. Еден заболени е пријавен во Неготино во 1980 и еден во Скопје, во 1981 година.

Во 1982 година, бројот на заболени од бруцелоза паѓа, но и понатаму главно се регистрира во Битола (од 36 заболени само еден случај е од Скопје), за да во наредната 1983 година биде регистриран најмалиот број на заболени лица од ова заболување во изминатиот 35-годишен период од 1980-2014 – вкупно 12 (Графикон 1).

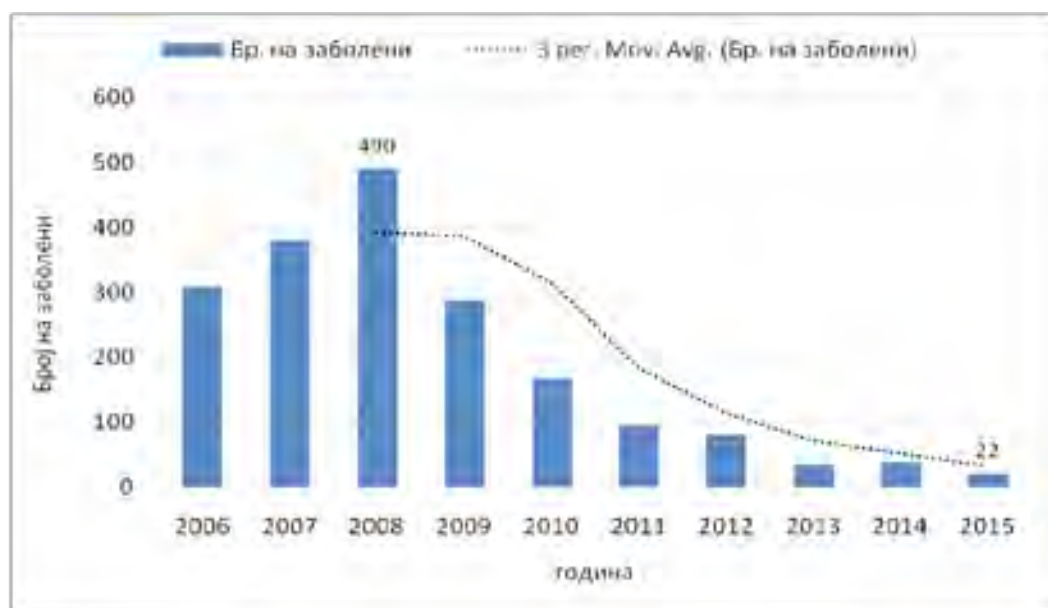
Во наредниот период, бројот на регистрирани случаи на бруцелоза е во постојан пораст (со исклучок на 1988 година), така што во 1992 година го достигнува врвот - регистриран е најголем број на заболени (922) и највисока инциденца ($I=44,8/100.000$) (Графикон 1), а заболувањето е присутно во најголем број населени места – вкупно 177.

Од 1993 година, бројот на заболени бележи значителни варијации до 1997 година (773 заболени), од кога се бележи тренд на опаѓање кој се одржува до 2004 година, кога се регистрирани 297 заболени лица. Со мали варијации во наредните години и последен пик на заболувањето во 2008 година, бројот на регистрирани заболени од бруцелоза почнува рапидно да опаѓа и тој тренд се задржува до 2015 година (Графикон 1).

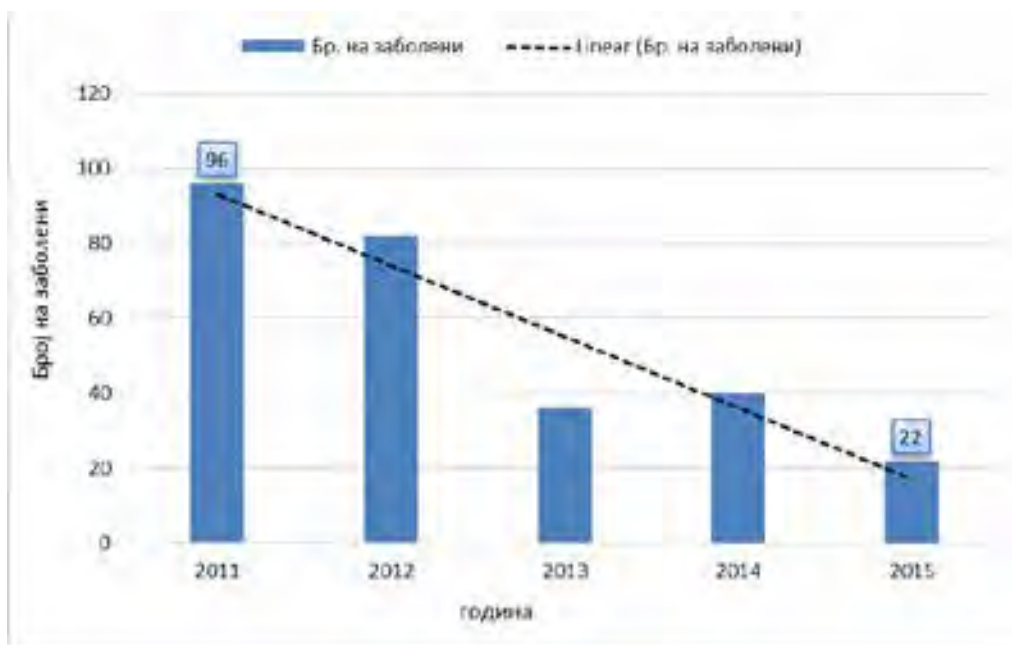
Графикон 1. Број на регистрирани случаи на бруцелоза и I/100.000 во Македонија, 1980-2015г

Бројот на регистрирани заболени од бруцелоза во десетгодишниот период 2006-2015, иако варијабилен, бележи тренд на значително опаѓање (Графикон 2). Притоа, просечниот број на регистрирани заболени лица на годишно ниво изнесува 191 случај, а просечната инциденца за овој период – 9,3/100.000 жители.

Графикон 2. Тренд на бруцелозата во Република Македонија, период 2006-2015

Ако се анализираат само последните пет години (2011–2015), трендот на опаѓање на пријавените заболени лица од бруцелоза е значително изразен (Графикон 3), со најголем број на заболени лица регистрирани во 2011 (96, $I=4,7/100.000$), а најмал број и инциденца (22, $I=1,1/100.000$) во 2015 година. За овој петгодишен период, просекот на годишно ниво изнесува 55 пријавени случаи на бруцелоза ($I=2,7/100.000$).

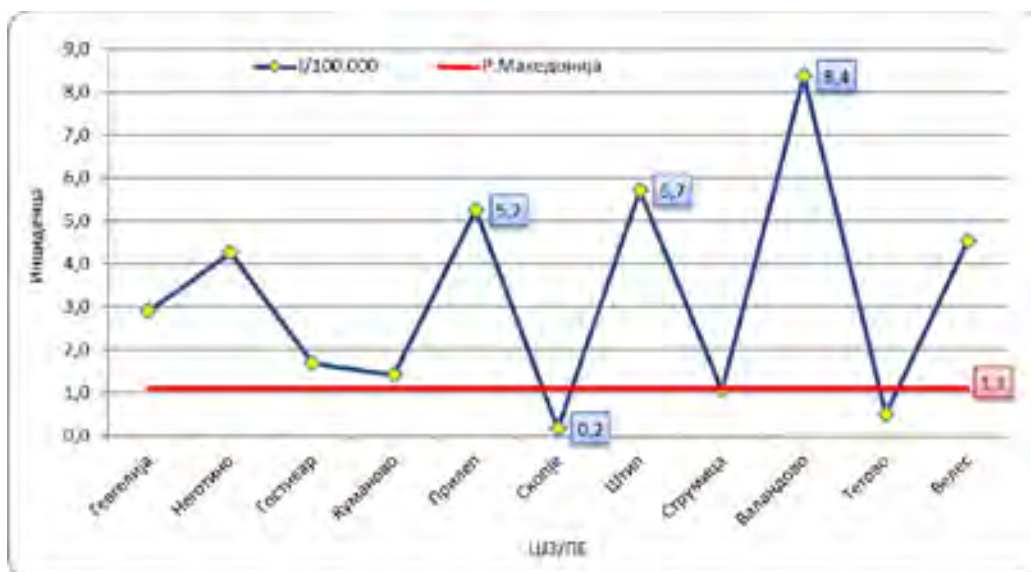

Графикон 3. Тренд на бруцелозата во Р. Македонија во периодот од 2011-2015 година

Застапеност по ЦЈЗ/ПЕ: Бруцелозата во текот на 2015 година е регистрирана на територијата на 12 ЦЈЗ/ПЕ (Графикон 4, Табела 1 во Прилог), додека во 19 ЦЈЗ/ПЕ не е регистриран случај. Минатата 2014 година, бруцелоза е пријавена во 15 ЦЈЗ/ПЕ, а за претходниот десетгодишен период (2005-2014), просечниот број на зафатени ЦЈЗ/ПЕ на годишно ниво изнесува 21,4.

Најголем број на заболени е регистриран на територијата на ЦЈЗ Прилеп – 5, а по 3 заболени лица се регистрирани во ЦЈЗ Штип и ЦЈЗ Велес.

Највисока **инциденца на 100.000 жители** е регистрирана на територијата на ПЕ Валандово – $8,4/100.000$ (1 заболени), а повисока инциденца е регистриран и во ЦЈЗ Штип ($I=5,7/100.000$) и ЦЈЗ Прилеп ($I=5,2/100.000$). Најниска инциденца од $0,2/100.000$ бележи ЦЈЗ Скопје, со едно заболено лице. Во Графикон 4 што следува, претставена е инциденцата по ЦЈЗ/ПЕ во однос на инциденцата на републичко ниво која во 2015 изнесува $1,1/100.000$ жители.

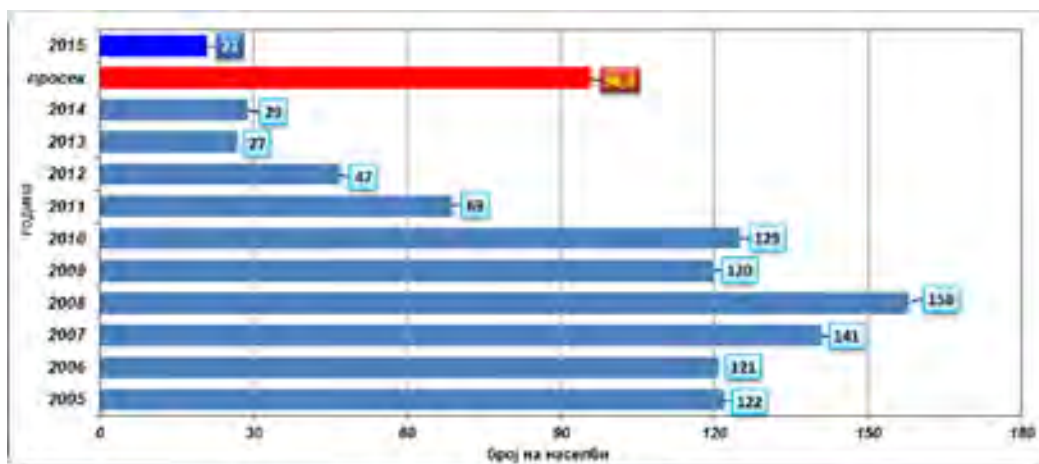

Графикон 4. Инциденца на 100.000 жители од бруцелоза во 2015 година, по ЦЗ/ПЕ и вкупна

Во 2015 година, вкупниот број на населби кои се зафатени со бруцелоза изнесува 21 (16 селски и 5 градски населби). Најголем број населени места зафатени со бруцелоза (5) има на територијата на ЦЗ Прилеп (4 селски и 1 градска), следува ЦЗ Штип со 3 населени места (2 селски и 1 градска).

Бројот на зафатени населени места во 2015 година (21) е за 27,6% помал во однос на 29-те зафатени населби со бруцелоза во 2014 година.

Во десетгодишниот период 2005–2014, во просек на годишно ниво се регистрирале заболени лица од бруцелоза во 96 населени места (повеќе од 4,5 пати во споредба со 2015). Најмал број на зафатени населени места во овој период се регистрирани во 2013 година (27, со 36 заболени лица), додека најголем број населени места (158, 490 заболени лица) се регистрирани во 2008 година (Графикон 5).

Графикон 5. Бруцелоза по населени места во Македонија, период 2005-2014, просек и 2015

Бројот на заболени лица, регистрираната инциденца на 100.000 жители и бројот на населби во кои е регистрирана бруцелозата кај луѓе во Македонија во 2015 година е претставен во Табела 1. во Прилог на Извештајот, а инциденцата за 2015 по Центри за јавно здравје и нивни Подрачни Единици претставена е и на Картограмот, исто така во Прилог на Извештајот.

Епидемиолошки карактеристики на бруцелозата

Возрасна дистрибуција: Распределбата на заболувањето по возрасни групи го задржува трендот на пријавување на најголем број заболени во повозрасните категории, така што во 2015 година 95,5% од пријавените случаи на бруцелоза се на возраст над 20 години, што е на скоро исто ниво во однос на 2014 година (95,0%). Просекот на пријавување на лица на возраст од ≥ 20 години за претходниот 34-годишен период (1980-2013) е 77,3% од случаите.

Најголем број (6) и процент (27,3%) од пријавените случаи во 2015, се лица на возраст над 60 години (споредбено, во 2014 - 12 лица или 30,0% припаѓале на возрасната група од 40-49 години) (Табела 1).

Табела 1. Заболени од бруцелоза по возрасни групи - 1980-2013, 2014 и 2015

Возрасни групи	0-6	7-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+	Вкупно
Просечен број на заболени во период 1980-2013	14	11	23	31	57	54	51	50	56	348
2014	0	0	1	1	5	8	12	6	7	40
2015	1	0	0	0	4	2	5	4	6	22

Во однос на возраста на заболениите, највисока специфична инциденца во 2015 година е регистрирана кај возрасната група од 40-49 години (1,7/100.000), исто како и во 2014 година кога специфичната инциденца регистрирана во оваа возрасна група изнесувал 4,1/100.000 (Графикон 6). Најниска е специфичната инциденца кај лицата на возраст од 30-39 години каде се регистрирани два случаи ($I=0,6/100.000$) и од 0-6 години (1 случај, $I=0,6/100.000$), ако ги исклучиме возрасните групи од 7-9, 10-14 и 15-19 години, каде нема регистрирано заболени лица. За споредба, во 2014 година најниска специфична инциденца е регистрирана кај возрасната група од 15-19 години ($I=0,7/100.000$) (Графикон 6).

Во периодот од 1980-2013 година, кривата на просечната специфична инциденца по возраст покажува два пика и тоа кај возрасната група од 15-19 години (20,1/100.000) и кај лицата на возраст од 50-59 години (18,8/100.000) (Графикон 6).

Најнискиот просечен специфичен морбидитет во периодот од 1980-2013 година е забележан кај најмладата возрасна група од 0-6 година (8,7/100.000 жители).

Графикон 6. Специфична инциденца по возрасни групи во Македонија, 1980-2013, 2014 и 2015

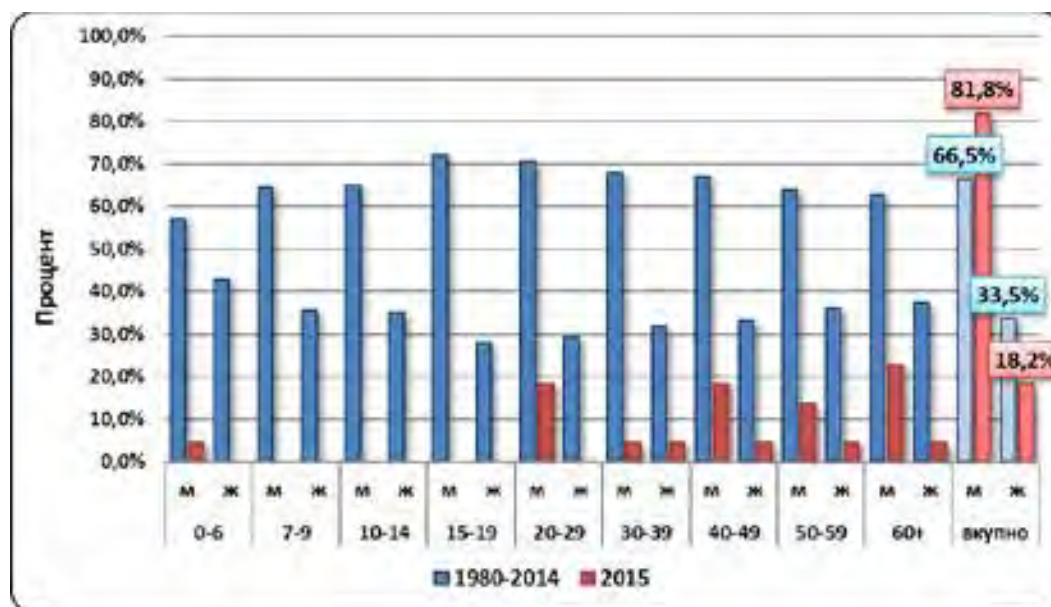
Полова дистрибуција: Во структурата на заболените лица од бруцелоза по пол, во текот на 2015 година, учеството на машката популација е повисоко и изнесува 81,8% (18 заболени), наспроти 18,2% учество на женската популација (4 случаи) (Графикон 7), што претставува минимално зголемување во однос на минатата 2014 година, кога односот мажи-жени изнесуваше 80%:20%. Ваквата преминација на машкиот пол кај бруцелозата е карактеристична и се бележи со децении наназад.

Сепак, соодносот на учеството помеѓу мажи и жени, просечно, на годишно ниво за периодот 1980 - 2014 година бележи поголемо приближување на двата пола, според процентите на учество (66,5%:33,5%) (Графикон 7). Изразено во бројки, од 340 регистрирани случаи просечно годишно, 226 биле мажи, а жени 114.

Полово-возрасната дистрибуција на заболените од бруцелоза во 2015 покажува сличен сооднос како и кај вкупниот број на заболени, односно во сите возрасни групи каде има регистрирано заболени, машката популација учествува со повисок процент во однос на женската во сите возрасни групи, освен во возрасната група од 30-39 години каде има по едно заболено машко и женско лице.

Во возрасните групи до 7-9, 10-14 и 15-19 години, нема регистрирани заболени лица, а дополнително во возрасните групи од 0-6 и 20-29 години нема регистрирани заболени лица од женски пол (Графикон 7).

На Графиконот 7, освен за 2015, споредбено е прикажано и просечното учество на одделни возрасни групи во вкупниот број на регистрирани случаи на бруцелоза (според полот), за периодот 1980-2014 (во проценти).

Графикон 7. Структура по пол и возрасни групи на заболените од бруцелоза во Македонија, споредбено за период 1980-2014 (просек) и 2015

Сезонска дистрибуција: Заболени од бруцелоза се регистрираат преку целата година. Со оглед на малиот број на заболени регистрирани во текот на целата 2015 година, болеста го загуби сезонскиот карактер и нема специфичен пораст во пролетно-летните месеци.

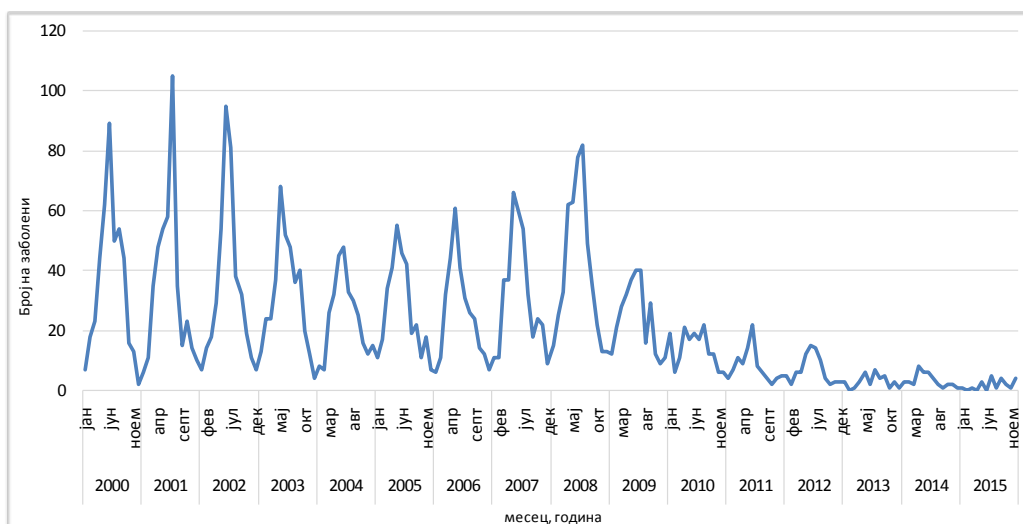
Во 2014 година пак, 60% од вкупниот број на заболени се регистрирани за 4 месеци - од почетокот на април до крајот на јули, со пик на заболувањето во април месец.

Кривата која го прикажува просекот на заболени по месеци за периодот 1980-2013 година е типична за бруцелозата, со изразен сезонски карактер на болеста од крајот на зимата до летото и пик во месец јуни (Графикон 8).

Графикон 8. Структура на заболени од бруцелоза во Република Македонија по месеци за 2015, споредбено со 2014 година и просек за 1980-2013

На Графикон 9. може да се забележи типичниот сезонски карактер на болеста во периодот од 2000 наваму, некаде до 2012 година т.е. во годините во кои е регистриран поголем број на заболени лица. Како што се намалува бројот на случаи, така се губи и сезонскиот карактер на заболувањето, што јасно се забележува на графиконот што следи.

Графикон 9. Сезоност на бруцелоза. Македонија, период 2000-2015 година

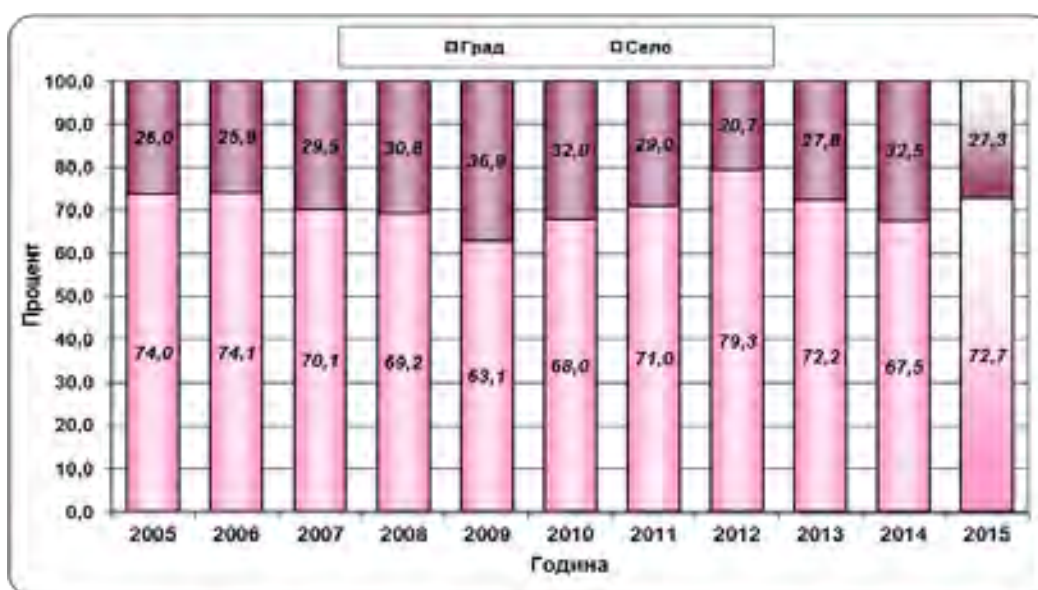
Дистрибуција по место на живеење: Се задржува трендот на почесто заболување од бруцелоза на жителите во руралните средини, па така 72,7% од заболените лица во 2015

година живеат на село, додека највисок процент на застапеност на рурално население од 2005 година наваму е регистриран во 2012 година (79,3%) (Графикон 10).

Останатите 27,3% од заболените во 2015 година, живеат во градска средина (во 2014, застапеноста на градското население изнесува 32,5%, а највисок процент на учество на оваа група е забележан во 2009 и изнесува 36,9%) (Графикон 10).

Во претходниот 10-годишен период (2005 – 2014), учеството на жителите од руралните населби во поглед на структурата село - град се движи од 63,1% во 2009 година до 79,3% во 2012 година (Графикон 10).

Просечно годишно, за анализираниот период 2005-2014, соодносот во дистрибуцијата село-град изнесува 70,9%:29,1%, приближно како и во 2015 година (72,7%:27,3%).

Графикон 10. Процентно учество на случаи на бруцелоза по место на живеење (град - село), Македонија, период 2005-2014 и 2015 година

Професионална дистрибуција: Во однос на професијата на заболените лица од бруцелоза во 2015 година, согласно податоците добиени од епидемиолошките анкети, може да се констатира дека со релативно највисок процент се застапени категориите: сточар (22,6% или 5 заболени), пензионер, работник и невработен (по 13,6% или по 3 заболени) и земјоделец (9,0% или 2 заболени) (види Табела 2).

Табела 2. Заболени од бруцелоза по професија/занимање. Македонија, 2015 година

Професија	Сточар	Пензионер	Работник	Невработен	Земјоделец	Ветеринарен техничар	Домаќин/ка	Дете	Месар	Студент	Дипломиран инженер	Вкупно
Број	5	3	3	3	2	1	1	1	1	1	1	22
Процент	22,6%	13,6%	13,6%	13,6%	9,0%	4,6%	4,6%	4,6%	4,6%	4,6%	4,6%	100

Скоро секоја година во изминатиот 10-годишен период, високо е учеството на невработените, домаќинките и пензионерите во вкупниот број на заболени, слично како и во 2015 година, кога се на високи позиции по застапеност.

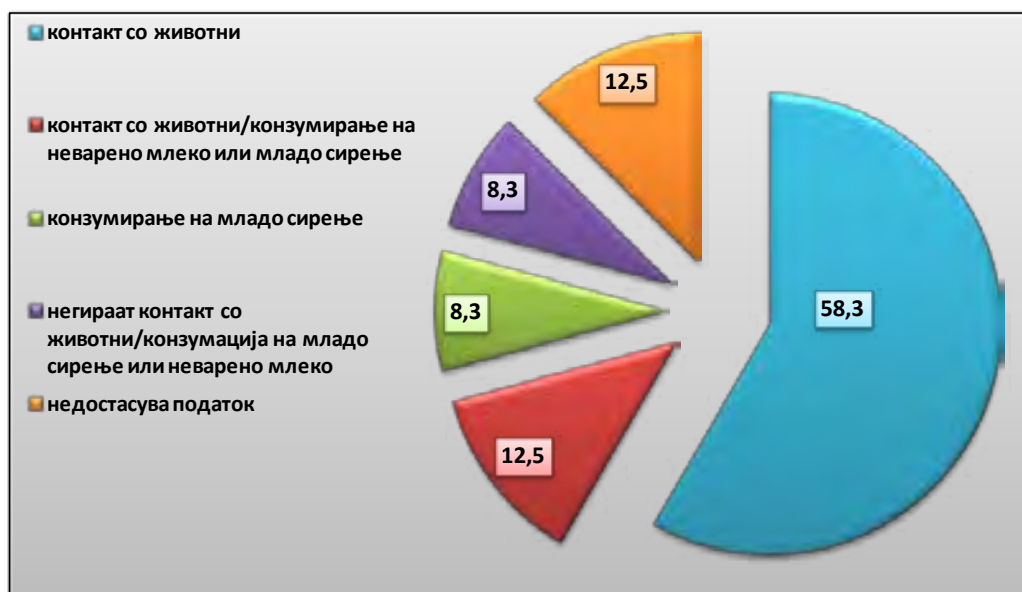
Учеството на земјоделците, сточарите и работниците како посебни категории, е исто така забележливо во изминатиот 10-годишен период, па и во 2015.

Во Табела 2. во Прилог на Извештајот, претставено е процентно учество на заболени лица од бруцелоза во Македонија, по професија/занимање за период 2006-2015 година.

Начин на заразување: Согласно податоците за заболени лица и рецидиви кои се на располагање, констатирано е дека најголем процент од заболени лица (58,3%) имале контакт со животни - најчесто овци, кози и крави, односно ракувале со месо и месни производи, учествувале во чување и манипулација со стоката/нивните младенчиња при породување/абортус, иако дале податок дека се невработени лица, домаќинки, земјоделци или пензионери. Четири лица негираат контакт со животни, а за 3 лица нема информации.

Од вкупниот број на заболени, 5 лица (20,8%) изјавиле дека конзумирале производи од животинско потекло: едно лице - неварено млеко, а 4 лица - младо сирење. Ниедно заболено лице не конзумирало од двата производи истовремено.

Испреплетувањето на контактниот и алиментарниот пат на пренесување на бруцелозата, особено кај одгледувачите на стока е многу често. Во текот на 2015 година, 12,6% пријавиле и контакт со стока и конзумирање на непреработени или недоволно термички преработени животински производи истовремено (млеко, сирење), така што не може да се исклучи, односно потврди точниот начин на стекнување на заболувањето.

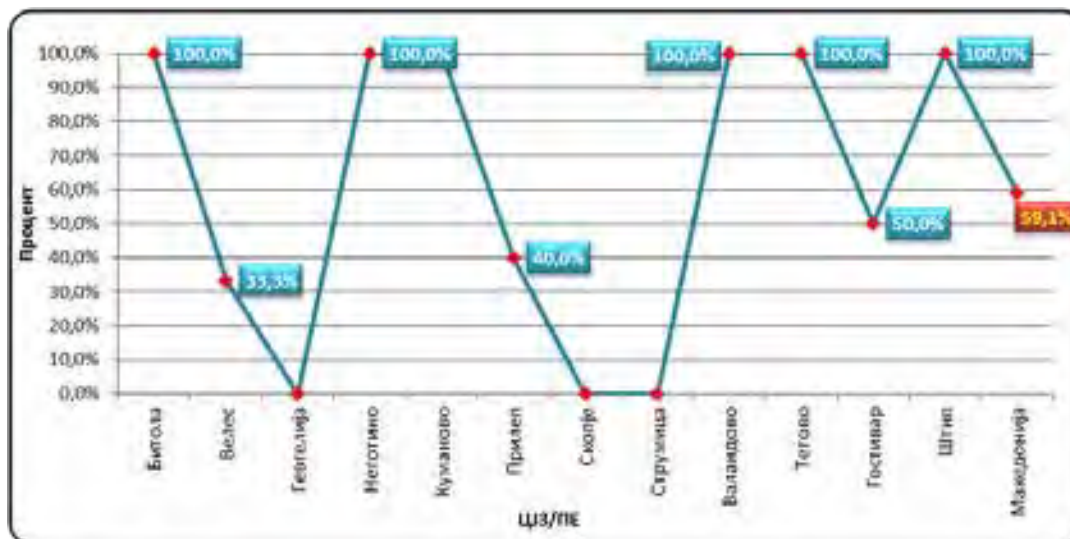

Графикон 11. Процентно учество на заболени од бруцелоза по начин на заразување, Македонија, 2015 година

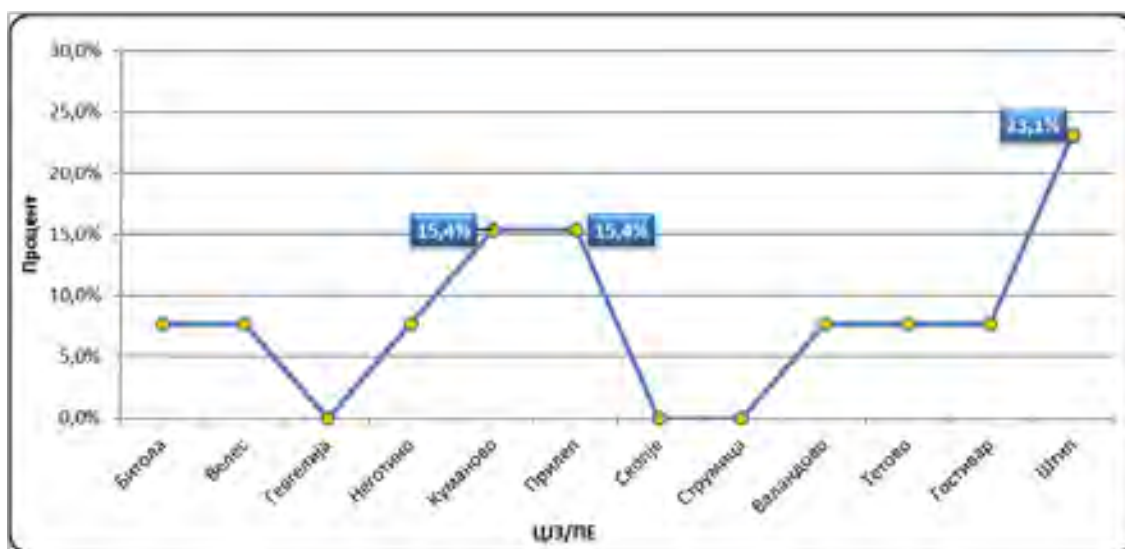
Хоспитализација: Од регистрираните 22 заболени лица од бруцелоза во 2015 година (согласно законската регулатива хоспитализација за заболени од бруцелоза е задолжителна!), а според податоците од пристигнатите епидемиолошки анкети, болнички лекувани биле само 13 лица (59,1%). Овој процент е за 9,1% поголем во однос на хоспитализираните во 2014 година. Процентот на хоспитализирани лица од вкупниот

број на заболени (по ЦЈЗ и во републиката), како и хоспитализирани по ЦЈЗ/ПЕ во однос на вкупно хоспитализирани во републиката, е прикажан на Графикон 11 и Графикон 12 во текстот. Од вкупно пријавените случаи, 6 лица не се хоспитализирани, а за 3 нема податок.

Од двата пријавени случаи на рецидив на болеста, едниот е лекуван во дневна болница, а за другиот нема податок.

Графикон 12. Хоспитализирани лица од вкупниот број на заболени од бруцелоза, по ЦЈЗ/ПЕ и на ниво на републиката, 2015

Графикон 13. Процент на хоспитализирани по ЦЈЗ/ПЕ од вкупниот број на хоспитализирани заради бруцелоза во Македонија, 2015

Симптоматологија и лекување: Од достапните податоци добиени од епидемиолошките анкети, може да се заклучи дека пациентите најчесто се јавувале на лекар во првите 14 дена од почетокот на симптомите, но постои и одреден број на заболени кај кои поинало

подолго време пред да побараат стручна помош. Исто така, може да се забележи дека заболените најчесто се жалеле на зголемена температура, малаксаност, ноќно потење, губење на апетитот и болки во мускулите и зглобовите. Најчесто ординирани лекови во терапијата биле тетрациклините и сулфонамидите.

Лабораториска дијагноза: Сите заболени лица се лабораториски докажани во лабораториите на ЦЈЗ/ПЕ (со ВАВ-тест, Brucelacart-тест и RVK-реакција), а конфирмирани во лабораторијата на ИЈЗ РМ - Скопје.

Случаи на рецидиви: Во текот на 2015 година до ИЈЗ пристигнати се 2 пријави за рецидивантна бруцелоза. По еден случај е пријавен од страна на ЦЈЗ Прилеп и ЦЈЗ Штип. Двата регистрирани случаи на рецидивантна бруцелоза се на возраст над 20 години. Податок за хоспитализација е достапен само за едно лице (ветеринарен доктор, со професионална експозиција) кој се лекувал во дневна болница, додека анкетата за другото лице е непотполна и недостасуваат податоци во однос на начинот на заразување.

СПРОВЕДЕНИ ПРОГРАМСКИ МЕРКИ И АКТИВНОСТИ

ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ И НИВНИ ПОДРАЧНИ ЕДИНИЦИ:

Обемот и интензитетот на преземените програмски мерки и активности од страна на превентивната здравствена дејност – ЦЈЗ и нивните ПЕ во изминатата година, е прикажан во Табела 3 во Прилог. Од приказот, јасно е дека се бележи тренд на опаѓање на бројот на спроведените превентивни активности, што е во тесна корелација со интензитетот и територијалната дистрибуција на епизоотијата од бруцелоза кај животните и епидемиолошката состојба со ова заболување кај луѓето.

Сите активности и преземени епидемиолошки мерки претставени во Табела 3, како вкупен број за 2015 година, расчленети се по одделни ЦЈЗ и нивни ПЕ.

Од вкупно 320 епидемиолошки теренски увиди (за рано откривање, дијагноза и пријавување на бруцелоза, при појава на заболени или бруцелоза кај животни, како и при појава на зголемен број на заболени или епидемија), најголем број теренски увиди се направени од страна на ЦЈЗ Струмица (заедно со ПЕ Валандово) - 80, ЦЈЗ Куманово - 45 и ЦЈЗ Тетово - 27. За направените епидемиолошки теренски истражувања изготвени биле 159 информации - најголем број од страна на ЦЈЗ Скопје (24).

Најголем број епидемиолошки анкети при појава на заболени/сомнителни на бруцелоза и при епидемиолошки увиди, од вкупно 384, изготвиле епидемиолошките служби на ЦЈЗ Прилеп (104), ЦЈЗ Тетово (57), како и ЦЈЗ Струмица (заедно со ПЕ Валандово) и ЦЈЗ Куманово (по 42). До ИЈЗ е доставена 21 изготвена епидемиолошка анкета за нови случаи на заболување од бруцелоза во 2015, како и две за случаи на рецидив.

Направени се 2.235 лабораториски тестирања од кои 1.292 ВАВ теста, 924 Brucela Cart-тестови и 19 RVK-реакции за дијагноза на бруцелоза.

Со цел здравствен надзор над професионално експонирани лица, направени се 540 здравствени прегледи и земен е материјал за 571 серолошка анализа.

Спроведени се 708 едукативни разговори, предавања за професионални групи и население, информации, како и написи и настапи во средствата за јавно информирање на тема бруцелоза.

Изготвени се 124 квартални извештаи и 31 годишен извештај за спроведени активности со цел спречување и сузбивање на бруцелоза кај луѓето.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ:

Изготвени се 4 квартални збирни табеларни извештаи за спроведените активности на ЦЈЗ/ПЕ согласно Програмата за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2015 година, како и 4 квартални извештаи за спроведените активности од страна на ИЈЗ, по истата програма.

Врз основа на обработените тромесечни и годишни извештаи за спроведените епидемиолошки мерки и активности во врска со бруцелозата за 2014 година, добиени од ЦЈЗ и нивните ПЕ, во февруари 2015 година, ИЈЗ РМ изготви годишен Извештај за реализација на Програмата за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2014 година, со епидемиолошки коментар и споредба со состојбата со бруцелоza 2013, како и со состојбата во изминатите повеќе од 3 децении - со табели и картограм во Прилог на Извештајот.

Давана е тековна стручно методолошка помош за следење и надзор над состојбата со бруцелоza кај луѓето и животните во републиката, во вид на предлог мерки и препораки.

Согласно Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2015 година, Секторот за контрола и превенција на заразни заболувања при ИЈЗ РМ, во соработка со ЦЈЗ/ПЕ од републиката, Институтот за епидемиологија, биостатистика и медицинска информатика и Агенцијата за храна и ветеринарство организираше 6 регионални семинари на тема бруцелоza, со присуство на одговорните епидемиолози од ЦЈЗ/ПЕ, матични доктори, доктори од инфективните одделенијата при Општите и Клиничките болници, доктори од други специјалности, како и претставници од ветеринарното здравство и ветеринарната инспекција во општините.

На семинарите, ИЈЗ РМ ја презентираше историски податоци за бруцелозата во Македонија до 2014 година, но и моменталната состојба за 2015 година, активностите што беа превземени, постигнатите резултати, како и предлог мерките за подобра контрола и превенција на ова заболување.

АХВ го претстави напредокот во контролата на бруцелозата кај овци и кози во Македонија, со посебен осврт на состојбата до пред почетокот на вакцинацијата на животните - до 2008 година - и по вакцинацијата, разликата меѓу двата начина за контрола на заболувањето (тестирање и колење верзус вакцинација) со приказ на постигнатите резултати, како и финансискиот бенефит придобиен од ваквиот начин на контрола, а Институтот за епидемиологија, биостатистика и медицинска информатика презентираше теоретски знаења за бруцелозата како заболување.

Во 2015, во ИЈЗ се добиени и обработени 24 пријави за заразна болест (бруцелоza) и 23 епидемиолошки анкети за заболел од бруцелоza (за 95,8% од вкупниот број на регистрирани заболени), што е зголемување во однос на истиот процент за 2014 година (доставени анкети за 82,5% од вкупниот број регистрирани случаи).

Направени се 11 теренски епидемиолошки увиди за контрола на спроведувањето на активности согласно Програмата и увид во моменталната состојба со заболувањето на одредена територија, дадена е стручно методолошка помош во следењето на болеста и изготвени се исто толку информации за најдената состојба, со препорачаните мерки.

Во микробиолошката лабораторија на Институтот за јавно здравје, во текот на 2015 година, направени се 290 серолошки испитувања, односно 150 ВАВ – теста и 128 Brucella–Сарт теста. Истовремено, направени се 12 конфирматорни тестирања за бруцелоza, на позитивно тестирани материјали испратени од страна на ЦЈЗ и нивни ПЕ.

До Министерство за здравство, во октомври месец 2015 година доставена е изработената Предлог Програма за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата

кај населението во Република Македонија во 2016 година. Програмата е прифатена од страна на Владата на Република Македонија и објавена во Службен Весник во јануари, 2016 година.

КОНСТАТАЦИИ:

- ◆ Бруцелозата е зооноза за чие елиминирање како автохтоно заболување кај луѓето, неопходна е елиминација и ерадикација на епизоотијата меѓу животните во Република Македонија.
- ◆ Мерките и активностите за превенција на бруцелозата во прв ред се во надлежност на ветеринарната дејност, но блиската рутинска меѓусебна соработка помеѓу двата сектори - здравство и ветеринарство, навремено информирање и координацијата на активностите се од примарно значење за ставање на оваа зооноза под контрола.
- ◆ Постигнати се видни резултати со превземените мерки од страна на здравствената дејност, што резултира со континуиран и значаен пад на заболувањата кај луѓето од оваа зооноза, за што секако е од значење и воведувањето на вакцинација кај добитокот во 2008 година.
- ◆ Иако бројот на заболени лица и бројот на зафатени населби со бруцелоза, е во континуирано опаѓање, некои подрачја од републиката (југоисточниот дел - Струмица, Штип, како и некои др. делови - Тетово, Гостивар, Прилеп) и понатаму остануваат како региони со постојано присутна бруцелоза. Во 2015, на територијата на 4 ЦЈЗ/ПЕ во републиката бројот на заболени од бруцелоза е повисок од минатата година, иако се работи главно за поединечни случаи.
- ◆ Се задржува трендот на регистрирање на најголем број заболени во повозрасните категории (95,5% во 2015 година се на возраст над 20 години), а највисока инциденца е во возрасната група од 40-49 години (1,7/100.000).
- ◆ Учеството на машката популација е повисоко во однос на женската популација (81,8%:18,2%), што е општ тренд во последните 30-тина години, и вкупно но и во секоја возрасна група поодделно (освен во групата од 30-39 години каде е изедначено), што е во корелација со експонираноста.
- ◆ Поврзаноста меѓу професијата и заболувањето е очигледна и се потврдува фактот дека најчесто заболуваат лица кои се во непосреден контакт со стока и сточни продукти, како и секретите/екскретите, иако податокот што заболениите го даваат за професија/занимање навидум не укажува на професионална изложеност (невработен, пензионер, работник, домаќинка, земјоделец).
- ◆ Во однос на начинот на пренесување и понатаму највисок процент на учество има непосредниот контакт и ракување со стоката, истовремено испреплетувајќи се со алиментарното пренесување (консумација на недоволно или термички нетретирани животински продукти).
- ◆ Сезоноста на заболувањето е изгубена – поединечни заболени лица се регистрираат во текот на целата година.
- ◆ Се задржува трендот на почесто заболување од бруцелоза кај жителите во руралните средини - во 2015 година високи 72,7% од заболениите живеат на село, што е приближно еднакво со просекот за десетгодишниот период 2005-2014 (70,9%).
- ◆ Бројот на хоспитализирани лица во однос на вкупниот број на заболени на годишно ниво е повисок од минатата година (59,1%) но е незадоволителен, имајќи во предвид дека согласно законската регулатива потребно е заболениите од бруцелоза да се лекуваат во болница, со цел намалување на ефектите на несоодветно лекување во домашни услови и можност за рецидиви, како и преминување во хроничитет.

ПРЕДЛОГ МЕРКИ:

Мерките за превенција на бруцелозата кај луѓето се неминовно поврзани со мерките за спречување на појавата на бруцелоза кај животните и сузбивање на болеста кај нив, што се во надлежност на ветеринарните власти.

За таа цел, потребна е перманентна и интензивна меѓуресорска соработка на хуманата и ветеринарната медицина, како и интензивна интерсекторска комуникација во здравството (различни медицински гранки), заради примена на соодветни епидемиолошки, клинички и лабораториски доктрини.

Континуираната активност и соработка помеѓу соодветните инспекциски служби од областа на здравството и ветерината, исто така е од огромно значење за дефинитивно решавање на проблемот со бруцелозата.

Активностите кои треба да произлезат од континуираната меѓусебна соработка на сите инволвирани институции, на сите нивоа и во сите сфери на делување, потребно е да се насочат кон конкретни мерки и активности за превенција на ова заболување, односно за спречување на појавата и ширењето на бруцелоза, како и нејзино сузбивање во случај на појава во епидемиска форма, и тоа:

- ◆ Ригорозно спроведување на ветеринарна и здравствена контрола на производите од животинско потекло (млеко, месо и производи од млеко и месо);
- ◆ Спроведување на систематска здравствена контрола на луѓето кои одгледуваат или професионално доаѓаат во контакт со животни или сирови животински продукти;
- ◆ Употреба на заштитна облека и други заштитни средства - ракавици, маски и очила при ракување со животни, нивни органи и производи, и нивни секрети и екскрети, особено во периодот на јагнење/телење/окозување на стоката, од страна на лицата кои одгледуваат или професионално работат/доаѓаат во контакт со животни или сирови животински продукти;
- ◆ Рано окривање на заболените лица од бруцелоза, задолжителна лабораториска конфирмација на дијагнозата и нивно адекватно лекување во специјализирани здравствени установи за таа намена;
- ◆ Здравствено воспитување, информирање и едукација на населението, односно запознавање со карактеристиките на болеста, начинот на нејзиното пренесување и мерките кои треба да се преземаат за заштита од заболувањето;
- ◆ Континуирана медицинска едукација и обновување на знаењата на здравствените работници во врска со ова заболување - дијагностика, терапија, превенција, во услови кога бројот на заболени континуирано опаѓа и на оваа болест помалку се помислува.
- ◆ Континуирана соработка и координирање на активностите на терен помеѓу здравствениот и ветеринарниот сектор.

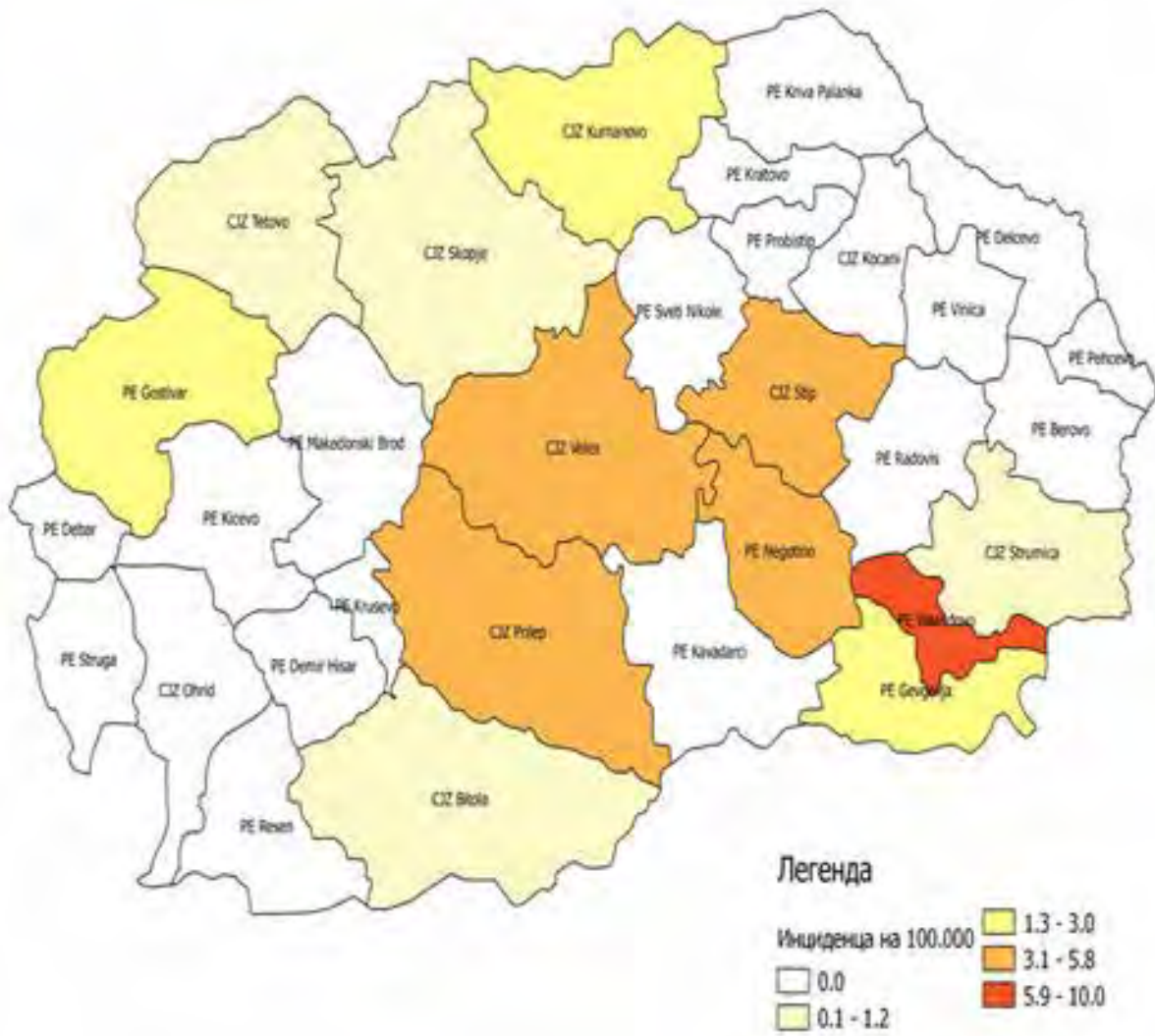
ПРИЛОГ

Табела 1. Број на заболени, инциденца на 100.000 жители и број на населби (градски-селски) во кои е регистрирана бруцелоза кај луѓето во Македонија во 2015 година, по Центри за јавно здравје и нивни Подрачни Единици

ЦЗ/ПЕ	Број на заболени	I/100.000 жители	Населени места (вкупно)	градски	селски
Битола	1	1,0	1	0	1
Д.Хисар					
Кичево					
Ресен					
Велес	3	4,5	2	1	1
Гевгелија	1	2,9	1	1	
Кавадарци					
Неготино	1	4,3	1	0	1
Св.Николе					
Кочани					
Берово					
Виница					
Делчево					
Пехчево					
Куманово	2	1,4	2	1	1
К.Паланка					
Кратово					
Охрид					
Дебар					
Струга					
Прилеп	5	5,2	5	1	4
Крушево					
М.Брод					
Скопје	1	0,2	1	0	1
Струмица	1	1,1	1	0	1
Валандово	1	8,4	1	0	1
Тетово	1	0,5	1	0	1
Гостивар	2	1,7	2	0	2
Штип	3	5,7	3	1	2
Пробиштип					
Радовиш					
МАКЕДОНИЈА	22	1,1	21	5	16

* со жолто се маркирани ЦЗ/ПЕ каде нема регистрирано случај на хумана бруцелоза

КАРТОГРАМ - Бруцелоза, Македонија 2015. Инциденца на 100.000 жители, по ЦЈЗ/ПЕ

Табела 2. Процентуална застапеност на заболени од бруцелоза во Македонија, по професија/занимање, период 2006-2014 и 2015

Година	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Вкупен број заболени	305	380	490	287	168	96	82	36	40	22
Професија/занимање	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Невработен	43,6	43,7	40,1	42,9	41,7	26,0	39,0	16,6	25,0	13,6
Домаќинка	14,8	12,4	12	9,4	15,5	15,6	12,2	25,0	7,5	4,6
Сточар/овчар	0,4	1,8	0,8	0,7		13,5	1,2	8,3	20,0	22,6
Пензионер	9,2	8,2	10,2	4,9	5,4	13,5	8,5	13,8	15,0	13,6
Работник	4,3	8,9	8,4	15,3	16,7	9,4	8,5	8,3	10,0	13,6
Земјоделец	2	3,2	3,9	2,8	3,0	6,3	9,8	5,6	10,0	9,0
Ветеринарен лекар	1	2,4	2,9	0,7	0,6	4,2	2,4	5,6	7,5	
Дете	7,2	2,8	2,9	3,8	1,2	3,1	1,2	2,8		4,6
Земјоделски техничар		0,3		0,3	3,6	2,1				
Студент			0,2	0,3	1,6	2,1				4,6
Ученик	11,1	10,3	12,4	9,1	6,0	1,0	4,9	5,6	2,5	
Работник во кланица	2,3	3,2	1,6	2,2	1,8	1,0	3,7	2,8		
Ветеринарен техничар						1,0				
Месар	1,3		1,2	1,7	1,8		3,7	2,8		4,6
Одгледувач на живина		0,3	1	1						4,6
Лекар				0,7						
Медицинска сестра		0,3		0,3						
Болничар		0,3	0,2	0,7					2,5	
Хигиеничар										
Продавач		0,3		0,3						
Полициски службеник	0,7		0,2	0,3				2,8		
Возач				0,3						
Професор		0,3	0,4							
Агроном		0,3	0,4		0,5					
Електроинженер	0,3		0,2							
Технолог			0,2							4,6
Шумарски инжињер			0,2							
Машински инженер			0,2							
Воено лице		0,3								
Машински техничар	0,3	0,3								
Рударски инженер	0,3									
Службеник	0,3									
Директор	0,3	0,2		1			2,4			
Готвач				1						
Поштар	0,3									
Наставник	0,3	0,3								
Референт			0,4	0,3	0,6		1,2			
Нема податок							1,2			

Табела 3. Преглед на епидемиолошки мерки и активности за спречување и сузбивање на бруцелозата кај луѓето во Македонија по ЦЈЗ/ПЕ, 2015 год

Активност ЦЈЗ/ПЕ	Број на заболени лица	Теренски увид	Информација за теренски увид	Број на анкети	Серолошки тестови			Вкупно прегледани серуми	Број на хоспитализирани лица	Здравствен надзор над експонирани лица			Едукативни разговори	Предавања, написи, интервјуа, упатства	Квартални извештаи	Годишен извештај
					Brucella capt	BAb	RVK			Здравствен преглед	Земан материјал за серолошко испитување					
Битола	1	5	6	31	40	80	0	120	1	120	120	120	10	4	1	
Д.Хисар	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
Кичево	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
Ресен	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
Велес	3	26	4	22	56	80	0	80	1	0	30	6	4	4	1	
Гевгелија	1	12	11	2	15	45	0	1	0	9	31	6	3	4	1	
Кавадарци	0	9	2	24	0	22	19	22	0	0	22	6	2	4	1	
Неготино	1	1	1	2	0	0	0	1	1	0	0	0	2	4	1	
С.Николе	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
Кочани	0	0	0	0	11	18	0	0	0	4	4	18	0	4	1	
Берово	0	0	0	0	0	16	0	0	0	16	16	16	0	4	1	
Виница	0	0	0	0	0	15	0	0	0	4	0	0	0	4	1	
Делчево	0	1	1	0	0	10	0	75	0	4	10	17	2	4	1	
Пехчево	0	0	0	0	0	17	0	0	0	17	17	17	0	4	1	
Куманово	2	45	12	42	40	70	0	20	2	50	50	10	10	4	1	
К.Паланка	0	0	0	4	4	4	0	4	0	0	0	4	4	4	1	
Кратово	0	0	0	6	6	6	0	0	0	0	0	0	0	4	1	
Охрид	0	9	10	0	0	0	0	0	0	45	11	31	7	4	1	
Дебар	0	14	8	0	4	10	0	14	0	14	14	14	4	4	1	
Струга	0	10	10	0	4	28	0	28	0	28	28	6	7	4	1	
Прилеп	5	23	11	104	82	99	0	99	2	0	0	80	20	4	1	
Крушево	0	2	3	3	4	4	0	3	0	1	1	4	1	4	1	
М.Брод	0	4	5	5	1	5	0	5	0	0	0	5	1	4	1	
Скопје	1	19	24	30	80	33	0	80	0	77	77	10	4	4	1	
Струмица	1	80	16	42	50	100	0	80	0	20	20	80	20	4	1	
Валандово	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4	1	
Тетово	1	27	22	57	6	45	0	45	1	56	45	56	15	4	1	
Гостивар	2	15	4	3	5	69	0	0	1	69	69	49	5	4	1	
Штип	3	18	8	7	444	444	0	18	3	3	3	16	3	4	1	
Пробиштип	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	4	4	1	
Радовиш	0	0	1	0	72	72	0	0	0	3	3	0	0	4	1	
Р.Македонија	22	320	159	384	924	1292	19	695	13	540	571	580	128	124	31	

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД ХИВ/СИДА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Вовед

Политичката декларација за надзор над ХИВ/СИДА трансмисија од UNAIDS од 2012 - 2015 година предвидува цели и заложби за елиминација и постојано намалување на бројот на новопријавени случаи на инфекција и смртни случаи поврзани со ова заболување, односно девизата: **“Getting to zero - “Faster, Smarter, Better “**, која треба да се оствари преку:

- ◆ Намалување на трансмисија на ХИВ меѓу населението.
- ◆ Елиминација на стигматизацијата и дискриминацијата на лица со ХИВ.
- ◆ Намалување на смртни случаи поврзани со ХИВ.
- ◆ Превенција на ширење на ХИВ меѓу лица кои интравенски инјектираат дрога.
- ◆ Спречување на смрт од ТБ, како коинфекција со ХИВ.
- ◆ Намалување на јазот меѓу богатите и сиромашните држави, околу нивната финансиска инвестиција за превенција на ХИВ трансмисија.
- ◆ Елиминација на половата нееднаквост поврзано со трансмисија и лекување на ХИВ.
- ◆ Елиминација на транспортни рестрикции за лицата кои се ХИВ инфицирани.
- ◆ Зајакнување на интеграцијата на лицата кои живеат со ХИВ во земјите.

Мотото на кампањата за 2015 година, по повод 1 Декември ќе биде **“Let’s get to zero”, Get informed, get tested, don’t discriminate”** .

А. Активности на ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ

Институтот за јавно здравје на Р. Македонија согласно Програмата за заштита на населението во Република Македонија од Синдромот на стекнат недостаток на имунитет - СИДА во 2015 година и препораките на СЗО за спроведување на активности за превенција на ширење на ХИВ/СИДА, континуирано континуирано ја следеше состојбата со движењето на ХИВ/СИДА во Република Македонија и во светски рамки.

Активноста на Институтот за Јавно Здравје се гледаше во организирање, координирање и директно учество во спроведување на активностите предвидени со Програмата, пружање на стручно - методолошка помош на епидемиолошката служба на територијата на Р. Македонија, преку давање на стручни упатства и толкување на препораките на СЗО. Исто така, континуирано вршеше стручен и епидемиолошки надзор во здравствените установи во државата.

Мерките и активностите предвидени со Програмата во 2015 година интензивно и континуирано се спроведуваа во текот на целата година и тоа особено во поглед на:

- ◆ Изготвување на Годишен Извештај за спроведување на Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДАС за 2014 година.
- ◆ Изготвување на Предлог Програма за заштита на населението од Синдромот на стекнат недостаток на имунитет за 2015 година;
- ◆ Изготвување на Информација од страна на Институтот за Јавно Здравје за одржување на здравствено воспитни предавања на теренот, движење на ХИВ/СИДА во Светски

- рамки, по повод 1-ви Декември светски ден на борба против СИДА – та во 2015 година;
- ◆ Во текот на 2011 година одржувани се постојани контакти со јавните гласила и медиуми, дадени интервјуа и водени разговори со новинари од јавните гласила повеќе пати во годината, и тоа: “Вечер”, “Дневник”, “Утрински весник”, “Вест”, “Нова Македонија” и настапи на телевизија: МТВ, Сител, Канал 5, МТМ, ТВ Телма, Алфа ТВ, а по повод одбележувањето на 1-ви Декември светскиот ден на борба против СИДА-та, како и континуирано запознавање на пошироката јавност со состојбата со ова заболување во светот и нашата земја.
 - ◆ Во склоп на спроведување на основните начела на Програмата, спроведувана е континуирана кореспонденција со ЦЈЗ, дадени се појаснувања на епидемиолошката служба на теренот во врска со спроведувањето на Програмата, бројот на регистрирани случаи на ХИВ/СИДА и истите презентирани се по повод 1 ви Декември.
 - ◆ Во текот на годината водени се разговори со поединци и групи во врска со превенција на ширењето на ХИВ/СИДА;
 - ◆ Воспоставените контакти со Канцеларијата на СЗО во Скопје, продолжија и во 2015 година, со размена на информации, пополнување на прашалник за движењето на сексуално преносливите заболувања во Р.Македонија и ХИВ/СИДА и новини во светските искуства поврзани со лекување и епидемиолошки надзор над ХИВ.
 - ◆ Во 2011 година продолжија контактите со Европскиот Центар за епидемиолошки мониторинг на СИДА (ECDC) во Стокхолм, Шведска. Кореспонденцијата со нив се одвиваше континуирано, при што е доставен Годишен извештај за 2015 г. за состојбата со бројот на лицата кои живеат со ХИВ/СИДА во Република Македонија во 2015 година, во вид на шифрирана документација и евиденција за состојбата со ова заболување во периодот 1987 - 2015 година.
 - ◆ Анализирани и евалуирани се пристигнатите материјали од СЗО и Европскиот центар за епидемиолошки мониторинг за СИДА (ECDC), за движењето на ХИВ/СИДА во светот, околните држави, како и мерките и активностите кои се превземаат на светско ниво за нејзино понатамошно следење.
 - ◆ Во текот на 2015 година во лабораторијата за вирусологија при ИЈЗ извршени се вкупно 2273 анализи за дијагностика на ХИВ. Од нив 60 анализи се со болнички упат, а 1820 се лица со од амбулантски дојдени лица пратени од матичен доктор или гинеколог. Понатаму, 380 се анонимни испитувања за ХИВ, а 13 се за конфирмација.
 - ◆ Во текот на 2015 година продолжија активностите на Центрите за Јавно Здравје за спроведување на доброволно, анонимно, бесплатно, советување и тестирање за ХИВ/СИДА.
 - ◆ Во 2015 година продолжи спроведување на активноста околу едукација за ХИВ/СИДА меѓу здравствени работници во делот 1, на грантот на Глобален Фонд “Проширена мрежа на советување и тестирање за ХИВ/СИДА” и “Едукација на здравствени работници за работа во советувањето за ХИВ/СИДА”. За таа цел се одржа евалуациски Семинар за освежување на знаењата за 20 професионалци (епидемиолози, инфектолози, специјалисти по белодробни заболувања и ТБ, микробиолози и среден медицински персонал (Медицински сестри и лаборанти) кои работат непосредно на дијагностика на ХИВ.
 - ◆ Продолжи соработката со НВО околу спроведување на (outreach counseling and testing Program) теренско советување и тестирање за ХИВ/СИДА, со работа во возило на МЗ доделено на невладините организации специјално наменето за таа цел. Едуцираните 4 лаборанти од ИЈЗ, спроведуваа работа на терен, за потребите на НВО со брзи тестови во возилото.

Б. АКТИВНОСТИ НА ЦЕНТРИТЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КОЧАНИ

Бр.	Активност	Кочани	Виница	Берово	Пехчево	Делчево	Вкупно
1	Надзор на сомнителни лица кои и.в.инјектираат дрога и лица со асоцијално однесување	3		1			4
2	Предавања во училишта и работни и други организации	2	2	1	1	2	8
3	Изведени предавања преку локалните ТВ станици	2	1			1	4
4	Направени Тромесечни извештаи за извршените мерки и активности за О.Е. и за регионот	4	4	4	4	4	20
5	Шестомесечни и годишни извештаи за извршените мерки и активности за О.Е. и за регионот	3	3	3	3	3	15
6	Изработка на Програма за спречување и сузбивање на ХИВ/СИДА од страна на Епидемиолошката дејност на регионот.	1	1	1	1	1	5
7	Извршени ХИВ Тестирања	96	11	6	5	23	141

- Во 2015 год, три лица советувани и тестирани во советувањето за ДДСТ во Кочани, беа дијагностицирани како ХИВ позитивни. Истите за понатамошно иследување, потврда на наодите и понатамошен третман беа прупатени на Клиниката за Инфективни заболувања во Скопје.
- Во ЦЈЗ Кочани, за спроведување на ДДСТ во 2015 година, беа тестирани вкупно 141 лице. Од нив, 104 со упат до Микробиологија по медицински индикации или на свое барање за свои потреби, а 37 лица беа советувани и тестирани за ХИВ во советувањето за ДДСТ.
- Беа одржани 8 предавања во 4 средни и 4 основни училишта, од кои по 1 во Берово во СОУ "Ацо Русковски", во Виница во ОУ "Ванчо Прке", во Пехчево во ОУ "Ванчо Китанов", во Делчево во "Методи Митевски Брицо", во Оризари ОУ "Крсте Петков Мисирков", во Зрновци ОУ "Синиша Стоилов", и во Кочани СОУ "Љупчо Сантов" и ДЕМАУ "Гошо Викентиев". При тоа, се поделени 2600 флаери за ХИВ/СИДА и 500 црвени панделки.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - БИТОЛА

Центарот за јавно здравје - Битола во текот на 2015 година ја спроведуваше континуирано Програмата за заштита на населението од СИДА, во регионот каде што делува центарот.

Во реализација на програмата учествуваа епидемиолошката, социјално - медицинската и микробиолошката дејност.

Активностите кои што се спроведуваа во согласност со програмата можат да се поделат на:

- ◆ Здравствено воспитна дејност на населението, преку организирани трибини и предавања со активно учество на слушателите.
- ◆ Епидемиолошки надзор над ХИВ позитивни лица, пратење на нивната здравствена состојба и советување за нивно понатамошно однесување;
- ◆ Епидемиолошки испитувања кај лица по разни основи:
 - за патување во странство;
 - за ин витро оплодување;
 - по медицински индикации;
 - анонимни тестирања;
 - по епидемиолошки индикации.

Во ЈЗУ ЦЈЗ-Битола 2015 година беа направени 948 тестирања за ХИВ/СИДА кај лица по разни основи во Општина Битола и 634 во Општина Кичево.

Табела бр. 1 Индикации за земени примероци на за ХИВ/СИДА во Битола и Кичево во 2015 година.

Земана крв за	Битола	Кичево	Вкупно
За ин витро оплодување	241	27	268
Анонимни тестирања	57	0	57
Бремени жени	562	531	1093
За операции	20	69	89
За државјанство	39	0	39
Пат во странство	27	7	34
Пацијенти со хемофилија	2	0	2
ВКУПНО	948	634	1582

Во текот на 2011 година беше откриени 1 ново ХИВ позитивно лице.

ЦЈЗ Битола своите активности ги реализира во текот на целата година и тоа во:

- ◆ НВО "Баирска Светлина" – Општина Битола (1 предавање).
- ◆ НВО "Баирска Светлина" – Општина Битола (1 работилница).
- ◆ ОО "Црвен Крст" - Општина Битола (1 предавање).
- ◆ ОО "Црвен Крст" - Општина Битола (1 работилница со Глобал Фонд).
- ◆ СОУ "Цар Самоил" – Општина Ресен (3 презентации)
- ◆ ОУ "Ѓорѓи Сугарев" – Општина Битола (4 презентации)
- ◆ ОУ "Даме Груев" – Општина Битола (6 презентации)
- ◆ "КП Затвор" – Општина Битола (3 презентации)
- ◆ Гимназија "Таки Даскалот" – Општина Битола (3 презентации).
- ◆ Средно Економско Училиште – Општина Битола (3 презентации)
- ◆ ОУ "Св. Климент Охридски" – Општина Битола (15 презентации)
- ◆ ОУ "Тодор Ангелевски" – Општина Битола (3 презентации)

- ◆ ОУ "Трифун Пановски" – Општина Битола (3 презентации)
- ◆ СОУ "Крсте Петков Мисирков" – Општина Демир Хисар (3 презентации)

ЈЗУ ЦЈЗ Битола, по повод 1- ви Декември, Светски ден на борба против СИДА – та организира награден конкурс за основните и средните училишта во Општина Битола.

Тема на конкурсот беше: Да стигнеме до нула. Конкурсот се однесуваше на ликовни и литературни творби (проза и поезија). Беа доделени награди за најдобрите ликовни и литературни творби.

- ◆ По повод 1- ви Декември, беа делени кондоми на главната улица во Битола.
- ◆ Во организација на Црвен Крст беше организирана едукативна емисија.
- ◆ Беа дадени најави на медиумите на телевизиите ТЕРА и ОРБИС.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КУМАНОВО

Согласно Програмата за заштита на населението од ХИВ / СИДА во 2015 година во Република Македонија, на ниво на подрачје на Центарот за јавно здравје Куманово за остварување на целите и активностите утврдени со истата се превземаат следните мерки и активности :

- ◆ Изготвување на оперативен план и предлог програма за заштита на населението од ХИВ/СИДА на подрачје на Центарот за јавно здравје Куманово со своите организациони единици Крива Паланка и Кратово.
- ◆ Следење на состојбата со ХИВ/СИДА на ниво на Центарот.
- ◆ Во однос на епидемиолошкото и серолошко испитување за откривање на случај на ХИВ/СИДА направени се 327 серолошки анализи кај лица по клиничка, медицинска или епидемиолошка индикација и лица кои сакаат да го знаат својот ХИВ статус, поради патување во други земји.
- ◆ Извршени се 100 доброволни доверливи советувања и тестирања на лицата со цел да се утврди инфекција со ХИВ вирусот.
- ◆ Регистриран е 1 ХИВ позитивен случај во месец септември, лице од машки пол на 38 годишна возраст.
- ◆ Одржани се 18 предавања на учениците од основните и средни училишта во општините Куманово и Липково (О.У., Вук Караџиќ, О.У., Бајрам Шабани, О.У., Наим Фрашери, О.У., Јероним Де Рада, Черкези, О.У., Битолски Конгрес, - с. Лопате, О.У., Дитурија, - с. Липково, О.У., Кулгутра, - с. Матејче, О.У., Антон Зако Чајупи, - с. Отља, О.У., Фаик Коница, - с. Слупчане, О.У., 7 Марси, - с. Опае, О.У., Рилиндја, - с. Лојане.
- ◆ Одржани се 6 предавања на учениците од средни училишта во општините Куманово и Липково (СОУ Гимназија, Гоце Делчев, Куманово, СОУ Гимназија „Исмет Јашари“, Липково, СОТУ, Наце Буѓони, СОУ Гимназија Сами Фрашери - Куманово.
- ◆ Одржани се 3 предавања во училиштата во Кратово: СОУ Митко Пенџуклиски и ОУ Кочо Рацин како и 3 во Гимназија Ѓорче Петров - Крива Паланка.
- ◆ Едукација во однос на превенција на ХИВ/СИДА и превенција на сексуално преносливи инфекции кај здравствени работници е извршена преку 2 предавања на учениците од Средно медицинско училиште во Куманово.
- ◆ Изготвени и испечатени се 1000 флаери за едукација за превенција од ХИВ/СИДА/СПИ на млади лица и дистрибуирани на учениците од осмите одделенија во основни училишта на подрачје на општина Куманово и Липково.

- ◆ Направени се 3 контакти (изјави и написи) во локалната телевизија „К3 и електронски печатен медиум,, Куманово NEWS, преку кој населението е запознаено со епидемиолошката состојба со ХИВ /СИДА како и промоција на советувањето за ДДСТ.
- ◆ Изготвени се 4 тромесечни извештаи и годишен извештај за ДДСТ на подрачјето на Центарот за Јавно Здравје Куманово.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВЕЛЕС

Согласно Програмата за спречување и сузбивање на СИДА за 2015 година на регионот на Центар за јавно здравје-Велес, од страна на Епидемиолошката дејност се извршени во целост предвидените мерки и активности за нејзината реализација.

- ◆ Во текот на оваа година беа регистрирани 2 лица заболени од СИДА во п.е.Кавадарци и се регистрирани три ХИВ позитивни случаи и тоа по еден во п.е.Кавадарци, во п.е.Гевгелија и п.е.Св.Николе.
- ◆ Во текот на 2015 година на регионот беа изведени 30 предавања во училишта, работни и други организации и медиуми.
- ◆ Во П.Е.Велес и во п.е.Гевгелија во текот на овој период во Советувалиштето за анонимно и доверливо советување и тестирање на лица за ХИВ/СИДА, беше вршено анонимно советување и тестирање на лица, при што 100 лица беа советувани и тествани, а 48 лица беа тествани по други здравствени индикации.
- ◆ Во склопот на програмските задачи се следеше епидемиолошката состојба во светот, во Републиката, како и светските и домашните достигнувања преку книги, брошури, списанија и извештаи.
- ◆ На регионот беа изготвени 12 тромесечни, шестомесечни и годишни извештаи за превземените мерки и активности за спречување и сузбивање на СИДА-та на регионот и по организационите единици.
- ◆ Беше изготвен Извештај за извршените активности за 2014 година.
- ◆ Беа испечатени 4000 флаери за превенција на ХИВ/СИДА/СПИ кај младите.

-Преглед на реализацијата на Програмата за откривање, спречување и сузбивање на СИДА-та од страна на Епидемиолошката дејност на регионот на ЈЗУ ЦЈЗ-Велес по организациони единици за периодот од 01.01.-3 1.12.2015г.

Програм. Задачи	О.Е.	Велес	Кавадарци	Неготино	Гевгелија	С.Николе	Вкупно
1. Предавања во училишта, раб. и др.организ. и медиуми		14	9		7		30
2. Лица со кои е изведено анонимно советување и тестирање во советувањето		79			21		100
3. Лица на кои им е вршено тестирање по други индикации		48					48
4. Изготвени тромесечни, шестомесечни и годишни извештаи		6	4	/	4	/	12
5. Печатење флаери за превенција на ХИВ/СИДА/СПИ		4000					4000

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ТЕТОВО

Во ЈЗУ ЦЈЗ Тетово - Одделение по Епидемиологија продолжува интензивно спроведувањето на мерките и активностите насочени кон спречување и сузбивање на ХИВ/ СИДА.

1. Регистрирани случаи на ХИВ+ или болен од СИДА	1
2. Извршени епидемиолошки анкети и епидемиолошки надзор на ХИВ+ или болен од СИДА и нивни контакти	0
3. Организирање на епидемиолошки испитувања и надзор на ризични категории на население	0
4. Извршени се лабораториски испитувања на лица	1
5. Едукација на здравствени работници на семинари	1
ЗДРАВСТВЕНО-ВОСПИТНА АКТИВНОСТ	
1. Здравствени предавања преку јавни гласила	0
2. Здравствени предавања во училишта, работни и др. организации	5
3. Здравствено - воспитен материјал (летоци, брошури, плакати)	200
4. Изготвени се 4 Тромесечни и 1 Годишен Izve{taj за ХИВ/СИДА	1
5. ДДСТ	2

ЦЈЗ ТЕТОВО ПЕ. Гостивар

1	Вршење на ДДСТ со цел да се утврди инфекција со ХИВ	2	2 лица од машки пол Возраст 20 - 29 и 30 - 39
2	Спроведување на стручни предавања во училиштата за превенција од ХИВ/СИДА и СПИ меѓу млада популација	2	

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - ОХРИД

За остварување на целите и активностите утврдени со Програма за заштита на населението од ХИВ/СИДА во Република Македонија за период од 01.01.2015 до 31.12.2015 година превземени се следните мерки и активности од страна на “Центарот за јавно здравје” Охрид:

- ◆ Активно се следеше епидемиолошката состојба во регионот и државата.
- ◆ Се спроведуваа сите законски и стручни упатства.
- ◆ Нема новооткриени ХИВ позитивни лица.
- ◆ Перманентно се организираа стручни предавања во средните училишта за превенција на ХИВ/СИДА и сексуално преносливите инфекции (СПИ) -30 предавања.
- ◆ Организирање на информативни и едукативни кампањи за превенција од ХИВ/СИДА преку печат, радио и локалната телевизиска мрежа.
- ◆ Продолжена е соработката со невладините организации Општинската организација на Црвен крст на Охрид, НВО “Опција” Охрид, НВО “ХОПС“ Охрид - програма за поддршка на сексуални работнички (СР) и нивни семејства како и со Дневен центар за лекување на зависници.

Се одржа заедничка едукативна работилница за превенција од ХИВ/СИДА и сексуално преносливи болести со Општинската организација на Црвен крст Охрид во КПУ Затвор Охрид.

- ♦ Доброволно и доверливо советување и тестирање со цел да се утврди инфекцијата со ХИВ вирусот, како и поделбата на кондоми се реализира во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје во ЦЈЗ Охрид. Извршени се лабораториски испитувања на ХИВ вирусоносителство кај 100 лица со ризично однесување.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СКОПЈЕ

1. Епидемиолошка контрола и следење на состојбата
 - посета во домот на болните или ХИВ позитивни 0
 - посета на болни во Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби 13
 - посета на сексуални партнери 0
2. Одржани здравствено просветни предавања на тема ХИВ/СИДА во училишта..... 175
3. Активности на Советувалиштето за ХИВ - СИДА
 - извршени советувања со анкети 160
 - извршени тестирања 160
 - направени се флаери за СИДА..... 8000

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СТРУМИЦА

Во текот на 2015-та година на територијата што ја опфаќа ЦЈЗ - Струмица има регистрирано 3 случаи на ХИВ позитивни (пријавите се испратени од КИБФС - Скопје), додека заболени од СИДА нема.

ЦЈЗ Струмица во текот на 2015 година ги превзеде следните активности:

- ♦ Изврши лабораториско испитување на ХИВ 1/2 вирусот кај 92 лица/клиенти, од кои 62 лица/клиенти беа на отслужување на затворска казна, а останатите 30 се тестираа анонимно и бесплатно.
- ♦ Од анонимните лица сите беа советувани пред и после тестирањето, а останатите сакаа да си го знаат само ХИВ статусот. Сите испитани покажаа негативни резултати.

На табелата бр. 1 е прикажан моменталниот статус / занимање на оние лица кои беа тествирани и тоа:

	Здрав. работник		Работник		Ученик/ Студент		Бизнисмен		Угостител		Затвореник	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Пол	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Број	2	2	14	0	9	0	1	/	1	1	62	/
Вкупно	4		14		9		1		2		62	

* лица кои имале ризично однесување (ИВК, КСР и секс со непознато лице кое имало ризично однесување)

На табелата бр. 2 се прикажани возрасните групи на тестираните лица за дијагностика на ХИВ и тоа:

Возрасна група	машко				женско				Вкупно
	Тромесечје				Тромесечје				
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
15 -19*	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20 - 24	0	1	3	5	1	1	0	0	11
25 - 29	0	3	5	9	0	0	1	0	18
30 - 34	0	3	7	2	0	0	0	0	12
35 - 39	0	4	17	4	0	0	0	0	25
40 - 44	1	3	2	2	0	0	0	0	8
45 - 60	14	1	2	0	0	0	0	0	17
60 +	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Вкупно	15	15	37	22	1	1	1	0	92

Со дозвола на родител ако е под 18 години

На табелата бр. 3 се прикажани податоците поврзани со 107 индивидуални советувања.

Возрасна група	машко				женско				Вкупно
	Тромесечје				Тромесечје				
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
15 -19*	3	5	2	11	2	0	0	5	28
20 - 24	0	0	15	9	0	0	5	17	46
25 - 29	0	0	4	4	0	0	3	3	14
30 - 34	0	0	1	1	0	1	3	3	9
35 - 39	0	0	0	0	0	0	1	1	2
40 - 44	0	1	1	1	0	0	0	0	3
45 - 60	0	0	3	1	0	0	0	0	4
60 +	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Вкупно	3	6	26	28	2	1	12	29	107

Здравствено - воспитни активности:

- ◆ Беа одржани вкупно 50 предавања во 4 средни училишта и 15 основни училишта во Општините Струмица, Валандово, Василево, Босилово, Ново Село, преку слајд-проектија, за самата болест, за значењето на истата и најмногу за заштитата од неа, при што беа опфатени 1370 слушатели.
- ◆ Беа одржани 3 предавања на групи од по 30-40 слушатели, на лица кои издржуваат казна затвор.
- ◆ Настап на локални ТВ канали во врска со ова заболување – 4.
- ◆ Преку интернет активно се следеше состојбата со СИДА-та во светот и светските достигнувања и искуства со оваа болест.
- ◆ Беа изготвени 4 тримесечни извештаи до Министерството за здравство.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ПРИЛЕП

Во текот на 2015 година Центарот за јавно здравје од Прилеп континуирано ги спроведуваше мерките и активностите предвидени со Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА, изготвена во согласност со предвидените стратешки насоки на Националната стратегија за превенција на ХИВ/СИДА и препораките на СЗО.

Согласно овие стратешки насоки, Центарот за јавно здравје спроведуваше превентивни активности за целни групи и популации под најголем ризик и млади.

Мерките и активностите предвидени во Програмата за 2015 се спроведуваа во текот на целата година.

Реализирани активности:

1. Изготвување на Годишен извештај за спроведување на Програмата за заштитан а населението од синдромот на стекнат недостаток на имунитет-СИДА за 2014 година.
2. Изготвување на предлог Програма за заштитан а населението од синдромот на стекнат недостаток на имунитет-СИДА за 2015 година.
3. Изготвување на квартални извештаи за спроведените активности по Програмата.
4. Вршење на доброволно и доверливо советување и тестирање (ДДСТ) на лица со цел да се утврди инфекција со ХИВ вирусот.

Вкупно во текот на 2015 година беа советувани и тестирани 74 лица:

- ◆ лица кои инјектираат дрога - 16
- ◆ мажи кои имале секс со мажи – 7
- ◆ незаштитен секс маж-жена – 47
- ◆ убод со игла од мед. отпад – 1
- ◆ непознат ризик (не се изјасниле) - 2

Во однос на полот, 50 од лицата кои направиле ХИВ тест се од машки пол, а 24 лица се од женски пол.

Возрасната структура на советуваните и тестираните дадена е во следната табела:

Табела: Структура на ХИВ тестираните лица по пол и возраст

возраст	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-60		Над 60		Вкупно	
	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж
Број	4	1	11	2	8	14	18	5	5	1	0	1	4	0	0	0	50	24

5. Спроведување на стручни предавања во училиштата за превенција на ХИВ/СИДА и сексуално преносливи инфекции помеѓу младата популација.

Реализирани предавања во основните и средните училишта:

- ◆ Прилеп - 30 предавања
- ◆ Крушево - 2 предавања
- ◆ Македонски Брод – 2 предавања.

6. По повод одбележувањето на Светскиот ден за борба против сидата, организирана беше кампања во рамки на која беа спроведени следниве активности:
- ◆ на 30 ноември одржана беше прес-конференција на која беше презентирана актуелната состојба со ХИВ/СИДА во светот и кај нас;
 - ◆ на 1-ви Декември, во соработка со Црвениот крст поставен беше штанд на градскиот плоштад во Прилеп, на кој беше делен пропаганден материјал и кондоми;
 - ◆ изготвени и поделени беа 1000 флаери;
 - ◆ во текот на месец декември одржани беа трибини на тема ХИВ/СИДА во сите средни училишта;
 - ◆ реализирани беа 9 посети на околу 180 ученици од средните училишта во советувањето за ХИВ/СИДА.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - ШТИП

Програмата на СЗО и републичката Програма за заштита на населението во Р.Македонија од синдромот на стекнат недостаток на имунитет - СИДА, ги опфаќа следните мерки и активности: епидемиолошки испитувања и надзор;

лабораториски испитувања; едукација и информирање на здравствените работници; превентива насочена за останатото население, посебно загрозените групи на население - здравствено воспитување.

За реализација на оваа Програма, одделението по епидемиологија во текот на годината ги превзема сл. активности:

- ◆ Анкетирано лице со ХИВ инфекција, нема, позитивни две лица од Штип кои се на Инфективна клиника во Скопје.
- ◆ Одржани 30 здравствено воспитни предавања со ученици и групи население по работни организации,
- ◆ Одржани 2 контакт емисии на локалните телевизии на тема СИДА и една трибина на У.Г.Д. Факултетот во Штип.
- ◆ Земено крв за серолошко испитување на 531 лица, од нив се 174 од машки пол а 357 се женски.
- ◆ Советување без тестирање во советувањето за ДДСТ - 12.
- ◆ Преглед на СИДА - тест со пред тест советување - 10.
- ◆ Опфатени лица со пос тест советување - 2.
- ◆ Реализација на Националната програма за јавно здравје во делот на советувањето за сексуално и репродуктивно здравје, преку советување и делење на кондоми.
- ◆ Учество со 2 лаборанта во теренско тестирање и советување со теренско возило еднаш месечно при што се тестирани и советувани 40 лица.
- ◆ учество во спроведувањето на едукативни работилници за превенција на ХИВ/СИДА меѓу младите од страна на Совет на општина Штип, со реализација на специјалист по социјална медицина од Центарот.

ХИВ тестови изработени во 2015 година во Здравствени Установи во Р. Македонија

ХИВ тестови изработени во 2015 година во Здравствени Установи во Р.Македонија	Вкупно
ЦЈЗ Битола	1582
ЦЈЗ Куманово	327
ЦЈЗ Скопје	160
ЦЈЗ Тетово	2
ЦЈЗ Штип	531
ЦЈЗ Охрид	100
ЦЈЗ Кочани	141
ЦЈЗ Прилеп	74
ЦЈЗ Струмица	92
ЦЈЗ Велес	148
Институт за Јавно здравје на Р.М.	2273
Клиника за Инфективни заболувања и фебрилни состојби	2582
Градска Општа Болница “8 Септември” - Скопје	2740
КБ Аџибадем Систина - Скопје	7849
Инст. за Клиничка биохемија при Медиц. Фак. - Скопје	2160
Дијагностика Фармахем - Скопје	27
Неуромедика - Скопје	283
Дијагностички центар - Скопје	20
АДРИА ЛАБ - Скопје	1326
РЕМЕДИКА - Скопје	4466
“Болница Плодност“ - Битола	623
SANTE PLUS HOSPITALS - СКОПЈЕ	75
Вкупно	27581

Податоците се добиени преку писмена информација од сите горенаведени институции кои спроведуваат ХИВ тестирање во нивните лаборатории.

Факти за ХИВ/СИДА во Република Македонија во периодот 1987 - 2015 година

Податоците прикажани подолу сумарно ја прикажуваат состојбата со ХИВ/СИДА болеста во Република Македонија.

- ◆ Првиот ХИВ позитивен случај во Република Македонија се регистрира во 1987 година.
- ◆ Првиот случај на лице заболено од СИДА се регистрира во 1989 година.
- ◆ Првиот смртен случај од СИДА во Република Македонија се регистрира во 1989 година.

Актуелна состојба со ХИВ/СИДА во 2015 година

Во Институтот за јавно Здравје на Република Македонија (ИЈЗ на РМ), заклучно со 31. 12. 2015 година, пристигнати се и обработени **33 пријави** за ново регистрирани случаи на ХИВ/СИДА.

а/ Дистрибуција по пол на лицата со ХИВ/СИДА во 2015 г.

- ◆ 6 лица се заболени од СИДА,
- ◆ 27 лица се ХИВ позитивни.

б/ Во 2015 година е регистриран 1 смртен исход на лице заболено од СИДА.

в/ Структура по пол на лицата со ХИВ/СИДА во 2015 г.:

- ◆ 30 лица се од машки пол,
- ◆ 3 лица се од женски пол.

г/ Место на живеење на лицата со ХИВ/СИДА во 2015 г. се:

- ◆ од Скопје се 13 лица,
- ◆ од Струмица 3 лица,
- ◆ од Кавадарци се 3 лица,
- ◆ од Кочани се 3 лица,
- ◆ од Тетово се 2 лица,
- ◆ од Битола се 2 лица
- ◆ од Штип 2 лица,
- ◆ од Прилеп е 1 лице,
- ◆ од Куманово е 1 лице,
- ◆ од Гевгелија е 1 лице,
- ◆ од Берово е 1 лице,
- ◆ од Дебар е 1 лице.

д/ Возрасни групи на лицата со ХИВ/СИДА во 2015 година се :

- ◆ од 20 - 29 години се 17 лица,
- ◆ од 30 - 39 години се 10 лица,
- ◆ од 40 - 49 години се 5 лица,
- ◆ од 50 - 59 години е 1 лице.

ѓ/ Начин на трансмисија на ХИВ, кај лицата со ХИВ/СИДА во 2015 година, не е позната, поради не испраќање (не добивање) на податоци до ИЈЗ од страна на Клиниката за Инфективни болести и ЦЛЗ, со цел да се дознае начинот на трансмисија на ХИВ, туку само

доставување на изолат од микробиолошко испитување и пријавна карта за заболување/смрт од заразно заболување.

Состојба со ХИВ/СИДА во Р. Македонија добиени врз база на епидемиолошките податоци за период 1987-2015 г.

Во периодот 1987 – 2015 година вкупно се регистрирани 275 лица кои живеат со ХИВ/СИДА.

Дистрибуцијата по пол на лицата кои живеат со ХИВ/СИДА

покажува дека од вкупно 275 лица кои живеат со ХИВ/СИДА, 224 лица се од машки пол, а 51 лица се од женски пол.

Дистрибуцијата на ХИВ/СИДА по возрастни групи:

- ◆ 0 - 6 години учествува со 5 лица,
- ◆ 7 - 14 години учествува со 1 лице,
- ◆ 15 – 19 години учествува со 6 лица,
- ◆ 20 - 29 години учествува со 91 лица,
- ◆ 30 - 39 години учествува со 104 лица,
- ◆ 40 – 49 години учествува со 40 лица,
- ◆ 50 - 59 години учествува со 21 лице и
- ◆ 60+ години учествува со 7 лица.

Трансмисија на ХИВ заклучно со 2014 година *(види претходна страна под Ѓ)**

- ◆ Кај 115 лица е добиен податок за хетеросексуален контакт при трансмисија на ХИВ;
- ◆ Кај 99 лица бил сексуален контакт на маж со маж (МСМ);
- ◆ Кај 12 лица било интравенско користење на дрога (лица кои инектираат дрога – ЛКИД);
- ◆ Кај 6 лица е добиен податок дека се хемофиличари;
- ◆ Кај 6 лица е регистрирано пренесување е од мајка на плод;
- ◆ Кај 1 лица не е добиен податок за начин на трансмисија на ХИВ.

Во начинот на трансмисија на ХИВ, во вкупниот број не се земени и лицата од 2015 година.

- ◆ Лица кои живеат со ХИВ/СИДА во Р. Македонија, се регистрирани во 26 општини на државата.
- ◆ Најголем број се регистрирани во Скопје 124, Тетово 27, Куманово 14, Прилеп 12, Охрид 9 и Кичево 8 лица. Во овие 6 општини се регистрирани вкупно 194 лица кои живеат со ХИВ/СИДА или 75,0% од сите регистрирани случаи во државата.
- ◆ Во вкупниот број на регистрирани случаи, 10 лица се од странство.
- ◆ Заклучно со 31. Декември 2015 година, во Р. Македонија се умрени 80 лица од СИДА.
- ◆ Во РМ има вкупно 170 лица кои се болни од СИДА и 105 лица кои се ХИВ позитивни, или вкупно 195 лица кои живеат со ХИВ/СИДА.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И СУЗБИВАЊЕ НА ИНТРАХОСПИТАЛНИТЕ ИНФЕКЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2015 ГОДИНА

Вовед

Интрахоспиталните инфекции (ИХИ) претставуваат секое клинички манифестирано заболување од инфективна етиологија, поврзано со медицинското згрижување на населението (хоспитализација, амбулантно-поликлиничка помош или профилактички мерки) независно од времето на појавата на симптомите пред, за време, или по пружената помош.

Нивната појава се доведува во непосредна врска со медицинските постапки при дијагностички истражувања, лекување, пружање на здравствена нега, рехабилитација, но и други постапки во здравствената дејност.

Тие претставуваат се пораспространета појава кој бара спроведување на систематска и континуирана дејност, како од страна на болничката служба, така и испитување и контрола од страна на епидемиолошката и микробиолошката дејност.

Медицинското и економското значење на интрахоспиталните инфекции се огледа пред се во неповолното влијание на текот и исходот на основната болест на хоспитализираниот болен, во загрозувањето на здравјето и животот на болниот и персоналот кој работи покрај него, во компромитирањето на извршените медицински интервенции, продолжениот престој во болниците и зголемување на трошоците на лекувањето.

Сузбивањето и превенцијата на интрахоспиталните инфекции се одвива во повеќе насоки втемелени во основните принципи за борба против заразните болести. Откривањето, регистрирањето и евидентирањето на етиолошките причинители се појдовна основа за нивното успешно сузбивање.

Основна постапка во спречувањето на интрахоспиталните инфекции е активниот епидемиолошки надзор, со цел да се сигнализираат на време промените на епидемиолошката состојба.

Надзорот се спроведува според Програмите и Правилниците кои ги објавува Министерството за здравство на Р.М (Сл. Весник на Р.М бр. 4 од 09.01.2013 година; Сл. Весник на Р.М бр. 25 од 20 февруари 2008; Сл. Весник на Р.М бр. 7 од 20 јануари 2010, Законот за заштита на населението од заразни болести: Сл. Весник бр. 22/2010 и 136/2011).

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СКОПЈЕ

Во периодот од 01.01 – 31.12.2015 год., Одделението за епидемиологија при ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје, континуирано вршеше епидемиолошки и санитарно – хигиенски увиди во болничко стационарните капацитети на подрачјето на Скопје, а во врска со програмата за спречување и сузбивање на ИХИ.

При тоа земени беа 811 материјали од нежива средина и медицински помагала за докажување на бактериолошката исправност на истите, како и материјали за испитување стерилност на воздухот.

Во овој период екипи од Одделението за епидемиологија извршија 35 (триесет и пет) увида и тоа во:

1. ЈЗУ Институт за белодробни заболувања кај деца – Козле – Скопје
2. ЈЗУ Градска Општа Болница 8ми Септември
3. ЈЗУУ Клиника за детски болести
4. ЈЗУ Психијатриска болница-Скопје
5. ЈЗУУ Кл.за гастро-ентерохепатологија-Скопје
6. СБГА Мајка Тереза
7. ЈЗУ Хируршка болница Св.Наум Охридски
8. ЈЗУ УК за Офталмологија
9. ЈЗУ ЕО КАРИЛ-ТОАРЛУЦ
- 10.ЈЗО Клиничка аптека
11. ЈЗУ Психијатриска болница Скопје
- 12.ЈЗУ Психијатриска болница Влае
- 13.ЈЗУ Психијатриска болница Диспанзер Идадија
- 14.ЈЗУ Психијатриска болница Клинички Центар
- 15.ЈЗУ Психијатриска болница Тутунски
- 16.ЈЗУ Психијатриска болница Кисела Вода

Во овој период земени се вкупно 811 материјала, од кои 521 (64.2%) материјали од работни површини и медицински помагала и 290 (35.8%) материјали за испитување стерилност на воздухот.

Од земените 521 материјала од работни површини 14 (четиринаесет) или 2.7 % не ги задоволуваат хигиенските стандарди и тоа поради наод на:

1. Enterobacter spp. (изолирани во 2 материјала)
2. Мувла. (изолирани во 4 материјала)
3. Staphylococcus aureus (изолирани во 2 материјала)
4. Citrobacter spp. (изолирани во 1 материјал)
5. CoNS, Мувла (изолирани во 2 материјала) ,
6. Мувла, antracoidi (изолирани во 1 материјал)
7. Pseudomonas spp. (изолирани во 1 материјал)
8. E.coli , Streptococcus spp. (изолиран во 1 материјал)

Од вкупно 290 материјали за испитување стерилност на воздухот, кај 11 (единаесет) или 3.8 % чистотата не ги задоволува хигиенските стандарди и тоа поради наод на:

1. Staphylococcus aureus (изолирани во 2 материјала)
2. Мувла (изолирани во 5 материјала)
3. CoNS, Мувла (изолирани во 2 материјала) ,
1. CoNS, E.coli, St. aureus (изолирани во 1 материјал)
1. Flavobacterius(изолирани во 1 материјал)

Во периодот од 01.01. – 31.12.2015 год. регистрирани се 80 (осумдесет) индивидуални Пријави за интрахоспитални инфекции, епидемиолошки неповрзани.

Во состав на Програмата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции, Одделението за епидемиологија, изготви Извештаи за најдената состојба и предложените санитарно – хигиенски и противепидемиски мерки.

ИЗВЕШТАЈ

ЗА ИЗВРШЕНИТЕ БАКТЕРИОЛОШКИ ИСПИТУВАЊА ОД ЗЕМЕНИТЕ МАТЕРИЈАЛИ ОД НЕЖИВА СРЕДИНА ОД БОЛНИЧКО-СТАЦИОНАРНИТЕ КАПАЦИТЕТИ НА ПОДРАЧЈЕТО НА СКОПЈЕ ВО ТЕКОТ НА 2015 ГОД.

Број на увиди	Место каде се земени примероците	Вкупно	Работни површини				Воздух		
			Вкупно	Задоволува хигиенски стандарди	Чистотата е добра	Не задоволува хигиенски стандарди	Вкупно	Задоволува хигиенски стандарди	Не задоволува хигиенски стандарди
1	Градска општа болница 8 Септември	40	30	30	0	0	10	10	0
2	Институт за белодробни заболувања кај деца-Козле	40	25	25	0	0	15	15	0
3	Клиника за гастро ентерохепатологија	30	20	20	0	0	10	10	0
4	Психијатриска болница	40	25	25	0	0	15	15	0
5	СБГА Мајка Тереза	40	25	25	0	0	15	15	0
6	ЈЗУ УК за Офтамологија	3	3	3	0	0	0	0	0
7	ЈЗУ ЕО КАРИЛ-ТОАРЛУЦ	40	25	24	0	1	15	15	0
8	Клиника за детски болести	40	25	25	0	0	15	15	0
9	СБГА Мајка Тереза	40	25	25	0	0	15	15	0
10	Градска општа болница 8 Септември	40	25	25	0	0	15	15	0
11	Клиника за гастро ентерохепатологија	30	20	20	0	0	10	9	1
12	Институт за белодробни заболувања кај деца-Козле	40	25	25	0	0	15	15	0
13	Хирушка болница Св.Наум Охридски	3	2	2	0	0	1	1	0
14	ЈЗО Клиничка аптека	8	6	6	0	0	2	2	0
15	Градска општа болница 8 Септември	40	25	25	0	0	15	0	0
16	Психијатриска болница-Влае	6	4	4	0	0	2	2	0
17	Психијатриска болница-Диспанзер Идадија	7	4	4	0	0	3	3	0
18	Психијатриска болница-Клинички Центар	7	4	4	0	0	3	3	0
19	Психијатриска болница-Тутунски	9	6	6	0	0	3	3	0
20	Психијатриска болница-Кисела Вода	10	7	7	0	0	3	3	0
21	Психијатриска болница-Скопје	1	0	0	0	0	1	1	0
22	Градска општа болница 8 Септември	40	25	23	0	2	015	15	0
23	Градска општа болница 8 Септември	40	25	23	0	2	015	15	2
24	11 Октомври	6	6	6	0	0	0	0	0
25	Градска општа болница 8 Септември	11	4	4	0	0	7	6	1
26	ЈЗУ УК Хирушки болести Св.Наум Охридски	7	5	4	0	1	2	0	2
27	Н.Н.Борче	8	8	0	0	0	0	0	0
28	ЈЗУ Клиничка хирушка болница Св. Наум Охридски	6	4	4	0	0	2	2	0
29	Клиника за гастро ентерохепатологија	34	21	19	0	2	13	11	2
30	Клиника за детски болести	40	25	21	0	4	15	13	2
31	Клиника за гастро ентерохепатологија	4	2	2	0	0	2	2	0
32	ЈЗУ УК КАРИЛ	40	25	24	0	1	15	14	1
33	Градска општа болница 8 Септември	40	25	24	0	1	15	15	0
34	Клиника за гастро ентерохепатологија	7	5	5	0	0	2	2	0
35	СБГА-Чаир	15	10	10	0	0	5	5	0
	ВКУПНО	811	521	507	0	14	290	279	11

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ БИТОЛА

Во текот на 2015 година со епидемиолошки надзор беа опфатени службите во Клиничка болница-Битола, ДНЗ - Битола, Општа болница-Кичево, ДНЗ-Кичево, ДНЗ-Ресен, Центар за рехабилитација-Отешево, ДНЗ-Демир Хисар, Душевна болница-Демир Хисар, ХОСПИС Сју Рајдер и приватни здравствени организации.

Во текот на 2015 година, за Медицински центар - Битола, согласно Правилникот за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции беше изготвена Програма за спречување и сузбивање на ИХИ, која што перманентно се спроведуваше во текот на целата година. Беа земени материјали за контрола на хигиената и стерилноста во сите служби и тоа:

- ◆ Брисеви од работни простории;
- ◆ Брисеви од работни површини;
- ◆ Брисеви од операциони сали;
- ◆ Брисеви од стерилен материјал;
- ◆ Брисеви од персонал;
- ◆ Брисеви од болнички соби;
- ◆ Контрола на чистота на воздухот во операционите сали;
- ◆ Контрола на стерилност на инструменти за инвазивна дијагностика;
- ◆ Брисеви од апаратура;
- ◆ Контрола на стерилизација.

Во текот на 2015 година од Јавните здравствени установи, вкупно беа земени 1338 материјали и тоа од:

- ◆ Клиничка болница Битола-833
- ◆ ДНЗ Битола-58
- ◆ Општа болница-Кичево-93
- ◆ ДНЗ-Кичево-26
- ◆ ДНЗ Ресен-56
- ◆ ДНЗ-Демир Хисар-33
- ◆ Душевна болница-Демир Хисар-48
- ◆ ЈЗО ХОСПИС Сју Рајдер-Битола-8
- ◆ Центар за рехабилитација во Отешево-12

Во текот на 2015 година од Приватните здравствени установи во Битола вкупно беа земени 172 материјали.

Во текот на 2015 година од Приватните здравствени установи во Кичево вкупно беа земени 86 материјали.

Во текот на 2015 година направени се 99 увиди во Клиничка болница-Битола, 5 увиди во ДНЗ-Битола, 8 увиди во Општа болница-Кичево, 1 увид во ДНЗ-Кичево, 3 увиди во ДНЗ-Демир Хисар, 3 увиди во ДНЗ-Ресен, 1 увид во ЈЗО ХОСПИС Сју Рајдер-Битола и 4 увиди во Центарот за рехабилитација-Отешево.

Во приватните здравствени организации во Битола направени се 16 увиди и во Кичево 11 увиди.

Бројот на земени материјали од Клиничка болница-Битола се прикажани во Табела 1.

Табела 1. Позитивни и негативни наоди од земени брисеви и контрола на стерилизација од службите при Клиничка болница - Битола во 2015 година.

Служба	Земени брисеви за контрола на чистота		Земени брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви (раце, нос, грло)		Контрола на седимент на воздух	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Детско одд.	1	17	0	0	8	0	0	0	0	1
Неурохирургија	0	6	0	2	4	0	0	0	0	0
Урологија	0	23	2	23	8	0	0	0	18	2
Гиникологија	0	29	7	21	8	0	0	0	21	5
Централна стерилизација	0	14	0	0	0	37	0	0	0	0
ОРЛ	0	20	3	20	20	0	0	0	9	1
Интерно одделение	0	21	2	5	0	0	0	0	0	0
Кабинет за коронарографија	0	17	0	3	0	0	0	4	0	0
Неонатологија	0	18	0	0	0	0	0	2	0	0
Макцило-фацијална хир.	0	15	0	18	9	0	0	0	9	0
Фтизиологија	0	11	0	0	4	0	0	0	0	0
Физикална медицина	0	5	0	1	4	0	0	0	0	0
Кожно одделение	0	6	0	0	1	0	0	0	0	0
Ортопедија	1	22	0	16	4	5	0	0	9	0
Хирушко одд.	1	33	0	22	5	6	0	10	27	0
Психијатрија	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0
Нервно одд.	0	12	0	0	4	0	0	0	0	0
Очно одд.	0	16	0	9	21	5	0	0	9	0
САРИЛ	0	30	0	5	4	0	0	0	0	0
Ургентна медицина	0	11	0	5	3	0	0	0	0	0
Нуклеарна медицина	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0
Инфузија	0	2	0	5	6	4	0	0	0	0
Онкологија	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Инфективно одд.	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0
ВКУПНО	3	364	14	155	113	57	0	16	102	9

Во Табела 2 се прикажани видовите и бројот на земени брисеви од Општа болница-Кичево

Табела 2. Позитивни и негативни наоди од земени брисеви од Општа болница-Кичево во 2015 година

	Земени брисеви за контрола на чистота		Земени брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви (раце, нос, грло)		Контрола на седимент на воздух	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Детско одделение	2	7	0	1	0	0	0	0	0	0
Гинекологија	0	6	0		17	3	0	0	0	0
ОРЛ	0	1	0	1	3	0	0	0	0	0
Интерно одделение	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
Неонатологија	0	18	0	2	0	0	1	0	0	0
Ортопедија	0	1	0	1	6	0	0	0	0	0
Хирургија	0	4	0	1	6	0	0	0	0	0
Очно одделение	0	0	0	0	2	0	0	0	3	0
Инфективно одд.	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Вкупно	2	42	0	6	36	3	1	0	3	0

Во Табела 3. се прикажани видовите и бројот на земени брисеви од други јавни здравствени организации во Регионот на ЈЗУ ЦЈЗ-Битола.

Табела 3. Позитивни и негативни наоди од земени брисеви, контрола на стерилизација и останати брисеви од други јавни здравствени организации во Регионот на ЦЈЗ-Битола во 2015 година

	Земени брисеви за контрола на чистота		Земени брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви		Контрола на седимент на воздух	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
ДНЗ Битола	0	16	4	3	35	0	0	0	0	0
ДНЗ Кичево	0	9	0	4	13	0	0	0	0	0
ДНЗ Ресен	0	18	0	21	16	1	0	0	0	1
ДНЗ Д. Хисар	0	10	0	6	17	0	0	0	0	0
Центар за рехаб. Отешево	0	12	0			0	0	0	0	0
Душевна болница Демир Хисар	0	35	0	5	8	0	0	0	0	0
Вкупно	0	100	4	39	89	1	0	0	0	0

Во Табела 4. се прикажани видовите и бројот на земени брисеви од приватни здравствени организации во Општина Битола.

Табела 4. Позитивни и негативни наоди од земени брисеви, контрола на стерилизација и останати брисеви од приватни здравствени организации во Општина Битола во 2015 година.

	Земени брисеви за контрола на чистота		Земени брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви		Контрола на седимент на воздух	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Плодност-болница	0	51	0	0	0	5	0	0	0	5
Гинекомедика	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Медихелп	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Сју Рајдер	0	2	0	1	3	2	0	0	0	0
Систина дијализа	0	61	0	0	7	0	0	13	0	17
Вкупно	0	119	0	1	10	7	0	13	0	22

Во Табела 5. се прикажани видовите и бројот на земени брисеви од приватни здравствени организации во Општина Кичево.

Табела 5. Позитивни и негативни наоди од земени брисеви, контрола на стерилизација и останати брисеви од приватни здравствени организации во Општина Кичево во 2015 година

	Земени брисеви за контрола на чистота		Земени брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви		Контрола на седимент на воздух	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Систина дијализа	0	52	0	1	5	0	1	1	12	6
Крајко дент	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Дардан дент	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Др Шабан	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Вкупно	0	59	0	3	5	0	1	1	12	6

Коменџар:

Од службите во Клиничка болница-Битола кои што се опфатени со Програмата за ИХИ, од страна на епидемиолошката служба при ЈЗУ ЦЈЗ Битола, земено се 833 брисеви за контрола на стерилност, одредување на степенот на чистота, контрола на стерилизација, и останати брисеви (брис од грло и нос, седимент на воздух).

Бројот на земените брисеви е поголем од оној што е предвиден со Програмата за ИХИ, поради тоа што Комисијата за ИХИ при Клиничка болница-Битола имаше барање за почести контроли (секој месец) во операционите сали и во САРИЛ.

Од земените брисеви за контрола на чистота (367), позитивни наоди се докажани кај 2 или 0,5%, додека кај 364 или 99,5% наодите се негативни.

Еден позитивен наод е од детско одделение од предмети за општа употреба и изолирани се 3 бактерии: *Staphylococcus epidermidis*, *Micrococcus luteus* и *Bacillus subtilis*.

Вториот позитивен наод е од предмет за општа употреба во ортопедија и изолирана е *Staphylococcus kogulaza negativus*.

Од земените брисеви за контрола на стерилност (169), позитивни наоди се докажани кај 14 брисеви или 8,3%, додека кај 155 или 91,7% наодите се негативни. Позитивни наоди за стерилност се во следните одделенија: 2 во урологија, 7 во гинекологија, 3 во ОРЛ и 2 во интерно одделение.

Од останатите 16 земено брисеви (грло и нос, раце, кожа) има 2 позитивни наоди од кожа на бебиња и изолирани се: *E. coli* и *Enterococcus faecalis*.

Земено се 102 примероци од седимент од воздух со седиментациона метода и 9 со волуметриска метода во операционите сали. Сите наоди се негативни.

Контролата на стерилизација е направена со спори на сите стерилизатори во одделенијата и во централна стерилизација. Од вкупниот број направени контроли (113 за сува стерилизација и 57 за влажна стерилизација), стерилизацијата беше исправна во сите стерилизатори.

Во текот на 2015 година беа извршени 99 епидемиолошки увиди во сите служби во Клиничка болница – Битола и беа изготвени извештаи и доставени до директорот, стручниот директор, началниците на службите и главната сестра на Клиничката болница како и до Комисијата за ИХИ, санитарна инспекција, со стручно мислење за најдената состојба и предлог мерки.

Во текот на 2015 година имаше пријавена една интрахоспитална инфекција.

Во ДНЗ-Битола беа направени 5 увиди и беа земено 16 брисеви од предмети за општа употреба и 7 брисеви од стерилен материјал и беа направени 35 контроли за сува стерилизација на стерилизаторите.

Микробиолошките наоди од 4 брисеви од стерилен материјал од амбулантата за превентивна стоматологија беа со позитивен наод (не беа стерилни).

Во Општа болница-Кичево во текот на 2015 година беа направени 8 увиди и беа земено вкупно 93 брисеви. Од предмети за општа употреба беа земено 44 брисеви од кои 3 (6,8%) беа со позитивен наод (2 од детско одделение-предмети за општа употреба: *Serratia mercescens* и *Pseudomonas aeruginosa* и 1 од неонатологија-брис од кожа: *E. coli*).

Од стерилен материјал беа земено 6 брисеви и сите беа со негативен наод.

Од земените 3 примероци на воздух со седиментациона метода од операционата сала наодите беа негативни.

Беа направени 39 контроли на работата на стерилизаторите (36 со спори за сува стерилизација и 3 со спори за влажна стерилизација).

Наодите од направените контроли беа сите негативни.

Од ДНЗ-Кичево беше направен 1 увид и беа земени 9 брисеви од предмети за општа употреба и 4 брисеви од стерилен материјал.

Микробиолошките наоди од земените брисеви се сите негативни. Беа направени 13 контроли на стерилизаторите со сува стерилизација и наодите се сите негативни.

Во ДНЗ-Ресен направени се 3 увиди и земени се 18 брисеви од нестерилен материјал и 21 од стерилен материјал) и беа направени 16 контроли на работата на стерилизаторите со сува стерилизација и 1 со влажна стерилизација. Сите стерилизатори се со исправна стерилизација.

Во ДНЗ-Демир Хисар направени се 3 посети и земени се 10 брисеви од нестерилен материјал и 6 од стерилен материјал и беа направени 17 контроли на работата на стерилизаторите со сува стерилизација. Сите наоди беа негативни.

Сите стерилизатори се со исправна стерилизација.

Во Центарот за рехабилитација во Отешево беа направени 4 увиди и земени се 12 брисеви од предмети за општа употреба. Микробиолошките наоди од земените брисеви се негативни.

Во ЈЗО ХОСПИС Сју Рајдер беше направен 1 увид и земени се 2 брисеви од предмети за општа употреба и 1 брис од стерилен материјал.

Микробиолошките наоди од земените брисеви се негативни. Направена е контрола на работата на 3 стерилизатори со сува стерилизација и 2 со влажна стерилизација. Микробиолошките наоди покажаа дека стерилизацијата во сите стерилизатори е исправна.

Приватни здравствени организации

Во приватните здравствени организации во Битола направени се 15 увиди и земени се 164 примероци и тоа: 117 од предмети за општа употреба, 5 брисеви од раце, 8 отисоци од шака, 22 примероци од воздух со волуметриска метода и 7 контроли на работата на стерилизатори со сува стерилизација и 5 со влажна стерилизација. Микробиолошките наоди од сите примероци се негативни.

Во приватните здравствени организации во Кичево направени се 11 увиди во приватни здравствени организации од каде се земени 59 брисеви од предмети за општа употреба, 3 брисеви од стерилен материјал, 1 брис од раце, 1 отисок од шака и 12 примероци на воздух со седиментациона метода и 6 со волуметриска метода. Микробиолошките наоди од земените брисеви и примероците на воздух се негативни освен еден отисок од шака од каде е изолирана *Staphylococcus aureus*.

Предлоѓ мерки:

Беа предложувани следните мерки:

- Редовно одржување на хигиената во одделенијата;
- Менување на различни дезинфекциони средства за профилатичка дезинфекција;
- Контрола на посети во одделенијата;

- Придржување на вработените за асептичен принцип на работа;
- Правилно влегување во операционите сали;
- Земање контролни брисеви се додека не се добие негативен резултат.

Заклучок:

При ЈЗУ Клиничка болница–Битола активно функционира Комисијата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции. Комисијата функционира врз основа на Годишна Програма и во состав предвиден со Правилникот.

Комисијата одржува редовни состаноци, најмалку еднаш месечно во текот на годината. ЈЗУ ЦЈЗ-Битола активно учествува со свој претставник во работата на Комисијата и дава активен стручен придонес во решавањето на сите проблеми од оваа проблематика.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ВЕЛЕС

Во склоп на Програмата за превентивна здравствена заштита се содржани и задачите за испитување, спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во болничките установи при што од страна на Епидемиолошката дејност на регионот на Центарот за јавно здравје-Велес се спроведуваа следните мерки и активности:

- Контрола на спроведувањето на санитарно-хигиенскиот режим на работа на вработените лица;
- Контрола на асептичната постапка со приборот и инструментите за вршење на медицински зафати;
- Контрола на санитарно-хигиенските услови за подготовка, чување и поделба на храната;
- Микробиолошка контрола на вработените лица, заболените лица и средината во здравствената организација, односно микробиолошка контрола на предметите за општа употреба, болничките простории, оперативните блокови, асептични простории, инструменти, работни површини и др.
- Обезбедување на заштита од заразување на заболените лица, на вработените и спречување на контаминација на околината и спроведување на здравствено воспитна работа.

За спроведување на наведените мерки и активности за 2015 година беа извршени 119 увиди во сите болнички одделенија на регионот на Центарот за јавно здравје -Велес, при што беа земен и испитани 726 брисеви за испитување на интрахоспиталните инфекции на регионот.

Од вкупно земените 726 брисеви изолирани се патогени бактерии од 12 брисеви или 1,7%, 675 бриса се со наод - стерилни или 93,0%, а од 39 брисеви се изолирани условно патогени бактерии.

Од 12 наоди на патогени бактерии, изолирана е бактеријата *Staphylococcus aureus* во 8 наоди. Најголем број од овие наоди се од хируршко и гинеколошко одделение.

Колиформни бактерии, индикатори на фекално загадување, кои можат да предизвикаат бројни цревни и други заболувања се изолирани во 3 наоди и тоа од хируршко и очно одделение.

Најчесто од предметите за општа употреба и од работните површини.

Условно патогени бактерии изолирани се од 39 брисеви и тоа *Stafilococcus albus*, *antrakoidi*, мувли и како живи непатогени бактерии.

Во текот на целата година од превземените мерки и активности за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во болничките установи вршени се редовни и зголемен број на увиди и контроли, давани се препораки за механичко чистење, миење, проветрување и дезинфекција на предметите и просториите при што од страна на ДДД-службите при Центарот за јавно здравје се извршени 24 дезинфекции во болничките одделенија на регионот, со опфат на оперативните делови и на одделенијата во целост, а исто така вршена е и редовна дезинсекција и дератизација.

По секој извршен увид се изготвуваа мислења со упатства за спроведување на постапки за доследно и дисциплинирано спроведување на мерките за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.

Одржани се 4 состаноци на Комисијата за испитување и сузбивање на интрахоспитални инфекции во П.Е.Велес и по 1 состанок е одржан во П.Е.Кавадарци и П.Е.Гевгелија. На овие состаноци е разгледувана актуелната состојба и добиените резултати од испитуваните брисеви, а исто така предлагани се мерки за подобрување на состојбите.

Во текот на 2015 година во епидемиолошките одделенија на регионот е вршена анализа на добиените резултати, изготвувани се мислења за спроведување на соодветни мерки во одделенијата, изработувани се месечни и годишни извештаи за најдената состојба и истите се доставувани до Епидемиолошкото одделение при ИЈЗ-Скопје и ДСЗИ-Велес, со која во текот на целата година активно се соработуваше за решавање на постоечките проблеми со интрахоспиталните инфекции и најголем дел од направените увиди се вршеа со нивна соработка и учество.

При направените увиди се констатираше дека санитарните чворови, кујните, болничките соби, работните соби, како и оперативните делови ги задоволуваат потребните услови за работа, особено оние кои се веќе реновирани.

Во текот на првиот дел од годината се изработи од страна на Епидемиолошкото одделение - Велес и комплетна годишна анализа на извршените Програмски задачи за испитување, спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции на територијата на ЦЈЗ - Велес за 2015 година.

ЗЕМЕНИ И ИСПИТАНИ БРИСЕВИ ЗА ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ЗА 2015 Г.

Од страна на Епидемиолошкото одделение при ЈЗУ ЦЈЗ - Велес

Табела бр.1 - Општа болница Велес

Одделение	Увиди	Земени брисеви	Патогени	%	Стерилни	%	Условно патогени	%	Изолирани патогени	Изолирани условно патогени
Стерилизација	12	36	/	/	34	100	/	/	/	/
Инфективно одд.	4	24	1	4,2	23	95,8	/	/	Enterobakter	/
Хирушко одд . со оп.сали и амб.и ОАРИЛ	12	120	4	3.3	114	95	2	1,7	St.aureus- 2, Koliformni-2	Muvli-2
Гинеколошко-Акушерско одд. оп. сали	12	84	/	/	84	100	/	/	/	/
Детско одд.	4	16	/	/	16	100,0	/	/	/	/
Очно одд. и ОРЛ со оп.сала	12	36	1	2,8	35	97,2	/	/	Koliformni-1	/
Болница „Јасеново“	4	40	1	2.5	39	97,5	3	7,5	/	Muvli-1, Antrakoidi-2
Интерно одд.	4	32	/	/	32	100	/	/	/	/
Физикално одд.	4	8	/	/	8	100,0	/	/	/	/
Нервно одд.	4	12	/	/	12	100,0	/	/	/	/
ВКУПНО	72	408	7	1.7	362	97.1	5	1.2	St.aureus- 2, Koliformni-2, Enterobakter-1	Muvli-3, Antrakoidi-2

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. ГЕВГЕЛИЈА

Одделение	Увиди	Земени брисеви	Стерилно	Условно патогени
Хирушко одд . со операциони сали и амб	1	10 бриса + 2 аероседименти	9 бриса	Staphylococcus albus-
Психијатриска болница Негорци	1	5 бриса + 2 аероседименти	5 бриса + 2 аероседименти	/
Служба за превентивна здравствена заштита- предучилишна вакцинација	1	2 аероседименти	2 аероседименти	/
Служба за превентивна здравствена заштита- предучилишна вакцинација	1	1 аероседимент	1 аероседимент	/

Хирушко одд . со операциони сали	1	10 бриса +4 аероседименти	10 бриса +4 аероседименти	/
Хирушко одд . со асептична сали	1	8 бриса +1 аероседимент	8 бриса +1 аероседимент	/
Итна медицинска помош	1	5 бриса	4 бриса	E.coli
Интерно одделение	1	5 бриса +1 аероседимент	1 аероседимент	Staphylococcus saprofiticus, Staphylococcus spp., E.coli
Интерно одделение	1	5 бриса +1 аероседимент	/	Staphylococcus saprofiticus, Staphylococcus spp., E.coli
Нервно одделение	1	5 бриса +1 аероседимент	/	Staphylococcus saprofiti- cus, Staphylococcus spp., E.coli
Интерно одделение	1	5 бриса +1 аероседимент	2 бриса +1 аероседимент	Staphylococcus albus, Staphylococcus spp., Enterococcus
Нервно одделение	1	2 бриса +1 аероседимент	1 брис	Staphylococcus saprofiti- cus, Staphylococcus spp.
Гинеколошко-Акушерско одд. и амбуланта	1	10 бриса +2 аероседименти	9 бриса +1 аероседименти	Staphylococcus spp.
Неонатологија	1	5 бриса + 1 аероседимент	5 бриса	Staphylococcus spp.
Педијатриско одд.	1	5 бриса + 1 аероседимент	3 бриса + 1 аероседимент	Staphylococcus albus
Хирушко одд . со операциони сали и амб.	1	18 бриса +2 аероседименти	18 бриса	Staphylococcus saprofiticus
Гинеколошко-Акушерско одд.	1	10 бриса +2 аероседименти	10 бриса +2 аероседименти	/
Неонатологија	1	5 бриса + 1 аероседимент	5 бриса + 1 аероседимент	/
ЈЗУ Здравствен дом Гевгелија Амбуланта Стар Дојран	1	2 аероседименти	/	Staphylococcus albus
Хирушко одд . со операциони сали и амб.	1	10 бриса + Staphylo- coccus albus	9 брис	Staphylococcus saprofiticus, Staphylococcus albus
Хирушко одд . со операциони сали и амб.	1	3 аероседименти	/	Staphylococcus albus
Гинеколошко-Акушерско одд. и амбуланта	1	10 бриса +2 аероседименти	10 бриса +2 аероседименти	/
Неонатологија	1	5 бриса +1 аероседимент	5 бриса +1 аероседимент	/
Гинеколошко-Акушерско одд.	1	10 бриса +2 аероседименти	10 бриса +2 аероседименти	/
Неонатологија	1	5 бриса + 2 аероседименти	3 бриса + 1 аероседимент	Staphylococcus albus, Neis- seriae
Вакцинации	1	2 аероседименти	/	Staphylococcus albus
Хирушко одд . со операциони сали и амб.	1	3 аероседименти	/	Staphylococcus albus, Staphylococcus spp.
Хирушко одд . со операциони сали и амб.	1	15 бриса + 4 аероседименти	15 бриса	Staphylococcus albus, Staphylococcus spp.
Вкупно	28	168 бриса + 48 аероседименти	141 бриса + 22 аероседименти	Staphylococcus albus, Staphylococcus spp., Staphylococcus saprofiti- cus, E.coli, Neisseriae

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. КАВАДАРЦИ

Одделение	Извршени увиди	Земени брисеви	Патогени	Стерилно	Условно патогени	Изолирани патогени бактерии	Изолирани условно патогени бактерии
Гинекол Акушерско одд.	5	56 бриса-44 плочи-12	2	48	6	Staphylococcus aureus - 2	ж.неп.бак-6
Хируршко одд.	6	46 бриса-42 плочи-4	/	44	2	/	ж.неп.бак-6
Детско одд.	4	21	1	16	4	Staphylococcus aureus - 1	ж.неп.бак-6
Центар за Хемодијализа	1	9	/	/	9	/	/
Невропсих. одд.	1	3	/	3	/	/	/
Интерно одд.	1	3	/	2	/	/	/
ОРЛ амб.	1	4	/	4	/	/	/
Очна амб.	1	5	/	2	3	/	ж.неп.бак-3
ВКУПНО	20	147 брис-131 плочи-16	3	128	16	Staphylococcus aureus - 3	ж.неп.бак-16

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ШТИП

Центарот за јавно здравје - Штип, во текот на 2015 година изврши 104 хигиено-епидемиолошки увиди во повеќе служби во Клиничка болница Штип, и други јавни и приватни здравствени организации во простории, каде е најголема можноста за појава и ширење на болничките инфекции.

При вршење на увидите се согледуваше хигиено - епидемиолошката состојба во просториите на службите и амбулантите, при што се укажуваше на одредени недостатоци во одржување на хигиената, вршењето на дезинфекција, дезинсекција, проветрувањето и др.

Еднаш месечно се земаа материјали за микробиолошко испитување (седимент на воздух, брисеви од површини и инструменти и испитување на исправноста на стерилизацијата).

Материјали се земени од следните простории:

- ♦ **Служба за гинекологија и акушерство**, од сала за припрема, операциона сала, сала за киретажа, родилна сала, соба за новородени и мајки. Земени се 24 седименти на воздух и 34 бриса. Од нив 62 се стерилни, а 6 биле контаминирани со бактерии и тоа со Staphylococcus aureus, Staphylococcus coag.neg, Acinetobacter spp., Bacillus subtilis.
- ♦ **Служба за хируршки болести од хируршка сала, пред сала и сала за лапароскопија**. Земени се вкупно 24 седимент на воздух и 29 бриса. Од нив биле стерилни 50, а во 3 е најдено присуство на бактерии - Staphylococcus coag. neg.
- ♦ **Служба за ортопедски болести**, од пред сала, операциона сала и превијали-ште. Земени се 18 седимент на воздух и 30 бриса. 40 материјали биле стерилни, а во 8 е најдено, Staphylococcus coag. neg., Staphylococcus aureus.
- ♦ **Служба за анестезиологија со реанимација**. Земени се вкупно 18 седименти воздух и 31 бриса. Од нив 37 се стерилни а во останатите е најдено присуство на сл.бактерии:

Staphylococcus coag. neg., Bacillus subtilis, Pantoea spp., Klebsiella oxytoca, Acinetobacter spp, Echerichia coli, Enterococcus spp i Staphylococcus aureus .

- ◆ **Служба за уво, нос и грло.** земени се 17 седименти на воздух, земени од пред сала и операциона сала, биле стерилни и во земените 7 бриса не е најдено присутни бактерии.
- ◆ **Очно одделение од хируршка сала** - земени се 4 седименти на воздух и 5 бриса, од кои 7 биле стерилни, а во 2 е изолирано бактеријата Staphylococcus coag. neg. .
- ◆ **Оддел за дијализа** - земени се седименти на воздух 18 од три простории каде се врши хемодијализа на болните. Брисеви се земени 44. Вода од апарати 39, вода од реверзна осмоза 15, B.suptilusa 3. Најдени се само 3 Staphylococcus coag. neg. .
- ◆ **Служба за трансфузиологија** - земени се од сала за пунктирање и бокс-сала 10 седименти на воздух. Од нив 9 се стерилни, а од 1 бактеријата Staphylococcus coag. neg.
- ◆ **Детско одделение** - Испитувана е стерилноста на воздухот во детската кујна, соба за фототерапија и една болничка соба со вкупно 20 примерока на воздух и 18 бриса. Од нив се стерилни во 30, а во 8 е изолирана бактеријата Staphylococcus coag. neg., Staphylococcus aureus, и Acinetobacter spp.
- ◆ **Инфективно одделение** - земено 11 седимента на воздух и 3 бриса. негативни се 13 материјали, а 2 Staphylococcus coag. neg. .
- ◆ **Одделение за неврологија** - земени се 15 седимента на воздух и 15 брис од кои во 25 се негативни, а во 5 се изолирани Staphylococcus coag. neg. и Staphylococcus aureus.
- ◆ **Интерно одделение** - земени се 2 седимент на воздух и 10 бриса. Во 4 од седиментите на воздух е изолирано Staphylococcus coag. neg. .
- ◆ **Служба за урологија** - земени се 14 бриса од кои е изолирана бактериска контаминација не е најдена.

Вкупно во текот на годината се испитани 423 материјали, од кои седименти на воздух 166 и 257 бриса. Од нив 368 се негативни, а во 55 се најдени присутни бактерии. Ова се само извршени анализи во Клиничка Болница – Штип.

Во Здравниот Дом се контролирани 5 бриса и контрола на стерилност со 11 B.suptilis, во Брзата Помош.

Во приватните П.З.У. направени се 49 бриса и 3 аероседимента. Воедно извршена контрола со B.suptilis 34.

Извештаите од наодите редовно се доставуваат до Комисијата за спречување на интрахоспиталните инфекции, раководителите на службите, РСЗИ од П.Е.Штип, директорот на Клиничка болница - Штип и ПЗУ.

Во истите покрај наодот се препорачуваат и предлог мерки за надминување на најдената состојба.

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. ПРОБИШТИП

2015	УВИДИ	ЗЕМЕН МАТЕРИЈАЛ	СТЕРИЛНИ	ПАТОГЕНИ МИКРООРГАНИЗМИ	УСЛОВНО ПАТОГЕНИ МИКРООРГАНИЗМИ
Брисеви	44	89	77	1	11
Спори		35	34	0	1
Вкупно	44	124	111	1	12

Ј.З.У. ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КУМАНОВО

Во соработка со Комисиите за следење на интрахоспитални инфекции во Здравствениот дом и Општа болница во Куманово, програмата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции перманентно се спроведуваше во текот на целата 2015 година.

Од страна на епидемиолошкиот оддел се направени вкупно 30 увиди на одделенија при Ј.З.У. Општа болница Куманово и при тоа се земени вкупно 334 бриса.

За сите увиди се изготвени извештаи со епидемиолошки коментар за најдената хигиено-епидемиолошка состојба, предложените мерки и активности и се доставени до Секторот за контрола и превенција на заразни болести при Институтот за јавно здравје Скопје, ДЗСИ П.Е. Куманово, стручните директори и одговорните лица за ИХИ на одделенијата и здравствените установи, како и до сите членови на Комисијата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции.

Во текот на 2015 година брисевите се земени од работни површини, предмети од општа употреба, стерилни материјали, медицински инструменти и апаратура, брисеви од персонал.

Движење на увидите и земање на брисеви може да се види од следната табела:

Одделенија	Увиди	земени бриса	Патогени бактерии	Ги задоволуваат хигиенските стандарди	Не ги задоволуваат хигиенските стандарди	Стерилни култури
НЕВРОЛОГИЈА	2	23	0	23	0	0
ПСИХИЈАТРИЈА	2	22	0	22	0	0
ХИРУШКО ОДДЕЛЕНИЕ	2	29	1	20	0	0
Физикална медицина и рехабилитација	1	15	0	14	0	1
ИНФЕКТИВНО ОДДЕЛЕНИЕ	4	39	2	30	0	3
ОЧНО ОДДЕЛЕНИЕ	2	31	0	22	0	9
УРГЕНТЕН ЦЕНТАР	1	15	0	15	0	0
УШНО ОДДЕЛЕНИЕ	1	10	0	6	0	2
АКУШЕРСКО ОДДЕЛЕНИЕ	6	48	1	42	1	2
ДЕТСКО ОДДЕЛЕНИЕ	1	15	0	13	0	2
ГИНЕКОЛОГИЈА	1	9	0	8	1	0
УРОЛОГИЈА	1	7	0	6	0	1
АМБУЛАНТА ЗА КОЖНИ И ВЕНЕРИЧНИ ЗАБОЛУВАЊА	1	15	0	15	0	0
СЛУЖБА ЗА ТРАНСФУЗИОНА МЕДИЦИНА	2	21	2	19	0	0
ГАЛЕНСКА ЛАБОРАТОРИЈА	2	20	1	19	0	0
ИНТЕРНО ОДДЕЛЕНИЕ	1	15	1	14	0	0
ВКУПНО	30	334	8 (2,4%)	290 (87%)	2 (0,6%)	30 (9%)

Во текот на прво тромесечие се земени 94 бриса
Во текот на второ тромесечие се земени 102 бриса
Во текот на трето тромесечие се земени 85 бриса
Во текот на четврто тромесечие се земени 53 бриса

Од добиените резултати на 334 земени и микробиолошки обработени бриса, застапеност на патогени бактерии изнесува 8 бриса (*Pseudomonas aeruginosa*, MRSA, *Enterococcus*, *Ent. Cloacae*), хигиенските стандарди ги задоволуваат 290 бриса, 2 бриса не ги задоволуваат хигиенските стандарди, додека 30 бриса се стерилни култури, 4 бриса од пациенти резултираат со нормална флора.

Толкувањето на резултатите од микробиолошките наоди, микробиолозите го толкуваат според критериумите за толкување на наоди од T. Tambic.

Во борба против болнички инфекции спаѓа и контролата на стерилност на воздух. Испитани се вкупно 245 мостри претежно во Галенската лабораторија и оперативните сали без позитивен наод.

Контролата на стерилизацијата на медицинските инструменти и материјали како една од главните мерки за спречување на појава на нозокомијалните инфекции се врши со спори на *Bacillus subtilis*, па така прегледани се вкупно 586 спори на ниво на болницата и останатите здравствени установи со позитивни наоди во 6 контроли, од кои 3 во Јавните здравствени установи и 3 во приватните здравствени установи.

Во 2015 година се извршени вкупно 1314 периодични здравствени санитарни прегледи на здравствени работници.

Во месец март 2015 година има пријава на Интрахоспитална инфекција од ОЕ Инфективно одделение, Куманово. Пријавата е со изолат на МРСА од спутум на пациент.

Направен е епидемиолошки увид во одделението, со давање на стручна методолошка помош по добиената информација за хоспитализираниот пациент.

Свикан е состанок на Комисијата за ИХИ, дадени се предлог мерки за спречување на ИХИ на одделението и според заклучоците спроведени се соодветни мерки.

Во 2015 година направена е превентивна дезинфекција на 30470 м², дезинсекција на 9660 м² и дератизација на 7860 м² во здравствените установи.

Препораките како зачестено механичко чистење, дезинфекција на просториите, соодветно чистење, дезинфицирање и стерилизирање на медицинска опрема, проветрување и изолација на болничките соби, ограничување на движењето како и користење на соодветни средства за хигиенско миење и дезинфекција на рацете, како наједноставна и најважна посебна мерка во превенција од болничките инфекции, беа наведени во сите информации.

Истот ака употреба на заштитни средства (маски, ракавици и капи) како и како и почитување на мерките за изолација на болниот, вакцинација на персоналот и болните, како и други мерки и препораки во превенција на болничките инфекции.

Извршување на реконструктивни работи на некои одделенија во општата болница во текот на 2015 година се од особено значење за спречување на ИХИ.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - КОЧАНИ

Епидемиолошката дејност при ЦЈЗ - Кочани прави превентивни контроли на чистотата на просториите во здравствените установи и тоа на: предмети за општа употреба, внатрешен ентериер, медицински апарати и друга медицинска опрема, медицински раствори, инструменти, на персоналот и друго.

Контролата се врши со епидемиолошки увид од страна на епидемиолог, земање на брисеви за бактериолошки преглед и информација со наод, мислење и препораки.

Во текот на 2015 година ЦЈЗ - Кочани има направено вкупно 76 увиди во здравствени установи и тоа: 32 во Кочани, 8 во Веница, 10 во Берово, 12 во Пехчево и 14 во Делчево.

Земени се вкупно 630 брисеви за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.

Од вкупно земените 630 брисеви, 276 се во Кочани, 51 во Веница, 92 во Берово, 90 во Пехчево и 21 во Делчево.

Контрола на стерилност на воздух и аероседименти: во Кочани се направени 26 и во Берово - 6.

Контрола на стерилизација со спори при што се поставени 315 спори и тоа:

172 спори во Кочани, 12 Пехчево, 30 Берово, 65 Делчево и 36 Веница.

Од вкупно земените 276 брисеви во Кочани, 3 се со наод на *Staphylococcus aureus*, 3 со MRSA и кај 1 е изолиран *Serratia odorifera*.

Во Пехчево, Берово, Веница и Делчево сите брисеви се уредни.

Од здравствени работници земени се 107 брисеви и тоа: 53 од нос и од раце 54 брисеви.

Најчесто контролирани одделенија во Општа болница - Кочани се:

- ◆ хируршки операциони и гинеколошка операциона сала;
- ◆ оддел за интензивна нега и реанимација;
- ◆ гинеколошко - акушерско одделение (родилна сала, соба за новороденчиња, соба за интервенции, болнички соби);
- ◆ хируршко одделение (соби за интервенции, болнички соби);
- ◆ хируршка амбуланта;
- ◆ оддел за хемодијализа.

Поретко се контролирани: интерно одделение, нервно одделение, детско одделение и др.

Здравствените установи одлично соработуваат со ЦЈЗ кога се во прашање контроли за степенот на чистота во нивните простории.

Сите предложени мерки ги спроведуваат навремено.

Комисијата за интрахоспитални инфекции се состанува после секое тромесечие и секогаш кога за тоа има вонредна потреба.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - ПРИЛЕП

Во текот на 2015 година Епидемиолошката служба при ЦЈЗ Прилеп редовно ги спроведуваше мерките и активностите предвидени со Програмата за спречување и

сузбивање на ИХИ. Епидемиолог од ЦЈЗ активно учествуваше во работата на Комисијата за ИХИ при Општата болница во Прилеп.

Активности

1. Надзор над спроведувањето на пропишаните мерки и активности за спречување и сузбивање на ИХИ во здравствените установи. Со надзорот беа опфатени санитарно-хигиенските услови, режимот на работа и однесувањето на персоналот, постапката со приборот, инструментите, опремата, процесот на стерилизација и дезинфекција, постапката со стерилниот материјал, како и отстранувањето на отпадниот материјал.
2. Микробиолошка контрола на неживата средина.
3. Изготвување на информации (извештаи) со предлог мерки и доставување до ЗУ, ДСЗИ и ИЈЗ.

Извршени епидемиолошки увиди и микробиолошка контрола на неживта средина

Во текот на 2015 година во Општата болница во Прилеп вкупно беа направени 61 епидемиолошки увиди и беа земени 631 примероци за микробиолошка анализа (табела 1). За најдената состојба и предложените мерки беа изготвени месечни и квартални извештаи и истите доставени до ИЈЗ, ДСЗИ и Општа болница во Прилеп.

Табела 1. Број на извршени увиди и земени материјали за микробиолошко испитување - Општа болница Прилеп - во 2015 година - квартално

Одделение	Број на направени увиди				Број на материјали за микробиолошко испитување				Вкупно материјали
	Прво тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четврто тримесечие	Прво тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четврто тримесечие	
Дијализа	3	2	3	3	51	33	46	45	175
Гиникологија и акушерство	4	4	2	1	32	31	27	3	93
Неонатологија	1	1	1	0	9	7	9	0	25
Хирургија	3	3	0	2	26	21	0	17	64
Ортопедија	2	1	1	0	17	18	8	0	43
Очно одделение	2	1	1	0	17	18	19	0	54
ОРЛ одделение	2	1	1	0	19	9	9	0	37
Оддел за интензивна нега и лекување	1	1	0	1	11	8	0	11	30
Соба за рехабилитација 1	1	1	1	0	7	6	6	0	19
Соба за рехабилитација 2	1	1	1	0	6	5	5	0	16
Детско одделение	1	0	0	1	9	0	0	10	19
Максифацијална хирургија	1	1	1	1	11	8	8	3	30
Интензивна нега во невролошко одделение	1	0	0	1	5	0	0	5	10
Биохемиска лаб.	0	0	0	1	0	0	0	10	10
Кабинет за гастроскопија	0	0	0	1	0	0	0	6	6
Вкупно	22	15	12	12	220	164	137	110	631

Во одделот за дијализа контрола се правеше секој месец, а во останатите оддели со висок и среден ризик (операционите сали, единици за интензивна нега и лекување, оддел за новородени) еднаш квартално. Опфатот по оддели е следен:

Табела бр. 2

Вид на оддел	Бр. увиди	Бр. на примероци за микробиолошка контрола
операциони сали	22	171
родилна сала	4	31
оддели за интензивна нега	9	59
оддел за новородени	4	25
оддел за дијализа	11	175
други оддели	11	170
Вкупно	61	631

Од вкупно 61 епидемиолошки увиди, 50 се во одделите со висок и среден ризик, од каде се земено 461 (73%) примероци за микробиолошко испитување.

Од земените материјали 125 (19,8%) се брисеви од медицинска опрема, 193 (30,6%) се брисеви од работни површини, 131 (20,7%) се брисеви од стерилен материјал, од други помалку критични предмети и површини (болнички намештај, славини, кваки) се 141 (22,3%) брисеви, аероседимент - 41 (6,5%) примероци (Табела 3).

Табела 3. Вид и број на земено примероци за микробиолошка анализа

	Медицинска опрема	Работни површини	Стерилен материјал	аероседимент	Други предмети и површини	Брис од раце	Брис од работна облека	Брис од рака	Брис онос	Брис од грло	вкупно
Број на материјали	125	193	131	41	141	31	125	193	131	41	141
%	19,8	30,6	20,7	6,5	22,3	100	19,8	30,6	20,7	6,5	22,3

Во однос на добиените резултати од микробиолошкото испитување 97,6% од примероците одговараат на хигиенските стандарди и норми, 1,9% не одговараат заради наод на зголемен број на бактерии контаминенти, додека од 3 примероци изолирани се бактерии (табела 4).

Табела 4. Резултати од микробиолошкото испитување на земените материјали

	Одговараат на хигиенските стандарди и норми	Не одговараат на хигиенските стандарди и норми заради наод на зголемен број бактерии контаминенти	Брисеви од кои се изолирани бактерии
Број на материјали	616	12	3
%	97,6	1,9	0,5

Табела 5. Вид на изолирани бактерии и место на изолација

Вид на изолирани бактерии	место на изолација
Staphilococcus aureus	брис од кревет за мајки во акушерско одд.
Pseudomonas aeruginosa	брис од трахеостома на пациент во оддел за рехабилитација (2 бриса).
Proteus mirabilis	брис од трахеостома на пациент во оддел за рехабилитација

Во текот на 2015 година до епидемиолошката служба нема доставено пријави за интрахоспитални инфекции, иако од страна на Тимот за ИХИ кој функционира во рамките на болницата и кој ги прибира резултатите од микробиолошките испитувања на материјали од болничките пациенти е укажано на позитивни резултати, (пред се брисеви од рани).

При утврдување на инфекции истите се третираат со антибиотици, но не се пријавуваат од страна на надлежните доктори. Со ова е запознат и председателот на Комисијата за ИХИ.

Работа на Комисијата за ИХИ во 2015 година

Комисијата за ИХИ работи во ист состав 3 години. Претседател е инфектолог од Општата болница во Прилеп.

Во комисијата членуваат главната сестра на болницата, дипломирана сестра за контрола на ИХИ и епидемиолог од ЦЈЗ. Комисијата се свикнува на барање на Претседателот.

Во текот на 2015 година одржани беа 4 состаноци на Комисијата, главно за разгледување на резултатите од направените увиди.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

Согласно со прорамата за јавно здравје во Р.Македонија за 2015 година направени се 13 епидемиолошки увиди од страна на одделението за епидемиологија.

Секој месец е вршен епидемиолошки увид во некој од оделенијата во Клиничка болница Тетово. Земени се 20 брисеви од опрема, стерилен материјал, работни површини и предмети за општа употреба. Земените брисеви се доставени во микробиолошката лабораторија во Тетово за микробиолошка анализа.

За најдената состојба секој месец е изготвуван извештај со предлог мерки и истиот е доставуван до: ЦЈЗ Тетово, ИЈЗ Скопје, Државен и Здравствен Инспекторат-Подрачна единица Тетово, како и Клиничка болница Тетово.

При секој епидемиолошки увид е сугерирано - редовно одржување на хигиената, како и на просторот, така и за предметите за општа употреба и редовно користење на дезинфекционно средство неколку пати во денот.

Во 2015 година направени се 13 епидемиолошки увиди во Клиничката болница Тетово, при што се земени 237 бриса. За контрола на воздух во операциона сала поставени се 10 Петриеви плочи.

Од земените брисеви изолирана е патогена флора во 6 брисеви, условно патогена флора е најдена во 50 бриса и стерилни се 191 бриса.

Најчесто изолирани бактерии се патогени *Staphylococcus aureus*, *Enterococcus*, а од условно патогените: *Bacillus subtilus* и *S. epidermidis*.

Одделение	Вкупно земени брисеви	Петриеви плочи	Изолирани патогени бактерии	Условно патогени	Стерилни
Одделение за хирургија	22	/	2	4	16
Хирушка амбуланта	15	/	/	3	12
Очно одд.	21	/	1	3	17
Детско одд. пети спрат	20	/	/	9	11
Детско одд. четврти спрат	13	/	/	4	9
Гиникологија операциони сали	28	2	/	3	27
Неонатологија и акушерство	20	2	1	3	18
Ортопедија амбуланта	23	/	/	4	19
ОРЛ-операциона сала	19	2	1	2	18
Одд. за анестезија и реанимација	20	/	1	8	11
Одделение урологија и амбуланти	19	/	/	7	12
Операциона сала на урологија	6	2	/	/	8
ВКУПНО	237	10	6	50	191

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО, П.Е. ГОСТИВАР

Согласно Програмата за Превентивна здравствена заштита на Република Македонија за 2015 - Програма за спречување на интрахоспитални инфекции во здравствени установи, комисијата за контрола на интрахоспитални инфекции изврши епидемиолошки увиди во општа болница “ Др. Фери Мурат” во Гостивар и тоа:

- ◆ Операциони сали
- ◆ Инфективно одделение
- ◆ Инфективно одделение

- ◆ Неонатолошки оддел и родилна сала
- ◆ Неонатолошки оддел
- ◆ Детско одделение
- ◆ Операциони сали
- ◆ Гиниколошко одделение
- ◆ Операциони сали
- ◆ Детско одделение
- ◆ Операциони сали
- ◆ Акушерско одделение и родилна сала
- ◆ Акушерско одделение

При епидемиолошките увиди се констатира дека општата хигиена задоволува.

Дезинфекционо средство редовно се користи, санитарните чворови како и лавабоата се во функција.

Се користат ракавици, маски, шприцеви и игли за еднократна употреба. Редовно и задолжително се врши стерилизација на медицинските инструменти и апарати, а редовно се контролира исправноста на стерилизацијата од комисијата за контрола на интрахоспитални инфекции.

При епидемиолошкиот увид се земено 203 брисеви од вработените, просториите, инструментите и апаратите, болничките соби и кревети, работни површини, подови и др. За микробиолошка анализа, при што беше изолирана патогена во 42 бриса (20,7%), условно патогена флора во 9 бриса (4,4%).

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ОХРИД

Согласно законските прописи и обврски кои произлегуваат од Законот за заштита на населението од заразни болести (Сл. Весник на РМ бр.66/04; 139/08, 99/09 и 149/14), Правилникот за поблиските критериуми за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции (Сл. весник на РМ 25/2008) и Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2015 година, епидемиолошката служба од Центар за јавно здравје-Охрид во текот на 2015 год. ги презеде следните активности и мерки:

Извршени се 48 епидемиолошки увиди:

- ◆ 16 контроли во ЈЗУ Општа болница- Охрид,
- ◆ 10 контроли во ЈЗУ Општа болница-Струга,
- ◆ 12 контроли во ЈЗУ Општа болница- Дебар,
- ◆ 4 контроли во ЈЗУ Специјална болница за ортопедија и трауматологија “Св, Размо” Охрид,
- ◆ 4 контроли во ЈЗУ Завод за превенција, лекување и рехабилитација на кардиоваскуларни заболувања ” Св. Стефан” Охрид
- ◆ 2 контроли во ЈЗУ Завод за нефрологија Струга

Земено се 600 материјали за микробиолошко испитување (брисеви од медицински инструменти, работни површини, подови, испитана е чистота на воздух во амбуланти, операциони сали, соби за интензивна нега).

Изолирани се патогени бактерии:

Staphylococcus aureus во 21 примероци - (3,5%) од вкупно испитаните материјали, од кои 12, е примерок за испитување на чистота на воздух во операционите сали и блокот за интензивна нега.

Staphylococcus coagulaza negative во 9 примероци - (1,5%) од вкупно испитаните материјали, од кои 5 се примероци за испитување на чистота на воздух во операционите сали и блокот за интензивна нега,

Enterococcus во 1 примерок (0,1%) од вкупно испитаните материјали,

Escherichia coli во 1 брисеви од под во амбуланта (0,1%),

Bacillus subtilis во 6 примероци, од кои 2 од од воздух во операционите сали - (1%),

Во брис од Papilla mammae на пациентка во Гинеколошкото- акушерско одделение при ЈЗУ “Општа болница” Охрид и од рана на пациент од ЈЗУ Специјална болница за ортопедија и трауматологија “Св. Еразмо” Охрид изолиран е Staphylococcus aureus метицилин резистентен.

За елиминација на оваа инфекција во овие здравствени установи постапено е по Упатството за постапка со колонизиран/заболен пациент со MRSA во болница.

По изолација на патогените микроорганизми извршена е дезинфекција на 1010 м². во овие здравствени установи.

При повторните бактериолошки мониторинзи на критичните места од земените брисеви не се изолирани патогени микроорганизми.

За спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во контролираните здравствени установи, а врз основа на најдената епидемиолошко - хигиенска состојба се предложија следните мерки:

- ◆ појачани мерки за хигиенизација на објектот.
- ◆ спроведување на секојдневна профилактичка дезинфекција на болничките простории.
- ◆ правилно постапување со болничката облека и постелнина/ да оневозможи мешање на нечисто и чисто.
- ◆ на секои шест месеци да се врши задолжителна превентивна дезинфекција, а по епидемиолошки индикации и дезинсекција и дератизација целосно и навремено.
- ◆ вработените да обават задолжителен здравствено - хигиенски прегледи.
- ◆ заради обезбедување на квалитетен воздух потребно е редовно чистење и дезинфекција на вентилациониот систем.
- ◆ се забранува посета на болните сместени во делот за интензивна нега и редукција на движење на вработените во операционата сала.
- ◆ поинтензивно користење на бактерицидните лампи.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СТРУМИЦА

ЈЗУ Центар за Јавно здравје - Струмица преку Комисијата за интрахоспитални инфекции, во текот на 2015 година, континуирано ги спроведуваше мерките и активностите предвидени со Програмата за спречување и сузбивање на ИХИ.

За таа цел беа направени 28 увиди (6 во амбуланти и 22 во одделенија за болничко лекување), со цел следење на санитарно-хигиенските услови во стационарните болнички капацитети.

За таа цел беа земени вкупно 310 материјали за микробиолошка анализа (брисеви од стерилен медицински потрошен материјал, стерилни медицински инструменти, стерилност на воздух и др.), и поставени спори за проверка на исправност на стерилизаторите.

За најдената состојба и предложените мерки беа правени извештаи и испраќани до надлежната здравствена установа и ДСЗИ П.Е.-Струмица и Валандово.

	Општина			Вкупно
	Струмица		Валандово	
	стационар	амбуланти		
Епидемиолошки увиди во здравствени организации	22	4	2	28
Земање на материјали за микробиолошка анализа	257	36	17	310
Изготвување на извештаи	22	4	2	28

Увидите беа направени во следните одделенија: Таб.1

	Одделение	Направени увиди	Струмица	Валандово
1.	Оперативен блок	2	2	/
2.	Хирургија	2	2	/
3.	Акушерство и неонатологија	1	1	/
4.	Одделение за гинекологија	5	4	1
5.	Детско одделение	1	1	/
6.	Интерно одделение	2	2	/
7.	Инфективно одделение	1	1	/
8.	Нервно одделение	2	2	/
9.	Очно одделение	2	2	/
10.	Ушно одделение	2	1	1
11.	Одделение за хемодијализа	1	1	/
12.	Стоматологија	2	2	/
13.	Трансфузиологија	2	2	/
	ВКУПНО	28	26	2

При овие увиди беа земани брисеви од работни површини, опрема и стерилен материјал, како и поставувани крвни плочи за проверка на загаденоста на воздухот, како и поставувани спори за проверка на исправност на стерилизаторите.

Приказ: Таб.2

Опрема		Работни површини		Стерилен материјал и инструменти		Воздух		Спори		Брисеви од грло, нос и раце на вработени		ВКУПНО	
-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
87	6	90	27	36	/	22	2	9	1	26	4	270	40
93	117	36	24	10	30	310							

Од вкупно земените 310 материјали за бактериолошка исправност, исправни се вкупно 270 или 87,1%, неисправни се 40 или 12,9 %.

Од неисправните/нестерилни брисеви кај 2 материјали беа изолирани патогени бактерии или 5% и тоа: изолирано е *Staphylococcus aureus* од нос на две медицински сестри на Акушерство со неонатологија и Гинекологија.

Останатите 38 брисеви/материјали или 95% од неисправните беа заради присуство на бактерии контаминенти (*B.subtilus*, *Micrococci*, *Staphylococcus koagulaza* негативен и Дифтериоди).

Најголем процент од неисправните материјали потекнуваат од работните површини 52,9%; па од опремата 39,6%; од воздух 5,4%; од рацете на вработен персонал 2%; додека од стерилен материал нема неисправни/нестерилни брисеви.

Сакам да нагласам дека од вкупно земените 310 бриса/материјали, 200 се земени програмски редовно по претходно направениот годишен план; 38 се земени по епидемиолошка индикација заради сомнеж/закана за интрахоспитална инфекција на неонаталното одделение и хируршкото одделение; 72 бриса се земени во соработка т.е. од страна на ДСЗИ- Струмица. Од овие резултати како и од нашите увиди се констатира дека оваа година општата хигиена по одделенијата и амбулантите е значително подобрена во однос на минатите години, заради што треба да се продолжи со редовно спроведување на ДДД пракса уште поревносно.

Инаку, во текот на 2015 година редовно беа испракани резултатите од земените мостри/ брисеви со коментар и предлог мерки до Одделенијата/амбулантите, од каде истите беа земани, како и до ДСЗИ-П.Е. Струмица.

Квартални извештаи до Епидемиолошкото одделение при ИЈЗ - Скопје исто така редовно беа испракани.

Констатации

Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици ги спроведоа предвидените активности согласно Програмата за Превентивна задржавствена заштита за 2015 година во Република Македонија, по однос на спроведувањето на мерките и активностите за следење, спречување и сузбивање на појавата на ИХИ во медицинските установи на својата територија.

Во ИЈЗ на РМ, пристигнати се 135 пишувани извештаи, информации и годишни извештаи (посебни или збирни), од ЦЈЗ во РМ за извршените хигиенско - епидемиолошки и профилатички увиди на терен, за спроведување на мерките и активностите за контрола, спречување и сузбивање на појавата на Интрахоспитални инфекции. (споредбено по години е дадено подолу ва табелата)

Табела бр. 1 Пристигнати извештаи во ИЈЗ, по направени увиди во здравствени установи

Година	До Институтот за Јавно Здравје - Скопје - пристигнати извештаи од ЦЈЗ (Број на извештаи)
2008	97
2009	95
2010	136
2011	101
2012	126
2013	130
2014	188
2015	135

Во овие Информации и Годишни Извештаи, беа прикажани активностите на ЦЈЗ при направените хигиенско - епидемиолошки увиди во Медицинските установи, каде беа земени одреден број мостри за понатамошна микробиолошка дијагностика, добиените резултати од извршената микробиолошка дијагностика на земените материјали и предложените мерки и активности за следење, спречување и сузбивање на ИХИ.

Исто така во одделни известувања до ИЈЗ беа нотирани и критичните одделенија за можна појава на инфекции, па и епидемии, како и предложените мерки и активности од страна на Центрите за јавно Здравје, за нивно спречување.

Табела бр. 2 Вкупен број на направени епидемиолошки увиди од ЦЈЗ во РМ по години

Година	Направени епидемиолошки увиди од ЦЈЗ (Број на увиди)
2008	412
2009	467
2010	542
2011	745
2012	734
2013	823
2014	693
2015	765

Табела бр. 3 Вкупен број на епидемиолошки увиди во Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици

Најголем број на епидемиолошки увиди се направени во Центрите за Јавно Здравје: Велес – 167, Штип - 148 увиди, Битола – 146; и Прилеп – 61 и др.

ЦЈЗ/ Епидемиолошки увиди	Увиди во 2009	Увиди во 2010	Увиди во 2011	Увиди во 2012	Увиди во 2013	Увиди во 2014	Увиди во 2015
Битола	80	75	124	177	268	170	146
Скопје	57	31	31	39	47	45	35
Куманово	23	35	35	29	39	31	30
Тетово	38	30	31	16	28	32	26
Велес	30	96	236	167	174	120	167
Струмица	9	11	10	29	18	36	28
Штип	59	82	94	104	70	68	148
Кочани	57	79	87	65	81	66	76
Прилеп	30	60	60	61	74	79	61
Охрид	38	43	37	47	24	45	48
ВКУПНО	467	542	745	734	823	693	765

Табела бр. 4 Број на земени материјали за микробиолошко испитување од здравствените установи

ЦЗ/ Земени материјали/ мостри	Земени материјали во 2009	Земени материјали во 2010	Земени материјали во 2011	Земени материјали во 2012	Земени материјали во 2013	Земени материјали во 2014	Земени материјали во 2015
Битола	679	684	775	1039	1425	1471	2097
Скопје	894	804	1000	920	1503	1418	811
Куманово	277	1078	350	1265	926	337	1165
Тетово	636	599	549	541	700	598	450
Велес	560	1083	1944	1064	941	667	1089
Струмица	400	461	401	346	463	486	310
Штип	475	856	818	743	101	630	649
Кочани	554	936	1177	949	869	985	1084
Прилеп	353	697	516	566	357	609	672
Охрид	506	551	798	346	709	693	600
ВКУПНО	5.334	7.749	8.328	7.779	7.994	7.894	8927

Вкупно во сите десет Центри за Јавно Здравје во 2015 година, земени се 8.927 материјали, за микробиолошка анализа, односно просечно 799 материјал.

Контролата на стерилизација е направена со спори на *Bacillus subtilis* и хемиски индикатор за сува стерилизација на поголем број стерилизатори во одделенијата. при што во преку 90% случаи стерилизацијата била соодветна и стручно направена, односно не се пронајдени патогени и условно патогени причинители.

Табела бр. 5 Направена контрола на стерилизација со спори на *B. Subtilis*

Година	Контролата на стерилизација е направена со спори на <i>Bacillus subtilis</i>
2008	935
2009	1029
2010	734
2011	489
2012	1036
2013	1152
2014	413
2015	1167

Табела бр. 6 Во 2015 година Направени се и 964 контроли на седимент на воздух, контрола на стерилизација, брисеви од вработени лица и вкупен број на земени брисеви

Податоците се дадени во табела контрола на стерилизација и седимент на воздух направени по ЦЈЗ и земени брисеви од предмети за општа употреба, медицинска апаратура и брисеви земени од вработени.

Центар за Јавно Здравје и П.Е.	Земени брисеви	Контрола на стерилизација	Седимент на воздух	Брисеви од вработени
Битола	799	177	133	29
Демир Хисар	81			
Кичево	112	44	21	3
Ресен	698			
Скопје	521		290	
Куманово	334	586	245	
Тетово	237		10	
Гостивар	203			
Велес	726			
Гевгелија	168		48	
Кавадарци	131		16	
Струмица	310			
Штип	311	45	169	
Пробиштип	124			
Кочани	630	315	32	107
Прилеп	631			41
Охрид	600			
ВКУПНО	6616	1167	964	180
ВКУПНО	8927			

За најдената состојба и превземените мерки во текот на годината, дел од Центрите за Јавно Здравје на време доставуваа месечни извештаи до Институтот за Јавно Здравје.

Дел од Центрите за Јавно Здравје (Скопје, Тетово, Куманово, Прилеп, Битола, како П.О.Гостивар) редовно во текот на календарската година доставуваа месечни извештаи и за најдената состојба и предложените мерки редовно го известуваа Институтот за Јавно Здравје, а останатите Центрите за Јавно Здравје (Охрид, Кочани, Велес, Штип) доставија во предвидениот рок, само годишен извештај со мерките и активностите превземени на својата територија за следење на ИХИ.

За оние Центрите за Јавно Здравје, за кои не беа доставени месечни извештаи со епидемиолошки коментар и превземени мерки и активности Институтот за Јавно Здравје не беше во можност да ја следи актуелната епидемиолошка состојба на нивната територија поврзана со спречување и сузбивање на ИХИ.

Најчесто епидемиолошките увиди во 2015 година, како и во минатите години, Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици ги спроведуваа на следните одделенија:

- ◆ Хируршките,
- ◆ Интерните,

- ◆ Гинеколошко-акушерските,
- ◆ Педијатриските и микрopedијатриските одделенија,
- ◆ Одделенијата за невропсихијатрија,
- ◆ Специјалните болници за геронтологија и ортопедија.
- ◆ Одделенијата за очни болести,
- ◆ стоматолошки амбуланти,
- ◆ одделенијата за дијализа,
- ◆ интензивна нега,
- ◆ клиничка биохемија,
- ◆ орална хирургија и други.

Со цел за спречување и сузбивање на ИХИ вкупно во 10-те Центрите за Јавно Здравје земени се 8.927 материјали за микробиолошка анализа, од кои кај 327 примероци се изолирани патогени и условно патогени причинители.(3,66%)

Односот на изолираните причинители во 2015 година покажува дека од вкупно изолираните 327 причинители, кај 143 примерок (43,7%) се изолирани патогени бактерии, а кај 184 примероци (56,3%) се изолирани условно патогени бактерии.

Патогени причинители се дијагностицирани во 143 материјали или 1,6% во однос на вкупниот број на земени материјали за микробиолошка анализа (8.927 материјали).

Условно патогени причинители се дијагностицирани во 184 материјали или 2,1% во однос на вкупниот број на земени материјали за микробиолошка анализа (8.927 материјали).

Табела бр. 7 и 8 Процентен однос на поедини изолирани патогени и условно патогени причинители во однос на вкупниот број изолирани патогени

Најчесто изолирани патогени бактерии	Број на изолирани патогени бактерии	Процент од вкупниот број на патогени бактерии
Staphylococcus aureus	61	42,7
Enterococcus	14	9,8
MRSA	12	8,4
E. coli	10	7,0
Staphylococcus albus	9	6,3
Serratia merscenscens	9	6,3
Enterococcus cloacae	8	5,6
Staphylococcus saprofiticus	5	3,5
Micrococcus luteus	4	2,8
Pseudomonas aeruginosa	4	2,8
колифорни бактерии	3	2,1
Acinetobacter	2	1,4
Klebsiella	1	0,7
Proteus mirabilis	1	0,7
ВКУПНО	143	100,0

Најчесто изолирани условно патогени бактерии	Број на условно патогени бактерии	% од вкупниот број на условно патогени
B. subtilis	65	35,3
Staphylococcus коагулаза негативен (КНС)	57	31,0
Staphylococcus epidermidis	21	11,4
Непатогени бактерии	16	8,7
Muvla	10	5,4
Staphylococcus spp.	10	5,4
Antrakoidi	2	1,1
Difteroidi	1	0,5
Serratia odorifera	1	0,5
Neissera	1	0,5
ВКУПНО	184	100,0

Табела бр. 9 Вкупен број на земени материјали, вкупен број на стерилни материјали и нивни процент

Година	земени материјали (вкупно)	останале стерилни	
		Вкупно (стерилни материјали)	%
2006	5.810	4.476	77,0 %
2007	6.409	4.473	89,9 %
2008	5.691	5.151	90,5 %
2009	4.868	5.334	91,3 %
2010	7.749	7.011	90,5 %
2011	8.328	7.558	90,8 %
2012	7.779	7.366	94,7%
2013	7.994	7.456	93,3%
2014	7.894	4.507	95,1%
2015	8927	8600	96,3 %

По изготвувањето на Извештаите за најдената состојба на одделенијата и предложените мерки, истите беа доставувани до Директорот на здравствената институција, Началникот на одделението каде е направен увидот, државната санитарна и здравствена инспекција и до Институтот за јавно здравје.

Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици со своите стручни служби учествуваа и во спроведување на активностите околу контрола на предложените мерки (дезинфекција и контрола на спроведената дезинфекција, дезинсекција и дератизација) и предлагаа дополнителни мерки за спречување на појава на ИХИ.

Во Годишните Извештаи на Центрите за Јавно Здравје поврзани со следењето на контаминацијата во болничката средина и спречувањето на појавата и ширењето на ИХИ, како и неколку години наназад во начинот на обработката на податоците, се применува различен:

1. Пристап (кој најчесто се базира на лабораториските наоди), односно недостасува епидемиолошкиот надзор на работата во смени на одделенијата (претпладне - попладне), во празнични денови, со што би се добил потполн увид во организацијата на работата на здравствените организации); “црните точки” на одделенијата, едуцираноста на медицинскиот персонал за практично спроведување на мерките за спречување на инфекција, употреба на дезинфицијенси и др.
2. Методологија (разработен план на постапки, доктринарни ставови за работа, почнувајќи од приемот, се до отпуштање на пациентот);

3. Дијагностички методи и процедури во работата на лабораториите (унифицирани на ниво на сите лаборатории кои вршат микробиолошка активност во Република Македонија). Во прикажаните годишни извештаи се соочуваме со различни производители на тестови, различна методологија на работа, различно толкување на резултати, што ја отежнува практичната работа за составување на овој извештај.
4. Пишување и издавање на резултатите (не постои унифициран образец за изготвување на дефинитивниот лабораториски наод, кој понатаму би се обработувал софтверски, веднаш би се известила Комисијата за појава на патогена флора на одделот, би се спровел увид на одделот и превзеле мерки за сузбивање на појавата на ИХИ).
5. Постои разноликост во толкувањето на резултатите по однос на тоа дали се најдени одреден број на колонии на бактерии, наодот одговара - односно не одговара, чистотата задоволува - не задоволува и слично, постои ризик или не постои ризик, што се заедно е многу тешко да се вклопи во една одредена процедура и методологија за работа.
6. Во однос на земените брисеви за контрола на стерилноста на медицинските инструменти, стерилност на воздух во операционите блокови, констатација е дека истите во најголем процент задоволуваат, односно исправно е спроведено чистењето и дезинфекцијата на просториите во операциониот блок.
7. Во годишните извештаи доставени од страна на Центрите за Јавно Здравје, не е прикажана активноста на Комисијата за спречување и сузбивање на појава ИХИ, на ниво на самата здравствена организација, како и нејзината соработка со Заводите.
8. Кај некои Центрите за Јавно Здравје се гледа дека оваа Комисија функционира само на хартија, а нејзината активност е минимална, а други се состануваат само по потреба кога на одделението нешто се случува при дијагностицирани патогени причинители.

Предлог мерки

- ◆ За целосно стручно и доследно реализирање на активностите и мерките за следење, спречување и сузбивање на појавата на ИХИ, потребно е да се изготви соодветна и единствена **доктрина и методологија за работа** изготвена на ниво на Република Македонија.
- ◆ За следење, спречување, сузбивање на појавата на ИХИ, потребно е мерките и активностите да бидат опфатени со **посебна Републичка Програма**, финансирана од страна на Министерството за здравство, со **соодветно Упатство за работа**, односно доктринарни ставови за целата здравствена дејност во Република Македонија.

ИЗВЕШТАЈ

за спроведување на АЛЕРТ – системот за рано известување и надзор над инфективните заболувања во 2015 година (01.01.2015 – 31.12.2015)

Во Р. Македонија во 2015 година успешно продолжи да функционира „Системот за рано известување и надзор над заразните заболувања, со посебен осврт на рано откривање на епидемии” – EWARN - АЛЕРТ, на целата територија на Република Македонија.

Епидемиолошкиот надзор над Синдромски пријавените заразни заболувања на својата територија го спроведуваат Центрите за јавно здравје (ЦЈЗ): Скопје, Тетово, Битола, Куманово, Струмица, Велес, Кочани, Охрид, Прилеп, и Штип.

Надлежна оперативна и мониторинг институција за спроведување на АЛЕРТ е Институтот за Јавно Здравје (ИЈЗ), а во исто време и одговорен за работата на терен и изготвување на Извештаи и Информации, како и за пополнување на Web страната: www.alert.mk

Во текот на 2015 година, Иинститутот за јавно здравје (ИЈЗ) прими, софтверски обработи и евалуираше 53 комплетни седмодневни и 12 месечни извештаи, според упатството за спроведување на EWARN – АЛЕРТ (Јануари – Декември 2015).

Сите Центри за Јавно здравје и нивните подрачни единици во целост и навремено го спроведоа прибирањето, обработката и доставувањето на неделните извештаи.

Во периодот на мониторинг Јануари – Декември во 2015 година:

- ◆ Регистрирани се вкупно 892.205 заболени лица;
- ◆ со вкупна инциденца од 43.0730,7/100.000;
- ◆ просечно се регистрирани по 74.350 случаи на месечно ниво;
- ◆ просечно се регистрирани по 16.834 случаи на неделно ниво.

Дистрибуцијата на заболени лица регистрирани по месеци изнесува:

Во **Јануари** се регистрирани 112.222 заболени лица (12,6% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 5.500,5/100.000.

Во **Февруари** се регистрирани 131.503 заболени лица (14,7% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 6.445,5/100.000;

Во **Март** се регистрирани 112.667 заболени лица (12,6% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 5.522,3/100.000.

Во **Април** се регистрирани 72.603 заболени лица (8,1% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 3.558,6/100.000;

Во **Мај** се регистрирани 71.395 заболени лица (8,0 % од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 3.499,4/100.000;

Во **Јуни** се регистрирани 45.656 заболени лица (5,1% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 2.237,8/100.000;

Во **Јули** се регистрирани 34.002 заболени лица (3,8% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 1.666/100.000;

Во **Август** се регистрирани 34.214 заболени лица (3,8% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 1.677,0/100.000;

Во **Септември** се регистрирани 60.373 заболени лица (6,8% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 2.959,1/100.000;

Во **Октомври** се регистрирани 61.474 заболени лица (6,9% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 3.013,1/100.000;

Во **Ноември** се регистрирани 83.153 заболени лица (9,3% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 4.075,7/100.000;

Во **Декември** се регистрирани 76.264 заболени лица (8,2% од вкупниот број заболени лица во 2015 година) со инциденца 3.738,0/100.000.

Во 2015 година најголем број случаи по Синдроми (табела бр.1) се регистрира кај:

Инфекции на горните респираторни патишта со 662.756 заболени лица, или тие учествуваат со 74,3% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 32.484,5/100.000.

Инфекции на долните респираторни патишта со 196.743 заболени лица, или тие учествуваат со 22,1% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 9.643,2/100.000.

Водена дијареа се регистрира кај 32.366 лица, или тие учествуваат со 3,6% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 1.586,4/100.000.

Исипни трески се регистрирани кај 37 лица, или тие учествуваат со 0,01% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 1,8 /100.000.

Инфекции причинети од хепатит вирусите се регистрира како акутна инфективна жолтица кај 293 лица, со инциденца 14,4/100.000,

Инфекции со крвата дијареа се регистрирани кај 6 лица, со инциденца 0,3/100.000, со незначително учество во вкупниот процент на пријавени инфективни заболувања во 2015 година.

Синдромски Инфекции пријавени како **менинго енцефалитис**, во 2015 година **не се регистрирани**.

Инфекции кај лица манифестирани како **акутна хеморагична треска** во 2015 година **не се регистрирани**.

Табела бр.1 Синдромски пријавени инфективни заболувања по возрастни групи, во периодот Јануари-Декември 2015 година, нивно процентно учество и инциденца/100.000 жители

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	Р.Македонија:				2015 година			
	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просек неделен	Процент	Инциденца
Инфекција на горни респираторни патишта	210675	169182	218520	64381	662758	12505	74.3	32484.5
Инфекција на долни респираторни патишта	55782	32317	69359	39285	196743	3712	22.1	9643.2
Исипна треска	28	10	0	0	37	1	0.0	1.8
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	10663	7658	10630	3415	32366	611	3.6	1586.4
Крвава дијареа	0	0	5	1	6	0	0.0	0.3
Акутна инфективна жолтица	13	52	201	27	293	6	0.0	14.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	277161	209219	298716	107109	892205	16834	100.0	43730.7

Табела бр.2 Број на болни лица во Центри за Јавно Здравје на Р. Македонија, нивно процентно учество и инциденца/100.000

ЦЈЗ /Синдром	Инфекција на горни респираторни патишта	Инфекција на долни респираторни патишта	Исипна треска	Менингоенцефалитис	Водена дијареа	Крвава дијареа	Акутна инфективна жолтица	Акутна хеморагична треска	Вкупно	Процент	Инциденца/100 000
ЦЈЗ Битола	63751	14788	5	0	3250	1	10	0	81805	9.2	43699.0
ЦЈЗ Кочани	36698	9686	0	0	1803	0	6	0	48193	5.4	42781.6
ЦЈЗ Куманово	60721	21465	2	0	3545	0	43	0	85776	9.6	49301.7
ЦЈЗ Охрид	55011	14896	0	0	1953	0	0	0	71860	8.1	46699.9
ЦЈЗ Прилеп	47126	19768	9	0	1083	0	6	0	67992	7.6	57916.8
ЦЈЗ Скопје	197591	55569	20	0	7078	2	75	0	260330	29.2	44089.7
ЦЈЗ Штип	39513	11296	3	0	2877	1	63	0	53754	6.0	53552.6
ЦЈЗ Струмица	22386	10711	0	0	1559	2	72	0	34730	3.9	33034.0
ЦЈЗ Тетово	69152	18083	0	0	6143	0	1	0	93379	10.5	30105.0
ЦЈЗ Велес	70809	20481	1	0	3075	0	17	0	94383	10.6	49944.7
Вкупно	662758	196743	37	0	32366	6	293	0	892205	100.0	43730.7

Преглед на регистрирани акутни заразни заболувања кои се пријавуваат Синдромски по месеци и регистрирани Алерти во периодот Јануари – Декември 2015

Јануари - 2015 година

Во **Јануари** се регистрирани вкупно 112.222 заболени лица, или 12.6 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 5.500,5/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 81.999 случаи, или просечно неделно со 16.400 случаи, Мб 4.019,1/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 28.453 случаи, или просечно неделно со 5.691 случаи, Мб 1.394,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 1.705 случаи, или просечно неделно со 341 случаи, Мб 83,6/100.000.

Исипна треска - 3 случаи и инциденца 0,1/100.000.

Менинго енцефалитис - не е регистриран во овој период.

Крвава дијареа - 1 случаи.

Акутни инфективни жолтици - 60 случаи и инциденца 2,9/100.000.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии – Јануари, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 4 Алерти (2, 3, 4 и 5 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – 4 Алерти (2, 3, 4 и 5 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – 1 Алерт (5 недела)
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Февруари - 2015 година

Во **Февруари** се регистрирани вкупно 131.503 заболени лица, или 14.7 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 6.445,5/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 97.241 случаи, или просечно неделно со 24.310 случаи, Мб 4.766,2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 32.007 случаи, или просечно неделно со 8.002 случаи, Мб 1.568,8/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.202 случаи, или просечно неделно со 551 случаи, Мб 107,9/100.000.

Исипна треска - 5 случаи.

Менинго енцефалитис - не е регистриран во овој период.

Крвава дијареа – не е регистриран во овој период.

Акутни инфективни жолтици со 47 случаи и инциденца 2,3/100.000.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии –Февруари, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 4 Алерти (6,7,8 и 9 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – 4 Алерти (6,7,8 и 9 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Март - 2015 година

Во **Март** се регистрирани вкупно 112.667 заболени лица, или 12,6 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 5.522,2/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 81.829 случаи, или просечно неделно со 20.457 случаи, Мб 4.010,8/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 28.717 случаи, или просечно неделно со 7.179 случаи, Мб 1407,5/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.073 случаи, или просечно неделно со 5108 случаи, Мб 101,6/100.000.

Исипна треска - 2 случаи.

Менинго енцефалитис - не е регистрирана во Март 2015.

Крвава дијареа - 1 случај.

Акутни инфективни жолтици 45 случаи, со инциденца 2,2/100.000;

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии – Марџ, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 4 Алерти (10,11, 12 и 13 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – 4 Алерти (10,11, 12 и 13 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – 1 Алерт (10 недела)
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Април - 2015 година

Во **Април** се регистрирани вкупно 72.603 заболени лица, 8,1 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 3.558,6/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 54.416 случаи, или просечно неделно со 13.604 случаи, Мб 2.667,2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 16.340 случаи, или просечно неделно со 4.085случаи, Мб 800,9/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 1.825 случаи, или просечно неделно со 456 случаи, Мб 89,5/100.000.

Исипна треска - со 2 случаи.

Менинго енцефалитис - не е регистрирана.

Крвава дијареа - не е регистрирана.

Акутни инфективни жолтици - со 20 случаи, со инциденца 1,0/100.000;

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии - Април, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - 1 Алерт (14 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - 1 Алерт (14 недела)
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Мај - 2015 година

Во Мај се регистрирани вкупно 71.395 заболени лица, 8.0 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 3.499,4/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 53.458 случаи, или просечно неделно со 10.692 случаи, Мб 2.620,2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 15.509 случаи, или просечно неделно со 3.102 случаи, Мб 760,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.411 случаи, или просечно неделно со 482 случаи, Мб 118,2/100.000.

Исипна треска - не е регистрирана во Мај 2015.

Менинго енцефалитис - не е регистрирана во Мај 2015.

Крвава дијареа - со 1 случаи.

Акутни инфективни жолтици со 30 случаи и инциденца 1,5/100.000.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии - Мај, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - 1 Алерт (22 недела)
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Јуни – 2015 година

Во Јуни се регистрирани вкупно 45.656 заболени лица, 5.1 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 2.237.8/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 34.071 случаи, или просечно неделно со 8.518 случаи, Мб 1.670.0/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 9.397 случаи, или просечно неделно со 2.349 случаи, Мб 460,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.172 случаи, или просечно неделно со 543 случаи, Мб 106.5 /100.000,

Исипна треска – 3 случаи, или просечно неделно со 1 случаи, Мб 0.1/100.000.

Крвава дијареа - не е регистрирано во Јуни месец 2015 година.

Акутни инфективни жолтици - 13 случаи, или просечно неделно со 3 случаи, Мб 0.6/100.000.

Менинго енцефалитис - не е регистрирано во Јуни месец 2015 година.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алергии – Јуни, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Јули - 2015 година

Во Јули се регистрирани вкупно 34.002 заболени лица, 3.8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 1.666,6/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 24.969 случаи, или просечно неделно со 6.242 случаи, Мб 1.223,8/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 6.234 случаи, или просечно неделно со 1.559 случаи, Мб 305,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.788 случаи, или просечно неделно со 697 случаи, Мб 136,7/100.000.

Исипна треска - 2 случаи (0,01%) или просечно неделно 1 случаи.

Менингоенцефалитис – не е регистрирана во месец Јули.

Крвава дијареа - со 1 случаи.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 8 случаи, или просечно неделно со 2 случаи, Мб 0,4/100.000.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии – Јули, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – 1 Алерт во 29 недела.
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Август - 2015 година

Во **Август** се регистрирани вкупно 34.214 заболени лица, 3.8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 1.677,0/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 24.200 случаи, или просечно неделно со 6.050 случаи, Мб 1.186,1/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 5.627 случаи, или просечно неделно со 1.407 случаи, Мб 275,5/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 4.380 случаи, или просечно неделно со 1.095 случаи, Мб 214,7/100.000.

Исипна треска - не е регистрирана во месец Август.

Менинго енцефалитис – не е регистрирана во месец Август.

Крвава дијареа - не е регистрирана во месец Август.

Акутни инфективни жолтици - со 7 случаи, со инциденца 0,3/100.000, просечно неделно 2 случаи.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии – Август, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Септември - 2015 година

Во **Септември** се регистрирани вкупно 60.373 заболени лица, 6.8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 2.959.1/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 44.257 случаи, или просечно неделно со 8.851 случаи, Мб 2.169.2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 10.256 случаи, или просечно неделно со 2.051 случаи, Мб 502,7/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 5.838 случаи, или просечно неделно со 1.168 случаи, Мб 286.1 /100.000.

Исипна треска - не е регистрирана во месец Септември.

Менинго енцефалитис - не е регистрирана во месец Септември.

Крвава дијареа - 2 случаи и инциденца 0,1/100.000.

Акутни инфективни жолтици - 20 случаи, со инциденца 1,0/100.000, просечно неделно 4 случаи.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии - Септември, 2015 година

- ◆ Инфекција на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекција на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа -2 Алерта во 39 недела
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Октомври - 2015 година

Во **Октомври** се регистрирани вкупно 61.474 заболени лица, 6,9 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 3.013.1/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 46.732 случаи, или просечно неделно со 11.683 случаи, Мб 2.290.5/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 12.051 случаи, или просечно неделно со 3.013 случаи, Мб 590,7/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.663 случаи, или просечно неделно со 666 случаи, Мб 130,5/100.000.

Исипна треска - 10 случаи, со инциденца 0,5/100.000, просечно неделно 3 случаи.

Менингоенцефалитис не е регистрирана во Октомври 2014 година.

Крвава дијареа - не е регистрирана во Октомври 2014 година.

Акутни инфективни жолтици - 27 случаи, со инциденца 1,3/100.000, просечно неделно 7 случаи.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии - Октомври, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - нема Алерт

- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Ноември - 2015 година

Во **Ноември** се регистрирани вкупно 83.153 заболени лица, 9.3 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 4.075.7/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 63.686 случаи, или просечно неделно со 12.737 случаи, Мб 3.121.5/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 16.895 случаи, или просечно неделно со 3.379 случаи, Мб 828,1 /100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.637 случаи, или просечно неделно со 507 случаи, Мб 124,3/100.000.

Исипна треска – 7 случаи и инциденца 0,3/100.000.

Менинго енцефалитис - нема случаи.

Крвава дијареа - нема случаи.

Акутни инфективни жолтици - 28 случаи, со инциденца 1,4 /100.000, просечно неделно 6 случаи.

Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџи – Ноември, 2015 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Декември - 2015 година

Во **Декември** се регистрирани вкупно 72.943 заболени лица, 8.2 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2015 година, со инциденца 3.575.2/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 55.900 случаи, или просечно неделно со 11.180 случаи, Мб 2.739.9/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 15.257 случаи, или просечно неделно со 3.051 случаи, Мб 747,8/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 1.772 случаи, или просечно неделно со 354 случаи, Мб 86,9 /100.000

Исипна треска - 3 случаи и инциденца 0,1/100.000.

Крвава дијареа не е регистрирана во месец Декември.

Акутни инфективни жолтици со 11 случаи, со инциденца 0.54/100.000, просечно неделно 2 случаи.

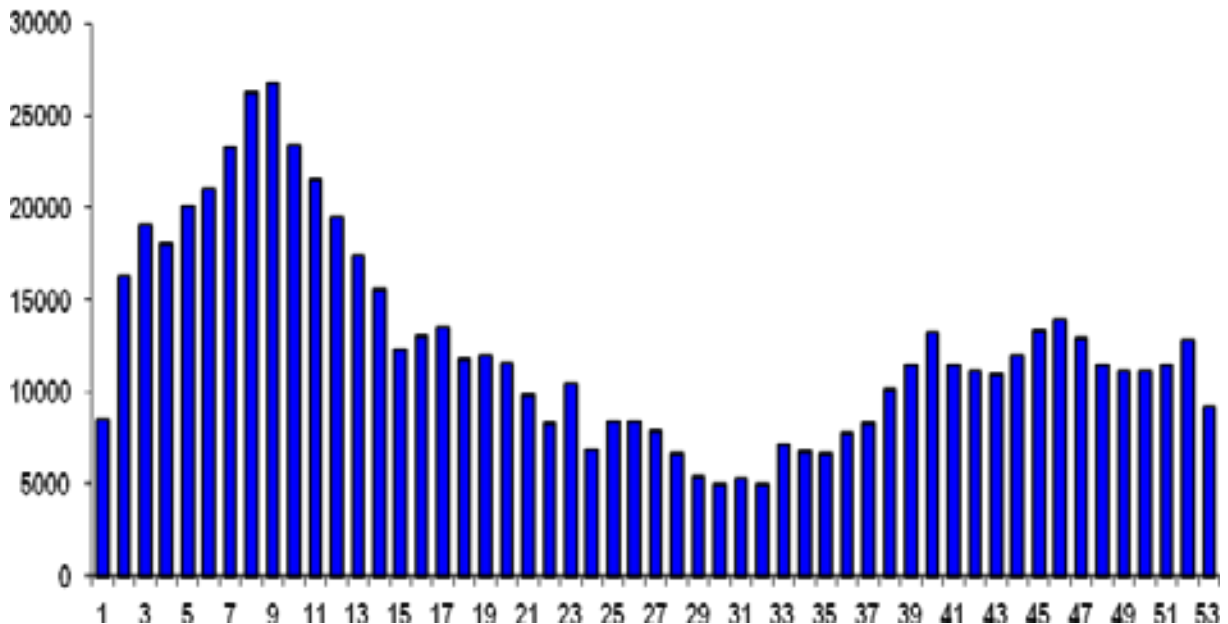
Менинго енцефалитис не е регистрирана во месец Декември.
Акутна хеморагична треска не е регистрирана во Р. Македонија.

Алерџии – Декември, 2015 година

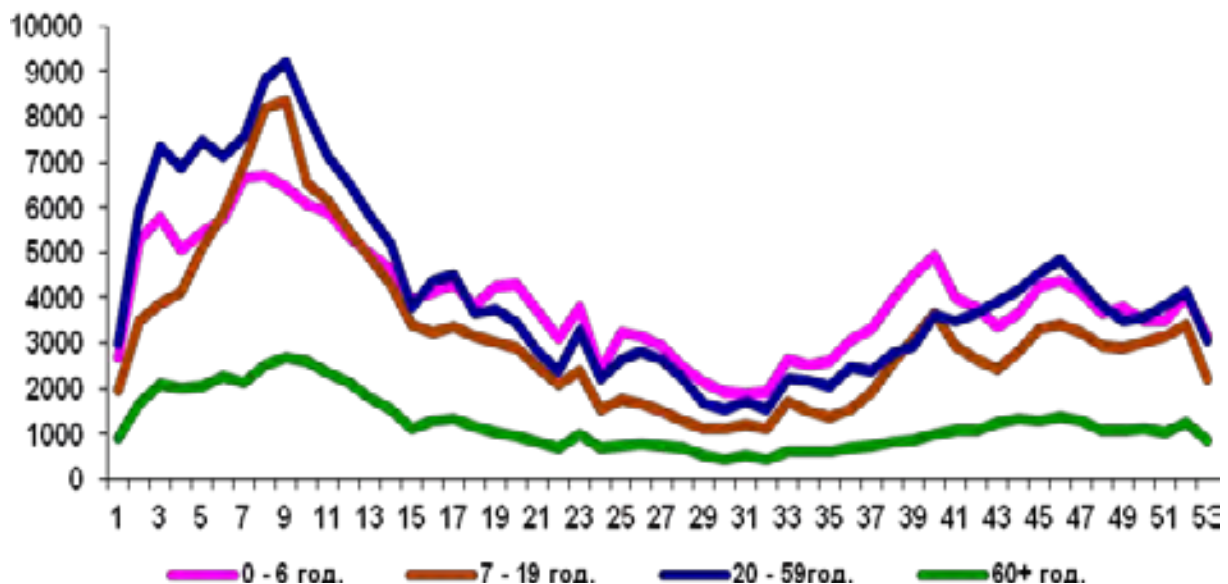
- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Движење на инфективни заболувања по Синдроми во периодот Јануари – Декември, 2015 година, по недели на пријавување и возрасни групи на заболените лица

Инфекција на горни респираторни патишта во АЛЕРТ системот Р.Македонија - 2015 година

Инфекција на горни респираторни патишта во АЛЕРТ системот -возрасни групи-

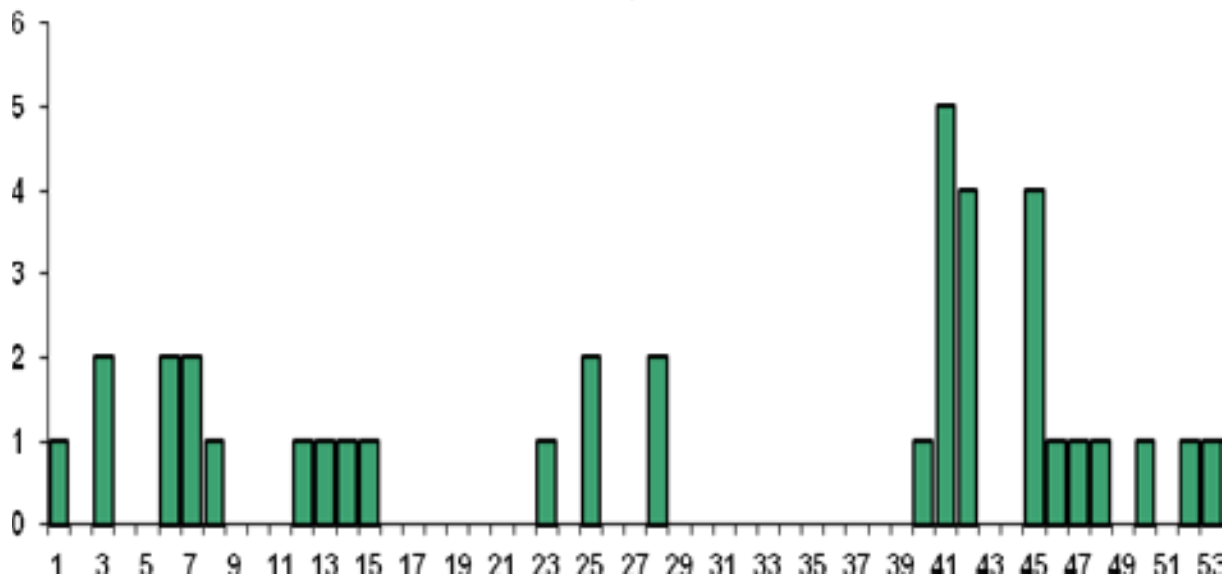
Инфекција на долни респираторни патишта во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2015г.

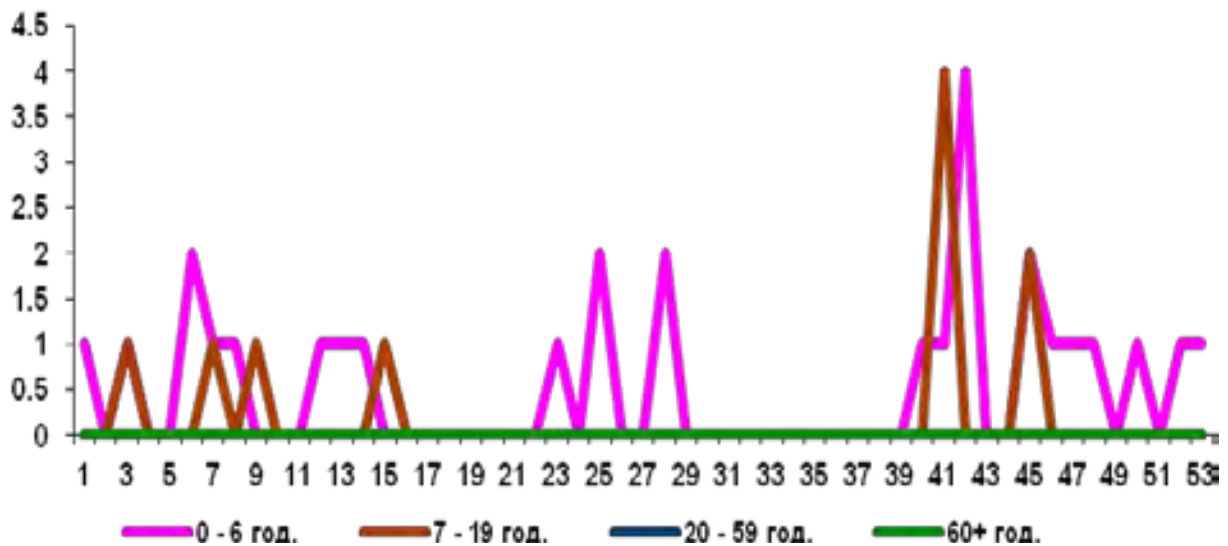
Инфекција на долни респираторни патишта во АЛЕРТ
системот
-возрасни групи-

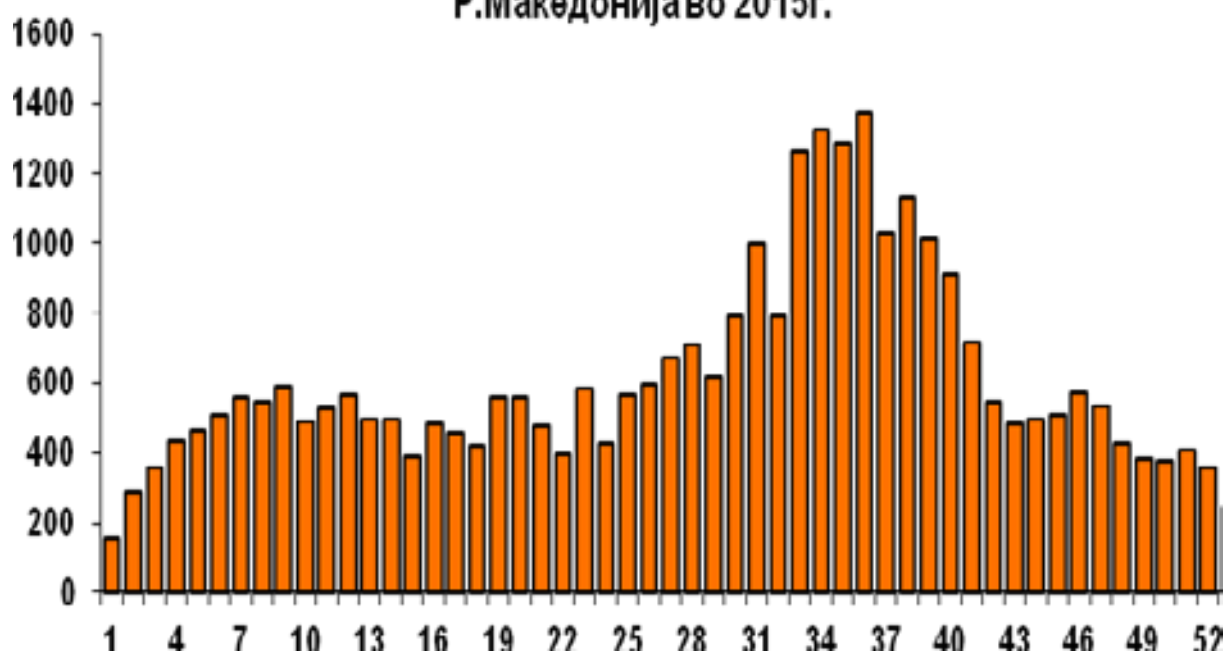
Исипна треска во АЛЕРТ системот Р.Македонија во 2015 г.

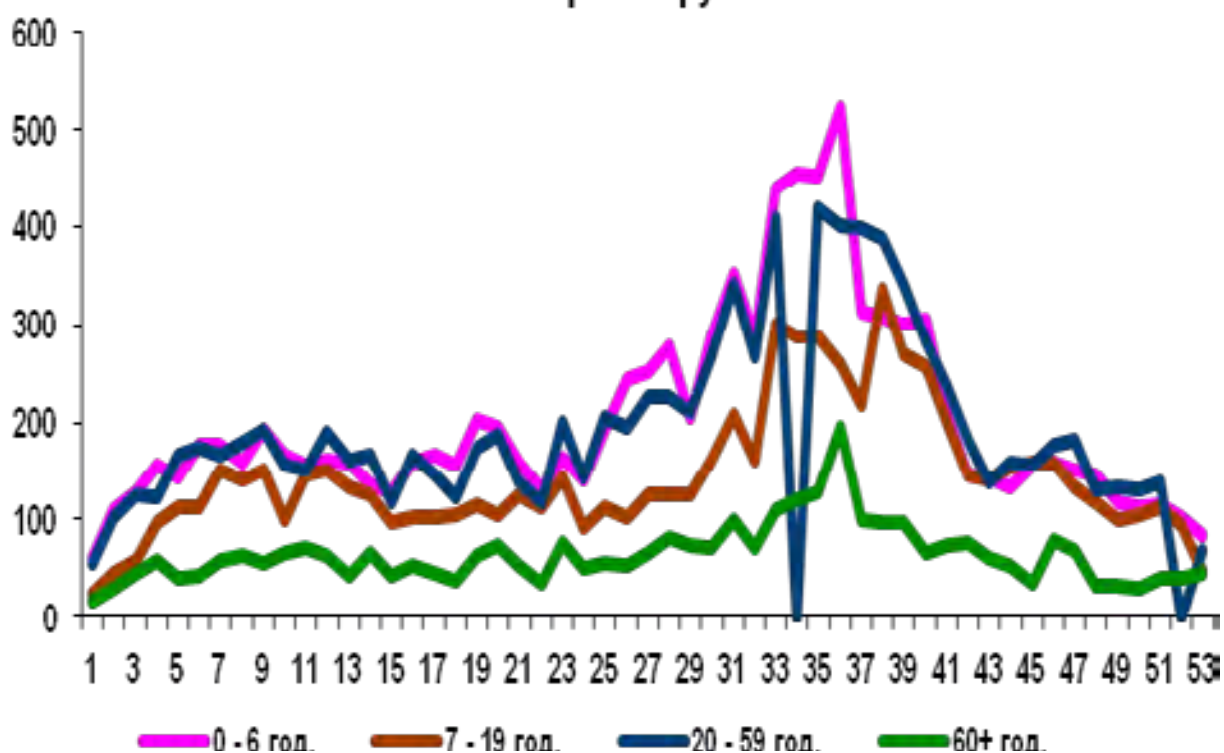
Исипна треска во АЛЕРТ системот -возрасни групи-

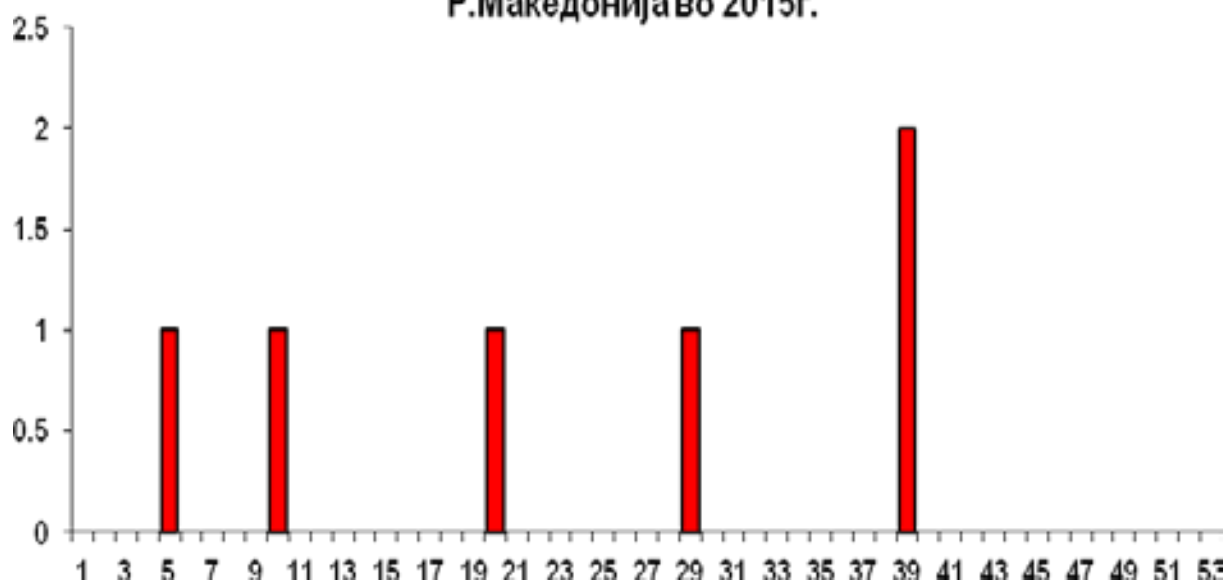
Водена дијареа во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2015г.

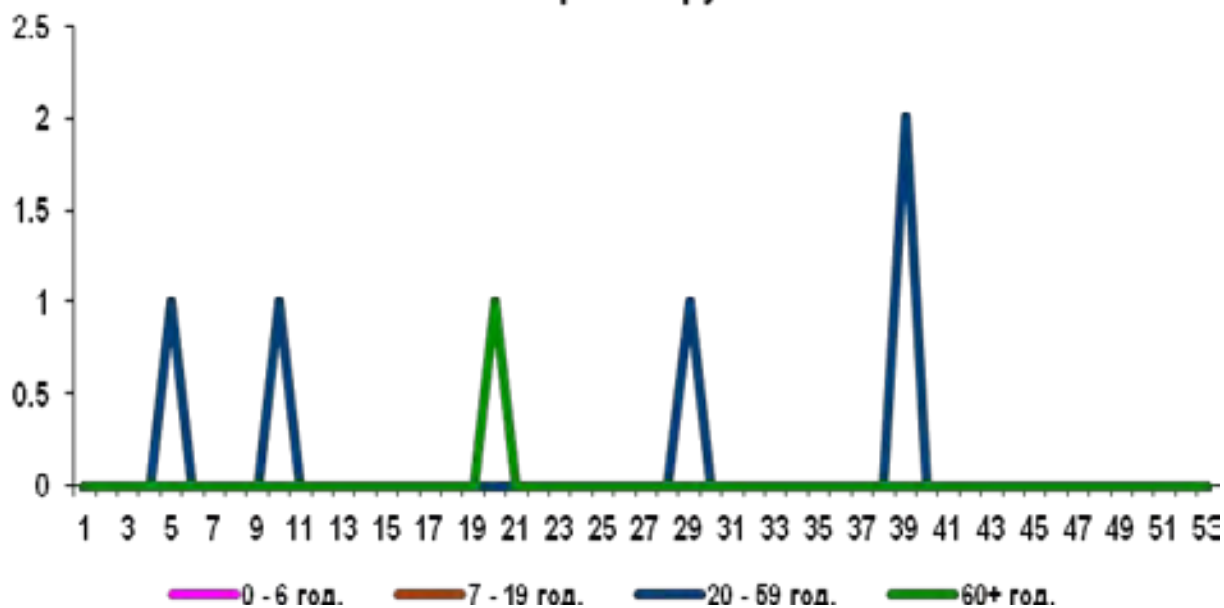
Водена дијареа во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-

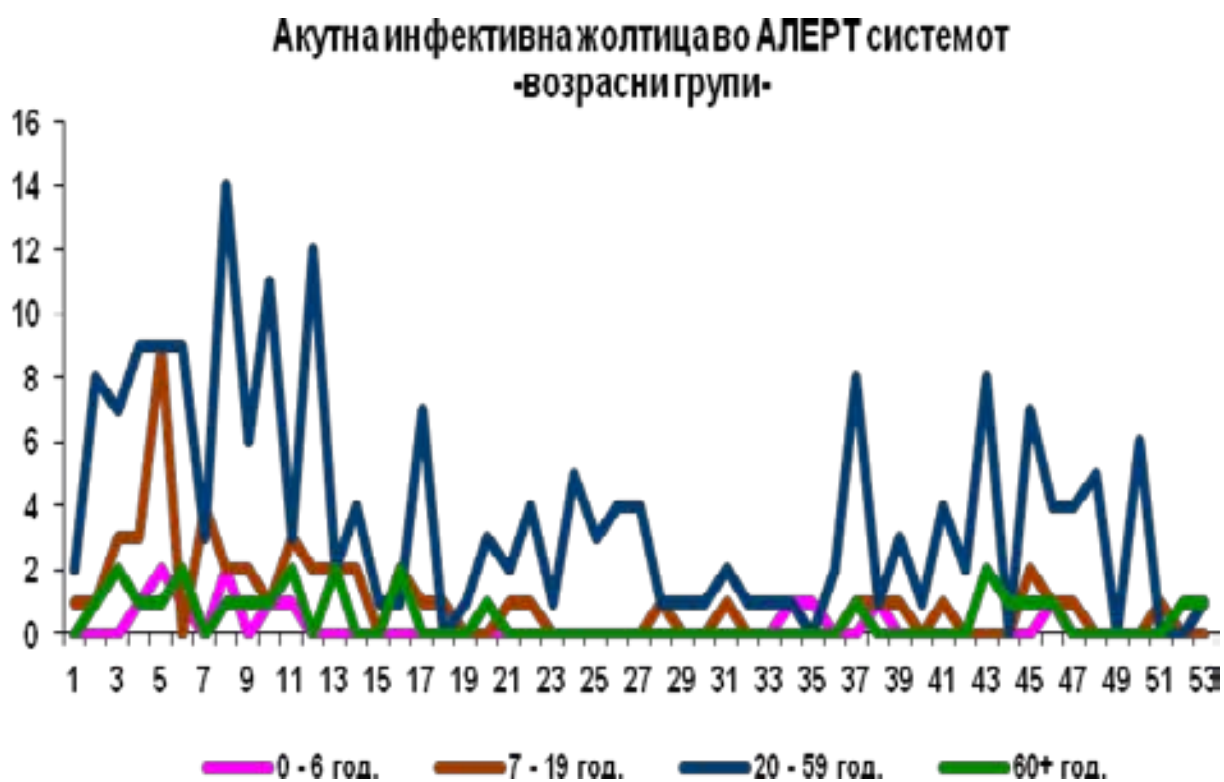

Крвава дијареа во АЛЕРТ системот Р.Македонија во 2015г.

Крвава дијареа во АЛЕРТ системот -возрасни групи-

Дистрибуција на Синдромски пријавени акутни инфективни заболувања (апсолутен број) по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2015 година

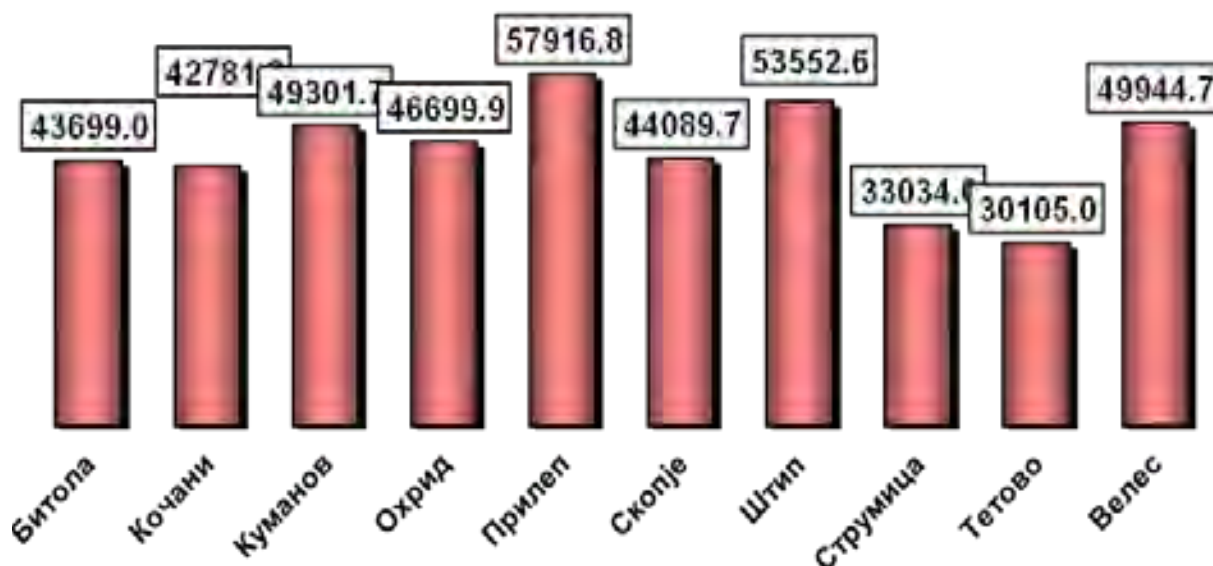
Процентно учество на заболени од Синдромски пријавени инфективни заболувања по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2015 година

Синдромски пријавени инфективни заболувања по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2015 година

Инциденца/100.000

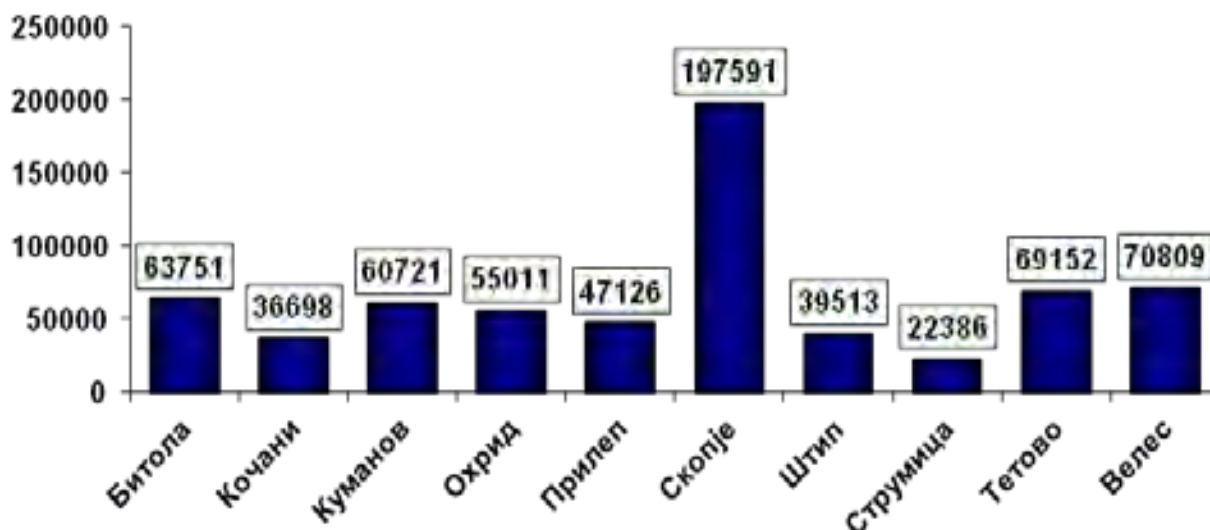
Мб. 100 000 на пријавени синдромски заболувања
/Центри за Јавно Здравје/

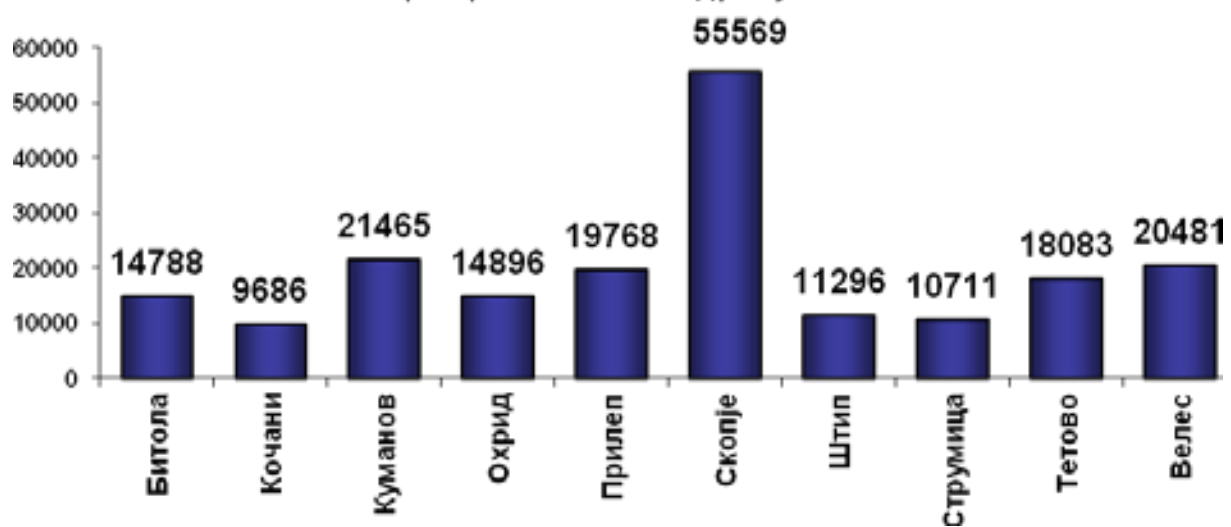
Дистрибуција на Синдромски пријавени инфективни заболувања во Р. Македонија по Центри за Јавно Здравје во периодот

Јануари – Декември 2015 година

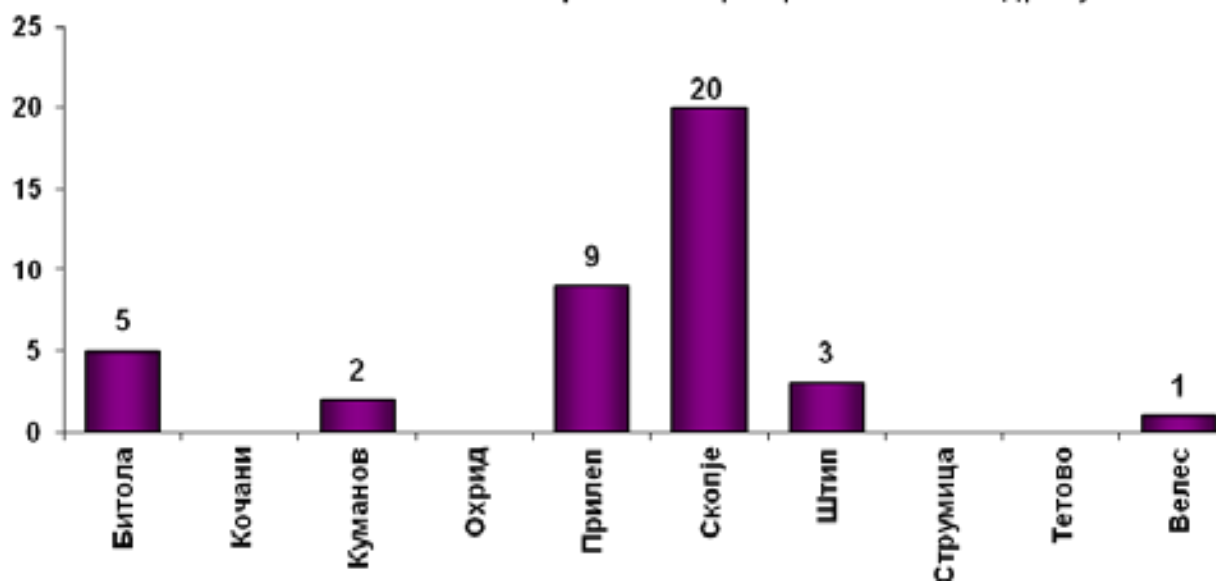
Инфекција на горни респираторни патишта
/Центри за Јавно Здравје/

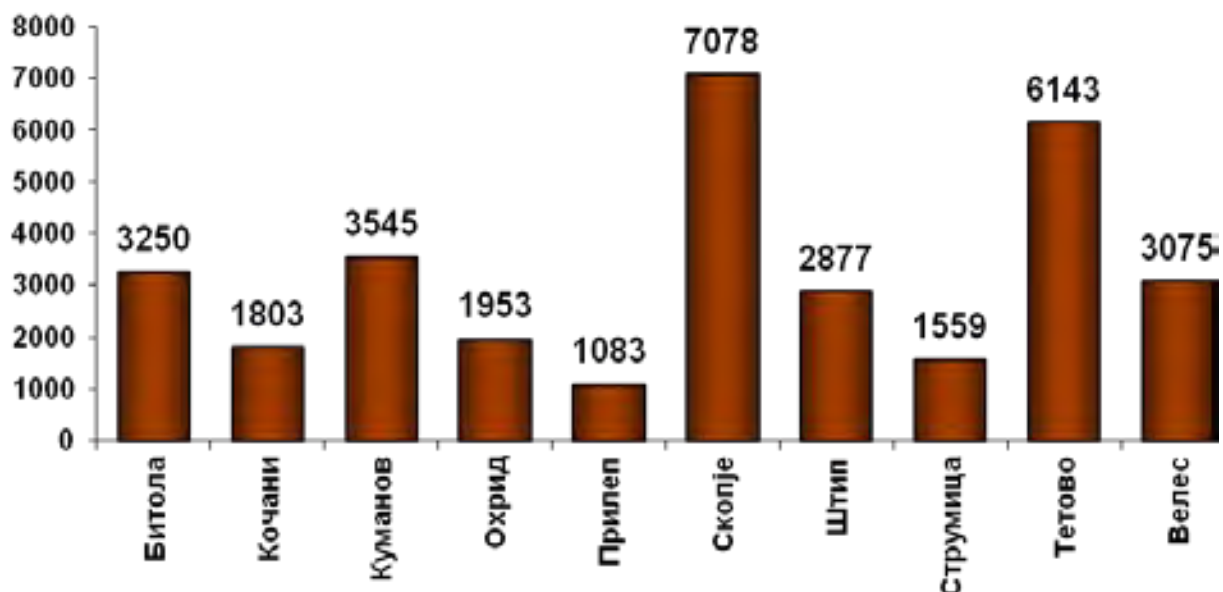
Инфекција на долни респираторни патишта /Центри за Јавно Здравје/

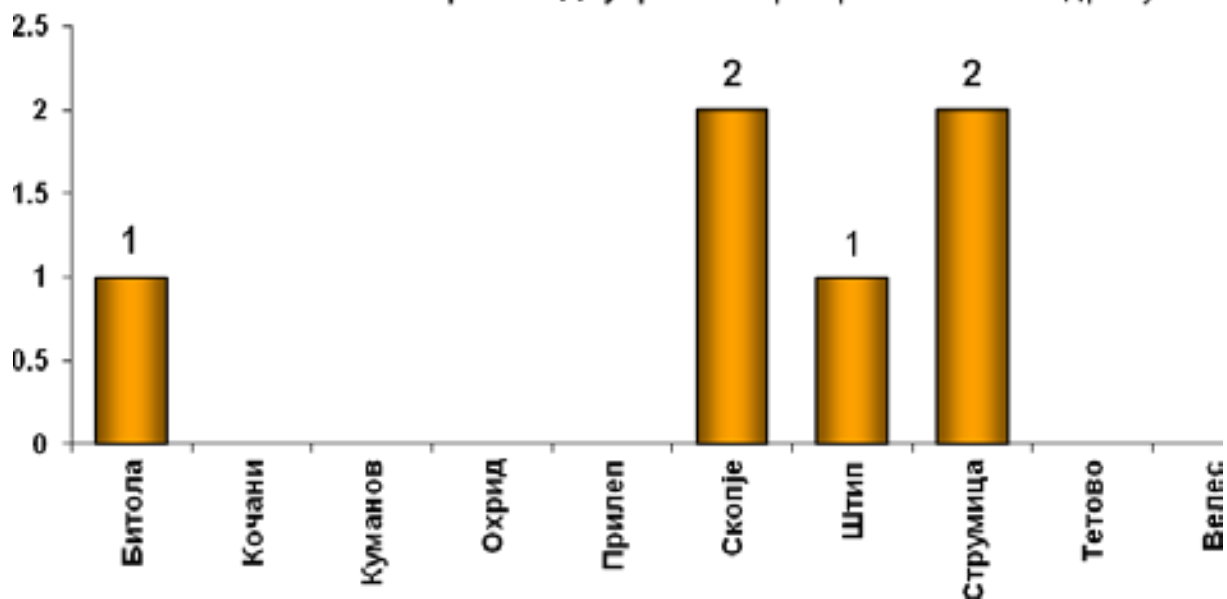
Исипна треска - /Центри за Јавно Здравје/

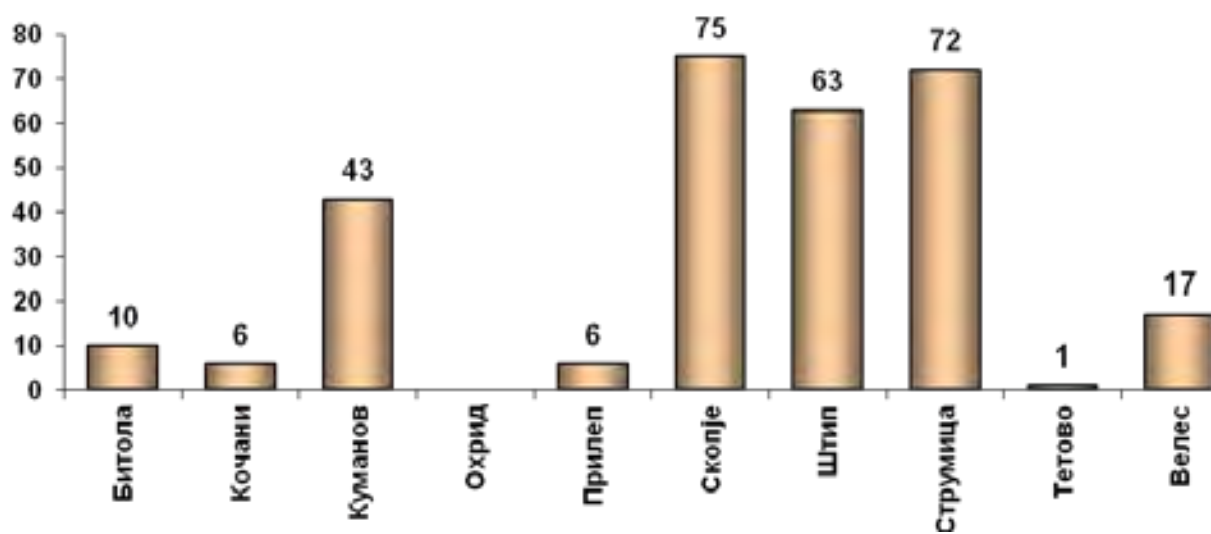
Водена дијареа - /Центри за Јавно Здравје/

Крвава дијареа - /Центри за Јавно Здравје/

Акутна инфективна жолтица - /Центри за Јавно Здравје/

Движење на Синдромски пријавените акутни инфективни заболувања во периодот Јануари - Декември 2015 година, по возрастни групи на заболените лица, Инциденца/100.000 и нивно процентно учество

Јануари 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	24198	18526	30575	8700	81999	16400	73,1	4019,1
Инфекција на долни респираторни патишта	8133	4254	10488	5578	28453	5691	25,4	1394,6
Исипна треска	2	1	0	0	3	1	0,00	0,1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Водена дијареа	598	339	575	193	1705	341	1,52	83,6
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0,00	0,0
Акутни инфективни жолтици	3	17	35	5	60	12	0,05	2,9
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Вкупно	32934	23137	41675	14476	112222	22444	100,0	5500,5

Февруари 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	25610	29384	32706	9541	97241	24310	73,9	4766,2
Инфекција на долни респираторни патишта	6931	6116	12162	6798	32007	8002	24,3	1568,8
Исипна треска	4	2	0	0	5	1	0,00	0,2
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Водена дијареа	708	555	715	224	2202	551	1,67	107,9
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Акутни инфективни жолтици	3	8	32	4	47	12	0,04	2,3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Вкупно	33256	36065	45615	16567	131503	32876	100,0	6445,5

Март 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	22313	23050	27618	8848	81829	20457	72,6	4010,8
Инфекција на долни респираторни патишта	6098	5118	11260	6241	28717	7179	25,5	1407,5
Исипна треска	2	0	0	0	2	1	0,0	0,1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	643	530	658	242	2073	518	1,8	101,6
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0,0	0,0
Акутни инфективни жолтици	2	8	28	7	45	11	0,0	2,2
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	29058	28706	39565	15338	112667	28167	100,0	5522,3

Април 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	16980	14289	17838	5309	54416	13604	75,0	2667,2
Инфекција на долни респираторни патишта	4793	2760	5550	3237	16340	4085	22,5	800,9
Исипна треска	1	1	0	0	2	1	0,0	0,1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	591	425	600	209	1825	456	2,5	89,5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Акутни инфективни жолтици	0	5	13	2	20	5	0,0	1,0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	22365	17480	24001	8757	72603	18151	100,0	3558,6

Мај 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	19164	13622	16018	4654	53458	10692	74,9	2620,2
Инфекција на долни респираторни патишта	5657	2581	4506	2765	15509	3102	21,7	760,2
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	842	563	742	264	2411	482	3,4	118,2
Крвава дијареа	0	0	0	1	1	0	0,0	0,0
Акутни инфективни жолтици	0	3	12	1	16	3	0,0	0,8
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	25663	16769	21278	7685	71395	14279	100,0	3499,4

Јуни 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	12547	7351	10954	3219	34071	8518	74,6	1670,0
Инфекција на долни респираторни патишта	3339	1396	2927	1735	9397	2349	20,6	460,6
Исипна треска	3	0	0	0	3	1	0,0	0,1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	742	450	744	236	2172	543	4,8	106,5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Акутни инфективни жолтици	0	0	13	0	13	3	0,0	0,6
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	16631	9197	14638	5190	45656	11414	100,0	2237,8

Јули 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	9493	5022	8090	2364	24969	6242	73,43	1223,8
Инфекција на долни респираторни патишта	2019	879	2046	1290	6234	1559	18,33	305,6
Исипна треска	2	0	0	0	2	1	0,01	0,1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Водена дијареа	1025	538	932	293	2788	697	8,20	136,7
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0,00	0,0
Акутни инфективни жолтици	0	1	7	0	8	2	0,02	0,4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,00	0,0
Вкупно	12539	6440	11076	3947	34002	8501	100,0	1666,6

Август 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	8947	5483	7669	2101	24200	6050	70,7	1186,1
Инфекција на долни респираторни патишта	1619	817	2029	1162	5627	1407	16,4	275,8
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	1535	961	1481	403	4380	1095	12,8	214,7
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Акутни инфективни жолтици	1	1	5	0	7	2	0,0	0,3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	12102	7262	11184	3666	34214	8554	100,0	1677,0

Септември 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	17424	10511	12641	3681	44257	8851	73,3	2169,2
Инфекција на долни респираторни патишта	3618	1532	3240	1866	10256	2051	17,0	502,7
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	1900	1373	1949	616	5838	1168	9,7	286,1
Крвава дијареа	0	0	2	0	2	0	0,0	0,10
Акутни инфективни жолтици	2	3	14	1	20	4	0,0	1,0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	22944	13419	17846	6164	60373	12075	100,0	2959,1

Октомври 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	16065	11666	14653	4348	46732	11683	76,0	2290,5
Инфекција на долни респираторни патишта	4070	1910	3862	2209	12051	3013	19,6	590,7
Исипна треска	6	4	0	0	10	3	0,0	0,5
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	802	743	839	279	2663	666	4,3	130,5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,000	0,0
Акутни инфективни жолтици	0	1	15	2	18	5	0,0	0,9
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	20943	14324	19369	6838	61474	15369	100,0	3013,1

Ноември 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	20036	15628	21723	6299	63686	12737	76,6	3121,5
Инфекција на долни респираторни патишта	4709	2499	6193	3494	16895	3379	20,3	828,1
Исипна треска	5	2	0	0	7	1	0,0	0,3
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	743	723	803	268	2537	507	3,1	124,3
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,0	0,00
Акутни инфективни жолтици	1	4	20	3	28	6	0,0	1,37
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	25494	18856	28739	10064	83153	16631	100,0	4075,7

Декември 2015	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	17898	14650	18035	5317	55900	11180	76,6	2739,9
Инфекција на долни респираторни патишта	4796	2455	5096	2910	15257	3051	20,9	747,8
Исипна треска	3	0	0	0	3	1	0,0	0,1
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Водена дијареа	534	458	592	188	1772	354	2,4	86,9
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0,0	0,00
Акутни инфективни жолтици	1	1	7	2	11	2	0,0	0,54
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0
Вкупно	23232	17564	23730	8417	72943	14589	100,0	3575,2

ЗАКЛУЧОК

Согласно Сл. Весник бр. 99 од 05.08 2009 година, системот АЛЕРТ- EWARN постана законски регулиран и задолжителен за сите амбуланти од ПЗЗ, со цел следење на движењето на кутните инфективни заболувања кои Синдромски се пријавуваат, како и активно имплементирање на законската регулатива од ЕУ и наше приспособувањето на оваа законска регулатива.

број на амбуланти во РМ кои се регистрирани преку ФЗО, број на амбуланти кои пријавуваат во системот на АЛЕРТ и нивни процент.

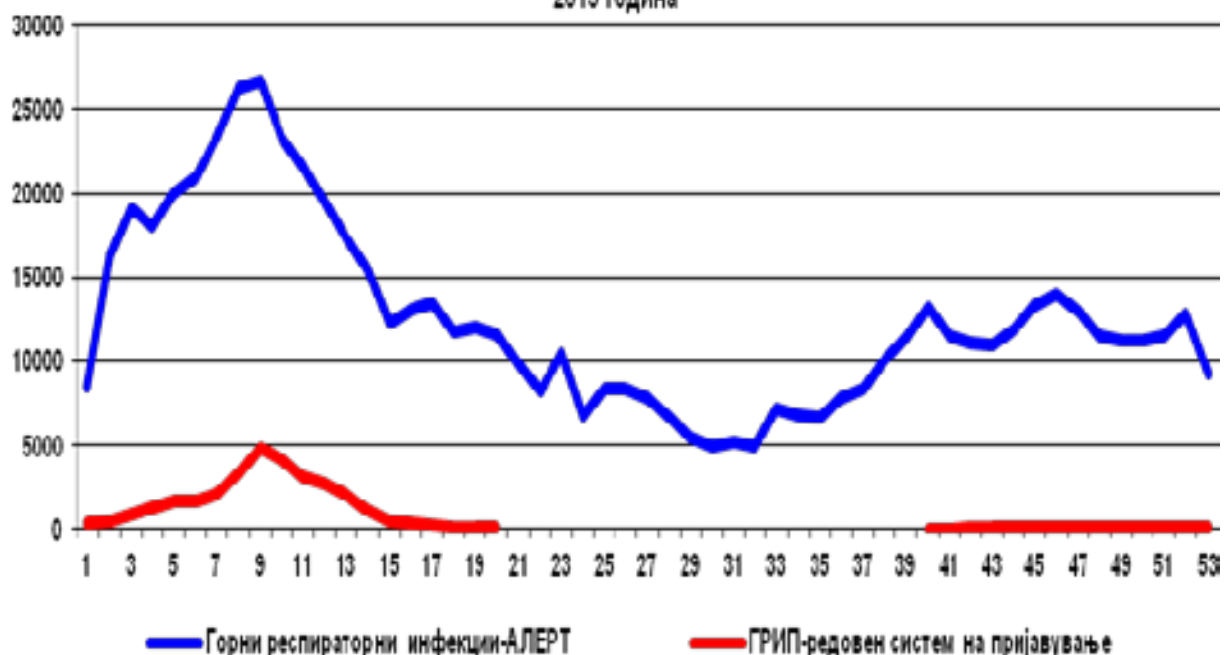
ЦЗ/ПЕ	Број на амбуланти регистрирани преку Фондот за здравств. осигурување	Број на амбуланти кои пријавуваат во АЛЕРТ	Процент на амбуланти кој пријавуваат во АЛЕРТ
Битола	68	68	100
Д.Хисар	7	7	100
Кичево	25	18	72
Ресен	12	12	100
Велес	34	31	91.2
Гевгелија	21	17	81.0
Кавадарци	25	25	100.0
Неготино	13	11	84.6
С.Николе	12	12	100.0
Кочани	22	22	100.0
Берово	7	7	100.0
Виница	11	11	100.0
Делчево	15	15	100.0
Пехчево	3	3	100.0
Куманово	90	80	88.9
К.Паланка	10	10	100.0
Кратово	5	5	100.0
Охрид	36	36	100.0
Дебар	12	12	100.0
Струга	27	27	100.0
Прилеп	56	51	91.1
Крушево	4	3	75.0
М. Брод	5	4	80.0
Скопје	473	225	47.6
Струмица	52	50	96.2
Валандово	5	5	100.0
Тетово	99	45	45.5
Гостивар	65	25	38.5
Штип	26	26	100.0
Пробиштип	9	9	100.0
Радовиш	18	18	100.0
Р. МАКЕДОНИЈА	1155	785	68.0

КОНСТАТАЦИИ

Во анализираниот период Јануари - Декември 2015 година се забележува:

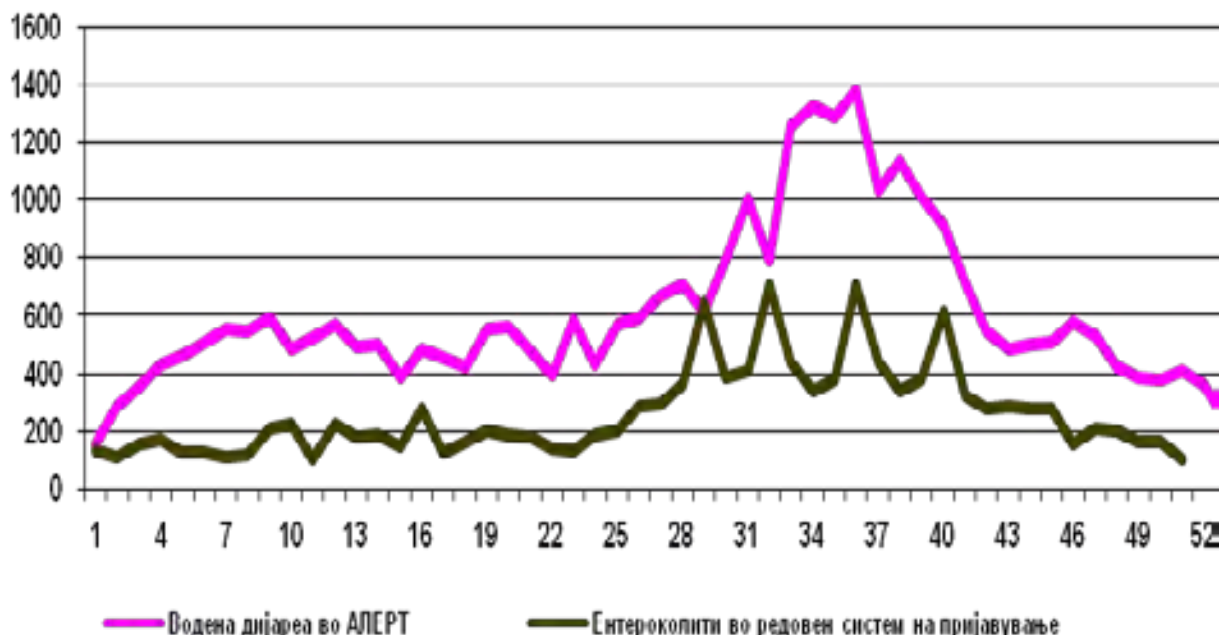
- ◆ Сезонско зголемување на инфекциите на горните и долните респираторни патишта во зимско - пролетен период, што е очекувано и јасно забележливо посебно во периодот 2 - 14 недела.
- ◆ Емпириски претпоставено зголемено учество на респираторни вируси (Аденовируси, РСВ, Корона вируси, Параинфлуенца, Инфлуенца вируси и др.), кои за жал не беа дијагностицирани и нивното присуство остана непотврдено, и пред се грипот на територијата на целата држава, особено во периодот 40-53 недела на 2015 година, кога се регистрираа зголемен број на случаи на инфекции, слични на грип.
- ◆ Во 2015 година во Институтот за Јавно Зрвање на РМ (Одд. За вирусологија) примени се и обработени 140 материјали за дијагностика на инфлуенца, при што 70 од нив се изолирани како позитивни, користејќи ПЦР дијагностика и тоа: 10 се H3N2, 3 H1N1 од групата на Инфлуенца А, 44 се дијагностицирани као Инфлуенца В, а 13 се нетипизирани материјали.
- ◆ Во 2015 година во Р.М. започна со работа како пилот проект "Сентинел надзор над акутни респираторни инфекции(АРИ) и заболувања слични на грип (ИЛИ)", за кој многу повеќе ќе биде изнесено во Годишниот извештај за движење на акутните заразни заболувања во РМ во 2015 година, но за бенефитот кој може да се оствари преку овие 2 система на пријавување и дијагностика (АЛЕРТ и Сентинел надзор), податоците кои се добија преку оваа активност, можеа да се споредат со сосотојбата на терен, преку земените и испратените матријали од теренските матични доктори/амбуланти.
- ◆ Бројот на изолирани причинители на грип во РМ во 2015 година (H3N2, H1N1 и В вирус), се софпаѓа со движењето причинителите на грипот во Европа во 2015 година.
- ◆ Податоците од Сентинел системот за следење на вирусот на грип овозможи успешно следење и дистрибуција на овој вид заболувања (Influenza Like Illness) – заболувања слични на инфлуенца (грип) во овој период од годината.
- ◆ Исти или слични изолати на грип како во РМ, беа потврдени во соседните земји и во Европа, според податоците добиени од страна на СЗО и ЕЦДЦ – Стокхолм.
- ◆ Во 2015 година инфекциите на горните респираторни патишта учествуваат со 662.758 заболени лица, или 74,3 % од вкупниот број заболени лица, а инфекциите на долни респираторни патишта учествуваат со 196.743 заболени или 22.1%.

Горни респираторни инфекции во АЛЕРТ и грип во редовниот систем на пријавување -
2015 година

- ♦ Во овој период трет ентитет кој синдромски се пријавува е водена дијареа, со учество од 32.3666 лица или просечно неделно по 611 лица или 3,6%.
- ♦ Јасен почеток со повисоки вредности и зголемен број на заболувања од ентероколити од вирусно и бактериско потекло (Водена дијареа) се воочува посебно во периодот јули - септември, на територијата на целата држава (сезонски пораст, повисоки летни и есенски температури, рестрикција или недостаток на вода за пиење, намалено одржување на лична и колективна хигиена, недоволно миеење на продуктите за исхрана, големи сезонски врнежи и поплави во поедини делови на државата и др.).

Споредбено водена дијареа во АЛЕРТ системот и ентероколити во редовен систем на пријавување во Р.Македонија - 2015 год.

Епидемиолошките служби во ЦЈЗ, во соработка со матичните доктори од ПЗЗ постојано ја следеа состојбата на терен и ги регистрираа и пријавуваа заболените лица, ги обработуваа и евалуираа пријавните карти за пријава на инфективни заболувања и изготвија повеќе информации, за сотојбите на терен.

Во Р.Македонија во 2015 во АЛЕРТ системот се регистрирани 293 случаи на акутна инфективна жолтица и истите беа синдромски пријавени, најмногу лица се: 75 од ЦЈЗ Скопје, 72 од ЦЈЗ Струмица, 63 ЦЈЗ Штип, 43 од ЦЈЗ Куманово, 17 Велес, 10 Битола, 6 Кочани, 6 Прилеп и 1 Тетово.

Во Р.Македонија во 2015 во АЛЕРТ системот се регистрирани 6 случаи на крвата дијареа, после што се спроведе брз епидемиолошки надзор (мониторинг) над заболените лица на терен.

Алертот за појава на поголем број на заболени лица беше сигнализирани 32 пати во следните случаи:

13 пати беа во прашање горно респираторни инфекции (сезонско зголемување), 13 пати долно респираторни инфекции (сезонско зголемување);

6 пати за појава на крвава дијареа.

Алерти во 2015 година

Инфекција на горни респираторни патишта

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	2	14 239	16.331	07/01/2015
2.	3	14 239	19.064	14/01/2015
3.	4	14 239	18.028	21/01/2015
4.	5	14 239	20.080	28/01/2015
5.	6	14 239	20.966	04/02/2015
6.	7	14 239	23.284	11/02/2015
7.	8	14 239	26.260	18/02/2015
8.	9	14 239	26.731	25/02/2015
9.	10	14 239	23.340	04/03/2015
10.	11	14 239	21.528	18/03/2015
11.	12	14 239	19.502	18/03/2015
12.	13	14 239	17.459	25/03/2015
13.	14	14 239	15.612	01/04/2015

Инфекција на долни респираторни патишта

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	2	4 029	5.821	07/01/2015
2.	3	4 029	6.421	14/01/2015
3.	4	4 029	6.441	21/01/2015
4.	5	4 029	6.877	28/01/2015
5.	6	4 029	6.742	04/02/2015
6.	7	4 029	6.956	11/02/2015
7.	8	4 029	8.662	18/02/2015
8.	9	4 029	9.647	25/02/2015
9.	10	4 029	8.762	04/03/2015
10.	11	4 029	7.538	18/03/2015
11.	12	4 029	6.714	18/03/2015
12.	13	4 029	5.703	25/03/2015
13.	14	4 029	4.738	01/04/2015

Крвава дијареа

Број	Недела	Случаи	Дозволено	Генерирано
1.	5	1	0	28.01.2015
2.	10	1	0	04/03/2015
3.	20	1	0	27/05/2015
4.	29	1	0	08/07/2015
5.	39	2	0	23/09/2015

Со цел за разјаснување на епидемиолошките состојби на терен, поврзани со појава на Алерт и зголемен број на респираторни инфекции надлежните ЦЈЗ редовно контактираа со докторите од ПЗЗ, при што за секоја појава на Алерт е направен епидемиолошки увид во ординациите и на терен, после што е информиран ИЈЗ за најдената актуелна состојба.

Годишен извештај за спроведување на АЛЕРТ –систем за рано известување и надзор над заразните болести во Р.Македонија 2015 година

Македонија: Јануари – Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	210675	169182	218520	64381	662758	12505	74.3	32484.5
Инфекција на долни респираторни патишта	55782	32317	69359	39285	196743	3712	22.1	9643.2
Исипна треска	28	10	0	0	37	1	0.0	1.8
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	10663	7658	10630	3415	32366	611	3.6	1586.4
Крвава дијареа	0	0	5	1	6	0	0.0	0.3
Акутна инфективна жолтица	13	52	201	27	293	6	0.0	14.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	277161	209219	298716	107109	892205	16834	100.0	43730.7

Регион Битола: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	18001	16971	22166	6613	63751	1203	77.9	34054.8
Инфекција на долни респираторни патишта	3853	2642	5349	2944	14788	279	18.1	7899.5
Исипна треска	4	1	0	0	5	0	0.0	2.7
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	917	839	1117	377	3250	61	4.0	1736.1
Крвава дијареа	0	0	0	1	1	0	0.0	0.5
Акутна инфективна жолтица	1	0	9	0	10	0	0.0	5.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	22776	20453	28641	9935	81805	1543	100.0	43699.0

Регион Кочани: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	8982	8629	14497	4590	36698	692	76.1	32577.3
Инфекција на долни респираторни патишта	1921	1132	4083	2550	9686	183	20.1	8598.4
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	425	389	734	255	1803	34	3.7	1600.5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	1	4	1	6	0	0.0	5.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	11328	10151	19318	7396	48193	909	100.0	42781.6

Регион Куманово: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	17267	15383	22304	5767	60721	1146	70.8	34900.7
Инфекција на долни респираторни патишта	5343	2997	8453	4672	21465	405	25.0	12337.5
Исипна треска	1	1	0	0	2	0	0.0	1.1
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	1142	792	1252	359	3545	67	4.1	2037.6
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	2	16	23	2	43	1	0.1	24.7
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	18384	19189	32032	10800	85776	1618	100.0	49301.7

Регион Охрид: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	18357	13628	17832	5194	55011	1038	76.6	35750.2
Инфекција на долни респираторни патишта	4469	2507	5216	2704	14896	281	20.7	9680.5
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	612	424	589	328	1953	37	2.7	1269.2
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	23438	16559	23637	8226	71860	1356	100.0	46699.9

Регион Прилеп: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	14061	12770	15709	4586	47126	889	69.3	40142.8
Инфекција на долни респираторни патишта	6438	3562	6418	3350	19768	373	29.1	16838.7
Исипна треска	5	4	0	0	9	0	0.0	7.7
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	273	249	456	105	1083	20	1.6	922.5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	4	2	0	6	0	0.0	5.1
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	20777	16589	22585	8041	67992	1283	100.0	57916.8

Регион Скопје Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	70646	49599	59897	17449	197591	3728	75.9	33464.2
Инфекција на долни респираторни патишта	16912	9243	18599	10815	55569	1048	21.3	9411.2
Исипна треска	14	1	0	0	20	0	0.0	3.4
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	2499	1853	2218	508	7078	134	2.7	1198.7
Крвава дијареа	0	0	2	0	2	0	0.0	0.3
Акутна инфективна жолтица	8	10	52	5	75	1	0.0	12.7
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	90079	60706	80768	28777	260330	4912	100.0	44089.7

Регион Штип: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	13050	9854	13140	3469	39513	746	73.5	39365.0
Инфекција на долни респираторни патишта	4296	1796	3378	1826	11296	213	21.0	11253.7
Исипна треска	0	3	0	0	3	0	0.0	3.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	1111	764	795	207	2877	54	5.4	2866.2
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0.0	1.0
Акутна инфективна жолтица	0	7	48	8	63	1	0.1	62.8
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	18457	12424	17363	5510	53754	1014	100.0	53552.6

Регион Струмица: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	6082	5290	8262	2752	22386	422	64.5	21292.8
Инфекција на долни респираторни патишта	2700	1555	4166	2290	10711	202	30.8	10188.0
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	557	330	497	175	1559	29	4.5	1482.9
Крвава дијареа	0	0	2	0	2	0	0.0	1.9
Акутна инфективна жолтица	2	10	50	10	72	1	0.2	68.5
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	9341	7185	12977	5227	34730	655	100.0	33034.0

Регион Тетово: Јануари - Декември, 2015

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	26070	18632	18878	5572	69152	1305	74.1	22294.3
Инфекција на долни респираторни патишта	5061	3110	6115	3797	18083	341	19.4	5829.9
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	2336	1338	1738	731	6143	116	6.6	1980.5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	1	0	1	0	0.0	0.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	33467	23080	26732	10100	93379	1762	100.0	30105.0

Регион Велес: Јануари - Декември, 2015

Табела, инциденца и број на случаи според синдром и старосни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	18159	18426	25835	8389	70809	1336	75.0	37468.8
Инфекција на долни респираторни патишта	4789	3773	7582	4337	20481	386	21.7	10837.6
Исипна треска	4	0	0	0	4	0	0.0	2.1
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	791	680	1234	370	3075	58	3.3	1627.1
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	4	12	1	17	0	0.0	9.0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	23743	22883	34663	13097	94386	1781	100.0	49944.7

Социјално медицинска дејност

A) ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Во текот на 2015 година, Секторот за промоција, анализа и следење на незаразните болести ги реализира активностите и задачите за спроведување на основните јавно-здравствени функции и приоритетите дефинирани во здравствената политика на Владата, стручни и научни проекти, вон-програмски активности и активности за унапредување и развој на работата во областа на социјалната медицина.

1. **Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во Р. Македонија во 2014 година**

Анализата се изготви врз основа на истоимените програмски задачи подготвени од специјалистите по социјална медицина во 10-те ЦЈЗ и извештајот на службата за болничко-стационарно лекување обр. бр. 3-21-60. Од анализата се констатираа следниве состојби:

Болничката дејност има многу важно место во системот на здравствената заштита во Република Македонија. Болничката здравствена заштита се укажува преку мрежа од 66 болничко-стационарни здравствени установи распределени на три нивоа на здравствена заштита и 7 вонболнички стационари.

За терциерната болничка здравствена заштита се обезбедени 2972 постели или 32.7% од вкупниот болнички капацитет во Републиката, лоцирани во болничко- стационарните здравствени установи во Скопје, и тоа: 26 универзитетски клиници, Психијатриска болница - “Скопје”, Завод за медицинска рехабилитација - Скопје, Универзитетска клиника за хируршки болести “Св. Наум Охридски”- Скопје, Специјална болница за гинекологија и акушерство - Чаир, Институт за белодробни заболувања кај деца - Скопје, Институт за белодробни болести и туберкулоза - Скопје и Универзитетска клиника за максилофацијална хирургија.

Секундарната болничка здравствена заштита е обезбедена со 6044 постели или 66.5% од вкупниот болнички капацитет сместени во општите и клиничките болници, специјалните болници и центрите за рехабилитација и бања, дистрибуирани ширум Републиката.

На ниво на примарната здравствена заштита, стационарното згрижување и лекување се врши во 7 вонболнички стационари со 72 постели (0.8%).

Болници за долготрајно лекување се 15 со 2500 постели (27.5%), а за краткотрајно лекување се 51 со 6588 постели или 72.5% од вкупниот број на постели.

Има намалување на бројот на постели односно постои позитивна тенденција на релативна стабилност на бројот на болничките капацитети како резултат на настојувањата да се запре неконтролираниот експанзивен развој на овој вид здравствена заштита. **Според критериумите на СЗО 4.4 постели / 1000 жители во 2014 год. (2013 г. 4.4 постели) спаѓа во средна обезбеденост на населението со постели.**

Нерамномерен распоред на болничките постели по однос на видот на одделенијата и по однос на одделни подрачја доведува до заситеност, нерационалност и недоволна искористеност на болничките капацитети.

Бројот на остварени болнички денови во споредба со претходната година (2013г.) се намалува за 0,5%, број на лекувани болни се зголемува за 1.6%, а просечното траење на лекување незначително се намалува на 7,8 дена (2013г. 7.9 дена).

Кадровската обезбеденост посебно со лекарскиот кадар е солидна и се подобрува со стручното доусовршување на кадарот (специјализации, субспецијализации).

Оваа тенденција на континуирана едукација на кадарот и понатаму ќе треба да се задржи.

Во структурата на вкупниот број на постели (9088 во 2014г.) во Р. Македонија **општите и клиничките болници** учествуваат со најголем процент 45,5% (4138 постели). Во постелниот фонд на општите и клиничките болници доминираат постелите од групата на интернистичките одделенија со 53,0% во однос на постелите на групата на хируршките одделенија со 47,0%.

Обезбеденоста со лекари во општите и клиничките болници е релативно добра, меѓутоа соодносот лекари и здравствени работници со виша и средна стручна подготовка 1:2,3 зборува за недостиг на здравствени работници со виша и средна стручна подготовка, а тоа секако влијае на квалитетот на лекувањето и негата на болниот. Просечниот број на постели 4.1 на 1 лекар во болничките одделенија во општите и клиничките болници е задоволителен и ги надминува предвидените стандарди.

Вкупниот број на лекувани болни во општите и клиничките болници во Републиката во 2014г. е зголемен во однос на 2013г. за 2.3% (индекс 102.3).

Стапката на хоспитализација на 1.000 жители изнесува 71 болни.

Бројот на лекуваните болни во 2014г. во општите и клиничките болници во Републиката е помал во интернистичките болнички одделенија 68447 (46,5%), во однос на хируршките болнички одделенија 78754 (53,5%).

Во сите општи и клинички болници во Републиката во 2014г. остварени се 801677 болнички денови, што покажува зголемување во однос на 2013г. (782662 денови). Од сите остварени болнички денови во општите и клиничките болници 62,0% (497201) се во интернистичките одделенија, а 38,0% или 304476 во хируршките.

Просечното траење на лекување во општите и клиничките болници во Републиката во 2014г. е 5.4 дена. Во одделни општи и клинички болници постојат варијации во должината на лекувањето на болните од најмалку 3,0 ден во Дебар, до најмногу 9,4 дена во Кичево.

Искористеноста на болничките постели во општите и клиничките болници во Републиката во 2014г. изнесува 53.1%, при што во интернистичките болнички одделенија е 62,3%, а во хируршките 42,8%. Најголема искористеност на болничките постели има во одделенијата за кардиологија 98,1%, кардиохирургија 91,5%, медицинска рехабилитација 78,9%, интерните одделенија 70,3%, одделенијата за дерматовенерологија 68,0%, додека искористеноста е најниска во одделението за максилофацијална хирургија (13,7%) и очните одделенија со искористеност од 21,0%.

Функцијата на болничката постела општо за Републиката во општите и клиничките болници во 2014г. изнесува 35,6, при што 31,3 за интернистичките постели, односно 40,4 за хируршките постели.

Постелниот фонд во 26-те **универзитетски клиници** во 2014 година е застапен со 1890 постели или 20,8% од вкупниот број на постели во Републиката и во однос на претходните години не покажува видни промени. Постелниот фонд во интернистичката група на 26-те универзитетски клиници доминира со 57,8% во однос на хируршката група со 42,2%.

Во хируршката група универзитетски клиници во 2014 година со полна искористеност работат: КАРИЛ, Клиника за урологија и Клиниката за пластична и реконструктивна хирургија. Клиниката за гинекологија работи со искористеност над предвидениот стандард (118,6%) додека најмала искористеност има во Клиника за очни болести 4,1%, Клиниката за ортопедски болести 30,7% и Клиниката за детска хирургија 40,2%. Во интернистичката група универзитетски клиници во 2014 година со полна искористеност

работат Клиниките за хематологија и Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби.

Во Универзитетската клиниката за хируршки болести “Св. Наум Охридски” искористеноста на болничкиот капацитет во 2014г. е под предвидениот стандард и изнесува 63,3%, но позитивно е што истата е значително подобрена во однос на претходните години (35.4% во 2010, 40.3% во 2011, 59,3% во 2012 и 60,4% во 2014 година). Просечното траење на лекување на универзитетските клиници во анализираниот период со одредени варијации е под предвидените стандарди.

Постелниот фонд во невропсихијатриските болници во периодот 1990-2014 година континуирано се намалува и во 2013 година ангажира 10.9% (992 постели во 2014г.) од вкупниот број на постели во Републиката. Просечното траење на лекување осцилира. Психијатриските болници во 2014 година работат со полна искористеност од 94,8%.

Постелниот фонд во 2014 година во специјалните болници не се менува значајно во однос на 2013 година.

Во специјалните болници за градни болести и туберкулоза во периодот 1997-2001 година постелниот фонд не се менува и изнесува 282 постели, додека во периодот 2002 - 2005 година бројот на постелите се намалува на 212, во 2007 и 2008 година бележи пораст на 245 постели, за да во периодот 2009 - 2014 г. бројот на постели се намали од 215 до 187 постели.

Во Специјалната болница за ортопедија и травматологија - Охрид бројот на постели од 270 во 2007 и 2008 година се намалува на 235 во 2009 и 2010 година, за да во периодот 2011 - 2014 постелниот фонд изнесува 237 постели.

Геронтолошкиот завод “13 Ноември” во 1990 г. има искористеност од 92.0%, а во периодот 2005-2014 година искористеноста осцилира при што во 2014 г. искористеноста е 93,5% и е во рамките на стандардот.

Постелниот фонд во центрите за рехабилитација ангажира 5.5% (499 постели во 2014г.) од вкупниот постелен фонд. Постелниот фонд на специјалните болници и центрите за рехабилитација е далеку под пропишаните стандарди.

Просечното траење на лекување во 2014 е намалено во однос на 2013 година (15,0 и 17,7 дена соодветно).

Заводите и центрите за рехабилитација работат со помала искористеност на капацитетите од предвидениот стандард. Средно за Републиката искористеноста изнесува 60,4%. Највисоката искористеност во 2014г. од 67,4% има Заводот за дијализа, нефрологија и рехабилитација - Струга, следи Заводот за медицинска рехабилитација - Скопје со 64,0%, Заводот за превенција, лекување и рехабилитација на хронични респираторни болести Отешево со искористеност од 58,0%, потоа Заводот за превенција и лекување на кардиоваскуларни заболувања - Охрид со 5,0%, додека најниска искористеност бележи Заводот за рехабилитација на слух, говор и глас-Скопје со само 38,9%.

Во Болницата за лекување со природен фактор-Катланово искористеноста во 1990г. е 31,7%, во 2005г. 32,5%, 38,7% во 2010 година, 41.0% во 2013 година и 36,4% во 2014 година.

Зголемувањето на стапката на хоспитализација, недоволната искористеност на болничките капацитети и сè уште големото просечно траење на лекување во поедините болнички установи укажуваат на многу фактори кои влијаат на рационалното, економичното и ефикасно болничко лекување. Недоволната развиеност и користење на организирано домашно лекување и дневни болници, непотребното задржување на болните на дијагностички истражувања или дуплирање на истите, детерминирана структура на болничките одделенија од структурата на морбидитетот доведуваат до

недоволна искористеност на одделните одделенија и зголемување на просечното траење на лекување.

Согласно горенаведените состојби, произлегува потребата од понатамошна рационализација и реорганизација на болничките установи. Исто така, за поквалитетно лекување во болничките одделенија неопходна е примена на современи медицински доктринарни ставови и критериуми за прием на болни на болничко лекување, за должина на престој на болните на болничко лекување, критериуми за условите на лекување на болните во болница. Неопходна е и понатамошна примена и вложување во нова современа медицинска опрема и воведување на нови дијагностички и терапевтски методи.

2. Анализа на болничкиот морбидитет во Република Македонија во 2014 година

Цел на програмската задача е да се изврши анализа на болничкиот морбидитет во Република Македонија за 2014 година со посебен осврт на морбидитетот по субтотали.

Анализата се изготвува со епидемиолошки метод, врз основа на податоци за болничкиот морбидитет по субтотали на подрачјето кое го покриваат 10-те Центри за јавно здравје во Републиката. Добиени се податоци собрани од секој Центар за јавно здравје и истите се обработени во Секторот за промоција, анализа и следење на незаразни заболувања при Институтот за јавно здравје.

Користен е дескриптивен, епидемиолошки и статистички метод на истражување. Извршени се статистички пресметувања: стапки на 10 000 жители, процент на застапеност, тренд на морбидитетот со компаративен приказ за 2013 и 2014 година на вкупниот број на лекувани болни, бројот на остварени болнички денови, просечно траење на лекување и слично. Морбидитетот е прикажан според Меѓународната класификација на болести и сродни здравствени проблеми, X ревизија (МКБ-10) и 21 група на болести по дејности.

Констатирани се следните состојби:

Бројот на лекувани болни и болничкиот морбидитет во 2014 година е зголемен во однос на 2013 година (252573-2013/258010-2014, односно морбидитет од 1223,7‰ / 1247,9‰).

Бројот на остварени болнички денови е намален во 2014 во однос на 2013 година (2.309.641-2013г./2.261.298-2014г).

Просечното траење на лекување е намалено од 9.1 дена на 8.8 дена во 2014 година.

Во структурата на лекувани болни според групи на болести и во двете години на прво место се болестите на респираторниот систем. Во морбидитетот на лекувани мажи доминираат болести на респираторен систем (224.5‰); болести на циркулаторниот систем (177.7‰); неоплазми (135.4‰); болести на дигестивен систем (123.9‰) и т.н.

Во морбидитетот на лекувани жени доминираат болести на респираторен систем (214.2‰); болести на генитоуринарниот систем (156.7‰); неоплазми (142.7‰); болести на циркулаторен систем (137.3‰); болести на дигестивен систем (95.6‰) и т.н.

Во структурата на остварени болнички денови според групи на болести, и во двете анализирани години најголем број на остварени болнички денови се кај болните од душевни растројства и растројства во обносните.

Просечно траење на лекување по еден случај и во двете анализирани години е најдолго кај болните од душевни растројства и растројства во обносните.

Во вкупниот број на лекувани болни во болничко-стационарните организации според региони во 2013 и 2014г., најголем број на лекувани болни се регистрирани од Скопје.

Сеуште е високо присуството на дијагнози од типот на недоволно дефинирани состојби. Затоа е потребно точно и правилно користење на шифрите од МКБ-10 ревизија, со што би се намалил бројот на многу често користените шифри од групата “симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место”, и би се добила реална слика на регистрираните болести.

Се препорачува почеста едукација во врска со шифрирањето на болестите и комплетно воспоставување на здравствениот информатички систем со поврзување на здравствените установи обврзани да ги доставуваат статистичките податоци до центрите за јавно здравје, Институтот за јавно здравје и Министерството за здравство.

3. Извештај за здравјето на населението во Република Македонија

Извештајот се изготвува согласно принципите за изработка на извештај за здравјето во земјите членки на ЕУ и истиот содржи:

- ◆ Демографски карактеристики на населението во Р. Македонија;
- ◆ Индикатори за животен стил;
- ◆ Здравствен систем со мрежа на здравствени установи и финансирање на здравствена заштита во РМ;
- ◆ Животна средина и здравје;
- ◆ Здравствена состојба и здравствена заштита на жените, децата и на училишните деца и младина, старите лица и Ромите;
- ◆ Контрола на незаразни болести и
- ◆ Контрола на заразни болести.

Анализата ги содржи клучните индикатори за здравјето, како и приходите и расходите на Фондот за здравствено осигурување и јавните здравствени установи во Република Македонија, како и финансиските обврски на јавните здравствени установи и достасаните, а ненамирани обврски од страна на јавните здравствени установи. Од анализата произлегуваат и предлог мерки за подобрување на материјално-финансиската состојба во здравството, а согледувањето на состојбите, приоритетните здравствени проблеми и потребите за здравствена заштита на населението во Републиката, е во функција на систематско и планско преземање на мерки за подобрување на здравствената состојба на населението во Р. Македонија.

4. Анализа на состојбите на морбидитет, морталитет и трошоци на болеста малигнен меланом во Република Македонија

Меланомот е рак на кожата кој потекнува од клетките на кожата наречени меланоцити. Стапката на смртност од малигнен меланом во светот а и кај нас од година во година се зголемува, се зголемуваат и трошоците за лекување. Анализата покажа дека неможе да се обезбедат целосни податоци за да се направи длабинска анализа за трошоците за ова заболување, но анализата сепак покажува дека трошоците за лекување во 2013

растат во споредба со истите во претходната година. Забележително е високото учество на пациентите во вкупните трошоци за лекови кое според ова анализа изнесува 51,75% од вкупните трошоци. Во овој процент се вклучени само доплатата и партиципацијата за лековите пропишани во примарната здравствена заштита, но не и партиципацијата за здравствените услуги, лековите без рецепт и лекување во приватни установи со кои Фондот нема договор. Ако се вклучат и тие трошоци процентуалното учество ќе се зголеми.

Од анализата е произлезена и предлог мерка за намалување на трошоците за лекување преку намалување на трговските маржи при што намалувањето на трошоците на фондот за 10 % и доплатата и партиципацијата за 50%, учеството на пациентите би се намалило на 33,89% во 2012 година или на 28,75 % во 2013 година. Истовремено незначително би се намалил профитот на веледрогериите и аптеките.

5. Информација за менталното здравје во Република Македонија

Информацијата имаше за цел да ја прикаже состојбата со менталното здравје во светот и Република Македонија. Според Светската здравствена организација (СЗО) водечки здравствен и социоекономски проблем во светот и во земјите на европскиот регион, се незаразните заболувања, односно исхемичните срцеви заболувања, цереброваскуларните, менталните, малигните, сообраќајните несреќи и други. Во светот 450 милиони луѓе постојано страдаат од ментални и невролошки растројства, а 1.5 милјарди луѓе, од кои три четвртини живеат во земјите во развој страдаат од едно или повеќе невропсихијатриски заболувања. **Во 2020 година се очекува процентот на менталните заболувања да се зголеми до 50% (СЗО, Извештај на СЗО 2001).**

Менталните заболувања во Република Македонија во целокупниот болнички морбидитет се застапени со 4% во 1996 година, 4,6% во 2000 година, 3,6% во 2005 година, 3,8% во 2006 година, 2,9% во 2010 година, 2,8% во 2011, 2,6% во 2012, 2,7% во 2013 година и 2,6% во 2014 година.

Следејќи ја политиката на СЗО, во Република Македонија во март 2005 година е изготвена "Национална стратегија за унапредување на менталното здравје 2005-2012", од страна на Националната комисија за заштита на менталното здравје при Министерството за здравство, а со поддршка од проектот за ментално здравје на Канцеларијата на СЗО во Скопје и од проектната канцеларија на Пактот за стабилност за Југоисточна Европа во Скопје. Во овој документ се дадени упатства и препораки во која насока треба да оди процесот на реформите во областа на менталното здравје во Републиката. Една од целите е да се намали бројот на болничките кревети во психијатриските болници и да се прифати пристап кој се заснова на обезбедување грижа поблиску до местото каде живеат и работат пациентите. Ваквата грижа треба да понуди унапредување на:

- ◆ менталното здравје на населението;
- ◆ службите за превенција на менталните болести и
- ◆ лекувањето близу сопствениот дом на пациентот во соработка со примарната здравствена заштита.

Ова значи локално-ориентирана здравствена заштита која е програмски пристап и овозможува поврзување на примарната заштита со болниците и институциите за ментално здравје, и вклопува социјална поддршка, рехабилитација и превенција. Овие услуги треба да се развиваат и да функционираат поврзани во мрежа со тесна координација. Грижата за менталното здравје во примарната здравствена заштита ја спроведуваат општите

лекари. Секундарната здравствена заштита се спроведува преку специјалистичко-консултативната дејност, единаест невропсихијатриски и две психијатриски одделенија на општите болници и специјалните болници за душевни болести: Психијатриска болница Негорци-Гевгелија и Психијатриска болница Демир Хисар, додека терциерната здравствена заштита се спроведува преку специјалната психијатриска болница "Скопје" и Универзитетската клиника за психијатрија.

Во 2014 година во Република Македонија има 6951 лекувани болни од Душевни растројства и растројства на обносните (F00-F99) во трите специјални психијатриските болници, Универзитетската клиника за психијатрија, како и во единаесет невропсихијатриски и две психијатриски одделенија при општите болници во Републиката. Во 2014 година во болничката дејност постои намалување на бројот на лекувани болни од ментални заболувања за 13,9% во однос на 2005 година.

6. Информација за состојбата со декубиталните улкуси во Република Македонија

Согласно Програма за јавно здравје на Република Македонија изработена е Информација за состојбата со декубитуси во Република Македонија за 2014 година. Информацијата ги содржи и економските показатели за болеста, шифри според МКВ 10, односно L89 (L89.0, L89.1, L89.2, L90.3 и L 89.9). Од економските показатели опфатени се бројо на лекувани болни од декубитуси, трошоците за дијагностика и лекување, трошоците за лекови од позитивната листа, податоци за лекови кои не се на позитивната листа, а се користени при лекувањето.

7. Годишен извештај за реализирани активности и работа на советувалицата за сексуално и репродуктивно здравје во 10-те центри за јавно здравје

За 2015 година можеме да кажеме дека Советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје, работеа послабо во однос на предходните години. Постојат повеќе причините за ваквата состојба. Недостаток на орална контрацепција во Центрите за јавно здравје, залихите се потрошени. Една од главните причини за малата посетеност на советувалицата е и недостапност на соодветно опремени простории за оваа намена, недостаток на стручен персонал и недостапни услуги од гинеколог. Како причина за малата посетеност се наведува и работното време. Ова се однесува на советувалицата кои се наоѓаат во малите места. Клиентите кои ги посетуваат советувалицата, сакаат да останат анонимни, но ако се принудени да ги посетуваат советувалицата во работното време тогаш нивната приватност се доведува во прашање. Имено со завршувањето на проектот, гинеколозите и номинираните лица од ЦЈЗ, кои беа ангажирани да работат во советувалицата во недостаток на финансиската надокнада за хонорар односно прекувремена работа, се откажаа од оваа активност, односно работат во незадоволителен обем. За опстанок на овие советувалицата е неопходно да се обезбедат додатни финансиски средства кои ќе послужат да бидат исплатени хонорари за ангажираните лица во работата на советувалицата. Заради загарантираната дискреција на клиентите кои ги користат услугите на советувалицата, во помалите места, потребно е работата на советувалицата да се реализира по истекот на регуларното работно време. Во советувалицата има недостаток на кондоми, орална

контрацепција и промотивни материјали. Неопходно е во иднина да се обезбедат доволни количини за целата година на контрацепција и на промотивни материјали во вид на брошури и флаери и да се зголеми бројот на предавањата во училиштата или во рамките на самите советувајќишта во ЦЈЗ, со теми поврзани за сексуално преносливите инфекции и за актуелните состојби како кај нас така и во светот.

8. Анализа на податоците и изработка на извештај за работата на советувајќиштата за откажување од пушењето во 10 те центри за јавно здравје

Во Република Македонија од 24 јуни 2014 година, во рамките на Центрите за јавно здравје започнаа да функционираат советувајќишта за откажување од пушење, каде стручен и обучен кадар од доктор и медицинска сестра одржуваат едукативни предавања за штетноста на пушењето цигари.

Од досегашниот увид во работата на советувајќиштата во периодот од една година (јуни 2014- јуни 2015) опфатени се вкупно 494 граѓани. Во период од 23 јуни до 20 август 2014 вкупниот број на советувани здравствени работници во сите 10 Центри за јавно здравје изнесува 248 од кои 244 лица доаѓале на групно советување, додека само 4 доаѓале на индивидуално советување.

Во 10-те Советувајќишта за откажување од пушење има одржано вкупно 38 обуки.

Од вкупниот број на опфатени здравствени работници со обуки, 98 се вработени во Центрите за јавно здравје каде и се одржуваат советувањата, 86 се вработени во болниците, 27 доаѓаат од здравствените домови, 18 се лица кои што работат во приватна ординација по општа медицина, 3 се од приватни специјалистички ординации, 16 здравствени работници доаѓаат од други институции. Во периодот септември 2014 -1 декември 2014г. вкупниот број на советувани граѓани во сите 10 Центри за јавно здравје изнесувал 93. На групно советување доаѓале 63 лица. На индивидуално советување дошле 46 лица(дел од нив после групното советување, а останатиот дел дошле поединечно само на индивидуално советување).

9. Изработка на национален извештај од спроведено истражување за “Однесување поврзано со здравјето кај децата од училишна возраст” во 2014 година

Согласно предвидената програмска задача за спроведување на истражувањето, во 2014 година се реализира ова истражување. Со истражувањето во Македонија беа опфатени 5.500 ученици од 140 училишта, на 11, 13 и 15 годишна возраст, на двата наставни јазика. Студијата ги истражуваше семејството, училиштето, врсниците и средините во кои тие учат и растат, со цел градење поуспешни политики за заштита и унапредување на добросостојба на младите во државата. Студијата имаше за цел да ги истражи однесувањата на младите поврзани со здравјето преку начинот на исхрана, физичка активност, однос кон училиштето и родителите, менталното здравје и тоа се, во компарација на децата по пол и возраст од македонските и албанските паралелки, како и во компарација со другите земји.

10. Извештај за реализирани здравствено-промотивни активности во 10-те центри за јавно здравје

Во Извештајот се прикажани детално сите здравствено-промотивни активности кои се извршени во одделните центри за јавно здравје од вработените во службите за социјална медицина. Може да се констатира дека најповеќе се одржани предавања по школи, во пензионерски домови, во рамки на здравствените домови или во просториите на центрите за јавно здравје. Најчести теми за кои се одржани предавањата се правилна исхрана, физичка активност, болести на зависност, планирање на семејство и контрацепција, орално здравје, сексуално и репродуктивно здравје и др. Предавањата се доста посетени, а дел од нив пропратени и со здравствено-пропаганден материјал-power point презентации. Сите центри за јавно здравје одржале трибини и одбележале светски денови, како што е на пр. 4 Февруари-ден на борба против малигни неоплазми, 24 Март – ден против туберкулоза и сл. Во 7 центри за јавно здравје сеуште нема поставено веб страна, а ниеден центар не испечатил пропаганден материјал, освен ЦЈЗ Куманово и ЦЈЗ Тетово. Оправдание е дека има проблеми со отворање на тендери за мал тираж на примероци и се предлага, ИЈЗ да распишува тендер и да печати за потребите на сите ЦЈЗ, бидејќи со голем тираж, цената ќе биде помала.

11. Упатство за проценка на поврзаноста на состојбата на инвалидитет и животната и работната средина на лицата со посебни потреби

Според Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година се подготви упатство за проценка на поврзаноста на состојбата на инвалидитет и животната и работната средина на лицата со посебни потреби. Ова упатство беше подготвено со цел да се направи проценка на поврзаноста на состојбата на инвалидитет со животната и работната средина на лицата со посебни потреби, а со самата проценка да се работи на подобрување на условите на овие лица полесно да функционираат во животната и работната средина. Во упатството се опишани видовите и причините за попреченост, законската регулатива во здравството за заштита на правата на лицата со посебни потреби, видовите на заштита во животната и работната средина во светот, како и можностите за заштита во животната и работната средина во Р.Македонија. Во ова упатство како краен заклучок се дадени можни идни решенија и препораки за подобрување на животните и работните услови на лицата со посебни потреби во Република Македонија.

12. Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности над центрите за јавно здравје со извештај од областа на социјална медицина со промоција

Согласно Националната програма за јавно здравје, беше направен мониторинг на реализираните задачи од страна на 10-те служби по социјална медицина во рамки на центрите за јавно здравје, при што се согледа дека во отежнати услови на недоволен кадар, простор и стара опрема се спроведува дејноста. Поради недостиг на средства, здравствено-воспитната работа се спроведува делумно, и тоа главно преку предавања и трибини. Само ЦЈЗ Тетово и ЦЈЗ Куманово изработиле и испечатиле сопствени брошури и агитки, а само 10 советувашишта за сексуално и репродуктивно здравје функционираат, наместо предвидените 19 на почетокот на проектот, и тоа во несоодветен простор, необезбедена приватност, со недостиг од пропаганден материјал и многу мала посетеност

од страна на младите луѓе. Секторот за промоција, анализи и следење на незаразните болести подготви посебен Извештај.

13. Стручно-методолошка помош од областа на социјална медицина со промоција во центрите за јавно здравје

При посетата на 10-те ЦЈЗ се дадоа повеќе сугестии со цел за подобрување на состојбите во поглед на изработка на програмските задачи, во поглед на подобрување на здравствено-воспитната дејност и работата на советувалиштата за СРЗ, при што особено се сугерираше кај директорите на ЦЈЗ да бараат нови кадри – лекари и среден персонал кој би ја вршел во наредниот период дејноста, со оглед да сегашниот кадар во ЦЈЗ Кочани, ЦЈЗ Штип, ЦЈЗ и ЦЈЗ Тетово е во пензија или заминува во пензија за една до две години.

Секторот за промоција, анализи и следење на незаразните болести подготви посебен Извештај.

14. Здравствена промоција-здравствено воспитување врз основа на подготвен и доставен работен план и во координација со Министерството за здравство

Секторот за промоција, анализи и следење на незаразни болести во ИЈЗ во 2015 година ги спроведе следните активности од областа на здравствената промоција и едукација:

Се одбележаа соодветни светски денови, недели, месец :

- ◆ “ Европска недела на борба против рак на грло на матката 20-26 Јануари”
Се постираа стручни материјали на веб страницата на ИЈЗ.
- ◆ **4-ти февруари** – Светскиот ден на борбата против ракот се одбележа под мотото „ Не е над нашите можности“. По тој повод, ИЈЗ објави текст на веб страната и подготви здравствено-пропаганден материјал на македонски, англиски и албански јазик, во вид на флаери за превенција на ракот и подигање на свеста на населението.
- ◆ **март - Месец на борба против КРК** (текст на ВЕБ страна, испечатени и дистрибуирани 150 постери и 5000 флаери)
- ◆ **15 март - Светски ден на бубрезите**
Превод и изработка на текст за веб страната на Институтот за јавно здравје по повод Светскиот ден на бубрезите
- ◆ **24 Март** – Светски ден против туберкулоза (подготвен стручен материјал, учество на прес конференција и стручен состанок)
- ◆ **7 Април - Светски ден на здравјето**
Огранизирање на прес конференција, превод и изработка на брошури во врска со мотото “ За безбедна храна од нива до трпеза ”
- ◆ **15Мај** – Светски ден против меланом

Одржана е прес конференција по повод здравствено-превентивната кампања за подигнување на јавната свест во борбата против ракот на кожата-меланом

♦ **31 Мај- Светски ден за борба против пушење**

Организирана е прес конференција ,превод и изработка на брошури, изработка на текст за веб страната на Институтот за јавно здравје

♦ **12 Август - Меѓународен ден на младите**

Одбележан е со изготвување на текст за на веб страната на ИЈЗ

♦ **29 септември - Светски ден на срцето**

Одржана е акција во Градскиот парк со богата забавно-музичка програма, отпечатени и дистрибуирани се постери по повод Светскиот ден на срцето, и отпечатени и дистрибуирани се брошури по повод Светскиот ден на срцето, со наслов: “Избори за здраво срце за секого,секаде! “

♦ По повод **Светскиот ден на менталното здравје – 10 Октомври** се подготви стручен материјал за болнички морбидитет од ментални заболувања во Република Македонија и текст со популарна медицина и истиот се постави на веб страницата на ИЈЗ.

♦ По повод **Светскиот ден на дијабетесот – 14 ноември** –се изготви промотивен материјал.

♦ По повод **25 Ноември – Меѓународниот ден за елиминација на насилство врз жената** се подготви стручен материјал со што и Секторот се вклучи во светската кампања под мотото “Кажи НЕ-Обединети за искоренување на насилството врз жените”.

♦ По повод **Светскиот ден за спречување на инвалидност – 5 декември**, се подготви стручен материјал на тема: “Социјална и здравствена заштита на лица со инвалидитет во Република Македонија” со цел да се постави на веб страницата на ИЈЗ и истиот стане достапен до граѓаните во Р. Македонија, за да се влијае на свеста за поцелосно обезбедување на правата на оваа вулнерабилна група од населението.

Б) ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СКОПЈЕ

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Скопје на територијата на Скопскиот регион, кој ги опфаќа 10-те општини на градот Скопје и 7 рурални општини, во текот на 2015 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во *социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравјето*, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2014 година:

Изготвени, доставени во предвидениот рок во печатена форма до Институтот за јавно здравје (ИЈЗ) на РМ и постирани на сајтот на ЦЈЗ-Скопје се следните материјали-

- 1. Годишен извештај за евалуација на Националната годишна програма за јавно здравје во 2014 година од Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје – Скопје. Испратен во ИЈЗ на РМ на 15/01/2015 г.**

Годишниот извештај ги сумира активностите на Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ Скопје во текот на 2014 година во согласност со задачите одредени во Националната годишна програма за јавно здравје. (1) На почетокот е даден детален табеларен приказ на податоците за бројот на прибрани, обработени и испратени извештаи според здравствените служби и видот на евиденциите. (2) Следува преглед на подготвените документи во вид на анализи, информации и извештаи со кратко резиме на нивната содржина. (3) Во Годишниот извештај се прикажани и активностите на Отсекот за здравствено воспитание со Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје според видот и нивниот обем.

- 2. Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи за на територијата на ЦЈЗ-Скопје во 2010-2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 27/03/2015 г.**

Анализата се изготвува со годишна динамика и дава можност за континуирано следење на обемот на ресурсите и ефикасноста на нивното користење во болничката дејност. Публикацијата на 65 страни е структурирана во три поглавја и надополнета со исцрпен Табеларен приказ на податоците и користените индикатори за периодот од 2010 до 2014 година, за секоја болничка установа одделно.

- 3. Информација за алергичните болести во Скопскиот регион во 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 30/03/2015 г.**

Информацијата, на 24 страни, со исцрпен вовед и во 4 поглавја прави осврт на значењето на овие заболувања во вкупната заболеност на целеното население и нивната дистрибуција кај одделни возрастни групи. Со примена на статистички дескриптивно-аналитички метод даден е детален приказ на состојбите во периодот од 2010 до 2013 година и одделно во 2014 година. Информацијата завршува со заклучок и мултиаспектни препораки во правец на намалувањето на оптовареноста на населението со алергиските заболувања.

- 4. Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2014 година; Предаден во ИЈЗ на РМ на 31/03/2015 г.**

Според Извештајот за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60), состојба на 31/12/2014 година, спроведен е систематски попис на севкупниот кадар во здравствените установи на територијата на Центарот. Добиени се

податоци од 852 установи за вкупно 12588 вработени. Материјалот е доставен до ИЈЗ на РМ во форма на дефинираните табели на Извештајот, според мрежата на здравствените установи по општини, одделно.

5. Публикација -Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2014 година; Предаден во ИЈЗ на РМ на 28/05/2015 г.

Документот е изработен на 36 страни со детален наративен приказ на обработениот материјал во 5 поглавја, илустриран со 7 графикони и збогатен со прилог од 12 табели. На тој начин прави целосен осврт на обезбеденоста со кадар според видот на сите здравствени установи на подрачјето на Центарот опфатени со истражувањето, со критичен момент на 31/12/2014 година.

6. Болнички морбидитет и морталитет во Скопскиот регион: Анализа за периодот од 2007-2014; Предадена во ИЈЗ на РМ на 19/06/2015 г.

Анализата која се изготвува со годишна динамика дава можност за sukcesивно следење на болничкиот морбидитет и морталитет во Скопскиот регион. На 40 страни, со 6 дијаграми и Прилог од 20 табели, во четири поглавја, за периодот од 2007 до 2014 година, детално преку одбрани индикатори, е разработен морбидитетот регистриран во болничките установи на секундарно и терцијарно ниво, за жителите на Скопскиот регион, за жителите на градот Скопје, вкупно, и одделно за секоја општина во Регионот. Морталитетот е прикажан на ниво на Регион.

7. Анализа на утврдениот морбидитет во амбулантно – поликлиничката дејност во Скопскиот регион за 2012-2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 10/07/2015 г.

Анализата е изготвена на 47 страни, во четири поглавја и илустрирана со 12 табели и 10 графикони. Во содржината преку одбрани показатели е отсликана состојбата на утврдениот морбидитет во амбулантно-поликлиничката дејност во ПЗЗ, кај населението според целените возрасни групи во соодветните здравствени служби, според групите на болести и според деталната морбидитетна листа во периодот од 2012 до 2014 година.

8. Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за прв и втор квартал во 2015 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 24/09/2015 г.

Состојбата со кадарот на Табела 1 од извештаите според здравствените служби е прикажан систематски по здравствени установи и според нивната дистрибуција по општини во Регионот.

9. Предлог национална годишна програма за јавно здравје за 2016 година во областа на социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравјето; Предадена во ИЈЗ на РМ на 30/09/2015 г.

10. Извештај за здравјето на населението во 2014 година на подрачјето на Скопскиот регион; Предаден во ИЈЗ на РМ на 30/10/2015 г.

Извештајот за здравјето на населението во Скопскиот регион е документ испишан на 85 страни, со 14 поднаслови, илустриран со 44 графикони и 49 табели. Содржината е ориентирана детално и исцрпно (1) на демографските прилики во Регионот, (2) на здравјето кое е илустрирано преку голем број актуелни и одбрани индикатори и (3) на здравствените служби, нивните капацитети и обемот на извршена работа. Публикацијата завршува со повеќе од 30 заклучоци кои даваат многуаспектна слика за здравјето и здравствената заштита на населението во Регионот.

11. Извештај за здравјето на жените и децата во Скопскиот регион во 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 27/11/2015 г.

Повеќеаспектен извештај за здравјето и важните фактори на ризик по здравјето на жените и децата испишан на 49 страни, илустриран со 13 табели и 11 графикони, со

содржина испишана во 14 поднаслови. Се работи за извештај кој дава сеопфатен поглед на здравјето на жените и децата воопшто и посебно во Скопскиот регион преку податоците генерирани во Центарот и други преземени од различни релевантни извори. Исходот од овој труд се 12 заклучоци со 9 предлог-мерки за подобрување на животот и здравјето на жените и децата во Регионот на ЦЈЗ - Скопје.

3. Координирана здравствено-воспитна активност насочена кон целни групи на територијата на Центарот е реализирана преку работа на терен во предучилишни и училишни установи и домови за стари лица, како и во објектот на Центарот, во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за откажување од пушењето.

ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА	Број на соодветни активности
Одржани предавања во предчилишни установи, основни и средни училишта	1235
Одржани трибини со јавно здравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје	14
Изготвени нови брошури и флаери	4

Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје:	
(1) Број на советувани млади луѓе за сексуално и репродуктивно здравје	208
Поделени кондоми во советувалиштето	934

Во согласност со Националната годишна програма одбележани се следниве светски денови или недели, некои од нив во координација со ИЈЗ на РМ и Министерството за здравство.

Одбележани светски денови во врска со здравјето:	
♦ Светски ден за борба против ракот-4-ти февруари 2015 √	♦ Светски ден на Алцхајмеровата болест- 21-ви септември 2015 √
♦ Светски ден за борба против туберкулозата- 24 март 2015 √	♦ Светски ден на срцето- 29-ти септември 2015 √
♦ Светски ден на здравјето -7-ми април 2015 √	1 - ВИ ОКТОМВРИ 2015, МЕЃУНАРОДЕН ДЕН НА СТАРИТЕ ЛИЦА √
♦ Светски ден на физичката активност- 10ти мај 2015 √	СВЕТСКИ ДЕН НА ХРОНИЧНАТА ОПСТРУКТИВНА БЕЛОДРОБНА БОЛЕСТ, 1 8-ТИ НОЕМВРИ 2015;
♦ Светски ден за борба против пушењето-31-ви мај 2015 √	10-ТИ ОКТОМВРИ, СВЕТСКИ ДЕН НА МЕНТАЛНОТО ЗДРАВЈЕ 2015: ДОСТОИНСТВО И МЕНТАЛНО ЗДРАВЈЕ;
♦ Светски ден на крводарителството- 14.06.2015 √	СВЕТСКИ ДЕН НА СИДА, ДЕКЕМВРИ 2015;
♦ Меѓународен ден против злоупотреба и недозволена трговија на дрога- 26-ти јуни 2015 √	3-ТИ ДЕКЕМВРИ, 2015: МЕЃУНАРОДЕН ДЕН НА ЛИЦАТА СО ИНВАЛИДИТЕТ;
♦ Светска недела на доење, 1-7/08/2015, Доењето најдобар избор. На мајката и е потребна поддршка √	

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ПРИЛЕП

Во програмираните активности се предвидува учество во задачи и активности за спроведување на основните јавноздравствени функции и изработка на анализи, извештаи, информации, програми и други стручни материјали за подрачјето за кое е надлежен Центарот. Со тоа се добива увид во здравствената состојба на населението од подрачјето на Центарот, степенот на остварување на здравствената заштита, организационата поставеност на здравствената служба, јавно-здравствените проблеми и потреби на населението, како и мерките за нивно решавање.

Во рамките на оваа активност, согласно Националната годишна програма за јавно здравје во Р.Македонија, се изработени и доставени до Институтот за јавно здравје на РМ предвидените материјали за 2015, а тоа се:

1. Годишен извештај за реализација на Националната годишна прпграма за јавно здравје на Р.М на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп за 2015 година,
2. Анализа на искористеноста на капацитетот и кадарот на општата болница –Прилеп за 2015 година,
3. Информација за состојбата со малигните заболувања на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп за 2015 година,
4. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет регистриран во општата болница –Прилеп за 2015 година,
5. Анализа на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп за 2015 година,
6. Извештај за здравјето и здравствената заштита на населението на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп за 2015 година,
7. Информација за здравствената состојба и здравствената заштита на доенчињата на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп за 2015 година.

Здравствено воспитание

Центарот за јавно здравје - Прилеп, преку отсеко за здравствено воспитание и промоција на здравје својата законска и програмска обврска од областа на здравствено-воспитната дејност и промоцијата на здравје ја оствари преку конкретно и континуирано спроведување на здравствено-воспитни активности на теренот на своето подрачје.

Здравствената едукација се реализираше преку едукативни предавања, работилници и трибини во разни средини на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп, со цел подигање на општата и здравствената култура кај населението за зачувување на здравјето и спречување и сузбивање на заболувањата.

Едукацијата беше насочена пред се кон превенција на акутните и хроничните незаразни болести, здравата исхрана и здравствениот ризик од неправилната исхрана, спроведувањето на редовна физичка активност, превенција на болестите на зависност, сексуално воспитание и други активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период и т.н.

Во овој извештаен период одржани се 79 предавања во основни и средни училишта, како и во разни НВО, здруженија, установи и други средини, потоа една работилница на тема

здрава исхрана во основно училиште и една трибина на тема малигни заболувања во здружение на пензионерки во Прилеп.

Видот, обемот, местото на реализација, бројот на учесници и друго, дадени се во следниот преглед за релизирани здравствено-воспитните активности во 2015 година.

1. Предавања											
Теми	ВК	ПРИЛЕП			КРУШЕВО			МАК.БРОД			Вкупно, студенти
		ОУ	средни учил.	Градинки, НВО, здруженија...	ОУ	средни учил.	Градинки, НВО, здруженија...	ОУ	средни учил.	Градинки, НВО, здруженија...	
Заразни заболувања	147	96	24	11	7	1		4	4		3479
Имунизација	9	6		1	2						224
Лична и општа хигиена	21	20						1			463
Исхрана и здравје	24	16	3		2			2	1		618
Незаразни заболувања	16	1	9	5		1					614
Болести на зависност	26	14	8			1		1	2		769
Орално здравје	9	5			3			1			249
Деформитети на тело	12	7	1		2			2			309
Сексуално воспитание	6	6									156
Планирање на семејство	6	2				4					154
Физичка активност	20	11	4		2	1		2			417
Вкупно	296	184	49	17	18	8		13	7		7452
2. Трибини											
- Тема:											
- Малигном на кожа-Прилеп											
- Превенција од ХИВ-СИДА - Прилеп											
- Превенција на ХПВ инфекција-Прилеп											
- Превенција од хепатит - Прилеп											
- Превенција од хепатит - Крушево											
- Превенција од листериоза - Прилеп											
- Болести на циркулаторниот систем-Прилеп											
- Насоки за здрава исхрана - Крушево											
- Превенција од остеопороза - Прилеп											
- Превенција на ХПВ инфекција-Прилеп											

3. Работилници											
- Тема:											
- Здрава исхрана - Прилеп											
- Општа и лична хигиена - Прилеп											
- Штетни последици од пушењето - Прилеп											
- Значење на оралното здравје - Прилеп											
4. Odbeležani svetski denovi i nedeli											
- Светски ден за борба против малигните заболувања	Дата: 4. 02.2015 година										
- Светски ден за борба против бубрежните заболувања	Дата: 15.02.2015 година										
- Светски ден за борба против туберкулозата	Дата: 24.03.2015 година										
- Недела за борба против малигните заболувања	Дата: 1-8.03.2015 година										
- Светски ден на здравјето	Дата: 7.04.2015 година										
- Европска недела на имунизација	Дата: 22-27.04.2015 година										
- Недела на здрава уста и заби	Дата: 4-та нед. од мај година,										
- Светски ден за борба против хепатитот	Дата: 28.07.2015 година										
- Светски ден на срцето	Дата: 30.09.2015 година										
- Недела на промоција на доењето	Дата: 1-ва нед. од август 2015 година										
- Недела за борба против туберкулозата	Дата: 14-21.09.2015 година										
- Светски ден на исхраната	Дата: 16.10.2015 година										
- Светски ден на остеопорозата	Дата: 20.10.2015 година										
- Светски ден за борба против дијабетот	Дата: 14.11.2015 година										
- Светски ден за борба против ХИВ-СИДА	Дата: 1.12.2015 година										

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ОХРИД

Врз основа на Законот за здравствена заштита, програмите за статистички истрачувања од интерес за Републиката, Законот за евиденции од областа на здравството и други прописи, социјално-медицинската дејност ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствена статистика, учествува во изготвување и спроведување на посебни програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Социјална медицина со промоција на здравје

Од областа на социјална медицина со промоција на здравје, се изготвени извештаи/ анализи и информации кои содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи, кадарот вработен во нив и утврдените заболувања и состојби.

- ◆ Годишен извештај за евалуација на националната годишна програма за јавно здравје во 2014 година за подрачјето на ЦЈЗ Охрид;
- ◆ Анализа за искористеност на болничките капацитети во здравствените установи за 2014 година;
- ◆ Извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2014 година;
- ◆ Анализа на искористеност на болничките капацитети во здравствените установи на подрачјето што го покрива ЦЈЗ Охрид;
- ◆ Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет за 2014 година;
- ◆ Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет за 2014 година;
- ◆ Извештај за здравјето на населението на подрачјето што го покрива ЦЈЗ Охрид за 2014 година;
- ◆ Информација за зависност од алкохол и дроги за период 2012-2014 година;
- ◆ Информација за здравената состојба на доенчиња за период 2012-2014 година

Здравствена едукација

Во рамките на службите за социјална медицина се планираат, програмираат, извршуваат и евалуираат активности од здравствено-воспитната дејност,

Во советувалитетот за сексуално и репродуктивно здравје извршена е едукација на 95 лица во врската сексуалното и репродуктивното здравје, при што се поделени 95 кондоми, додека во советувалитетот за одвикнување од пушење советувани се 15 лица. Одржани се 22 предавања во средни училишта на тема “Сексуално и репродуктивно здравје”.

Со соодветни активности одбележани се следните светски денови и недели:

- ◆ недела на борба против шеќерната болест;
- ◆ недела на борба против кардиоваскуларни заболувања;
- ◆ недела на борба против малигните заболувања,
- ◆ недела на борба против СИДА;
- ◆ светскиот ден на борба против пушењето.

Во рамките на одбележување на соодветните светски денови и недели одржани се предавања преку ТВМ и тоа: “Тиреотоксикоza здравствен проблем на подрачјето на општина Охрид”, “Здравствена состојба на населението од подрачјето што го покрива ЦЈЗ Охрид”, и “Систематски прегледи на ученици-можност за откривање на здравствени проблеми и состојби кај оваа популација и нивна превенција” Во 9 основни училишта во општините Струга и Вевчани, одржани се здравственосовоспитни предавања за зависности опфат на учениците од осмо и девето одделение

Во текот на 2015 година одржани се три трибини:

- ◆ Можеш и ти да бидеш;
- ◆ Одвикнување од пушење;
- ◆ Физичката активност и срцвите заболувања.

Отпечатени се и поделени 50 брошури “Информирај се и заштити се од ХИВ/СИДА” и 50 брошури “Колку долго може да се живееш”. Поделени се 400 брошури “Информации и совети за новите родители”.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-ШТИП

Задачите и активностите на Службата за социјална медицина во 2015 година беа утврдени со Програмата за јавно здравје во Република Македонија за истата година во делот социјално-медицинска дејност, како и со Планот за работа на службата за истата година.

Извештајот има за цел да ја прикаже реализацијата на програмските задачи и активности на Службата за социјална медицина при ЈЗУ Центар за јавно здравје - Штип во однос на видот и обемот на изготвувањето.

Својата дејност во 2015 година Службата ја спроведуваше преку Одделението за организација, планирање и развој на здравствената заштита, Одделението за здравствена статистика и информатика и Одделението за здравствено воспитание со 1 лекар специјалист и 2 со средно образование

Во делот кој се однесува на организацијата, планирањето и здравствено-воспитната дејност, според Програмата е предвидено изготвување на разновидни програми, извештаи, анализи и информации од кои се добива увид во здравствената состојба на населението, организационата поставеност на здравствената служба, приоритетните здравствени проблеми на подрачјето, бројот и профилот на здравствени работници, извршената работа и друго.

Со Програмата за превентивна здравствена заштита за 2015 година за делот социјално-медицинска дејност беа предвидени задачите определени со рокови за изготвување и обврска за нивно доставување до Институтот за јавно здравје - Скопје

Во текот на 2015 година Службата за Социјална медицина ги изготви и достави до Институтот за јавно здравје – Скопје следните извештаи, анализи, информации и програми:

Организација, планирање, мониторинг и евалуација на здравствената дејност

- ◆ Извештај за извршената работа на Службата за социјална медицина за 2014 година
- ◆ Извештај за спроведување на Програмата за јавно здравје - дел социјално-медицинска дејност за 2014 година
- ◆ План за работа на Службата за социјална медицина за 2016 година
- ◆ Информација за искористеноста на болничките капацитети за 2014 година
- ◆ Збирен извештај за кадар вработен во здравствените установи за 2014 година
- ◆ Збирен извештај за кадар вработен во здравствените установи за прв и втор квартал на 2014 година
- ◆ Анализа на здравствената состојба и здравствената заштита на населението од Подрачјето за 2014 година
- ◆ Анализа за болничкиот морбидитет за 2014 година
- ◆ Анализа за Амбулантно-поликлинички морбидитет за 2014 година
- ◆ Информација за состојбата со шеќерната болест на Подрачјето во 2014 година
- ◆ Информација за здравствената состојба и заштита на Ромите за 2014 година

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-КОЧАНИ

Врз основа на Законот за здравствена заштита, Законот за здравствена статистика, Програмата за статистичко истражување од интерес за Републиката, Законот за евиденциите од областа на здравството и други прописи како и Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година, социјално-медицинската дејност во 2015 година ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствената статистика, учествува во изготвувањето и спроведувањето на посебни програми и акциони планови од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените проблеми на населението, утврдувајќи ги притоа приоритетите за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението од подрачјето.

По извршената логичка и математичка контрола и компјутерски внес на обработените податоци за утврдените заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерските дејности, се изготвуваат извештаи, анализи и информации кои содржат податоци и со кои се прикажува работата на здравствените установи на подрачјето на ЦЈЗ Кочани, кадарот вработен во амбулантно-поликлиничката и болничката дејност, како и информации за утврдени заболувања и состојби

Во 2015 година социјално медицинската дејност при ЈЗУ Центар за јавно здравје- Кочани се спроведе преку:

Организација, планирање и развој на здравствената заштита

Здравствена статистика и информатика

Здравствено воспитание

Активностите се извршуваат со моментално постоечкиот кадар - 1 дипломиран медицински лаборант-статистичар.

Организација, планирање, мониторинг и евалуација

Прв квартал 2015 година

1. Годишен извештај за евалуација на Националната програма за јавно здравје за 2014 година
Рок на изготвување: **15.01.2015 година**
2. Анализа за искористеноста на болничките капацитети на подрачјето за 2014 г.
Рок на изготвување: **март, 2015 година**

Здравствено-воспитна дејност

Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања на целни групи. Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ-Кочани е со координиран пристап и насочен кон предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија и јавни гласила. Едукативните содржини ќе бидат точно дефинирани во работниот план за место, количина, време и опфатена популација на следните теми:

- Превенција на акутни и хронични незаразни болести
- Исхрана и здравје - здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилната

исхрана **Прв квартал**- Одржано предавање во ОУ”Раде Кратовче” на тема “Здрава храна за детство без мана”- Др.Благица Ѓурковиќ

- Здравствен бенефит од спроведување на редовна физичка активност
- Активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период
- Одржана 1 трибина со јавно-здравствена проблематика од интерес на подрачјето- **Прв квартал**-”Инфективни заболувања пренесени преку вода”-Др.Благица Ѓурковиќ
- Печатење на агитки или брошури на наведената тема од одржаната трибина(бр.220)

Одбележување на светските денови или недели (Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетесот, сидата и туберкулозата, Ден на борба против пушењето) и др.

- Поделени брошури и флаери за одбележување на споменатите Светски денови или недели. (бр.300)

Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје

Како дел од активностите согласно Стратегијата за сексуално и репродуктивно здравје во Република Македонија 2011-2015 година во рамките на ЦЗ-Кочани продолжува да функционира советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје каде младите и адолесцентите добиваат бесплатни совети, кондоми и орални контрацептивни средства и се спроведуваат доброволни ХИВ тестирања.

Табела

Вид на активности	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Советувани млади луѓе	45	20	25	/	/
Број на поделени кондоми	200	40	100	60	/
Број на поделени лубриканти	20	20	/	/	/
ВКУПНО	265	80	125	60	/

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - БИТОЛА

Социјално-медицинската дејност врзоснована Законот за здравствена заштита, Програмите за статистички истражувања од интерес за Републиката, Законот за евиденција од областа на здравството и други прописи, ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствената статистика, учествува во изготвување, спроведување на посебни програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Во оваа област се вршеа следните задачи:

- следење на здравствената состојба на населението;
- следење е и проучување на системот и организацијата на здравствената дејност;
- следење на работата на здравствените организации;
- изготвување на информации, извештаи и анализи за здравствената заштита на населението;
- изготвување на програми и планови за развој на здравствената заштита;

- евалуација на остварувањето на програмите за здравствена заштита во изминатиот период;
- давање стручно-методолошка помош на здравствените организации од областа на здравственото воспитување и координирање на здравствено-воспитната работа;
- учествување во активности за здравствено воспитување и изготвување на материјали од оваа област.

Организација, планирање и програмирањето реализирани се следните задачи

Ред. Бр	ВИД НА АКТИВНОСТИ	количина
1.	Годишен извештај за евалуација на Националната програма за јавно здравје за 2014 година	1
2.	Анализа за искористеноста на болничките капацитети на Подрачјето за 2014 г.	1
3.	Информација за состојбите со респираторни заболувања на Подрачјето во 2014 година	1
4.	Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи во 2014 година	1
5.	Збирен извештај за кадар прв и втор квартал на 2014 година	1
6.	Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет за 2014 година	1
7.	Анализа на амбулантно - поликлиничкиот морбидитет за 2014 година	1
8.	Извештај за здравјето на населението на Подрачјето	1
9.	Информација за здравјето на училишни деца и младина на Подрачјето	1
10.	Споведена здравствена едукација и промоција на здравје на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Битола за 2013 год	
	- Број на одбележани соодветни светски денови, недели	22
	Број на одржани едукативни предавања на целни групи на тема: Исхрана училишни деца и младина, дијабет, зависности, физичка активност, сексуално преносливи болести, Сида	74
	Одржани трибини на одредени теми	10
	Број на отпечатени и поделени брошури/флаери	
11.	Печатење на агитка/ брошура на наведените теми	1
12.	Активност на советувајште за сексуално и репродуктивно здравје	
	-Број на советувани млади луѓе	189
	-Број на поделени кондоми	294
	-Број на поделени лубриканти	210
	-Број на поделени орални контрацептивни средства	

Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Битола за 2014 година

Основната цел е да се прикаже регистрираниот морбидитет и морталитет во болничко-стационарната дејност на подрачјето што го опфаќа Центарот за јавно здравје - Битола во 2014 година.

Врз основа на стекнатите сознанија од извршената анализа на статистичките податоци, изготвената програмска задача треба да послужи како средство за детерминирање на правците за развој на болничката здравствена заштита во регионот што го покрива Центарот за јавно здравје - Битола.

Болничката дејност претставува важен дел на целокупниот здравствен систем преку кој се обезбедува стационарна здравствена заштита на населението. Со овој вид на здравствена заштита се опфаќаат болните кои не можат да се згрижат преку пружање на амбулантно-поликлиничка здравствена заштита.

Основната функција на болничко-стационарната дејност е да обезбедува дијагностицирање, лекување, рахабилитација, болничка нега и третман на болните, но и да обезбедува медицинско згрижување и нега на родилки и новороденчиња во стационарни услови.

Показатели за развиеноста и функционалната активност на болничко-стационарната дејност како посебно ниво на здравствена заштита, покрај другото, се и болничкиот морбидитет и морталитет. Морбидитетот е индикатор кој ги прикажува интензитетот и честотата на појавата на заболувањата, односно болните на одредено подрачје, додека морталитетот е индикатор за бројот на вкупно умрените лица во болничките установи во однос на вкупното население.

Како основен изворен материјал за изработка на Анализата користен е индивидуалниот болничко-статистички материјал за 2014 година кој се прибира во Центарот за јавно здравје - Битола, се врши контрола и компјутерски внес на податоците и се доставуваат до Републичкиот завод за здравствена заштита - Скопје.

Основните податоци се добиени од компјутерски обработените статистички ливчиња, и при истата, анализата на болничкиот морбидитет е вршена само врз основа на првата дијагноза, која е внесена во болничко-статистичкиот лист без да се опфатат, онаму каде што постојат, останатите дијагнози, односно болести кај лекуваните пациенти во стационарната дејност, за што се потребни дополнителни, насочени истражувања.

Информација за искористеноста на болничкиот капацитет и стручниот кадар во болничко стационарните здравствени организации на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Битола за 2014 година

Еден од видовите на здравствена заштита е секако и болничката здравствена заштита.

Болниците ги имаат следните задачи:

- пружање на стационарна терапевтска помош на населението по принципите на современата медицинска наука, со примена на најновите дијагностички и терапевтски методи и средства;
- врз основа на своите податоци и анализи, предлагаат мерки за смалување на заболувањата и смртноста на населението;
- развивање на стручно-методолошка и научно-истражувачка работа со цел усовршување на методите за дијагностика и лекување на болните и повредените;
- болницата претставува стручна база за едукација и стручно-медицинско усовршување на здравствените работници и соработници;
- во болницата се одвива стална здравствено-воспитна работа, како со болните кои во неа се лекуваат, така и со околното население, кое со помош на здравствените

работници во болницата може доста да придонесе во стекнување на здравствени сознанија и подигање на здравствената и хигиенската свест итн.

Развиеноста на мрежата и капацитетите на болничките здравствени организации, како и структурата на постелниот фонд е секако еден од показателите со кои може да се оцени нивото на здравствена заштита на населението на едно подрачје.

Мрежата на капацитетите на болничките здравствени организации и структурата на постелниот фонд, се во директна зависност од здравствената состојба на населението, организацијата на останатите нивоа на здравствена заштита, современите достигнуања на медицинската наука и техника, демографските карактеристики на населението, географските услови на подрачјето и економската состојба на општествено-политичката заедница.

Поради потребите од опремувањето со современа медицинска опрема и апаратура, а особено поради големите материјални трошоци во остварувањето на болничката здравствена заштита, разбирлив е интересот и потребата на општествената заедница за рационално користење на расположивите болнички капацитети, нивна ефикасност, како и за правилна поделба на работата, која нема да дозволи повторување и дуплирање на услугите во обезбедувањето на овој вид здравствена заштита.

Оваа информација се изготвува со цел да се прикажи состојбата на болничкиот капацитет во болничко-стационарните здравствени организации на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Центарот за јавно здравје - Битола и тоа Клиничка болница - Битола, Општа болница при Медицинскиот центар - Кичево, Болницата за душевни заболувања во Демир Хисар и Заводот за превенција, лекување и рехабилитација на хронични респираторни неспецифични заболувања - Отешево, во однос на број и структура на постелниот фонд, бројот на болнички одделенија, број на болничките соби и постелите во нив, кадровската обезбеденост на болничката здравствена заштита, бројот на лекувани болни, остварени болнички денови, искористеност на капацитетот, просечно времетраење на лекуваните болни во денови итн.

При изготвувањето на оваа информација користени се податоците од автоматската обработка на Извештајот за стационарно лекувано лице, податоци од Извештајот за движење на болните и од Извештајот на службата за болничко-стационарно лекување.

Изготвени се следните индикатори:

- 1. Стапка на аутопсија(процент)на умрени во болница**
Индикатор бр.310703
- 2. Стапка на аутопсија(процент) на сите умрени**
Индикатор бр.310704
- 3. Стапка(процент) на хирушки инфицирани рани,сите операции**
Индикатор бр.310701
- 4. Број на абортуси,на сите возрасти**
Индикатор бр.285500
- 5. Број на абортуси,на возраст помала од 20 год**
Индикатор бр.285501
- 6. Број на абортуси,на возраст од 35 + год**
Индикатор бр.285502
- 7. Број на живородени од мајки на возраст помала од 20 години**
Индикатор бр.285601

Здравствено воспитување

Отсекот за здравствено воспитание спроведуваше здравствено воспитна дејност преку следните активности:

- ♦ Изработка на Програма за здравствено воспитување на подрачјето на на општина Битола, следење на нивната реализација и евалуација на резултатите, односно изготвување на Извештај за реализација на програмата за здравствено воспитување на подрачјето на ЈЗУЦентар за Јавно здравје Битола;
- ♦ Планирање и координирање на здравствено воспитните акции за промоција на здравјето;

Давање на стручно-методолошка помош на здравствените организации на подрачјето на ЦЈЗ Битола за изработка на Програми, Извештаи и Анализи за здравствено воспитната дејност. Едукација на дипломирани здравствени работници - Злица

- ♦ Воспоставување на непосредна соработка со средствата за јавно информирање, хуманитарни организации, здруженија и асоцијации за афирмација и унапредување на здравство воспитување;
- ♦ Изнаоѓање на идејни решенија за изработка на здравствено- воспитен материјал;
- ♦ Залагања за учествува во научна истражувачки проекти од областа на здравствено воспитување.

Во основните и средните училишта во Битола е спроведено анкетно истражување на тема “Алкохолот и нашето здравје” кое го организира и спроведе ЦЈЗ Битола.

Во основните и средните училишта во Битола е спроведено анкетно истражување на тема “Сексуалноста кај младите ” кое го организира и спроведе ЦЈЗ Битола.

Спроведени активности:

Временски период	Тема	Здравствено воспитен материјал	Број на изготвени примероци	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
01.01-31.03 2015 год	Светски ден за превенција од ТБЦ	Агитки	200	100	50	25	25
		Плакати					
	Светски ден на водата	Предавања	40	20	10	5	5
01.04 -31.06 2015 год	Светски ден на здравјето	Плакати	20	10	4	3	3

Временски период	Тема	Здравствено воспитен материјал	Број на изготвени примероци	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
01.07 -30.09 2015 год	Светски ден на срцето	Плакати	2	2			
		Брошури					
		предавања	10	10			
	Светски ден на контрацепцијата	Плакати	5	5			
		Брошури					
		предавања	7	5	2		
	анкети	50	50				

Временски период	Тема	Здравствено воспитен материјал	Број на изготвени примероци	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
01.10 -09.12. 2015 г.од	Светски ден за дијабетот	Плакати	15	10	3	1	1
		Пропаганден материјал	150	100	25	10	10
		Предавања	10	10			
	Светски ден на борба против СИДА та	Плакати	15	10	3	1	1
		Брошура	20	100	50	25	25
		Предавања	15	15			

Центар за јавно здравје- Битола, со стручно - методолошка помош и организациона активности, учествуваше во предавањата одржани во основните училишта, школските диспанзери, диспанзерите за мали деца, средни училишта, на следните теми: “Заштита од заразни заболувања”, “Сексуално преносливи болести и превенција” “Правилни спортски активности во унапредувањето на здравјето” “Болести на зависност - алкохолизам, никотизам и наркоманија”, “Борба против Сидата” “Превенција на рахитот, дијабетот, на срцево садовите заболувања итн.”, “Здрава уста - здрав живот”, “Малигните заболувања кај жената”, “Сексуално воспитување кај младите и контрацепција”, “Рано откривање на малигните заболувања кај женските гениталии”, “Последиците од абортусот кај жената”, “Заштита од повреди и професионални болести” итн.

Одржани беа и консултативни состаноци и работа во мали групи во врска со влијанието на здравата животна средина врз здравјето на населението.

Центарот за јавно здравје - Битола и во текот на 2015 год. работеше и во имплементација на Програмата за здравствено просветување на учениците од основните и средните училишта. Програмата е поделена на 5 целини: “Исхрана”, “Превенција од пушење”, “Алкохолот и другите дроги”, “Вовед во човековата сексуалност” и “СИДА”.

Реализираните активности предвидени со Програмата за здравственото воспитување се прикажани табеларно

ПРЕГЛЕД НА ЗДРАВСТВЕНО-ВОСПИТНИ АКТИВНОСТИ НА ОДД. ПО СОЦИЈАЛНО МЕДИЦИНСКА ДЕЈНОСТ ЗА ПЕРИОД ОД 01.01.2015 до 31.12.2015 ГОДИНА

Центар за јавно здравје- Битола	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Вовед во човекова сексуалност						
Донесување на одлуки	средни училишта	18	12	2	2	2
	основни училишта	16	12	2	1	1
Анатомија на половите органи и пубертет	средни училишта	22	18	2	1	1
	основни училишта	14	10	4	0	0
Полови болести	средни училишта	20	12	4	2	2
	основни училишта	12	8	2	1	1
Љубов и секс	средни училишта	20	16	2	1	1
	основни училишта	14	10	2	1	1

Алкохолот и другите дроги	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Алкохолот и општеството	средни училишта	18	10	5	2	1
	основни училишта	10	5	2	2	1
Алкохолот и семејството	средни училишта	18	10	5	2	1
	основни училишта	7	5	2	0	0
Природни дроги	средни училишта	19	10	6	2	1
	основни училишта	7	5	2	0	0
Злоупотреба на дрогата	средни училишта	14	8	3	2	1
	основни училишта	8	5	2	1	0
Стрес и реакција	средни училишта	14	8	3	2	1
	основни училишта	8	5	2	1	0
Пушење		15	8	4	2	1
		9	5	2	1	1

	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Здравствени ризици	средни училишта	22	16	4	1	1
	основни училишта	21	14	5	1	1
Последици од пушењето	средни училишта	22	16	4	1	1
	основни училишта	21	12	5	2	2
Пушачки притисоци	средни училишта	24	16	4	1	1
	основни училишта	21	12	5	2	2
Исхраната и вашето здравје						
Јадење разновидна храна	основни училишта	30	22	4	2	2
Како се одржува здрава телесна тежина	основни училишта	30	22	4	2	2
Вие сте она што јадете	основни училишта	30	22	4	2	2
Сидра						
Факти за сидата	средни училишта	26	18	6	1	1
	основни училишта	30	20	4	4	2
Сидра пред тест	средни училишта	14	8	4	1	1
	основни училишта	38	28	4	4	2
Пренесување информации за сидата	средни училишта	16	8	4	1	1
	основни училишта	26	16	4	4	2
Сидра нечија вина сечија гржа	средни училишта	16	8	4	1	1
	основни училишта	26	16	4	4	2
Сидра пост тест	средни училишта	14	8	4	1	1
	основни училишта	38	28	4	4	2

Диспанзер за училишни деца	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Грип	средни училишта	60	40	10	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
ТБЦ Медицинско значење	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Ментално здравје	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Инфективен хепатит	средни училишта	64	40	12	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Сколиози	средни училишта	64	40	12	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Здрави заби	средни училишта	62	40	12	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Психофизички развој	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Вошливост	средни училишта	62	40	10	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Менструација	средни училишта	60	40	10	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5

Диспанзер за мали деца	Место на одржување	Дадени здрав. воспитни совети	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Лична хигиена	Диспанзер за мали деца	550	300	170	50	30
Здрави заби	Диспанзер за мали деца	460	250	130	50	30
Вошливост	Диспанзер за мали деца	540	320	150	50	20
Вакцинација	Диспанзер за мали деца	530	300	150	50	30
Ментално здравјето	Диспанзер за мали деца	280	200	40	10	10
Правилна исхрана	Во дом при патронаж. пос.	500	270	150	50	30
Нега на доенчење	Во дом при патронаж. пос	320	210	60	40	10
Припремање на вештачка храна	Во дом при патронаж. пос	200	120	50	20	10

Црвен Крст	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Биди хуман дарувај крв	средни училишта	20	14	4	1	1
Хронична хипертензија	Локално радио	8	4	2	1	1
Староста да биде радост	Актив на жени	6	3	1	1	1
Алкохолизам и наркоманија	Локално радио Актив на жени	12	8	2	1	1
Хронични срцеви заболувања	Локално радио Актив на жени	8	4	2	1	1
Контрацепција	Диспанзер за жени	8	4	2	1	1
Да се едуцираме – самопреглед на дојка	Диспанзер за жени	8	4	2	1	1
Курс за прва помош на возачи		210	90	70	30	20

Центар за јавно здравство	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Хигиена на вода за пиење	средни училишта основни училишта	24 21	16 12	4 5	1 2	1 2
Правилна исхрана		24 21	16 12	4 5	1 2	1 2
Штетното влијание на аеро загадувањето		8	4	2	1	1
Дијабет		180	100	40	20	20
Сида		80	50	15	10	5
Интрахоспитални инфекции	Здравствен дом Клиничка болница	14 26	8 16	4 4	1 4	1 2
хепатит		8	4	2	1	1
Останати заразни заболувања		8	4	2	1	1
Локално радио и тв станици						
Алкохолизам		10	6	2	1	1
Сида		7	4	2	1	0
Пушење		10	6	2	1	1
Исхраната и здравјето		8	4	2	1	1
Наркоманија		17	10	4	2	1
Хипертензии		7	4	2	1	0
Рано откривање на ракот		7	4	2	1	0
Еколошко друштво						
Здрава животна средина	Локално радио Локална тв.	14	10	2	1	1
Штитноста на издувните гасови	Локално радио Локална тв.	6	4	2	1	0
Санација на водата за пиење како фактор за здра живот	Локално радио Локална тв.	8	4	2	1	1

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

Врз основа на Законот за здравствена заштита, Законот за јавно здравје, Програмите за статистички истражувања од интерес за Републиката, Законот за евиденциите од областа на здравството и другите прописи, социјално-медицинската дејност ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и еволуира податоци од здравствената статистика, учествува во изготвување и спроведување на посебните програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје Тетово се спроведува во Одделенијата за Социјално-медицинска дејност во Тетово и Гостивар. Покрај социјално-медицинската дејност се спроведуваше и здравствено-статистичка и здравствено-воспитна дејност.

Организација, планирање, мониторинг и евалуација на здравствената дејност

Реализацијата на задачите и активностите во областа на Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Тетово се одвиваше во согласност со зацртаните мерки и активности во Националната годишна програма за јавно здравје на Република Македонија за 2015 година.

Во делот кој се однесува на програмираните активности од оваа област се предвидува учество во задачи и активности за спроведување на основните јавно здравствени функции и изработка на анализи, извештаи, информации, програми и други стручни материјали за подрачјето за кое е надлежен Центарот, од кои се добива увид во здравствената состојба на населението, степенот на остварување на здравствената заштита, организационата поставеност на здравствената служба, јавно-здравствените проблеми и потреби на населението, како и мерките за нивно решавање.

Активностите во дејноста беа реализирани врз основа на стручно-методолошките упатства за секоја дејност. Спроведувањето на програмските активности се реализираше во координација и со стручно-методолошка помош од ИЈЗ на РМ.

Во текот на 2015 година, во Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје Тетово беа изготвени и доставени до Институтот за јавно здравје на РМ, Министерството за здравство и други надлежни и заинтересирани установи и организации следните:

Програми, анализи, извештаи и информации:

- 1. Годишен Извештај за евалуација на Националната годишна програма за јавно здравје на Центарот за јавно здравје Тетово за 2014 година;**
- 2. Анализа за искористеност на болничките капацитети во здравствените Установи на подрачјето на ЦЈЗ Тетово за 2014 година;**
- 3. Информација за состојбата со хроничната бубрежна инсуфициенција на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2014 година;**
- 4. Збирен Извештај за вработен кадар во здравствените установи на подрачјето на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово за 2014 година;**
- 5. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет на подрачјето на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово за 2014 година;**
- 6. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2014 година;**
- 7. Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за прв и втор квартал за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2015 година;**
- 8. Извештај за здравјето на населението на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2014 година;**
- 9. Информација на лица со потребни потреби на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово.**

Исто така, континуирано беа изготвувани и други информации, анализи, извештаи, дефинирани морбидитетни табели по барање на: Министерство за здравство, Институтот

за јавно здравје, Фондот за здравство, Јавни здравствени установи и по барања на поединци за информации од јавен карактер:

Здравствено- воспитна дејност

Во рамките на Одделението за социјална медицина во Центарот за јавно здравје, согласно законските одредби, се планираат, програмираат, извршуваат и евалуираат активности од здравствено-воспитната дејност со населението на подрачјето на Центарот. Во оваа смисла, се изготвуваат годишни програми и извештаи, повремени информации и анализи за спроведените здравствено - воспитни активности во одредени периоди, но исто така се пружа стручно- методолошка помош за здравствените организации на подрачјето, се координираат активности со повеќе владини и невладини организации, се одржуваат предавања, трибини, семинари и други форми на здравствено-промотивна активност.

Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ е со координиран пристап на трите основни дејности со единиците на локална самоуправа и е насочена кон: предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија, јавни гласила.

Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово

Центарот за јавно здравје Тетово, преку отсеко за здравствено воспитание и промоција на здравје својата законска и програмска обврска од областа здравствено-воспитна дејност и промоција на здравје ја оствари преку конкретно и континуирано спроведување на здравствено-воспитни активности на теренот на своето подрачје.

Здравствената едукација се реализираше преку едукативни предавања, работилници, трибини во разни средини на подрачјето на ЦЈЗ Тетово, со цел подигање на општата и здравствена култура кај населението за зачувување на здравјето и спречување и сузбивање на заболувањата.

Едукацијата беше насочена пред се кон:

- ◆ превенција на акутни и хронични незаразни заболувања;
- ◆ исхрана и здравје - здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана особено од консумирање на освежителни безалкохолни пијалаци;
- ◆ здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност;
- ◆ активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период.

Во текот на 2015 година, во Социјално-медицинската дејност од Центарот за јавно здравје Тетово согласно програмските задачи се извршија следните активности од здравствено-воспитната дејност.

Предавања

- ◆ Одржани се 3 предавања и едукација во ПЗУ „Цан-Медика,, ПЗУ „Медицине,, и ПЗУ „Медика центре” на тема „Колоректален карцином, заштита и скрининг”- за превенција на малигни заболувања од делот активности за колоректален карцином со опфат на три групи. Поделен е и пропаганден материјал на истата тема.
- ◆ Во основното училиште „Мустафа Кемал Ататурк,, за учениците од седмо и осмо одделение одржани се 6 едукативни предавања од кои 2 на тема: „Исхрана и здравје-здравствен ризик од неправилна исхрана”, 2 на тема: „Здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност,, и 2 предавања на тема „Болести на

зависност и превенција,, Поделен беше и пропаганден материјал. Дистрибуирани беа вкупно 175 агитки.

- ◆ Во општинското средно техничко училиште „ОСТУ Гостивар,, за учениците од трета и четврта година беа одржани 6 едукативни предавања од кои 2 на тема: „Исхрана и здравје”, 2 на тема: „Здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност,, и 2 предавања на тема „Болести на зависност и превенција,, Поделен беше и пропаганден материјал. Дистрибуирани беа вкупно 90 агитки.
- ◆ Во Основното училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар одржано е предавање на тема „ Рак на дојка-превенција и скрининг,, по повод одбележувањето на неделата на борба против рак на дојка 1-8 март. Присутни 35 наставнички. Истото предавање е повторено и за наставниците од подрачните училишта, со што се опфатени вкупно 86 наставници. После предавањето поделен е промотивен материјал. Поделени се вкупно 150 агитки, брошури.
- ◆ Во сите основни и средни училишта во Тетово и Гостивар, По повод „МАЈ-МЕСЕЦОТ НА СПОРТОТ,, поделен е изготвен текст за корисноста на физичката активност кај децата и возрасните на тема: „ДВИЖИ СЕ ЗА ЗДРАВЈЕ,, на македонски и англиски јазик , да се прочита на час.

Одржување на Трибина

- ◆ Одржани се четири трибини со јавно здравствена проблематика:

Одржана трибина на тема: **„Превенција на физичката неактивност и улогата на спортот во развојот на децата“**

Трибината е одржана на ден 18.03.2015 година во Основното училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар пред учениците од ова училиште, во рамки на програмските активности на Центарот за јавно здравје. Предавач беше прим. д-р Тода Крстеска, специјалист по Социјална медицина од одделението по социјална медицина во Гостивар при ЦЈЗ Тетово. На трибината беа присутни вкупно 87 ученици од седмо и осмо одделение и нивните професори по физичко воспитување. После трибината беше поделен промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 125 агитки, брошури изработени од Институтот за јавно здравје Скопје.

Одржана трибина на тема: **„Пушењето и неговото штетно влијание врз здравјето“**

Трибината се одржа на 28.05.2015 година во просториите на Централното основно училиште „Мустафа Кемал Ататурк,, , во организација на ЦЈЗ Тетово-ПЕ Гостивар во соработка со педагошко-психолошката служба од ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на програмските активности на центарот по повод одбележувањето на 31 мај, Светскиот ден на борба против пушењето. Предавањето на трибината го одржа прим. д-р Тода Крстеска - специјалист по социјална медицина од Одделот за Социјално-медицинска дејност во Гостивар, при Центарот за јавно здравје Тетово. Целта на истата беше да се потенцираат бенефитите од престанок на употреба на тутунот, како и да се проговори за штетните последици од употреба на истиот.

На трибината присутни беа вкупно 65 ученици и неколку наставници.

После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 85 агитки, брошури, на тема пушење и одвикнување од пушењето.

Одржана трибина на тема: **„Болести на срцето и крвните садови - ризик фактори и превенција“**

Трибината се одржа на 28.09. 2015 година во средното ДМУ „ Тодор Скалоски -Тетоец,, од Тетово во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со педагошко-психолошката служба од ова училиште. за вработените од ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности

на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден на срцето, 29 септември. Предавањето го одржа д-р Бране Трпкоски - специјалист по интерна медицина од ПЗУ „Интермед хоспитал,, од Тетово. На трибината присутни беа вкупно 25 вработени. Настанот беше медиумски покриен. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 60 агитки, брошури.

Одржана трибина на тема: „ХИВ/СИДА - Информирај се заштити се!“

Трибината е одржана на 01.12.2015 година во општинското средно техничко училиште „ОСТУ Гостивар,, од Гостивар во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со педагошко-психолошката служба од ова училиште. за учениците од трета и четврта година од ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден за борба против ХИВ/СИДА, 1 декември. Предавањето го одржа прим. д-р Војислав Огњаноски - специјалист епидемиолог од Одделението за Епидемиологија со ДДД во Гостивар, при Центарот за јавно здравје Тетово. На трибината присутни беа вкупно 50 ученици. Настанот беше медиумски покриен. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 150 агитки, брошури на тема ХИВ/СИДА и 50 кондоми.

Организирањето на здравствено едукативните активности, промоции и трибини беа во корелација со изготвениот едукативен промотивен материјал за здравствено воспитување на населението (агитки брошури) согласно работниот план и координиран од ИЈЗ на РМ и МЗ

Јавни гласила:

Во рамките на одбележување на Светските тематски денови, имавме

- ◆ Најава на Трибина за „Пушењето и неговото штетно влијание врз здравјето,, на ТВ КИСС и ТВ 2 по повод одбележување на 31 мај, Светскиот ден на борба против пушењето,
- ◆ Соопштение за медиуми со Најава на активности на ТВ КИСС и ТВ Менада по повод одбележување на Светскиот ден на срцето, 29 септември под мотото „Здрави избори за здраво срце, за сите и секаде,,
- ◆ Најава на активности по повод одбележување на Светскиот ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември - ТВ КИСС, ТВ Ултра и ТВ2 и
- ◆ Настап на ТВ КИСС, ТВ Ултра и ТВ2 по повод одбележување на Светскиот ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември

Печатење (изготвување) на агитка или брошура на наведената тема

Изготвена брошура на македонски и албански јазик на тема: „*Да гојдеме до нула. Информирај се, тисирај се, не дискриминирај*“ по повод Светскиот ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември Отпечатени се 4000 примероци на ниво на ЦЈЗ.

Дистрибуција на Плакати, Брошури

- ◆ Дистрибуирани се вкупно 8652 флаери, агитки, брошури во Тетово и Гостивар

Одбележување на светски денови, недели

Одбележени се следните денови, недели:

- ◆ Светската недела за борба против рак на дојка , 1-8 март
- ◆ Светскиот ден на физичката активност, 10 мај
- ◆ Светскиот ден на срцето, 29 септември

- ◆ Светски ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември
- ◆ Светската недела на доењето од 1-7 август
- ◆ Светскиот ден на борба против дијабетес, 14 ноември

Ажурирање на ВЕБ страната на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово

Теми кои се поставени на нашата VEB страна во текот на годината се:

1. „Движи се за здравје“
2. „31-ви Мај светски ден на борба против пушењето“
3. „Светски ден на борба против дијабетес - 14 ноември“
4. „Вакцинирајте се, заштитете се од грип“
5. „1-ви декември светски ден на борба против СИДА,,“

Работа на Советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје и советувалишта за одвикнување од пушење

Како дел од активностите согласно „Стратегијата за сексуално и репродуктивно здравје во Република Македонија 2011-2015,, и превентивните активности во насока на здрави стилови и навики, во рамките на ЦЈЗ продолжи да функционира советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје, каде младите и адолесцентите добиваа бесплатни совети, кондоми и орални контрацептивни средства и се спроведуваа доброволните ХИВ тестирања, како и советувалиштето за одвикнување од пушење кои ги спроведуваше активностите согласно оваа програма и Акциониот план за превенција на конзумирање алкохол и пушење цигари кај деца и млади како составен дел на училишните програми.

Во рамки на Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за одвикнување од пушење спроведени се следните активности:

◆ Број на советувани лица за пушење.....	6
◆ Број на советувани млади луѓе	18
◆ Број на поделени кондоми.....	70
◆ Број на поделени лубриканти.....	/
◆ Број на поделени орални контрацептиви.....	/

Во Советувалиштето за откажување од пушење се спроведени 6 индивидуални едукации на клиенти како прво советување за откажување од пушење. Нема интерес кај пушачите за одвикнување од пушење.

Во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје дадени се совети на 18 ученици на кои им се поделени брошури и флаери за сексуално преносливи инфекции и СИДА.

Интерсекторска соработка со други Владини и невладини и меѓународни институции:

- ◆ Спроведено ЕСПАД истражување во средните училиштата во рамки на глобалното истражување - Европски проект за истражување во училиштата за употреба на цигари, алкохол и дрога (ЕСПАД, организирано од Институтот за јавно здравје на Р. Македонија, во соработка со Центрите за јавно здравје и НВО Контакт под координација

на шведскиот совет за информирање за алкохол и други дроги (ЦАН институтот). Истражувањето се реализираше во периодот април-мај 2015 година. Опфатени беа ученици од И и ИИ година во 11 средни училишта во Тетово и Гостивар. Анкетирани беа вкупно 777 ученици од 40 класа, од кои 276 ученици (од 15 класа) во 5 средни училишта во Гостивар, и 501 ученик (од 25 класа) во 6 средни училишта во Тетово.

- ◆ Учество на работилница за „Координација и размена на податоци на локално ниво од интерес на сексуално и репродуктивно здравје во кризни состојби,, одржана во Струмица
- ◆ Учество на Седница на Регионалниот Штаб за управување со кризи Тетово во Тетово - Активно учество со Излагање-Презентација на тема „Координација и размена на податоци на локално ниво од интерес на сексуално и репродуктивно здравје во кризи и кризна состојба,,
- ◆ Учество на стручен Состанок за договор за методологија за рибирање на податоци од Листата на евиденција за Минимален пакет на здравствени услуги за репродуктивно здравје-МИСП, како дел од Националниот план за подготовка и одговор на здравствениот систем при кризи-кризни и вонредни состојби, во ИЈЗ Скопје.
- ◆ Учество на обука на тема „Минимален пакет на услуги за сексуално и репродуктивно здравје во кризни состојби,, во Струмица
- ◆ Учество на обука на тема „ Целосно управување со квалитет со заедничка рамка за процена (ЦАФ),, во Тетово
- ◆ Учество на стручен состанок на тема „Улогата на Центрите за јавно здравје во Националната програма за рано откривање на рак на дојка,, во Министерство за здравство.
- ◆ Учество на работна средба за Унапредување на фискалната транспарентност во јавниот сектор и олеснување на постапката за слободен пристап до информации од јавен карактер,, по повод меѓународниот ден за пристап до информации „ Право да знам,, која се одржа на 25 септември 2015 година (петок) во ГЕМ Клуб стара чаршија во Скопје.
- ◆ Учество на ЦЦИИ Конгрес на лекарите на РМ со меѓународно учество со презентација на стручен труд на тема „ Болести на циркулаторен систем регистрирани во болничка дејност во Гостивар,, кој се одржа од 1-3 октомври 2015 година во хотел „Холидеј Ин,, во Скопје.
- ◆ Учество на обука на тема: „ Улогата на Центрите за јавно здравје во Националната програма за рано откривање рак на дојка,, при што беше презентирано користењето на електронскиот систем за мамографски скрининг, која се одржа на 25.09.2015 година во Министерство за здравство (просториите на Мој термин).
- ◆ Учество на стручен состанок на Специјалистичкото здружени на лекарите по социјална медицина со организација на здравствената дејност, кој се одржа на 30 октомври 2015 година (петок) во Градската општа болница 8 Септември Скопје.
- ◆ Учество на јавна дебата за споделување на наодите од Компаративната анализа за состојбите со дискриминацијата во полошкиот и пелагонискиот регион со фокус на општина Гостивар, која се одржа на 13 ноември 2015 година (петок) во Центарот за развој на млади - општинска зграда, Гостивар.
- ◆ Учество на работилница за Евалуација на процесот на координација и размена на податоци на локално ниво од интерес за сексуалното и репродуктивното здравје во кризи и кризни состојби, која се одржа на 10 декември 2015 година (четврток) во хотел Порта, Скопје.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СТРУМИЦА

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Струмица на територијата на Струмичкиот регион, кој ги опфаќа 4-те општини (Василево, Босилово, Ново Село и Валандово) и градот Струмица, во текот на 2015 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во *социјално-медицинската дејност со здравствената статистика и промоција на здравјето*, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2015 година:

1. Изготвени, доставени во предвидениот рок во печатена форма до Институтот за јавно здравје (ИЈЗ) на РМ и постирани на сајтот на ЦЈЗ-Струмица се следните материјали:

- Годишен извештај за реализација на Националната програмата за 2014 во областа социјална медицина со статистика; Предаден во ИЈЗ на РМ на 15/01/2015 г.

Годишниот извештај ги сумира активностите на Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ - Струмица во текот на 2014 година и во согласност со задачите набележани во Националната годишна програма за јавно здравје. (1) На почетокот е даден детален табеларен приказ на податоците за бројот на прибрани, обработени и испратени извештаи по дејност, служби и видот на евиденциите. (2) Следува преглед на подготвените документи во вид на анализи, информации и извештаи со кратко резиме на нивната содржина. (3) Годишниот извештај ги презентира и активностите на Отсекот за здравствено воспитание и Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје според видот и нивниот број.

- Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ-Струмица за 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 03/2015 г.

Анализата која се изготвува со годишна динамика дава можност за континуирано следење на обемот на ресурсите и ефикасноста на нивното користење во болничката дејност. Публикацијата е структурирана во неколку поглавја и надополнета со исцрпен Табеларен приказ на податоците и користените индикатори за периодот во 2014 година, за секоја Општата болница во Струмица и за секое одделение поодделно.

- Информација за болести на зависност од алкохол утврдени кај населението во Струмичкиот регион во 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ 03/2015 г.

Информацијата, на 6 страни, табеларно ја отсликува состојбата во врска со болестите на зависност од алкохол кај струмичкото население. Во овој извештај се опишува и состојбата на зависници од алкохол на пациенти разделени по возраст.

- Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2014 година; Предаден во ИЈЗ на РМ во 05/2015 г.

Според Извештајот за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60), состојба на 31/12/2015 година, спроведен е систематски попис на севкупниот кадар во здравствените установи на територијата на Центарот. Добиени се податоци од 119 установи за 759 вработени. Материјалот е доставен до ИЈЗ на РМ во форма на предвидените табели на Извештајот, според мрежата на здравствените установи по општини, одделно.

- Анализа на болничкиот морталитет и морбидитет за 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 06/2015 г.

Анализата која се изготвува со годишна динамика дава можност за sukcesивно следење на болничкиот морбидитет и морталитет во Регионот на ЦЈЗ Струмица.

На 17 страни, со 11 дијаграми и 4 табели, за периодот од 2013 до 2014 година, детално преку одбрани индикатори е разработен морбидитетот регистриран во болничките установи на секундарно ниво, за жителите на Струмичкиот регион, за жителите на градот Струмица, вкупно, и одделно за секоја општина. Морталитетот е прикажан на ниво на Регион.

- Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет за 2014 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 07/2015 г.

Анализата е изготвена на 8 страна и илустрирана со 5 табели. Содржината која преку одбрани показатели ја отсликува состојбата со морбидитетот во амбулантно-поликлиничката дејност во ПЗЗ се однесува на периодот во 2014 година.

- Збирен извештај за кадар за прв и втор квартал 2015 година; Предаден во ИЈЗ на РМ во 09/2015 г.

Состојбата со кадарот на е прикажан преку 5 табели, а е изработен според извештаите од здравствените служби и е прикажан поодделно по здравствени установи и поодделно по одделенија и по општини.

- Извештај за здравјето на населението кое го покрива ЦЈЗ Струмица за 2014 година. Предаден во ИЈЗ на РМ во 10/2015 г.

Извештајот за здравјето на струмичкото население е испишан на 21 страни, во 17 поглавја и илустриран со повеќе табели. Содржината е ориентирана детално на демографските прилики, здравјето илустрирано преку одбрани индикатори и здравствените служби, нивните капацитети и обемот на извршена работа.

- Информација за здравјето на жените во репродуктивниот период на подрачјето на Струмичкиот регион; Предаден во ИЈЗ на РМ во 11/2015 г.

Повеќеаспектна информација за жените во репродуктивниот период испишана на 6 страни со содржина поделена во 5 поглавја. Се работи за информација која дава сеопфатен поглед на здравјето на жените во репродуктивниот период во светот, а потоа следи анализа на повеќе прашања поврзани со здравјето во овој период од животот на жените во Струмичкиот регион. Демографски и здравствени индикатори даваат увид во морбидитетот и морталитетот на оваа вулнерабилна суппопулација, и ги отвараат прашањата за фертилитетот, наталитетот, матерналната смртност, и абортусот на територијата на ЦЈЗ Струмица.

2. Координирана здравствено-воспитна активност насочена кон целни групи на територијата на Центарот е реализирана преку работа на терен во предучилишни и училишни установи и домови за стари лица, како и во објектот на Центарот, во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за откажување од пушењето.

ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА	Број на соодветни активности
Одржани предавања во предучилишни установи, основни и средни училишта	9
Одржани трибини со јавноздравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје - Струмица	4

Советувалишта во склоп на ЦЈЗ - Струмица	Број на советувани луѓе
Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје	78
Советувалиште за откажување од пушење	43

Во согласност со Националната годишна програма одбележани се следниве светски денови или недели, некои од нив во координација со ИЈЗ на РМ и Министерството за здравство.

Одбележани светски денови во врска со здравјето:
Светски ден за борба против ракот - 4-ти февруари 2015
Светски ден за борба против туберкулозата - 24 март 2015
Меѓународен ден против злоупотреба и нелегална трговија со дрога 2015, 26 јуни, 2015 година
Светски ден за борба против пушењето, 31 мај 2015 година
СВЕТСКИ ДЕН НА ЗДРАВЈЕТО, 7 АПРИЛ 2015 година
Светски ден на срцето; 29-ти септември 2015
Месец на подигање на свеста за ракот на дојката, Октомври 2014
Светски ден на SIDA-та, 1 Декември 2015

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - ВЕЛЕС

Со Програмата за превентивна здравствена заштита во РМакедонија, во делот за социјално- медицинска дејност, утврдени се задачите и активностите на одделенијата за социјална медицина при центрите за јавно здравје кои социјално-медицинската дејност ја спроведуваат преку Отсекот за организација, планирање и здравствено воспитна дејност и Отсекот за здравствена статистика и информатика.

Во делот за организација, планирање и здравствено воспитна дејност, според Програмата, предвидено е заедно со НИЈЗ Скопје, како лидер, активно да се учествува во прибирање на податоци, нивна обработка, изготвување на здравствени индикатори, на програми, извештаи, анализи и информации-стручни материјали со кои се добива увид во здравствената состојба на населението, степенот на достигнување во здравствената заштита, организационата поставеност на здравствената служба, здравствената проблематика на подрачјето на Центарот за јавно здравје.

Извештајот има за цел да ја прикаже реализацијата на програмските задачи и активности од страна на Центарот по однос на видот и обемот на изготвувањето, методологијата и содржината на определените задачи, како и придржувањето кон роковите.

Во текот на 2015 година се изготвија:

1. **Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените организации во 2014 година**
2. **Информација за состојбите со малигните заболувања на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес 2014 година**

3. **Анализа на болнички морбидитет и леталитет на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес во 2014 година**
4. **Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет во 2014 година**
5. **Анализа на здравствената состојба и здравствената заштита на населението на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес во 2014 година**
6. **Анализа на здравствената состојба на предучилишните деца во 2014 година**
7. **Извештаи за кадровска обезбеденост на здравствените установи на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес за 2014 година и првото полугодие од 2015 година**

Здравствено воспитание

1. **Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива ЦЈЗ Велес во 2014 година**
 - 28 предавања на тема Сексуално и репродуктивно здравје;
 - 17 на тема Алкохолизмот кај младите
 - 15 предавања на тема Правилна исхрана кај младите
 - 11 предавања на тема Зависноти од алкохол, пушење и опојни дроги
2. **Една трибина по повод Први декември, меѓународен ден на борба против СИДА**
3. **Одбележување на светски денови, недели**
 - Беа обележени 16 светски денови

Докторите по социјална медицина активно учествуваа во подготовката на Здравствен статистички годишник за делот на Центарот за јавно здравје Велес. Овој годишник е современа замена за поранешните извештаи за здравствената состојба на населението.

Се изготвуваат здравствени индикатори преку собирање на податоци и анкетни истражувања. Ова се работи континуирано цела година.

Се собираа и обработуваа податоци за изготвување на здравствени индикатори за 2012, 2013 и 2014 година од општите болници на подрачјето на Центарот.

Континуирано се одржуваа предавања за здравствено воспитание во тесна соработка со Црвениот крст и локалните самоуправи на регионот на Центарот за јавно здравје Велес со акцент на превенција од хронични незаразни заболувања, промоција на здрав начин на живеење и т.н. Беа обележени меѓународни денови од листата на СЗО со пишани материјали прочитани на локалните радија телевизии.

Советувалиштето за откажување од пушење им беше на располагање на сите заинтересирани, меѓутоа одзивот беше слаб и покрај повремените јавувања на локалните медиуми за неговото постоење.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-КУМАНОВО

Во 2015 година изготвени се следните извештаи:

1. Годишен извештај за евалуација на Национална годишна програма за јавно здравје за 2014 година , на подрачјето на Центар за јавно здравје Куманово;
Рок на изготвување: 15.01.2015 година
2. Анализа на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет на подрачјето на Центарот за јавно здравје Куманово за 2014 година;
Рок на изготвување: јули 2015 година
3. Извештај за здравјето на населението во 2014 година, за подрачјето на Центарот за јавно здравје Куманово
Рок на изготвување: октомври 2015 година
4. Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи за 2014 година, за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово.
Рок на изготвување: март 2015 година
5. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет на подрачјето на Центар за јавно здравје Куманово за 2014 година.
Рок на изготвување: јуни 2015 година.
6. Информација за состојбата со кардиоваскуларните болести на подрачјето на Центар за јавно здравје Куманово за 2014 година
Рок на изготвување: март 2015 година.
7. Информација за состојбата со мигранти на подрачјето на Центар за јавно здравје Куманово за 2014 година
Рок на изготвување: ноември 2015 година.
8. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центар за јавно здравје Куманово. Здравствено воспитната активност е со координиран пристап и насочена кон: предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија, јавни гласила и со следните теми:
 - превенција на дијабетес, алиментарни токсикоинфекции, кардиоваскуларни заболувања и малигни заболувањаОдржано предавање, Значење на болничката исхрана, присутни 35 слушатели.

Одржано е предавање пред членовите на Здружение на дијабетичари на Куманово, на тема: „Остеопороза“, присутни беа 17 слушатели, а гостин предавач беше и специјалист по интерни болести Др. Томица Анчевски. Информација за предавањето беше проследена и во медиумите.

Одржани се три предавања на тема „Превенција на срцеви заболувања“.

Одржано е предавање: „Акутни компликации кај шеќерната болест“ на членови на Здружение на дијабетичари од Куманово, присутни 30 учесници.

- исхрана и здравје - здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана

Одржано предавање во СОУ “Гимназија Гоце Делчев” во Куманово, присутни 28 слушатели

Одржани предавања во основното училиште “Кочо Рацин”, присутни 60 слушатели. здравствен бенефит од спроведување на редовна физичка активност

Одржани предавања во основните училишта “Вук Караџиќ” во Куманово, 80 учесници; во “Дитурија” с.Липково 275 учесници; во “Рилиндија” с.Матејче, 32 учесници; Ученички дом “Професор Мијалковиќ” 42 учесници.

Во ОУ “Браќа Миладиновци” одржани се две предавања, присутни 55 учесници; во ОУ “Рилиндија” две предавања, 65 учесници.

Дистрибуирани се предавања на оваа тема во основните училишта “Вук Караџиќ” и во “Браќа Миладиновци” во Куманово.

- активности во период на детството, адолесценција и раниот адултен период. Во СОУ Гимназија “Гоце Делчев” Куманово, одржани се предавања на тема: Контрацепција, Сексуално преносливи инфекции и ХИВ/СИДА, 155 учесници.

Во СОУ “Перо Наков” Куманово, одржани се 3 предавања и на тема: Контрацепција, Сексуално преносливи инфекции и ХИВ/СИДА, присутни беа 65 учесници.

Во СОУ Гимназија “Гоце Делчев” Куманово, одржани се предавања во сите трети и четврти класови на тема: Контрацепција, Сексуално преносливи инфекции и ХИВ/СИДА, 260 учесници.

Во ОСТУ “Наџе Буџони” на учениците од медицинска насока одржано е предавање ХИВ/СИДА.

СОУ Гимназија “Сали Фрашери”, 100 учесници. Во СОУ “Перо Наков” 50 учесници, во ОСТУ “Наџе Буџони” 35 учесници, во СОУ Гимназија “Горче Петров” Крива Паланка 60 учесници, во СОУ Гимназија “Митко Пенџуклиски” Кратово, 30 учесници, во ОУ “Кочо Рацин” Кратово 28 учесници.

Рок на реализирање: Од сите наведени теми планираме предавања во сите паралелки на основните и средни училишта на подрачјето на Центар за јавно здравје Куманово. Распоредот ќе биде приспособен на можностите на поедините училишта, а во координација со педагошко-психолошките служби на училиштето.

Индикатор: извештај за број на реализирани едукации со број на учесници на наведените теми.

9. Одржување на трибина :

„Шеќерна болест, правилна исхрана и физичка активност”, присутни 28 посетители
Целта на трибината е да се потенцира значењето на физичката активност и правилната исхрана за шеќерната болест. Трибината е наменета за општата популација и се одржа во просториите на Општа Болница Куманово (голема сала), на

25.03.2015 година. Настанот беше медиумски покриен од електронските средства за информирање и регионалната телевизија со 20 минутен прилог.

„Пушењето убива предвреме”, присутни 14 учесници.

Целта на трибината е да се потенцира големата штетност на пушењето и влијанието врз здравјето на секој поединец, активен или пасивен пушач, последиците од пушењето. Се даде акцент на здравиот стил на живот. Трибината се одржа во големата сала во Општа Болница Куманово.

Трибина на тема “Превенција на срцеви заболувања” се одржа на 30.09.2015 година во просториите на Центарот за јавно здравје Куманово. Вкупно имаше 28 учесници. Целта на трибината е да се потенцира значењето на срцевите заболувања врз јавното здравје на заедницата. Акцент беше ставен на начините како да се заштитиме од појавата на срцевите заболувања. Гост предавач беше др. Ладислава Крстик, специјалист интернист од Општата Болница Куманово.

Трибина на тема: “Акутни компликации кај дијабетот, хипогликемија и хипергликемија”, присутни 28 посетители

Целта на трибината е да се потенцираат значењето на брзото препознавање на акутните компликации кај дијабетот. Трибината е наменета за општата популација и се одржа во просториите на Општа Болница Куманово (голема сала), на 18.11.2015 година. Гост предавач беше др. Томица Анчевски, специјалист интернист во Општа Болница Куманово, а свое искуство сподели И др. Исмаил Бајрами специјалист по општа медицина, раководител на Диспансерот за дијабет.

Рок на реализирање: по една трибина квартално

Индикатор: Извештај за одржана трибина на тема со број на учесници

10. Печатење на агитка на тема: „Шеќерна болест” за трибината
Печатење на агитка на тема: „ Пушењето убива предвреме” за трибината
Печатење на флаер на тема: “Грижете се за вашето срце”
Печатење на агитка на тема: „Шеќерна болест” за трибината

Рок на изготвување: квартално

Индикатор: доставена брошура

11. Одбележување на светски денови, недели (Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетот, СИДА, туберкулоза, Ден на борба против пушење, Светски ден на сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, ден за борба против насилство врз жената и други) координирано со ИЈЗ на РМ и МЗ.

Одбележани се следните денови:

- ♦ Европска недела на превенција на рак на грло на матката 21-28 Јануари, - акцент беше ставен на задолжителната вакцинацијата против ХПВ вирусот, со предавања одржани во петтите и шесттите одделенија во ОУ “Магдалена Антова” во Куманово,. Поделени беа флаери за бенефитот од ХПВ вакцинацијата во Куманово, Крива Паланка и Кратово. Информирани беа и електронските средства за информирање.
- ♦ Светски ден на водите 22 Март, го одбележавме со информација проследена до средствата за информирање. Исто така во ОУ “Дитурија” во с. Липково, во ОУ “Рилиндија” од с. Матејче и во Гимназијата “Исмет Јашари” с. Липково беа одржани предавања за важноста на исправната вода за пиење за заштита од заразни и незаразни заболувања.

- ◆ Светски ден за борба против туберкулоза, 24 Март го одбележавме со проследување на информацијата од Министерството за здравство за состојбата со оваа болест во нашата земја и нашиот регион до средствата за информирање.
- ◆ 7-ми Април „Светски ден на здравјето“ оваа година беше одбележан со предавања во првите и третите години во средното училиште “Киро Бурназ” Куманово и во средните училишта во Крива Паланка и Кратово на тема “Безбедност на храната”.
- ◆ „Недела на имунизација” -трета недела во Април, посетени се вакциналните пунктови во Здравствен дом и на терен.
- ◆ 10-ти Мај „Меѓународен ден на физичка активност”, предавања во основните училишта со потенцирање на потребата од секојдневна физичка активност.
- ◆ 31-ви Мај „Светски ден на борба против пушење” , одржана е трибина на тема “Пушењето убива предвреме” и подготвени се флаери кои беа дистрибуирани.
- ◆ 26 Јуни, Меѓународен ден против употреба на дроги и илегална трговија со нив, одржани се предавања во средните училишта на албански наставен јазик.
- ◆ Во текот на третото тромесечие од 2015 година одбележани се: 28 Јули Светски ден за борба против хепатитот со информација до локалните средства за информирање, градинките и ученичките домови со акцент за значењето на хигиената, правилната исхрана.
- ◆ Светски ден на оралното здравје 12 Септември, го одбележавме со проследување на информацијата за значењето на оралното здравје за целокупното здравје на организмот до училиштата и средствата за јавно информирање.
- ◆ Светскиот ден на срцето 29 Септември покрај со проследување на информација до локалните медиуми, го одбележавме и со одржување на трибина на тема “Превенција на срцеви заболувања”, изготвување на флаер “Грижете се за вашето срце”, поделба на овие флаери и поставување на промотивен материјал изготвен од Институтот за јавно здравје.
- ◆ 1 Октомври - Меѓународен ден на стари, посета на Старски дом „Зафир Сајто”,
- ◆ 15 Октомври - Светски ден на миене на раце, го одбележавме со посета на предучилишните установи и училиштата и ја нагласивме потребата за подобрување на инфраструктурата во делот на личната хигиена со акцент на миене на рацете како превентивна мерка за голем број заболувања.
- ◆ 20 Октомври Светски ден на остеопороза - граѓаните преку средствата за јавно информирање беа известени за новините во лекувањето на оваа состојба и можностите на ФЗОМ да ги покрие трошоците.
- ◆ 14 Ноември - Светски ден за борба против шеќерната болест, го одбележавме со одржување на трибина на тема “Акутни компликации кај дијабетот, хипогликемија и хипергликемија”.
- ◆ Месецот Ноември борба против зависности го одбележавме со предавања во средните училишта кои наставата ја изведуваат на албански јазик, во соработка со наставниот кадар.
- ◆ 25 Ноември - Светски ден за борба против насилство над жените, беше одбележан со информација до медиумите.
- ◆ 1 Декември, Светски ден за борба против ХИВ/СИДА - одржани предавања за СИДА-та и Сексуално преносливите инфекции, на учениците во средните училишта и поделен промотивен материјал и кондоми.

Рок на изготвување:

квартално

Индикатор:

Извештај за број на реализирани одбележувања

12. Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје

Како дел од активностите согласно „Стратегијата за сексуално и репродуктивно здравје во Република Македонија 2011-2015” во рамките на ЦЈЗ ќе продолжат да функционираат советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје, каде младите и адолесцентите ќе добиваат бесплатни совети, кондоми и орални контрацептивни средства и ќе се спроведуваат доброволни ХИВ тестирања.

Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје го посетија 106 посетители, поделени се 380 кондоми. Советувалиштето за одвикнување од пушење го посетија 26 лица.

Рок на извршување: континуирано

Индикатор: извештај со број на посети, поделени кондоми и контрацептивни средства.

13. Учество во ЕСПАД истражувањето кај учениците од средните училишта на подрачјето на Центарот за јавно здравје Куманово.

**Центар за
статистичка
обработка**

A. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Задачите и активностите од областа на здравствена статистика и информатика се изготвуваат од страна на кадарот распределен во одделенијата на Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација (Центар во понатамошниот текст). Центарот ги координира активностите од оваа програмска област и конкретните задачи, врши следење, мониторинг, верификација и квартално го известува Министерството за здравство за реализацијата на активностите и доставувањето на статистичките извештаи од 10 ЦЈЗ.

Во Центарот се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија.

Центарот ги спроведуваше следните активности:

- ◆ Континуирано прибирање на збирни и индивидуални извештаи - евиденции со дефинирани здравствено-статистички податоци. Вршење логичка и математичка контрола на прибраните податоци
- ◆ Внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
- ◆ Обработка и анализа на внесените здравствено-статистички податоци
- ◆ Вршење на логичка и математичка контрола на обработените податоци
- ◆ Изготвување на годишни (за претходната година) и полугодишни здравствено-статистички извештаи на ниво на РМ (за тековната година)
- ◆ Доставување на годишни (за претходната година) и полугодишни здравствено-статистички извештаи на ниво на РМ (за тековната година) до Министерство за здравство
- ◆ Доставување на здравствено-статистички податоци според дефинирани табели до ДЗС
- ◆ Изготвување на здравствено-статистички податоци за потребите на СЗО, Уницеф, ОЕЦД, Еуростат и други меѓународни организации
- ◆ Изготвување на здравствено-статистички податоци за потребите на другите сектори во ИЈЗ
- ◆ Вршење на редовни годишни теренски увиди (и по потреба вонредни) во 10 ЦЈЗ, а по потреба и во здравствени установи на подрачјата што ги покриваат ЦЈЗ
- ◆ Давање стручно-методолошка помош и едукација од областа на здравствена статистика и информатика
- ◆ Објавување на обработени податоци на веб страна на ИЈЗ, преку извештаи, публикации
- ◆ Давање податоци по барање на корисници согласно Законот за информации од јавен карактер

Во тек на 2015 година се продолжи спроведувањето на статистичките истражувања од областа на здравството.

Во Центарот се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија.

1. Збирни евиденции

Збирни извештаи содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив како и податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности.

Во тек на 2015 година од здравствените установи во Република Македонија преку центрите за јавно здравје, во Институтот за јавно здравје се доставени 38612 збирни извештаи:

- ◆ Збирни извештаи за II полугодие за 2014 година, годишни збирни извештаи за 2014 година, и збирни извештаи за IV тромесечие за 2014 година за хигиенската исправност на намирниците и предметите за општа употреба и извештаи за несреќи на работа;
- ◆ Збирни извештаи за I полугодие за 2015 година и тромесечни извештаи за I, II и III тромесечие за 2015 година.

1.1. Годишни збирните извештаи за кадар и извршена работа за 2014 година:

Од доставените збирни извештаи за 2014 година по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците, во Центарот се изготвени годишни збирни извештаи за 2014 година за Републиката до 31.05.2015 година.

Индикатор: доставени извештаи до МЗ

Рок на изготвување: Мај 2015 година

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	БРОЈ НА ИЗГОТВЕНИ ГОДИШНИ ЗБИРНИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2014 ГОДИНА во II квартал 2015
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2281
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	2761
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	75
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1486
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1710
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	222
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	32
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	9
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	58
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	4180
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	36
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	152
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	403
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	19
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	156
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	176
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	13231
Извештај за несреќа на работа	7
ВКУПНО	25940

1.2. Полугодишни збирни извештаи за кадар и извршена работа на ниво на Република Македонија за 2015 година:

Од доставените збирни извештаи за I полугодие за 2015 година и I и II тромесечие за 2015 година, по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците се изготвени полугодишни збирни извештаи на ниво на Република Македонија за 2014 година до 30.09.2014 година.

Индикатор: доставени извештаи до МЗ

Рок на изготвување: Септември 2015 година

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	БРОЈ НА ИЗГОТВЕНИ ПОЛУГОДИШНИ ЗБИРНИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2014 ГОДИНА во III квартал 2014
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2283
Извештај за работа на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	2761
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	75
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1548
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	1714
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	242
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	56
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2736
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	30
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	152
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	154
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	199
Извештај за несреќа на работа (образец ИПС)	7
ВКУПНО	12672

Софтверска обработка на податоците од збирните извештаи извршена е според утврдени апликативни програми.

Стручно-методолошка помош од областа на здравствена статистика и информатика

Во тек на 2015 година посетени се 10 центри за јавно здравје при што е пружена стручно-методолошка помош во врска со прибирањето и обработката на здравствено-статистички податоци и посебно за изготвување на програмските задачи од областа на здравствена статистика со цел за подобрување на работата по однос на квалитет и квантитет при водењето на медицинска документација и евиденција.

Индикатор: доставен извештај до МЗ за стручно-методолошка помош во ЦЈЗ

Рок за известување: квартално

Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности на ЦЈЗ од областа на здравствена статистика

Континуирана соработка со стручните лица од ЦЈЗ во овој период допринесе сите предвидени евиденции (збирни и индивидуални) да се приберат и обработат според програмата. Со извршени теренски увиди на стручните лица – тимови од ИЈЗ во сите 10 центри за јавно здравје верифицирано се изготвени унифицирани извештаи за 2015 година за извршени активности во врска со прибирање и обработка на податоците од збирните и индивидуални извештајни обрасци од областа на здравствена статистика.

Индикатор: доставен извештај до МЗ
за квартален мониторинг

Рок за известување: квартално

1.3. Здравствени публикации во Република Македонија за 2014 година

Заради поширока достапност за користење на здравствено-статистичките податоци од збирните и индивидуалните здравствено-статистички евиденции во тек на 2014 година изготвени се следниве публикации:

а) Здравствена карта на Република Македонија, 2014

Здравствената карта на Република Македонија за 2014 година, ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија по однос на организационата структура, здравствените дејности и здравствениот кадар, морбидитет и морталитет.

Здравствената карта е изготвена врз основа на официјалните податоци кои ги прибира и обработува Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација при Институтот за јавно здравје на Република Македонија а се доставуваат од здравствените установи преку Центрите за јавно здравје во РМ и Државниот завод за статистика.

Здравствената карта изготвена е во три дела:

I - општ дел - ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија прикажана воопшто и според нивоите на здравствената заштита – примарна, секундарна и терциерна.

II и III дел - ја прикажуваат состојбата на здравствената заштита по здравствени региони.

Податоците се презентирани во вид на табели и картограми. Прикажани се: обезбеденоста на населението со здравствените кадри и извршените услуги по здравствените дејности, болничките здравствени установи по видови, број на болнички постели, лекувани болни, просечно лекување на болните, искористеност на болничките капацитети и обрт на болнички постели. Се прикажани утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничката дејност и морбидитетот регистриран во болничко-стационарните здравствени установи, заразните заболувања против кои се врши имунизација како и општиот и доенечкиот морталитет и најчести причини за смрт.

Здравствената карта на Република Македонија за 2014 година, како публикација од овој вид на презентирање на податоци е форма на континуирано годишно објавување на актуелните здравствени податоци за Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Септември 2015 година

б) Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2014

Од обработените податоци од извештаите за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности изготвена е годишна публикација „Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2014“ и доставена до Министерството за здравство на Република Македонија.

Податоците за утврдени заболувања и состојби во Публикацијата презентирани се по општини, здравствени региони, статистички региони и вкупно за Република Македонија.

Морбидитетот за утврдените заболувања и состојби прикажан е на 10000 соодветно население по групи на заболувања (субтотали) во сите амбулантно-поликлиничките дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младина, здравствена заштита на деца, здравствена заштита на жени, заштита и лекување на устата и забите и белодробни болести и туберкулоза).

Во дијаграмите е дадена структура на најзастапени утврдени групи на заболувања и состојби во секоја амбулантно-поликлиничка дејност презентирани вкупно за Република Македонија и по статистички региони.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Октомври 2015 година

в) Мрежа на болничките здравствени установи за 2014 година

Годишната публикација „Мрежа на болничките здравствени установи за 2014 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за болничко-стационарно лекувани болни. Прикажана е мрежата на болничките здравствени установи, број на лекувани болни, остварени болнички денови, како и други релевантни показатели, на секундарно и терциерно ниво на здравствена заштита, за Република Македонија и по 8 статистички региони.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Октомври 2015 година

г) Специјалистички служби во Република Македонија во 2014 година

Годишната публикација „Специјалистички служби во Република Македонија во 2014 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за специјалистички служби, добиени од здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија.

Податоците за работници и посетите во областа на специјалистичко-консултативна дејност презентирани се во табели и дијаграми преку кои се прикажани кадарот (по профил и степен на стручна подготовка) и посетите, според видот на здравствена установа, ниво на здравствена заштита (секундарна и терциерна здравствена заштита), по општини и вкупно за Република Македонија.

Оваа публикација за кадар и посети во областа на специјалистичко-консултативна дејност изготвени се како форма на континуирано годишно објавување.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Декември 2015 година

д) Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2014 година

Годишната публикација „Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2014 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за кадар и организациона структура во здравствените установи. Публикацијата го презентира целокупниот кадар, здравствен и нездравствен, во здравствените установи во јавниот и приватниот сектор во Република Македонија. Податоците се презентирани во табели, дијаграми и картограми по профил и степен на стручна подготовка, според видот на здравствената установа, ниво на здравствена заштита (примарна, секундарна и терциерна) по општини и на ниво на Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Ноември 2015 година

1.4. Индивидуални евиденции

Во тек на 2015 година од здравствените установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, во Институтот за јавно здравје доставени се 56653 индивидуални евиденции:

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на индивидуални евиденции доставени во 2014 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	10237
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	25199
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	6851
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	1346
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	3392
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	1663
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	28
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	6
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	336
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	3641
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	506
	ВКУПНО	56653

а) Регистар за рак на Република Македонија

Пријавите за малигни заболувања се прибираат од сите здравствени установи во Република Македонија, преку центрите за јавно здравје. Како дополнителен извор за пријавување на дијагностицираните неоплазми се прибираат и патохистолошките наоди за малигномите. Во тек на годината, од здравствените установи во Република Македонија, преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при центрите за јавно здравје во Институтот за јавно здравје доставени се **10237** пријави за малигни неоплазми. Извршена е контрола, идентификација, обработување и анализирање на пријавите.

Водењето на регистарот е компјутерски по сите утврдени модалитети: пол, возраст, место на живеење, дата на пријавување, патохистолошки наод и стадиум на заболувањето.

Во тек на 2015 година изготвена е годишна публикација „Регистар за рак на Република Македонија, 2014“ и доставена до Министерството за здравство.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Октомври 2014 година

б) Регистар за шеќерна болест на Република Македонија

Регистарот за шеќерна болест, формиран 1996 година, продолжи да работи според утврдената методологија за водење на регистар, а во согласност на современите барања и насоки дадени од СЗО. Во тек на 2015 година доставувани се пријави за шеќерна болест од здравствените установи до одделенијата за здравствена статистика и информатика при центрите за јавно здравје секој 5-ти во месецот за претходниот месец, односно секој 10-ти во месецот до Институтот за јавно здравје на Република Македонија. Во тек на годината прибрани се **25199** пријави за шеќерна болест. Во Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација извршен е компјутерски внес и обработка на податоците.

Во тек на 2015 година од обработените податоци за 2014 година изготвена е годишна публикација “Регистар за шеќерна болест на Република Македонија, 2014“. Во публикацијата се прикажани инциденца и преваленца на шеќерната болест по сите можни параметри, на ниво на Републиката, според пол, возрасни групи, занимања, место на живеење (град-село), тип на шеќерна болест, компликации и др.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Јули 2015 година

в) Регистри за незаразни болести

Во 2015 година Центарот ги спроведуваше евиденциите за незаразни болести. Прибирани се пријави за исхемична болест на срцето (6851); брубрежна инсуфициенција (1346); психози (3392); алкохолизам и други зависности (1663; професионални заболувања (7); интоксикации (трпења) (336), сообраќаен траматизам (3641) и ревматска треска (6).

Во врска со овие статистички истражувања во тек на 2014 година превземени се активности и мерки за што поредовно и поцелосно доставување на пријавите. Прибрани се 20447 пријави за сите наведени незаразни болести (без пријави за шеќерна болест и малигни неоплазми), извршена е логична контрола на податоците.

г) Болнички морбидитет во Република Македонија, 2014

За изготвување на годишната публикација „Болнички морбидитет во Република Македонија, 2014“ користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, за подрачјата што ги покриваат, до Институтот за јавно здравје на РМ каде се обработени на ниво на Република Македонија.

Во публикацијата се прикажани структура (процентуална застапеност) на лекувани болни во болничко-стационарни здравствени установи по групи на болести (субтотали) и стапки на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население.

Податоците за болничкиот морбидитет дистрибуирани по статистички региони во

Република Македонија презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Најчести болести од кои се лекувани болни во болничко-стационарна дејност во Република Македонија прикажани се со дијаграми за структурата и морбидитетот одделно за секој статистички регион.

Во публикацијата се презентирани со дијаграми и посебен компаративен преглед по статистички региони поединечно за секој субтотал од најчестите групи на болести.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Декември 2015 година

1.5 Морталитет во Република Македонија во 2014 година

Во тек на 2014 година со обработка на податоците за умрени лица во 2014 година превземени од Државниот завод за статистика изготвена е годишна публикација „Морталитет во Република Македонија во 2014 година“.

Во публикацијата се прикажани структура (процентуална застапеност) на умрени лица по групи на болести (субтотали) и стапки на морталитет пресметани на 100.000 соодветно население.

Податоците за најчести причини за смрт кај населението во Република Македонија дистрибуирани се по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

Во публикацијата е прикажан со дијаграми и посебен компаративен преглед на морталитетот од најчестите групи на болести како основна причина за смрт по статистички региони кај населението во Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Септември 2015 година

1.6 Малигни неоплазми во Република македонија, 2010-2014

Информацијата „Малигни неоплазми во Република Македонија, 2010-2014“ е изготвена по повод на Светскиот ден за борба против ракот.

Во информацијата се користени податоци за морталитетот и морбидитетот од малигните неоплазми во Република Македонија.

За изготвување на морталитетот користени се податоци за умрени лица од малигни неоплазми во Р.Македонија доставени од Државниот завод за статистика и обработени според разни параметри (стапки на морталитетот на 100.000 жители и структура на умрени лица по пол и возраст). Податоците се презентирани по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

За изготвување на болничкиот морбидитет од малигни неоплазми користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи. Податоците се обработени на ниво на Република Македонија и по статистички региони. Во информацијата се прикажани стапки на морбидитетот на 10.000 жители и структура на лекувани болни од малигни неоплазми во вкупно лекувани во болничко-стационарни здравствени установи во табеларни прегледи и дијаграми.

За амбулантно-поликлинчкиот морбидитет од малигни неоплазми обработени се податоци од збирните извештаи за утврдени заболувања и состојби евидентирани во амбулантно-поликлинчките здравствени установи на ниво на Република Македонија, по општини, здравствени региони и статистички региони по одделни дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младаина и здравствена заштита на деца од 0-6 години). Структурата и стапките на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Февруари, 2015 година

1.7 Состојба со циркулаторни болести во Република Македонија, 2012-2014

Информацијата „Состојба со циркулаторни болести во Република Македонија, 2012-2014“ изготвена е во Институтот за јавно здравје на Република Македонија, Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација, по повод на Светскиот ден на срцето.

Во информацијата се користени податоци за морталитетот и морбидитетот од болестите на циркулаторниот систем во Република Македонија изготвени според Меѓународната статистичка класификација на болестите и сродните здравствени проблеми - Десетта ревизија (МКБ-10).

За изготвување на морталитетот користени се податоци за умрени лица од циркулаторни болести во Р.Македонија доставени од Државниот завод за статистика и обработени според разни параметри (стапки на морталитетот на 100.000 соодветно население и структура на умрени лица по пол и возраст). Податоците се презентирани по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

За изготвување на болничкиот морбидитет користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, обработени за подрачјата што ги покриваат и доставени до Институтот за јавно здравје на РМ каде се изготвени податоци на ниво на Република Македонија и по статистички региони. Во информацијата прикажани се стапки на морбидитетот на 10.000 жители и структура на лекувани болни од болести на циркулаторниот систем во вкупно лекувани во болничко-стационарни здравствени установи во табеларни прегледи и дијаграми.

За амбулантно-поликлинчкиот морбидитет од болестите на циркулаторниот систем обработени се податоци од збирните извештаи за утврдени заболувања и состојби евидентирани во амбулантно-поликлинчките здравствени установи, доставени преку статистичките служби на центрите за јавно здравје до Институтот за јавно здравје на РМ. Податоците изготвени се на ниво на Република Македонија, по општини, здравствени региони и статистички региони по одделни дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младаина и здравствена заштита на деца од 0-6 години). Структурата и стапките на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Трендот на движење на морталитетот и морбидитетот од болестите на циркулаторниот систем кај населението во Република Македонија во анализираниот период прикажан е со индексни поени и дијаграми.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Септември, 2015 година

1.8 Одржување и развој на WEB-страна на ИЈЗ на РМ, изготвување публикации, информации, анализи, брошури и други материјали преку in-design во PDF формат за потребите на Центарот за статистичка обработка на здравствените податоци, публицистика и едукација како и за потребите на сите сектори во ИЈЗ на РМ и Министерство за здравство на Р.Македонија.

Во тек на 2015 година квартално се презентирани поставени материјали на WEB-страна.

Рок на изготвување:

Задачата е континуирана

Индикатор:

квартален извештај за поставени материјали на WEB-страна

Б. ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИЛЕП

Реализацијата на задачите и активностите во областа на социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Прилеп се одвиваше во согласност со зацртаните мерки и активности во Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2015 година. Реализирани се задачи и активности зацртани во Програмата од оваа дејност по вид, обем и содржина за 2015 година.

Здравствена статистика и информатика

Спроведувањето на здравствената статистика и информатика е согласно законските прописи и тоа представува перманентна активност на вработените во социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Прилеп.

Во рамката на оваа дејност извршени се следните задачи и активности:

1. Изготвување на извештаи

- Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Прилеп за 2015 година
- Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Прилеп за I и II квартал 2015 година

2. Обработка на збирни извештаи - опфаќа:

- прибирање и следење на комплетноста на доставените збирни извештаи од здравствените установи и дејности од примарната, специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита, вршење на логичка и математичка контрола на податоците и корекција на пропустите и недостатоците во нив и натамошна компјутерска обработка и анализа на истите.
- анализа на здравствено-статистичките податоци и изготвување на збирни тромесечни, полугодишни и годишни извештаи по дејности за секоја дејност, здравствена установа и општина и збирно за сите здравствени установи на подрачјето на Центарот, и нивно доставување во предвидени рокови до ИЈЗ-Скопје.

3. Обработка на индивидуални извештаи - опфаќа:

- прибирање и следење на комплетноста на доставените индивидуални извештаи, вршење на контрола на податоците и корекција на пропустите и недостатоците во нив и натамошен внес и компјутерска обработка и анализа на истите.

4. Обработка на пријави за масовни незаразни болести - опфаќа:

- прибирање и следење на комплетноста на доставените пријави за масовни незаразни болести согласно Законот, вршење на контрола на податоците и корекција на пропустите и недостатоците во нив и компјутерски внес на истите.
- внесување на податоците од пријавите во посебни евиденциони книги и водење на такви книги за сите масовни незаразни заболувања согласно Законот за евиденции во областа на здравството.

5. Давање стручно-методолошка помош - опфаќа:

- посета на здравствените установи, контрола на правилното водење на медицинската документација и евиденција и изготвување на извештаи, правилната примена на X Ревизија од МКБ, како и давање инструктажи при доаѓање на заинтересираните во службата и при вршење увиди во здравствените установи и медицинските единици на терен. Во рамките на оваа активност заедно со инспектор од ДЗСИ -подрачно одделение Прилеп, се посетуваат поранешните и сите новоотворени приватни здравствени установи на подрачјето на Центарот.

Во 2015 дадени се вкупно 67 инструктажи, од кои 20 во одделението и 47 на терен во градот и останатите населени места на подрачјето на ЦЈЗ-Прилеп.

6. Давање на податоци - опфаќа:

- обработка и давање на здравствено-статистички податоци по барање на заинтересирани органи, установи и поединци согласно законските прописи.

Во 2015 година обработени и дадени се податоци на:

- ◆ Општата болница Прилеп – податоци за работата на одделенијата и специјалистичко-косултативните служби за четири тромесечија, полугодишни и годишни за 2015 година,
- ◆ Општата болница Прилеп – податоци за умрени во болницата по општини за 2015 година,
- ◆ Приватни лица- податоци за заболени и лекувани лица во амбулантно-поликлиничката и болничката дејност по пол и возраст за пет годишен период за дипломска работа за следните заболувања:
 - заболени од Бронхијална астма на подрачјето на Прилеп,
 - заболени од Шизофренија на подрачјето на Прилеп,
 - заболени од Малигни заболувања на подрачјето на Прилеп,
 - заболени од Дијабет на подрачјето на Македонски Брод.

Преглед на добиени и обработени збирни и индивидуални извештаи во ЦЈЗ - Прилеп за 2015 година

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)	од тоа		% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апли-кативни софтвер-ски програми
		тримесечни	годишни		
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1160	1160		100.0	1160
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	224	224		100.0	224
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1144	1144		100.0	1144
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1144	1144		100.0	1144
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	80	80		100.0	80
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2992	2992		100.0	2992
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	8		100.0	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	4		100.0	4
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	48		100.0	48
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	4		100.0	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	32	32		100.0	32
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	48		100.0	48
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	220		220	100.0	немаме софтвер
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)					
ВКУПНО	7140	6920	220	100.0	6920

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1160	296	296	284	284
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	224	58	58	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1144	292	292	280	280
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1144	292	292	280	280
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	80	20	20	20	20
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2992	744	744	752	752
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	1	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	12	12	12	12
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	32	8	8	8	8
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	12	12	12	12
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	220	220	0	0	0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0	0
ВКУПНО	7140	1746	1746	1714	1714

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)	% на опфаг на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	580	100.0	580
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	224	100.0	224
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	100.0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	572	100.0	572
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	572	100.0	572
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	40	100.0	40
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	100.0	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1496	100.0	1496
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	100.0	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	100.0	4
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	100.0	48
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	32	100.0	32
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	100.0	48
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	220	100.0	0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0		0
ВКУПНО	3872	100.0	3652

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и работа од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	580	148	148	142	142
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	224	58	58	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	572	146	146	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	572	146	146	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	40	10	10	10	10
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1496	372	372	376	376
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	1	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	12	12	12	12
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	32	8	8	8	8
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	12	12	12	12
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	220	220	0	0	0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0	0
ВКУПНО	3872	922	922	762	762

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015)	% на опфаг на вкупно доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	580	100.0	580
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)		0.0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	572	100.0	572
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	572	100.0	572
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	40	100.0	40
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1496	100.0	1496
ВКУПНО	3268	100.0	3268

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештај за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	580	148	148	142	142
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	572	146	146	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и млада (образец 3-04-60)	572	146	146	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	40	10	10	10	10
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1496	372	372	376	376
ВКУПНО	3268	824	824	810	810

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЗ во тековната година (2015)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1155	660	330	165
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	224	128	64	32
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1141	652	326	163
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1141	652	326	163
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	70	40	20	10
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	14	8	4	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	14	8	4	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	28	16	8	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2814	1608	804	402
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	7	4	2	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	7	4	2	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	98	56	28	14
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56	32	16	8
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	95	54	27	14
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	312			312
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	7190	3930	1965	1295

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЗ во тековната година (2015)	временски период		
		троемесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	578	330	165	83
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	112	64	32	16
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	4	2	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	571	326	163	82
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	571	326	163	82
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	35	20	10	5
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	14	8	4	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1407	804	402	201
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	2	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	2	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	49	28	14	7
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	2	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	28	16	8	4
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	47	27	14	7
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	312	0	0	312
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0
ВКУПНО	3751	1965	983	803

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во во тековната година (2015)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	578	330	165	83
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	571	326	163	82
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	571	326	163	82
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	35	20	10	5
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1407	804	402	201
ВКУПНО	3175	1814	907	454

Табела 5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)	временски период		
		полугодишни		годишни
		I	II	
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	495	168	162	165
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	96	33	31	32
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	489	166	160	163
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	489	166	160	163
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	30	10	10	10
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	6	2	2	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	6	2	2	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	12	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1206	400	404	402
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	3	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	3	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	42	14	14	14
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	8	8	8
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	41	13	14	13.5
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	312	0	0	312
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0
ВКУПНО	3260	990	975	1295

Табела 5.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доста-вени збирни извештаи за кадар и работа од ПЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)	временски период		
		полугодишни		годишни
		I	II	
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	248	84	81	83
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	96	33	31	32
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	245	83	80	82
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	245	83	80	82
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	15	5	5	5
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	12	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	804	200	202	402
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	3	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	3	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	42	14	14	14
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	8	8	8
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	41	13	14	14
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	312	0	0	312
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0
ВКУПНО	2100	533	525	1042

Табела 5.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ
Извештај на службата за општа медицина образец 3-01-60)
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)
ВКУПНО

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	933	100.0	делумна обработка во Exel
2	Индивидуален извештај за ше-ќерна болест - обр. бр.МЗС - 02	4562	100.0	делумна обработка во Exel
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1768	100.0	немаме апликативна софтверска програма
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	211	100.0	- " -
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	482	100.0	- " -
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	250	100.0	- " -
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	100.0	- " -
8	Индивидуален извештај за рев-матска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0.0	- " -
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	12	100.0	- " -
10	Индивидуален извештај за сооб-ракајна траума - обр.бр. МЗС-10	63	100.0	- " -
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	12861	100.0	
13	Пријава за породување	871	100.0	
14	Пријава за абортус	104	100.0	
	ВКУПНО	22097	100.0	

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2014)	по квартали			
			I	II	III	IV
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	933	486	247	89	111
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4562	2227	1386	562	387
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1768	806	634	181	147
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	211	106	64	23	18
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	482	306	83	59	34
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	230	151	38	22	19
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за реуматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	12	5	3	2	2
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	63	33	14	10	6
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	12861	3683	3190	2627	3361
13	Пријава за породување	871	240	214	194	223
14	Пријава за абортус	104	32	29	27	16
ВКУПНО		22097	8075	5902	3796	4324

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦУЗ со податоци по месеци во тековната година (2015)	месеци											
			Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	933	278	96	124	102	47	88	17	43	27	30	51	30
2	Индивидуален извештај за шеќерна бол-ест - обр.бр.МЗС - 02	4562	1312	451	657	876	222	188	207	91	174	122	85	177
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1768	337	353	81	328	235	106	83	45	53	26	24	97
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	211	132	26	8	15	5	4		9	4	2	1	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	482	164	89	83	37	28	8	27	11	11	4	3	17
6	Индивидуален извештај за алкохоли-зам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	230	84	20	54	15	13	3	8	8	6	4	4	11
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	12	4	1	2	1	2			1	1			
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	63	31	9	4		4		5	4		2	3	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Извештај за стацио-нарно лекувано лице	12861	1016	1263	1404	1073	1052	1065	943	828	856	1070	1085	1206
13	Пријава за породување	871	76	82	82	76	64	74	73	73	48	73	64	86
14	Пријава за абортус	104	5	10	17	11	9	9	10	10	7	5	6	5
	ВКУПНО	22097	3439	2400	2516	2534	1681	1545	1373	1123	1187	1338	1326	1635

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ до ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година (2015)	м е с е ц и											
			Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
1	Пријава на малигна неоп-лазма - обр.бр.3-35-86	933	278	96	124	102	47	88	17	43	27	30	51	30
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4562	1312	451	657	876	222	188	207	91	174	122	85	177
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1768	337	353	81	328	235	106	83	45	53	26	24	97
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	211	132	26	8	15	5	4		9	4	2	1	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	482	164	89	83	37	28	8	27	11	11	4	3	17
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	230	84	20	54	15	13	3	8	8	6	4	4	11
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	12	4	1	2	1	2			1	1			
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	63	31	9	4		4		5	4		2	3	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0												
12	Извештај за стационарно лекувано лице	0												
13	Пријава за породување	0												
14	Пријава за абортус	0												
	ВКУПНО	8261	2342	1045	1013	1374	556	397	347	212	276	190	171	338

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ БИТОЛА

Спроведувањето на оваа задача е регулирано со повеќе законски прописи, посебно со Законот за здравствена заштита на населението и Законот за евиденции во областа на здравството, и тоа представува перманентна активност на вработените во социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Битола.

Оваа задача се спроведува со прибирање на:

- ♦ **збирни извештаи** за сите дејности (општа медицина, здравствена заштита на деца, училишни деца и младина, жени и.т.н.) од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот (јавни и приватни) во кои се содржани податоци за работата, кадарот и утврдените заболувања и состојби, во секоја од овие дејности од здравствената заштита;
- ♦ **индивидуални извештаи:** Извештај за стационарно лекувано лице, Пријава за породување, Пријава за абортус, Пријава за несреќа на работа.
- ♦ пријави за масовни незаразни заболувања: Пријава за малигна неоплазма, Пријава за шеќерна болест, Пријава за исхемични заболувања на срцето, Пријава за бубрежна инсуфициенција, Пријава за психози, Пријава за алкохолизам и други зависности, Пријава за професионално заболување, Пријава за интоксикација, Пријава за сообраќаен трауматизам.

После прибирањето на наведените збирни извештаи, индивидуални статистички извештаи и пријави за масовни незаразни заболувања од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот во определен рок, се врши понатамошна нивна статистичка обработка и анализа.

Реализацијата на оваа обработка опфаќа:

- ♦ следење на комплетноста на доставените извештаи и пријави од здравствените установи и дејности од примарната, специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита, вршење на логичка и математичка контрола на податоците и корекција на пропустите и недостатоците во нив;
- ♦ компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од збирните извештаи, индивидуалните извештаи и пријавите за масовни незаразни заболувања од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот;
- ♦ анализа на здравствено-статистичките податоци и изготвување на збирни тромесечни, полугодишни и годишни извештаи посебно по дејности, здравствени установи, општини и збирно за сите здравствени установи на подрачјето на Центарот, и нивно доставување во предвидени рокови до ИЈЗ-Скопје;
- ♦ Внесување на податоците од пријавите за масовни незаразни заболувања во посебни евиденциони книги и водење на такви книги за сите масовни незаразни заболувања согласно Законот за евиденции во областа на здравството.
- ♦ давање стручно-методолошка помош на здравствените работници за водењето на медицинската документација и евиденција, изготвувањето извештаи и правилната примена на X Ревизија од МКБ. Оваа активност се врши при доаѓање на заинтересираните здравствени работници во одделението и преку вршење увиди во здравствените установи и медицинските единици на терен.
- ♦ обработка и давање на здравствено-статистички податоци по барање на заинтересирани органи, установи и поединци согласно законските прописи.

Обемот на работа посебно за разлика од порано е зголемен во обработката на извештаите и податоците доставени од дејностите во примарната здравствена заштита поради барањата и воведување на нова медицинска евиденција за утврдените заболувања и состојби по пол и возраст, со голем број на возрасни групации, потоа посебната

обработка и прикажување на податоците за град, село, од село во град и сето тоа по дејности, по здравствени установи, по општини и вкупно за целото подрачје на Центарот.

1. Прибирање и обработка на збирни извештаи по здравствени дејности:	Бр. на извештаи од здравствени организации				
	Вкупно	Битола	Кичево	Ресен	Демир Хисар
		тримесечни	тримесечни	тримесечни	тримесечни
Општа медицина	3236	1968	676	380	212
а, Приватн здр. установи	3080	1876	644	364	196
б, Јавно здравствен установи	156	92	32	16	16
Медицина на труд	56	28	28		
Здрав. заштита на предучилишни деца	1372	728	476	112	56
а, Приватн здр. установи	1260	700	448	84	28
б, Јавно здравствен установи	112	28	28	28	28
Здрав. заштита на училишни деца	2030	1048	516	362	104
а. Здрав. заштита на училишни деца(приватни ординации)	1854	952	476	342	84
б. Здрав. заштита на училишни деца(превентива)	176	96	40	20	20
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)	280	112	84	56	28
Здрав. заштита од белодр. заб. и ТБЦ	56	28	28		
Забоздравствена заштита	3500	2744	476	168	112
а. Забоздравствена заштита(превентива)	20	20			
б. Забоздравствена заштита(општествени ординации)	112	56	56		
в. Забоздравствена заштита(приватни ординации)	3368	2668	420	168	112
Здравствено воспитување	16	4	4	4	4
Болничко-стационарна дејност итн.	400	320	48	16	16
Кожно-венеричен диспанзер	28	28			
Сл. за рехабилитација	14	14			
Сл. за ментално здравје	14	14			
Специјалистичко - консултативна дејн.	816	816	20	20	20
а. Општествени ординации	760	700	20	20	20
б. Приватни ординации	56	56			
Трансфузиологија	28	14	14		
Клиничка и хемиска лабораторија	136	80			
а. Клиничка и хемиска лабора.(општествени)	80	32	32	8	8
б. Клиничка и хемиска лабора.(приватни)	56	48		8	
Поливалентна патронажа	40	8	16	8	8
Микробиологија	24	8	8	8	
животни намирници	8	8			
2. Број на посетени медицински единици - пунктови (опфатеност) на терен со цел за инструктажа за водење на збирните извештаи	42	32	8	4	4

3. Изготвени тримесечни, шестмесечни и годишни извештаи според дадените	Збирни извештајни обрасци														
	Вкупно			Битола			Кичево			Ресен			Д. Хисар		
	Тромесечни	шест месечни	Годишни	Тромесечни	шест месечни	Годишни	Тромесечни	шест месечни	Годишни	Тромесечни	шест месечни	Годишни	Тромесечни	шест месечни	Годишни
Општа медицина	1424	712	356	856	428	214	292	146	73	168	84	42	108	54	27
а,Приватн здр. установи	1332	666	333	804	402	201	276	138	69	156	78	39	96	48	24
б,Јавно здравствен установи	92	46	23	52	26	13	16	8	4	12	6	3	12	6	3
Медицина на труд	24	12	6	12	6	3	12	6	3						
Здрав. заштита на предучилишни деца	588	294	147	312	156	78	204	102	51	48	24	12	24	12	6
а,Приватн здр. установи	540	270	135	300	150	75	192	96	48	36	18	9	12	6	3
б,Јавно здравствен установи	48	24	12	12	6	3	12	6	3	12	6	3	12	6	3
Здрав.заштита на училишни деца	948	452	216	480	210	105	234	108	54	183	90	45	51	24	12
а.Здрав.заштита на училишни деца(приватни ординации)	816	408	204	408	204	102	204	102	51	168	84	42	36	18	9
б. Здрав.заштита на училишни деца(превентива)	132	24	12	72	6	3	30	6	3	15	6	3	15	6	3
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)	120	60	30	48	24	12	36	18	9	24	12	6	12	6	3
Здрав. заштита од белодр. заб.и ТБЦ	24	12	6	12	6	3	12	6	3	15	6	3	15	6	3
Забоздравствена заштита	1452	726	363	1128	564	282	204	102	51	72	36	18	48	24	12
а.Забоздравствена заштита(превентива)	12	6	3	12	6	3									
б.Забоздравствена заштита(општествени ординации)	48	24	12	24	12	6	24	12	6						
в.Забоздравствена заштита(приватни ординации)	1392	696	348	1092	546	273	180	90	45	72	36	18	48	24	12
Здравствено воспитување	17	9	5	4	2	1	4	2	1	4	2	1	4	2	1
Болничко-стационарна дејност итн.	112	56	28	80	40	20	24	12	6	4	2	1	4	2	1
Кожно-венеричен диспанзер	12	6	3	12	6	3									
Сл. за рехабилитација	8	4	2	8	4	2									
Сл. за ментално здравје	8	4	2	8	4	2									
Специјалистичко - консултативна дејн.	380	190	95	280	140	70	40	20	10	40	20	10	20	10	5
Трансфузиологија	12	6	3	8	4	2	4	2	1						
Клиничка и хемиска лабораторија	40	20	10	20	10	5	8	4	2	8	4	2	4	2	1
Клиничка и хемиска лабора. (општествени)	24	12	6	8	4	2	8	4	2	4	2	1	4	2	1
Клиничка и хемиска лабора. (приватни)	16	8	4	12	6	3				4	2	1			
Поливалентна патронажа	20	10	5	4	2	1	8	4	2	4	2	1	4	2	1
Специјалистички сл. приватни ординации	24	12	6	24	12	6									

4. Прибирање и контролирање на индивидуални извештајни образци:	Вкупно	Битола	Кичево	Ресен	Д. Хисар
- Извештај за стационарно лекувано лице	29086	15514	12091	1032	449
- Пријави за породувања	1767	1435	332		
- Пријави за абортус	442	294	148		
-Пријави за несреќи на работа	381	381			
Вкупно	31676	17624	12571	1032	449
5. Прибирање, контрола и евидентирање на пријавите за масовни незаразни заболувања и тоа:	Вкупно	Битола	Кичево	Ресен	Д. Хисар
Образец МЗС-02	5200	3753	730	332	385
Образец МЗС-03	1913	1233	315	210	155
Образец МЗС-04	174	110	35	20	9
Образец МЗС-05	1151	435	111	85	520
Образец МЗС- 06	414	253	41	22	98
Образец МЗС- 07					
Образец МЗС- 08					
Образец МЗС-09	9	7			2
Образец МЗС-10	89	72	5	5	7
Образец бр. 3-35-86	1620	1125	225	145	125
Вкупно	10570	6988	1462	819	1301
6. Број на посети со инструктажа во врска со пропустите кај индивидуалните извештаи		22	10	5	2

ПРИЛОГ : ТАБЕЛИ ЗА ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА СОГЛАСНО УПАТСТВОТО

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	769
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	392
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	496
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	104
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1096
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	40
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	7080

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0.0
ВКУПНО	100.0

Табела 1.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	769
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	392
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	496
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	104
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1096
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	40
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	7080

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	260
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	98
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	124
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	26
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	274
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	36
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	1736
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	2836

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2014) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	0.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0.0
ВКУПНО	100.0

Табела 2.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (20115) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	260
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	98
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	124
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	26
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	274
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	36
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	1736
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	2836

Табела 2.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2014) во тековната година (2015)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384	96
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520	130
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52	13
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548	137
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40	10
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	9
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472	868
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8	2
ВКУПНО	5672	1418

Табела 2.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на доставените годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2014) во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100,0	100.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	100.0	100.0
ВКУПНО	100,0	100.0

Табела 2.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2014) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384	96
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520	130
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52	13
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548	137
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40	10
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	9
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472	868
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8	2
ВКУПНО	5672	1418

Табела 2.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	96	96	96
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)	130	130	130
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5	5	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	49	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	62	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	13	13
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	4	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	2	2	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	2	2	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	137	137
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	10	10	10
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	18	18	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	9	9	9
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	8	8	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	868	868	868
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	2	2	2
ВКУПНО	1418	1418	1418

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	384
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20
ВКУПНО	1852

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
ВКУПНО	100.0

Табела 3.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	384
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20
ВКУПНО	1852

Табела 3.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2015) во тековната година (2016)	% на опфат на доставените збирни извештаи за -вања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2015) во тековната година (2016) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2016) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	96	100.0	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5		5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	100.0	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	100.0	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	100.0	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	100.0	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1		1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	71	364

Табела 3.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014)
Извештај на службата за општа медицина образец 3-01-60)	96	96	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5	5	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	49	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	62	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	13	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	137	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	719	364

Табела 3.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2014) во тековната година (2014) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0	100.0	100.0
ВКУПНО	100.0	100.0	100.0

Табела 3.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тримесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тримесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тримесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	96	96	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5	5	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	49	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	62	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	13	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	137	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	719	364

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	80
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2124
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	28
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	124
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	220
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	16
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	112
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	8256
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	18532

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	472
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	9266

Табела 4.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени годишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2014) во тековната година (2015)	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2014) во тековната година (2015)	Број на изготвени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624	1312	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944	472	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164	82	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460	730	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772	886	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452	226	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	80	40	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32	16	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16	8	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2124	1062	531
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	28	14	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	124	62	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	220	110	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	16	8	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	112	56	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100	50	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	8256	4128	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8	4	2
ВКУПНО	18532	9266	4633

Табела 4.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2015) во тековната година (2015)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2015) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312	656	656	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	472	236	236	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82	41	41	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730	365	365	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886	443	443	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226	113	113	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40	20	20	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	8	8	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062	1062	1062	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14	7	7	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62	31	31	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110	55	55	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	4	4	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56	28	28	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50	25	25	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128	2064	2064	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4	2	2	2
ВКУПНО	9266	5164	5164	5164

Табела 4.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	656
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	113
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	69
ВКУПНО	1687

Табела 4.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2014) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	276
ВКУПНО	6748

Табела 4.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната (2015) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	276
ВКУПНО	6748

Табела 5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	80
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2124
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	28
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	124
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	220
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	16
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	112
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	8256
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	18532

Табела 5.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	2
ВКУПНО	5164

Табела 5.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната (2014) во тековната година (2015)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2014) во тековната година (2015)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2014) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312	656	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	472	236	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82	41	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730	365	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886	443	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226	113	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40	20	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	8	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062	1062	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14	7	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62	31	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110	55	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	4	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56	28	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50	25	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128	2064	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4	2	2
ВКУПНО	10328	5164	5164

Табела 5.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2014) во тековната година (2014)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I тромесечие за тековна година (2014) во тековна година (2014)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II тромесечие за тековна година (2014) во тековна година (2014)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за III тромесечие за тековна година (2014) во тековна година (2014)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)				
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)				
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)				
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)				
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)				
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)				
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)				
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)				
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)				
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)				
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)				
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)				
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)				
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО				

Табела 5.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	276
ВКУПНО	6748

Табела 5.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2014) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	138
ВКУПНО	3374

Табела 5.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2015) во тековната година (2015)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	138
ВКУПНО	3374

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2015)	% на опфаг на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2014) со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ во тековната година (2014) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1590	100.0	1590
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	5088	100.0	5088
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1590	100.0	1590
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	144	100.0	144
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	1530	100.0	1530
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	490	100.0	490
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86		0.0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	14	/	14
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	8	100.0	8
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	102	100.0	102
		10916		10916
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)		0.0	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	29584	100.0	29584
13	Пријава за породување	1767	100.0	1767
14	Пријава за абортус	522	100.0	522
	ВКУПНО	31873	100.0	31873

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2014) во тековната година (2015)	% на опфат на доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2015) во тековната година (2016) со извршена логична контрола на податоците	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2014) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	75	100.0	75
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	160	100.0	160
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	80	100.0	80
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04		/	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	30	100.0	30
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	50	100.0	50
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86		0.0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	6	100	6
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09		/	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	35	100.0	35
		436		436

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2015) во тековната година (2015)	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1095	150	100	50	150		250	80		55	120	140
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3240	400	300	300	250	600	400	400	280	150	80	80
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1290	100		270	250	200	160	150	110	50		
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	128		20		50			40			18	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	390	60	100		70			50	80	20		10
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	210		65		70			65			10	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска грчка обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	7		1					6				
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	52		10					30			12	
		6412	710	596	620	840	800	810	821	470	275	240	230

Табела 6.3

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфаг на доста вените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2015) во тековната година (2015) со извршена логична контрола на податоците	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
7	Пријава на професионална болест и на лице заболело или оштетено од професионална болест обр. бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Табела 6.4

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2015) во тековната година (2015) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	ЗАБЕЛЕШКА	
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1095	150	100	50	150		250	80		55	120	140	само доставени после извршена стручна контрола, без внес немаме софтверски програми	
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3240	400	300	300	250	600	400	400	280	150	80	80		
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1290	100		270	250	200	160	150	110	50				
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	128		20		50			40			18			
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	390	60	100		70			50	80	20		10		
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	210		65		70			65			10			
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86														
8	Индивидуален извештај за ревматска грска обр. бр. МЗС - 08														
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	7		1					6						
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	52		10					30			12			
		6412	710	596	620	840	800	810	821	470	275	240	230		

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2015)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1095
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3240
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1290
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	128
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	390
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	210
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	7
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	52
		6412
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	29086
13	Пријава за породување	1767
14	Пријава за абортус	442
ВКУПНО		

Табела 7.1

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната година (декември 2014) во тековната година (2015)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	75
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	160
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	80
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	30
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	50
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	6
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	35
		436
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	381
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1767
13	Пријава за породување	442
14	Пријава за абортус	
ВКУПНО		

Табела 7.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2015) во тековната година (2014) со извршен внос на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоп лазма - обр.бр.З-35-86	1095	150	100	50	150		250	80		55	120	140
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3240	400	300	300	250	600	400	400	280	150	80	80
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1290	100		270	250	200	160	150	110	50		
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфици енција - обр. бр. МЗС - 04	128		20		50			40			18	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	390	60	100		70			50	80	20		10
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	210		65		70			65			10	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС З-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	7		1					6				
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	52		10					30			12	
		6412	710	596	620	840	800	810	821	470	275	240	230
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)												
12	Извештај за стационарно лекувано лице												
13	Пријава за породување												
14	Пријава за абортус												
	ВКУПНО												

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КОЧАНИ

- ◆ Прибирање, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените организации, податоци за здравствената состојба на населението и податоци за стручниот кадар според здравствената дејност (општа медицина, здравствена заштита на деца, училишни деца, жени и др.)
- ◆ Логична и математичка контрола на опфатеноста на податоците
- ◆ Компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од индивидуалните и збирните извештаи од здравствените организации според утврдени апликативни програми
- ◆ Давање на стручно методолошка помош на здравствените организации во водењето на медицинската документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи. Врз основа на овие извештаи се изготвуваат збирните
- ◆ шестмесечни и годишни извештаи

Табела бр.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на збирни извештаи доставени од ЗУ во ЦЈЗ - Кочани во 2015 година				
	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	964	262	216	258	228
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01-60)	326	84	78	82	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	570	202	108	122	138
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	622	222	124	132	144
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	140	32	36	36	36
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1392	552	260	298	282
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	74	20	18	18	18
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	8	2	2	2	2
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	199	199			
Вкупно	4343	1587	854	960	942

Табела бр.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на збирни извештаи од ЗУ изготвени во ЦЈЗ - Кочани во 2015 година				
	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	127	61		66	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01с-60)	40	16		24	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	96	46		50	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	82	40		42	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	41	16		25	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4	2		2	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	99	49		50	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	2	1		1	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	19	10		9	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	12	6		6	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	4	2		2	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	201	199	1		1
Вкупно	727	448	1	277	1

Табела бр.3

Прибирање, контрола и внес на индивидуални извештајни обрасци	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај за стационарно лекувано лице	4036	1169	1061	933	873
Пријави за породување	317	84	74	75	84
Пријави за абортус	151	48	36	43	24
Вкупно	4504	1301	1171	1051	981

Табела бр.4

Прибирање, контрола и евидентирање на хронични незаразни заболувања	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1099	239	510	177	173
Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр. бр.МЗС - 02	3391	1667	887	357	480
Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	530	250	177	49	54
Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	235	98	67	48	22
Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	512	35	310	74	93
Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	106	17	50	20	19
Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	1	1	/	/	/
Индивидуален извештај за ревматска треска обр. бр. МЗС - 08	/	/	/	/	/
Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	11	2	1	2	6
Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр. бр. МЗС-10	212	82	30	27	73
Вкупно	6097	2391	2032	754	920

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ШТИП

- Прибирање, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените организации, податоците за здравствената состојба на населението и податоците за стручниот кадар според здравствената дејност (општа медицина, здравствена заштита на деца и младина, жени и т.н.)
- Се врши логична и математичка контрола на опфатеноста на податоците
- Компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од индивидуалните и збирните извештаи од здравствените организации според утврдени апликативни програми од Институтот за јавно здравје
- Давање на стручно методолошка помош на здравствените организации во водењето на медицинската документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи и спроведување на X ревизија од МКБ. Врз основа на овие евиденции се изготвуваат збирните тромесечни, шестомесечни и годишни извештаи

Табела бр. 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ - Штип во тековната година (2015)			
	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	896	448	272	176
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)				
Јавни	168	88	32	48
Приватни	80	64	16	/
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	/	/	/	/
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)				
Јавни	48	16	16	16
Приватни	896	448	272	176
Извештај на службата за здравствена заштита на училиш. деца и младина (образец 3-04-60)				
Јавни	48	16	16	16
Приватни	896	448	272	176
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	144	80	48	16
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	/	/	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	8	/	/
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4	4	/	/
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)				
Јавни	72	24	24	24
Приватни	1128	792	144	192
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	4	/	/
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	12	4	4
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)				
Јавни	16	8	4	4
Приватни	32	20	8	4
Извештај за здрав исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	4	/	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	16	4	4	4
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	4	4		
Извештај за орган структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Јавни	6	4	1	1
Приватни	149	87	37	25
Вкупно	4651	2583	1170	898

Табела бр. 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ – Штип во тековната година (2015)			
	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	36	12	12	12
Извештај на специј. служби образец (3-01-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	18	6	6	6
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	/	/	/	/
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	36	12	12	12
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	36	12	12	12
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	36	12	12	12
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	6	/	/	6
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12	12	/	/
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	6	6	/	/
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	144	48	48	48
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	6	6	/	/
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	18	6	6	6
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	18	6	6	6
Извештај за здрав. исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	12	12	/	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	18	6	6	6
Извештај за орган. структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Јавни	18	12	3	3
Приватни	9	3	3	3
Вкупно	537	207	162	168

Табела бр. 3

Прибирање, контрола и внес на индивидуални извештајни образци	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај за стационарно лекувано лице	11850	11850	/	/
Пријави за породување	1341	832	354	155
Пријави за абортус	136	136	/	/
Вкупно	13327	12818	354	155
Прибирање, контрола и евидентирање на хронични незаразни заболувања				
Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1407	927	312	168
Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3490	2655	515	320
Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	904	546	215	143
Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	210	134	45	31
Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	182	123	45	14
Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	42	28	10	4
Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86				
Индивидуален извештај за ревматска треска обр. бр. МЗС - 08	13	8	3	2
Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	42	25	12	5
Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10				
Вкупно	6290	4446	1157	687

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СТРУМИЦА

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Струмица на територијата на Струмичкиот регион, кој ги опфаќа 4-те општини (Василево, Босилово, Ново Село и Валандово) и градот Струмица, во текот на 2015 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во *социјално-медицинската дејност со здравствена сѐајнисѐика и промоција на здравјеѐо*, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2015 година:

1. Во Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ-Струмица (1) од здравствените установи на територијата на Центарот се прибрани, (2) контролирани (со логичка

и математичка контрола), (3) внесени на соодветни компјутерски апликации и програми, (4) повторно контролирани во облик на излезни извештаи и (5) на тој начин обработени збирни и индивидуални здравствено-статистички извештаи кои се однесуваат на *кадарот, обемот на извршената работа и утврдениот морбидитет во примарната здравствена заштита и рејисстрираниот морбидитет и морталитет во болничката дејност во секундарната здравствена заштита, во број прикажан подолу, специфицирано според дејноста и службите, во табеларен преглед.*

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во 2015 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	500
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	192
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	32
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	24
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	16
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	16
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	/
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1 320
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	/
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	8
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	40
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	/
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	/
ВКУПНО	1 184

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во 2015 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	500
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	16
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	24
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	16
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	660
ВКУПНО	1 232

Табела 6

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во III квартал 2015 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	72
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	50
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	7
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	17
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	/
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	/
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	/
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	/
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	/
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	/
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	/
12	Извештај за стационарно лекувано лице	7 877
13	Пријава за породување	1 246
14	Пријава за абортус	392
	ВКУПНО	9 661

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

ПРЕГЛЕД НА ЗБИРНИ И ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ ДОБИЕНИ И ОБРАБОТЕНИ ВО ЦЈЗ ТЕТОВО И ДОСТАВЕНИ ДО ИЈЗ-СКОПЈЕ ЗА 2015 ГОДИНА

Табела бр.1

1. Прибирање и обработка на збирни извештаи по здравствени дејности:	Број на доставени извештаи од здравствени установи по општини		
	ЦЈЗ	Тетово	Гостивар
	Вкупно	тримесечни	тримесечни
Општа медицина	1460	994	466
а.Приватни здр. установи	1441	994	447
б.Јавни здравствени установи	19		19
Медицина на труд	16	4	12
Здрав. заштита на предучилишни деца	1094	676	418
а.Приватни здр. установи	1048	670	378
б.Јавни здравствени установи	46	6	40
Здрав.заштита на училишни деца	1110	701	409
а.Здрав.заштита на училишни деца (приватни ординации)	1069	680	389
б. Здрав.заштита на училишни деца (превентива)	41	21	20
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)	146	88	58
Здрав. заштита од белодр.заб.и ТБЦ	14	6	8
Забоздравствена заштита	616	358	258
а.Забоздравствена заштита(превентива)	18	18	
б.Забоздравствена заштита(општествени ординации)	57	45	12
в.Забоздравствена заштита(приватни ординации)	541	295	246
Здравствено воспитување	5	2	3
Болничко-стационарна дејност итн.	41	38	3
Кожно-венеричен диспанзер	11	9	2
Сл. за рехабилитација	5	3	2
Сл. за ментално здравје			
Специјалистичко - консултативна дејн.	170	112	58
а.Општествени ординации	122	70	52
б.Приватни ординации	48	42	6
Трансфузиологија	5	3	2
Клиничка и хемиска лабораторија	29	14	15
а. Клиничка и хемиска лабора.(општествени)	18	10	8
б.Клиничка и хемиска лабора.(приватни)	11	4	7
Поливалентна патронажа	38	22	16
Микробиологија	6	3	3
животни намирници	9	3	6
2. Број на посетени медицински единици - пунктови (опфатеност) на терен со цел за инструктажа за водење на збирните извештаи	80	48	32
ВКУПНО	4775	3036	1739
а.Приватни здр. установи	4390	2795	1595
б.Јавни здравствени установи	385	241	144

Во текот на 2015 година од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот, беа прибрани и обработени вкупно околу 4775 **збирни извештаи** и тоа од: Тетово 3036 и Гостивар 1739 збирни извештаи

Табела бр. 2

3. Изготвени тримесечни, шестмесечни и годишни извештаи	Изготвени збирни извештајни обрасци по општини								
	Вкупно ЦЈЗ			Тетово			Гостивар		
	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни
Општа медицина		1852			1316			536	
а.Приватни здр. установи		1788			1316			472	
б.Јавни здравствени установи		64						64	
Медицина на труд		41			12			29	
Здрав. заштита на предучилишни деца		1205			704			501	
а.Приватни здр. установи		1033			620			413	
б.Јавни здравствени установи		172			84			88	
Здрав.заштита на училишни деца		1221			744			477	
а.Здрав.заштита на училишни деца(приватни ординации)		1015			570			445	
б. Здрав.заштита на училишни деца(превентива)		206			174			32	
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)		152			88			64	
Здрав. заштита од белодр.заб.и ТБЦ		27			15			12	
Забоздравствена заштита		910			562			348	
а.Забоздравствена заштита(превентива)		76			76				
б.Забоздравствена заштита(општествени ординации)		98			44			54	
в.Забоздравствена заштита(приватни ординации)		736			442			294	
Здравствено воспитување		18			10			8	
Болничко-стационарна дејност итн.		90			82			8	
Кожно-венеричен диспанзер		44			40			4	
Сл. за рехабилитација		18			10			8	
Сл. за ментално здравје									
Специјалистичко - консултативна дејн.		236			158			78	
Трансфузиологија		18			10			8	
Клиничка и хемиска лабораторија		65			33			32	
Клиничка и хемиска лабора.(општествени)		43			24			19	
Клиничка и хемиска лабора.(приватни)		22			9			13	
Поливалентна патронажа		75			49			26	
Специјалистички сл. приватни ординации		65			51			14	
Микробиологија		20			12			8	
животни намирници	24	24		12	12		12	12	
извештај за кадар			203			124			79
ВКУПНО	24	6081	203	12	3908	124	12	2173	79
а.Приватни здр. установи		4928	193		3184	119		1744	74
б.Јавни здравствени установи	24	1153	10	12	724	5	12	429	5

Во отсекоот за здравствена статистика и информатика во текот на 2015 година беа

изготвени вкупно околу 6308 збирни тримесечни, полугодишни и годишни извештаи, и тоа: за Тетово 4044 и за Гостивар 2264 збирни извештаи.

Согласно Законот за евиденции во областа на здравството, во врска со прибирање, контрола и обработка на **пријави за масовни незаразни заболувања** во Центарот беа прибрани вкупно околу 1118 пријави за овие заболувања, и тоа: од Тетово 1020 и од Гостивар 98 пријави.

Табела бр 3

4. Прибирање и контролирање на индивидуални извештајни образци по општини:	Вкупно ЦЈЗ	Тетово	Гостивар
- Извештај за стационарно лекувано лице	16997	11922	5075
- Пријави за породувања	3018	2140	878
- Пријави за абортус	276	274	2
-Пријави за несреќи на работа	16	16	/
Вкупно	20307	14352	5955
5. Прибирање, контрола и евидентирање на пријавите за масовни незаразни заболувања и тоа:			
Образец МЗС-01	156	124	32
Образец МЗС-02	408	358	50
Образец МЗС-03	119	116	3
Образец МЗС-04	24	17	7
Образец МЗС-05	361	361	
Образец МЗС- 06	3	3	
Образец МЗС- 07			
Образец МЗС- 08	2	2	
Образец МЗС-09			
Образец МЗС-10	1	1	
Образец бр. 3-35-86	44	38	6
Индивидуални извеш. за зависности од дроги			
Вкупно	1118	1020	98
6. Број на посети со инструктажа во врска со пропустите кај индивидуалните извештаи	80	48	32

Во Центарот за јавно здравје-Тетово во текот на 2015 година, беа прибрани и обработени вкупно околу 20307 **индивидуални извештаи**, и тоа: Извештаи за стационарно лекувани лица 16997, Пријави за породување 3018, Пријави за абортус 276 и Пријави за несреќи на работа 16.

За правилна обработка на здравствено-статистичките податоци се пружаше постојано стручно-методолошка помош за инструктора за правилно водење на медицинската документација и евиденција со укажување на пропустите при обработката и доставувањето на податоците. Овие активности беа реализирани со доаѓање на здравствените работници во одделението за социјална медицина, секторот за здравствена статистика и информатика, како и со вршење на теренски посети и увиди во здравствените установи во градот и останатите населени места на подрачјето на Центарот.

Во тек на 2015 година беа направени теренски увиди, од кои за збирните извештаи 80, за индивидуалните извештаи 80 и 80 за пријавите за масовни незаразни болести.

Овие посети се правеа како на претходно отворените, така и на сите новоотворени

приватани здравствени установи во регионот во соработка со Државниот здравствен и санитарен инспекторат - подрачно одделение Тетово и Гостивар, при што покрај стручно-методолошка помош ќе се изготвуваат и записници за исполнување на законските обврски во оваа област.

Давање на податоци

Има зголемување на бројот на барања за давање на податоци од одделението. Од јавните здравствени установи, пред се општата болница-Тетово и Гостивар заради барањата на ФЗО за следење на активностите и фактурирање на услугите во здравствените установи од ЦЈЗ-Тетово континуирано се доставуваат податоци за работата и утврдените заболувања во нивните служби во вид на извештаи за различни периоди: месечни, тримесечни и годишни. Исто така се доставуваат и податоци на барања од ИЈЗ на РМ, како и од други установи или физички лица најповеќе студенти на Медицинските факултети и други факултети за дипломска работа.

Во тек на 2015 година беа реализирани 43 вонредни барања за информации од јавен карактер.

Проблем кој се јавува во реализацијата на активностите од доменот на здравствената статистика е непридржување на одредени здравствени установи до законските прописи за доставување на податоци во предвидените рокови. Исто така голем проблем е неусогласеноста на софтверските програми за автоматска обработка на податоците од амбулантно-поликлиничката и болничката дејност на ниво на Република, како и немањето на софтверски програми за обработка на голем дел од податоците пред се за: масовните незаразни заболувања, следењето и ажурирањето на состојбите со кадарот во здравствените установи од подрачјето на Центарот и останатите активности во областа на оваа дејност.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВЕЛЕС

Здравствена статистика и информатика

Отсекот за здравствена статистика и информатика во одделението за социјална медицина, во текот на 2015 година во Центарот за јавно здравје Велес ги спроведуваше статистичките истражувања од областа на здравството според Програмата за статистички истражувања од областа на здравството и Законот за евиденциите од областа на здравството. Во Центарот оваа задача се спроведуваше преку прибирање на статистички збирни извештаи за работата на здравствените установи на подрачјето што го покрива центарот, за кадарот вработен во нив, како и извештаи за утврдени заболувања и состојби во примарната здравствена заштита. Исто така се прибирани индивидуални извештаи: извештаи за стационарно лекувано лице, пријави за породување, пријави за прекид на бременоста-абортус и пријави за несреќа на работа. Прибирани се и пријави за заболувања од социјално-медицинско значење: малигна неоплазма, шеќерна болест, исхемична болест на срцето, бубрежна инсуфициенција, психози, алкохолизам и други зависности, реуматска треска, интоксикација, сообраќајна траума и професионални болести.

Наведените статистички извештаи Центарот ги прибира од сите здравствени установи од своето подрачје во определен рок и по извршена контрола-логичка и математичка, корекција на истите, врши статистичка обработка и анализа и ги доставува во определен рок од НИЈЗ Скопје.

Реализацијата на оваа задача опфаќа следење на:

- ♦ опфатеноста на прибраните податоци од здравствените установи по сите здравствени дејности (општа медицина, на предучилишни деца, на училишни деца и младина, на жени, болничка дејност и т.н.);
- ♦ застапеноста на сите релевантни податоци во статистичките извештаи;
- ♦ давање стручно-методолошка помош и укажување на пропустите во прибирањето и обработката и доставувањето на податоците;
- ♦ теренски увиди на здравствените установи и медицинските единици-пунктови со цел согледување на стручната работа на истите, од областа на здравствено-статистичката дејност.

Во текот на 2015 година во одделението за социјална медицина се извршија следните активности:

- ♦ прибирање, контрола, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените установи од јавно здравство и самостојните ординации, по дејности; податоци за здравствената состојба на населението и податоците за стручниот кадар и други податоци доставени од здравствените установи на подрачјето кое го покрива центарот и тоа како тримесечни извештаи од:

Велес	3.452
Кавадарци	2.652
Гевгелија	1.744
Неготино	1.264
Свети Николе	1.000

Изготвени се шестмесечни извештаи за второ полугодие 2014 год од:

Велес	84
Кавадарци	61
Гевгелија	55
Неготино	54
Свети Николе	51

Изготвени се шестмесечни извештаи за прво полугодие 2015 год. за цел регион на центарот. Изготвени се шестмесечни извештаи за исправност на намирници и извештаи од микробиолошка лабораторија. Изготвени се тримесечни извештаи за исправност на намирници за трето тримесечие. Со цел инструктажа за водење на збирни извештаи и во врска со пропустите за изготвување на збирни извештаи направени се вкупно 86 посети на терен во здравствените установи од јавно здравство и во приватните ординации на подрачјето што го покрива центарот и тоа: во Велес се посетени 44 медицински единици-пунктови, Гевгелија 10, Кавадарци 12, Неготино 8 и Свети Николе 12.

Болничка дејност

ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ ПРИБРАНИ И ОБРАБОТЕНИ

Индивидуални извештаи	Вкупно	Велес	Гевгелија	Кавадарци	Неготино Днев.болн.	Свети Николе
Вкупно	18442	8513	3671	5477	765	16
Извештај за стационарно лекувано лице	16743	7712	3416	4859	756	
Пријава за породување	1435	670	209	543		13
Пријава за абортус	164	84	30	50		
Пријава за несреќа на работа	100	47	16	25	9	3

Направени се вкупно 42 посети за инструктажа во врска со пропустите кај индивидуалните извештаи.

Согласно Законот за евиденциите од областа на здравството во Центарот се прибираа во текот на 2015 година и пријави за заболувања од социјално-медицинско значење и тоа 4846 пријави. Од така добиените пријави се изготвуваат соодветни регистри за секоја незаразна болест од социјално медицинско значење, за жал се уште рачно бидејќи уште немаме софтвери за нивна обработка. И покрај извршените интервенции за пријавување, во Центарот не се добиваат доволно пријави за одредени заболувања. Во текот на 2015 година, редовно е давана стручно-методолошка помош на здравствените работници за водење на медицинска документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи според МКБ-10. Програмата за превентивна здравствена заштита во РМакедонија за 2015 година, во делот за социјална медицина, Центарот за јавно здравје Велес, преку одделението за социјална медицина, ја реализира во целост. Меѓутоа, при изработка на задачите присутен е недостиг од современ приод, т.е. електронско поврзување, како со здравствените установи, така и помеѓу подрачните единици на Центарот, што би значело збогатување со нови содржини, брз пристап до податоците и нивна адекватна обработка.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ОХРИД

Во Центарот за јавно здравје во текот на 2015 година од областа на здравствена статистика и информатика изготвени се:

- ◆ Полугодишни збирни извештаи за кадар и посети и утврдени заболувања и состојби за второ полугодие 2014 година;
- ◆ Годишни збирни извештаи за кадар и посети за 2014 година;
- ◆ Полугодишни извештаи за кадар и посети и утврдени заболувања и состојби за прво полугодие 2015 година;
- ◆ Прибирање на индивидуални евиденции за декември 2014 година и јануари-ноември 2015 година, вршење на логичка контрола и компјутерски внес на податоците;
- ◆ Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2014 година.
- ◆ На барање на Институтот за јавно здравје Скопје доставени се податоци за лекувани болни од С18, С19, и С20 за период 2012-2014 година.
- ◆ На барање на Д-р Даниела Чинго која е на специјализација на социјална медицина дадени и се податоци за шеќерна болест, а на две студентки на Високата медицинска школа во битола за дипломска работа им се дадени податоци за хипертензија и хроничен тонзилитис на подрачјето на општина Струга.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СКОПЈЕ

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Скопје на територијата на Скопскиот регион, кој ги опфаќа 10-те општини на градот Скопје и 7 рурални општини, во текот на 2015 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравјето, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2014 година:

1. Во Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ-Скопје (1) од здравствените установи на територијата на Центарот се прибрани, (2) контролирани (со логичка и математичка контрола), (3) внесени на соодветни компјутерски апликации и

програми, (4) повторно контролирани во облик на излезни извештаи и (5) на тој начин обработени збирни и индивидуални здравствено-статистички извештаи кои се однесуваат на кадарот, обемот на извршената работа и утврдениот морбидитет во примарната и секундарната здравствена заштита во амбулантно-поликлиничката здравствена дејност и кадарот, обемот на извршената работа и регистрираниот морбидитет и морталитет во болничката дејност, во секундарната и терциерната здравствена заштита, во број прикажан подолу, специфицирано според дејноста и службите, во табеларен преглед.

Понатаму, заради давање на стручно-методолошка помош од областа на здравствената статистика и информатика, во текот на 2015 година континуирано се вршени теренски посети во здравствените установи на територијата на Центарот по индикација и непрекинато е спроведувана едукација во објектот на Центарот при прием на извештаите.

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ Скопје во ИЈЗ на РМ во 2015 година
Извештај на службата за општа медицина, итна медицинска помош и домашна посета (образец 3-01-60)	1146
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01-60)	682
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	13
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	604
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	648
Извештај за извршени систематски прегледи на ученици и студенти (образец 3-04-61)	152
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	185
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1041
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	10
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	61
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	156
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	69
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	244
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3- 00-60), состојба на 31/12/2014	852 (12588)
ВКУПНО	5871

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ-Скопје во ИЈЗ на РМ во 2015 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1026
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	13
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	552
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	629
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	185
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1025
ВКУПНО	3430

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на обработени индивидуални евиденции во ЦЈЗ-Скопје со податоци за 2015 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3- 35-86	6097
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3543
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	580
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	290
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	1646
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр. бр.МЗС - 06	372
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36- 86	4
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	85
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1136
11	Извештај за стационарно лекувано лице	112899
12	Пријава за породување	11051
13	Пријава за абортус	2330
	ВКУПНО	140033

Посети за стручно-методолошка помош и едукација од областа на здравствената статистика и информатика	
Теренски посети, увиди во здравствени установи	32
Помош и едукација во објектите на ЦЈЗ Скопје	700

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КУМАНОВО

ПРЕГЛЕД НА ЗБИРНИ И ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ ДОБИЕНИ И ОБРАБОТЕНИ ВО ЦЈЗ КУМАНОВО И ДОСТАВЕНИ ДО ИЈЗ-СКОПЈЕ ЗА 2015 ГОДИНА

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	од тоа		% на опфаг на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршен внос на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
		тримесечни	годишни		
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1376	1376		100,0	1376
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	232	232		100,0	232
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	8		100,0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1472	1472		100,0	1472
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1336	1336		100,0	1336
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	216	216		100,0	216
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	16		100,0	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	16		100,0	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	24		100,0	24
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1400	1400		100,0	1400
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	8		100,0	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	20		100,0	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	28	28		100,0	28
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	8		100,0	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	24		100,0	24
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	16		100,0	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590		590		590
Извештај за несреќи на работа (обр. ИПС)					
ВКУПНО	6790	6200	590	100,0	6790

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1376	344	344	344	344
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	232	58	58	58	58
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1472	368	368	368	368
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1336	334	334	334	334
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	216	54	54	54	54
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1400	350	350	350	350
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	5	5	5	5
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	28	7	7	7	7
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	4	4	4	4
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590	295		295	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0	0
ВКУПНО	6790	1845	1550	1845	1550

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	% на опфаг на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршен внос на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	688	100,0	688
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	232	100,0	232
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	100,0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	736	100,0	736
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	668	100,0	668
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	100,0	108
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	100,0	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	100,0	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	100,0	24
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	700	100,0	700
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	100,0	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	100,0	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	28	100,0	28
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	100,0	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	100,0	24
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	100,0	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590		590
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	100,0	0
ВКУПНО	3890	100,0	3890

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и работа од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	688	172	172	172	172
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	232	58	58	58	58
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	736	184	184	184	184
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	668	167	167	167	167
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	27	27	27	27
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	700	175	175	175	175
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	5	5	5	5
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	28	7	7	7	7
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	4	4	4	4
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590	295		295	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0	0
ВКУПНО	3890	1120	825	1120	825

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	688	100,0	688	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	736	100,0	736	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	668	100,0	668	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	100,0	108	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	700	100,0	700	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	0	100,0	0	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	0	100,0	0	
ВКУПНО	2900	100.0	725	

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	688	172	172	172	172
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	736	184	184	184	184
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	668	167	167	167	167
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	27	27	27	27
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	700	175	175	175	175
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	0				
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	0				
ВКУПНО	2900	725	725	725	725

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЈЗ во тековната година 2015	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1520	760	760	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	268	134	134	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	72	36	36	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1620	810	810	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1480	740	740	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	296	148	148	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	28	14	14	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	28	14	14	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	36	18	18	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1496	748	748	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	20	10	10	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	32	16	16	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	40	20	20	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	12	6	6	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	18	18	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	36	18	18	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590		295	295
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	7610	3510	3805	295

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЗ во тековната година 2015	временски период		
		троемесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	760	760		
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	268	268		
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	72	72		
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	812	812		
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	744	744		
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	148	148		
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	28	28		
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	28	28		
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	36	36		
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	748	748		
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	20	20		
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	32	32		
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	40	40		
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	12	12		
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	36		
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	36	36		
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	590		590	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	4410	3820	590	

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година 2015	временски период		
		троемесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец 3-01-60)	760	760		
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	808	808		
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младиња (образец 3-04-60)	740	740		
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	148	148		
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	748	748		
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	0			
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	0			
ВКУПНО	3204	3204		

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015 со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	706	100,0	немаме софтверска програма за внес
2	Индивидуален извештај за ше-ќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3446	100,0	немаме софтверска програма за внес
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	877	100,0	немаме софтверска програма за внес
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	139	100,0	- “ -
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	641	100,0	- “ -
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	195	100,0	- “ -
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	100,0	- “ -
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	100,0	- “ -
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр. бр. МЗС - 09	5	100,0	- “ -
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	80	100,0	- “ -
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	100,0	- “ -
12	Извештај за стационарно лекувано лице	8579	100,0	1928
13	Пријава за породување	1499	100,0	405
14	Пријава за абортус	248	100,0	42
	ВКУПНО	16415	100,0	2375

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година 2015	по квартали			
			I	II	III	IV
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	706	279	204	105	118
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	3446	1225	937	662	622
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	877	339	221	143	174
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	139	44	62	11	22
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	641	264	167	105	105
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	195	70	68	30	27
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	5	-	3	2	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	80	8	18	12	42
		0	0			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	8579	2576	2297	1778	1928
13	Пријава за породување	1499	355	334	405	405
14	Пријава за абортус	248	67	80	59	42
ВКУПНО		16415	5227	4391	3312	3485

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Декември 2014	Јануари	Февруари
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	279	112	82	85
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1225	354	481	390
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	339	117	119	103
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	44	17	14	13
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	264	87	61	116
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	70	24	9	37
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	8	3	3	2
		0			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2576	930	833	813
13	Пријава за породување	355	136	130	89
14	Пријава за абортус	67	22	19	26
	ВКУПНО	5227	1802	1751	1674

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Март	Април	Мај
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	204	60	88	56
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	937	264	360	313
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	221	85	57	79
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	62	32	20	10
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	167	61	52	54
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	68	24	28	16
7	Пријава на професионална болест и на лице заболело или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр. бр. МЗС - 09	3	0	0	3
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	18	5	6	7
		0			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2297	905	753	639
13	Пријава за породување	334	124	113	97
14	Пријава за абортус	80	33	21	26
	ВКУПНО	4391	1593	1498	1300

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Јуни	Јули	Август
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	105	20	38	47
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	662	223	216	223
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	143	15	49	79
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	11	4	1	6
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	105	16	32	57
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	30	5	8	17
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	2	1	0	1
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	12	4	6	2
		0			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1778	834	472	472
13	Пријава за породување	405	112	153	140
14	Пријава за абортус	59	27	15	17
	ВКУПНО	3312	1261	990	1061

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	118	44	42	32
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	622	99	303	220
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	174	44	81	49
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	22	5	12	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	105	24	50	31
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	27	16	4	7
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	42	3	22	17
		0			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1928	613	637	678
13	Пријава за породување	395	125	158	112
14	Пријава за абортус	42	15	12	15
	ВКУПНО	3475	988	1321	1166

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Декември 2014	Јануари	Февруари
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	279	112	82	85
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1225	354	481	390
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	339	117	119	103
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	44	17	14	13
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	264	87	61	116
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	70	24	9	37
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	8	3	3	2
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	не се доставуваат до ИЈЗ			
13	Пријава за породување	не се доставуваат до ИЈЗ			
14	Пријава за абортус	не се доставуваат до ИЈЗ			
	ВКУПНО	2229	714	769	746

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Март	Април	Мај
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	204	60	88	56
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	937	264	360	313
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	221	85	57	79
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	62	32	20	10
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	167	61	52	54
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	68	24	28	16
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	3	0	0	3
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	18	5	6	7
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	не се доставуваат до ИЈЗ			
13	Пријава за породување	не се доставуваат до ИЈЗ			
14	Пријава за абортус	не се доставуваат до ИЈЗ			
	ВКУПНО	1680	531	611	538

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Јуни	Јули	Август
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	105	20	38	47
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	662	223	216	223
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	143	15	49	79
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	11	4	1	6
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	105	16	32	57
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	30	5	8	17
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	2	1	0	1
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	12	4	6	2
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	не се доставуваат до ИЈЗ			
13	Пријава за породување	не се доставуваат до ИЈЗ			
14	Пријава за абортус	не се доставуваат до ИЈЗ			
	ВКУПНО	1070	288	350	432

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година 2015	по месеци		
			Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	118	44	42	32
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	622	99	303	220
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	174	44	81	49
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	22	5	12	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	105	24	50	31
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	27	16	4	7
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	42	3	22	17
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	не се доставуваат до ИЈЗ			
13	Пријава за породување	не се доставуваат до ИЈЗ			
14	Пријава за абортус	не се доставуваат до ИЈЗ			
	ВКУПНО	1110	235	514	361